

PASCHALIS II

ROMANI PONTIFICIS

EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA.

I.

Aa Hugonem abbatem Cluniacensem.— Urbani obitum et suam ipsius electionem significat.

(Anno 1099, Sept. 10.)

[MABILL., *Annal. Bened.* V, 407.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo fratri HUGONI, Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Domini et Patris nostri Urbani papæ doctrina et vita quam sancta, quam grata Deo exstiterit, exitus profecto melior, et ipsa [totius Ecclesiæ] protestatur tristitia. Unde et nos, et vos omnipotenti Deo communibus votis dignum est gratias agere. Sciat is autem ejus obitum iv Kalendas Augusti completum, totius urbis Romanæ luctu et tristitia celebratum; die vero post ejus transitum xvi nos, licet indigni, totius cleri et catholici populi assensu in ejus locum successi sumus.

II

Rescriptum ad Pibonem episcopum Tullensem.— Monachis Calmosiacensibus asserit altare parochialis ecclesiæ, a Pibone donatum.

(Anno 1099, Nov. 19.)

[MARTENE, *Thes. Anecd.* III, 1171.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PIBONI, episcopo Tullensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut malum prohibere cum possumus, ita bonum cum facultas est, auctore Deo, confirmare debemus, idcirco petitionem tuam, charissime frater Pibo, Tullensis episcopo, clementer accepimus, et donum quod Calmosiacensibus fratribus tua liberalitas contulit, litterarum præsentium auctoritate firmamus: statuimus enim ut altare illud parochialis ecclesiæ, quod ad usus eorundem fratrum contulisti, firma semper et immobili stabilitate in eorum ditione permaneat, et quemadmodum hactenus presbyter qui ecclesiam habuerat, de manu episcopi altare susceperat, sic deinceps qui ecclesiam habere voluerit, a manu Calmosiacensis abbatis altare suscipiat. Quisquis vero idem donum a Calmosiacensibus monasterii possessione subtrahere vel auferre tentaverit, apostolicæ ultionis gladio feriat.

Data Romæ tertio decimo Kalendas Decembris.

III.

Ad Bertranaum Narbonensem archiepiscopum.—

A Primatum et super Aquensem metropolim, et quid quid dignitatis vel honoris Narbonensis Ecclesia habuerit, ipsi inconcussum confirmat.

(Anno 1099.)

Dom Bouquet, *Recueil.*, XV, 17.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri BERTRANDO, Narbonensi archiepiscopo, perpetuam salutem in Domino.

Quod apud Ecclesiam Petrus in sua verissima professione promeruit, cum a Magistro et Domino sibi dicitur: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, et quod doctor gentium Paulus ecclesiarum omnium sollicitudinem in se habere professus est, hoc nobis, licet indignis, eorum vicem in Ecclesia Dei retinentibus, ab ipso

B Petro per clamantem [f. Clementem] concessum et credimus et confitemur. Quia igitur Ecclesiarum omnium cura nobis commissa est, dilectionem tuam, frater in Christo charissime, instanter ammonemus ut in Ecclesia cui largiente Domino præsides, doctorem veritatis in omnibus te exhibeas et rectorem justitiæ, non despicias in judicio personam pauperum, nec consideres vultum potentis; iudicium tibi semper cum misericordia, ut severitas justitiæ freno misericordiæ, et humilitas misericordiæ vigore justitiæ temperetur. Super gregem tibi commissum continua sollicitudine vigila, ut nec lupus rapiat, nec latro perdat. Quæ dispersa sunt congreges, et congregata quæ fuerint intemerata conserves, et talem te in omnibus in grege Dei exhibeas, ut pastor videaris, non mercenarius. Nos quoque venerabilem Narbonensem Ecclesiam, cui Deus benignitate te præesse voluit, apostolicæ sedis auctoritate munimus. Statuimus enim eidem Ecclesiæ tuæque fraternitati has civitates, Tolosam videlicet, Carcassonam, Elnam, Biterrim, Agathem, Magalonam, Nemausum, Euticam, Lugdovum, debitam semper exhibere obedientiam. Præterea primatum Aquensis metropolis, quæ est Narbonensis secunda, et quidquid dignitatis vel honoris eandem Narbonensem Ecclesiam antiquitus jure habuisse constiterit, nos quoque præsentis decreti pagina inconcussam et inviolabilem perpetuo manere decrevimus, et in omnibus locis Ecclesiæ tuæ canonice subditis, sive monasteriis, sive ecclesiis, canonicum jus obtinere tibi firmamus; salvo canonico jure aliarum ecclesiarum. Quid autem oneris tibi imponat, ipse per-

pende; oportet enim te esse castum, sobrium, misericordiæ, orationibus intentum, in elemosynis prodigum, in prædicatione non tacitum, in hospitalitate præcipuum, necessitatibus fratrum compatentem. Hæc et plura his similia, quæ ipse noveris, frater charissime, te diligentissime observare convenit. Sic itaque agendo, videris quod diceris. Si quis forte temerario ausu hujus privilegii jura violare tentaverit, si bis vel ter admonitus emendare contempserit, sive clericus fuerit, sive laicus, a corpore et sanguine Domini dicimus esse removendum. Amen, amen, amen.

Datum Romæ per manus Docibilis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, anno Dominicæ Incarnat. 1099, indict. viii, domni Paschalis II papæ anno primo.

IV.

Ad Hildefonsum Hispaniarum regem. — Didacum (i'elaiz) ab ecclesia S. Jacobi Compostellana canonice remotum esse.

(Anno 1099, Dec. 29.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 25.]

PASCHALIS episcopus servus servorum Dei, charissimo filio ILDEFONSO, Hispaniarum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Petitionem tuam pro B. Jacobi ecclesia benigne suscepimus, tum quia et nos Ecclesiæ ipsius graviter detractionem condolemus, tum quia eo te filium Ecclesiæ catholicæ ducimus loco, ut in his quæ justa sunt, quæque mortalium cuilibet annuenda, te potissimum admittere debeamus. Recensitis igitur domini prædecessoris nostri Urbani sanctæ memoriæ litteris, fratribus etiam qui in legali ratiocinatione eidem domino nostro Urbano adfuerunt requisitis, patenter constitit confratrem nostrum Didacum, quondam Iriensis Ecclesiæ episcopum, juste et canonice ab episcopatu semotum, quamvis ei dominus noster Urbanus officium episcopale permisit, si quando a vacanti evocaretur Ecclesia. Placuit itaque univrsis qui nobiscum convenerant fratribus, certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulterius occasione ejus B. Jacobi destituatur ecclesia. Omni quapropter ambiguitate seposita, personam et religioni et regimini episcopali congruam largiente Domino apud Compostellanam B. Jacobi ecclesiam eligi, et ad nos consecrandam reduci præcipimus. Porro pro supra nominato ex episcopo Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui collata divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quantum ejus sustentationi possit honeste sufficere. Statum nostrum plenius ex legatorum relatione percipies, et quo modo, quo habitu apostolica sedes agitur agnosces. Tu autem cum ecclesiæ membra diligis, illam ut caput diligere, adjuvare et honorare non cesses, omnipotens Dominus suo te amore accendat, hostium suorum victorem faciat, ab omnibus peccatis absolvat.

Datum Laterani iv Kal. Jan.

V.

Ad clerum et populum Compostellanæ Ecclesiæ, de eodem.

(Anno 1099, Dec. 29.)

[FLOREZ, *ubi supra*, p. 26.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Compostellano, et ejusdem provinciæ episcopis, salutem et apostolicam benedictionem

Quantis jam diu calamitatibus pro pastoris absentia B. Jacobi fatigetur ecclesia, Hispaniarum angulus jam nullus ignorat. Unde catholicorum omnium mater Romana Ecclesia tanti membri, quod in corpore suo præclarius gestat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur apostolicæ sedis præceptis et synodalis collegii, quod in vestra provincia per ejus vicarium pro eodem negotio celebratum est, gestis diligentius requisitis, ex pleniori fratrum nostrorum sententia, sancto ut credimus Spiritu dictante, decrevimus S. Jacobi Ecclesiam tantis calamitatibus absolvendam. Omni igitur ambiguitate seposita, omni spe seu ambitione quam post depositionis suæ synodale judicium frater noster Didacus ex apostolicæ sedis miseratione gestabat, oblata, personam et religioni ac regimini congruam episcopali Compostellanæ Ecclesiæ festinantius eligere, et consecrandam ad nos dirigere festinate.

Datum Laterani iv. Kal. Jan.

VI.

Godino Oritano interdicti sub excommunicationis pœna ne Brundusini episcopatus bona sibi vindicet.

(Anno 1099.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IX, 31.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, GODINO Oritano, salutem et apostolicam benedictionem.

Valde miramur te in tanta prorupisse et permanere insania, ut Brundisini episcopatus bona tuæ proprietati vindices. Unde mandamus quatenus si nos diligis, et beati Petri gratiam habere desideras, ab hac desistas insania, alioquin noveris te communione privari. Brundusinæ enim Ecclesiæ Oritana subjacet. Inde inter eas nullum debet esse divortium, etc.

VII

Ad Gebhardum episcopum Constantiensem.

(Anno 1100, Jan. 18)

[JARRÉ, *Regesta pontif. Rom.*, 479, ex schedis Pertzii.]

G[ebhardum], episcopum Constantiensem hortatur, ut opportune importune arguat eos qui a veritate auditum avertant. Deinde respondet 1° clericis qui ad divina officia laicos excommunicatos non sponte admittant, non videri propter infantes baptizandos chrisimatis participationem denegandam, nisi forte baptizatorum susceptores omnino excommunicatos esse constiterit; 2° virum illum, qui abortivum filium cum uxori solus adesset, instante mortis articulo, baptizare compulsus sit, nequaquam propter hoc ab eadem uxore dirimendum esse; 3° monachis, qui nullo ecclesiastico fungantur officio, portare ad altare sacra

vasa non scire; nec eos, qui criminum rei fuerint, ad ministeria quælibet ordinari; & quod urbanis presbyteris non liceat, nec in monachorum seu canonicorum ecclesiis præsumatur, villarum presbyteris non licere, angelicum hymnum in festiuitatibus martyrum dicere.

ncipit : « In verbis epistolæ. »

VIII.

Bulla ad Ivonem episcopum Carnotensem. — Ne quis obeunte eo vel ejus successore quolibet domum episcopalem exspoliare præsumat.

(Anno 1100, Febr. 14.)

[*Gall. Christ.*, nov., VIII, 507, ex authent. capituli Carnotensis.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri IVONI Carnotensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

eligiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelium devotio celerem sortiatur effectum. Idcirco petitioni tuæ, charissime frater et coepiscope Ivo, benignitatis apostolicæ accommodamus auditum, ut quod iuste omnibus sacerdotalis ordinis fratribus deberi cognoscimus, fraternitati tuæ singulari scripti confirmatione præstemus. Omnium siquidem episcoporum clericorumque rebus provisum est, cum in Arvernensi concilio considerantibus archiepiscopis duodecim, episcopi LXXXII, a domino prædecessore nostro beatæ memoriæ Urbano salubriter est statutum : *Si quis episcoporum, seu presbyterorum aut aliorum clericorum deficientium res invaserit, usque ad satisfactionem excommunicetur.* Hoc igitur synodale decretum nostra quo-

que auctoritate firmantes, de vestra singulariter domo pontificali statuimus, quam scilicet magnis expensis tua strenuitas ædificavit, ne quis obeunte te, vel tuorum successorum quolibet emigrante, seu occasione aliqua decedente, domum ipsam dissipare aut exspoliare præsumat, nec ab ea supellex ferri, vel plumbi, vel vitri, vel ligni, vel lapidis asportetur, aut obruatur; universa etiam pontificali ædi appendentia, videlicet coquinæ, horrea, cellaria, torcularia, furni, furnorumque domus integra, et omnino a rapinis conserventur libera; silvæ præterea, et quidquid extra urbem aut intra urbem ad episcopi salarium pertinet, nec donentur, nec veniuntur, nec occasionibus aliis distrahantur, sed a rapina omni violentiaque semota, successoribus, qui per Dei gratiam ecclesiam rectoribus est, conserventur. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, aut aliquis in aliquo cleri officio, vel honore constitutus, si quis rex, sive princeps, aut dux, comes, aut vicecomes, iudex, advocatus, sive defensor, aut quælibet sæcularis persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, excommunicationi subiaceat. Cunctis autem apostolicæ constitutionis decreta servantibus sit pax Domini nostri J. C. quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scrinii sacri palatii.

Datum Romæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis xvi Kalend. Martii, indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1100, pontificatus autem domini Paschalis II papæ 1.

IX.

voni Carnotensi et Rannulfo Santonensi episcopis præcipit ne concilii Claromontensis de monasteriorum altariis decretum negligant.

(Anno 1100, Mart. 14.)

[SIRMONDI Opp. t. III, p. 492.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus episcopis IVONI Carnotensi et RANNULFO Sauctonensi salutem et apostolicam benedictionem.

Juxta sanctorum canonum sanctiones non ignotum vobis esse credimus quid ultionis maneat ecclesiastici ordinis viros apostolicæ sedis decreta spernentes. Ipsi enim Arvernensi concilio adfuitis, in quo præsidebat prædecessore nostro bonæ memoriæ papa Urbano, consistentibus Galliarum episcopis, decretum est ut altaria quæ ab annis triginta et sub vicariorum redemptione monasteria possedisse noscuntur, quiete deinceps et sine molestia quolibet monasteriis ipsis firma permaneant. Vos autem huic simplicitati incongruas duplicitates innectitis, et personarum redemptionem mutatis nominibus extorquere conamini. Verum oportet nos hujusmodi versutiis sinceritate veritatis apostolicæ obviare.

Præcipimus ergo ut decretum illud omnino teneatur integre, nec super illud quidquam ulterius pro eisdem altaribus exigatis. Sane quod vobis dicimus cæteris quoque Galliarum episcopis erga suarum diocesium monasteria præcipimus observandum

Datum Romæ II Idus Martii.

X.

Paschalis privilegium monasterii Vindocinensis de professione ab abbate non faciendâ confirmat.

(Anno 1100, Mart. 14.)

[Non exstat. — V. de Sirmondi Opp. t. III, p. 468, not. e.]

XI

Conventus ecclesiæ S. Jacobi Compostellanæ nuntiat Didacum, eorum ecclesiæ canonicum et vicedominum, a sese ordinatum subdiaconum esse.

(Anno 1100, Mart. 18.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 21.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, universo conventui ecclesiæ S. Jacobi salutem et apostolicam benedictionem.

Didacum, Ecclesiæ vestræ canonicum et vicedominum, venientem ad nos paterna benignitate suscepimus: quem in apostolicæ sedis gremio subdiaconum ordinatum vestræ charitati remittimus. Nulla siquidem genii querela eum inhiberi censemus, non ex præcedentibus ante id temporis causis sollicitari volumus, quin deinceps largiente Domino suis temporibus ad sacros ordines debeat promoveri.

Datum Romæ per manum Joannis diac. cardin. bibliothecarii xv Kal. April.

XH.

* *Monasterio Reinhardsbornensi ecclesiam Tittebornensem asserit.*

(Anno 1100.)

[Non exstat. — Vid. *Thuringiam sacram*, p. 207.]

XIII.

Ad Hermannum Augustensem episcopum.

(Anno 1100, Apr. 7.)

[JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, ex schedis Pertzii.]

HERMANNO, Augustensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod iteratis fraternitatis tuæ litteris hæcenus nihil respondimus, causa hæc fuit quia te extra catholicam unitatem credebamus. Nunc autem quia sicut ex vicarii nostri G[e]bhardi Constantiensis episcopi litteris agnovimus, ad catholicam per Dei gratiam reversus es communionem, de tua plurimum conversione gaudemus. Cupimus enim non solum te, sed omnes illarum partium ad sedis apostolicæ obedientiam revocari. Præsentibus igitur litteris paternæ salutationis et apostolicæ benedictionis tibi gratiam destinamus, rogantes ut in ejusdem sedis apostolicæ obedientia perseveres, sicut ab eodem vicario nostro tuæ dilectioni credimus esse injunctum. (*Sequitur formula anathematizationis Wiberti antipapæ.*)

XIV

* *Monasterii Dervensis seu S. Bercharii protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat. Statuit insuper ut nullus secularium aut ecclesiasticorum abbatem, ejusve successores ad sæcularem curiam trahat, neque episcopus ullus ad synodum, nisi ob causam fidei, ire, nec denique monasterii sui solemnitates relinquere, et urbanis interesse cogat.* His litteris post Paschalem subscribunt Albertus cardinalis Sanctæ Sabinae, Augustinus cardinalis Sanctorum Quatuor Coronatorum, qui ambo se indignos cardinales dicunt. Datum Lateranis III Idus Aprilis, indictione VIII, per manum Laufranci, scriptoris palatii, anno Dominicæ Incarnationis 1100, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno 1 (10).

(Anno 1100, April. 11.)

XV.

Paschalis papæ epistola ad Philippum episcopum Catalaunensem.

(Anno 1100.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, V, 420.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et coepiscopo PHILIPPO Catalaunensi salutem et apostolicam benedictionem

Cum neminem episcopum liceat canones ignorare, multum miramur quod abbatem Sancti Bercharii ad civitatis tuæ festivitates cogendo non dubites invitare. Quod quam absurdum sit, quamque officio tuo contrarium, nemo dubitat, qui novit quod sacri canones etiam ad synodum abbates cogi prohibeant.

(10) Huic privilegio occasionem dedit Philippus Catalaunensis episcopus, qui Dervensem abbatem ad synodum et ad solemnitates urbis suæ cogere volebat. Qua de re litteras sequentes ad eum Philippum scripsit pontifex.

(11) Hoc rescriptum, quod ex chartaceo codice Der-

A Clericum quoque alterius vel monachum ab aliquo suscipi, quomodo sanctorum Patrum sanctiones inlibeant, fraternitati tuæ ignotum esse non credimus. Quod te de monachis præfati abbatis facere non sine admiratione audivimus. Præsentium igitur auctoritate dilectioni tuæ precipimus, ne præfatum abbatem ad festivitates tuas ire cogas, neve monachos ejus contra eum suscipias (11)

XVI.

Bulla Paschalis II de unione Ecclesiæ Arausicanæ ad Tricastinam

(Anno 1100

[*Gall. Christ.*, I, Instrum., 120.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et coepiscopo GIBELINO Arelatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod de unione Arausiensis Ecclesiæ atque Tricastinæ, prædecessor noster dominus Urbanus statuerit, et tua fraternitas non ignorat: unde in susceptis dilectionis tuæ litteris, certi quid tibi scribere nequivimus, quod Tricastinus episcopus ad nos nondum pervenit. Fratre igitur coepiscopo nostro Guillelmo a mortalitate ad immortalitatem, a terrenis ad cælestia, ut credimus, sublevato, jam tempus adest ut Arausiana Ecclesia Tricastino episcopo reddatur, et diu super hoc ventilatis litibus, præsentium auctoritate fraternitati tuæ mandamus, ut prædicto episcopo ipsam ecclesiam reddas, et ut tam clerus quam populus ei obediat.)

Datum Laterani.

XVII.

Bulla ejusdem papæ pro unione prædicta.

(Anno 1100.

[*Gall. Christ.*, ubi supra.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Arausicensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Universa Ecclesiæ unitas, quæ Deo auctore, beati Petri, et post eum ejus successoribus, curæ commissa est, ita nobis est charitate servanda, ut et creditarum nobis animarum saluti pia sollicitudine consulamus, et sanctorum Patrum decretis, et constitutionibus non deviemus. Jure enim et auctoritate esse vacuum quidquid prædecessorum nostrorum Gregorii, Victoris, Alexandri et Urbani statutis (12) Arausicensis Ecclesia Tricastinæ constet Ecclesiæ esse unita: quæstioni super hoc negotio diu ventilata, secundum statuta eorum, consilio confratrum nostrorum finem imponere decrevimus; et ut episcopo Tricastino de cætero sicut proprio pontifici postposita omni refragatione obediatis, apostolica auctoritate mandamus, sicque cum tranquillitate et pace in episcopi obedientia reverenter stare, ut om-

vensi eruimus, caret chronicis notis; ast hoc anno datum fuisse intelligitur, tum ex præcedenti diplomate, tum ex eo quod Philippus episcopus hoc ipso defunctus est, ut discimus ex Hugone Flaviniacensi, et ex Chronico Sancti Petri Catalaunensis.

(12) Aliqua desunt.

nis Ecclesiæ plenitudo in unitatis soliditate permaneat, et omnis deinceps super hoc ita disceptatio sopiatur, ut nihil prorsus de bene compositis retractetur, et qui post legitimas et divinitus inspiratas constitutiones volet infringere, non pacis ecclesiæ ipse, sed rebellis patens agnoscatur. Charitate itaque dictante fraternitatem vestram moneamus, ut episcopo Tricastino, qui pro vobis Deo rationem redditurus est, subdi non contemnatis, et sic vos esse oves Christi agnoscatis, ut ei qui loco Christi præsidet obedire non dubitetis. Obedientes autem apostolorum Petri et Pauli orationibus. ad vitam perveniatis æternam.

Datum Laterani III Idus Aprilis 1100.

XVIII.

Ad Norigaudum Augusto Dunensem episcopum. — Confirmat ejus electionem et omnes ejus ecclesiæ possessiones, et alia quædam decernit.

(Anno 1100, Apr. 14.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1017].

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri Norigaudo, Eduensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Cum divini dispensatione iudicii ad hujus officii gradum, licet indigni, promoti simus, ut apostolorum principis vices in Ecclesiæ regimine teneamus, elaborandum nobis est, et annitendum omnino, ut in constituendis ecclesiasticis negotiis, ejus monita et institutiones devotione fidelissima et fide devotissima æmulemur, cujus fides præcipua et dilectio spectata Domino exstitit adeo, ut in ejus singulariter fidei stabilitate immobili, pretioso sanguine redemptam suam Dei Filius statuere et confirmare voluerit Ecclesiam, dicens: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam (Matth. xvi)*. Cui etiam tantam potestatis prærogativam concessit, ut ejus arbitrio in cælo et in terra vel liganda ligarentur, vel solvenda solverentur. Quam potestatis suæ successionem ipse B. Clementi, et per eum omnibus concessit, qui ejus sedi juste præsidere, et Ecclesiam Dei canonica studuerint ordinatione disponere. Cujus nos fidei auctoritate muniti, tibi, dilecte frater Norigaude, omnibusque tibi canonice successoribus, confirmamus omnia quæ ad Eduensem Ecclesiam, in qua te canonice credimus ordinatum, pertinere videntur, tam in ecclesiis, parochiis, cœmeteriis, presbyteriis, cunctisque ecclesiasticis ordinibus, quam etiam prædiis aliisque omnibus possessionibus, mobilibus et immobilibus, quæ acquisita sunt, vel juste acquiri poterunt. Ut hæc omnia tibi tuisque successoribus ita libere possidere liceat, sicut antecessor tuus in uno die ante suum obitum quiete et juste possedissem probatur. Illud autem apostolica auctoritate statuimus ut nulli presbytero, vel viventi, vel morienti, seu ad aliam religionem, vel ad quietam vitam transeunti, liceat res quas a die ordinationis suæ, in Ecclesia in qua est ordinatus, conquirere poterit, auferre vel minuere; sed intacta ea et illibata in ipsa in qua

conquisita sunt permittat Ecclesia remanere. Uos etiam qui a nobis excommunicati vel ab officiis divinis pro suis fuerint excessibus remoti, ne aliquis in communionem recipere vel in officium præsumat restituere, eadem auctoritate prohibemus. Statuimus quoque ut pro sepulturæ quidem loco, vel spatio, nullum penitus ab aliquo pretium exigatur: pro redemptione vero peccatorum, morientes, in Ecclesia, in qua fidei sacramenta acceperint, elemosynam dare secundum apostolica decreta statuimus omnino et confirmamus. Si quis autem ad aliam vivens sive moriens se conferre voluerit, de eo quod pro salute animæ suæ dare disposuerit, secundum apostolica decreta matri Ecclesiæ partem relinquat. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona contra hanc nostræ constitutionis paginam præsumptuose venire tentaverit, hujusmodi ut sacrilegii reum a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ arcendum judicamus et confirmamus. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi: quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud honorum retributorum præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Joannis seriniarii sacri Lateranensis palatii.

Ego Paschalis, episcopus catholicæ Ecclesiæ subscripsi.

Ego Walterius indignus Albanensis Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Albertus cardinalis tituli S. Savinæ subscripsi

Ego Bernardus indignus cardinalis tituli S. Chrysoni subscripsi.

Ego Albericus Dei gratia humilis presbyter tituli Apostolorum ad Vincula roborando subscripsi.

Ego Augustinus indignus cardinalis de titulo Sanctorum Quatuor Coronatorum, subscripsi.

Datum Laterani per manum Leonis scriptoris, xviii Kal. Maii, indict. viii, anno Dominicæ Incarnat. 1100, pontificatus autem domini Paschalis secundi napæ i

XIX.

Privilegium pro Ecclesia Matisconensi

(Anno 1100, April. 14.)

[SEVERTIUS, *Chronologia historica successionis hierarchiæ archiantistitum Lugdunensis archiepiscopatus. — Lugduni 1628, fol., t. II, p. 121.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, fratris BERARDO, Matisconensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quoniam divini dispensatione iudicii ad hujus officii gradum, licet indigni, promoti sumus, ut apostolorum principis vices in Ecclesiæ regimine teneamus, elaborandum nobis est, et annectendum [cogitandum] omnino, ut in constituendis ecclesiasticis negotiis ejus monita et institutiones devotione fidelissima et fide devotissima imitemur, cujus fides præcipua et devotio spectata Domino exstitit; adeo ut in ejus fidei stabilitate immobili pretioso

sanguine redemptam suam Dei Filius statuere et confirmare voluerit Ecclesiam, dicens : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (Matth. xvi, 18). Cui etiam tantam potestatis prærogativam concessit, ut ejus arbitrio in cælo et in terra liganda ligarentur, et solvenda solverentur. Quam potestatis suæ successionem ipse beato Clementi, et per eum omnibus transfudit, qui ejus sedi juste præsidere, et Ecclesiam Dei canonica studuerint ordinatione disponere. Cujus nos fidei auctoritate muniti, tibi, dilecte frater Berarde, omnibusque tibi canonice successuris, sicut prædecessori tuo (*Landrico*) prædecessor noster (*Urbanus*) firmavit, confirmamus omnia quæ ad Matisconensem Ecclesiam, in qua te canonice credimus ordinatum, pertinere videntur, tam in ecclesiis, parochiis, cœmeteriis, presbyteris cunctisque ecclesiasticis ordinibus, quam etiam prædiis aliisque omnibus possessionibus mobilibus et immobilibus quæ acquisita sunt, aut juste acquiri poterunt. Ut hæc omnia tibi tuisque successoribus ita libere possidere liceat, sicut antecessor vester in uno die ante obitum suum possedissee probatur, illud etiam apostolica auctoritate statuimus ut, nulli presbytero et viventi et morienti, seu ad aliam religionem et ad quietam vitam trans-eunt, liceat res, quas a die ordinationis suæ in Ecclesia in qua est ordinatus, conquirere, aut poterit auferre et minuere, sed intacta ea et illibata in ipsa in qua conquisita sunt, permaneant Ecclesia. Remanere illos etiam qui a nobis excommunicati et ab officiis divinis pro suis fuerint excessibus remoti, ne aliquis in communionem recipere, et in officiis præsumat restituere eadem auctoritate prohibemus. Statuimus quoque ut pro sepulturæ quidem loco et spatio nullum penitus ab aliquo pretium exigatur. Pro redemptione vero peccatorum, morientes in Ecclesia in qua fidei sacramenta perciperunt, eleemosynas dare secundum apostolica decreta statuimus omnino et confirmamus, etc.

Si quæ persona contra hanc nostræ constitutionis paginam præsumptuose venire tentaverit, hujusmodi ut sacrilegii reum a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ arcendum judicamus et confirmamus. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud bonorum retributorem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et servi sacri palatii.

Ego Paschalis episcopus catholicæ Ecclesiæ.

Ego Albertus indignus cardinalis Tituli S. San...

Ego Bernardus indign. cardin. tituli Sancti Chrysogoni.

Ego Walterius indign. Albonensis episcopus Ecclesiæ, sig.

Datum Laterani per manus Leonis scriptoris, xviii Kalend. Maii, indictione viii, anno Dominicæ

PATROL. CLXIII.

A Incarnat. 1100, pontificatus autem domni Paschalis II papæ primo.

XX.

Epistola ad archiepiscopum Ausciensem.

(Anno 1100, April. 20.)

[D. Bouquet, *Recueil*, t. XIV, p. 188.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri R[AIMUNDO], Auscitano archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Vestræ Ecclesiæ suffraganeus frater noster Aquis episcopus parochiæ suæ partes a confratribus suis Vasatensi et Olorensi episcopis, per multa jam tempora conquestus est detruncatas, cujus nimirum parochiæ partes quas Vasatensis idem episcopus abstulerat, prædecessori quidem suo B[ERNARDO] restitutas, sed iterum ei violenter ablatas asseruit. Unde dilectioni tuæ mandamus, ut convocato fratrum conventu, hoc ipsum negotium diligenti examinatione discutias, et cujusvis iustitia concesserit, illi parochiarum partes super quibus causa agitur, tribuantur.

Data Romæ xii Kal. Maii.

XXI.

Ad exercitum in Palæstina militantem. — Gratulatur ei de victoria obtenta, et simul ad progrediendum hortatur.

(Anno 1100, Mai. 4.)

[Mansi, *Concil.*, XX, 979.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, sive filiis, episcopis, clericis, proceribus, militibus, et omni populo militiæ Christianæ in Asia triumphantis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod per prophetam populo suo Dominus pollicetur, impletum in vobis cognoscimus : *Inhabitabo, inquit, in eis, et inambulabo cum eis* (II Cor. vi), quia per fidem in vestris pectoribus habitat, et per operationem ita inambulat, ut patenter in vobis inimicos suos expugnasse videatur. Renovavit enim Dominus antiqua miracula, ut in uno mille, et in duobus decem millia persequeretur, et his Ecclesiæ armis, sacerdotalium precum tubis, inimicarum urbium mœnia aperiret. Illud vero quanti gaudii, quam potentis miraculi æstimatis, quod sacrosancti lateris sanguine cruentam lanceam, et vivificæ crucis partem vestris oculis revelavit, vestris tractandam manibus obtulit ! Quantas super his Redemptori nostro gratias debeamus, nec humanus animus opinatur, nec lingua prævalet enarrare. Videmus enim Christianæ fidei hostes, Christiani ponuli oppressores, per divinam misericordiam manu vestra partim contritos, partim e diu possessis regionibus effugatos ; videmus Orientalem Ecclesiam, post longa captivitatis tempora, magna ex parte ad antiquam libertatis gloriam rediisse. Dicendum igitur ore, dicendum corde : *Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. ii). Orationi etiam et vigiliis insistendum, ut quod cœpit adimpleat, et manus vestras, quas hostium suorum

sanguine consecravit, immaculatas usque ad finem, A
affluentes firma pietate, custodiat.

Quapropter agite, filii in Christo desideratissimi, rememoramini quanta pro amore Domini reliqueritis, quanta pro fratrum salute et ereptione pericula subieritis : patriam, domos, parentes posthabuistis, vosmetipsos exsilio addixistis, morti opposuistis ; curate nunc ad meliora semper tendere, pacem cum omnibus conservate, ut possitis ad æternam pacem Domini misericordia pervenire. Plurima vobis significare per chartam et atramentum supersedemus, quoniam ex apostolicæ sedis gremio charissimum fratrem Mauritium Portuensem episcopum destinamus, ut qui per beati Petri vicarium, sanctæ in Christo memoriæ prædecessorem nostrum Urbanum, tanti peregrinationem itineris assumpsistis, beati Petri solatiis semper abundetis ; et quem fundamentum tanti operis habuistis, ipsum quoque ad finem caput in fide et obedientia teneatis. Vices etiam nostras eidem fratri Mauritio et episcopo commisimus, ut eum in omnibus reverenter excipere, audire, et per ipsum nobis, imo beato Petro, obsequi debeatis. Cui nimirum in præceptis dedimus, ut Ecclesiæ, quam per vos Dominus liberavit, sed liberaturus est, ordinationi vigilanter immineat ; quæ si minus canonicis regulis apta repererit, corrigat ; et in eisdem cum vestro auxilio plantanda plantet, ædificanda ædificet. Hortamur itaque, hortantesque præcipimus, ut ei, tanquam personam nostram præferenti, in omnibus obedire curetis. Omnipotens Dominus et velle et posse in vobis tribuat, ut quæ eo auctore facienda cognoscitis, ipso adjuvante impléatis. Ipse vos ab omnibus peccatis absolvat, et exsilio vestro patriam æternam tribuat.

Datum Romæ quarto Nonas Maii, indictionis octavæ, per manum Joannis Diaconi.

XXII.

Epistola ad archiepiscopos et episcopos Galliæ. — Eos infames haberi decernit, qui voto astricti Hierosolymitanæ protectioni se subduxerant, vel qui ab obsidione Antiochena inglorii recesserant ; eis vero qui, peracta victoria, revertuntur, sua restitui jubet.

(Anno 1100.)

[Dom Bouquet, *Recueil*, XV, 20.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, universis per Galliam archiepiscopis, episcopis, abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem. D

(13) Anno 1100 scriptam fuisse hanc epistolam inde colligitur, quod sequenti anno alteram his litteris stimulatam projectionem aggressi sunt Galli. Id expresse de Stephano palatino comite Blesensi testatur Ordericus Vitalis, lib. x Hist. eccles. p. 789 : « Stephanus quoque Blesensis comes palatinus, inquit, pene ab omnibus derogabatur, et indesinenter verecundabatur, eo quod de obsidione Antiochena turpiter aufugerit, et gloriosos sodales suos in martyrio Christi agonizantes deseruerit. A multis personis multoties corripiebatur, et militiam Christi tam terrore quam confusione repetere cogebatur. Ad hoc etiam Adela, uxor ejus, frequenter eum commonebat, et inter amicabilem conjugii blandimenta dicebat : Absit a te, domine mi, ut tantorum

Omnipotentis Dei miserationibus gratias debemus innumeras, quoniam temporibus nostris Asianam Ecclesiam Turcorum manibus eripere, et ipsam ; Dominicæ passionis ac sepulturæ urbem Christianæ militiæ dignatus est aperire. Oportet autem nos divinam gratiam facultate quam dederit subsequi et fratribus nostris qui in illis Palæstinorum quondam seu Chananæorum finibus remanserant, efficaciter subvenire. Omnes ergo regionumstrarum milites in peccatorum suorum remissionem vel veniam cohortamini, ut ad illam matrem nostram Orientalem Ecclesiam studeant festinare ; eos præsertim qui hujus militiæ voto crucis signa sumpserunt, illuc properare compellite, nisi paupertatis retineantur obstaculo : alioquin eos infames (13) haberi decernimus. B Qui vero de Antiochena obsidione fide pusillanimitate et ambigua recesserunt, in excommunicatione permaneant, nisi se redituos certis securitatibus confirmaverint. Porro fratribus qui post perpetratam divinitus victoriam revertuntur, jubemus sua omnia restitui, sicut a beatæ memoriæ Urbano prædecessore nostro reminiscimini synodali definitione sancitum. Ita in omnibus agite, ita pro vestro officio studete, ut mater illa nostra Orientalis Ecclesia in statum debitum, largiente Domino, communibus studiis reformetur.

XXIII.

Ad consules Pisanos. — Illis laudes impertit quod « anno præterito » Hierosolymæ expugnandæ operam navarint. Promittit Daibertum, eorum archiepiscopum, « nunc civitatis Jerusalem patriarcham, » contra Arnulfum, ejusdem sedis invasorem, a sese defensum et « nobili strenuoque viro Godofredo, aliisque principibus Christianis adhuc in Syria et transmarinis partibus commorantibus » commendatum iri. Legatos suos « primo Januam, deinde in Sardiniam profecturos » commendat.

(Anno 1100. — Vide Dal Borgo, *Raccolta di diplomati Pisani*, 1765, 4°, raccolta 83.)

XXIV.

Godofredo, episcopo Magalonsensi, mandat ut Didacum electum Ecclesiæ Compostellanæ episcopum consecret.

(Vide epp. 25 et 41.)

XXV.

De destructione ecclesiæ Compostellanæ. — Vetat ne

diu digneris hominum opprobria perpeti ! Famosam strenuitatem juventutis tuæ recole, et arma laudabilis militiæ arripe, ut inde Christicolis ingens in toto orbe oriatur exsultatio, ethnicisque formido, suæque scelerosæ legis publica dejectio. Hæc et multa alia his similia mulier sagax et animosa viro suo protulit ; sed ille, periculorum et difficultatum gnarus, labores duros iterum subire formidavit. Tandem animos et vires resumpsit, et iter cum multis millibus Francorum arripuit, et usque ad sepulcrum Christi, quamvis pessima illi obstitissent impedimenta, perrexit. Tunc Harpinus Bituricam urbem Philippo regi Francorum vendidit, et cum Goscelino de Cortenaio et Milone de Braio iter Hierusalem inivit, etc.

clerici Compostellani occasione Hierosolymitani itineris provinciam suam deserant.

(Anno 1100, Oct. 14.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 28.]

P. episcopus, servus servorum Dei, P. Lucensi Al. et G. episcopis, et universis clericis S. Jacobi, salutem et apostolicam benedictionem.

Destructioni ecclesiæ Compostellanæ jam diutius condoluimus. Nunc autem cum Christianorum captivitas per litteras vestras nobis nuntiata est, major nos dolor affectit. Idcirco petitioni vestræ citra difficultatem præbemus assensum, ut ejusdem ecclesiæ electo ne ad nos nunc temporis veniat parcamus. Unde et fratri nostro Magalonensi episcopo, litterarum nostrarum auctoritate præcipimus ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte nequiverit, Burgensis episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Ipsi quoque electo præsentium litterarum auctoritate mandamus ut onus quod ei communi Ecclesiæ consensu imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus, ita etiam clericis vestrarum partium interdiciamus ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam et provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat.

Datum Melfiæ II Idus Octobris.

XXVI.

Ad Ade'osum Hispaniarum regem. — Ejus angustias dolet.

(Anno 1100, Oct. 14.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 29.]

P. episcopus, servus servorum Dei, charissimo filio suo A., Hispaniarum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut de tua, ut nosti, prosperitate gaudemus, sic profecto tua de adversitate afficimur. Unde regni tui, et proximorum tuorum finibus providentes, milites tuos quos vidimus ire Jerosolymam prohibuimus. Litteras insuper hoc ipsum prohibentes, et peccatorum veniam pugnatoribus in regna vestra comitatusque mandavimus. Porro quod de captivitate Christianorum significasti, vehementius affecti sumus, et quod idem super electo Compostellano petisti non negare decrevimus. Magalonensem enim episcopum ad eum in episcopum consecrandum litteris ire præcipimus, qui si forte defecerit, Burgensis episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Omnipotens Dominus Ecclesiæ et tibi de inimicis suis victoriam largiatur.

Datum Melfiæ II Idus Octobris.

XXVII.

Zines episcopatus Mazariensis in Sicilia petente Stephano episcopo confirmat.

(Anno 1100, Oct. 15.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1131.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri STEPHANO, Mazariensi episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Omnipotentis Dei nutu mutantur tempora. trans-

A feruntur regna. Hinc est quod magni quondam nominis nationes dejectas et depressas, viles vero atque exiguas nonnunquam legimus exaltatas. Hinc est quod in quibusdam regionibus Christiani nominis potestas paganorum terras occupavit; in quibusdam iterum paganorum tyrannidem Christianæ potentia dignitas conculcavit; sicut nostris temporibus gloriosissimorum principum Roberti ducis et Rogerii comitis fortitudine supernæ dignationis miseratio omnem Sarracenorum violentiam in Sicilia insula expugnavit, et antiquum Ecclesiæ sanctæ statum pro voluntatis suæ beneplacito reparavit. Unde et ipsius ineffabili misericordiæ gratias agimus, et ipsius gratias super illos egregios fratres, alterum jam defunctum, alterum ipso præsentem superstitem, B imploramus, et ad ecclesiarum quæ in eadem insula sunt ordinationem, seu confirmationem pro nostrii officii debito anhelamus. Sicut igitur, annuente Deo, et Mazariensis et cæterarum parochiæ per apostolicum bonæ memoriæ Urbanum, prædecessorem nostrum, dispositæ sunt, ita et nos Mazariensis, cui auctore Deo præsidet, Ecclesiæ, diocesis præsentis decreti auctoritate firmamus; statuimus enim, honorande frater, et coepiscopo Stephane, ut tibi deinceps, tuisque legitimis successoribus episcopali jure regendum ac disponendum perpetuo maneat, quidquid intra fines subscriptos continetur: videlicet a loco, in quo Belich fluvius mare ingreditur usque ad Cavam desumptus Corleonem, quæ Cava durat usque ad petram de Zineth, a Zineth tenditur hæc parochia usque ad divisionem C Jatinae et Cephalæ, videlicet usque ad grandem cristam, e crista tenditur usque ad Saganam, a Sagana usque ad Carinas, a Carinis usque ad districtum arenosum, ubi est divisio Panormi et Carinæ; inde vero usque ad mare, intra quos fines est Mazaria cum omnibus suis pertinentiis; Marsalia cum suis, Trabohis cum suis, Calathameth cum suis, Calathabubi cum suis, Parthenith cum suis, Cinos cum suis, Carine cum suis, Jath cum suis. Calathazaruch cum suis, Belich cum suis omnibus pertinentiis; et reliqua omnia quæ sunt, vel deinceps facta fuerint castella, seu casalia, sive urbes. In proprio autem tam tuo, quam successorum tuorum jure casale D Buxei cum centum villanis, sicut a supradicto filio nostro comite Rogerio traditum est, conservetur. Præterea quæcunque in posterum liberalitate principum, vel oblatione fidelium eadem Mazariensis Ecclesia juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur; tam tuis, quam clericorum et pauperum usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commo-

nita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena sit, et in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi: quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus sub.

Ego Albericus card. presb. tit. S. Petri ad Vincula subscr.

Ego Oddo Ostiensis episcopus huic privileg. subscr.

Ego Milo Prænestinus episcopus subscripsi.

Ego Joannes Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Albertus Sipontinus archiepiscopus subscripsi.

Ego Robertus card. presbyter de tit. S. Eusebii subscripsi.

Ego Robertus Mess. episcopus subscripsi.

Ego Rogerius Syracusanus episcopus subscripsi.

In sigillo: *Verbo Domini cæli firmati sunt.* S. Petrus, S. Paulus, S. Paschalis PP. II.

Datum Mellæ per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinal., Idibus Octob., ind. VIII, Incarn. Domini anno 1100, pontif. autem domini Paschalis PP. II anno II.

XXVIII.

Ad Albericum abbatem novi monasterii Cabilonensis. — De privilegio ibi concesso.

(Anno 1100, Oct. 19.)

[MANSI, *Concil.* XX, 980.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio ALBERICO, novi monasterii abhati, quod in Cabilonensi parochia situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua dilatione est complendum. Unde nos, o filii in Domino dilectissimi, citra difficultatem omnem vestrarum precum petitionem admittimus, quia religioni vestræ paterno congratulamur affectu. Locum igitur illum, quem inhabitandum pro quiete monastica elegistis, ab omnium mortalium molestiis tutum ac liberum fore sancimus, et abbatiam illic perpetuo haberi, ac sub apostolicæ sedis tutela specialiter protegi, quandiu vos ac successores vestri in ea quam hodie observatis disciplinæ ac frugalitatis observantia permanseritis, salva Cabilonensis Ecclesiæ canonica reverentia. Præsentis itaque decreti pagina interdiximus ne cuiquam omnino personæ liceat statum vestræ conversationis immutare, neque vestri, quod Novum dicitur, cœnobii monachos sine regulari commenda-

(13.) Hæc sunt deinceps totidem verbis in privilegio Urbani II, pro Ecclesia Arelatensi. HARR.

A tione suscipere, neque congregationem vestram astutiis quibuslibet aut violentiis perturbare. Eam sane controversiæ decisionem, quam inter vos et Molimensis ecclesiæ monachos frater noster Lugdunensis episcopus, tunc apostolicæ sedis vicarius, cum provinciæ suæ episcopis, aliisque religiosis viris, ex præcepto prædecessoris nostri apostolicæ memoriæ Urbani secundi perpetravit, nos tanquam rationabilem ac laudabilem confirmamus. Vos igitur, filii in Christo dilectissimi ac desideratissimi, meminisse debetis, quia pars vestri sæculares latitudines, pars ipsa etiam monasterii laxioris minus austeras angustias reliquistis. Ut ergo hac semper gratia digniores censeamini, Dei semper timorem et amorem in vestris cordibus habere satagite, ut

B quanto a sæcularibus tumultibus liberiores estis et deliciis, tanto amplius placere Deo totius mentis et animæ virtutibus anheletis (13). Sane si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, comes aut vicecomes, iudex aut ecclesiastica quævis sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Trojæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, quarto deenno Kalendas Maii, indictione octava (14), Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ secundo [primo].

XXIX.

Ecclesiæ Trojanæ protectionem suscipit ac bona et privilegia confirmat, petente Huberto episcopo.

(Anno 1100, Nov. 10.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1345.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri HUBERTO, Trojano episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Justis votis accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur. Tuis igitur, frater in Christo charissime Huberte, justis petitionibus annuentes S. Trojanam Ecclesiam, cui auctore Deo præsides, apostolicæ sedis auctoritate munimus.

(14) Videtur leg. xiv Kal. Nov JAFFÉ.

Statuimus enim ut ejusdem Ecclesiæ Trojanæ anti-
 stites in perpetuum a sedis apostolicæ pontifice consecrentur, cui nimirum Ecclesiæ, tibi que ac tuis legitimis successoribus jure proprio possidenda firmamus : montem Majurum, villam quæ dicitur S. Laurentii, et quidquid in posterum juste et canonice ad Ecclesiæ possessionis proprietatem largiente Domino poteritis adipisci; episcopali vero jure regenda in perpetuum, ad disponendum sancimus ipsam civitatem Trojanam et in ea S. Nicolai monasterium cum ecclesiis ad id pertinentibus, S. Crucem de Portula, et Felieem, Castellionem, castellum novum Bicarum cum abbacia S. Petri in Burgo cum ecclesiis ad id pertinentibus, ecclesiam S. Viti, fabricam S. Mariæ de Focis, S. Petrum de Montella, S. Justam, et quæcunque prædia prædecessorum nostrorum authenticis privilegiis, quæ Ecclesiæ vestræ data sunt, continentur. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si quis vero in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisque persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi alienam esse, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Paschalis S. catholicæ Ecclesiæ episcopus subsc.

Ego Oddo Ostiensis episcopus subsc.

† Ego Odorus cardinalis et abbas subsc.

† Ego Albic. diac. cardinalis S. Petri subsc.

† Ego Milo Prænestinus episcopus subsc.

† Ego Bruno Signin. episcopus subsc.

† Ego Teuto cardinalis SS. Joannis et Pauli subsc.

† Ego Paganus diaconus Romanæ Ecclesiæ cardinalis subsc.

Datum apud Casinum per manum Joannis S. R. E. diac. cardinal. iv Idus Novembris, ind. viii, Incar. Dom. anno 1100, pontificatus autem D. Paschalis II papæ anno II.

XXX.

Privilegium quo monasterium Silviniacense tanquam Cluniacensis cœnobiai membrum sub apostolica

sedis protectione suscipit, eo modo quo Urbanus papa secundus.

(Anno 1100, Nov. 14.)

[*Bullarium Cluniacense*, pag. 31.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, filiis in Domino charissimis Silviniacensis cœnobiai monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc nos disponente Domino in apostolicæ sedis servitium promotos agnoscimus, ut ejus illiis auxilium implorantibus efficaciter subvenire, et ei obediens tueri ac protegere prout Dominus dedit, debeamus. Idcirco vos et locum vestrum tanquam Cluniacensis cœnobiai membrum sub apostolicæ sedis protectione perpetuo confovendum, juxta domni prædecessoris nostri Urbani secundi statuta suscipimus; sancientes ne ullo unquam tempore idem cœnobiai vestri locus interdictionis alicujus jacturam sentiat, nec ulli viventium facultas sit infra monasterii seu villæ adjacentis terminos olim præfinitos assultum facere, aut quemlibet hominem capere vel deprædari. Illam etiam pactionem, quam in ejusdem prædecessoris nostri manu Archimbaldus miles, sicut in ejus privilegio continetur, pepigit, ratam perpetuo haberi censemur : ut videlicet universa, quæ pater, avi ejus loco vestro contulerant, tam in rebus quam in immunitatibus et consuetudinibus, omni tempore illibata conservarentur. Ad hæc adjicientes decernimus ejusdem loci sepulturam liberam omnino persistere, et eorum qui illic sepeliri deliberaverint, præter excommunicatos, extremæ nullus obviet voluntati. Præterea per præsentis decreti paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque hodie vestrum cœnobiai possidet, sive in crastinum vel concessione pontificum, vel liberalitate principum, vel oblatione fidelium poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant : in quibus hæc propriis duximus nominibus exprimenda : monasterium de Campovold ; epellam de Curtilliis, capellam de Lonver, capellam de Villar, ecclesiam de Cantanecto, ecclesiam de Cyriliaco. Has itaque, cæterasque ecclesias, quas apostolicæ sedis privilegio possidetis, taliter concedimus ut, salvo jure episcoporum, quod in paratis et synodis ibidem hactenus retinuisse noscuntur, quidquid deinceps in eis intus forisque, tam ex oblationibus quam ex sepulturis, vel etiam ex decimationibus tam majoribus quam minoribus acquirere poteritis, ex integro possideatis ; nullaque unquam persona vel ecclesiastica, vel sæcularis de omnibus ad eas pertinentibus se super vos intrmittere audeat. Liceat quoque vobis in ecclesiis vestris presbyteros eligere, ita tamen ut ab episcopis vel episcoporum vigariis animarum curam absque veritate suscipiant ; quam si dare illi, quod absit ! ex pravitate noluerint, tunc presbyteri, ex apostolicæ sedis benignitate, cantandi illic licentiam consequantur. Neque cuilibet facultas sit pro vobis vivorum sive defunctorum elemosynis ad salutem datis vos inquietare, sed tam virorum quam mulierum, tam

clericorum, quam laicorum oblationes, quæ ad vos afferuntur, in usum servorum Dei pauperumque profuturas recipere liceat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus abbatum Cluniacensium obedientia. Si qua sanc in crastinum ecclesiastica sæcularive persona hujus privilegii nostri paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem supra fato loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis sanctæ Ecclesiæ catholicæ episcopus.

Ego Odilo Prænestinus episcopus.

Ego Joannes Tusculanus episcopus.

Ego Teuzo cardinalis sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Albericus Dei gratia cardinalis tituli S. Petri ad Vincula.

Ego Paganus diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ de diaconia S. Mariæ novæ.

Datum Anagninæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, xviii Kalendas Decembris, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1100; pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ ii.

XXXI.

Privilegium, quo monasterii Cluniacensis bona omnia ac jura confirmantur.

(Anno 1100, Nov. 15.)

[COCQUELINES, *Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum pontificum amplissima Collectio.* — Romæ 1759 fol., t. II, p. 114.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI, Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis imposterum.

Zelus Domini et religionis prærogativa, qua per universum fere Occidentem nostris temporibus per Dei gratiam congregatio vestra percelluit, et inconcussa unitas, qua inter procellas omnes sedi apostolicæ adhæsistis, mansuetudinem nostram vehementius exhortantur, imo urgent atque compellunt, ut vestris petitionibus assensum accommodare, et quieti vestræ imposterum providere sollicitius debeamus. Quapropter quidquid libertatis, quidquid auctoritatis prædecessores nostri Ecclesiæ Romanæ

pontifices, præsertim apostolicæ memoriæ Gregorii VII et Urbani II, vestro monasterio et locis ad idem pertinentibus contulerunt, nos quoque præsentī decreto auctore Domino confirmamus. Ad hæc adjicimus ut in omnibus prioratibus et cellis, quæ nunc sine proprio abbate vestro regimini subjectæ sunt, nullus unquam futuris temporibus abbatem ordinare præsumat; sed tam prioratus ipsi et cellæ, quam et cætera in quibuslibet locis omnia, quibus fraternitas tua Arvernensis concilii, quod per supradictum Urbanum pontificem celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quæstio mota est, cui nimirum concilio per temetipsum interfueras, tam tibi quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur, in quibus hæc proprii visa sunt adnotanda nominibus: S. Maria de charitate de Martignaco (*Mar. de Marciniaco*), S. Petrus de Munsiasco (*Mar. de Cusiniaco*), S. Petrus de Leniciis (*Mar. de Leuntiis*), S. Paulus de Pergamo, S. Isidorus de Hispania, S. Odylus (*Mar. Orylius*) de Scarrione, S. Marcellus de Salsimoniaco, S. Marcellus de Cabilone, Carus locus, Paredus Romanum monasterium, S. Victor de Gebenna, Paterniacus, S. Saturninus de Provincia, S. Eutropius, S. Martinus de Auxia, monasterium de Cacerris, S. Maria de Tolosa, Boort (*Mar. S. Maria de Tobosa Boarum*), Tiernus, S. Martinus de Campis, Sylviniacus, Virgenus, Ginniacus, Nantuaucus, S. Pancratius de Anglica, S. Lecerius de Nazara, S. Jacobus de Potino, S. Gabriel de Cremona, S. Salvator et S. Stephanus de Niverno. Præcipimus etiam ut omnes ecclesiæ seu capellæ vestræ et cæmeteria libera sint, et omnis exactionis immunita præter consuetam episcopi parvam justitiam in presbyteros, si adversus ordinis sui dignitatem ostenderint: exceptis nimirum ecclesiis illis, quæ absque hujusmodi subjectione in abbatis potestate subsistunt. Licet quoque vobis cum juribus vestris (*Mar. seu fratribus vestris*) presbyteros eligere, ita tamen ut ab episcopis, vel episcoporum vicariis animarum curam absque venalitate suscipiant, quam si committere illi, quod absit! ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex apostolicæ sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur: neque cuilibet facultas sit, aut claustrum unquam aut locorum vestrorum fines pro vivorum sive defunctorum elemosynis ob salutem datis inquietare; sed tam virorum quam mulierum oblationes, quæ Deo offeruntur, in usum servorum Dei, pauperumque Christi percipere liceat. Abbatias vero, quas tuæ tuorumque successorum ordinationi prædecessor noster Gregorius VII PP. commisit, nos quoque committimus, videlicet Virhelva, S. Egidii, S. Joannis de Angelico, S. Petri Moysiaco, Moliacensem, S. Martialis de Lemovico, novum monasterium Sancti Cypriani Pictaviensis de S. Sacco; adjicientes etiam S. Germani Antissiodorensis, S. Astrimonii Mauricensis, S. Bertini Tarvanniensis eidem ordinationi subjaceant, salvo nimirum jure sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Nec minus illud supra-

dictum Urbani II papæ capitulum confirmamus, ne cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione divinorum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi quam et famuli eorum, et qui se monasticæ professioni devoverunt, clausis ecclesiarum januis, non admissis diceoesanis, divinæ servitutis officia celebrent, et sepulturæ debita peragant. Concedimus etiam vobis laicos seu clericos sæculares, nisi qui pro certis criminibus excommunicati sunt, ad conversionem, sive sepulturam per loca vestra suscipere. Clericos quoque regulares, qui pro necessitatibus ad vestrum cœnobium effugiunt, suscipiendi, et ad vestrum propositum admittendi, religioni vestræ licentiam impertimus. Præterea decernimus ut nulli omnino hominum liceat vestrum venerabile cœnobium et loca subdita temere perturbare; sed eorum ecclesiæ possessiones, et bona cætera, quæ pro animarum salute donata sunt, vel in futurum Deo miserante donari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant, quos profecto cognoscimus ab excommunicationis et rapacibus discretionē debita contineri. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo et tertio commonita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis sanctæ Ecclesiæ catholicæ episcopus.

Ego Odo Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Milo.... Prænestinus episcopus.

Ego Albericus cardinalis S. Petri ad Vincula.

Ego Walterius [al. Gualterius] episcopus Albanensis Ecclesiæ subscripsi.

Ego Teuto cardinalis SS. Joannis et Pauli.

Ego Joannes Tusculanus episcopus.

Ego Paganus sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis subscripsi.

Datum Anagninæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, xvii Kalend. Decembris, indictione viii., Incarnationis Dominicæ anno 1100, pontificatus autem domni Paschalis PP. II.

XXXII.

Paschalis epistola ad Galliarum episcopos. — Cœnobium Cluniacense commendat.

(Anno 1100, Nov. 19.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1037.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-

rabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis per Gallias, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta reverentia sedis apostolicæ constitutionibus debeat, fraternitatem vestram non ignorare credimus. Si qua vero vel minus dicta, vel aliter intellecta conspiciuntur, meminerint qui adversus sanctam Romanam Ecclesiam conqueri consueverunt, quid pro Felicis papæ scriptis adversus Acatium datis, Orientalibus episcopis sanctæ memoriæ Gelasius papa responderit. Idcirco ad memoriæ fraternitatis vestræ reducimus exordia Cluniacense cœnobium ab ipso fundationis exordio sanctæ Romanæ Ecclesiæ sit oblatum: quod profecto religiosi antistites et egregii principes pro religione eximia donis suis ac possessionibus ditaverunt. Romani vero pontifices tanquam oculi sui pupillam custodientes, cum loca ad se plurima pertinentia fratrum illorum regimini commisissent, tam locum ipsum quam cætera ei coherentia privilegiorum suorum munitionibus vallaverunt. Scitis enim quantā per eos in Galliarum partibus nova instituta, vetera sint ad religionem monasteria reperta [forte restituta]. Eapropter charitatem vestram monemus, monentes rogamus atque præcipimus ne tot tantorumque pontificum privilegiis obviare tentetis: ne per eorum violationem apostolicæ sedis, quod absit! indignationem inveniatis. Imitatores estote patrum vestrorum, qui congregationem illam venerabilem devotius coluerunt, et saluti, quam per eos Dominus super multis peccatoribus operatur, manus socias adhibete. Ita eos diligite, ita tuemini, ita fovete, ut quietius per vos omnipotenti valeant deservire; vos autem, qui inter mundi fluctuantis turbines statis, per eos, tam apostolicæ sedis, quam omnipotentis Dei gratiam consequamini.

Data Lateranis, xiii Decembris.

XXXIII.

Majoris Monasterii protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat, imposito monachis aurei denarii censu annuo.

(Anno 1100, Nov. 19.)

[*Opera Guiberti abbatis S. Mariæ de Novigento, edit. Achery, Notes, p. 588.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Hilcoto, Majoris Monasterii abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ filiis, ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis tamen locis atque personis quæ ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos convenit charitatis studio iaminere. Tuis igitur tuorumque fratrum, filii in Christo dilectissime Hilcote, justis preceationibus annuentis, cum pro beati confessoris Christi Martini devotione atque reverentia, tum pro vestræ religionis prærogativa, monasterium vestrum, quod Majus dicitur, a beato quondam Martino ædificatum, in apostolicæ sedis tutelam specialiter protectionemque suscipimus.

Per præsentem igitur nostri privilegii paginam, apostolica auctoritate præcipimus ut quæcunque hodie idem cœnobium juste possidet, sicut in crastinum, largitione principum, oblatione fidelium, concessione pontificum, juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino homini liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ei subditas possessiones auferre, sive minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt usibus.

Missas sane publicas per archiepiscopum, aut episcopum quemlibet, in præfato monasterio celebrari, aut stationes fieri, omnimodo prohibemus; ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur ulla convenientibus. Interdicimus etiam ne quis ejusdem loci monachos in aliquam Ecclesiam ad stationem, aut exsequias celebrandas, præter suam et abbatis voluntatem compellat.

Adjicientes et præcipientes ne quisquam deinceps archiepiscopus, aut episcopus, B. Martini Majus Monasterium, aut ipsius Majoris Monasterii monachos, pro ulla causa ullo in loco excommunicare præsumat, sed omnis eorum causa gravior ex apostolicæ sedis judicio pendeat.

Nec cellarum vestrarum videlicet fratres, pro qualibet interdictione, vel excommunicatione divinorum officiorum, suspensionem patiantur, sed tam monachi ipsi, quam etiam famuli eorum, et qui se monasticæ professioni devoverunt, clausis ecclesiarum januis, non admissis diœcesanis, divinæ servitutis officia celebrent, et sepulturæ debita peragant.

Obeunte te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus illi qualibet subreptionis astutia aut violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu ejusdem fratrum pars consilii sanioris elegerint.

Porro quia Turonensis Ecclesiæ antistes et clerici, prædecessoris nostri apostolicæ memoriæ Urbani secundi repetitis litteris, nostris quoque communiti, ab impugnatione vestra desistere nullatenus acquieverunt; quinimo apostolicæ sedis familiariter communicantes, vos excommunicare et excommunicatos prædicare non timuerunt; adeo ut ab abbatis vestri sepultura, et a vestræ professionis consortio Sancti Juliani monachos, et alios religiosos fratres, abbatesque subtraxerint. Nos eorum excommunicationi religionem vestram Domino cooperante subduximus. Beato quippe Ambrosio attestante didicimus quod hæreticum esse constat, qui a Romana dissentit Ecclesia; et Samuel quasi idololatriæ ait, scelus est nolle acquiescere. Vos autem tanquam familiares filios nostræ communionis, charitatis et gratiæ vinculo complectimur.

Qua nimirum justitia exigente statuimus ut regulariter electus abbas, vel a Romano pontifice, vel a catholico quem advocare maluerint, nostræ communionis ac familiaritatis episcopo consecratur; qui vestra fultus auctoritate quod postulabitur, impendat. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros sunt ordines promovendi, locorum vestrorum fratres ab episcopis, in quorum diœcesibus sunt, accipiant.

Ad hæc adjicimus ut idem Beati Martini monasterium, ab omnium mortalium jure liberum, Domino annuente, permaneat, solique Romanæ Ecclesiæ subditum, de tanta semper libertate atque auctoritate congaudeat.

Ad judicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis, per annos singulos unum aureum denarium Lateranensi palatio persolventes.

Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis episcopus catholicæ Ecclesiæ.

Ego Odo Ostiensis episcopus.

Ego Miro [Milo] Prænestinus episcopus.

Ego Paganus diaconus R. E. cardinalis.

Ego Albericus Dei gratiæ cardinalis.

Datum Laterani per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis, XIII Kal. Decemb., ind. VIII, Incar. Dominicæ millesimo centesimo, pontificatus autem domini Paschalis secundi II.

XXXIV.

Paschalis papæ epistola ad Hugonem abbatem Cluniacensem. — Privilegium Cluniacense.

(Anno 1100, Nov. 20.)

[MANSI, *Concil.* t. XX, 1038.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Hugoni abbati Cluniacensi ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Et religionis prærogativa, qua per universas Gallias vestris temporibus per Dei gratiam congregatio vestra præcellit, et inconcussa charitatis unitas, qua inter procillas omnes sedi apostolicæ adhæsis, mansuetudinem nostram vehementius exhortantur, mo urgent atque compellunt, ut vestris petitionibus

assensum accommodare, et quieti vestræ in posterum A providere sollicitus debeamus. Eapropter, quidquid libertatis, quidquid tuitionis, quidquid auctoritatis, prædecessores nostri Ecclesiæ Romanæ pontifices, præsertim apostolicæ memoriæ Gregorius VII et Urbanus II, vestro monasterio et locis ad id pertinentibus contulerunt, nos quoque præsentī decreto, auctore Deo confirmamus. Ad hæc adjicimus ut tam prioratus et cellæ, quam et cætera in quibuslibet locis omnia, quibus fraternitas tua, Arvernensis concilii, quod per supradictum Urbanum papam celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quæstio mota est, cui nimirum concilio per temetipsum interfueras, tam tibi quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur. Præcipimus etiam ut omnes ecclesiæ, seu capellæ B vestræ, et cœmeteria libera sint, et omnis exactionis immunia, præter consuetam episcopi paratam, et justitiam in presbyteros, si adversus ordinis sui dignitatem offenderint, exceptis nimirum ecclesiis illis quæ absque hujusmodi subjectione in abbatis potestate consistunt. Liceat quoque vobis, seu fratribus vestris, in ecclesiis vestris presbyteros eligere, ita tamen ut ab episcopis vel episcoporum vicariis, animarum curam absque venalitate suscipiant. Quam si committere illi ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex apostolicæ sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur. Ecclesiarum vero seu altarium consecrationes, ab episcopis in quorum diœcesibus sunt, locorum vestrorum fratres accipiant, si quidem gratis ac sine pravitate C voluerint exhibere. Alioquin a catholico, quem malueritis, episcopo, consecrationem ipsarum sacramenta suscipiant. Neque cuiilibet facultas sit, aut claustrī vestri, aut locorum vestrorum fratres pro vivorum sive defunctorum elemosynis ob salutem datis inquietare, sed tam virorum quam mulierum oblationes, quæ ad eos afferuntur, in usu servorum Dei pauperumque profuturas recipere liceat. Nec minus illud supradicti Urbani II papæ capitulum confirmamus, ne cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione, vel excommunicatione, divinatorum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi ipsi, quam et famuli eorum, et qui monasticæ professioni se devoverunt, D clausis ecclesiarum januis, non admissis diœcesanis, divinæ servitutis officia celebrent, et sepulturæ debita peragant. Concedimus etiam vobis laicos, seu clericos sæculares, nisi qui pro certis criminibus excommunicati sunt, ad conversionem seu sepulturam per loca vestra suscipere. Clericos quoque regulares, qui vel in locis suis salvari non possunt, vel pro necessitatibus ad vestrum cœnobium confugiunt, suscipiendi, et ad vestrum propositum admittendi, religioni vestræ licentiam impertimur. Præterea decernimus ut nulli hominum omnino liceat vestrum venerabile cœnobium, et loca ei subdita temere perturbare; sed eorum ecclesiæ possessiones, et bona cætera, quæ pro animarum salute

jam donata sunt, vel in futurum Deo miserante dari contigerit, firma vobis, vestrisque successoribus, illibataque permaneant: quos profecto cognoscimus, ab excommunicatis pia discretionē vigilantius abstinere. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem cœnobio iusta servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ego Odo, Ostiensis episcopus, subscripsi.

Ego Milo, Prænestinus episcopus, subscripsi.

Ego Albericus, archiepiscopus Dei gratia cardinalis Sancti Petri ad Vincula, subscripsi.

Ego Walterius, episcopus Albanensis Ecclesiæ, subscripsi.

Ego Paganus sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, subscripsi.

Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, xii Kal. Decemb., indict. viii, Incarnationis Dominicæ anno 1100, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ secundo.

XXXV

Bulla Paschalis II pro unione Ecclesiæ Arausicanæ ad Tricastinam.

(Anno 1100. Dec. 10.)

[*Gall. Christ.*, nov., 1, Instr. 120.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Arausicano, salutem et apostolicam benedictionem.

Miramur vos tanta pertinacia sedis apostolicæ decretis contraire; quod enim cum a prædecessore nostro pro auctorizanda confirmatione definitum esset, quidquid a nobis quoque juxta definitionem præceptum est, vos quoque adeo contempistis, ut nullam episcopo Tricastino dignati sitis subjectionem et obedientiam præbere. Nos tandem pertinaciam tantam apostolicæ dilectionis mansuetudine tolerantis, iterata litterarum comminatione præcepimus, ne unitatem ecclesiarum a prædecessoribus nostris constitutam violare certetis; sed supradicto fratri nostro episcopo tandem humiliter obediat.

Datum Laterani iv Idus Decembris

XXXVI.

Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Papiensis.

(Anno 1100.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.* II, 119, ex archiv. monast. S. Salvatoris Papiensis.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio JOANNI, abbati venerabilis monasterii, quod dicitur Domini Salvatoris, secus Papiam siti, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet persequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua, ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem, devotione debita, requisivit; nos supplicationi tuæ clementer annuimus. Et Sancti Salvatoris monasterium, cui Deo auctore præsidet, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, sub tutela apostolicæ sedis excipimus. Quod videlicet monasterium Adeleis augusta imperatrix, suis impensis renovatum, sua nihilominus liberalitate ditasse cognoscitur. Sanctorum igitur prædecessorum nostrorum, sedis apostolicæ pontificum vestigiis insistentes, præsentis decreti auctoritate statuimus ut quæcunque bonæ, quæcunque prædictæ urbana, sive rustica, culta et inculta, quæcunque possessiones, utensilia et ornamenta, vel a prædicta Augusta, vel ab aliis fidelibus, de suo jure, eidem monasterio collata sunt, sive in futurum, concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones, sive res, utensilia, vel ornamenta auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus multimodis profutura. Nec decimæ reddituum prædicti monasterii Domini Salvatoris ab ullius Ecclesiæ præsule, vel ministris exigantur. Obeunte te, nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi, qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres, communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Electo vero abbate, sit facultas omni tempore præsulem eligendi, quem, tam sibi quam cæteris fratribus, cum timore Dei totiusque congregationis conniventia, ubicunque voluerint, consecrationis insignia, hujus nostræ auctoritatis privilegio, absque ulla pretii conferat datione. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, seu canonicorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quibus malueritis catholicis accipietis episcopis. Porro in illis ecclesiis monasterii baptismum, ubi

(14') Vide infra, epistolam Argentinensis Ecclesiæ ad Paschalem

A solitum hactenus fuit, celebrari permittimus. Missas sane publicas in eodem monasterio celebrari, aut stationem, sive ordinationem aliquam præter abbatis voluntatem, aut episcopo quolibet fieri prohibemus. Ad hæc dalmaticæ, sandaliorum, necnon chirothecarum usum tibi, tuisque successoribus juxta prædecessorum statuta, concedimus. Sicque ab omni jugo, seu ditione cujuscunque personæ, ipsum cœnobium liberum permanere sancimus ut soli sanctæ Romanæ et apostolicæ Ecclesiæ subditum habeatur. Si qua sane ecclesiastica seu sæcularis persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructura bonæ actionis accipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen.

Datum anno Domini 1100.

XXXVII.

* *Geraldo archiepiscopo Bracarensi « pallium et privilegium » concedit.*

(Mentio tantum exstat in Geraldii Vita. Vide Baluzii *Miscell.* edit. Luc. I, 132.)

XXXVIII.

Rescriptum Paschalis papæ ad Argentinensem Ecclesiam.

(Circa annum 1100.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1092.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero Argentinensi et populo, salutem et apostolicam benedictionem.

(14') Perspectis litteris vestris, de vestra oppressione et Ecclesiæ vestræ destructione paternaliter condolui. Sed quia pro justitia patimini, pro qua beati eritis, congaudemus. Ut igitur ad illam beatitudinem pervenire possitis, in bono proposito constanter perseverate, atque illi intruso Ecclesiæ Dei viriliter resistite, quia per Dei gratiam neque electioni neque consecrationi ejus assensum dedimus aut dabimus. Vobis autem in omnibus, quæ pro justitia agitis, nostrum consilium et auxilium nunquam deerit, præstante Domino, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XXXIX.

Paschalis epistola ad Bernardum, archiepiscopum Toletanum.—Primum Toletanæ Ecclesiæ confirmat.

(Anno 1101, Mart. 6.)

[MANSI, *Concil.* XX, 982.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo [f. reverentissimo, HARD.] fratri BERNARDO Toletano archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Actorum synodalia decreta scrutantibus liquet

quantæne Toletana Ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, quantæque per eam in ecclesiasticis negotiis utilitates accreverint. Unde et nos ejusdem urbis statum, quantum nostræ est facultatis, in ecclesiasticis dignitatibus gloria stabilire [*al. in ecclesiasticæ dignitatis gloriam stabilire*], Domino adjuvante, optamus. Igitur tum pro benignitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ debita, tum pro digna Toletanæ Ecclesiæ reverentia, tum etiam pro reverendissimi [*f., reverentissimi. H.*] filii nostri præstantissimi regis Ildefonsi postulationibus, cujus nimirum virtute et prudentia Toletana Ecclesia [*al. civitas*] Maurorum et Moabitarum jugo erepta est, te, charissime frater, juxta constitutum prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani papæ secundi, in totis Hispaniarum regnis primatem fore præsentis privilegii auctoritate sancimus, sicut ejusdem urbis constat antiquitus existisse pontifices. Pallio sane in missarum solummodo celebrationibus uti debebis, præcipuarum, quæ subscriptæ sunt, festivitatum temporibus : tribus videlicet diebus in Nativitate Domini, in Epiphania, Hypapante, Coena Domini, Sabbato sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste, tribus solemnitatibus sanctæ Mariæ, sancti quoque Michaelis, et sancti Joannis Baptistæ, in omnibus natalitiis apostolorum, et eorum martyrum quorum pignora in vestra ecclesia requiescunt : sancti quoque Martini et Ildefonsi confessorum, et omnium commemoratione sanctorum : in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum et clericorum : in anno consecrationis tuæ die, natali etiam sancti Isidori et Leandri. Primatem te universi Hispaniarum præsules respicient : et ad te, si quid inter eos graviore quæstione dignum exortum fuerit, referent, salva tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate, et metropolitanorum privilegiis singulorum. Toletanam ergo Ecclesiam jure perpetuo tibi, tuisque, si divina præstiterit gratia, successoribus canonicis tenore hujus privilegii confirmamus : una cum omnibus ecclesiis et diocesisibus, quas proprio jure noscitur antiquitus possedissee : præcipientes de iis, quæ Sarracenorum ad præsens subjacent ditioni, ut cum eas Domino placuerit potestati restituere populi Christiani, ad debitam Ecclesiæ vestræ obedientiam referantur. Illarum autem civitatum dioceses quæ Sarracenis invadentibus metropolitanos proprios perdidierunt, vestræ ditioni eo tenore subjecimus, ut quoad sine propriis exstiterint metropolitanis, tibi, ut proprio, debeant subjacere. Si vero metropolis quælibet in statum fuerit pristinum restituta, suo quoque diocesis metropolitanano restitatur. Neque tamen ideo minus tua debet studere fraternitas, quatenus unicuique metropoli suæ restitatur gloria dignitatis. Hæc, et cætera omnia quæ ad antiquam Toletanæ sedis apostolicæ concessionem probari poterunt, nos tibi tuisque successoribus perpetuo possidenda contradimus atque firmamus. Te, reverendissime frater, affectione intima exhortamur, quatenus dignum te tanti honore pontificii semper

A exhibeas, Christianis ac Sarracenis sine offensione semper esse procurans, et ad fidem infideles convertere, Domino largiente, verbis studeas, et exemplis : sic ex tui pallii dignitate, et primatus prærogativa præcellas in oculis hominum, ut interius virtutum excellentia polleas coram supernæ oculis majestatis. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis sciens paginam, contra eam temere venire tentaverit ; secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisve sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveiant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri notarii, regionarii, et scrinarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscribo.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, secundo Nonas Martii, indictione octava, Incarnationis Dominicæ anno 1101, pontificatus autem domini Paschalis papæ secundi anno secundo.

XL.

C *Privilegium papæ pro monasterio Sancti Savini Placentini.*

(Anno 1101, Mart. 7.)

[CAMPI *Dell. hist. eccl. di Piacenza*, t. I, p. 525.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ALBERICO, abbati monasterii S. Savini, quod secus Placentiam situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum

D Ad hoc nos disponente Domino in apostolicæ sedis servitium præmotos agnoscimus, ut ejus filiis auxilium implorantibus efficaciter subvenire, et ei obediens tueri, ac protegere, prout Dominus dederit, debeamus. Unde opportunum, filii charissime, duximus præsentis decreti pagina vestris infestationibus obviare, et quieti ac utilitati vestræ opitulante Domino attentius providere. Statuimus enim ut quæcunque prædia, quæcunque bona in cellis, in ecclesiis, in villis, vel rebus aliis vestrum monasterium legitime possidet in præsentem, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare ; sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Porro usum mitræ et aliorum pontificalium ad instar felicitis memoriæ Silvestri et Alexandri prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum vobis omnimodo liberum esse decernimus; ad hæc adjectives ut infra sacra mysteria constituti signaculo sanctæ crucis possitis populum præmunire. Si qua sane ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri, notarii regionarii et scriniarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, Nonis Martii, indict. nona, Incarnationis Dominicæ anno 1101, pontificatus autem domni Paschalis II papæ secundo.

XLI.

Epistola ad Gothofredum episcopum Magalonensem. — Non perventisse suas de consecrando electo Compostellano litteras, et in autumno præterito missas, miratur. Mandat ut consecrationem perficiat.

(Anno 1101, Mart. 25.)

[Florez, *España sagrada*, XX, 29.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G., Magalonensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Nosse fraternitatem tuam credimus quod Compostellana Ecclesia prædecessoris nostri privilegium meruit, dum nulli metropoli subjaceret, ut episcopus ejus a Romano debeat episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad sedem apostolicam pervenire; unde in autumno præterito fraternitati tuæ litteras misimus, quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus ut illuc accedas, et electum ipsum vice nostra in episcopum benedicas.

Datum Laterani viii Kal. Aprilis.

XLII.

Ad clericos S. Jacobi Compostellanos. — De consecrando Didaco quæ jam litteris mandaverat repetit.

(Anno 1101, Mart. 25.)

[Florez, *España sagrada*, p. 30.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clericis S. Jacobi salutem et apostolicam benedictionem.

Destitutioni Ecclesiæ vestræ Compostellanæ jam

diutius condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni vestræ assensum præbuimus, ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad nos veniret tum temporis parceremus. Quas litteras sicut nuntiis vestris deferentibus accepimus, ad vos non pervenisse miramur. Unde venerabili fratri nostro Magalonensi episcopo tanta litterarum nostrarum auctoritate præcipimus ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte ipse nequiverit, Burgensis aut alius catholicus episcopus advocetur. Ipsi quoque electo præsentium litterarum auctoritate mandamus ut onus, quod ei a communi consensu Ecclesiæ imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus, ita etiam clericis vestrarum partium interdicimus, ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam et provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat.

Datum Laterani viii Kal. Aprilis.

XLIII.

Ad Al[defonsum] regem. — Nuntiat quid de consecrando Didaco jam mandaverit.

(Anno 1101, Mart. 25.)

[Florez, *España sagrada*, XX, 29.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio AL. salutem et apostolicam benedictionem.

In autumno præterito de Compostellani episcopi consecratione petitioni tuæ consensimus. Unde te repetito rogare mirati sumus. Quas litteras quia interceptas audivimus, iterum venerabili fratri nostro Magalonensi episcopo litterarum auctoritate præcipimus ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte ipse nequiverit, Burgensis aut alius catholicus episcopus advocetur.

Datum Laterani viii Kal. Aprilis.

XLIV.

Ad clericos et laicos Al[defonsi] regnum habitantes. — Ne occasione Hierosolymitani itineris Occidentalis depopuletur Ecclesia.

(Anno 1101, Mart. 25.)

[Florez, *ubi supra*, p. 88.]

P. episcopus, servus servorum Dei, clericis et laicis AL.(15) regnum habitantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Magnum vestræ salutis dispendium facit, quod apostolicæ sedis præceptis obedire contemnitis. Scripsimus enim vobis præterito tempore ne Hierosolymitanæ expeditionis occasione partes vestras desereretis, quæ Maurorum et Moabitarum quotidianis incursionibus impugnantur; non parum eam in discessu vestro illorum tyrannidem occidentalibus partibus formidamus. Quare nos partium vestrarum, tam clericos quam laicos, quos videre potuimus, a Hierosolymitana profectione desistere, et ad patriam suam redire præcipimus. Latroes quoque præsentium Munionem, et Didacum, et Nunonem cum sequacibus suis a nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestræ dilectioni præcipimus ne quis eos pro

reduci hoc infamare, aut calumniis aliquibus præsumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata præceptione præcipimus ut in vestris partibus persistentes Moabitas et Mauros totis viribus impugnetis : ibi largiente Deo vestras poenitentias peragatis : ibi sanctorum apostolorum Petri et Pauli et apostolicæ eorum Ecclesiæ remissionem et gratiam percipiatis.

Datum Laterani VIII Kal. Aprilis.

XLV.

Privilegium pro monasterio Casinensi

(Anno 1101. Mart. 31.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1135.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et compresbytero ODERISIO, Casinensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu sollicitus esse, et quæ recte statuta sunt stabilire. Eapropter cœnobii vestri causam de Cinglensi cella nequaquam statu illo dimovendam duximus, qui a domino prædecessore nostro sanctæ memoriæ Urbano scripti assertionem institutus agnoscitur. In Melpitana siquidem synodo, quam, largiente Domino, nostræ ordinationis anno secundo solemniter celebravimus, abbatissa, quæ Cinglensem cellam ante tenuerat, vehementius reclamavit se perperam tractatam, se passam injuriam asseverans. Cumque consessum totum suis questibus implevisset, communis filius Joannes, Ecclesiæ nostræ diaconus, absentiam tui gravatus tandem surrexit, et negotium id canonicè definitum exposuit. Cujus mox relationi confrater noster Oddo episcopus Ostiensis testimonium contulit, dicens vere abbatissam de cella illa domini Urbani papæ iudicio revestitam, vere post menses tres ad Barensæ concilium invitatum, quo, cum non iverit, nuntium destinavit. Ille, negotii finem subterfugiens, abbatissam non plenius revestitam clamabat, quia quasdam cellæ chartas defensionisve necessarias minime recepisset. Unde actum fuit ut per manum domni Roffridi Beneventani episcopi chartæ ipsæ non ante requisitæ in conspectu concilii redderentur. Mox papa Beneventum regresso, iterum abbatissa per litteras ut, Sinuessam veniret, vocata est. Cum nec Sinuessam venisset, nec quid gravaminis pati se illa juste conquereretur, ad S. Germani oppidum, quod Casino monti adjacet, veniendi accepit inducias. Venit tandem, sed causam aggredi recusavit, conquerens adhuc quia non omnia Cinglensis cellæ monumenta receperit. Fratres vero Casinenses sacramento probare præsto fuerunt se nec plures nec alias in eodem loco chartas quam reddiderant, invenisse. Illa quibusdam nostrum clam munimina chartarum ostendens, ad pontificis conspectum producere noluit. Tandem domini Urbani papæ ad concordiam suadentis, nostrisque commonitionibus parvipensis, clam discedens iudicio locum dedit. Sic dominus noster sanctæ in Christo me-

moriam papa Urbanus, relectis diligentius Romanorum pontificum decretis, imperatorum præceptis, loci fundatoris chirographis, cellam ipsam Casinensi cœnobio reddidit in perpetuum possidendam. Illa quippe abbatissæ procurata absentia juxta canonum sanctiones pro confessione habenda cunctis a fratribus qui tunc aderant episcopis seu cardinalibus censebatur. His verbis confratris nostri Ostiensis episcopi, Albertus quoque nunc Sipontinus episcopus, hujus autem actionis tempore transacto Romanæ Ecclesiæ cardinalis presbyter, quia et ipse interfuerat, testificationis suæ suffragium copulavit. Romani etiam iudices, Petrus et Raimbaldus, negotium illud se præsentibus pertractatum perhibuerunt, se etiam et Romanæ legis libris sententiam proferentibus. His perauditis grave nobis videri diximus, ut quæ ab antecessoribus nostris decisa fuerant, retractarentur. Cæterum abbatissa illa vehementer insistente fratribus nostris, episcoporum quibusdam præcepimus ut in partem euntes ex consilio responderent, utrum causa hæc retractanda ulterius videretur. Regresso Brunone Signino episcopo proloquente dixerunt rationabile ac justum sibi domini papæ iudicium videri, ratumque id habendum tanquam canonico ordine pertractatum. Et nos ergo in eodem statu semper manere censuimus, et sicut tunc verbo, ita et nunc scripto sancimus Cinglensem cellam sub disciplina semper religionis monasticæ disponendam ad jus semper et possessionem Casinensis monasterii pertinere. Si quis vero hujusce definitionis et confirmationis tenore agnito obviam ire et cellam illam a Casinensi cœnobio separare præsumperit, ipse quoque ab Ecclesiæ corpore Ecclesiæ iudicio separetur.

Scriptum per manum Petri, notarii regionarii et scriniarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis, S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, II Kal. Aprilis, indictione IX, anno Dominicæ Incarnationis 1102, pontificatus autem domini Paschalis secundi anno II.

(Adest sigillum plumbeum pendens.)

XLVI.

Ad Velletranos. — Abrogat quæ a Guiberto contra fas instituta apud eos erant. Eorum limites definit.

(Anno 1101, Apr. 6.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1048.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Velletrane urbis civibus, apostolicæ sedis fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Et prava corrigere, et recta firmare, commissi loci, et officii debito commonemur. Idcirco juxta petitionem vestram omnes pravas consuetudines vel exactiones quas hæresiarcha Guibertus Rave-

nat. quondam episcopus, mox apostolicæ sedis in-vasor imposuit, de medio vestræ civitatis penitus abolere, præsentis paginæ auctoritate decernimus. Illam vero benignitatem quam a prædecessore nostro sanctæ memoriæ Gregorio VII civitas vestra promeruit, nos quoque tam vobis quam posteris vestris in apostolicæ sedis fidelitate permanentibus, firma manere sancimus : ut videlicet loci vestri potentiores, quibus et vos suum jus non negetis, imponere vobis graviora non audeant. Nec solum urbis vestræ habitatores, sed etiam antiqui fines, ab omni sæcularis potestatis invasione serventur, et infestatione securi. Civitatis autem fines dicimus illos qui pertinentias suas longe lateque concludunt. (*Designat fines illos, et multa loca enumerat.*) Hos igitur fines cum detrimento vestro mutari omnino apostolica interdictione prohibemus, statuentes ut quod inter eos continetur, sicut jus est uniuscujusque, tam vos quam vestri hæredes, et quibus vos legaliter concesseritis, quiete possideatis in perpetuum. Quod si quælibet parva vel magna persona contra hoc apostolicum decretum atque præceptum temerario ausu venire tentaverit, admonita semel et iterum, usque tertio per convenientes inducias, si non resipuerit, et quod injuste egerit condigne non correxerit, sciat se centum libras denariorum Papiensium, medietatem cameræ nostræ, medietatem in justitiam patientibus persolutoram.

Scriptum per manum Petri, notarii regionarii et secretarii sacri palatii.

Ego Paschalis episcopus subscripsi.

Datum Laterani, per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, octavo Id. April., ind. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1102 [1101], pontificatus autem domini Paschalis II anno II.

XLVII.

Confirmatio dotationis monasterii S. Benedicti Alperspacensis.

(Anno 1101, April. 12.)

[PETRUS, *Suevia ecclesiastica*, Augustæ 1699, fol.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio CONONI, Alperspacensis monasterii abbati, ejusque successoribus regulariter promotis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere assensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur affectum. Proinde religiosorum procerum Rotmanni de Husin, Adelberti de Zolro et Alwici comitis de Sulzo devotionem perpendentes, eorum desideriis assentimur, et beati Benedicti monasterium, quod in suo prædiõ fundaverunt, in loco scilicet hæreditatis propriæ, qui vocatur Alpirspach, auctore Deo, decreti præsentis auctoritate muniminis statuentes, ut locus ipse cum adjacente silva et terminis suis, alia quoque prædia et mancipia, quæ ipsi communiter per manum liberi hominis Bernardi de Flurin beato Benedicto tradiderunt in villis, quæ vocantur Dornheim, Homesingen, Hevingdorff, Garta, Hasela, Veringen, quæque singulariter Adelbertus de Zolro

A suæ conversionis tempore in aliis infra nominatis tradidit, id est in Unzin, Geroldisdorf et Sulzo, Bollo, Norwilo atque Bosingin, quæcunque etiam in futurum vel supradicti proceres, vel alii quilibet fideles in idem cœnobium de suo jure obtulerint, firma semper et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Abbates sane cum fratribus advocatum sibi, quem utiliorem præviderint instituant. Qui si postmodum monasterio inutilis, et fratribus gravis fuerit, remoto eo, alium præficiant. Nec alius advocatiæ bannum a catholico rege suscipiat, nisi ab abbate et fratribus electus extiterit. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Ad indicium autem præceptæ a Romana Ecclesia libertatis aureum nummum, qui *byzantius* dicitur, quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si quid igitur in futurum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica qualibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, vel apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri, notarii regionarii sacri palatii.

D Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Testes, qui adfuerunt, ubi prædium Vischenboch datum est, Fridericus et Arnoldus fratres de Wolva ipsius prædii traditores, comes Bartholdus de Nuinburch, Wernherus de Hophu, Dictersius de Nuinburch; Cuono de Horn, Rudolf de Wildorff, Sigeboto de Noviwiler, Egilolt de Berndec, Eigiswart de Lappil, Adelbertus de Westirhein, in loco Offenburg.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, pridie Idus Aprilis, indictione nona, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo primo, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ secundo.

XLVIII.

Paschalis epistola ad Lambertum episcopum Atrebatensem. — Confirmat Atrebatensem episcopatum : inter quem et Cameracensem limites constituit.

(Anno 1101, Apr. 15.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1014.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO, Atrebatensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quæ a Patribus constituta sunt, oportet profecto ut sub metu et irrefragabili auctoritate teneantur. Dignum enim est ut nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur, nulla concertatione turbentur. Unde et nos, quod a piæ memoriæ prædecessore nostro Urbano de restitutione Atrebatensis Ecclesiæ constitutum est, justum omnino et sacris canonibus congruum perpentes, nostri quoque decreti auctoritate sancimus : ut videlicet Ecclesia eadem, sicut antiquitus episcopali dignitate claruit, ita etiam in posterum cardinalem per Dei gratiam sortiatur antistitem. Divinæ siquidem miserationis affectum, quem in ecclesiarum suarum et populorum restitutionibus operatur, debemus et nos competentibus subsequi ac implere suffragiis. Te igitur, dilectissime ac reverendissime frater, quem in Atrebatensi Ecclesia prædecessor noster, Domino restituente, constituit, nos quoque cum divini favoris præsidio in episcopalis dignitatis functione firmamus (15°). Quidquid autem prædictæ Ecclesiæ B. Remigius contulit, quidquid antiquis temporibus, dum episcopali dignitate polleret, eam possidere constituerit; salvis legalibus institutis, et Romanæ Ecclesiæ privilegiis, tantum tibi ac successoribus tuis permanere censemus. In quibus nominatim archidiaconias duas, quarum una Atrebatensis, altera dicitur Obstrevandensis, præfatæ Ecclesiæ confirmamus : et illos omnino limites inter Atrebatensem et Cameracensem Ecclesias fore præcipimus, quos antiquitus fuisse, vel scriptorum monumentis, vel territoriorum diremptione, vel certis aliquibus iudiciis potuerit comprobari : ut annuente Deo Ecclesiarum pax nulla occasione turbetur, et quæ pro fidelium salute statuta sunt, perenni tempore inconcussa stabilitate persistent. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eodem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

(15°) Hæc deinceps totidem verbis ut in privilegio Urbani II ad eundem Lambertum. HARD.

A Scriptum per manum Petri, notarii regionarii et scrinarii sacri palatii.

Paschalis catholica Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, xvii Kal. Maii, indict. ix, Incarnat. Dominicæ an. 1101, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ secundo.

XLIX.

Ad Henricum regem Anglorum. — Contra investituras ecclesiasticas.

(Anno 1101.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1058.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Legationis tuæ verba, fili charissime, gratanter excepimus; sed vellemus obedientiam promittentis. In quibus nimirum sanctæ Romanæ Ecclesiæ illa in tuo regno pollicebaris, quæ tempore tui patris habuerat, eos requirens honores quos antecessorum nostrorum tempore pater tuus habuerat. Quæ profecto omnia grata in superficie viderentur; interius requisita, et legati tui vocibus exposita, gravia et vehementissima paruerunt. Quærebamus enim ut tibi episcoporum abbatumque per investituram constituendorum jus et facultas a Romana indulgeretur Ecclesia : et quod per se solum fieri omnipotens Dominus perhibet, hoc regiæ potestatis figret. Ait enim Dominus : *Ego sum ostium : per me si quis introierit, salvabitur (Joan. x)*. Cum autem Ecclesiæ ostium reges esse arrogant, fit profecto ut qui per eos Ecclesiam ingrediuntur, non pastores, sed fures et latrones habeantur, eodem Domino dicente : *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, fur est et latro (ibid.)*. Et quidem si a nobis magnum aliquid tua dilectio postulet, quod cum Deo, cum justitia, cum nostri ordinis salute concedi posset, graviter [gratanter] utique concelebramus. Hoc vero tam grave, tam indignum est, ut nulla ratione catholica id admittat Ecclesia. Facilius ad extrema quælibet B. Ambrosius cogi potuit quam imperatori Ecclesiæ permittere potestatem. Respondit enim (l. II, epist. 14, ad Marcellinam) : « Noli gravare te, imperator, ut putes te in ea quæ divina sunt imperiale aliquod jus habere. Noli te extollere, sed si vis diutius imperare, esto Dei subditus. Scriptum est : *Quæ Dei, Deo; quæ Cæsaris, Cæsari (Matth. xxii)*. Ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum. Quid tibi cum adultera? Adultera est enim quæ non est legitimo Christi conjugio copulata. » Audis, o rex, adulteram Ecclesiam nuncupari, quæ non legitime nupsit. Ecclesiæ siquidem sponsus unusquisque æstimatur episcopus, juxta Scripturam illam qua ex fratris uxore frater non sui nominis filios suscitare præcipitur, et sponsæ contemptor a futuro sponso discalciari man-

datur. Vides igitur, o rex, quam ignominiosum, A quam periculosum sit, per filios suos matrem adulterio pollui? Si ergo Ecclesiæ filius es, quod utique omnis catholicus Christianus est, permitte matri tuæ legitimum sortiri conjugium, ut non per hominem, sed per Deum et hominem Christum, legitimo sponso, copuletur Ecclesia. Per Deum enim episcopos eligi, cum canonicè eliguntur, testatur apostolus Paulus, dicens: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron*; (Hebr. v). Et B. Ambrosius: « Merito, inquit, creditur, quod divino esset electus iudicio, quem omnes postulavissent. » Et post pauca: « Ubi universorum postulatio congruit, dubitare nos non oportet ibi Dominum Jesum et voluntatis auctorem; et petitionis arbitrum fore, et ordinationis præulem, et largitorem gratiæ. » Præterea propheta David ad Ecclesiam loquens, ait: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram* (Psal. xlv). Ecclesia filios genuit, Ecclesia principes statuit. Possemus aliã de Scripturis sacris testimonia et exempla proponere, quibus constaret Ecclesiæ sponso ac pastores episcopos, non sæcularium potestatum nutu, sed Christi dispositione et Ecclesiæ iudicio præponendos. Unde etiam imperator Justinianus sanxit in legibus sic: « Debet enim prius disceptari de vita episcopi utrum bona sit, an reprehensibilis, et utrum bonis testimoniis muniatur, an non. » Et infra « Fiat, inquit, facultas unicuique, si velit, contradicere: et si quidem ante consecrationem fuerit contradictio facta, non prius consecretur episcopus nisi disceptatio de contradictione sit facta, et undique appareat innoxius is qui ad episcopatum vocatur. » Ecce quod populi totius esse pronuntiat imperator, hoc sui solius esse regia potestas incessit. Ipsius etiam imperatoris lege cautum est ut nec profectio, nec ingressus ad imperatorem sine metropolitani litteris pateret episcopo. Quem ergo in curia tua sine metropolitani litteris admittere non debes, eum vis, o rex, in Ecclesia principem constituere? Monstruosum profecto est ut patrem filius generare, homo Deum creare debeat. Sacerdotes namque in Scripturis sanctis deos vocari, tanquam Dei vicarios, manifestum est. Unde sanctæ memoriæ Constantinus imperator, de episcoporum causis disceptare ausus non fuisse describitur. Propter hoc sancta Romana Ecclesia et apostolica, per prædecessores nostros regiæ usurpationi et investituræ abominabili vivaciter obviare curavit: et gravissimis persecutionibus per tyrannos affecta, usque ad nostra tempora non destitit. Confidimus autem in Domino, quoniam nec in nobis confidentiæ suæ virtutem Ecclesiæ princeps Petrus et episcoporum primus amittet. Porro sæcularium potestatum et regum in Ecclesia quod sit officium, exponit apostolus Paulus, dicens: *Dei enim minister est tibi in bonum. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in ira ei qui male agit* (Rom. xviii). Et Petrus apostolus in eadem verba consentiens:

Sive regi, a. i. quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum (I Petr. ii). Inter ista, rex, nullius tibi persuasio profana subripiat, quasi aut potestati tuæ aliquid diminuere, aut nos in episcoporum promotione aliquid nobis velimus amplius vindicare. Imo si ab hoc propter Deum desistas, quod contra Deum esse manifestum est, quod cum Deo, nec tu exerce, nec nos concedere, aut cum nostra seu tua salute possumus: quidquid deinceps postulaveris quod cum Deo possumus, libentius indulgebimus, et honori tuo et sublimationi propensius insistemus. Nec existimes quod potestatis tuæ columen infirmetur si ab hac profana usurpatione desistas; imo, tunc validius, tunc robustius, tunc honorabilius regnabis, cum in regno tuo divina regnabit auctoritas. Tunc amicitiam et familiaritatem nostram firmiter obtinebis, et regni tutores beatos apostolos habere gaudebis. Nec tibi nunc in petitionibus tuis abesse poterimus, cui petitionum nostrarum fautorem Dominum adesse senserimus. Ipse omnipotens Deus, in cuius manu corda sunt regum, adsit hortatui nostro, adsit auditui tuo, ut dum juxta præcepta ejus tuas disposueris actiones, ipse regnum tuum pacis et honoris sui stabilitate ac sublimatione disponat. Amen.

L.

Privilegium pro ecclesia Calmosiacensi.

(Anno 1101, Mai. 5.)

C [Dom CALMET, *Hist. de Lorraine*, II, Preuves, p. 109.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis SENERO abbati, et ejus fratribus, in Calmosiacensi Ecclesia canonicam vitam professis, eorumque successoribus in eadem religione permansuris, in perpetuum

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Proinde nos vestris omnium, filii, precibus annuentes, tam vos quam omnia vestra sedis apostolicæ confovenda suscipimus, statuantes ut tam vos quam successores vestri sub canonicæ disciplinæ jugo perpetuis temporibus militetis: præsentem etiam decreto sancimus ut vestra Calmosiacensis Ecclesia ab omni viventium jugo libera perseveret, nullusque in ea, vel ejus facultatibus, præter Romanæ sedis antistitem dominetur, salvo canonico jure Tullensis episcopi. Ad hæc addimus ut quæcunque bona, quæcunque prædia, fideles viri de suo jure loco hactenus contulerunt, quæcunque in posterum, largiente Domino, concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonicè potestis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptione, astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii senioris secundum Dei timorem providerit eligendum, nullusque ibi ecclesiasticorum se ingerat, nisi quo:

spirituales viros congregatio vestra ad abbatis electionem invitaverit. Electus autem ipse juxta loci vestri vel provinciæ morem a Tullensi episcopo confirmetur, ordinationes etiam clericorum, consecrationes altarium sive basilicarum ab eodem accipietis episcopo, si quidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si eam gratis ac sine pravitare voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, et ab eo benedictionem seu fratrum consecrationem suscipere, qui apostolicæ sedis suffultus auctoritate, quæ postulatur indulgeat; ad altarium etiam consecrationes invitatus accedat. Præterea, prohibemus et interdiciamus ut circa cœnobii vestri ambitum occasione qualibet assultum facere nemo præsumat; si vero, quod absit! forte contigerit in atrio vestro, vel in effusione sanguinis, vel in verberum inflictione, sive in aliquo ejusmodi violentiam irrogari, nequaquam propter hæc ecclesia vestra a divinis prohibeatur officiis. Ad indicium perpetuæ a Romana Ecclesia libertatis, stolum sacerdotalem per singula biennia Lateranensi palatio persolvatis. Si quæ sive ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, si satisfactione congrua non emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque divino se iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scriniarii sacri palatii.

Datum Romæ in porticu beati Petri, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi, tertio Nonas Maii, indictione nona, Incarnationis Domini anno millesimo centesimo secundo [primo], pontificatus autem domini Paschalis papæ secundi anno secundo.

Ego Paschalis Ecclesiæ catholicæ episcopus.

LI.

Privilegium pro ecclesia S. Vincentii Bergomatis.

(Anno 1101, Mai. 15.)

[Vide LUPI, *Codex diplomaticus Bergomatis*. Bergomi, 1784, fol. 1-2, t. II, p. 829.]

LII.

Ad Guillelmum Melphiensem episcopum. — Abrogat Lavellanum episcopatum; Melphiensis possessionis et jura confirmat.

(Anno 1101, Sept. 29.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1049.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUILLELMO Melphiensi episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Per apostoli Petri discipulum et successorem Auclatum, apostoli Petri præceptum accepimus, ne in villis, aut municipiis, vel in modicis civitatibus ordinentur episcopi. Magnum enim est Ecclesiæ detrimentum cum episcoporum nomen ac dignitas frequentia inopiaque vilescit. Hujus nos providentiæ justitia commoniti, præsentis decreti auctoritate, juxta sanctorum Patrum statuta sancimus ne in Lavellano oppido, quod Melphiæ oppidum est, ullo deinceps tempore episcopalis cathedra statuatur: ipsum vero oppidum cum pertinentiis et finibus suis, tibi, venerabilis frater Guillelme Melphiensis episcopo, tuisque legitimis successoribus perpetuo regendum, et episcopali jure tenendum disponendumque firmamus. Præterea villam Salsugæ, Gaudianum, possessiones S. Joannis de Illiceto, ita semper in propria Melphiensis Ecclesiæ possessione permanere censemus, sicut a filio nostro duce Rogerio suis temporibus traditæ et chirographo confirmatæ sunt. Hoc ipsum de Judæorum censu, balnearum redditu, villanorum vectigalibus, molendinis, vineis, agris, cæterisque rebus quas intra vel extra civitatem Melphiæ idem dux Ecclesiæ vestræ contulit, præsentis privilegii pagina constituimus. Ad hoc quidquid vel proprietario, vel baronali jure Ecclesia vestra in præsentiarum obtinet, sive in futurum largiente Domino juste poterit atque canonice adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Porro in legationem..... ut quicumque deinceps episcopali Melphiensi in Ecclesia, Deo auctore, successerint, ab apostolicæ sedis nostræ pontificibus consecrationis gratiam sortiantur. Si qua igitur in crastinum, ecclesiastica sæcularisve persona, etc., ut in aliis nonnullis epistolis.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Datum Beneventi, per manus Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi, III Kal. Octobr., ind. x, Incarnat. Dominicæ anno 1102 [1101], pontificatus autem domni Paschalis II papæ tertio.

LIII.

Ad Constantinum Ravellensis Ecclesiæ episcopum. — Privilegia et possessiones Ecclesiæ Ravellensis confirmat.

(Anno 1101, Sept. 29.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1050.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili CONSTANTINO Ravellensis Ecclesiæ episcopo, et successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Tuis ergo postulationibus, frater in Christo venerabilis Constantine episcopo, clementer annuimus, quia devotionis tuæ sinceritatem erga communem matrem Romanam Ecclesiam affectio diutina declaravit. Cujus nimirum merito voluntatis auctore Domino accommodavimus affectum, ut Ec-

clesiæ tibi commissæ status inconcussa semper stabilitate persistat. Per præsentis itaque decreti paginam decernimus ut Ravellensis Ecclesia, cui per Dei gratiam, et prædecessoris nostri ministerium, et manus impositionem præsidet, familiari benignitate semper sub apostolicæ sedis tuitione servetur: et quicumque deinceps episcoporum Ravellensi Ecclesiæ Deo disponente successerint, ab ejusdem apostolicæ sedis pontifice consecrationis gratiam sortiantur, sicut a sanctæ memoriæ prædecessoribus nostris Victore III et Urbano II statutum esse cognoscitur. Omnem quoque Ravellensis parochiæ ambitum, sicut a prædecessore tuo reverendæ in Christo memoriæ Ursone possessa est, tibi tuisque in perpetuum successoribus confirmamus. Ad hæc quidquid vel proprietarij jure, vel parochiali, jam præfata Ecclesia in præsentiarum obtinet, sive in futurum largiente Domino juste poterit atque canonicè adipisci, libera tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur, tam vestris quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua sane ecclesiastica secularisve persona, etc. *ut in aliis nonnullis epistolis.*

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Beneventi per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, III Kal. Octobr., indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1102 [1101], pontificatus autem domni Paschalis papæ secundi III.

LIII bis.

Ad Madelmum abbatem Sanctæ Sophiæ. — Privilegium cænobii Sanctæ Sophiæ.

(Anno 1101, Oct. 27.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1024.]

In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi Domini æterni, PASCHALIS papa, episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio MADELMO abbati monasterii venerabilis Sanctæ Sophiæ intra Beneventum siti, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires in dubitanter assumat. Unde nos tuis, filii humanissime Madelme, piis postulationibus annuentes, Sanctæ Sophiæ cænobium, cui Domino auctore præsidere cognosceris, sub tutelam et jurisdictionem sedis apostolicæ, sicut hactenus mansit, perpetuo permanere præsentis paginæ auctoritate sancimus, ut soli Romanæ Ecclesiæ subditum, ab omnium Ecclesiarum necnon et personarum jugo liberum habeatur. Cuncta etiam quæ prædecessoribus tuis, vel tibi.

A ad ejusdem monasterii immunitatem vel possessionem, nostrorum prædecessorum sunt privilegia attributa, nos quoque tibi juxta ac successoribus tuis regulariter promovendis præsentis privilegio contribuimus. Cellas propterea, vel ecclesias, vel villas, quæ prædecessorum tuorum, vel tua industria prædicto videntur cænobio juste ac rationabiliter acquisitæ, possidendas in perpetuum confirmamus, id est ecclesiam Sancti Benedicti, etc.

(*Hic enumerantur possessiones illius monasterii.*) una cum omnibus suis pertinentiis, etiam mobilibus atque immobilibus. Præsentis atque nostri privilegii pagina apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque idem cænobium juste possidet, quæque in crastinum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè potèrit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decrevimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cænobium temere perturbare atque destruere, aut etiam ei ulla possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, aut quocunque modo molestare: verum omnia integre perseverent, atque conserventur, eorum pro quorum substantia aut sustentatione aut gubernatione concessa sunt, usibus commodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia, præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, elegerint. Electus a Romano pontifice consecratur. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros sunt ordines promovendi, ab episcopis in quorum diocæsesibus estis, accipietis; si quidem gratiam et communionem apostolicæ sedis habuerint, et si gratis ea et sine pravitate impenderint. Si quid vero horum obstiterit, liceat vobis a quocunque volueritis catholico episcopo, quæ supra nominata sunt sacramenta percipere. Si qua vero ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire attentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud æternum judicem præmia æternæ pacis ac mercedis inveniant: Amen. Bene valeas.

Ego Paschalis sanctæ catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Capuæ per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis, VI Kal. Novemb., indict. XI (16). In-

carn. Domini anno 1111, pontificatus autem domini A Paschalis II papæ tertio.

LIV.

Privilegium pro monasterio Casinensi.

(Anno 1101, nov. 17.)

[GATTULA, *Hist. Casin.*, I, 411.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ODERISIO Casinensi abbati, et sanctæ Romænæ Ecclesiæ presbytero cardinali, salutem.

Cum pro beati Patris nostri Benedicti reverentia, tum pro multis tam vestris, quam prædecessorum vestrorum meritis, vestro nos loco plurimum debere cognoscimus. Idcirco justum ducimus ut ad vestri monasterii augmentum charitate sollicita intendamus. In urbe igitur Beneventana, quam nostri Romani juris esse perspicuum est, monasterio vestro in perpetuum possidendam ecclesiam S. Nicolai concedimus, quæ sita est in urbis angulo juxta turrem paganam, et concessionem ipsam præsentis decreti pagina confirmamus. Quam nimirum ecclesiam, et illibatam, et integram vobis vestrisque successoribus perpetuo permanere sancimus, una cum omnibus, quæ in præsentiarum ad ipsam pertinent. Quæ videlicet ex majori parte rerum ad nostram curiam pertinentium acquisita, seu comparata creduntur, id est molendina duo sub uno tegmine, aliud quod centimolum nuncupatur; hortos cum diversis arboribus; curtem in Roseto, cum una petia de terra; curtem in rivo Tasi; curtem de homodei; curtem Martini Alberici cum Silvola; curtes Rocconis duas; curtem diaconi Musi; curtem in Monte Rostari; curtem in Sajano; curtem Valentini; terras in loco, qui dicitur Medianà per fines et terminos suos; ecclesiam S. Nicolai in Urbiliano prope Petram pelicinam cum pertinentiis suis; coram quæ est ante portam ecclesiæ per terminos suos, casam quæ est ad lævam ecclesiæ per terminos suos juxta murum civitatis; super quæ etiam nos eidem ecclesiæ possessionibus adjicimus ecclesiam S. Nicolai, quæ vocatur de Rodenandi cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Mariæ quæ vocatur Rotunda cum pertinentiis suis; balneum novum juxta ecclesiam S. Politti. Quidquid præterea cella ipsa B. Nicolai, pontificum concessione, principum liberalitate, vel quorumque fidelium oblatione in futurum potuerit adipisci sub vestra vestrorumque successorum dispositione ac potestate in perpetuum conservetur. Nulli autem personæ unquam liceat suprafatam cellam a vestri monasterii unitate dividere, et in aliam, quam a nobis statutum est possessionem, occasione qualibet transmutare. Si quis vero aliter præsumperit, apostolicæ sedis animadversione multetur et usque ad satisfactionem congruam excommunicationi subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholica Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romænæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, xv Kalendas Decembris, indictione decima, anno Dominicæ Incarnationis 1102 [1101], pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno III.

LV.

Ad Lanuinum Turris priorem scribit ex Richardo episcopo Albanensi se cognovisse pacem et concordiam eremi reformatam et eum in locum Brunonis successisse. Hortatur ut Brunonis virtutes æmuletur.

(Anno 1101, Nov. 26.)

[MABILL., *Annal. Bened.* V, 445.]

B Revertente si quidem fratre R. [Richardo] Albano episcopo, pacem et concordiam eremi reformatam, et in locum sanctæ memoriæ magni Brunonis te successisse cognovimus. Sit ergo in te ejusdem viri spiritus, idem sit et eremiticæ disciplinæ vigor, eadem morum et gravitatis constantia, quia nos, opitulante Domino, quidquid auctoritatis et potestatis ipsius magistri probabilis sapientia et religio ab apostolica sede promeruit personaliter, hoc tibi, te eodem spiritu comitante, concedimus. Volumus autem ut in proxima quadragesima nos visitare debeas, quatenus cordis secreta os ad os plenius loquamur, etc.

Datum Romæ vi Kal. Decembris.

LVI.

C *Ecclesiæ S. Jacobi Compostellanæ privilegia ac possessiones confirmat.*

(Anno 1101, Dec. 31.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 52.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri DIDACO Compostellano episcopo secundo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum.

D Justitiæ ac rationis ordo suadet ut qui sua a successoribus desiderat mandata probari, prædecessoris sui procul dubio voluntatem et statuta custodiat. Proinde nos, prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani II statuta custodientes, pro B. Jacobi reverentia legitimum sempiternum auctoritate sancimus, ut sicut episcopatus cathedram prædecessor tuus bonæ memoriæ Dalmatius episcopus in Compostellana urbe per apostolicæ concessionem sedis obtinuit, in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, ita perenni deinceps tempore, tam tu quam successores tui habere opitulante Domino debeatis. Universa igitur ad Iriæ civitatis diocesim jure veteri pertinentia tibi tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus integra semper et illibata permanere decernimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione concedimus ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli præter Romanum metropolitanum subjecti sint, et omnes qui tibi in eadem sede successerint per manum Romani pontificis tantamquam speciales Romænæ sedis suffraganei constituantur. Præterea mansuro in perpetuum decreto

sanximus ut quicquid hactenus iuste B. Jacobi ecclesiæ a regibus, seu quibuscunque fidelibus oblatum est; quicquid catalogis legitimis continetur, quicquid parochiarum Iriensis cathedra iuste habuisse cognoscitur, tibi tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmiter semper integrumque servetur. Illud omnimodis interdiximus ut nulli unquam personæ facultas sit B. Jacobi ecclesiæ censum illum qualibet occasione subtrahere, quem Hispanorum reges quidam nobilissimi memorie, Al. præsentis prædecessores, pro salute totius provincie statuerunt, a flumine videlicet Pisorgo usque ad littus Oceani annuatim ex singulis boum paribus persolvendum, sicut in scriptis ejusdem ecclesiæ continetur. Vestram de cætero concedet sanctitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ decreta in omnibus observare, et ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.

Sane si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, marchio, comes, iudex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hujus decreti paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem hæc observantibus et sæpefatam B. Jacobi ecclesiam venerantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii a scriniis sacri palatii.

Ego Paschalis sanctæ catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ii Kal. Januar., indictione x, anno Incarnationis Dominicæ 1102 [1101], pontificatus autem domini Paschalis papæ iii.

LVII.

Ad Didacum Compostellanum episcopum. — De reformandis moribus istius Ecclesiæ deformibus, qui per bella in eum irruerant.

(Anno 1101.)

[MANSI, Concil. XX, 1001.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili DIDACO Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesia quam regendam, disponente Domino, suscepisti, jam diu, etiam cum pastorem habere videretur, pastoris solatiis caret. Idcirco strenuitati

(16°) Giraldus Bracarenensis obiit die 5 Dec. anni 1109. Eo autem anno invitatio facta ad concilium

tua vigilantius insistendum est, ut in ea rite omnia juxta normam sedis apostolicæ disponantur. Cardinales in Ecclesia tua presbyteros seu diaconos tales constitue, qui digne valeant commissa sibi ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porro quæ presbyterorum intersunt, presbyteris; quæ diaconorum, diaconibus committantur, ut in aliena dispendia nullus obrepat. Si qui sane ante Romanæ legis susceptionem secundum communem patriæ consuetudinem conjugia contraxerunt, natos ex eis filios neque a sæculari neque a dignitate ecclesiastica repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram monachos cum sanctimonialibus habitare audimus, ad quod resebandum experientia tua immineat; ut et qui in præsentiarum simul sunt, divisim longe habitaculis separentur, prout arbitrio et religiosorum virorum consilio melius visum fuerit, neque in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.

Datum Laterani, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo tertio [primo], nostri pontificatus quarto [secundo].

LVIII.

Ad Bernardum Toletanum, Giraiam Bracarensem, etc. — Illos jubet ad synodum venire Romæ habendam.

(Anno 1101.)

[FLOREZ, España Sagrada, XX, 89.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabilis fratribus et coepiscopis B. Toletano, G. (16°) Bracarenensi et eorum suffraganeis, et D. Compostellano salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantam Ecclesiæ fortitudinem synodalis concilii procinctus comparet, dilectio vestra cognoscat: quapropter et nobis et vobis vivaciter providendum est ut auctore Deo in plenariam debeamus synodum convenire, quam, eodem Deo nostro præstante, sanctorum apostolorum juvenibus meritis, in exordio proximæ Quadragesimæ celebrare decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram ut, omni occasione seposita, convocatis dioceseos vestrarum abbatibus, in prædicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi abbatem non dissimiliter invitamus.

LIX.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — De operam Anglicanæ Ecclesiæ restaurandæ; et Anglorum regem cum Northmanniæ comite conciliet.

(Anno 1101.)

[MANSI, Concil. XX, 1019.]

Paschalis episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo fratri et coepiscopo ANSELMO Cantuariensium archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut injuriis tuis et exiliis compassi sumus, sic reductioni tuæ et honori tuo, largiente Domino, congaudemus. Et tu, frater in Christo reverendissime, quia injurias et procillas Romanæ Ecclesiæ, Romæ habitum anno 1110, iii Non. Mart.

sicut in præsentia visas, plenius nostri, pro eis in A per Scotiam, salutem et apostolicam benedictionem. portu positus laborare non desinas efficacius. Primo, ut Ecclesiarum in regno Anglico statum secundum Romanæ Ecclesiæ sanctiones corrigi ac disponi facias : dehinc, de regis erga nos dilectione ac fidelitate debita, censuque B. Petri restituendo, efficacius studeas. Scis enim quantis inopiæ circumvallamur angustiis. Nempe cum pro Ecclesiis omnibus Romana laboret Ecclesia, quisquis ei sua auferat, non ipsi soli, sed Ecclesiis omnibus sacrilegii reus esse dignoscitur. Significamus præterea dilectioni tuæ, Northmannorum comitem (Robertum) questum apud nos esse adversus Anglorum regem de fracto sacramento, quod ei pro eodem regno acquirendo fecerat, regnum invaserit. Et nosti quia eidem comiti debemus auxilium pro laboribus quos in Asiæ Ecclesiæ liberatione laboravit. Idcirco volumus ut, si necdum inter eos pax composita est, te satagent, nostris nuntiis intervenientibus, componatur. Pro his enim omnibus notum tibi, et a te quondam educatum tunc filium, nunc fratrem et coepiscopum, Joannem mittimus, et Tiberium familiarem nostrum : quos petimus in omnibus quæ apud vos agenda sunt, tuo consilio instrui, tuo auxilio adjuvari : per quos sacrosancta Romana Ecclesia tuæ religionis et sapientiæ efficacius experiatur industriam.

LX.

P[etro] episcopo Pictaviensi præcipit ut monasterio Cluniacensi satisfaciatur de abbate S. Cypriani consecrato; eidemque monasterio satisfieri ab abbate Malleacensi jubet.

(Anno 1101.)

[MABILL., *Annal. Bened.* V, 460.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri P. [Petro] Pictaviensium episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum Romanæ Ecclesiæ membra sitis, miramur quod vestro capiti scienter contrahitis. Neque enim ignoratis Sancti Cypriani monasterium per sedis apostolicæ dispositionem Cluniacensi monasterio esse commissum. Tu vero, ut audivimus, abbatem illic repente electum adversus Romanæ Ecclesiæ privilegia consecrasti. Unde præcipimus ut idem frater abbas officio carcat, donec Cluniacensi abbati satisfaciatur, et Ecclesia ipsa juxta Romanas constitutiones in abbatis Cluniacensis ordinatione persistat. De Malleacensi quoque abbate præcipimus ut juxta domini Urbani præceptum abbati Cluniacensi satisfaciatur. Alioquin vide ne tu pro eis sedis apostolicæ indignationem experiaris, et ipsi condignam sententiam non effugiant.

LXI.

Ad episcopos Scotiæ, suffraganeos Eborum Ecclesiæ, pro archiepiscopo Eborum.

(Anno 1101.)

[*Monasticon Anglic.*, III, 146.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Eborum metropolis suffraganeis

per Scotiam, salutem et apostolicam benedictionem.

Noscat dilectio vestra venerabilem fratrem nostrum Gerardum Herefordensem quondam episcopum in Eborum metropolitanum per omnipotentis Dei gratiam nos promovisse; cui ex apostolicæ sedis liberalitate pallium privilegiumque concessimus, unde mandamus, præcipientes, ut ei deinceps, tanquam vestro archiepiscopo, debitam obedientiam exhibeat

LXII.

Gerardo archiepiscopo Eboracensi pallium tribuit.

(Anno 1101. — Fragm.)

[STUBBS, *Acta pontif. Eborac.* ap. Twysden *Hist. Angl. Script.*, I, 1710.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GIRARDO Eboracensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter cætera regna terrarum ad apostolicæ sedis subjectionem, etc.

LXIII:

Privilegium pro monasterio Jesu Nazareni.

(Anno 1102, Jan. 11. — Fragm.)

[AYNSA, *Fundacion, excellencias, grandezas y cosas memorables de Huesca.* Huesca 1619, fol. p. 435.]

.... Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus huic concordiæ concessi et subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, x Kalendis Aprilis, indictione XII, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinto [secundo], pontificatus quoque domni Paschalis II papæ anno v[III].

LXIV.

Privilegium pro monasterio S. Ambrosii Mediolanensis.

(Anno 1102, Febr. 14.)

[PURICELLI, *Ambros. Mediol. basil. Monum.*, p. 509]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio JOANNI venerabili abbati, in Christo salutem suisque successoribus.

Quamvis ex universalitate sedis, cui deservimus indigni, curam ecclesiarum omnium adhibita dilectione concipimus, et disponendo gerimus; ampliori tamen vigilantia super his sollicitamur, et amore tenemur, quas fidelium devotio tutelæ hujus sanctæ universalis sedis salubri institutione commisisse dignoscitur; et si quid, in quo ex nostra constitutione vel consensu sublimate desiderent, cum summa benevolentia concedendum nobis videtur ut impetrent. Unde, te postulante a nobis ut monasterium Sancti Ambrosii, ubi sanctum ejus requiescit corpus simul cum sanctis martyribus Gervasio atque Protasio, cum divina dispositio te præesse voluit, apostolicæ auctoritatis serie muniremus, et omnia ejus pertinentia perenni jure inviolabiliter permanendæ confirmaremus; tuis inclinati precibus, per hujus nostræ sanctionis privilegium, antecessorum nostrorum auctoritatem sequentes, decernimus, et propter amorem sancti Ambrosii et sanctorum martyrum Gervasii et Protasii, quorum honori.

dicatus est locus, concedimus tibi tuisque successoribus, quidquid de usu dalmaticæ, sandalium, necnon chirothecarum, et licentiam ferendi tintinnabulum capellæ, ex apostolica auctoritate antecessorum nostrorum habere meruisti; et concedimus tibi dominium totius ecclesiæ post archiepiscopum, et similiter concedimus dominium hospitalis cum ecclesia inibi fundata in honore sancti Michaelis, et ecclesiam sancti Augustini cum parochia sibi pertinente; et ecclesiam Sancti Satyri cum parochia sibi pertinente; et ecclesiam Sancti Petri, ubi dicitur a Sala, cum parochia sua, cum decimis et primitiis; confirmantes monasterium infra urbem ipsam Mediolanum constitutum, quod nominatur Auro næ, cum omni honore; et curtem de Pasiliano cum omnibus ad se pertinentibus, cum ecclesiis inibi ædificatis, et curtem de Feliciano, et curtem de Monte, cum ecclesiis inibi ædificatis; et Capiate cum ecclesiis, cum decimis et primitiis; et Civennam; et in Clavero; et in Badello; et in Colonia; et in Baraza ecclesiam unam quæ vocatur Sanctus Damianus, cum decimis et primitiis; et Antizagum cum ecclesiis inibi fundatis; et Casterno cum duabus ecclesiis; et Balaradeglo; et Vite Alba; et Sanctus Syrus a Bevra; et in episcopatu Laudensi ecclesiam unam Sancti Salvatoris, et aliam ecclesiam juxta Codonium, fundatam in honore sancti Ambrosii; et in episcopatu Papiensi villam unam quæ nominatur villa regia; et monasterium unum, quod nominatur Sanctus Quintinus, ut sit in potestate et regimine ipsius abbatis Sancti Ambrosii; et ecclesiam Sancti Sepulcri cum decimis et primitiis; et Dubini cum ecclesia una; et in episcopatu Placentiæ villam unam, quæ vocatur Ceresola et insuper puncta loca, urbana vel rustica, culta vel inculta, cum decimis et primitiis, colonis, servis et ancillis, et aldionibus, quæ ab aliquibus fidelissimis Christianis eidem monasterio concessa sunt, vel quæ etiam per alia justa munimina ad eundem religionis locum pertinere videntur, cum omni securitate et quiete debeas possidere, tuique successores in perpetuum, ita ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, nullus et imperator, rex, dux, vel aliqua persona, ipsum monasterium de præfatis omnibus rebus, quæ inibi pertinere videntur, præsumat devestire, molestare, inquietare; necnon sub divini iudicii promulgatione, confirmatione et anathematis interdictione decernimus. Quod ut nunc, seu in futuris temporibus, firmum et inviolabile maneat, nostro privilegio confirmamus, ad honorem Dei et sancti Ambrosii confessoris, et sanctorum martyrum Gervasii et Protasii, quorum corpora in vestro monasterio posita sunt. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra hujus nostræ apostolicæ auctoritatis et confirmationis seriem agere tentaverit; sciat se esse excommunicatum, et a beato Petro apostolorum principe, et nostra apostolica auctoritate. Qui vero custos et observator hujus nostri privilegii exstiterit, benedictio-

nis gratiam et vitam æternam a Domino consequi mereatur.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Coyro, Prænestinus episcopus subscripsi.

Ego Richardus, Albanensis episcopus, subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, sexto decimo Kalendas Martii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo tertio [secundo], pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ tertio.

LXV

* *Monasterii S. Petri Cæli Aurei Papiensis privilegia confirmat.*

(Anno 1102, Febr. 14.)

[Hujus privilegii mentio tantum exstat apud ROBINI, *Notizie*, III, 225. Signa chronologica sunt vitiosa.]

LXVI.

* *Monasterii Montis Majoris privilegia, apud Arelatem petente Guillelmo abbate confirmat. In illo diplomate recensentur ea quæ concessione pontificum, liberalitate principum vel oblatione fidelium collata fuerant, in his castrum Biduini cum suis appendicibus, quod jurisdictionis S. Romanæ Ecclesiæ esse dicitur, « ea lege ut ex hac possessione libæthuris per quinquennium tres, et ex ipso monasterii capite per singulos annos Merguliensis monetæ solidi quatuor Lateranensi Ecclesiæ persolverentur. » Ad hæc monasterium S. Martini de Alamon-te, et in comitatu Regensi castrum Crisellum et monasterium Stablioni eidem abbatia confirmatur. « Scriptum per manum Petri notarii regionarii sacri palatii; » et post papæ subscriptionem: « Datum per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis, v Kal. Martii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1102, pontificatus autem domini Paschalis papæ III. »*

[MABILL. *Annal. Bened.* V, 454. *Fragm.*]

LXVII.

Ecclesiæ Fesulanæ bona, rogante Joanne episcopo, confirmat.

(Anno 1102, Mart. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 237.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri JOANNI Fesulano episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes, atque præcones in Ecclesia apostolorum principum Petri et Pauli specula positi Domino disponente conspiciamur. Tuis igitur, frater in Christo charissime Joannes, justis petitionibus annuentes, sanctam Fesulanam Ecclesiam, cui auctore Deo præsides, apostolicæ sedis auctoritate munimus. Tibi enim tuisque legitimis successoribus confirmamus episcopali ac dominicali jure possidendam arcem et civitatem Fesulanam, cum ecclesiis, et curtis, et terris adjacentibus. Similiter castrum montis Lauri, et mons Regis, Bojanam, et curtem Sala, et Festilianum, et Pratum regis, ecclesia S. Mariæ in Urbana cum curte, et Libiano, et Biviliano, et castrum quod ædificatum est in supradicto epi-

scopio juxta fluvium Falconæ cum curte Riviferioli, et Pulcanti, castrum Cisilo, et curtem in monte Acuto, et in Ampiniana Montana Sancti Gaudentii cum Alpihus et pertinentiis eorum, sicut ex regis concessione ecclesiæ tunc collata sunt, castrum Agne, curtem Turrichæ, et Castillione, et partem montis Bontilli, et partem castri Rusiani, monasterium Sancti Salvatoris situm in episcopatu Pistoriensi cum ecclesiis et curtibus sibi pertinentibus, monasterium Sancti Bartholomæi, monasterium Sancti Martini, monasterium Sancti Gaudentii, cum pertinentiis eorum, et patrimonium filiorum Bennonis, et castrum quod vocatur Flumen, et quod jure supradictæ ecclesiæ in territorio Mucelli desinent filii Ugonis, filii Rumberti et Azzo filius Albizi, et filii Azonis de Castanicula, et Longobardi de Molezzano, et filii Ugonis de Casola, et Longobardi de Ferliano, et Longobardi de Sancto Joanne majore, vel quidquid in prædicto territorio juris vestræ ecclesiæ aliquis hominum detinere videtur, et quidquid Ugo filius Raynerii dedit præfatæ ecclesiæ in Ampiniana, et in monte Acuto, et in Reu Mangana, Politiano, et medietatem ecclesiæ, et curtis in loco Quaracæ, et curtem Marinæ. Præterea plebem S. Crisci sitam Albino, plebem S. Gervasii, cum curte sitam Alpiniano, ecclesiam S. Miniatis cum curte, plebem S. Joannis sitam in monte Lauro, plebem S. Babilli, et S. Ditali, plebem S. Leonini, plebem S. Mariæ, plebem S. Stephani, plebem S. Jerusalem sitam in Pomino, plebem S. Jerusalem sitam in Glaceto, plebem S. Gervasii sitam in Soriano cum curte, plebem S. Petri sitam Casua, cum curte et parte castelli, quod vocatur Novum, plebem S. Mariæ sitam in Sco cum curte, plebem S. Joannis sitam in Caplia, plebem S. Pancratii, plebem S. Romuli cum curte, ecclesiam S. Miniatis cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariæ sitam in Carpinione, cum curticella, plebem S. Viti, plebem Leonini sitam in Retiano, plebem S. Laurentii cum castello et curte, plebem S. Miniatis sitam in Rubiano, plebem Petri cum curte sitam in Cintoria, ecclesiam S. Justi sitam in monte Rantuli, plebem S. Petri sitam in Sillano, plebem S. Crescii sitam in Novole, plebem S. Leonini sitam in Panzano cum curte ecclesiam S. Euphrosyni cum curte, ecclesiam S. Pauli cum curte quæ est posita juxta castrum Corbuli, plebem S. Mariæ et S. Petri sitam in Avano, plebem S. Justi cum curte, plebem S. Pauli cum curte, plebem S. Leonini in Collina, plebem S. Mariæ in monte Miliario, plebem S. Martini in Tertiuolo cum curte, ecclesiam S. Mammilliani cum curte, plebem S. Petri Ormenæ cum curte, plebem S. Marci in Stilianiana. Quidquid præterea vel in Fesulanæ ecclesiæ parochia, vel in aliarum ecclesiarum parochiis prædicti antecessores tui hactenus possedisse videntur, tibi tuisque legitimis successoribus illibata manere sancimus. Decernimus igitur ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas tenere,

A minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnino integra conservare, tam vestris, quam clericorum usibus profutura. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, temere contra, eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisve sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

B Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scrivii sacri palatii,

Ego Paschalis catholicae Ecclesiæ PP. subscripsi.

Ego Prænestinus episcopus subscripsi.

Ego Crescentius Salunensis episc. subscripsi.

Ego Richardus Albanensis episc. subscripsi.

Ego Anastasius card. S. Clementis subscripsi.

Dat. Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi, v Idus Martii, indict. XII, Incarn. Dominicæ anno 1103, pontificatus autem D. Paschalis et papæ tertio, etc.

LXVIII.

C *Commutationem inter Gerentonem abbatem S. Benigni Divionensis et Gilbertum abbatem Cadomensis factam, possessionesque monasterii Divionensis confirmat.*

(Anno 1102, Mart. 14.)

[PÉRARD, *Recueil de plusieurs pièces curieuses servant à l'histoire de Bourgogne*. Paris, 1664, fol., p. 205.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GERENTONI abbati Divionensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

D Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiarum statu sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt stabilire. Proinde commutationem illam, quæ inter vos et Cadomensis cœnobii abbatem Gilbertum facta est, decreti pagina confirmamus, ut quæ in Northmannorum finibus cœnobium Divionense possederat, id est ecclesiam Sancti Alberti cum appenditiis suis, et ecclesiam de Longo Campo cum terris et decimis; deinceps in Cadomensis monasterii possessione permaneant, et rursus, quæ Cadomensis Ecclesia in Burgundionum regione possederat, id est monasterium Sancti Hippolyti curiæ Becalt. . . . . cum omnibus appenditiis deinceps in Divionensis cœnobii jure persistent. Confirmamus etiam vobis, vestrisque successoribus, monasterium Sancti Vigoris, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, tam in hominibus quam in possessionibus et decimis, videlicet plena decima totius villæ, in qua monasterium situm est, omnium ad eandem villam pertinentium, et plena decima de Tor, et de Crisoto, et de Oiferes, et de Colgrino, et de tota Chri-

cha villa, cum terris presbyterorum, sicut vobis a Lonæ memoriæ Odone Bajocensi episcopo tradita, et principis, et aliorum assensibus est roborata. Item confirmamus istud donum quod fecit Robertus dux Northmannorum præfato monasterio, de suis dominicis rebus tam in passagio et theloneo, quam in cæteris exitibus, et per totam terram suam, liberis consuetudinibus, et quatuor asinis in Verneto quotidie viridi ligno onerandis. Quidquid præterea hodie vestrum cœnobium quiete possidet, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Si qua sane ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scriuarii sacri palatii.

Ego Paschalis Ecclesiæ catholicæ episcopus, subscripsi.

Data Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, II Idus Martii, indictione X, Incarnationis Dominicæ anno 1102, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ III.

LXIX.

(Anno 1102, Mart. 15.)

[FLOREZ, *España Sagrada*, XX, 90.]

Ad Giraldum archiepiscopum Bracarensem, Didacum Compostellanum et Adefonsum Tudensem episcopos. — Pelagii matrimonium non esse dirimendum.

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis G. Bracarensi, Didaco Compostellano, A. Tudensi, salutem et apostol. benedict.

Causam Pelagii multis præsentibus fratribus nostris diligenti indagazione discussimus, in qua nimirum discussione juxta litterarum vestrarum tenorem ex ipsius P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui præsentibus aderant, ore proprio fatebantur. Cæterum juxta Carthaginensis concilii præscriptum, nec se Deo devovit, nec laicali veste abjecta sub testimonio episcopi vel Ecclesiæ in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporali relationi sacramenta hujuscemodi defuerunt, matrimonii sacramentum quod idem P. cum eâ contraxit, nullatenus videtur esse solvendum. Verum enim

(17) Udo (marchio Stadensis) et mater ejus Oda et frater ejus Rodolfus et maritus sororis ipsorum Fri-

vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore pœnitentia injungatur: non enim juxta Apostolum pollicitæ fidei irritatione constringitur. Hac igitur ratione collata eundem P. in conjugio permanentem a vinculo excommunicationis absolvimus.

Datum Laterani Idibus Martii.

LXX.

Monasterii S. Dionysii privilegia confirmat.

(Anno 1102, Mart. 21.)

[MABILLON, *De re diplom.* I, 463.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ADE, abbati venerabilis monasterii quod in honore sancti Dionysii, etc.

..... atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scriuarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Richardus Albanensis episcopus SS.

Datum Romæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, XII Kal. April., indictione X, Incarnationis Dominicæ anno 1103, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ III.

LXXI.

Monasterium S. Mariæ Rosenfeldense tuendum suscipit privilegiisque ornat, imposito monachis byzantii unius censu annuo.

(Anno 1102, April. 11.)

[LAPPENBERG, *Hamburgisches Urkundenbuch*, Hamburg, 1842, 4°, p. 118.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WERNERO, abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei Genitricis virginis Mariæ, quod in loco situm est qui Rosenfeld dicitur, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula, Domino disponente, conspiciamur. Tuis igitur, fili in Christo venerabilis atque charissime, justis petitionibus annuentes, monasterium Rosenfeld, cui Deo auctore præsidet, ad honorem sanctæ Dei genitricis Virginis Mariæ, cujus nomini dedicatum est, sub tutela apostolicæ sedis specialiter confovendum protegendumque suscepimus. Quod nimirum monasterium generosus Udo marchio cum fratre Rudolpho et matre venerabili Oda, propriis sumptibus reedificatum et propriarum possessionum collatione ditatum, pro animæ suæ et parentum suorum, vel eorum, qui ibidem requiescunt, salute, beatis apostolis Petro et Paulo noscitur obtulisse et in Romani pontificis defensionem jure perpetuo delegasse (17). Eorum

dericus, comes palatinus de Putelendorp, consilio Herandi, Halberstadensis episcopi, et aliorum reli-

ergo votum assensionis nostræ fœdere firmantes, **A** per hujus nostri privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut, quidquid ad eundem locum legitimo veteris possessionis jure pertinet, quidquid supradicti principes de suis facultatibus justis eidem monasterio obtulerunt, et quidquid hodie juste possidet, in mancipiis, campis, silvis, pratis, aquis aquarumque decursibus, in molendinis et in mansis et cæteris redditibus, sive in crastinum consensione pontificum, largitione principum vel oblatione fidelium, juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decrevimus igitur ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ei supradictas possessiones auferre vel ablatas retinere, imminuere vel temerariis vexationibus fatigare. Et **B** omnino integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salvo episcoporum jure canonico.

Obeunte te, W. nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Quod si in suo collegio invenire nequiverint, qui huic regimini idoneus haberetur, liceat eisdem, de quocunque maluerint loco, sui ordinis virum suæque professionis assumere. Chrisma, oleum sacrum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad **C** sacros fuerint ordines promovendi, ab episcopo, in cujus diœcesi estis, accipietis, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quem mavultis, adire antistitem et ab eo consecrationem sacramentorum suscipere, qui ab apostolica sedis auctoritate fultus, quæ postulantur indulgeat.

Sane prædictum marchionem, vestri cœnobii advocatum, sicut a vobis est electus quam diu vixerit, ejusque posteros, si idonei sunt, statuentes, de cætero saucimus ut nullus unquam vestri monasterii advocatus esse præsumat, nisi quem fratres communi consensu præviderint eligendum. Ad indicium **D** receptæ a Romana Ecclesia libertatis, secundum ipsius jam dicti marchionis constitutionem, per annos singulos unum byzantium Lateranensi palatio persolvētis.

Si quis autem in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut vicecomes, judex aut persona, potens aut impotens hujus nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire attentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactionem condignam fecerit, eum honoris sui periculo subiacere decerni-

giosorum virorum expulerunt clericos de loco suæ constructionis Herseveld et posuerunt illic monachos. Sic quæ erat præpositura facta est deinceps

mus, a Christi Ecclesiæ corpore auctoritate potestatis apostolicæ segregamus; conservantibus autem pax a Deo et misericordia præsentibus ac futuris sæculis conservetur. Amen, amen.

Scriptum per manum Pyderii, regionarii ac referendarii sacri palatii.

Datum Laterano, per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, tertio Idus Aprilis, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1102, pontificatus anno Paschalis secundi papæ tertio.

LXXII.

Ad abbatem et monachos monasterii Beccensis. — Monasterio Beccensi asserit ecclesias a Willemo, Rothomagensi archiepiscopo, et Ivone Carnotensi et Gofrido Pariensi episcopis in salarium collatas.

(Anno 1102, April. 12.)

[MANSI, Concil. XX, 1068.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, WILLELMO abbati et universæ congregationi Beccensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis dignitas exigit per universas Dei Ecclesias recta disponere et quæ ab aliis recte disposita sunt confirmare. Significastis siquidem nobis, venerabiles fratres, Willelmum Rothomagensem, Ivonem Carnotensem, Gofridum Parisiensem episcopos singulas in parochiis suis ecclesias vestro monasterio in salarium contulisse, videlicet in Rothomagensi ecclesiam Sancti Petri de Ponte Isaræ, in Carnotensi ecclesiam Sancti Nigasi de Mellento, in Parisiensi ecclesiam Sanctæ Honorinæ de Confluentio. Et nos igitur quieti vestræ in posterum providentes, easdem ecclesias vobis vestrisque successoribus confirmamus, ut sicut ab eisdem episcopis dispositum est, semper in vestri monasterii possessione permaneant. Si quis autem temerario ausu easdem ecclesias a monasterii vestri corpore distrahere ac separare præsumperit, beati Petri gladio et apostolicæ ipsius Ecclesiæ ultione plectatur.

Data Laterani 11 Idus Aprilis, anno ab Incarnatione Domini 1104 (18), indictione x.

LXXIII.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — Ut se constanter gerat in tuenda Ecclesiæ Anglicanæ libertate.

(Anno 1102, April. 15.)

[MANSI, Concil. XX, 1049.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et coepiscopo ANSELMO Cantuariorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignoras divinæ voluntatis consilium, ut religio tua in Anglici regni regione præsideat. Cum

abbatia. ANNAL. SAXO., a. 1087.

(18) Pro 1104 legendum esse 1102 docet indictio x. JAFFÉ.

enim perversi regis (*Guillelmi Rufi*) odio declinans, secessum elegisses, et procul ab Anglicis tumultibus tecum habitans Deo viveres, de perverso rege sua omnipotens Dominus judicia terribiliter perpetravit (19) : te autem totius populi postulatione vehementi, et novi regis (*Henrici I fratris Guillelmi Rufi*) devotione mirabili, ad cathedram quam pro Deo dimiseras, revocavit. Deo autem gratias, quia in te semper episcopalis auctoritas perseverat, et inter barbaros positus non tyrannorum violentia, non potentum gratia, non incensione ignis, non effusione manus, a veritatis annuntiatione desistis. Rogamus itaque ut quod agis, agas ; quod loqueris, loquaris. Non enim deficiet sermonum nostrorum operumque principium, qui in principio erat Verbum ; nec nos in ipso deficiemus, qui est Dei virtus et Dei sapientia. Eundem enim cum patribus nostris spiritum habentes, credimus, propter quod et loquimur. Et verbum quidem Dei non est alligatum ; nos autem humiliamur nimis. Cæterum in hac humilitione, cum Deo mente excedimus, in ejus veritate, hominum mendacia intuemur. Qua de re in synodo nuper apud Lateranense consistorium celebrata, patrum nostrorum decreta renovavimus, sancientes et interdicentes ne quis omnino clericus hominum faciat laico, aut de manu laici ecclesiam aut ecclesiastica bona suscipiat. Hoc est enim Simoniacæ pravitatis radix, dum ad percipiendos honores Ecclesiæ sæcularibus personis insipientes homines placere desiderant. Idcirco sanctorum conciliorum reverenda majestas sæcularium principum potestatem ab ecclesiasticis electionibus decrevit arcendam, ut sicut per solum Christum prima in baptismo janua, ultima in morte vitæ aperitur æternæ [al. *aperitur*. HARD.] ; ita per solum Christum, ovilis Christi ostiarius statuatur, per quem Christi ovibus, non pro mercedibus ovium, sed pro Christo, ingressus et egressus ad vitam procuretur æternam. Hæc, frater charissime, prolixiore possent et oratione et ratione tractari ; sed sapientiæ tuæ pauca suggestisse satis est, quæ et orationibus abundat, et ecclesiasticis est rationibus assueta. Hoc ita doceas, sicut tuo scis primatui expedire. Quem profecto ita fraternitati tuæ plenum et integrum confirmamus, sicut a tuis constat prædecessoribus fuisse possessum : hoc personaliter adjicientes ut, quandiu regno illi religionem tuam divina misericordia conservaverit, nullius unquam legati, sed nostro tantum debeas subesse judicio.

Datum xvii Kalend. Maii.

LXXIV.

Ad eundem. — Respondet ad multa de quibus eum Anselmus consuluerat.

(Anno 1102, April.)

[MANSI, Concil. XX, 1020.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili patri et coepiscopo ANSELMO, salutem et apostolicam benedictionem.

(19) Inter venandum occisus est ab uno e suis.

Conſulta illa quæ per venerabiles nuntios tuos . Baklemum et Alexandrum, ad sedem apostolicam transmisisti, poterat utique fraternitas tua, et fratrum qui circa ipsam sunt, collatione, et datæ divinitus sapientiæ et intellectus consideratione discutere. Cæterum, sicut in cæteris consuevisti, in hoc quoque communi catholicorum matri reverentiam servare curasti. Nos itaque sanctorum Patrum, qui nos in sede apostolica disponente Domino præcesserunt, vestigiis inhaerentes, hæc consultationi tuæ respondenda deliberavimus.

Anselmus : *Si de manu laici liceat episcopo vel abbati accipere ecclesias, quas in suo dominio habent, cum eas non personæ sed episcopatus vel abbatiæ donent?*

Paschalis : De manu laici episcopus jam consecratus suscipere non debet ecclesias, si in aliena parochia sint ; si vero in sua sunt, licenter accipiat. Hoc enim non videtur dare, sed reddere ; cum ecclesiæ omnes per singulas parochias in episcoporum esse debeant potestate, abbates vero per episcoporum manus suscipiant.

Anselmus : *De sacerdotum filiis vel concubinarum, qui quosdam olim gradus acceperunt, et volunt omnino redire ad immunditias sæculi, nisi ad majores promoveantur, promittunt religiosam vitam [f. promittant. HARD.], quid agendum est?*

Paschalis : De sacerdotum filiis vel concubinarum, quam vitam tenendam prædecessores nostri sedis apostolicæ pontifices instituere, nosse te credimus. Nec nos ab illorum volumus aberrare vestigiis. Quid igitur tibi super his in barbaris regionibus sit disponendum, ex ipsius præcepti poteris collatione distinguere.

Anselmus : *Si a presbyteris feminas habentibus liceat penitentiam et corpus Domini in periculo mortis accipere, cum nullus continens adest ; et si licet, et illi dare nolunt, quia missæ eorum contemnantur, quid faciendum?*

Paschalis : In periculo mortis positum, melius existimamus de manu cujuslibet clerici Dominicum corpus accipere quam de corpore sine viatico, dum religiosus sacerdos expectatur, exire. Si qui vero presbyterorum, pro vitæ suæ contemptu præterito, in illo extremitatis articulo positus viaticum denegarint, tanquam animarum homicidæ districtius puniantur.

Anselmus : *Si rex habet terras episcopatus vel abbatiæ, quas nullo modo reddere vult, et pro eis vult dare aliquam ecclesiam, quam in sua manu tenet, non minus utilem, si liceat accipere, ne judicetur emptio?*

Paschalis : Pro terris ecclesiarum de manu regis ecclesias suscipere minus licet, ne sacrilegii [f. sacrilegio. H.] dari videatur assensus. Divina enim in nullius bonis sunt : et quod Deo semel oblatum est, in alienos usus non expedit usurpari. Porro sub

hujusmodi commutationibus sæculari potestati securius indulgetur.

Anselmus : Si nullus clericus debet fieri homo laici, et aliqua beneficia, aut possessiones non ecclesiasticas debet tenere de laico, nec laicus vult ei dare, nisi fiat suus homo, quid faciet?

Paschalis : Liberam esse Ecclesiam Paulus dicit : Indignum est igitur ut clericus qui jam in Dei sortem est assumptus, et jam laicorum dignitatem excessit, pro terrenis lucris hominum faciat laico : ne forte, dum reperitur servi sæcularis obnoxius, vacet aut gravetur ecclesia. Scriptum est enim : *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus* (II Tim. II.)

Anselmus : Sæpe necesse est aliquid de apostolicis et canonicis statutis pro compensationibus relaxare, maxime in regno in quo fere omnia sic corrupta et perversa sunt, ut vix ibi aliquid omnino [deest juxta aut quid simile] statuta ecclesiastica fieri possit. *Peto ut per licentiam vestram possim quædam, prout discretionem dabit mihi Deus, temperare. Quod petii a domno papa Urbano, et ipse posuit in mea deliberatione.*

Paschalis : Dispensationis modus, sicut B Cyrillus in epistola Ephesinæ synodi loquitur, nulli unquam sapientum displicuit. Novimus enim sanctos Patres nostros, et ipsos apostolos, pro temporum articulis et qualitatibus, personarum dispensationibus usos. Quamobrem nos de religione et sapientia tua diu longæque spectata nihil penitus ambigentes, tuæ deliberationi committimus ut, juxta datum tibi divinitus intellectum, cum Ecclesiæ cui præpositus es tanta necessitas expetit, sanctorum canonum decretorumque difficultatem opportuna et rationabili [forte deest, compensatione. H.] valeas temperare.

Anselmus : *Ranulphus, de quo vestrum olim petii consilium, a rege restitutus est in episcopatum. Si ergo vobis placuerit, inquirete vitam ejus ab episcopis nostris, qui nunc ad vos venerunt : ac de eo, archiepiscopo ejus, et mihi primati ejus consulite.*

Paschalis : *Ranulphi episcopi causam, quandoquidem juxta præceptum nostrum in cathedram propriam restitutus est, indiscussam præterire non patimur. Ejus enim facinora gravissima ad sedem apostolicam, multorum sunt relatione perlata. Volumus ergo ut apud præsentiam vestram, in episcoporum conventu, quæ de eo ad nos scripta sunt, plenius pertracteris. Discussionem habita, nisi se septima*

A sui ordinis manu (20) expurgare potuerit, mox cum litterarum vestrarum testimonio transmittatur ad nos : si autem de conscientia sua trepidans, ad examen nostrum pervenire noluerit, per experientiam vestram ab Ecclesiâ quam occupat depellatur, et in ea juxta canonicas sanctiones episcopus subrogetur.

LXXV.

Ad Henricum Anglorum regem. — Contra investituras ecclesiasticas.

(Anno 1102.)

[MANSI, Concil. XX, 1060.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimo filio HENRICO Anglorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

B Regi regum Domino gratias agimus, qui te in regnum beneplacito suæ voluntatis evexit, et tanquam Christianum regem in beneplacito suæ voluntatis ineffabili misericordia custodivit. Rogamus ergo ut bona regni tui exordia in melius augeat, et usque in finem sua in te dona custodiat. Deservisti enim fratris tui regis impietatem, quam divino conspicias judicio terribiliter vindicatam. Ecclesias libertati restituisti, clerum honorare cœpisti, et cleri principes episcopos, imo in his Christum Dominum, venerari. Confidimus itaque quoniam usque in finem eadem sapiens, et in eadem probitate persistes, nisi sunt aliqui perversæ mentis homines qui cor regum per episcoporum et abbatum investituras divinæ indignationi aptare conantur. Quorum in hac parte consilia tanquam virus tibi sunt evitanda, ne illum offendas, *per quem reges regnant, et potentes justa decernunt* (Prov. VIII). Quem profecto si propitium habueris, feliciter regnabis, potestatemque integram et divitias obtinebis ; quem si, quod absit ! offendis, non procerum consilia, non militum subsidia, non arma, non divitiarum, ubi subvertere cœperit, poterunt subvenire. Porro in honore Domini, in Ecclesiæ libertate nos familiares, nos adjutores habebis. Nec opineris quia quisquam nos a tua divellet amicitia, si ab investituris abstinere, si honorem debitum et libertatem a Domino institutam Ecclesiæ conservaris. Ecclesiarum si quidem investituras nos S. Spiritus judicio regibus et principibus, imo laicis omnibus, interdici-
C mus. Nec enim decet ut a filio mater in servitutem addicatur, ut sponsum quem non optavit accipiat. Habet sponsum suum Regem ac Dominum nostrum, qui te misericordia sua in potentia et probitate custodiat, et a terreno ad cœleste perducat. Amen,

erant. Nam Tridentinus episcopus, 2, q. 3, et extra De purg., can. c. 5, jubetur purgare se *tertia manu sui ordinis, et quarta abbatum, et religiosorum sacerdotum*. Imo nonnunquam erant omnes inferioris ordinis, ut in concilio Cabilonensi, ann. 1063. Drogo Matisconensis episcopus purgare se jubetur cum septem clericis : quod ex numero duos illi condonavit qui synodo præerat Petrus Damiani. Vide Gratianum, 2, q. 5, et decretalium titulum totum de purgatione canonica. Juvabit et legisse legem Alemannorum, maxime titulo 6.

(20) Septima manu se expurgat qui et jurat ipse non esse crimen a se admistum, et septem alios adhibet qui juramento firment *quod veritatem credunt eum dicere qui purgatur*. Reus enim jurat de rei veritate, compurgatores vero, ut canonum doctores loquuntur, de credulitate. Erant qui quinta manu, erant qui et duodecima et decima quarta purgare se jubebantur, perinde ut magna erat infamia, scandalum, suspicio. Neque vero sacramentales seu conjuratores isti (nam his etiam nominibus dicti in lege Alemannorum) ejusdem semper ordinis omnes

LXXVI.

Ad Osbernum episcopum. — Ne monachi prohibeantur habere in monasterio suo cœmeterium ad sepeliendos suos.

(Anno 1102, April.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1061.]

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Osberno episcopo, et clericis Excestrensis ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Et Patrum sanxit auctoritas, et Ecclesiæ consuetudinis stabilitas exigit, ut, sicut in claustris suis viventes religiosi monachi conversantur; ita et defunctorum corpora infra monasteriorum suorum ambitum requiescant: ut illud ex divini munere cum cordis valeant exultatione cantare: *Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam (Psal. cxxx).* Vos autem, ut audivimus, monachos S. Martini de Bello in vestra civitate conversantes sepeliri infra monasterii sui ambitum prohibetis: et grave est, ut in eo loco quisquam cum devotionis gratia conversetur, unde cadaver suum prævidet omnimodis propellendum. Qua de re dilectioni vestræ præsentia scripta mandamus, præcipientes et prohibentes ne ulterius supradictis monachis cœmeterium ad sepeliendos suos interdicatis: sicut vobis per antecessoris nostri bonæ memoriæ domini Urbani litteras præceptum est, concedatis. Tua autem, frater episcopo Osberne, interest, eisdem fratribus cœmeterium benedicere, et eorum religionem ad omnipotentis Dei servitium confovere. Si quis autem huic institutioni contraire tentaverit: venerabili fratri et coepiscopo Anselmo injunximus, ut in eum, tanquam, sedis apostolicæ contemptorem, apostolici rigoris ultionem exerceat.

LXXVII.

Ad Robertum episcopum Coventranum. — Statuit ut Robertus episcopus ejusque successores Coventriæ, non Liciðfeldiæ nec Cestriæ, sedem habeant, et possessiones Ecclesiæ Coventriensis confirmat.

(Anno 1102, April. 18.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1069.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROBERTO Coventrano episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Per Petri apostoli discipuli successorum Anacletum Petri apostoli præceptum habemus ne in villis sive castellis aut modicis civitatibus ordinentur episcopi. Ab eodem etiam pontifice vel posterioribus Patribus constitutum est ut sacerdotes ad quancunque constituti fuerint Ecclesiam, in eam vitæ suæ diebus debeant perdurare. Hujus nos justitiæ ratione commoniti, charissime frater et coepiscopo Roberte, providendum duximus ne tua vel successorum tuorum cathedra in posterum fluctuet; quia et Lichefeldensis locus et Cestrensis villa, ubi prædecessoribus tuis vel tibi hactenus sedes fuerunt, pro exiguitate ac paupertate sui episcopalis dignitatis solum non merentur. Statuimus ergo ut apud Coventriam deinceps tam tibi quam successoribus

A tuis in perpetuum episcopalis cathedra conservetur. Porro monachi qui apud eundem locum beatæ Mariæ monasterio conversantur semper sub tua seu successorum tuorum obedientia maneant, et in ipsa episcopali Ecclesia divinatorum officiorum debita peragant, prout in Cantuariensi Ecclesia per beatum quondam Augustinum novimus institutum et sanctissimi Patris ac prædecessoris nostri Gregorii doctoris Ecclesiæ catholicæ assertionem sancitum; nec cuiquam omnino successorum tuorum liceat monasticæ disciplinæ viros ab ipsa Ecclesia remove, aut eis possessiones aut bona cætera auferre quæ ab egregiæ memoriæ Leobrico comite ipsius cœnobii fundatore vel aliis fidelibus ad monachorum sumptus oblata et comparata sunt, vel in futurum offerri Domino disponente contigerit. Ad hæc adjicientes de crevimus ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione conversa sunt usibus omnimodis profutura. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactioe congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Scriptum per manum Rayniiarii scriniarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis xiv Kal. Maii, indictione decima, Dominicæ Incarnationis anno Domini 1104 [leg. 1102], pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ III.

LXXVIII.

D *Ad Crescentium archiepiscopum Salonitanum. — Juro ejus metropolitana confirmat ac patium ei concedit.*

(Anno 1102, April. 9.)

[FARLATI, *Illyricum sacrum*, III, 162; FEJER, *Codea diplomaticus Hungariæ*, II, 56.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri CRESCENTIO Salonitano archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis benignitas consuevit sua cuique jura servare, et sic honoris a Domino contributi privilegium custodire, ut fratribus dignis consortium non denegat dignitatis. Idcirco venerabilis frater Crescenti Salonitanæ archiepiscopo, præsentis decreti pagina fraternitati tuæ tuisque successoribus

confirmamus civitatis Salonitanæ diocesim, cum omnibus suis appenditiis, et parochiam Maroniæ, et quicquid episcopali vel metropolitano jure ad Salonitanam Ecclesiam cognoscitur pertinere. Pallium præterea fraternitati tuæ, plenitudinem videlicet pontificalis officii, apostolica liberalitate concedimus, quod te intra Ecclesiam tantum ad missarum solemnias subscriptis diebus noveris induendum: id est cœnæ Domini, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, in tribus festivitibus sanctæ Mariæ, omnium apostolorum, Nativitatis Joannis Baptistæ, solemnitate sancti Domnii, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum et diaconorum, et anniversario Salonitanæ Ecclesiæ, et consecrationis tuæ die. Cujus nimirum pallii volumus te per omnia genium vindicare. Hujus siquidem indumenti honor, humilitas atque justitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, in adversis, si quando eveniunt, cum justitia erectam, amicam bonis, perversis contrariam, nullius unquam faciem contra veritatem recipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordiæ operibus juxta virtutem substantiæ insistens, et tamen insistere etiam supra virtutem cupiens; infirmis compatiens, benevolentibus congaudens, aliena damna propria reputans, de alienis gaudiis tanquam de propriis exsultans, in corrigendis vitiis pie sæviens, in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens, in ira judicium sine iratenens; in tranquillitate autem severitatis justæ censuram non deserens. Hæc est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicitè servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Fraternitatem tuam divina miseratio per tempora multa servare dignetur incolumem. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, XIII Kalendas Maii, indictione X, Incarnationis Dominicæ anno 1103 [1102].

LXXIX.

Jura et privilegia abbatiæ SS. Philippi et Jacobi, et Walburgis in Silva Hagenonensi, a Friderico duce Alsatia et Suevia, atque a Petro comite Lucelburgensi fundatæ, confirmat.

(Anno 1102, April. 26.)

[WURTWEIN, *Nova Subsidiâ diplomatica*, Heidelbergæ 1781, 8°, t. VI, p. 274, ex *vidimus* judicis curiæ Argentinensis anni 1487, in tabulario episcopi Spirensis Bruchsalis.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BERTULFO, abbati monasterii quod in honorem sanctorum apostolorum Philippi et Jacobi, et sanctæ

Walburgæ virginis constructum est in Argentinensi episcopatu, in loco videlicet qui Sacra Silva dicitur, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Religiosi siquidem principes Fredericus (21) et Petrus (22) in alodio suo infra episcopatum Argentinensem in loco videlicet qui *Sacra Silva* dicitur, monasterium construentes (23) beato Petro et ejus sanctæ Romanæ Ecclesiæ obtulerunt sub unius aurei censu annuo, quod sub beatorum apostolorum Philippi et Jacobi, et sanctæ Walburgæ virginis honore dedicari et apostolicæ sedis expostulant protectione muni.

Nos igitur eorum congaudentes devotioni monasterium ipsum et dedicari concedimus, et protectione sedis apostolicæ per præsentis privilegii paginam communitus. Statuimus enim ut universa quæ a prædictis fundatoribus, vel ab aliis fidelibus de suo jure monasterio eidem collata sunt, vel in futurum largiente Deo dari, offerri, vel aliis justis modis acquiri contigerit, quieta vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Nulli ergo omnino hominum liceat eundem locum temere perturbare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sane fructuum vestrorum, seu animalium decimas, sine episcoporum vel episcopaliū ministrorum contradictione, xenodochio vestro reddendas, possidendasque sancimus; nec advocatus alius, nisi qui ab abbate cum fratribus assumptus fuerit, eidem monasterio asciscatur. Sepulturam quoque loci ipsius liberam omnino esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverunt, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstat. Consecrationes altarium, ordinationes monachorum qui ad sacros fuerint ordines promovendi, ab episcopo in cujus diocesi estis, accipietis, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quemcumque malueris adire antistitem, et ab ipso eadem sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Si quæ vero in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacra-

(21) *Fridericus* scilicet I, dux Alsatia et Suevia, cujus obitum ad annum 1105 assignat Otto Frisingensis in Chron. lib. VII, cap. 9.

(22) *Petrus* ille comes Lucelburgensis, filius Friderici comitis Monconis et Agnetis filia Petri comitis de Sabaudia. Fridericus frater Theodorici de Moncouz genuit Petrum de Luxebenbort. Ita auctor Ge-

nealogia S. Arnulphi apud Duchesne scriptor. *Rer. Franc.* tom. II, p. 643.

(23) Inde patet error Wimphelingii De episc. Argentin., pag. 45, et aliorum, qui fundationem abbatiæ S. Walpurgis Theodorico Montisbellardi comiti attribuant.

tissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem sæpedito monasterio justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pæcis inveniant: Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus:

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi Kal. Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1102; pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno iv.

LXXX.

Bulla de fundatione monasterii Cheminonensis.

(Anno 1102, Sept. 23.)

[*Gall. Christ.*, X, 158.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ALARDO præposito et ejus fratribus; salutem et apostolicam benedictionem.

Austri terram inhabitantibus per prophetam Dominus præcipit eum panibus occurrere fugienti. Idcirco nos, filii charissimi, de sæculo fugientes grântanter excipimus, et per sancti Spiritus gratiam ædis apostolicæ munimine confovemus. Vitæ namque canonicæ ordinem, quem secundum beati Augustini regulam professi estis, præsentis privilegii auctoritate firmamus, et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine præpositi vel congregationis licentia claustrum coarctationem deserere liceat, interdiximus, juxta quod scilicet claustrum in silva Luyz totum illud allodium vobis vestrisque successoribus in eadem religione victuris, quietum ac liberum perpetuo sancimus, quod Alaidis comitissa vobis filiorum suorum consensu Philippi Catalaunensis episcopi et Hugonis comitis, delegavit. Tota igitur terra circa ecclesiæ vestræ ambitum sita, quantum unius leugæ medietas tenet, cum aquis et lignis, seu cæteris usibus, sic in vestro semper jure servetur, ut nulli omnino liceat præter vestram illic voluntatem operis aliquid exercere, nec episcopis vel quibuslibet ecclesiarum ministris facultas sit de ipsius terræ frugibus quæ domus vestræ laboribus colitur, decimas; aut terragium vel molestias irrogare, quatenus omnipotenti Domino liberiores famulatum valeatis impendere. Præterea quæcunque prædia, quæcunque bona in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione commissa

(24) Hanc Simonie accusationem a se amolitur Ivo epist. 153 ad Richardum Albanensem episco-

A sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Beneventi per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, ix Kalend. Octobris indictione xi, anno Dominicæ Incarnationis 1103 [1102], pontificatus autem domini Paschalis papæ II anno iv.

B

LXXXI.

Ad Ivonem episcopum et canonicos Carnotenses. — Vetat ne pro ecclesiasticis beneficiis munus accipiantur, nec ecclesiastica negotia ad sæculares deferantur, etc. Tum firmat excommunicationem ab Ivone dictatam, de domibus Ecclesiæ contiguis.

(Anno 1102, Nov. 11.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 24.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri I. [IVONI] Carnotensi episcopo et totius capituli fratribus salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus in regionum vestrarum ecclesiis quasdam pravas consuetudines emersisse, et in Ecclesia vestra præcipue vigere: super hæc etiam quædam contra canonum statuta præsumi. Nos vero sanctorum Patrum statuta sequentes, et ab omnibus ea intemerata servari volentes, easdem consuetudines penitus abdicamus, et sancti Spiritus auctoritate prohibemus ut pro præbendis vel ecclesiasticis beneficiis munus aliquod exigatur (24).

Præcipimus etiam ut clerici qui negotia ecclesiastica ad sæculares potestates deferentes ecclesiam gravant, infames habeantur, donec condigne satisfaciant; de concubinarum filiis quod a prædecessoribus nostris statutum est inconvulsam servetur; ut qui, non præcedente canonica excusatione, se promoveri non permittunt, suis reddantur mincribus inferiores. Secundum capitulum Carthaginense, et secundum institutum papæ Gelasii, plus accipiat presbyter quam diaconus, diaconus quam subdiaconus, et qui studiosius militat tardioribus, plus stipendiorum accipiat; ut ornamenta Ecclesiæ nemo vendat aut distrahat, nisi pro ea necessitate quem canones permittunt; et qui aliter fecerit, sacrilegii reus, et canonum contemptor habeatur. De his autem quæ apud vos precariæ dicuntur, quod tua fraternitas disposuerit, nos ratum habemus.

Illam sane excommunicationem quam de domibus quæ ecclesiæ tuæ contiguæ fuerunt, pro ejusdem ecclesiæ utilitate dictati, nos assertionis nostræ auctoritate firmamus.

Datum Beneventi iii Idus Novembris.

pum, apostolicæ sedis legatum. — Vide *Patrologiæ* tom. CLXII

LXXXII.

Privilegium pro monasterio Vichpacensi.

(Anno 1102, Nov. 21.)

[*Monumenta Boica*, X, p. 437].

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HENCHIRULDO abbati venerabilis monasterii Sancti Martini, quod in loco qui Vispach dicitur, situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem debita devotione requisivit; nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et beati Martini monasterium, cui Deo auctore præsidet, sub tutelam apostolicæ sedis excipimus, et præsentis privilegii pagina communimus. Quod videlicet cœnobium ab ipsis fundatoribus Hazica comitissa et ejus filiis Ilcardo, Bernardo, et Ottone comitibus beato Petro oblatum est. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quicquid in præsentiarum ad idem cœnobium legitimis fundatorum donationibus pertinet, et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste et canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et inviolata permaneat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones, auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum beati Benedicti regulam elegerint. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, ab episcopo in cujus diœcesi estis, accipietis, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine prævitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quæ postulatur indulgeat. Præterea ejusdem cœnobii advocatum constituimus Ottonem egregiæ strenuitatis comitem, ejusque post eum, qui major natus erat, filium, si tamen in patris probitate permanserit: sin autem vestri erit arbitrii, quem placuerit eligere vestri cœnobii idoneum protectorem, qui sine lucri sæcularis exactione id divinæ servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat. Vos igitur, filii in Christo charissimi, oportet regularis disciplinæ institutioni sollicitius ac devotius insudare, ut quanto estis a sæcularibus tumultibus liberi, tanto studio-

A sius placere Deo totius mentis et corporis viribus anheletis. Ad indicium autem perceptæ a Romana Ecclesia libertatis quotannis Lateranensi palatio byzantium aureum persolvatis. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostram constitutionis paginam sciens, contra eam tenere vententaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Beneventi per manum Equitii agentis vicem cancellarii, xi Kal. Decembr., indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1102, pontificatus autem domni Paschalis II papæ iv.

LXXXIII.

Ad Altardum abbatem Vizeliacensem. — Privilegium Vizeliacense.

(Anno 1102, Nov.)

[*Mansi, Concil. XX, 1028.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri ALTARDO abbati Vizeliacensis cœnobii, ejusque legitimis successoribus in perpetuum.

Quia documentis apostolicis regendus est ordo ecclesiasticus, oportet ut grex Dominicus impigro animo, assidua vigilantia custodiatur et gubernetur. Ut autem prælatorum vigilantiam nulla nox, nulla tenebrarum hora opprimat vel confundat, charitas, quæ Deus est, quæ præter unum, alterum nescit, omnibus viribus tota mente diligenda et tenenda. Quoniam vero nullis præcedentibus meritis, sed sola omnipotentis Dei gratia, in Ecclesia locum Petri obtinemus, necesse est ut omnibus superimpendamus Ecclesiis, maxime his quæ juris B. Petri esse noscuntur, et quæ affectu filiali invocant consilium et auxilium matris suæ. Quia igitur dilectio fraternitatis vestræ postulavit privilegium monasterio Vizeliaco fieri, cujus regimen auctore Deo vobis commissum est, quod fundatores ipsius Gerardus comes vir nobilissimus, et uxor ejus Berta, pia devotione et testamenti confirmatione B. Petro apostolorum principi obtulerunt, nos precibus vestris assensum præbentes, auctoritate apostolica per præsens privilegium confirmamus atque statuimus ut nulli imperatorum, nulli unquam regum, nulli comitum, nulli antistitem, nulli cuiquam alii de rebus quæ jam dicto monasterio a prædictis fundatoribus, vel ab aliis Deum timentibus oblata vel concessæ sunt, vel deinceps conferendæ, sub qualibet occasionis specie liceat minuere, vel auferre, vel ablatas retinere. Inter quæ nominatim eidem monasterio con-

firmamus, in episcopatu Eduensi ecclesiam Sancti Ane xi pontificatus ejusdem secundi Paschalis papæ Petri, etc.

(*Hic enumerantur omnes.*)

Præterea statuimus ut consecratio monasterii ipsius, et ecclesiarum quæ sunt in circumadjacenti villa, ordinationes quoque monachorum et clericorum, consilio abbatum Cluniacensium, quibus prædecessores nostri et nos perpetualiter concessimus vices nostras in jam dicto monasterio, ibidem fiant, aut ubi ipsi abbates maluerint. Chrisma quoque et oleum sanctum a quo maluerint catholico episcopo accipiant; Ecclesiæ vero ejusdem monasterii per diversas provincias constitutæ, et earum altaria, ab episcopis in quorum diocesi sunt, consecrentur. Sacerdotes etiam et clerici ordinentur, et ab eis B chrisma et oleum sanctum accipiant, si gratiam Romanæ sedis habuerint, et gratis ac sine pravitate aliqua dare voluerint; sin alias, a quo maluerint catholico episcopo accipiant. Obeunte ejusdem loci abbate, vel quocunque successorum tuorum, nullus ibi eligatur violentia vel aliqua subreptionis astutia, sed quem fratres communi consensu, vel pars fratrum sanioris consilii, prædictorum Cluniacensium abbatum præcepto, secundum Regulam B. Benedicti elegerint. Electus vero, aut a Romano pontifice aut eorumdem abbatum consilio consecratur. Ipsius autem diocesis episcopo, nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus fuerit, stationes agere publicas, aut C privatas missas celebrare in eodem monasterio haud liceat. Donationem quoque, vel subjectionem, seu potestatem interdicendi in eodem cœnobio et circumadjacenti villa nullam habeat. Decrevimus etiam ut nulli omnino hominum liceat cœnobium ipsum perturbare, vel inquietare, seu vexationibus servos Dei fatigare, vel ejus possessiones auferre vel minuere, sed omnia in integrum conserventur eorum usibus pro quorum sustentatione et gubernatione eidem monasterio sunt concessa. Ad indicium quoque hujus libertatis, apostolicæ sedi, cujus juris esse dignoscitur, libram argenti per singulos annos persolvat. Si quis autem sciens, contra hujus nostri decreti paginam agere tentaverit, secundo vel tertio admonitus, nisi resipuerit, a sacratissimo corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi alienus fiat. Qui vero observator extiterit, sanctorum apostolorum Petri et Pauli benedictionem percipiat, et in futuro sanctorum consortio perfrui mereatur. Omnipotens Deus, qui est vera salus et vera custodia, te et congregationem tibi creditam protegat et defendat, et per intercessionem B. Mariæ Magdalænæ, quæ cum fonte lacrymarum ad fontem misericordię Christum pervenit. ad finem qui non finitur pervenire concedat.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Beneventi per manus Galteri Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, anno Dominicæ Incarnationis 1103 [1102], mense Novemb., indictione

LXXXIV.

Bulla pro abbata sancti Joannis in Valleia.

(Anno 1102.)

[*Gall. Christ.*, VIII, 307, ex chartario domestico D. de Gagneres, in Bibliotheca Regia.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri ALBERTO abbati canonicæ Sancti Joannis Baptistæ in Carnotensi suburbio, ejusque fratribus regulariter victuris in perpetuum.

Sicut injustum poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Proinde tam tuis, charissime fili Alberte, quam fratris nostri Ivonis Carnotensis episcopi petitionibus annuentes, vos et vestra omnia sedis apostolicæ protectione munimus. Ipsius enim fratris industria B. Joannis Baptistæ ecclesia, cui Deo auctore præes, sicut suis nobis litteris significavit, de sæculari conversatione ad regularem canonicorum vitam Domino præstante translata est, assentientibus Carnotensis capituli clericis in ejusdem ecclesiæ jura transferri, quæ nuper ex illius beneficio tenerant, præbendam videlicet Sanctæ Mariæ perpetuo habendam, ecclesiam Sancti Stephani cum suis appenditiis, mediam partem ecclesiæ de Ferni, ecclesiam Sanctæ Fidis in suburbio Carnotensi, decimam de Osanivilla, cum terra quam habebant ibi canonici, et consuetudine quam habebat ibi præpositus, et medium molendinum. Vitæ itaque canonicæ ordinem, quem professi estis, præsentis privilegii auctoritate firmamus, et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine abbatis vel congregationis licentia de claustro discedere liceat, interdicimus. Præterea per præsentis privilegii paginam apostolica vobis auctoritate firmamus teragium, quod idem frater noster Ivo apud Luceium tenuerat et parochiam. Ad hoc adjicientes statuimus ut quæcunque ab eodem episcopo Carnotensi clericorum consensu pro communi fratrum sustentatione vestræ ecclesiæ concessa sunt, et quidquid in præsentiarum juste possidet, quæque etiam in futurum concessione pontificum, largitione principum, vel oblatione fidelium juste et canonicè poterit adipisci, D firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, tam tuis quam canonicorum et pauperum usibus profutura, salva Carnotensis episcopi canonicæ reverentia. Vestræ etiam quieti providentes, constituimus ut obeunte te nunc ejusdem loci abbate, nullus illic in abbatem præponatur, nisi quem fratres omnes communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, cum episcopi Carnotensis, siquidem catholicus fuerit, et ejusdem capituli consilio secundum Dei timorem regulariter providerint eligendum. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve

persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens A contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Beneventi per manum Equitii gerentis vicem cancellarii iv Nonas Decembris, indictione xi, Incarnationis Dominicæ 1103, pontificatus autem D. Paschalis II papæ quarto.

LXXXIV bis.

Monasterii S. Martini in monte Pannoniæ privilegia confirmat.

(Anno 1102, Dec. 8. — Vide FEJER, *Codex diplomaticus Hungariæ ecclesiasticus et civilis*, Budæ 1829, 8°, t. II, p. 40.)

LXXXV.

Ad Anselmum Cantuariensem. — Investituras regibus aliisque laicis magistratibus non esse concedendas.

(Anno 1102, Dec. 12.)

[MANSI, *Concil.* XX, 984.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ANSELMO Cantuariensi venerabili fratri et coepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Suavissimas dilectionis tuæ suscepimus litteras, charitatis calamo scriptas. Neque enim aliud chartæ calamus indidit, quam quod de fonte charitatis intinxit. In his reverentiam devotionis tuæ complectimur, et perpendentes fidei tuæ robur, et piæ sollicitudinis instantiam, exultamus quia, gratia Dei tibi præstante auxilium, te nec minæ concutiunt, nec promissa sustollunt. Dolemus autem quia, cum fratres nostros episcopos legatos regis Anglorum benigne suscepissemus, quæ nec diximus eis, nec cogitavimus, redeuntis ad propria retulerunt. Audivimus enim eos dixisse quia, si rex in aliis benegeret, nos investituras ecclesiarum nec prohibere, nec factas excommunicare : et quod ideo nôlebamus chartæ committere, ne sub hac occasione et cæteri principes in nos clamarent. Unde Jesum, qui reas et corda scrutatur, in animam nostram testem inducimus, si, ex quo hujus sanctæ sedis curam cœpimus gerere, hoc immane scelus vel descendit in mentem. Et hoc a nobis Deus avertat, ut est, et non subrependo nos inficiat, ut aliud habeamus ore promptum, et aliud corde reconditum : cum contra mendaces per Prophetam increpetur, dicens : *Disperdat Dominus universa labia dolosa* (Psal. 1). Si vero nostro silentio pateremur Ecclesiam felle amaritudinis, et impietatis radice pollui : qua ratione possemus apud æternum iudicem excusari,

PATROL. CLXIII.

cum Dominus sub specie sacerdotis dicat propheta : *Speculatorem dedi te domui Israel?* (Ezech. v.) Non bene custodit urbem, qui in spelunca positus, dum non obsistit, eam hostibus diripiendam exponit. Si ergo virgam pastoralitatis signum, si annulum fidei signaculum tradit laica manus, quid in Ecclesia pontifices agunt? Ecclesiæ honor atteritur, solvitur disciplinæ vigor, et omnis religio Christiana concalcatur : si quod novimus sacerdotibus solis deberi, laica patiamur temeritate præsumi. Non est laicorum Ecclesiam tradere; nec filiorum matrem adulterio maculare. Jure ergo privandus est patrimonio, qui matrem polluit adulterio : nec meretur ecclesiasticæ benedictionis consortium; qui eam impia infestatione insequitur. Laicorum enim est ecclesiam tueri, non tradere. Ozias quidem cum illicitum sibi sacerdotium vindicaret, lepra percussus est (II Par. xxvi). Filii quoque Aaron, quia ignem alienum imposuerunt, igne divino consumpti sunt (Levit. x). Alienum enim est ab Ecclesia, et a sacris canonibus est inhibitum, ne principes et sæculares viri investituras non solum non dare, sed nec electioni episcoporum audeant se violenter inserere. In septima [al. octava] quippe synodo, ut nostis, scriptam est : *Sancta et universalis synodus definiit, neminem laicorum principum, vel potentum semet ingerere electioni, vel promotioni episcoporum.* Si ergo filii Aaron, quia ignem alienum intulerunt, corporaliter puniti sunt : isti qui a laicis, a quibus alienum est, Ecclesiam susceperunt, spirituali gladio feriuntur.

Episcopus autem, qui veritatem in mendacio provocarunt, ipsa veritate, quæ Deus est, in medium introducta, a beati Petri gratia et nostra societate excludimus, donec Romanæ Ecclesiæ satisficiant, et reatus sui pondus agnoscant. Quicumque vero intra prædictas inducias, investituras seu consecrationem acceperunt, a consortio fratrum, et ordinatos et ordinatores alienos habemus : nec eis ad excusationem deceptio sufficit, quia et propheta ab alio propheta deceptus, nec ideo mortem evasit. Rogamus interea charitatem tuam; nos tuis sanctis precibus commendare ut quanto propius ad Deum passibus virtutum acceleras, nobis orationum tuarum manus extendas. Omnipotens Deus, qui te hujus stadii invitavit ad cursum; felici consummatione perducat ad præmium.

LXXXVI.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — De investitura ecclesiasticis; de clericorum filio; de Gualensio episcopi causa.

(Anno 1102, Dec. 12.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1064.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ANSELMO Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Adversus illam venenosam Simoniacæ pravitate radice, ecclesiarum videlicet investituræ

ram, quam valide, quam severe, quam robuste A
patres nostri præteritis temporibus obviaverint, sapientiæ tuæ satis est manifestum. Reverendæ in Christo memoriæ prædecessoris nostri domni Urbani tempore, apud Barum collecto venerabilium episcoporum et abbatum ex diversis partibus concilio, in quo tua religio et nos ipsi interfuimus, sicut qui nobiscum aderant, reminiscuntur: in eandem pestem, excommunicationis est prolata sententia. Et nos eundem cum patribus nostris spiritum habentes, idem sapimus, et eadem testamur.

De sacerdotum et levitarum filiis dudum nos tibi scripsisse reminisceris. Porro si promoti fuerint inventi; et spe promotionis adempta, in eo quo reperti sunt ordine manere voluerint: quia illa eis macula non ex proprii culpa reatus inhæsit, non videtur, si alias digni fuerint, in eos depositionis sententiam dari, ut se iterum negotiis implicent secularibus, cum in eis ordinationis tempore propriæ voluntatis arbitrium non remanserit.

Gualensis episcopus causam sacris omnino canonibus obviare non nescit. Cæterum quia inter barbaros barbarice et stolide promotus est, in tuæ fraternitatis arbitrio ponimus: sic tamen ut de cætero in ea regione huiusmodi non præsumatur adversio. Quod super ejusdem episcopi negotio, et aliis rebus per fideles nuntios dirigimus, tanquam ex nostro ore audias. Munera quæ B. Petro misisti, recepimus cum gratiarum actione: unde ab illo, qui omnium bonorum est retributor, mercedem recipias.

Datæ Beneventi, II Idus Decembris.

LXXXVII.

Ad Gerardum archiepiscopum Eboracensem. — *Monetur ut professionem Anselmo Cantuariensi juxta morem prædecessorum suorum faciat.*

(Anno 1002, Dec. 12.)

[Mansi, Concil., XX, 1004.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Eboracensi archiepiscopo GERARDO, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamquam prave contra nos, imo contra matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam, te non ignovimus egisse: præsentibus tamen tibi litteris mandamus ut professionem venerabili fratri nostro Anselmo Cantuariensi archiepiscopo facere non negligas. Audivimus enim Thomam quondam prædecessorem tuum ex hac eadem re contentionem movisse: et cum in præsentia domini Alexandri papæ secundi ventilata esset, ex præcepto ejus definitione habita, post varias disquisitiones, Lanfranco prædecessori suo et successoribus suis eandem professionem fecisse. Unde et nos, quod tunc temporis definitum est, volumus, auctore Deo, firmum illibatumque servari.

Datæ Beneventi, pridie Idus Decembris.

LXXXVIII.

Ad Robertum Flandrensiem comitem. — *Ut Leodienses schismaticos Henrico imperatori adherentes ab Ecclesia expellat.*

(Anno 1103, Jan. 21.)

[Mansi, Concil., XX, 986.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ROBERTO Flandrensi comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Dominus Deus israel, qui in te virtutis efficaciam operatur, qui reversus Jerusalem Syriæ, in cœlestem Jerusalem justæ militiæ operibus ire contendis. Hoc est legitimi militis, ut sui regis hostes instantius persequatur. Grâtiâ ergo prudentiæ tuæ agimus, quod præceptum nostrum in Cameracensi parochia executus es: id ipsum de Leodiensibus excommunicatis pseudoclericis præcipimus. Justum enim est ut qui semetipsos a catholica Ecclesia segregarunt, per catholicos ab Ecclesiæ beneficiis segregentur. Nec in hac tantum parte, sed ubique, cum poteris, Henricum hæreticorum caput, et ejus fautores pro viribus persequaris. Nullum profecto gratius Deo sacrificium offerre poteris, quam si eum impugnes qui se contra Deum erexit, qui Ecclesiæ Dei regnum auferre conatur, qui in loco sancto Simonis idolum statuit, qui a principibus Dei sanctis apostolis eorumque vicariis de Ecclesiæ domo sancti Spiritus judicio expulsus est. Hoc tibi ac militibus tuis in peccatorum remissionem et apostolicæ sedis familiaritatem præcipimus, ut his laboribus ac triumphis ad cœlestem Jerusalem Domino præstante pervenias.

Datum Albani, duodecimo Kalendas Februarii.

LXXXIX.

Petro archiepiscopo Aquensi pallii usum concedit.

(Anno 1103, Mart. 28.)

[Gall. Christ., I, 60.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO Aquensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis benignitas exigit sua cuique jura servare, et sic honoris a Domino constituti privilegium custodire, ut fratribus dignis honoris consortium non negetur. Idcirco, venerabilis frater Petre Aquensis archiepiscopo, fraternitati tuæ, tuisque successoribus confirmamus, quicquid parochiæ, vel metropolis, vel episcopatus jure ad Aquensem cognoscitur ecclesiam pertinere. Pallium præterea fraternitati tuæ, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex apostolicæ sedis liberalitate concedimus: quo te intra ecclesiam tantum ad missarum solennia subscriptis diebus noveris induendum, id est Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, Epiphaniæ, Ypapanton, Cœnæ Domini, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, tribus solemnitatibus beatæ Mariæ virginis, festivitibus SS. apostolorum, commemorationis Omnium Sanctorum, SS. Mariæ Magdalænæ (25), Maximini confessoris et episcopi, et co-

(23) Sanctæ Magdalænæ festum tum in Provincia solemniter celebratur.

rum martyrum qui in ecclesia Aquensi requiescunt; A
in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum, diaconorum, et anniversariis tunc consecrationis die (25°), cujus nimirum pallii volumus te per omnia genium vindicare. Hujus siquidem indumenti honor, humilitas, atque justitia est: tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, in adversis, si quando eveniunt, cum justitia erectum, amicum bonis, perversis contrarium; nullius unquam faciem contra veritatem recipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordiae operibus juxta virtutem cupiens; infirmis compatiens; benevolentibus congaudens; aliena damna propria deputans de alienis gaudiis, etc.... Fraternitatem tuam divina miseratio per tempora multa conservare dignetur incolumem. Amen.

Datum Laterani per manus Joannis S. R. E. diaconi cardinalis, v Kal. Aprilis, indictione x, anno Domini incarnati 1104, pontificatus autem domni Paschalis II papae vi (26).

XC.

Confirmat donationes factas abbatiæ S. Auberti canonicorum regulartum ordinis S. Augustini Cameraci.

(Anno 1103, April. 1.)

(MIRÆUS, *Opp. diplom.*, III, 24.)

PASCHALIS, servus servorum Dei, dilecto filio ADÆ Ecclesie S. Auberti abbati, et ejus fratribus in eadem Ecclesia canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam apostolatus nostri pervenit quod nobilis vir Gerardus de S. Auberto miles consentientibus fratribus suis Hugone de Bellomonte, et Anselmo de Lieven, etiam militibus, ob reverentiam decreti super decimis quæ a laicis detentæ sunt, promulgati, decimam quamdam ad ecclesiam vestram de Iwrio pertinentem vobis per manum diocesanæ episcopi, pacifice resignavit, quam resignationem gratam nobis, acceptamque tenentes, eam ratam esse decernimus, etc.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis, Kal. April., indict. xi, Incarnat. Dominicæ an. 1104 [1103]; pontificatus autem domni Paschalis II papae iv.

† Ego Paschalis catholicæ Ecclesie episcopus.

(25°) Hæc desumpta sunt ex ep. 125 S. Gregorii P. lib. ix, indict. secunda, ad Maximum Salonitanum episc. in novissima editione quam curavimus.

(26°) Signa chronologica sunt corrupta.

(26°) *Et tres cambas et duos furnos.* Ce mot de *camba*, qui paraît propre à l'idiome du Nord, signifie une brasserie. Il tire son origine de la langue teutonique, qui l'aurait reçu des Goths, s'il faut en croire Ducange dans son *Glossarium Med. Græcit.*, col. 564. Nos vieilles coutumes locales emploient encore les mots *cambage* et *cambier*. Quant aux fours banaux,

XCI.

Ecclesie S. Auberti Cameracensis possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1103, April. 1.)

[LEGLAY, *Gloss. topogr. de l'anc. Cambrésis, Cambrai*, 1849, p. 27.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ADÆ ecclesie Sancti Auberti abbati et ejus fratribus in eadem ecclesia canonicam vitam professis eorumque successoribus in eadem observantia permansuris in perpetuum.

Salvatoris nostri promissa sunt: *Qui reliquerit fratres aut sorores aut agros aut domos propter me, centuplum accipiet et vitam æternam possidebit.* Et si ergo propter Deum agros aut domos coacti

B persecutionibus reliquistis, non minus quæ sunt ecclesie possidetis, quia meliorem et manentem substantiam requiritis. Ipsam igitur Cameracensem Sancti Auberti ecclesiam cum omnibus bonis tam datis quam donandis dilectioni vestræ præsentis privilegii pagina confirmamus, et petitioni vestræ benignitate debita impertimur assensum. Vitæ namque canonicæ ordinem quem illic professi estis decreti hujus auctoritate corroboramus, et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine abbatis vel congregationis licentia de claustro discedere liceat interdiximus, et tam vos quam vestra omnia sedis apostolicæ protectione munimus. Vobis itaque vestrisque successoribus in eadem religione permansuris ea omnia perpetuo possidenda sancimus quæ ad præfatum beati Auberti cœnobium vel Cameracensium episcoporum vel aliorum fidei-
C lium legitimis donationibus pertinere videntur: ecclesiam videlicet Sancti Vedasti in præfata Cameracensi civitate sitam cum LXV mansis et tres cambas et duos furnos (26°) et unum molendinum et terram et transfluvium Scalt nuncupatum a porta usque ad viam Sancti Remigii; villam quoque totam Tiletum dictam et quidquid ad eam pertinet; altare de Vinciaco cum omnibus membris suis; altare de Vilers Remaldi et terram quam tres fratres Hûgo, Wibaldus, Elbertus in eadem villa de Haistaldi prato et quidquid juris possidebant in villa quæ dicitur Berilgas et apud Dehereias prædictæ ecclesie contulerunt sine omni exactione liberrime; altare de Goegio; altare de Ottilers, ecclesiam Sancti Auberti in villa quæ Andra dicitur et LIV mansos et terram arabilem; altare de villa quæ dicitur Sanctus Vedastus et quartam partem aldii de Alberciis; alo-

tout le monde sait qu'ils existaient vers la fin du siècle dernier, et que chaque seigneurie avait le sien. On trouve, dans le tome V des ordonnances des rois de France, p. 508 et suiv., un règlement fort curieux pour les boulangers d'Arras, règlement qui s'applique aussi aux fours banaux. Les précautions les plus minutieuses y sont prises pour prévenir la fraude et assurer la bonne confection du pain. Voyez, entre autres dispositions curieuses, l'article 19: « Qui tond ses ongles à sen estal, ou à l'autrui estal, quatre deniers doit au maleur. »

dium quod dedit Robertus de Pulchro Manso apud Fontanas; ecclesiam de Siccis Avesnis cum LIV mansis terramque arabilem et silvam; altaria quoque de Thiens et de Maten et de Sausoio et dimidium altaris de Ruva, dimidium etiam de Ivirio; altare de villa quæ Strada nuncupatur; altare de Ghaun; altare de Gualhuncourt; altare de Maalvilla; altaria de Barastra atque de Silviniaco; apud Scalduvrium duos mansos et terram cum tota decima ejusdem terræ; apud Naviam decem mansos quos Goiffridus tradidit; altaria sane ipsa sine personali redemptione perpetuo eidem ecclesiæ possidenda censemus. salvis episcoporum justitiisque apud nos obsonia nuncupantur. Oleum vero infirmorum et catechumenorum ab episcopali sede remotis contradictionibus accipiatis, ad unguendos fratres cæterosque fideles qui ad vos fugerint. Obeunte te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem, sibi præesse præviderint. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat. Cunctis autem eidem loco justæ servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Joannis seriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, Kal. Aprilis, indictione IX, Incarnationis Dominicæ anno 1104 pontificatus domni Paschalis II papæ IV.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

XCH.

Privilegia et exemptionem abbatie S. Petri in monte Blandinio, ordinis S. Benedicti, juxta Gandavum, confirmat.

(Anno 1103, April. 3.)

[MÆRUS, *Opp. diplom.* IV, 7, ex archivis abbat. S. Petri.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum[Dei, dilecto filio SIGERO monasterii Blandiniensis abbati, ejusque successoribus, regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet persequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Postulavit siquidem nos dilectio tua cœnobio Sancti Petri Blandiniensi cui Deo auctore

præsides, apostolicæ sedis munimenta conferre, et per ea speciali prærogativa Romanæ Ecclesiæ illud assignare. Per præsentis igitur privilegii paginam præfatum cœnobium sub solius beati Petri, et nostra ditione atque protectione specialiter suscipimus et perpetuo manere decernimus. Apostolica auctoritate constituentes, ut nullus deinceps episcopus præsumat de ejusdem cœnobii rebus vel curtis, vel villis quolibet modo, vel qualibet exquisitione quidquam minuere, nec immissiones aliquas facere, nec audeat ibidem cathedram collocare, nec communem exstruere, neque placita, nec ullam imperandi potestatem exercere, nisi ab abbate ejusdem loci fuerit rogatus.

Statuimus etiam ut quæcunque bona, quæcunque possessiones ad idem sanctorum apostolorum Petri et Pauli monasterium legitimis fidelium donationibus pertinere videntur, et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Missas sane publicas, vel stationes in eodem monasterio ab episcopo fieri, præter abbatibus ac fratrum voluntatem omnimode prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, popularibus occasio præbeatur ulla conventibus.

Altaria vero quæ idem cœnobium canonice nunc possidet, vel in futurum possidebit, quiete et sine molestia qualibet vobis vestrisque successoribus disciplinæ regularis instituta servantibus absque personali successione possidenda sancimus, de quibus nulla per episcopos vel eorum ministros exactio quibuslibet occasionibus exigatur, nec absque canonico judicio inveniantur; salva nimirum in omnibus sedis apostolicæ auctoritate et diocessani episcopi canonica justitia. Statuimus etiam ut, juxta decretum felicitis memoriæ Urbani papæ secundi in parochialibus ecclesiis quas tenetis, episcoporum assensu presbyteros colloctis, quibus episcopi parochiæ curam pro more committant, ut iidem de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, vobis autem pro rebus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant.

Obeunte te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Si quis autem in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfecerit congrua emendatione, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore Dei et Redemptoris nostri: Jesu Christi aliena fiat, atque

in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. A Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, III Non. Aprilis, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quarto [tertio], pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ quarto.

XCIII.

Ecclesiæ Compostellanæ possessiones confirmat.

(Anno 1103, Maii 1.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 34.]

P[ASCALIS] episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri D[IDACO] Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem,

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo, frater in Christo charissime, petitionibus annuentes paginæ præsentis assertionem statuimus ut, sicut Compostellana Ecclesia pro singulari B. Jacobi devotione sedis apostolicæ se lætatur protectione muniri, sic et cæteræ sui juris ecclesiæ per diversas parochias constitutæ, quæ fidelium donationibus ad præfatam videntur ecclesiam pertinere, eadem mercantur tuitione foveri. Ipsas namque ecclesias in Romanæ Ecclesiæ tutelam suscipientes, apostolica auctoritate sancimus ut quæcunque bona, quæcunque possessiones eisdem cognoscuntur ecclesiis juste et canonice pertinere, tibi et tuæ Ecclesiæ firma et illibata servantur. Decernimus ergo ut nulli hominum liceat easdem ecclesias temere invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata retinere, sed omnia integre servantur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Adjicimus etiam ut nec episcopis, nec episcoporum ministris, facultas sit in eisdem ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines, nec ipsarum clericos, vel ipsas ecclesias excommunicare aut interdicere absque tua examinatione et certioris culpæ cognitione, sed in tuo et Ecclesiæ Compostellanæ dominio integre et quiete permaneant. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, etc. (ut supra). Amen, amen, amen.

Datum Laterani Kal. Maii, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1103, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ IV.

XCIV.

[G[UNDISALVO] *Minduniensi episcopo præcipit ut aut archipresbyteratus (duos) injuste retentos D[idaco] episcopo Compostellano restituat, aut apud Bernardum, archiepiscopum Toletanum, apostolicæ sedis legatum, causam dicat.*

(Anno 1103, Maii 1.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, p. 76.]

P., servus servorum Dei, venerabili fratri .

Minduniensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Venerabilis fratris nostri Didaci Compostellani episcopi et clericorum ejus querelam accepimus pro Ecclesiæ S. Jacobi archipresbyteratibus, quos injuste retinere diceris audivimus, et quia judicium legati nostri Toletani archiepiscopi, quod apud Carionem nuper in concilio edixerat, contempsisti. Mandamus ergo ut aut juxta judicium datum facias, aut si te pergravari existimas, præsentiam tuam ad ipsius legati audientiam repræsentantes causam tuam tractaturus: si vero nec modo acquiescere volueris, sententiam quam ipse dictavit, auctoritate nostra confirmamus.

Datum Laterani Kal. Maii (1103).

B

XCV.

Ad D[idacum] episcopum Compostellanum.

(Anno 1103, Maii 1.)

[FLOREZ, *ubi supra*, p. 92.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri D. Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Qualem quantamque tua fraternitas erga nos dilectionem gerat, fidelibus obsequiis et operibus aperte demonstrat, quæ, licet longis sit a nobis terrarum spatiis separata, præsentem se tamen nobis reddit, et animi charitate, et frequentium obsequiorum exhibitione. Quapropter et nos te ut fratrem nostrum dilectionis mutuæ munere recompensantes, monemus et rogamus ut a cœptæ bonitatis tramite ac cœptæ dilectionis exhibitione nulla aliquando velis occasione animum avertere. De suscepta autem officii dispensatione curam et sollicitudinem, ut miles strenuus, habere satage, et ita rerum terrenarum abundantia frui, ut cœlestium præmiorum non debeas dilectione carere: exteriora tibi et transitoria non adeo animum implicant, ut æternis et permansuris bonis priveris: terrenis semper præpone cœlestia, perituris æterna: talem te prorsus in omnibus exhibe, ut boni pastoris mercedem a Pastore pastorum merearis recipere. Oblationes quas per nuntios tuos nobis direxisti, gratanter accepimus, et pro eis gratiam referimus. Quod autem quibusdam tuis postulationibus assensum ad præsens accommodare nequimus, certa ratione fit. De abbate Ciniensi, super quo nos consuluisti, mandamus ut eum monasterio restituas, ut ibi regularem ordinem et vitam monasticam cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco convenienti positus, victus et omnia necessaria ab eodem abbate dari decernimus.

Datum Laterani Kal. Maii.

XCVI.

Ad abbatem Sanctæ Mariæ apud Bantium. — Privilegium hujus cœnobii.

(Anno 1103, Maii 22.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1056.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio abbati cœnobii Sanctæ Mariæ, quod

apud Bantlum situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ filiis, et apostolicæ sedis auctoritate et benevolentia debitores existamus, illis tamen locis et personis quæ specialius ac familiarius Romanæ sunt Ecclesiæ addictæ, quæque amplioris religionis gratia eminent, propensiores nos convenit eorum tanto studio imminere. Quia igitur Beatæ Mariæ cœnobium, cujus domini [forte cui domui. H.] auctoritate filii legitimi præsidet, Romanæ et apostolicæ Ecclesiæ hactenus jure proprio adhæsisse noseuntur, nos pro devotione ac reverentia ejusdem Dei, Genitricisque semper virginis Mariæ, ipsum sub nostræ manus protectione specialiter confovemus atque diligimus. Unde tibi tuisque successoribus ad prædictæ domus regimen, auctoritatem concedimus, confirmamus, siquidem vobis cœnobium ipsum et omnia quæ ad illud pertinent monasterium, sive cellas cum suis pertinentiis, videlicet ecclesiam S. Salvatoris, etc.

(*Hic enumerantur possessiones illius cœnobii.*)

Propterea constituimus ut quæcunque hodie præfatum cœnobium juste possidet, quæque in futurum, pontificum concessione, principum liberalitate et oblatione fidelium, juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, eorum quidem pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa, usibus [forte, sunt, usibus, etc.] omnimodis profutura, salvo tamen canonico episcoporum jure quod in eis habuisse noscuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut possessiones ad illud pertinentes invadere, vel invasas retinere, minuere, auferre, vel suis usibus applicare, vel temerariis vexationibus fatigare. Obeunte te ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quacunque subreptionis astutiâ præponatur, nisi quem fratres ejusdem cœnobii, communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris vulgariter cum Dei timore elegerint. Electus autem ad Romanum pontificem consecrandus accedat. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, cellarum vestrarum fratres, a diocesanis episcopis accipiant: si quidem catholici fuerint, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerint; et si ea impendere gratis et sine pravitare voluerint. Alias liceat fratribus, a quocunque voluerint catholico episcopo eandem consecrationem et sacramenta percipere. Ad ordinandos vero claustrum monachos, tibi tuisque successoribus intra monasterium ipsum advocare concedimus, qui nostra fullus auctoritate consentiat, ne vagandi foras occasio permittatur. Super hæc etiam, si infestatione aliqua prægravatus, Romanam sedem appellaveris, non liceat alicui episcoporum, nisi ante Romanum pontificem, vel ejus legatum, aliquam sub occasione judicii violentiam tibi aut successoribus tuis inferre. Vos ergo, filii dilectissimi, oportet regularis disciplinæ studiis

A sollicitudinis ac devotionis insudare, ut quanto a sæculari tumultu liberiores eritis, tanto amplius placere Deo, totis mentis et animæ viribus anhelatis: ad indicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis, annis singulis auri unciam Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, etc., *ut in epist. 18.*

Scriptum per manus Raynerii scribæ regionarii, notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis diaconi, xi Kal. Julii, indict. 1, Incarnat. Dominicæ 1103, pontificatus quoque Paschalis papæ anno v.

XCVII.

Ad preces Manegaldi præpositi monasterium Marbacense in protectionem sedis apostolicæ recipit.

(Anno 1103, Aug. 2.)

[WURTWEIN, *Nova subsidia diplom.*, VI, 277.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis in Marbacensi ecclesia canonicam vitam professis, eorumque successoribus in eadem religione mansuris in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Proinde tam vestris, quam charissimi filii Manegaldi vestri præpositi petitionibus non difficulter accommodamus effectum, prædecessoris siquidem nostri sanctæ memoriæ Urbani secundi vestigiis insistentes, tam vos quam vestra omnia sub tuitionem apostolicæ sedis excipimus et præsentis privilegii auctoritate munimus. Statuimus enim ut nemini inter vos professione exhibita proprium quid habere, nec sine præpositi, aut sine communi congregationis licentia de claustris discedere liberum sit. Quod si discesserit, et commonitus redire contempserit, ei ejusque successoribus facultas sit ejusmodi ubilibet a suis officiis interdicere; interdictum vero nullus episcoporum, vel abbatum sine cujus consensu absolvat. Præterea per presentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque hodie vestra Ecclesia juste possidet, in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus quoque ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel oblatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad hæc adjicientes statuimus ut nullus vobis violentia vel astutiâ qualibet in præpositum constituatur, nisi quem fratres omnes communi consensu, vel fratrum paræ

cousilli sanctoris secundum Dei timorem regulariter A
 providerint eligendum. Chrisma, oleum sanctum,
 consecrationes altarium sive basilicarum, ordina-
 tiones clericorum ab episcopo in cujus diocesi
 estis, accipietis, siquidem gratiam atque commu-
 nionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac
 sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vo-
 bis catholicum quem malueritis, adire antistitem,
 et ab eo consecrationum sacramenta suscipere. Si
 qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc no-
 stræ constitutionis paginam sciens contra eam ve-
 nire tentaverit, secundo tertiove communita, si non
 satisfactione congrua emendaverit, potestatis hono-
 risque sui dignitate careat, reamque se divino
 iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sa-
 cratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Re-
 demptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in
 extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis
 autem eidem loco justa servantibus sit pax Do-
 mini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum
 bonæ actionis percipiant, et apud districtum judi-
 cem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen,
 amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani, iv Nonas Augusti, per manus
 Equitii agentis vicem cancellarii, indictione xi, anno
 Incarnationis Dominicæ 1103, pontificatus autem
 domni Paschalis papæ secundi iv.

XCVIII.

Ad D[idacum] episcopum Compostellanum.

(Anno 1103, Oct. 15.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 76.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili
 fratri D. Compostellano episcopo, salutem et aposto-
 licam benedictionem.

Petentibus Ecclesiæ tuæ clericis qui dudum ad
 nos venerant, scripsisse nos reminiscimur Mindu-
 niensi episcopo, ut duos archipresbyteratus et di-
 midium quos in ejus parochia B. Jacobi ecclesia
 tenuisse dicebatur, tuæ potestati restitueret. Venien-
 tes vero ad nos supradictæ Minduniensis Ecclesiæ
 clerici dixerunt per annos xl postquam terra illa de
 manibus Sarracenorum crepta est, præfatam eccle-
 siam quiete archipresbyteratus illos possedisse. Si
 ergo veritas sic se habet, præcipimus dilectioni tuæ
 ut eosdem archipresbyteratus et dimidium in ejus-
 dem Ecclesiæ possessionem dimittas quiete. Præterea
 consuetudines quas pari possessione in quibus-
 dam se dicunt habuisse ecclesiis, quas tua fraterni-
 tas abstulisse dicitur, volumus te jam dictæ Eccle-
 siæ restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi
 ecclesia jus aliquod habet, ad proximas Kal. Octo-
 bris nuntios cum Minduniensis episcopi legatis,
 qui in eodem termino ad nos venturi sunt, desti-
 nabit.

Datum Laterani Idus Octobris.

XCIX.

Bulla pro Ferrariis

(Anno 1103, Nov. 11.)

[*Gall. Christ.*, X, Instrum. 15.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, in Christo filio
 ATGERIO reverentissimo abbati Ferrariensis seu
 Bethleemitensis monasterii quod in honore beatæ
 Dei Genitricis Mariæ et beatorum apostolorum Petri
 et Pauli sacratum est ejusque successoribus regu-
 lariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente
 compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabi-
 liter enitescat et utilitas postulata vires indubitan-
 ter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apo-
 stolicæ portum confugium ejus tuitionem devotio-
 ne debita requisivit, nos supplicationibus tuis cle-
 menter annuimus et Beati Petri monasterium, cui
 Deo auctore præses, cum omnibus ad ipsum per-
 tinentibus sub tutelam apostolicæ sedis more præde-
 cessorum nostrorum excipimus, sicut devotio tua
 postulavit, quod videlicet monasterium sanctæ me-
 moriæ quidam venerabilis dux Wandebertus nomine
 antiquitus ædificassè et rerum suarum muneribus
 ditasse cognoscitur. Per præsentis igitur privilegii
 paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæ-
 cunque prædia, quascunque possessiones idem ve-
 nerabilis dux Wandebertus eidem monasterio con-
 tulit, et quæcunque ad ipsum aliorum fidelium legi-
 timis videntur donationibus pertinere, quæcunque
 etiam in futuro concessione pontificum, liberalitate
 principum, vel oblatione fidelium juste atque cano-
 nice poterit adipisci, firma vobis vestrisque succes-
 soribus et illibata permaneant. Sane quamdam cei-
 lam S. Judoci, quæ sita est in pago Pontivo super
 fluvium Quantiam in loco qui dicitur Schaderias,
 cum omnibus ad se jure et legaliter pertinentibus,
 quatenus in dominatione et regimine rectorum me-
 morati cænobii Ferrariensis sive Bethleem perpetuo
 persistens, sancimus cum ecclesia Sancti Eligii, quæ
 est in prospectu ejusdem monasterii, et ecclesia
 Sancti Martini de Curtémaudo, ecclesia Sancti Vi-
 cturii de Fontaneto, ecclesia Sancti Amandi de Bur-
 siaco et rebus omnibus atque possessionibus. Ob-
 cuncte te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quoli-
 bet successorum nullus alius qualibet subreptionia
 astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres
 communi consensu vel fratrum pars sanioris con-
 siliij secundum Dei timorem et beati Benedicti Re-
 gulam elegerint. Electus vero benedictionem et cæ-
 tera more prædecessorum nostrorum obtineat. De-
 cernimus ergo ut nulli hominum liceat idem mona-
 sterium neque rectores ejus cum fratribus sibi a Deo
 commissis temere perturbare, aut ejus possessionem
 auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis
 exactionibus fatigare, sed integra omnia conserven-
 tur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione
 concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Quidquid
 præterea immunitatis, quidquid libertatis
 seu donationis a pontificibus hujus sanctæ Romanæ

Ecclesiæ vel ab aliis archiepiscopis, episcopis vel catholicis regibus et cæteris fidelibus monasterium hactenus obtinuisse cognoscitur, ratum firmumque habemus. Si qua sane ecclesiastica sæcularive persona hænc nostræ constitutionis, etc.

Datum Laterani per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis III Idus Nov., indict. XII, pontificatus domini Paschalis II an. v.

C.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — Primatum ipsi confirmat.

(Anno 1103, Nov. 16.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1025.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili patri ANSELMO Cantuariensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatis tuæ postulationibus nos annuere, tuæ sapientiæ et religionis persuadet auctoritas, Quondam enim in litteris ab apostolica tibi sede directis, Cantuariensis Ecclesiæ primatum ita tibi plenum concessimus, sicut a tuis constat prædecessoribus fuisse possessum. Nunc autem petitionibus tuis annuente, tam tibi quam tuis legitimis successoribus eundem primatum, et quidquid dignitatis seu potestatis eidem sanctæ Cantuariensi seu Dorobernensi Ecclesiæ pertinere cognoscitur, litteris præsentibus confirmamus, sicut a temporibus B. Augustini prædecessores tuos habuisse apostolicæ sedis auctoritate constiterit.

Dat. Laterani XVI Kal. Decembris, indict. XII.

CI.

Ad Henricum regem Angliæ. — Pro Anselmo Cantuariensi archiepiscopo investituras ecclesiasticas jure contra regem propugnante.

(Anno 1103, Nov. 23.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1000.]

PASCHALIS episcopus HENRICO regi salutem.

In litteris, quas nuper ad nos per familiarem tuum nostræ dilectionis filium clericum Willelmum transmisisti, et personæ tuæ sospitatem cognovimus, et successus prosperos, quos tibi superatis regni adversariis benignitas divina concessit. Audivimus præterea optatam virilem sobolem ex ingenua te et religiosa conjuge suscepisse. Quod profecto cum nos lætificaverit, opportunum rati sumus nunc tibi præcepta et voluntatem Dei validius inculcare, cum amplioribus beneficiis benignitati ejus te prospicis debitorem. Nos quoque divinis beneficiis benignitatem nostram penes te sociare optamus : sed grave nobis est, quia id a nobis videris expetere quod omnino præstare non possumus. Si enim consentiamus aut patiamur investituras a tua excellentia fieri, et nostrum procul dubio, et tuum erit immane periculum. Quæ in re contemplari te volumus, quid aut non faciendo perdas, aut faciendo conquiras. Nos enim in prohibitione hac nihil amplius obedientiæ, nihil liberalitatis per ecclesias nanciscimur : nec tibi debitæ potestatis aut juris subtrahere quidquam æstimur, nisi ut erga te Dei ira minuatur, et sic tibi

A prospera cuncta contingant. Ait enim Dominus : *Honorificantes me honorificabo, qui autem contempserunt me erunt ignobiles* (I Reg. II). Dices itaque : Mei hoc juris est. Non utique ; non est imperatorium, non regium, sed divinum. Solius illius est qui dixit : *Ego sum ostium* (Joan. XX). Unde pro ipso te rogo, cujus hoc mævus est, ut reddas hoc ipsi, ipsi dimittas cujus amoris etiam quæ tua sunt debes. Nos autem cur tuæ obniteremur voluntati, cur obsisteremus gratiæ, nisi Dei sciremus nos in hujus negotii consensu voluntati obviare, gratiam amittere? Cur tibi quidquam negaremus quod cuiquam esset mortaliū concedendum, cum beneficia de te ampliora sumpserimus?

B Prospice, fili charissime, utrum decus, an dedecus tibi sit, quod sapientissimus et religiosissimus Anglicanorum episcoporum Anselmus, propter hoc tuo lateri adhærere, tuo veretur in regno consistere. Qui tanta de te bona hactenus audierant, quid de te sentiant, quid loquentur, cum hoc fuerit in regionibus divulgatum? Ipsi, qui coram te tuos excessus extollunt, dum præsentia tua caruerint, hoc validius infamabunt. Redi ergo, charissime fili, ad cor tuum propter misericordiam Dei : et, propter amorem unigeniti deprecamur, revoca pastorem tuum, revoca patrem tuum. Et si quis, quod non opinamur, gravius se adversus te gesserit, si investituras aversatus fueris, nos juxta voluntatem tuam, quantum, cum Deo possumus, moderabimur. Tu tamen talis repulsæ infamiam a persona tua et regno removeas. Hæc si feceris, etsi gravia quælibet a nobis petieris, quæ, cum Deo præberi facultas sit, profecto consequeris, et pro te Dominum, ipso adjuvante, exorare curabimus : et de peccatis, tam tibi, quam conjugii tuæ, sanctorum apostolorum meritis, indulgentiam et absolutionem faciemus. Filium autem tuum, quem ex spectabili et gloriosa conjuge suscepisti, quem, ut audivimus, egregii patris Willelmi nomine nominasti, tanta tecum immipientia confovebimus, ut, qui te vel illum læserit, Romanam ecclesiam videatur læsisse.

Datum Laterani nono Kalendas Decembris.

CI bis.

Monasterii Casalis Benedicti privilegia confirmat.

(Anno 1103, Nov. 27.)

[MABILL. *Annal.* lib. LXX, t. V, p. 468.]

D Dilecto filio abbati monasterii S. Petri..... ut in ipso monasterio disciplina regularis conservetur quam juxta Vallumbrosanorum fratrum consuetudinem ab ipsis illic initiis [idem Andreas instituerat].....

Datum Laterani v Kal. Decembris per manum Equitii agentis vices cancellarii, indictione XII anno Dominicæ Incarnationis 1104 [1103], pontificatus autem domni Paschalis II anno v.

CII.

G [ebhardum] Hirsauensem et cæteros catholicos abbates et monachos per St. viam hortatur ut mala æquo animo jerant et G[ebhardum] Constantiensem

colant. Arnoldum, Ecclesiam Constantiensem invasorem, excommunicatum nuntiat.

(Circa annum 1103, Febr. 10.)

[NEUGART, *Codex diplomaticus Alemanniæ*, II, 40.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis G. Hirsaugiensi (27) et cæteris catholicis abbatibus et monachis per Sueviam, salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus, charissimi, quia plus solito mundus in vos sæviat, persecutiones accrescant, tumentes in vos fluctus maris acrius surgant. Sed mirabilis in excelsis Dominus, qui suis ea pedibus calcat. Propter quod rogamus, ne deficiatis in tribulationibus vestris, quæ est gloria vestra. Non enim, inquit Apostolus, *condignæ sunt passionis hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Hujus gloriæ revelationem patres nostri desiderantes ibant gaudentes de conspectu consilii: sic et nos, qui eorum debemus imitatores fieri, in tristitia et angustiis positi gaudeamus. Tristitia enim nostra vertetur in gaudium. Speramus enim in Domino, de sanctorum apostolorum meritis confidentes, quia ille vestris persecutionibus finem imponet, qui dicit: *Ego rici mundum.* Vos igitur, dilectissimi, ad supernæ vocationis bravium intendentes, in præsentia agone viriliter contendatis, vos ipsos mutuis auxiliis foveatis, ad ardentem inter vos lucernam, fratrem videlicet nostrum G. (28) Constantiensem episcopum omnes respicite, ipsum omnes unanimiter veneremini, et collatis dilectionis brachiis ipsum et vos in his tribulationibus adjuvetis. Porro Constantiensis ecclesiæ invasorem A. (29) a Romana Ecclesia novitatis excommunicatum, et a catholicæ Ecclesiæ unitate tanquam putridum membrum esse præcisum. Hunc quasi mortiferum venenum per omnia fugite, et modis omnibus devitate.

Dat. Laterani iv Idus Febr....

CIII.

Ad *Guelphonem ducem Bavarix, Bertholdum ducem Suevix, etc.* — *Illos ad catholicam Ecclesiam revocat.*

(Circa annum 1103, 10 Februarii.)

[NEUGART, *Cod. diplom. Alem.*, II, 41.]

P. episcopus, servus servorum Dei, egregiis viris duci GUELPHONI (30) et fratri ejus HENRICO (31), duci

(27) Gebhardus ex familia comitum Uracensium, canonicus Argentinensis Hirsaugiam secessit, ibidemque a prioris officio fratrum suffragiis ad abbatis dignitatem vocatus an. 1091, præfuit annis 12, mensibus tribus. Trithem. in *Chron.*, et *Crus. Annal.* l. viii, p. ii, c. 9, p. 276.

(28) Gebhardus ep. Constant., legatum sedis apostolicæ sub Urbano II in eodem officio confirmavit Paschalis II. Berthold. *Const.*, ad ann. 1100.

(29) Est hic Arnoldus monachus S. Galli, inventu Udalrici ejusdem monasterii abb. et patriarchæ, *Aquileiensis*, ab Henrico IV ad sedem Gebhardi destinatus, episcopus ordinatus est Romæ a Clemente III antipapa, ac vi demum 2 Februarii 1103 in illam intrusus. Fratrem habuit Henricum de Sancto Monte, vulgo *Heiligenberg*, partium suarum studiosissimum. *Chron. Petershus.* l. iii, §§ 26, 27,

A BERTHOLDO (32) et nepoti ejus HERMANNO (33), et cæteris principibus per Sueviam...

Licet post Satanam conversi de vestra salute jam diu sitis immemores, nos tamen, quos officii debitum et sedis apostolicæ compellit auctoritas, vestræ salutis non possumus oblivisci. Unde opportunum duximus, litteris præsentibus vos ipsos ad corda vestra reducere, et de somno mortis, corpore licet absentes, excitare. Dei patientia vos ad pœnitentiam exspectat, sed thesaurizatis vobis iram in die iræ. Diu est, quod vos a catholicæ Ecclesiæ membris separastis, et perverso capiti adhæstistis, membris ejusdem Ecclesiæ, quæ vos in Christo generavit, injurias irrogantes, et cum malorum omnium capite ipsam matrem vestram infestationibus aggravantes.

B Quod eo indignius judicamus, ac gravius ferimus, qui ejus vos defensores, ejus vos novimus amatores. Ipsa tamen, quæ sponsum suum quotidie pro filiis interpellat, si resipueritis, si ejus vos membra recognoscitis, gratanter vos excipit, et in suorum restituet numero filiorum. Habetis juxta vos summi capitis membrum, et Ecclesiæ oculum, fratrem videlicet nostrum G. Constantiensem episcopum, qui vos de salute vestra plenius poterit informare, de tenebris ad lucem reducere: cujus vocem qui audit, illum se, credat audire, qui dicit: *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit.* Ad ipsum igitur tanquam ad patrem recurrite, ipsius monitis, sicut B. Petri et nostris in omnibus obedite. Quod si feceritis, a maledictionis vinculo eritis absoluti. Porro Constantiensis Ecclesiæ invasorem A. a Romana Ecclesia novitatis excommunicatum, et a catholicæ Ecclesiæ unitate tanquam putridum membrum esse præcisum. Hunc quasi mortiferum venenum per omnia fugite, et modis omnibus devitate.

Dat. Lat. iv Idus Febr....

CIV.

Ad Gallos. — *Solvit interdictum eui Eduensis episcopus Vizeliacensem Ecclesiam subjecerat.*

(Circa annum 1103, Oct. 30.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1029.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, clericis, militibus, et cæteris laicis per Gallicanas ecclesias, salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus, et vix credere potuimus, quod contra-

D

28. Burchard. *De Cas. S. Galli*, c. 7.

(30) Est hic Guelfo V, maritus antebac Mathildis marchionissæ Tusciæ, quam an. 1095 deseruit, reconciliatus paulo post Henrico IV una cum patre Guelfone IV, ut prodit Bertholdus *Const.* ad h. an.

(31) Henricus Niger dictus, filius Guelfonis IV. De his vid. R. P. Hess., *Monum. Guelf. P. I.*

(32) Bertholdus II, Zaringensis, frater Gebhardi ep. Constant., notatur a scriptore Chronici Petershus. quod, ut multi alii muveribus corrupti, ejus partes deseruisset. L. iii, c. 27.

(33) Hermannus I marchio Badensis, frater erat mox memorati Bertholdi H Zaring. mortuus Cluniaci ann. 1074. Filium ex Juditha Calbensi habuit cognominem, cujus hic fit mentio. Vid. Schœpfl. *Hist. Zaringo-Badens.*, t. i, p. 267 et seqq.

ter noster Eduensis episcopus, et archidiaconi ejus, vel archipresbyteri, non justitia ducti, sed æmulatione compulsi, vobis interdixerint Vizeliacense cœnobium devotionis gratia adire, ecclesiam introire, et ad sepulcrum beatæ Mariæ, quod in eadem ecclesia celebratur, accedere, aut aliquas oblationes apponere. Nova profecto, nova hæc est interdictio sacerdotum: cum ad devotionem vocare, non a devotione revocare, sacerdotalis officii debitum videatur. Porro nos interdictum hoc sacerdotali officio dissolventes, scire vos volumus quia sive episcopus, seu ministri ejus, nisi ab hac præsumptione destiterint, apostolicæ sedis indignatione plectentur.

Datum Laterani III Kal. Novembris.

CV.

* *Clero et populo Papiensi significat se monasterii S. Petri Cæli Aurei privilegia lædi a Willelmo episcopo non esse passurum.*

(Intra annum 1100-1103, Jun. 25.)

[Mentio tantum exstat apud ROBOLENI *Notizie appartenenti alla storia della sua patria*. Pavia, 1823, 8°, t. III, p. 224, 226.]

CVI.

Ad Petrum regem Aragonum.

(Circa annum 1103.)

[*Histoire générale du Languedoc*, Paris, 1750, fol., t. II, Pr., p. 365.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO regi Aragonensium, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesiam S. martyris Saturnini Tolosani antiquitus specialiter esse juris beati Petri plurimis est notum, in tantum quod prædecessor noster bonæ memoriæ papa Urbanus cum XVII archiepiscopis et episcopis manu propria eam consecravit, atque privilegiis apostolicæ sedis sub anathematis vinculo ipsam munivit, etc. Confrater noster Petrus Pampilonensis episcopus supranominato martyrii et canonicis suis ecclesiolam cum consilio D. Sancii regis patris vestri dedit, etc.

CVII.

Ad Bertrannum comitem Tolosanum. — Increpatoria quod burgum S. Ægidii invaserit, et oblationes altaris tanquam populares merces exposuerit.

(Intra annum 1101-1104, Nov. 14.)

[Dom. BOUQUET, *Recueil*, tom. XV, p. 32.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BERTRANNO comiti salutem, si obedierit, et apostolicam benedictionem.

Quid pater tuus (34) egregiæ strenuitatis comes ac altari S. Ægidii, quid etiam de toto burgo fecerit, tu ipse non nescis. Scripturam quoque et excommunicationem in Nemausensi concilio, juxta patris tui petitionem a sanctissimæ memoriæ Urbano papa factam, vel audisse te credimus vel vidisse: unde miramur quod burgum invadere, et juxta B. Ægidii ecclesiam munitiones novas erigere præsumpsisti.

(34) Raimundus IV, de S. Ægidio dictus, qui an. 1105, mortem obiisse pridie Kalend. Martii perhibetur.

Imo, quod gravius est, accepta pecunia, ejusdem oblationis altaris tanquam populares merces exposuisti; unde nos te tanquam dilectum filium admonemus, ne tam gravi culpa te gravari diutius sinas. Et si enim, ut dicitur, Hierosolymitanum (35) iter inceperis, nihil animæ tuæ proderit, quoniam excommunicationis et anathematis vinculo tenearis in eodem Nemausensi concilio promulgato. Alioquin iram et indignationem omnipotentis Dei sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, gravius profecto persenties.

Datum Laterani, XVIII Kal. Decembris.

CVIII.

Ad Rangertum episcopum et canonicos Ecclesiæ Lucensis.

(Intra annum 1103-1104, Oct. 14.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1096.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et coepiscopo RANGERIO et canonico Lucanæ Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Sanctæ in Christo memoriæ Leonem apostolicæ sedis episcopum decrevisse audivimus ut, si quis de vestræ Ecclesiæ canonicis non communiter viventibus Ecclesia excessisset, omnia ejus ecclesiastica bona in usum fratrum communiter viventium conferrentur, quod in aliis etiam ecclesiis ab aliis Romanis pontificibus statutum agnoscimus. Unde miramur quod confratre vestro Ildebrando in Rosellanam Ecclesiam translato, præbendæ ejus et totum Ecclesiæ beneficium, quod tenuerat, in privatos usus cesserit, et apostolicæ sedis auctoritate contempta, canonicæ degentium fratrum communio tanto augmento fraudata sit. Tibi præsertim, charissime frater R., delictum hoc imponitur, quod apostolicæ sedis decreta irrefragabiliter custodire, et subditos clericos ad hujus vitæ bonum etiam invitos debueras invitare; præcipimus ergo ut omne illud Ildebrandi nunc Rosellani episcopi beneficium in communia redigatur. Qui vero obedire contempserint apostolicæ sedis judicio puniantur.

Datum Laterani, XI Idus Octobris.

CIX.

Ad Lanuinum cremi S. Mariæ de Turri magistrum.

(Anno 1104.)

[CAPIALBI, *Memorie per servire alla storia della santa Chiesa Miletese, compilate da Vito CAPIALBI*. Napoli, 1835, 8°, p. 143.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio LANUINO, salutem et apostolicam benedictionem.

Militensis Ecclesiæ canonicis frequenter jam litteras pro canonica celebranda electione transmisimus. Nuper autem præcipimus ut usque ad octavam proximæ Paschæ pastorem sibi idoneum eligerent, quod

(35) Bertrannus anno 1109 in Palæstinam pervenit; verum patre, eo anno 1105, defuncto, jam tum illud iter meditabatur.

si differrent, ecclesiæ aditum illis interdiximus. Volumus ergo ut eos, comitissam, et bonos barones convenias, et ipsos vice nostra ad pastoris electionem commoneas: si vero sicut hactenus contemptores extiterint, aditum ecclesiæ omnino eis, donec satisfaciunt, interdicis, et habito cum comitissa et baronibus consilio, electionem canonicam facias. Abbati S. Juliani ut in tua præsentia de objectis sibi satisfaciatur: monachum illum qui dudum in monasterio S. Euphemiæ constitutus est abbas (36), si ab ejusdem cœnobii occupatione per te communitus deserere [al. discedere] noluerit, nostra fultus auctoritate excommunicationi subicias, in his omnibus nostras vices sollicitus, et plenius habere te volumus.

CX.

Ecclesiæ S. Crucis et B. Eulaliæ Barcinonensis tutelam suscipit possessionesque et privilegia confirmat.

(Anno 1104, Jan. 27.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXIX, 465.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio RAYMUNDO, præposito Barcinonensis ecclesiæ, quæ in honore sanctæ Crucis et beatæ Eulaliæ dedicata est, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit: qui licet indigni justitiæ custodes, atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur. Quapropter, filii in Christo charissime Raymunde, devotionis tuæ precibus annuentes, Sanctæ Crucis seu Beatæ Eulaliæ canonicam, cui Domino auctore præesse dignosceris, sub tutelam apostolicæ sedis accipimus, et per eam sæcularium hominum propitiante Domino gravamina removemus. Præsentis igitur privilegii paginam tibi, tuisque successoribus canonicè institutis, jure perpetuo concedimus et confirmamus ea omnia quæ Barcinonenses episcopi pro communi victus sustentatione, vel alii fideles legitimis donationibus eidem canonicæ contulisse noscuntur: in quibus hæc duximus propriis nominibus exprimenda, ecclesiam S. Mariæ juxta mare, ecclesiam S. Michaelis intus Barcinonem, cum pertinentiis et allodiis suis; ecclesiam S. Joannis de Pinu, cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Vincentii de Sarriano, cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Cæciliæ; ecclesiam S. Andree de Palumbario, cum decimarum suarum medietate; ecclesiam S. Mariæ de Bitulona et S. Columbæ de Gramamto; S. Salvatoris de Polignam; S. Mariæ de Linari; Sancti Saturnini de colle Savadelli; S. Joannis de Senata; S. Mariæ de Ulpereras; allodia in civitate Barcinonensi, et in ejus suburbio, sive territorio, seu comitatu. Item allodia in episcopatu Gerundensi, et in episcopatu Ausonensi et Urgellensi. Quæcunque præterea bona in

A præsentiarum juste possidetis sive in futurum, concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem canonicam perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas suis usibus vindicare, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Barcinonensis episcopi canonica reverentia. Præterea constituimus ut sicut antiquitus noscitur institutum, et in ejusdem ecclesiæ libris continetur, semper collegii vestri fratrum numerum non excedant quadragenarium. Et quia tam de præsentibus quam de futuris nos convenit providere, sancimus ut alicui facultas non sit ultra præfixum numerum illic canonicum subrogare. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, quod a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Equiti, agentis vicem cancellarii, vi Kalend. Februarii, indictione xii, Incarnationis Dominicæ anno 1104, pontificatus domini Paschalis II quinto.

CXI.

Monasterii Pegaviensis tutelam suscipit privilegiaque confirmat, imposito monachis aurei unius census annuo.

(Anno 1104, Jan. 30.)

[Exstat, teste Jaffé, apud SCHWETZGEN, *Historie des Grajen Wiprecht zu Grotzsch*. Regensburg 1749, 8°, cod. prob., p. 4. « Desiderium quod ad. »]

CXII.

Privilegium pro monasterio Jesu Nazareni.

(Anno 1104, Mart. 23.)

[AYNSA, *Fundacion de Huesca*, p. 455.]

El papa Paschal II, en el año de 1102 entre otras cosas que concede al abad desta real casa, es confirmat las donaciones hechas de los reyes don Sancho y don Pedro, y asi mismo la concordia que rehizo entre el obispo de Huesca, y el abad de Montaragon.

Es su data: Laterani, per manum Joannis S.

(36) Ne solo questi, ma altri monisteri di Calabria affido alle cure di Lanuino, papa Pasquale. V. Mabillonii *Annales Benedictini*, lib. lxx, § 35 et 56.

Romana Ecclesiæ cardinalis, 11 Idus Januarii, indictionis x, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo secundo, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno III.

CXIII.

Lamberto episcopo Atrebatensi mandat ut ante diem apostolorum Petri et Pauli (29 Jun.) una cum Joanne episcopo Tarvanensi judicet inter Landfridum S. Wilmari abbatem et Heribertum, a comite Boloniensi eadem abbatia privatum.

(Anno 1104, April. 25.)

[BALUZ. *Miscell.* edit. Luc. II, 146.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater iste præsentium portitor cum Tarvanensis capituli litteris venit ad nos, conquerens se jam dudum de monasterii sui abbatia per manum Bononiensis comitis expulsum. Is autem frater qui eidem monasterio præesse dicitur, cum ad nos veniret, infirmitate, sicut nobis relatum est, præpeditus, ad nos pervenire non potuit. Hanc igitur causam fraternitati tuæ vice nostra discutiendam committimus, et, assumpto tecum fratre nostro Tarvanensi episcopo, utriusque abbatis allegationem diligentius pertractes et usque in proximam apostolorum Petri et Pauli solemnitatem negotium hoc omnino canonice justitia dictante definias.

Data Laterani VII Kal. Maii.

CXIV.

Ad oppidanos S. Geminiani. — Ne illorum oppidum, illiusque ager, a Volaterrensis Ecclesiæ possessione unquam alienetur.

(Anno 1104, Maii 24.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1051.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clericis et laicis universis de castello S. Geminiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Paci et stabilitati Ecclesiæ vestræ, et nos constitutione nostra, et vos observatione vestra providere debemus. Idcirco vobis omnibus præsentium litterarum constitutione mandamus, et successoribus vestris in perpetuum servandum præcipimus, ut oppidum vestrum, quod S. Geminiani dicitur, cum monte Staffili juxta posito, et cum universo territorio suo, nullo unquam modo, nulla occasione, alienari a possessione et proprietate Volaterrensis Ecclesiæ patiamini: sed sicut hodie est, sic semper in proprio Volaterrensis Ecclesiæ jure permaneat. Sane nec episcopo, neque cuilibet ejusdem Ecclesiæ ministro, facultas sit ipsum oppidum cum præfato monte in feudum personæ alicui dare, locare, vendere, pignoratione vel commutatione contradere: neque marchioni, neque comiti, neque alicui potestati liceat idipsum oppidum, seu prænominatum montem capere, vel ab Ecclesiæ potestate subtrahere, vel quibuslibet occasionibus alienare: sed sicut superius dictum est, semper in proprio Ecclesiæ jure permaneat. Si quis vero aliter agere præsumperit; et qui fecerit, et qui consenserit, excommunicationi

subjaceat. Noveritis autem fratrem nostrum Rogerium, Ecclesiæ Volaterrensis antistitem, ita nobis in hujus constitutionis capitulo consensisse: ut cum fratribus, qui eum ad nos comitati sunt, fieri ipse petierit, et ipse subscripserit.

Rogerus Volaterrensis Ecclesiæ indignus episcopus fieri rogavi, et ipse subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, IX Kal. Jun., indict. II, anno Incarnationis Dominicæ 1104, pontificatus autem domni Paschalis II papæ v.

CXV.

G[arsiam] episcopum Burgensem ire Astoricam jubet, ubi eo præsentibus quinque persone ex vetustioribus Mindunensis Ecclesiæ jurent se archipresbyteratus duos, quos Ecclesia Compostellana sibi vindicet, et XL annorum spatio inconcusse possedisse.

(Anno 1104, Oct. 1. — Vide *Historiam Compostellana* (nam apud FLOREZ, *España sagrada*, XX, 77.

CXVI.

Id archiepiscopos et episcopos provinciarum, acemensis, Senonensis ac Turonensis. — Ut Philippum regem et ejus pellicem a vinculo excommunicationis absolvant.

(Anno 1104, Oct. 5.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1015.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis et episcopis, per Remensem, Senonensem ac Turonensem provincias, salutem et apostolicam benedictionem.

Significatum nobis est quorundam vestrum litteris, quia filius noster Francorum rex feminam illam pro qua toties commonitus, imo excommunicatus fuit, juxta præceptum nostrum abjurare decreverit: ipsa etiam mulier regem abjurare parata sit. Super quarum conversione personarum non minimum exsultavimus: quia super uno peccatore penitentiam agente, gaudium esse angelis Dei ipso Domino testante didicimus. Quam nimirum causam fratri nostro Richardo Albauensi episcopo reminiscimini a nobis fuisse commissam. Si ergo idem frater, Franciæ jam fines egressus est, nos eandem causam, aspirante Domino, una vobiscum peragendam venerabili fratri Lamberto Atrebatensi episcopo committimus. Convenientibus itaque vobis in unum, si communis filius Francorum rex, et illa ejus lateralis tactis sacrosanctis evangelii omnem carnalis copulæ consuetudinem abjuraverint, mutuam quoque colloquium et contubernium, nisi sub testimonio personarum minime suspectarum, nunquam videlicet ad idem flagitium redituri, sicut quorundam vestrum litteris significatum est: satisfactionem eorum vice nostra vobiscum Atrebatensis episcopus suscipiat, et a vinculo excommunicationis absolvat: quatenus largiente Domino, et filium Ecclesiæ, et regem sibi Francia reconciliatum episcopali ministerio gratuletur.

Data Laterani per manum Joannis, III Nonæ Octobris.

CXVII.

Monasterii S. Mariæ Bornhemensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, petente Manasse episcopo Cameracensi.

(Anno 1104, Oct. 11.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, I, 519.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis B. Mariæ Boruhem, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionis vestræ petitiones benigne audivimus, et monasterium Beatæ Mariæ apud Bornhem, in quo vitam regularem ducitis, juxta postulationem Manassis Cameracensis episcopi, apostolicæ sedis munimine confovendum suscepimus.

Statuimus enim ut quæcunque bona vel a Wenemaro Gandensi, ejusdem loci fundatore, vel a quibuscunque fidelibus, in eadem ecclesia oblata sunt, vel in posterum fuerint, quæcunque etiam venerabilis fratris nostri Manassis Cameracensis episcopi concessione concessa sunt, quieta et integra confirmentur.

Quidquid præterea munitiois et libertatis idem confrater noster Manasses loco vestro collegioque largitus est, nos decreti præsentis auctoritate firmamus: prohibentes ne quis eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus bona diripere, vel modis quibuslibet alienare præsumat, quatenus omnipotenti Deo liberioribus animis debitæ servitutis officia per ejusdem Dei gratiam persolvatis. Si quis autem præsentis decreti tenorem agnoscens, contra id temere venire tentaverit, apostolorum principis Petri et nostræ animadversionis districtione multetur.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi, v Idus Oct., indictione XIII, anno pontificatus domni Paschalis II papæ vi.

CXVIII.

Monasterii Gottwicensis privilegia confirmat.

(Anno 1104, Oct. 24.)

[Hujus privilegii nonnisi mentio exstat apud Jaffe, *Regesta Rom. pont.*, p. 487, cum hac clausula: «Dedit Wattenbach.»]

CXVIII bis.

Monasterii S. Blasii Admontensis possessiones confirmat.

(Anno 1104, Oct. 25.)

[PEZ, *Thes. Anecd.*, III, III, 659.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio HEINRICO abbati venerabilis monasterii quod Admont dicitur, in Salzburgensi parochia constituti, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Austri terrarum inhabitantibus per prophetam Dominus præcipit cum panibus occurrere fugienti: idcirco te, filii charissime Heinrice, te et fratres tuos de sæculo ad omnipotentis Dei servitium conversos, et ad ejus faciem fugientes gratanter excipimus. Quod nimirum cœnobium reverendæ memoriæ Gebhardus Salzburgensis episcopus in honore et nomine beati Blasii martyris in

A montanis suæ diocesis ædificasse cognoscitur: per præsentis igitur privilegii paginam, apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque bona, quascunque possessiones, vel supradicti episcopi Gebhardi, vel successoris ejus æque felicitis memoriæ Tyemonis, aut aliorum fidelium legitimis donationibus, aut jure quolibet ad ipsum hodie monasterium pertinent, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Salzburg. episcopi canonica reverentia, cui tamen non liceat omnino vexationem aliquam vel consuetudinem, quæ regularium quieti noceat, irrogare. Nec episcopo autem, nec abbati ipsi, nec personæ alicui facultas sit, cœnobii bona in feudum sive beneficium sive consensu meliorum fratrum personis aliquibus dare, vel modis aliis alienare.

Sane sepulturam ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Laicos sive clericos sæculares ad conversionem suscipere nullius episcopi vel præpositi contradictio vos inhibeat. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint.

Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundò tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Hainerii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sacræ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, viii Kal. Nov., ind. XII, Incarnationis Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno vi.

CXIX

Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis possessiones juraque confirmat.

(Anno 1101, Oct. 28.)

[BALUZ. *Miscell.* edit. Luc., IV, 583, ex ms. cod. S. Frigidiani Lucensis.]

PASCHALIS episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Rothonis, præposito et ejus fratribus in B. Frigidiani ecclesia regularem vitam præfessis ejusque successoribus in eadem ecclesia regularem vitam professis ejusque successoribus in eadem religione permansuris in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur auctore Deo sine aliqua est dilacione complendum. Quia igitur vos, o filii in Christo charissimi, per divinam gratiam aspirati mores vestros sub regularis vitæ disciplina coercere et communiter secundum sanctorum Patrum institutionem omnipotenti Domino servire proposuistis, votis vestris paterno congratulamur affectu. Unde etiam petitioni vestræ benignitate debita impertimur assensum; vitæ namque canonicæ ordinem quem professi estis privilegii auctoritate firmamus. Et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine propositi vel congregationis licentia de claustris discedere liceat interdiximus; et tam vos quam vestra omnia sedis apostolicæ protectione munimus. Vobis itaque vestrisque successoribus in eadem religione permansuris et omnia perpetuo possidenda sancimus, quæ in præsentiarum pro communis victus sustentatione vel episcoporum Lucanæ Ecclesiæ vel aliorum fidelium legitimis donationibus, aut jure alio rationabili possidere videmini; et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum vel oblatione fidelium juste atque canonicè poteritis adipisci. Porro decimas ab omnibus ecclesiæ vestræ parochianis citra personarum omnium infestationes vobis vestrisque successoribus in eadem religione persistentibus accipere et in usus canonicos dispensare concedimus, ac decreti præsentis sanctione firmamus. Quibus enim spiritualia seminatis, æquum est ut eorum carnalia cum Apostolo metatis. Obeunte tamen ejus loci præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, seu fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, vel de suo vel de alieno si expedierit disciplinæ regularis collegio providerint eligendum, salva Lucani episcopi canonica reverentia, siquidem catholicus fuerit et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit. Dicimus etiam ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablata retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostre constitutionis

A paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manus Rainerii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

B Datum Laterani per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis v Kal. Novembris, indict. XIII, AN. Dominicæ Incarnationis 1105 [1104], pontificatus autem domni Paschalis II PP. VI.

CXX.

Privilegium pro monasterio S. Orientii Auscitani.

(Anno 1104, Oct. 29.)

[DOM BOUQUET, *Recueil*, XIV, 322.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OTGERIO priori et cæteris monachis S. Orientii, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc nos, disponente Domino, apostolicæ sedis servitium promotos agnoscimus, ut ejus filiis auxilium implorantibus efficaciter subvenire, et ei obediētes tueri ac protegere prout Dominus dederit, debeamus. Igitur pro venerabilis fratris nostri Hugonis Cluniacensis abbatis dilectione, ad cujus curam ex Cluniacensis monasterii jure locus vester pertinet, vestris, filii in Christo charissimi, precibus annuentes, monasterio vestro protectionis præsidium non negamus.... Præterea prædecessorum nostrorum Leonis et Urbani II vestigiis insistentes, statuimus ut antiqua cœmeterii vestri constitutio nulla æmulorum quorum libet infestatione turbetur; sed, sicut sanctissimi prædecessoris nostri Leonis IX auctoritate sancitum est, quiete in perpetuum perseveret. Proinde nec extra urbem, nec intra, Auxiensi archiepiscopo et ejus canonicis liceat novum cœmeterium instituere; sed tam archiepiscopi quam regulares aut irregulares clerici, sive laici de quibus consuetudo hactenus fuit, sepultura locum apud vos futuris temporibus sortiantur, etc.

Data Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, iv Kal. Novembris, indict. XIII, anno Dominicæ Incarnat. 1105 [1104], pontificatus autem domni Paschalis papæ secundi anno vi.

CXXI.

Didaco episcopo Compostellano pallii usum tribuit.

(Anno 1104, Oct. 31.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 48.]

P. episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri DIDACO Compostellano episcopo Sancti Jacobi Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Jacobi apostoli corpus in partes Hispaniarum alatum occidentalis credit et venerat Ecclesia, cujus nimirum honor juxta vaticinium David dicentis : *Mihi autem nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum*, succedentibus temporibus etiam apud homines Deo disponente succrevit. Nempe locus ipse ubi sacrosancta ipsa pignora requiescunt, prius villa burgensis, deinceps municipium fuit, quod Compostellæ nomine nuncupatum est. Mox per apostolicæ sedis dispositionem etiam episcopalis cathedra quæ in proximo Iriæ municipio fuerat, Compostellam translata est. Ipsa etiam cum Bracarensi metropoli subjaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale sedis apostolicæ membrum fieret. Nos quoque, tantam prædecessorum nostrorum gratiam intuites, filiorum nostrorum Alfonsi spectabilis regis, cujus opera ejusdem apostoli locus vobis temporibus modum magnificatus est, et clericorum Compostellanorum precibus indulgendum duximus, ut pro tanti apostoli gratia Ecclesiam ipsam honore pallii decoraremus. Tibi igitur, charissime frater in Christo Didace, Compostellanæ civitatis episcopo, pallii dignitatem ex apostolicæ sedis liberalitate concedimus, ut te et Ecclesiam tuam eidem apostolicæ sedi amplius semper debere cognoscas. Cujus profecto usum infra ecclesiam tantum ad missarum solemniam peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius designatis, id est, Nativitate Domini, Epiphania, Annuntiatione Domini, Cœna Domini, Dominica Palmarum, Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festis B. Dei Genitricis semperque virginis Mariæ, festo S. Michaelis, S. Joannis Baptistæ natiuitate, solemnitate B. Jacobi seu cæterorum apostolorum, Commemoratione omnium sanctorum, dedicationibus ecclesiarum, festis etiam sanctorum Laurentii et Vincentii martyrum, confessorum quoque Martini et Isidori. Cujus indumenti honor quoniam modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo recte utrobique possis esse conspicuus. Quamobrem, charissime frater, quem pastoralis curæ constringit officium, dilige fratres : ipsi quoque adversarii propter mandatum Dominicum tuo circa te copulentur affectu ; pacem sequere cum omnibus, sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicii cum superhumerali actione conjunctum : ita procedas in conspectu Dei et totius Ecclesiæ quod hujusmodi gregi commisso præbeas exempla, ut videant opera tua bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. Sit in lingua verus sermo, sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum Domini cum exerce, dum licet, semina in timore, dum tempus est ; bonum faciendo non deficias : tempore enim suo metes non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo, cœlestibus anhela. Quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ ante sunt temetipsam enixius

A extende. Mens tua in sæculari varietate non defluat, sed tota in unum currat atque confluat. Finem respice, quem mira suavitate David respexerat, cum dicebat : *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ*. Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloriæ suæ protectione circumdet, et ad finem qui non finitur pervenire concedat.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ R. E. diaconi cardinalis, 11 Kal. Novemb., indictione XIII, Nativitatis Dominicæ anno 1104.

CXXII.

Ad principes, milites ac cæteros laicos per Hispaniam et Gallitiam. — De illicita copulatione.

(Anno 1104, Oct. 31.)

[FLOREZ, II. 90.]

P. episcopus, servus servorum Dei, principibus, militibus, ac cæteris laicis per Hispaniam et Gallitiam salutem et apostolicam benedictionem.

Grave valde et horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur : non solum enim juxta prophetam, sanguis sanguinem tangit, sed sub specie pœnitentiæ percipiendæ, quidam ultronei hujus nequitæ feruntur auctores, quasi in flagitio permanentibus locus pœnitentiæ pateat ; et quidam tamen renitentibus peccata plerumque confingunt. Cæterum sub spe pœnitentiæ Deum offendere, hoc est pœnitentiæ, sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas incestis nuptiis copulant, eodem se reatu astrictos noverint quo et ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cætero fiant, modis omnibus interdici-mus, et fratribus nostris episcopis penitus coercenda præcipimus.

Datum Laterani, 11 Kal. Novembris.

CXXIII.

Privilegium pro monasterio Usenhovensi.

(Anno 1104, Nov. 7.)

[*Monumenta Boica*. Monachii, 1763, 4°, t. X, p. 439.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio HERCHENBALDO Usenhovensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Austri terram inhabitantibus per prophetam Dominus præcepit cum panibus occurrere fugientibus. Idcirco vos, filii in Christo charissimi, de sæculo fugientes gratanter excipimus, et per sancti Spiritus gratiam sedis apostolicæ munimine confovemus. Vestræ siquidem congregationis apud Usenhoven locum perpetuo manere decernimus, et quæcunque prædia, quæcunque bona Bertholdus et Otto comites, seu bonæ in Christo memoriæ Azecha cum duobus filiis suis Bernardô et Eccardo comitibus pro suarum animarum salute, beato Petro, cujus nomine locus vester insignis est, et congregationi vestræ obtulisse noscuntur, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poteritis

adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et a
 illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omni-
 nino hominum liceat idem cœnobium temere per-
 turbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas
 retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fati-
 gare, sed omnia integra conserventur eorum pro-
 quorum sustentatione et gubernatione concessa
 sunt, usibus omnimodis profutura. Chrisma, oleum
 sacrum, consecrationes altarium sive basilicarum,
 ordinationes monachorum, qui ad sacros fuerint or-
 dines promovendi, ab episcopo, in cujus diœcesi,
 accipietis, siquidem gratiam atque communionem
 apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine
 pravitare voluerit exhibere; alioquin liceat vobis
 catholicum quem malueritis, adire antistitem et
 ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui
 apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulastis
 indulgeat. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel
 tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet
 subreptionis astutia, seu violentia præponatur,
 nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum
 pars consilii sanioris vel de suo vel de alie-
 no, si oportuerit, collegio secundum Dei timorem
 et beati Benedicti regulam elegerint. Porro sepul-
 turam loci vestri omnino liberam esse sancimus, ut
 eorum, qui ibi sepeliri deliberaverint, devotioni et
 extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint,
 nullus obsistat. Sane advocatum vobis supradictum
 Berthuldum comitem, vel post eum Ottonem conce-
 dimus filium quoque Ottonis, quem potissimum ele-
 geritis. Cæterum nec ipsis nec aliis advocatiam
 loci liceat quasi hæreditariam vindicare; alioquin
 quem utiliore monasterio abbas fratresque provi-
 derint, apostolicæ sedis auctoritate promoveant. Si
 quis sane in crastinum archiepiscopus aut episco-
 pus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes,
 vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcu-
 larisve persona hanc nostræ constitutionis paginam
 sciens, contra eam temere venire attentaverit, se-
 cundo tertiove commonita, si non satisfactione con-
 grua emendaverit, potestatis honorisque sui digni-
 tate careat, reamque se divino judicio existere de
 perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
 corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redem-
 ptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo
 examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem
 eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri
 Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis
 percipiant, et apud districtum judicem præmia
 æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii regionarii
 et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, vii Idus No-
 venbr., iudict., xiii, anno Domin. Incarn. 1104,
 pontificatus autem domni Paschalis II papæ vi.

CXXIV.

*Privilegia atque possessiones ecclesiæ collegiatæ S.
 Amati Duaci confirmat.*

(Anno 1104, Nov. 10.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, II, 1361.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, HERI-
 BERTO decano et ejus fratribus in ecclesia Duacensi
 S. Mariæ et S. Amati Domino servantibus in per-
 petuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendu
 effectus, sic legitima desiderantium non differenda
 petitio. Proinde nos legitima vestra desideria per-
 pendentes, juxta confratris nostri Lamberti, venera-
 bilis Atrebatensis episcopi, postulationem, precibus
 vestris paterna benignitate præbemus assensum: ut
 B Ecclesia vestra in Atrebatensi parochia sita, tuitione
 sedis apostolicæ protegatur.

Per præsentis igitur privilegii paginam auctoritate
 apostolica vestræ Duacensi S. Amati ecclesiæ confir-
 mamus possessiones illas quæ vel egregii ducis
 Maceronti, vel aliorum fidelium legitimis donatio-
 nibus in præsentem ad eandem videntur ecclesiam
 pertinere:

Videlicet in pago Menpiseo Tatem, Macrivillam
 cum altari et decima totius villæ et omnibus appen-
 ditiis suis. In eadem villa, ecclesiam in honore S.
 Amati ex toto liberam, et curtem canonicorum om-
 nino liberam super fluvium Escræ, totam villam
 Fleternam cum decima; apud Guevelt dimidiam
 bercariam; apud Heldenses decimam illam, quæ
 C est inter Neppam et Guarnamam, et porcina bec-
 cam et potestatem Guarnestum.

Apud Bonennias juxta Abartianas totam decimam
 corporis ecclesiæ. Quidquid præterea juste hodie
 præfata beatæ Mariæ et S. Amati ecclesia possidet;
 quidquid in futurum concessione pontificum, libera-
 litate principum vel oblatione fidelium legitime atque
 canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque succes-
 soribus et illibata permaneant.

Sane decanus sive præpositus non alius vestro
 collegio præponatur, nisi qui vel omnium, vel me-
 liorum fratrum consensu debito canonicè fuerit
 cum Dei timore provisus.

Decano ecclesiæ curam committat episcopus:
 D cui tamen Ecclesiam ipsam gravare non liceat, vel
 exactiones aliquas aut consuetudines irrogare.

Porro canonici, sive alii clerici omnes eidem Ec-
 clesiæ servientes decani disciplina corrigantur; nec
 ad ordinationem ab episcopo sine ipsius licentia
 admittantur: nec alterius quam ipsius et fratrum
 arbitrio coerceantur.

Cæterum nec decano, nec præposito facultas sit
 ecclesiæ bona sine fratrum communi vel sanior
 consilio in feudum dare, præbendas, vel cætera mi-
 nisteria disponere, aut quidquam gravius de rebus
 Ecclesiæ stabilire.

Præcipimus etiam atrium et castrum et man-
 siones canonicorum infra castrum ab omni sæculari
 potestate libera conservari, ita ut nec in ipsis, nec

in facultatibus aut servitoribus ipsorum præter ipsorum voluntatem manumittatur.

Rerum vestrarum invasores atque raptore canonicè monitos, nisi satisfecerint, excommunicandi, sicut ex reverendæ memoriæ Gerardi episcopi concessione habetis, ita et in posterum habere concedimus facultatem. Quos ex nomine designatos ante satisfactionem comprovincialium nemo suscipiat, salva in omnibus Atrebatensis episcopi canonica reverentia. Chrisma, oleum sacrum, vel oleum infirmorum, sive aquam, cœmeterio, atrio sive basilicis reconciliandis, ab Atrebatensi matrice accipietis Ecclesia, omni utique pravitate seposita.

Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva superscripti Atrebatensis episcopi, ut dictum est, canonica reverentia.

Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis obtineant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii et notarii sacri palatii.

† Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, iv Idus Novembris, indictione decima tertia, anno Dominicæ Nativitatis millesimo centesimo quarto, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ sexto.

CXXV.

Ad Lanuinum, eremi S. Mariæ de Turri magistrum.

(Anno 1104.)

[CAPIALBI, *Memorie della Chiesa Miletese*, p. 144.]

PASCHALIS, etc. dilecto filio LANUINO, etc.

De fratris Hugonis promotione, et abbatis S. Juliani expulsionem nos admodum gaudere cognoscas, quia hunc omnipotens Deus monasterio B. Euphemie jam per biennium abbatis solatio destituto providit, et illum ab ipsius loci occupatione removit.

(37) La badia di S. Giuliano situata in Calabria e quella istessa che vien ricordata in varie bolle presso Ughelli, e in varii diplom. Quella di S. Eufemio anche era in Calabria, e poscia divenne celebre per i tanti vescovi che dono specialmentè alle Chiese di

PATROL. CLXIII.

A Stude ergo, fili, ut juxta B. Benedicti Regulam in B. Juliani cœnobio abbas eligatur, quem ad nos consecrandum, largiente Domino, destinabis. Etsi enim fratres nostri clamaverint, nos tamen quæ juris sunt B. Petri minime patiemur imminui. Fratres tuos eremi cohabitatores in Domino salutamus; ut in charitate permaneant modis omnibus cohortamur: nos ipsos tuis et illorum orationibus attentius commendamus. De rebus P. Petri ita studeas sicut expedire cognoscis (37).

CXXVI.

* *Ascero archiepiscopo Lundensi, Lucciæ primati, pallium mittit.*

(Anno 1104.)

B [Hujus bullæ mentio tantum exstat in Chronico episcop. Lundens. apud LANGEBEK, *Scriptores Rerum Danicarum*. Havniæ, 1772, fol., t. VI, p. 623.]

CXXVII.

Manassi, archiepiscopo Remensi, scribit de abbate S. Medardi per militem inimicum Simonie accusato.

(Intra annum 1100-1105, Mart. 29

[BALUZ. *Miscell.* II, 449.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri et coepiscopo MANASSI Remensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Significaverat nobis dilectio tua abbatem Sancti Medardi in concilio comprovincialium a milite quodam de Simonia inopinate pulsatum septima manu purgari debere adjudicatum. Ipse postmodum ad nos veniens gravatum se in causa ipsa fuisse conquestus est, quoniam adversus se unius personæ, quæ ei jam diu inimica extiterat, accusatio sine omnium testium assertione suscepta est. Qua in re multum de sapientiæ vestræ provisione miramur. Licet enim ad Simoniaci flagitii accusationem personas etiam cujuslibet ordinis minus idoneas ecclesiasticæ consuetudinis usus admittat, divini tamen oris sententiam præterire quis audeat, qua dicitur: *Non stabit unus testis contra aliquem, quidquid illud peccati et facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum*. Porro de his qui ante hesternum et nudius tertius inimici extiterant una et eadem in omnibus causis Patrum deliberatio continetur. Igitur etsi aliis in conversationibus idem abbas minus integer æstimetur, in hoc tamen negotio, ubi nullus prorsus testis adfuisse dicitur, pro sola inefficacis infamiæ nota quod se septima manu purgaverit sufficere arbitramur, nisi forte criminis ejusdem testes emergerint.

Data Laterani, iv Kal. Aprilis.

CXXVIII.

Ad Stephanum abbatem et monachos S. Ægidii. — Denuntiat se excommunicaturum Bertrannum

Sicilia. Per l'una e per l'altra vedi il Lubin *Abbatiarum Italiæ brevis notitia*, gli annali Benedettini del celebre Padre Mabillone, e gli scrittori delle nostre cose patrie.

comitem Tolosanum et quosdam ejus milites, nisi ab injuriis monasterio illatis desistant.

(Anno 1105, April. 15.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 39.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis STEPHANO (58) abbati et monachis S. Ægidii, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonum quod de oblationibus altaris B. Ægidii Bertrannus comes fecerat, valde laudaveramus; sed illud nos vehementius gravat quia, cum omnes fere B. Ægidii possessiones pro quorundam contumacia in vadimoniis posita dicuntur, idem comes Bertrannus et quidam milites ejus oblationes ipsas conantur invadere. Insuper vestro jam monasterio multas injurias irrogant, quibus profecto per præsentis litteras denuntiamus, quia nisi destiterint, nos eos tanquam excommunicationi subjiciemus.

Datum XVII Kal. Maii.

CXXIX.

Ad monachos et cæteros fideles S. Ægidii. — Ne quis de altaris oblatione quidquam, invito abbate, distrahere vel fraudare præsumat.

(Anno 1105, Oct. 31.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 32.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis et cæteris fidelibus S. Ægidii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia magnæ res discordia dilabuntur, parvæ res concordia coalescunt, monemus vos et rogantes præcipimus ut uno animo, uno sensu, abbatem vestrum timentes diligatis, diligentes timeatis, et in ejus obedientia persistentes monasterii res diligentius custodire debeatis, quæ nimirum partim factionibus vestris, partim violentia militari distractæ multum et pessumdaturæ cognoscuntur. De altaris oblatione per sanctorum apostolorum obedientiam interdicimus, ne quis eos rapere, aut invito abbate distrahere, vel fraudare præsumat, sed in usus ad quos datæ vel dandæ sunt, cum timore Domini conserventur. Si qui vero aliter forte præsumperint, et facientes et consentientes ab Ecclesiæ liminibus sequestramus.

Data II Kal. Novembris.

CXXX.

Gislæ, abbatissæ Romaricensi, suadet a canonicis Calmosiacensibus pro parochialis ecclesiæ S. Mariæ parte concambium accipiat.

(Intra annum 1101-1105, Febr. 6.)

[MARTENE, *Thesaurus Anecd.*, III, 1175.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filiæ GISLÆ Romaricensi abbatissæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Causam quæ inter vos et Calmosiacenses canonicos agitur, tam ex vestris quam ex illorum nuntiis diligenter audivimus. Igitur de parochiali ecclesiæ Sanctæ Mariæ, in qua et vestrum et illorum monas-

(38) Stephanus anno 1105 vel sequenti mortalitatem exiit, quippe anno 1106 successorem habebat Hugonem cui Paschalis bullam indulsit, datam

terium possidet portionem, id consilii respondemus ut, quia ecclesia vobis per Dei gratiam abundantibus minus necessaria est, a Calmosiacensibus canonicis, licet pauperes sint, in loco alio pro portione vestra, bonorum virorum consilio accipialis tale concambium, per quod detrimentum vestro monasterio evenisse juste conqueri non possitis. De loco autem in quo novum ipsorum monasterium constructum est, hanc judicii sententiam canonica æquitate proferimus, ut si jurisjurandi per competentes personas exhibita probatione monstraverint monasterii fundationem juste factam et sine legitima Romaricensium calumnia decennio permansisse, datorem quoque loci vel ejus prædecessores fundum ipsum per annos triginta sine legali calumnia possedisse constiterit, nec quid imminutum de quadragenarii spatio videatur, nullam de cætero a vobis molestiam pro eodem negotio patiantur. Non enim pati possumus, ut idem viri sub apostolicæ sedis tutela religiose Domino servientes, aut per vos, aut per alios injustis vexationibus affligantur.

Datum Laterani VIII Idus Februarii.

CXXXI.

Gislæ abbatissæ Romaricensi præcipit ut ab injuriis in monachos Calmosiacenses desistat.

(Anno eod. Oct. 27.)

[MARTEN. *ubi supra*, t. III, p. 1175.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filiæ GISLÆ Romaricensi abbatissæ, et ejus congregationi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia pax multa diligentibus nomen Domini, et quietes ei servientibus semper est necessaria, idcirco gravis est nobis discordia quæ inter vos et Calmosiacenses fratres occasione rerum temporalium agitur. Quamobrem dilectioni vestræ scripsimus ut partem illam ecclesiæ quietam dimitteritis, aut de fundo vobis competenti concambium acciperetis, quod utrumque facere adhuc neglexistis. Idipsum igitur repetito vobis mandantes, præcipimus ut omnino ab eorum injuriis desistatis; alioquin beati Petri vindictam, ipso adjuvante, in vos districtius proferemus.

Datum Laterani VI Kalendas Novembris.

CXXXII.

Eustachium comitem monet ut Lambertum episcopum Arelatensem manere in possessione altarium quorundam sinat.

(Anno 1104-1105, Febr. 27.)

[BALUZ. *Miscell.* edit. Luc., II, 148.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, egregio comiti EUSTACHIO, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ bonis inchoantur principiis, nisi bono fine claudantur, non laudem sed vituperationem merentur. Quamobrem strenuitatem tuam monemus et monentes rogamus ut de bonis quæ cœpisti nul-

Parmæ IV Nonas Novembris, indict. xv, anno Dom. Incarnat. 1106, pontificatus domni Paschalis II papæ octavo.

lam pœnitudinem geras, sed in cîs immobilis per-
severes, altaria quæ fratri nostro Lamberto Atre-
batensi episcopo cum quadam diceris conditione
restituisse, quiete deinceps et sine aliqua mole-
stia ipsum et ipsius ecclesiam in perpetuum possi-
dere permittas, cum eo pacem et concordiam inte-
gram componas. Valde enim periculosum est eos
offendere, quos Deus dixit suorum pupillam ocu-
lorum. Quapropter nobilitatem tuam iterum ite-
rumque monemus ut Atrebatensem ecclesiam alta-
ria illa perpetuis tēporibus quiete possidere per-
mittas, et illius ecclesiæ antistitem tanquam patrem
spiritualem venerari, diligere, et pacem cum ipso
plenam habere procures. Omnipotens Dominus
sanctorum apostolorum meritis vos ab omni malo
protegat et defendat, in bonis perseverantiam tribuat,
a peccatis absolvat et ad vitam perducat æternam.

Data Terracinæ III Kal. Martii.

CXXXIII.

*Ad Manassem archiepiscopum Remensem. — De ec-
clesiis decem Lamberto restituendis.*

(Anno 1104-1105, Febr. 28.)

[BALUZ. ubi supra.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili fratri MANASSI Remensi episcopo, salutem et apo-
stolicam benedictionem.

Super Guarinfrido archipresbytero conqueritur
frater noster Atrebatensis episcopus quia decem sui
juris ecclesias in Atrebatensi, ut dicitur, territorio
sitas ei violenter aufert et jam diu pertinaciter re-
tinet, unde ab eodem fratre nostro excommuni-
catus asseritur. Mandamus igitur dilectioni tuæ ut
eundem Guarinfridum convenias; et si fratri no-
stro satisfacere noluerit, pro sua in eum contuma-
cia non solum excommunicationem, sed etiam ana-
thema dictabis.

Data Terracinæ XI Kal. Martii.

CXXXIV.

*Ad Lambertum episcopum Atrebatensem. — De cle-
ricis quibusdam excommunicatione solutis.*

(Anno 1104-1105, Dec. 5.)

[BALUZ. ubi supra, p. 149.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et
benedictionem.

Nonnulli ecclesiæ tuæ clerici ante nostram præ-
sentiam convenerunt, diversas querimonias afferen-
tes. Quibus seriatim auditis et fratrum nostrorum
consultatione tractatis, omnes ab excommuni-
cationis vinculo, promisso utique debito satisfactionis,
absolvimus. Omnes enim juxta tenorem a nobis pro-
positum debitam tibi tanquam episcopo proprio obe-
dientiam promiserunt. Et pro his quidem qui rapi-
nas bonorum suorum per clientes tuos sustinuisse
conquesti sunt, benignitatem tuam rogamus ut jus-
ticiam super eorumdem bonorum rapina perficias;
quarum profecto rerum descriptionem nobis oblatam
per tuum tibi archidiaconum destinamus. Porro
diaconi duo Algisus et Robertus uxores hactenus

habitas tactis sacrosanctis Evangeliiis abdicarunt;
pro quibus etiam dispensationem tuam monemus, et
petimus ut eorum vitæ et saluti in posterum debeas
providere. Hugo autem Balduini filius intra dies
quadraginta postquam in patriam Domino dispo-
nente redierit, de illata sibi querimonia se justitiam
facturum tibi jurisjurandi assertionem firmavit, nisi
quantum fuerit ei tua miseratione dimissum. Sane
in Roberti causa beati Siricii et prolata coram nobis
et effectu est perpetrata sententia quam Himerio
Tarraconensi episcopo scribens ait: « Quisquis cle-
ricus aut viduam aut certe secundam duxerit con-
jugem, omni mox ecclesiasticæ dignitatis privilegio
denudetur, laica tantum sibi communiōe con-
cessa. » Cui mox in præceptis dedimus ut tibi dein-
ceps tanquam proprio studeat episcopo humiliter
obedire. Et ipse etiam, cum excommunicationis
vinculo solveretur, se de præsentī negotio quidquid
præciperemus facturum super Evangelia sancta
juraverat. Et ipsum igitur tanquam filium jam obe-
dientem suscipias, et ei quod juste valueris paternæ
miserationis impendas. Si quid autem boni mis-
ericorditer concesseris nos pro pace Ecclesiæ tolera-
bimus.

Datum Laterani Nonis Decembris.

CXXXV.

*Ad B[ernardum archiepiscopum Toletanum], D[ida-
cum] Compostellanum, D. (?) Minduniensem, P[le-
trum] Lucensem, episcopos. — De abbate Ci-
niensi.*

(Anno 1104-1105.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 91.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus
fratribus et coepiscopis B. apostolicæ sedis legato,
D. Compostellano, D. Minduniensi, P. Lucensi, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

Abbatem Ciniensi cœnobio ex conventus episcopa-
lis sententia restitutum P. comes Froylaz loco suo
violenter excussit: vos autem tanti officii vestri fer-
vore flagratis, ut tantam Ecclesiæ injuriam tacitis
clamoribus toleretis: nec illud prophætæ opprobrium
pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur:
Nocte tacere feci matrem tuam. Expergiscimini igitur
et clamate, et eundem comitem modis omnibus con-
gruentibus convenite, ut abbatem ipsum Nunonem
in locum suum redire, et res monasterii secundum
episcoporum sententiam quiete tenere permittat;
quod si usque ad proximæ Quadragesimæ medium
contempserit facere, vos eum tanta nostra quam ve-
stra auctoritate coercere curate.

CXXXVI.

* Ecclesiæ Affligemensis immunitatem corroborat.
(Vide Sigeberti Auctarium Affligemense ad an. 1105,
ap. PERTZ, *Monum. Germ. hist.*, Script. t. VI,
p. 400 (*Patrologiæ*, t. CLX).)

CXXXVII.

*Ad Stephanum Besnensem abbatem. — Besnensis
cœnobii possessiones et jura confirmat.*

(Anno 1105, Jan. 1.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1035.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto

fratris Stephano Besuensi abbati, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Proinde nos religionis vestræ desideria confuentes, vestro Besuensi monasterio in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli ædificato, eorumdem apostolorum ex apostolicæ sedis benignitate munimen impendimus. Constituentes, et præsentis decreti pagina sancientes, ut ecclesia de Albiniaco, et ecclesia Sancti Benigni, et capella Sanctæ Mariæ quæ castello montis Salvionis sita est, ad supradictam Albiniaci ecclesiam pertinens, ecclesia etiam Camlintensis, et ecclesia de Majas, cum appenditiis suis, capella de Fovenz vestro semper cœnobio ita firme, ita libere quieteque permanent, sicut a fratre nostro Rotberto Lingonensi episcopo, cum totius Lingonensis cleri conniventia tradita sunt.

Idipsum etiam de duobus præbendis statuimus, quas bonæ memoriæ Harduinus et Hugo, Lingonenses episcopi, fratribus in ecclesia Sancti Gengulfi apud Lingonas Domino servientibus tradiderunt.

Idipsum etiam statuimus super ecclesia de Sivojo cum pertinentiis suis, super capella Sancti Mauricii seu Sancti Dionysii, capella Sancti Valeriani, et ecclesiæ de Raiol, et parte quarta ecclesiæ Sancti Martini de monasterio, seu cæteris rebus quas bonæ memoriæ Hugo Bisontiuus episcopus vestro monasterio contradidit. Porro ecclesia Sancti Remigii quæ est in burgo Besuæ, et ecclesia de Belnavo cum appenditiis suis, ita in possessione vestra liberas, ita ab omnibus consuetudinalibus immunes semper manere censemus, sicut a bonæ memoriæ Alberico quondam Lingonensi episcopo, seu successore ejus Rainardo ejusdem ecclesiæ venerabili episcopo, libertate ac immunitate donatæ sunt.

Præterea confirmamus vobis ecclesiam Salvatoris de Veteribus Vineis, ecclesiam Sancti Martini de Luco, ecclesiam Sancti Laurentii de Beria, ecclesiam Sancti Benigni de Boensis villa, ecclesiam Sancti Sequani, quæ est parochialis, ecclesiam Sancti Valerii de Talemaro, ecclesiam Sancti Leodegarii de Genziviaco, ecclesiam Sancti Martini Belmontis, capellam quoque Sancti Marcellini, quam bonæ memoriæ Geilo Lingonensis episcopus ad luminaria altaris ecclesiæ vestræ contulisse dignoscitur, cum beati Prudentii martyris sub eodem altari reliquias collocavit, cum appenditiis et mancipiis utriusque sexus, sicut ea supradictus episcopus Virdunensi episcopo commutavit. Ecclesiam quoque Sancti Hippolyti de Pontiliaco cum appenditiis suis, ecclesiam de Casoro Sancti Symphoriani, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Fonvens, a Lamberto Lingonensi episcopo datam cum pertinentiis suis. Ecclesiam quoque Sancti Gengulfi superius nominatam. Porro villam Besuæ sanctorum apostolorum Petri et Pauli monasterio adjacentem, cum omnibus pertinentiis suis, ab omnium hominum vexationibus liberam,

A sicut hodie est, vobis in perpetuum sancimus. Piscariam quoque Fontis loco usque ad Pincianum in jure ac possessione vestra semper servari libere quieteque sancimus.

Præterea quæcunque in præsentiarum nunc idem monasterium possidet, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Lingonensis episcopi canonica retinentia. Ut episcopo tamen, aut episcopi ministris, omnino non liceat monasterium ipsum, aut ejus loca gravare, nec ornamenta ecclesiæ qualibet occasione diripere, nec exactiones aliquas, aut consuetudines quæ fratrum quieti noceant, irrogare. Interdicimus etiam ne quis idem Besuense cœnobium in cellam redigere audeat, quandiu monastici ordinis observantia illic Domino præstante vigerit.

Si quis sane in crastinum archiepiscopus vel episcopus, imperator vel rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, aut judex, vel quælibet ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis, Kal. Januarii, indict. xiiii, Incarnat. Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domini Paschalis II papæ vi.

Ego Paschalis episcopus catholicæ ecclesiæ subscripsi.

CXXXVIII

* Henricum regem de Saxonia Romanæ Ecclesiæ communi reconcilianda hortatur.

(Vide EKKEHARDI *Chronicon universale* ad an. 1105 (*Patrologiæ* tom. CLIV).)

CXXXIX.

Monasterii Casinensis possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1105, Mart. 17.)

[COCQUELINES, *Bullarum. privileg. Rom. pont. ampl. Collect. Romæ, 1739, fol. t. II, p. 126.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, re-

verentissimo et charissimo fratri ODERISIO, prædecessoris nostri Urbani manibus et in cardinalem sanctæ Romanæ Ecclesiæ sacerdotem, et in abbatem Casinensis monasterii consecrato, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

In monastica legislatione et latore S. Benedicto constat Casinense cœnobium universorum per occidentem monasteriorum caput a Domino institutum: qui nimirum locus sedis apostolicæ filiorum in opportunitatibus refugium permansit et permanet; et nos ergo tam divinæ constitutioni quam et fraternæ benignitatis dulcedini respondentes, locum ipsum et universa ad eum pertinentia, quæ semper et ab omnium mortalium jugo liberæ permanere, et sub solius sanctæ Romanæ Ecclesiæ jure ac defensione perpetua haberi decernimus, in quibus hæc propriis nominibus adnotanda duximus. In primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis, atque monasterium S. Dei genitricis virginis Mariæ, quod vocatur Plumberola; itemque monasterium S. Mariæ in Cingla; cellam sancti Benedicti in Capua cum cellis et pertinentiis suis, S. Sophiæ in Benevento, S. Mariæ in Canneto juxta fluvium Trivium, S. Benedicti et S. Laurentii in Salerno, S. Mariæ in Tremiti cum ipsis insulis, S. Liberatoris in Marchia cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariæ in Luco, et S. Cosmati in civitella, S. Angeli in Bærregio cum omnibus pertinentiis suis, S. Mariæ Ancillarum Dei in civitate Cosentia, S. Mariæ in Banse, et Joannis puellarum in Capua, S. Angeli ad formam, S. Agathæ in Aversa; item S. Rufi, et S. Benedicti Pizuli in Capua, S. Petri de Laco, S. Petri de Avellana, S. Erasini et S. Benedicti et S. Scholasticæ in Cajeta, S. Magni in Fundi, S. Stephani et S. Benedicti in Terracina, S. Petri in Foresta, S. Pauli ibidem, S. Mariæ in Ponte Corbo, S. Dionysii ad Pontem, S. Anastasiæ et S. Benedicti in Benevento ad portam Rufini, S. Benedicti in Pantano, S. Angeli et Sancti Nicandri in Troja, Sanctæ Cæciliæ in Neapoli, Sancti Eustasii de Pantesia, Sancti Benedicti in Larino, et Sancti Benedicti in Pectinari, Sanctæ Mariæ ad casalem planum, Sanctæ Trinitatis in Termule, Sancti Focatis in Lesina cum foce et piscaria, Sancti Benedicti in Asculo, Sancti Eustasii in Petra abundanti; item Sancti Eustasii Vipera, S. Mariæ in Barventano, Sanctæ Scholasticæ in Pinne, Sancti Salvatoris in Tave, Sancti Nicolai juxta fluvium Trustino. In Abrutio, Sancti Benedicti in Trunto, Sancti Benedicti in fluvio Tisino, Sancti Apollinaris in Firmo, qui dicitur Aplanus, Sanctæ Mariæ in Arbascla, Sancti Martini in Sabine, Sancti Angeli in Marano, et Sancti Septem-Fratrum, et Sancti Laurentii, et Sancti Benedicti in Ripa Ursa. In comitatu Aquense, cellam Sancti Gregorii, et Sancti Mauricii, et Sancti Pauli, Sancti Constantii, Sancti Christophori, et Sancti Nicolai, et Sanctæ Mariæ in Albaneta, et Sancti Nicolai in Ciconia, Sancti Benedicti in Clja, Sancti Nazarii in Comino, et Sancti

A Valentini, et Sancti Martini, Sancti Urbani, Sancti Angeli, Sancti Pauli, Sancti Felicis, Sancti Salvatoris, et Sancti Angeli in Valle-Luce, Sancti Michaelis in Oliveto, Sancti Nicolai in Pica, Sancti Angeli in Cannutio, Sanctæ Mariæ in Verule, Sancti Petri in Ascleta, Sanctæ Luciæ et Sancti Petri in Curulis, et Sancti Sylvestri, et Sancti Martini, et Sanctæ Luciæ in Arpino, Sanctæ Mariæ de Castello Zupponi, Sancti Benedicti in colle de insula, Sanctæ Mariæ in Banco, Sancti Nicolai in Turice, Sancti Germani in Sora, Sancti Benedicti in Paschesano, Sancti Petri in Morino, Sancti Angeli in Pesco Canali, Sancti Patris in formis, Sancti Angeli in Albe, Sancti Erasmi in Pompeano, Sanctæ Mariæ in cellis. In Venafro, Sancti Benedicti, et Sancti Nazarii, et Sancti Martini in ipsa Furca, et curtem Sanctæ Mariæ in Sala, et Sancti Benedicti in Pizuli; ibidem Sancti Benedicti in Cesama, Sancti Benedicti in Svessa, et curtem quæ dicitur Lauriana, Sancti Benedicti in Thecano, Sanctæ Mariæ in Calvo, Sancti Nazarii in Anglena, Sancti Adjutoris et Sancti Benedicti in Alifas, Sancti Domini in Telesia, Sancti Martini in Ultorno. In Amalphi Sanctæ Crucis et Sancti Nicolai, Sanctæ Crucis in Isernia, Sancti Marci in Carpinone, Sancti Valentini in Ferentino, Sancti Angeli in Algido, Sancti Marci in Cecano, Sanctæ Agathæ in Tusculano, et Sanctæ Hierusalem et Sancti Benedicti in Albano; in Roma, monasterium Sancti Sebastiani, quod dicitur Pallaria; in Lucca, cellam Sancti Georgii, Sancti Salvatoris in civitella; in ducatu Spoletino, Sanctæ Mariæ in Calena, Sancti Benedicti in Trani, Sancti Benedicti in Bari, Sancti Petri imperialis in Tarento; in Calabria, cellam Sanctæ Anastasiæ, Sancti Nicolai in Salectano, Sanctæ Mariæ in Tropea, Sanctæ Euphemæ in Marchia; item civitatem, quæ dicitur Sancti Germani, positam ad pedem ipsius montis, et castellum Sancti Petri, quod ab antiquis dictum est castrum Casini, castellum Sancti Angeli, Piniatarium, Plumberiola, Pesdemonte, Junctura, Sancti Ambrosii, Sancti Apollinaris, Sancti Georgii, vallem Frigidam, Sancti Andree, vautre monastica, vautre comitalem, Sancti Stephani Terami, Tracte, Mortula, cum ipsa curte, quæ dicitur Casafortini, Sancti Salvatoris, qui vocatur Cocuruzo, Turrem ad mare juxta fluvium Gavillianum, Sancti Petri in Colia, Sancti Victoris, Torraçlo, Cervaria, Sancti Ilciæ, Valle rotunda, Sarra-Cenesca, Castellum Pontis Corvi, quod nostris temporibus acquisitum est. In Marchia Teatina castellum, quod dicitur Lastinianum, Montem Alberici, Mucelam, Sancti Quirici cum porto Frisa, Sanctæ Justæ; in comitatu Asculano, castellum, quod dicitur Octavus, et post montem Cimianum, et Trivillanum et Cavinum. In principatu Castellum, quod dicitur Ripa Ursa, Montebellum, Petramfracidam. In Comino castellum, quod vocatur Vicalicum. In Marsi territorio Carscolano castellum, quod dicitur Auricula, Piretum, Rocca, quæ dicitur in Camarata, et Fossaseca. In Calabria Cetrarium; in Amal-

phi Fundicum : in territorio Trojano Castellione de Baroncello : in territorio Capuano Gualdum de Liburia, curtem Sancti Felicis de Miniano, cum ecclesia Sancti Hippolyti. Præterea, per presentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque in præsentem vestrum cœnobium juste possidat, sive in futurum, concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro de monasterio Sanctæ Sophiæ, intra Beneventum sito, sive de monasterio Bandusino, nullum loco vestro præjudicium evenire volumus pro privilegiis, quæ nos, munimentorum vestrorum ignari, eisdem monasteriis contulisse cognoscimus; sed prædecessorum nostrorum munimine Cassinensi cœnobio collata, proprium robur obtineant. Ecrundem et nos vestigiis insistentes Cassinense cœnobium cæteris per occidentem cœnobiis præferendum asserimus, et tam te quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum superiores omnibus abbatibus considerare, atque in judiciis priorem cæteris sui ordinis viris sententiam proferre sancimus. Usus quoque compagerum, ac chirotegæ, dalmaticæ, ac mitræ, præter cardinalatus jus, quo in sede apostolica fungeris, tam tibi quam successoribus tuis in præcipuis festis habendum concedimus. Sane tam in ipso venerabili monasterio, quam et in cellis ejus, cujuslibet Ecclesiæ episcopum vel sacerdotem præter Romanum pontificem ditionem quamlibet aut excommunicandi, aut interdicendi, aut ad synodum provocandi præsumere prohibemus; ita ut nisi ab abbate vel priore loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam inibi audeat celebrare; liceatque ipsius monasterii et cellarum ejus fratribus clericos cujuscunque ordinis, de quocunque episcopatu ad conversionem venientes, absque episcoporum contradictione suscipere; liceat absque cujuslibet sæcularis vel ecclesiasticæ potestatis inhibitione subjectos monasteriis suis tam monachos quam sanctimoniales feminas judicare; liceat etiam fratribus per cellas in civitatibus constitutas ad divina officia celebranda, quandocunque voluerint, signa pulsare; chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, a quocunque volueritis, Catholico accipiatis episcopo: baptismum vero per clericos vestros in oppidis vestris seu villis agatis: reditum, qui ab officialibus nostris apud Ostiam vel Portum de navibus exigi solet, navi vestræ, si qua eo venerit, relaxamus. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione quem volueritis ordinetis; quem si

A forte Romano pontifici in abbatem promovere placuerit, omnino tamen tanquam vestræ congregationi, monachum sub vestra decernimus dispositione persistere. Obeunte autem te, nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, seu fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et Sancti Benedicti Regulam elegerint. Ad hæc tam præsentium quam futurorum avaritiæ ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas lævas dicunt, seu direptiones in cujuscunque abbatis morte, aut electione, fieri, auctoritate apostolica interdicimus. Si quis sane in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

C Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionariæ, et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, indictione xiii, xvi Kal. Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis 1105, pontificatus autem domini Paschalis secundo sexto.

CXL.

* *Monasterii S. Petri Cæli Aurei Papiensis privilegia confirmat.*

(Anno 1105, Mart. 18.)

[PERNOTI, Hist. tripart. ord. cleric. canonic., p. 202, teste ROBOLINI, *Notizie*, III, 227.]

CXLI.

Monasterii S. Benedicti Padilironensis possessiones et privilegia confirmat, imposito monachis duarum auri unciarum tributo annuo.

(Anno 1105, Mart. 20.)

[COCQUELINES, *Bullar. etc. ampl. Collect.* II, 128.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio ALBERICO abbati venerabilis monasterii Sancti Benedicti super Padum et ejusdem successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes, atque præcones in Ecclesia apostolorum principum Petri et Pauli in specula, Deo disponente, conspicimur. Eapropter, filii eharissime Alberice, tuis petitionibus annuentes, cœnobium vestrum in apostolicæ sedis defensionem ex-

cipimus, sicut a prædecessore nostro sanctæ memoræ Urbano II susceptum est. Illud itaque tibi tuisque successoribus regulariter substituendis auctoritate apostolica confirmamus, omnia nunc ad ipsam pertinentia, medietatem scilicet insule, quæ dicitur S. Benedicti super Padum cum omnibus decimis ejusdem, insulis et silvis ac piscationibus suis: ecclesiam Sancti Blasii cum tota insula, quæ dicitur Gurgo, et silva, et adjacentibus paludibus castrum quod vocatur Castellus cum villa et ecclesia S. Bartholomæi, cum decimis omnibus, et reliquis ad ipsum pertinentibus; villam quæ vocatur Capud-vici, villam Sabianam cum ecclesia Sancti Andreæ cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Venerii de Marceneto cum medietate ejusdem castri, casale barbatum cum baptismali ecclesia Sancti Michaelis, cum ripatico de transitu navium, et terra ad ipsam ripam pertinente: capellam in Labiola, capellam Sancti Joannis in Burbatio cum pertinentiis suis: capellam Sancti Matthæi in Nucetulo cum ipsa villa, capellam Sancti Valentini de Marengo cum suis pertinentiis. In episcopatu Brixienti ecclesiam Sancti Jasti intra castrum medula, extra ecclesiam Sancti Viti cum terris ad easdem cellas pertinentibus. In episcopatu Ferrariensi ecclesiam Sancti Benedicti cum pertinentiis suis apud oppidum Ficarolum. In episcopatu Boloniensi ecclesiam Sanctæ Mariæ in loco, qui dicitur Lambrianum, cum ecclesia Sancti Joannis, qui dicitur Dalmanzaticum. In episcopatu Parmense ecclesiam Sancti Leonardi prope civitatem sitam, item ecclesiam Sancti Michaelis infra eandem civitatem; item ecclesiam Sancti Michaelis, in loco qui dicitur Teliore, capellam Sancti Michaelis de Coturlione; in episcopatu Metamocensi monasterium Sancti Cypriani. In episcopatu Tarvisiano ecclesiam Sanctæ Helenæ in loco qui dicitur Tassaria, Mantuæ hospitem domum noviter a comitissa Mathilda constructam, et vobis commisitam, cum capella et omnibus suis pertinentibus. Item in burgo Sancti Benedicti baptismalem ecclesiam Sancti Floriani, item ecclesiam Sancti Siri in insula Sancti Benedicti sitam: item baptismalem ecclesiam Sancti Marci in loco qui dicitur Villula, cum decimis et terris sibi pertinentibus: item in burgo Sancti Benedicti apud Gonzagam, cum capella Sanctæ Mariæ intra castrum cum terris et decimis ejusdem villæ, quas usque hodie idem monasterium possidere videtur, salvo jure obedientiæque Regiensis episcopi; capellam Sancti Sixti in loco, qui dicitur Lectum Paludanum: in castro Ariano ecclesiam Sancti Prosperi: item baptismalem ecclesiam Sancti Vitalis cum medietate decimarum, et aliarum rerum sibi pertinentium; item ecclesiam Sancti Domini, ecclesiam Sancti Prosperi, et ecclesiam Sancti Gregorii. In episcopatu Lucensi monasterium Sancti Martini in colle cum duabus ecclesiis sibi pertinentibus, videlicet Sanctæ Mariæ in loco, qui dicitur Turrilum; et Sancti Salvatoris juxta castrum vivenarium; item ecclesiam

A Sancti Bartholomæi juxta civitatem Lucensem. Hæc et cætera loca vel prædia, quæ vestro cœnobio jam donata sunt, vel in futurum Deo miserante juste ac rationabiliter donari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Ad hæc adjicimus ut in omnibus prioratibus et cellis, quæ vestro nunc regimini subjecta sunt, nullus unquam futuris temporibus abbatem ordinare præsumat. Omnes autem ecclesie, seu capellæ, vel cœmeteria, quæ in vestra potestate subsistunt, libera sint, et omnis exactionis immunia. Nec cellarumstrarum ubi libet positarum fratres interdictione, vel excommunicatione parochiæ divinarum officiorum suspensionem patiantur: sed tam monachi ipsi quam famuli eorum, et qui se monasticæ professioni devoverunt, clausis ecclesiarum januis, non admissis diocesanis, divinæ servitutis officia celebrent, et sepulturæ debita peragant. Concedimus etiam vobis, laicos, seu clericos sæculares ad conversionem per loca vestra suscipere, et dominicatorum vestrorum decimas obtinere. Si quid præterea Mathildis venerabilis comitissa de ipsis rebus, quas per beatum Petrum possidet, vestro monasterio dederit, salva Romanæ Ecclesiæ proprietate, concedimus. Missas sane in vestro cœnobio publicas per episcopum fieri omni modo prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur ulla conventibus. Obeunte te, nunc ejus loci abbate, abbas a fratribus cum consensu et auctoritate Cluniacensis abbatis regulariter eligatur. Electus ab episcopo Mantuano, si canonicus catholicus fuerit, sine oneris exactione, muneris, aut servitii, aut usurpatione conditionis, benedicatur; sive alias Romanum præsulem expectet, consecrandus. Clericos monasterii sine professionis vel conditionis exactione cujuslibet sponte et libenter, ab abbate invitatus, ordinet. Oratoria ab eis in locis constructa, ubi evidens necessitas poposcerit, gratis consecret. Chrisma, oleum sanctum monasterio vel ejus ecclesiis baptismalibus sponte indulgeat. Abbatem vel monachos excommunicare, ipsis vel ipso cœnobio interdictionis sententiam absque nostra vel successorum nostrorum licentia non præsumat inferre. Si autem canonicus et catholicus non fuerit, vel si ultra aliquod illicitum pro his usurpare voluerit, liceat abbati, quem voluerit catholicum adire antistitem, et quæcumque necessitas expetit, ab ipso recipere. Quod si cognita hujus nostri privilegii pagina, vel Mantuanus episcopus, vel ceteri in quorum diocesibus vestre sunt facultates, temerario ausu perturbare vos, et res cœnobii diminuere, vel suis usibus deinceps usurpare præsumperint, omnem se, quam hactenus habuerunt amissuros noverint potestatem. Vos autem, fratres, divinis sollicitius instare servitiis, et regularem districtius disciplinam observare curate. Ad judicium autem hujus perceptæ a sede apostolica libertatis duas auri uncias annuatim Lateranensi palatio persolvitis. Hoc igitur nostræ privilegii sanctionis, si quis in

crastinum archiepiscopus aut episcopus, rex, princeps, dux, marchio, præfectus aut iudex, comes, vicecomes, vel persona quælibet magna vel parva, scienter infringere aut temerare præsumpserit, et monasterium illud gravare aut perturbare temere conatus fuerit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, a Christi et Ecclesiæ corpore auctoritate potestatis apostolicæ segregetur. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia præsentibus ac futuris sæculis conservetur. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.
Ego Joannes Tusculanensis episcopus SS.

Joannes cardinalis presbyter de titulo S. Eusebii SS.

Richardus Albanensis episcopus SS.

Risus presbyter cardinalis tituli S. Damasii SS.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, XIII Kalend. Aprilis, indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ vi.

CXLII.

Ad Guidonem Papiensem episcopum. — Privilegia, possessiones et jura Papiensis episcopatus confirmat.

(Anno 1105, Mart. 22.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1049.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili GUIDONI Papiensium episcopo, ejusque successoribus in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater in Christo charissime, precibus annuentes, omnem vestræ Ecclesiæ dignitatem per prædecessorum nostrorum privilegia, vel authentica scripta concessam, nos quoque præsentis privilegii auctoritate firmamus. Siquidem fraternitatem tuam inter missarum solemnia pallio decoravimus; et tam tibi quam successoribus tuis concedimus in processione Palmarum, et feriæ secundæ post Pascha, equum album equitare udone coopertum, crucem inter ambulandum præferre. Monasterio S. Donati, a Ticinensi quondam episcopo in Seovilla fundatum, monasterium Sanctæ Mariæ in Cairate, licet extra vestram diocesim sita videantur, sicut hactenus habita sunt, cum omnibus ad ipsa pertinentibus, in vestra semper ditione ac dispositione habeantur. Cæterum etiam monasteriorum quæ infra vestræ diocesis fines sunt, canonica dispositio, et abbatum qui in eis sunt, vel abbatissarum discussio, electio et consecratio, vestro semper arbitrio conserventur, salvo in omnibus sedis apostolicæ privilegio: quos profecto vel quorum presbyteros ad vestrum expediat venire concilium. Sane monasteriis, aut capellis aliquibus, præter matricem ecclesiam, baptismum generalem fieri pe-

atur, prohibemus. In quibus si qua forte præcepta contra sacros canones elicita inveniri contigerit, nostris canonicis non præjudicent institutis. Clericos, sanctimoniales, viduas urbis vestræ, sine vestra conscientiæ nemo præsumat in iudicium trahere, aut vim eorum rebus inferre: nec cœmeteriorum, quæ intra vel extra civitatem sunt, curam vobis, aut potestatem subtrahere quælibet persona præsumat: nec ullus unquam cujuscunque dignitatis aut potentis homo, quasi sub obtentu hospitalitatis, in tuo venerabili episcopo, aut domibus sacerdotum tuorum, et omnium clericorum, sine tua tuorumque successorum voluntate habitare præsumat: nec in rebus mobilibus aut immobilibus, sive personis cujuscunque conditionis, ad vestram Ecclesiam pertinentibus, invasionem aut violentiam vobis invitisi fieri sine legali ratione permittimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare. Sed omnino integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona, etc., ut in epistolis præcedentibus.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, undecimo Kalendas Aprilis, indict. XIII, anno Dominicæ Incarnationis 1105, pontificatus autem domini Paschalis II papæ vi.

CXLIII.

Ad Martinum priorem Camaldulensem. — Monasteria subjecta eremo Camaldulensi in protectionem suscipit.

(Anno 1105, Mart. 23.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, t. III, append., p. 191.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio MARTINO venerabilis eremi Camaldulensis priori, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Ad hoc nos disponente Domino in apostolicæ sedis servitium promotos agnoscimus, ut ejus filii auxilium implorantibus efficaciter subvenire, et ei obedientes tueri ac protegere, prout Dominus dederit, debeamus. Unde oportet nos venerabilibus locis manum protectionis extendere, et servorum Dei quieti attentius providere. Tuis igitur, filii in Christo venerabilis Martine, et fratrum tuorum precibus annuentes, vos et locum vestrum præsentis decreti auctoritate munimus, et tibi tuisque successoribus regulariter promovendis concedimus et confirmamus eremum ipsam, quæ dicitur Campus-amabilis, cum universis cellulis sibi adjacentibus. Quæcunque

etiam loco vestro legitimis fidelium donationibus oblata sunt, per hujus vobis privilegii paginam confirmamus. In quibus hæc propriis visa sunt nominibus exprimenda : Monasterium Sancti Donati, quod dicitur Fons-bonus cum hospitio et curtibus suis, videlicet curte de Monte, de Partina, de Soci, de Condolere, de Arcena, de Ormena, de Pumina, de Fogiano, de Campi, monasterium Sanctæ Mariæ situm Poplene cum ecclesiis et rebus sibi pertinentibus. Ecclesia Sancti Salvatoris sita Florentiæ cum suis pertinentiis. S. Petri apud Arretinum cum suis pertinentiis; Sancti Petri apud Fontianum cum ecclesiis et pertinentiis suis. Monasterium Sancti Frigiani apud Pisas cum ecclesiis et pertinentiis suis. Sancti Petri de Puteolis cum ecclesiis et pertinentiis suis. Monasterium Sancti Petri situm Luci cum castellis et ecclesiis et pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Savini sitam Chio cum pertinentiis suis. Monasterium Sancti Bartholomæi in Anglaro cum monasteriis et ecclesiis, castellis, curtibus et pertinentiis suis ex integro, sicut Bernardi filii Sidoniæ. Ecclesia Sancti Petri de Eremito, quæ est Faioli cum pertinentiis suis. Sancti Quirici de Fogiano cum pertinentiis suis. Sancti Georgii sita Murro cum pertinentiis suis. Præterea quæcunque hodie juste possidetis, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis vestri-que successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conservare eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Chrisma, oleum sanctum, confirmationes, altarium sive basilicarum consecrationes, ordinationes monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, ab episcopo in cujus diœcesi estis, accipietis, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quæ postulastis indulgeat. Ad hæc adjicimus ut nulli episcoporum facultas sit vos aut vestræ congregationis fratres absque canonico iudicio excommunicationi subicere. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ

actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ vitæ pacis inveniant. Amen

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Laterani x Kal. Aprilis per manum Equitii agentis vicem cancellarii, indictione xiii, Incarnat. Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domni Paschalis II papæ vi.

CXLIV.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — Excommunicatos esse in Lateranensi concilio investiturarum in Anglia fautores.

(Anno 1105, Mart. 26.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1062.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Cantuariensi archiepiscopo ANSELMO, salutem et apostolicam benedictionem.

De illata tibi injuria membra Ecclesiæ non modicum patiuntur : quia, sicut dicit Apostolus, si compatitur [cor. si quid patitur] unum membrum, compatiantur et cætera membra (I Cor. xii, 26). Licet enim corporali separemur præsentia, unum tamen in capite sumus. Tuas namque injurias ac repulsas æque ac nostras portamus. Illud etiam nos vehementer affligit, quod tua religio regno sublata est Anglico. Quæ enim sunt sine pastore oves, lupus rapit et dispergit. Idcirco de tua ad eos reversione modis quibus possumus laboramus. Unde in concilio nuper habito ex communi fratrum et coepiscoporum sententia deliberatum est, et regis consiliarios qui ad investituræ flagitium illum impellunt, et eos qui ab eo investiti sunt, ab ecclesiæ liminibus repellendos : quia de libera conantur facere ancillam. Quam nimirum sententiam nos sancti Spiritus iudicio in comitem de Mellento et ejus complices promulgavimus, et eandem ipsam, in eos, qui sunt investiti a rege, ejusdem sancti Spiritus iudicio confirmamus. Regis vero sententia ea ex causa dilata est, quia suos ad nos nuntios in præteritæ paschæ tempore debuit destinare.

Datæ Laterani vii Kalen. Aprilis.

CXLV.

Roberto, comiti de Mellento, iram Dei minatur si pergat Anglorum regi persuadere ut in causa investiturarum Romanæ Ecclesiæ repugnet.

(Anno 1105.)

[*Opp. Anselmi Cantuar.*, Epist. lib. iv, ep. 62.— Cf. ejusdem Epist. l. iv, 73.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio, ROBERTO comiti de Mellento, salutem et apostolicam benedictionem.

Nos te in familiaritatem ascivimus et in Dei rebus et beati Petri servitio socium habere credimus. Id ipsum jam nobis secundis litteris promisisti. Cæterum de te longe auer referunt qui noverunt. Aiunt enim quod pene solus aut præ cæteris solus Anglorum regem in causa investiturarum Romanæ Ec

clesiæ repugnare persuadeas. Quod si verum est, gravamur maxime super te, cui ætas ipsa conversionem ad Deum suggerit. Sicut ergo obedienti tibi peccatorum veniam et Domini gratiam obtulimus, ita non obtemperanti et tantæ nequitiae consentienti iram Domini comminamur. Nos quoque ipsos non diutius id passuros denuntiamus, quin flagitium hoc in te potissimum ulciscatur.

CXLVI.

Gerardum archiepiscopum Eboracensem reprehendit quod neque Anselmum adjuvare juraverit neque iniquitati regis obviaverit.

(Anno 1105.)

[*Opp. Anselmi, Epist. l. iv, epist. 38.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, GERARDO Eboracensi episcopo.

Sedis apostolicæ henignitas delinquentes filios non vit diutius tolerare, ut eorum excessus debita possint correptione curari. Hoc de te Romana jam dudum fecit Ecclesia, sed tuos adhuc excessus corrigere contempsisti. Ipse etiam nosti quia ea spe tuæ promotioni condescendimus, ut ad resecaanda regni Anglorum contagia fratri nostro Anselmo Cantuariensi archiepiscopo adiutor et cooperator adesses. Nostræ vero mansuetudinis oblitus, nec eundem fratrem adjuvare jurasti, nec pro officii tui debito, iniquitati regis obviasti, imo favorem diceris adhibere. Nos tamen adhuc te sedis apostolicæ mansuetudine sustinemus, eo nimirum tenore ut excessus tuos corrigas, vitam emendes præteritam, et nobis sicut dignum est satisfacias. Noveris autem regis consiliarios, comitem videlicet de Mellentio, et eos qui ad investituræ flagitium regem impellunt, in concilio quod præterita Quadragesima celebravimus, sancti Spiritus iudicio ab ecclesiarum liminibus esse repulsos, et in eos qui investituras acceperunt eandem sententiam esse firmatam. Quod per te omnibus annuntiari præcipimus. Regis vero sententia ea ex causa dilata est, quia suos ad nos nuntios in præteriti Paschæ tempore debuit destinare.

CXLVII.

Monasterii Altorsensis possessiones et privilegia confirmat, imposito monachis bizantii unius censu annuo.

(Anno 1105, April. 5.)

[*Vide Wirtembergisches Urkundenbuch. Stuttgart 1849, 4°, tom. I, page 356.*]

CXLVIII.

Pontii, episcopi Aniciensis, privilegia confirmat.

(Anno 1105, April. 6.)

[*CHENU, archiepisc. et episc. Galliae chronolog. Hist. Parisiis 1621, 4°, p. 407.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, PONTIO Aniciensis episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter cæteras Francorum regni ecclesias, Aniciensis Beatæ Mariæ, sedi apostolicæ tanquam membrum capiti specialius adhærere cognoscitur, unde

A merito ex ejusdem sedis liberalitate a prædecessoribus nostris pallii decore meruit insigniri. Quæ nimirum causa sollicitudinem nostram propensius impellit, ecclesiam ipsam familiarius confovere, et concessam sibi dignitatem, ratam stabilemque servare. Tibi igitur, reverende frater Ponti episcopo, tuisque successoribus decreti præsentis pagina confirmamus, quidquid parochialium speciali jure ad Aniciensem cognoscitur ecclesiam pertinere mansuro, merito in perpetuum decreto sancimus, ut tam tu quam tui deinceps successores nulli præter Romanum, metropolitano subjecti sint, et omnes qui tibi in eadem sede successuri sunt per manum Romani pontificis, tanquam speciales Romanæ sedis suffraganei consecrentur. Pallium vero fraternitati tuæ, plenitudinem urbis, pontificalis officii, apostolicæ sedis liberalitate et concessum intra ecclesiam tantum ad missarum solennia subscriptis diebus, noveris induendum, in Natali Domini, sancti Stephani, Epiphaniæ hipopanto, Cœnæ Domini, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, tribus sollemnitatibus sanctæ Mariæ, natali beati Joannis, festivitate apostolorum Petri et Pauli, commemoratione omnium sanctorum, et eorum martyrum vel confessorum qui in Aniciensis ecclesia requiescunt, in consecrationibus ecclesiarum, presbyterorum et diaconorum, et anniversariæ consecrationis tuæ die, cujus nimirum pallii volumus te per omnia genium vindicare, hujus siquidem indumenti honor, humilitas atque justitia est: tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet, in prosperis humilem et in adversis, si quando eveniunt, cum justitia erectam, amicam bonis, perversis contrariam, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens; misericordiæ operibus juxta virtutem substantiæ insistens, et tamen insistere merito supra virtutem cupiens; infirmis compatiens, benevolentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tanquam de propriis exultans, in arrigendis vitiis pie sæviens, reverendissime in fovendis virtutibus auditoris animum demulcens, intra iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem severitatis justæ censuram non desiderans. Hæc est, frater, pallii accepti dignitas, quam si sollicite servaveris, quod foris accepisse ostendes, intus habebis. Sancta Trinitas paternitatem tuam gloriæ suæ protectione circumdet, et ad finem qui non finitur pervenire concedat. Amen, amen.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani, 8 Aprilis (39) per manum Equitii agentis vicem cancellarii, indict. xiv, Incarnationis Dominicæ 1105, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ sexti.

Appensum est sigillum plumbeum in cordulis cericeis crocei rubeique coloris, in cujus prima facie sunt

(39) Leg. aut viii Kal. April. aut viii Id. April. JAFFÉ.

effigies sanctorum Petri et Pauli, et in altera scriptum est PASCHALIS PAPA SECUNDUS (40).

CXLIX.

Ad Parisiensis Ecclesiæ clericos. — Galonem Parisiensem episcopum effectum, a se discedentem, ipsis commendat, mittitque cum amplissima potestate. Vetat ne majores præbendarii a minoribus hominia suscipiant. Sancti Eligii cœnobium, monialium dissolutione infame, Galonis arbitrio permittit (41).

(Anno 1105, April. 6.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1044, ex minore Pastoralis Eccles. Paris.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, dilectis filiis Parisiensis Ecclesiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Et nobis et vobis gaudendum est quod post multa quæ vestræ ecclesiæ contigerunt adversa, Dei vos misericordia respexit. Personam siquidem idoneam et sacris canonibus congruentem ad vestræ Ecclesiæ gubernationem sua vobis benignitate concessit. Ipsum igitur ad vos redeuntem litterarum commendatione prosequimur, rogantes ut eum plena affectione diligatis, plenâ humilitate veneremini. Confidimus enim eum disciplinæ ecclesiasticæ futurum esse custodem, et salutis vestræ sollicitum provorem. Huic sedulis officiis obedite, gratiam vobis in eo conciliate cœlestem. Hunc ad recuperanda ecclesiæ bona quæ prædecessorum illius tempore, tam in personis quam in prædiis distracta dicuntur, communibus adjuvate præsiidiis. Ad quam causam adjuvante Domino strenue peragendam, nostræ auctoritatis ei vicem concessimus, quatenus si episcopi aut quorum parochiani bona ipsa diripiunt, aut quorum in parochiis bona eadem habentur, aut nolunt, aut desides sunt Ecclesiæ vestræ justitiam facere: ipse vel interdicendi vel excommunicandi eos, ni satisfecerint, habeat facultatem. Illud sane quod apud quosdam clericorum fieri audivimus, ut videlicet majores præbendarii a minoribus hominia suscipiant; et huic cohibendum præcipimus, et litteris præsentibus, ne fiat ulterius interdicimus. In

(40) Non obstante eo privilegio D. Antonius de Senecerre, vocatus ad concilium provinciale celebratum Biturigibus mense Septembri anno Domini 1584, per litteras testatus est se non posse huic concilio interesse, propter occupationes, et bellorum motus, probaturum tamen quæcunque determinarentur, staturerentur, et a sibi subditis diocesanis observari curaturum, ut in calce ejusdem concilii legitur.

(41) Fuit hic Galo Bellovacensis primum, ac deinde Parisiensis episcopus. Ad eum jam Parisiensem, habes infra epistolam insignem Paschalis papæ. Utramque debemus V. cl. Viono Herovallio, vetustorum monumentorum indagatori sagacissimo et felicissimo. Quam vero hic a Paschali II facultatem accipit Parisiensis episcopus excommunicandi cujusvis ex altera diocesi, qui Ecclesiæ Parisiensis bona retineat, si ejus episcopus vel nolit, vel cunctetur, eum ad satisfaciendum adigere: eandem aut non multum disshmitem postea Honorius IV decano et capitulo ejusdem ecclesiæ concessit. Vobis, inquit, auctoritate præsentium indulgemus, ut in laicos super prædictis (bonis scilicet extra diocesan

A hujusmodi siquidem conciliatione, et notatur ambitio, et gravius videtur Ecclesiæ scandalum generari. De cœnobio Sancti Eligii quid agendum sit ejus provisioni commisimus. Dicitur enim et loco importunissimo situm, et inhabitantium desidia tam infame, quam ærumnæ vehementer expositum.

Datum Laterani VIII Id. April.

CL.

Ad Daimbertum archiepiscopum Senonensem. — Consecratum a se Parisiensem episcopum commendat.

(Anno 1105.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1013.

Paschalis episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Daimberto Senonensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Venit ad nos cum tuo, seu suffraganeorum tuorum testimonio, Parisiensis ecclesiæ electus, per nuntios et per litteras ejusdem ecclesiæ preces afferens, ut a nobis Dei gratia deberet in episcopum consecrari. Nos personæ gravitatem videntes, morum maturitatem attendentes, infirmitati diutinæ compatiētes, Ecclesiæ preces duximus audiendas. Salvo igitur in omnibus Senonensis ecclesiæ jure, et personæ tuæ reverentia, eum nostris tanquam B. Petri manibus, largiente Domino, consecravimus. Ipsum itaque ad dilectionem tuam cum B. Petri gratia remittentes, litteris præsentibus plurimum commendamus, omnipotentem Dominum rogantes, ut eum ad vos reducat incolumem, et ecclesiæ suæ utiliores fore concedat.

CLI.

Erectio collegiæ ecclesiæ S. Mariæ Brugensis confirmatur.

(Anno 1105, April. 8.)

[*Gall. Christ.*, V, 354.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUMMARI S. et A. B.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt

Parisiensem constitutis) injuriam inferentes, si eorum episcopi, eos ad exhibendam vobis satisfactionem debitam cogere recusaverint, ultra mensem postquam a vobis fuerint cum humilitate debita requisiti, liceat vobis censuram ecclesiasticam, præmissa monitione canonica, exercere. Quæ Honorii epistola est in ecclesiæ Parisiensis utroque Pastoralis ms. cum hoc titulo: *De excommunicandis malefactoribus.*

De Sancti Eligii cœnobio explevit Galo datam sibi a Paschali provinciam. Exstat in eodem Pastoralis minore ejus præceptum quo dissolutas moniales eliminat, monasterium abbatæ Sancti Petri Fostatensis concedit possidendum, tanquam cellam in qua monachi minimum duodecim cum priore suo vivant secundum Sancti Benedicti institutum, servata sibi eadem in locum illum potestate quam ipsius decessores in monialium monasterium habuerunt. Quas Galonis litteras anno 1107 datas, suis litteris Philippus rex eodem anno confirmavit. Sed post mutationes plurimas, hoc tandem sæculo locus idem religiosissimis Sancti Pauli clericis a Parisiensi episcopo concessus est. Gabr. COSSART.

stabilire. Quamobrem, tuis precibus annuentes, concessionem fratris nostri Baldrici Tornacensis episcopi, qui parochiali ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ apud Brugense oppidum est, te petente concessit, nos quoque præsentis decreti auctoritate firmamus. Stabilimus enim ut illud altare B. Mariæ ab omni sæculari exactione liberum conservetur, canonici illic constituti prælatum suum eligendi potestatem habeant, cui episcopus canonicorum curam commendet spiritualem, providentiam quoque substantiæ temporalis et prælatus ipse ab episcopo utramque prælationem suscipiat et in utroque canonicam et debitam episcopo exhibeat subjectionem. Ipsi quoque prælato electo a canonicis et canonice ab episcopo constituto canonice præbendas disponendi facultas permaneat, et uno quoque anno in festività sanctorum apostolorum Simonis et Judæ quinque solidos pro respectu Ecclesiæ solvat. Porro fratres ipsi, malefactores ecclesiæ ipsius canonice excommunicandi absolvendique potestate utantur. Quæcunque vero in præsentī eadem ecclesia possidet vel in futurum largiente Domino legaliter possidere contigerit, illic Domino servientibus quieta semper et integra conserventur. Ut autem hæc omnia perpetua stabilitate consistant, Spiritus sancti iudicio et apostolicæ auctoritatis sanctione sancimus.

Datum Lateranis vi Idus Aprilis, indictione xiii.

CLII.

Confirmatio bonorum ad ecclesiam Ferrariensem spectantium, cui assignantur limites, et undecim minores massæ de patrimonio Romanæ Ecclesiæ servantur.

(Anno 1105, April. 8.)

[COCQUELINES, *Bullar. Rom. pont. ampl. Collect.*, II, 131.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LANDULPHO Ferrariensi episcopo, GUILLELMO filio Bulgari, PETRO filio Arimundi, UBERTO consuli, et per eos tam Ecclesiæ quam civitati Ferrariæ, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu sollicitos esse, et quæ rite sunt statuta stabilire. Sicut igitur sanctorum prædecessorum nostrorum Adriani, et Benedicti deliberationibus constitutum est, nos sanctæ Ferrariensi ecclesiæ, tanquam speciali apostolicæ sedis filiæ, fundos ejusdem matris et patrimonia confirmamus: ipsam videlicet massam Babylonicam quæ vocatur Ferraria, cum duodecim fundis suis, cui undecim alias massas nostras minores cum omni obedientia ac servitute subjugamus, id est massam et ripam Palatiolus cum duodecim fundis suis, et massam Constantiacus cum duodecim fundis suis, simulque massam Quartisianam cum duodecim fundis suis, et totam et integram massam Donoro cum duodecim fundis suis; et similiter massam Popularem cum duodecim fundis suis et Castellouem cum fundis suis similiter; similique modo massam, quæ vocatur Formignana, cum omnibus fundis suis. Has quidem præfatas

A massas cum omnibus ad earum jura pertinentibus, de dominio et jure atque potestate sanctæ Romanæ Ecclesiæ in sanctam Ferrariensem ecclesiam per hanc donationis et traditionis paginam donamus et tradimus, ut ab hac hora in antea liceat tibi, charissimo fratri Landulpho episcopo et successoribus tuis in singulis massis ecclesias cum clericis, presbyteris, diaconibus ordinare et consecrare; illud omnimodis sancientes, ut Ferrariensis ecclesia cum tota parochia sua in jure et dominio ac privilegio nostro sanctæ Romanæ Ecclesiæ B. Petri, cujus est patrimonium, conservetur perpetuo: ut sit semper sub nostra electione, ordinatione atque consecratione; ut quicumque per nos illic electus, ordinatus et consecratus fuerit, ille honoris hujus ac potestatis integritate fungatur. Comitatus autem Ferrariæ fines et termini sunt: ab oriente, ab una parte fluminis Padi, altera nostra massa fiscalia et veterana, a veterana transeunt flumen Sandali usque ad Buccilletum, per Buccilletum transeunt flumen Gabiana per Ludurium, et circumdant villam magnam et Madrariam pervenientes usque Maletum; a Maletio pergunt juxta Argilem Anxianum per paludes et piscarias usque Vitricam, et transeuntes Vitricam veniunt usque fossam Buranam, et per fossam Buranam exeunt in Padum, et descendunt ad occidentem usque ulmum formosam, quæ certa finis est intra Romaniam et Longobardiam; ab altera autem fluminis parte fines sunt similiter ab oriente callis de fine quæ finis est inter nostrum comitatum Comacensem, et extendunt se per paludes et piscarias usque ad fossatum de Filule, et circumdant massam Corneti, et Languavanum quæ de nostro comitatu sunt Ferrariæ; descendunt inde ad occidentem per paludes et piscarias usque ad flumen Tartari, et per ipsum flumen Tartari exeunt usque ad flumen Padi. Sane habitatoribus ipsis majoris massæ Ferrariæ malas et pravas consuetudines removemus, nisi tantum sicut sunt ad suffragium sanctæ Romanæ Ecclesiæ, annualiter per illorum nuntium unaquæque libera persona de moneta Venetiarum denarios singulos dabit: census vero et tributū atque telonei de ripa et flumine unam medietatem pro benedictione ad communem utilitatem, meliorationem et restaurationem jam dictæ majoris massæ concedimus; alteram medietatem ad nostras manus reservamus. Similiter telonei de mercato unam medietatem nobis conservamus: et alteram medietatem præfato episcopo vestro condonamus. Placitum quidem generale similiter in dominio et potestate nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenemus, ut tamen nostro nuntio semel in anno faciente justitiam, ab omnibus per tres dies custodiatur; collectam vero vel fodrum, aut pravam vel injustam functionem, aut dationem, seu consuetudinem nequaquam exigimus; sed omnia pro Dei timore atque amore præfate nostræ Ecclesiæ B. Georgii omnibus habitantibus ipsius majoris massæ percipimus, aliasque minores massas et sic ut supradictum est, cum omnibus suis servitutibus

subjungamus. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit et aut Ferrariensem ecclesiam aquæ supra scriptis sunt, diminuere, aut sanctæ sedi apostolicæ jura, quæ superius significata sunt, auferre præsumperit, pœnæ et compositionis nomine reddet eidem sanctæ sedi apostolicæ auri optimi libras centum, et nisi quæ male præscripta sunt satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eisdem ecclesiis justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi Idus Aprilis, indictione xiv, anno Dominicæ Incarnationis 1106, pontificatus autem domni Paschalis II PP. anno vii (42).

CLIII.

Ad Bernardum Toletanum archiepiscopum et Didacum Compostellanum episcopum (vide supra epist. 135).

(Anno 1105, April. 11.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 91.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis BERNARDO Toletano, apostolicæ sedis vicario, et DIDACO Compostellano, salutem et apostolicam benedictionem.

Postquam de monasterii Ciniensis causa eam quam nostis sententiam scripseramus, veniente ad nos filio nostro P. comite plurima ejusdem monasterii monumenta prolata sunt, in quibus patenter agnovimus locum ipsum ad conversationem sanctimonialium institutum. Præterea significatum nobis est locum ipsum non tantarum existere facultatum, ut duarum ex ipsis valeant congregationum stipendia ministrari. Unde magis congruum visum est, ut si fieri potest prior in eo sanctimonialium status reformetur: si vero id omnino fieri non potest, ne monastica illic religio penitus pereat, monachorum congregatio admittatur.

Datum Laterani iii Idus April.

CLIV.

Privilegium pro monasterio Trenorciensi.

(Anno 1005, April. 24.)

[JUNIN, *Nouvelle Histoire de l'abbaye royale de Saint-Philibert et de la ville de Tournus*. Dijon, 1753, 4°, Pr., p. 147.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo PETRO Trenorciensi abbati, ejusque suc-

cessoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui licet indigni justitiæ præcones, in excelsa apostolorum Petri et Pauli specula positi Domino disponente conspiciamur. Idcirco petitionibus tuis clementius annuentes, Trenorciensi cœnobio cui Deo auctore præsides, præsidium apostolicæ protectionis impendimus; et loca illa quæ vel antecessorum tuorum, vel tuæ strenuitatis industria aut rationabiliter acquisivit, aut legitime recuperavit, vel antiquorum principum seu episcoporum liberalitate eidem cœnobio concessa sunt, præsentis decreti pagina vobis vestrisque successoribus confirmamus. In episcopatu videlicet Claramontensi, monasterium S. Porciani, cum ecclesiis de Besson, de Quintiniaco, de Polines, de Celsiaco, de Travallio, de Fellinia, Monte aureo, de Sustris, de Charel, de Liriniaco, de Martiliaco, de Monfanc, de Boiaco, de Barbariaco, de Vernei, de Villena, de Lupiaco, de Paredo, de Briasis, de Varinnas, de Voroz, de S. Lupo: ecclesias de Besiaco, de Nuilliaco, de Capelz, de Branciaco, de Floriaco cum capella de Cava roua; ecclesiam de Salviliis, de Libiaco; ecclesiam Sancti Nicolai, et ecclesiam de Vernolio. In Cabillonensi, Pristiaco, Aguliaco, ecclesiam de Baldreas, ecclesiam Sancti Andree, Lambras, Maniacum; ecclesiam de villa Ginniaco, de Ver: ecclesiam Sancti Martini de Griviliaco, de Cusiriaco. In Lugdunensi, ecclesiam Sancti Andree de Belgiaco, Vesliaco, Briennam, Juvenciaco; ecclesiam Sancti Jacobi de Grassiaco, Sancti Benigni; ecclesiam de Cabrosio, ecclesiam de Cavannis, Bisiaco, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Soliniaco, S. Martini de Butella: ecclesiam Sancti Andree, quæ vulgo vocatur Pannos: ecclesiam de Monte-Raculfo, ecclesiam de Sasixiaco, ecclesiam de Peroniaco: capellam de Castro Corgenon: ecclesiam S. Ledii, quæ vulgo vocatur Olivæ: Lovincum, Silviniaco. In Matisconensi, Ulchisiriaco, Villare, Plotas, Belniaco, ecclesiam de S. Donziaco, cellam Sancti Romani, S. Mauriti, S. Symphoriani, S. Mariæ de capella Reverias, S. Petri de Romaniscas; ecclesiam de Aziaco, de Fisiaco, S. Juliani de Lonciaco, S. Vitalis de Lenna. In Bituricensi, ecclesiam de Saciaco. In Augustodunensi, ecclesiam de Pariniaco cum capella, ecclesiam de Petrafta, cum capella S. Justi. In Namnetensi, monasterium S. Philiberti, ecclesiam S. Vitalis de Raas, ecclesiam de Machicol, S. Martini de Paciaco, S. Liminii, ecclesiam de Limoziveria, S. Columbæni, ecclesias de Corcoiaco, ecclesias de Mores mansiones, de Legiaco, de Tolvei, ecclesias de Monasteriis. In Pictavensi, Herum insulam, ecclesias de Bellovidere, cum cœmeterio: cellam Sanctæ Mariæ Lauduni, ecclesiam S. Nicolai, S. Petri, ecclesias de Basilicis, Sanctæ Crucis, ecclesias de Berniziaco, de Aziaco, Macia-

(42) Notæ chronologicæ sunt corruptæ. JAFFÉ.

cum, Taziacum, ecclesiam de Madernas, ecclesias de Bernazai, de Monte S. Leodegarii, de Estivalibus. In Turonensi, Pontiacum, Verniacum, Corcoriacum. In Andegavensi, cellam Cunaldi cum appenditiis, ecclesias de Doadi castri, Sancti Dionysii, S. Petri, S. Joannis, S. Leodegarii, ecclesiam S. Laurentii, villam Landrum, Trenciacum, ecclesias de Varinas, S. Mariæ de Tanoys cum capella. In Genevensi, ecclesiam de Perois. In Aniciensi, monasterium S. Philiberti, ecclesiam Sancti Petri de Solitas, S. Felicis de Laudons, S. Mariæ Pratalias, S. Martini Cocornensis; capellam S. Philiberti, S. Cyrici, S. Mauricii Amblavensis, S. Vincentii, capellam in castro Syroi, Sanctæ Mariæ de Bozac, capellam de castro Rocos, S. Juliani Caspiniaci, capellam de castro Mercolio, ecclesiam S. Quintini. In Diensi, ecclesiam de castro Grainan, S. Vincentii, S. Romani, ecclesiam de Torrites. In Tricastinensi, ecclesiam de Valle-Nymphis, S. Martini, S. Mariæ, S. Petri, S. Romani, capellam S. Michaelis de Gaba, ecclesiam de Eleemosyna, Sanctæ Mariæ de Grainan. In Aurasicensi, ecclesiam de Dosera, Sanctæ Mariæ, S. Benedicti, S. Christophori, S. Saturnini. In Vasionensi, ecclesiam S. Germani, S. Petri de Falco, S. Mariæ de Purpureas. In Viennensi, cellam Sanctæ Agnetis de Mota, S. Martini de Aziaco cum cœmeterio, S. Verani de Rivas, ecclesiam de Fai, S. Joannis de castro Miron, ecclesiam de Villanova, capellam S. Michaelis de Albon, ecclesiam S. Saturnini cum parochia, cellam S. Philiberti de Minniaco, ecclesiam S. Romani, S. Andreæ, ecclesiam S. Ferreoli. In episcopatu Bisuntino, S. Cornelii, S. Desiderii, ecclesiam de Arzon. Quæcunque præterea in futurum largiente Deo, juste poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permancant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad hæc adjicimus ut idem locus in quo beati Valeriani martyris, et sancti Philiberti confessoris corpora requiescunt, ab omni jugo secularis potestatis liber in perpetuum conservetur. Nec episcopo liceat cujuscunque diœcesis eundem locum, excommunicationis, vel absolutionis, vel cujuslibet dispositionis occasionibus perturbare: aut cruces, seu quaslibet exactiones novas, burgo, et cæteris monasterii possessionibus irrogare. Missas quoque in eodem monasterio publicas celebrari, vel stationem ab episcopo præter abbatis et fratrum voluntatem fieri prohibemus. Cætera etiam quæ per reverendæ memoriæ Joannis pontificis privilegium concessa Trenorciensi monasterio confirmata sunt, confirmamus. Præterea pro reverentia beatæ Mariæ semper virginis, cujus nomine locus vester insignis est, in Annuntiatione

A Domini Salvatoris nostri hymnum angelicum inter missarum solemnias, abbati vel fratribus pronuntiare concedimus. Obeunte te nunc ejusdem loci abbate, et tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint, ab apostolicæ sedis episcopo, vel ejus legato propter difficultatem itineris consecrandum. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino B judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis recipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, viii Kalendas Maii, indictione xiiii, Incarnationis Dominicæ anno 1105, pontificatus quoque domni Paschalis II papæ sexto.

CLV.

Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi.

(Anno 1106, April. 25.)

[*Gall. Christ. vet. edit., IV, 410.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, universis per Aquitaniam fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Venerabilis siquidem frater noster Petrus Pictaviensis episcopus audientiam nostræ suggestit. Robertum presbyterum, magnæ religionis virum, inter cætera religionis studia quibus indesinenter insistit, non parvam sanctimonialium concionem ad divinum servitium congregasse, in loco qui dicitur D Fons Evrardi. Rogavit etiam charitatem nostram, ut eandem sanctimonialium congregationem, et locum ipsum apostolicæ auctoritatis privilegio muniremus. Igitur per decreti præsentis paginam statuimus ut idem locus, et in eo permanens congregatio, semper sub apostolicæ sedis protectione servetur. Itaque tam ipsis quam earum posteris in eadem religione viventibus, ea omnia confirmamus, quæ a proceribus vestrarum partium ad earum gubernationem collata cognovimus: videlicet fundum Rairegium, Fontem Buldarium, Logias, Silvam S. Hermetis, Podiam. Præterea quæcunque bona, quascunque possessiones, vel concessione pontificum, vel liberalitate principum, vel oblatione fidelium, aut in præsentiarum possident, aut eas in futurum possidere contigerit,

tam ipsis, quam ipsarum posteris firma semper et illibata permancant. Nemini vero facultas sit Ecclesiam ipsam temere perturbare, aut quacunque ipsius sint, vel fuerint quibuslibet occasionibus auferre, minuere, temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Pictaviensis episcopi reverentia. Vos etiam universos ad salutem animarum vestrarum commonefacimus, et rogamus ut locum ipsum beatae Mariæ Dei genitricis jam insignem vocabulo, et efficaciter tueri, et rebus vestris ditare curetis. Quicumque vero domum ipsam, et in ea Domino servientes fovere, suisque rebus honorare curaverit, omnipotentis Dei Domini Jesu Christi et ejus genitricis gratiam, et peccatorum veniam consequatur. Si quis autem, quod absit! huic nostro decreto contraire tentaverit, sancti Spiritus judicio, et sedis apostolicæ animadversione multetur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, vii Kal. Maii, indict. xiii, Incarnat. Dominicæ anno 1106, pontificatus quoque domni Paschalis II papæ anno vi.

CLVI.

Monasterii S. Michaelis (diœc. Viridunensis) protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1105, April. 30.)

[DOM CALMET, *Hist. de Lorraine*, I, Pr., p. 521.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ODELINICO abbati venerabilis monasterii Sancti Michaelis, quod super fluvium Marsupii in Viridunensi parochia situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Passionum suarum consortes beatus Paulus apostolus, sicut socii passionum sunt, sic sperat futuros et consolationis. Quia igitur in Romanæ Ecclesiæ passionibus multa vos pro fide catholica passos agnovimus, ejus etiam consolationis optamus vos habere consortium. Per præsentis igitur privilegii paginam vobis, vestrisque successoribus apostolicæ tuitionis munimen impendimus, et universa vestro monasterio vel Wolfaudi ducis, vel aliorum principum sive regum donationibus, vel episcoporum concessionibus, vel aliorum fidelium oblationibus, vel aliis justis modis pertinentia confirmamus: videlicet ipsam villam Sancti Michaelis, Widinis villam, Vodonis villam, Marsupiam, Mononis villam, Calvonis curtem; portionem in villa quæ vocatur Ervia; villam quæ dicitur Cula; Rofridi curtem; portionem in villa quæ dicitur Bannonis curtis cum ecclesia. Villam Fraxinum cum ecclesia. Villam quæ dicitur Trunio, cum ecclesia et altari; villam quæ dicitur Buxerias, cum ecclesia; villam quæ dicitur Crux, cum ecclesia; domnum Remigium cum ecclesia. In suburbio Viridunensi ecclesiam, cum altari, et alodio

septem mansorum. Villam quæ dicitur Lederna. In Eppone curte portionem unam.

Villam quæ dicitur Ulmus, et in populo vocatur Coria. Villonis villam. Villam Cussiriacum. Villam Condatum, cum ecclesia et decimis. In Vico et Marsallo inionem ad sal faciendum, cum manso, et servo, et casa. Villam quæ dicitur Bethelani mons. Quartam partem de ville..... cum ecclesia et decimis, tam majorum quam minorum. Ansoldi villam; Thiëgisili villam. Longum montem, Moricum curtem, cum ecclesia et decimis, tam majorum quam minorum. Villam Saponariam. Ecclesiam vetustæ villæ, cum decimis tam majorum quam minorum. Ecclesiam Acciacæ villæ, cum decimis tam majorum quam minorum. Duas ecclesias in Thyriaco, cum decimis tam majorum quam minorum, et consuetudine libertatis suæ. Ecclesiam Sancti Balsami, cum decimis tam majorum quam minorum. Vermari curtem, cum ecclesia et decimis tam majorum quam minorum. Villam Viletta; Baldrici montem, cum ecclesia et decimis. Lusani curtem; Frisci villam; Novam villam; villam Martionis, et Boveiam, cum ecclesiis et decimis. Villam Corridum. Sanctum Hyllarium rivum, cum ecclesia et decimis. Robaldi curtem, cum ecclesia et decimis. Hermari curtem. Ecclesiam Dagonis villæ, cum decimis. Ecclesiam villæ, cum septem mansis. Medietatem Sechanis villæ. Apud Nanceyacum portionem quamdam. Apud Salemanniam alodium. Apud Sarnacum portionem quamdam. Apud Ruvienc..... portionem quamdam.

Apud Saponariam, ecclesiam cum molendino, terris cultis et incultis. Ecclesiam cum altari et decimis apud Barri villam, et culturam pro Hugone comite datam, et hospitale, cum ecclesia et appenditiis. Waheri curtem, cum ecclesia et decimis. Vedani villam, cum ecclesia et decimis. Mauri villam, cum ecclesia et appenditiis. Portionem Mariaci, cum ecclesia et decimis. Villam Toralias. Bodclini curtem. Longam aquam. Vodelinam villam. Villam Vallis, cum ecclesia. Ecclesiam Alieri. Ecclesiam in Manes, cum appenditiis. Portionem in Gyronis villa. Portionem in Verthisiaco. Alodium in Framea villa, cum servis et ancillis, terris cultis et incultis. Portionem in Mererina. Portionem in Gereya. Portionem in Ponto; cellam quæ vocatur Harei villa, cum possessionibus ad eam pertinentibus, quæ sunt Periacus, Holtranni curtis. Portio Lifagi. Portio Vreheri curtis. Frisvilla. In Cussiaco alodium, cum servis et ancillis. In Parniaco alodium, cum appenditiis. Villa Braconis curtis. In Balneolo alodium, cum servis et ancillis.

Item confirmamus vobis cellam quæ vocatur Rooldi curtis, cum appenditiis. Cellam quæ vocatur Merodorum, cum appenditiis suis. Cellam quæ dicitur Asmingia, cum appenditiis suis. Hæc tam libera est, ut nec episcopo vel archidiacono aliquam habeat subjectionem. Item cellam quæ dicitur Vetus monasterium. Hujus possessiones sunt hæ: Bucco-

nis villa cum appenditiis. Curezele, cum ecclesia et appenditiis. Morlensis curtis cum ecclesia. Ecclesia Floriacensis. Apud Vertyhernei curtem ecclesia cum decimis tam majorum quam minorum. Brunonis Maslinus, cum appenditiis. Ecclesia Maslini. Ecclesia apud Ligmers, cum appenditiis. Tullo alodium in vineis, pratis et mansis. Alodium apud Palladii mansum. Tres partes in ecclesia apud Helesin. Medietas ecclesiæ apud Roseriam. Lusanivilers cum appenditiis. Alodium cum fonte apud domnum Petrum. Warneri villa cum appenditiis. Alodium in Bannonis curte. Mononis curtis cum appenditiis. Quarta pars ecclesiæ apud Berlei villam, cum appenditiis. Ecclesia apud Acuti curtem, cum mansis, servis et ancillis, et appenditiis. Ecclesia apud Juniolas, cum appenditiis. Duo molendina apud Ramberti curtem, cum septem mansis. Ecclesia de Thail, cum appenditiis. Ecclesia apud Rambert. Masniolus cum decem mansis. Molendinum in Virdunensi vado, cum mansis et pratis. Unus mansus apud Tiliacum.

Apud Hunonis villam mansus unus. Apud Maferez servi et ancillæ, cum terris cultis et incultis, et molendino. Apud Amarum vicinum mansus et dimidius. Apud sanctum Balsamum septem mansi, cum banno, et molendinum. Apud unum vicinum tres mansi. Sub Prisneio una vinea. Apud Asmantiam duo mansi cum vinea. Apud Pompaniqm duo mansi, cum vineis. Apud Venderiam vinea, cum terris. Apud S. Ragnerindam vinea una. Apud Grossum robur pratium et molendinum. Apud Theoldi curtem pratium unum. Apud Samboldi montem servi et ancillæ, cum terris cultis et incultis. Apud Parvam coriam servi et ancillæ, cum terris cultis et incultis. Apud Pischunmes servi et ancillæ, cum appenditiis. Apud Haum quidquid pertinet illic.

Item confirmamus vobis cellam Salonam, cujus possessiones sunt hæ: villa quæ dicitur Letrau; Fezzonis curtis; Eligesindis villa; Abonis curtis; Romans; Almeri curtis; Vunzonis curtis; Vivi curtis; septem mansi Malodis curtis; Mori curtis cum ecclesia; Curcellæ cum appenditiis, et ecclesia; mercatum Diosmis; triginta mansi inter Aliacy; Malesei villam; alodium in vico, cum patellis, sessionibus et inionibus, et reliquis appenditiis. Quam nimirum Salonæ cellam in solita concedimus libertate persistere, ut sit expers omnis exactionis, nec episcopus, nec episcopi ministri, vel synodum illic, vel iudicium, aut aliquam districtionem præter voluntatem abbatis exerceatur.

Si qua præter hæc prædia, si qua bona vel in præsentiarum ab eodem S. Michaelis cœnobio legitime possidentur, vel in futurum largiente Domino juste atque canonice haberi possiderique contigerit; vobis vestrisque successoribus, in eadem religione viventibus, quieta semper et integra conserventur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temerariis

vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, elegerint.

Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve personæ hæc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione emendaverit congrua, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Scriptum per manum Raynerii, scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis sacræ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, 11 Kal. Maii, indict. XIII, Incarnatione Dominicæ anno 1106 [1105], pontificatus quoque domni Paschalis II papæ VI.

CLVII.

Confirmat antiquam sedis Ovetensis exemptionem.
(Anno 1105, Sept. 30.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXXVIII, 340.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PELAGIO Ovetensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Ad sedem apostolicam, quasi ad caput et matrem omnium in gravioribus negotiis recurrendum ecclesiastica sanxit auctoritas; ipsa enim maternæ charitatis visceribus novit oppressis subvenire, et sic sua defendere, ut curet aliis etiam competentia jura servare. Tuas igitur et Ecclesiæ tuæ preces, charissime frater Pelági Ovetensis episcope, debita benignitate suscipimus, ut libertatis jus antiquorum jam temporum diuturnitate possessum eidem Ovetensi Ecclesiæ conservamus, ipsa quippe cum inter cæteras Hispaniæ civitates clara locuplexque polluerit, nulli unquam legitur subjacuisse metropoli. Hanc itaque ipsius ingenuitatem juxta petitiones vestras ratam, et integram, et ita stabilem permanere decreti presentis assertionem censemus, ut si quam forte huic libertati contrariam institutionem apud apostolicæ sedis occupationes quælibet potuit extorsisse subreptio [f. subreptio], nullum per hanc eidem libertati præjudicium ingeratur? Libertatis

enim bonum omnimoda legum provisione mun:itum A est, ut nullis pateat occasionibus pessumdandum. Constituimus igitur ut juxta prædecessorum tuorum, et tui ipsius instituta, tui quoque deinde successores, nulli unquam præter Romanum metropolitanum subjecti sint, et omnes qui tibi in eadem sede successuri sunt, per manum Romani pontificis tanquam specialis Romanæ sedis suffraganei consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus, ut quidquid juste hactenus suprafatæ Ovetensi Ecclesiæ testamentis regalibus oblatum est, quidquid parochiarum legitima possessione possidere cognoscitur, tibi tuisque legitimis successoribus firmum semper integrumque servetur. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio consistere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, apud civitatem Castellanam, ii Kalend. Octobris, Incarnationis Dominicæ anno 1102, pontificatus autem dominici [domni] Paschalis secundi vii (43).

CLVIII.

Ad Belvacensem episcopum, de quadam terra Sancti Bertini, Hubertuisin dicta.

(Anno 1105, Oct. 11.)

Collection des cartulaires de France, Paris 1840, 4°, t. III, p. 251.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili WALONI, Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Justitiam a te diligi multis jam experimentis didicimus, idcirco quod justitiæ est strenuitati tuæ confidenter indicimus. In præsentia siquidem tua et aliorum coepiscoporum, filius noster Sancti Bertini abbas Lambertus possessionem quamdam, quæ Hubertuisin dicitur, in villa Bury, monasterio suo rationabiliter vindicasse significavit, quam Hugo quidam de Buri, auxilio Fulconis, filii Ebali, violenter tenet; unde etiam a legato nostro Coelestino, Prinesino episcopo, in Remensi concilio excommunicatus asseritur. Tuam igitur experientiam moneamus et præcipimus, ut, sicut tibi nota est, justitiam monasterio exsequaris. Nec solum excommunicationem, quæ in Hugonem illum et fautores ejus dictata est, teneas, sed in tota villa Bury et in tota

(43) Signa chronologica sunt vitata. JAFFÉ.

PATROL. CLXIII.

A terra Fulconis officia divina prohibeas donec monasterio satisfaciant.

Data Ferentini, quinto Idus Octobris.

CLIX.

Ad Didacum episcopum Compostellanum. — De mitris habendis.

(Anno 1105, Oct. 24.)

[FLOREZ, *España sagr.* XX, 93.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri D. Compostellano episcopo, dilectis filiis Compostellanæ Ecclesiæ canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Petitionem vestram quam nobis per filium nostrum G. vestræ Ecclesiæ archidiaconum suggestistis, paterna benignitate suscepimus. Id enim tanquam magis proprium Romana semper Ecclesia habuit, ut dignitatum suarum gratias aliis Ecclesiis tanquam mater filiis impertiret. Præsentium igitur litterarum vobis assertione concedimus, ut in solemnibus diebus majores Ecclesiæ vestræ personæ intra ecclesiam mitris gemmatis capita contegantur, in speciem videlicet presbyterorum seu diaconorum sedis apostolicæ cardinalium. Vestra igitur intererit circa sanctam sedem apostolicam gratos semper existere, ut sive in capite, sive in membris Compostellanæ Ecclesiæ gratiam super gratiam contulisse, merito semper tanquam in bonis filiis mater Ecclesia Romana congaudeat.

Datum Laterani, nono Kal. Novembris.

CLX.

Ad G[undisalvum] episcopum Minduniensem. — Significat se cognovisse archipresbyteratus Bisancos, Trasancos, Salagia, juris esse Ecclesiæ Compostellanæ. Quos ne amplius vindicet præcipit

(Anno 1105, Oct. 25.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 78.]

Γ. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Minduniensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ex confratris nostri Burgensis episcopi, cui negotium commiseramus, suggestione cognovimus, et sicut venerabilium episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tudensis, significatione percepimus, qui in eodem negotio cum alio episcopalis officii viro, cujus litteras non accepimus, memoriæ suæ testimonium perhibuerunt archipresbyteratus illos de quibus coram nobis quæstio acta fuerat, Bisancos, Trasancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, quippe quæ ab Iriensi seu Compostellano episcopo ad præsidium fuerant Minduniensis episcopi distributi: eapropter dilectioni tuæ præcipimus ut eisdem archipresbyteratus, qui equidem ad Compostellanæ Ecclesiæ jus ita pertinere noscuntur, quietos et integros in ejusdem Ecclesiæ jure deinceps permanere permittas, alioquin justitiæ obsistentes justitiæ frameam efficacius sentiatis.

Datum Laterani, viii Kal. Novembris.

CLXI.

Monasterii Tutelensis bona et privilegia confirmat.
(Anno 1105, Oct. 31.)

[BALUZ., *Historia Tutelensis*, p. 449.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUILLELMO Tutelensi abbati ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Postulavit siquidem nos dilectio vestra prædecessoris nostri Urbani sanctæ memoriæ secundi statuta firmare et per ea Tutelensi cœnobio, cui Deo auctore præses, assertionis nostræ munimenta conferre. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque bona, quæcunque possessiones ad idem monasterium legitimis fidelium collationibus pertinere videntur, et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc visa sunt propriis nominibus exprimenda, videlicet in adjacenti burgo ecclesiam Sancti Petri et ecclesiam Sancti Juliani, ecclesiam de Altoire, ecclesiam de Monedeira, ecclesiam de Gransania, ecclesiam de la Mazeyra, ecclesiam d'Espinaciis, ecclesiam de Marcelliaco, ecclesiam de Clergor, ecclesiam de Braguais, ecclesiam de Spaniaco, ecclesiam de Acuto monte, capellam de Roca, capellam de Marco, capellam de la Garda, ecclesiam sancti Boniti, ecclesiam de Aquina, ecclesiam de Madrangas, ecclesiam de Olonziaico. Capellam de la Valeta, ecclesiam de Reliaco, ecclesiam de Aureliaco, ecclesiam de Planis, ecclesiam de la Capella Genesta, ecclesiam de Auriolo, ecclesiam de Bellopodio, in pago Caturnino, ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam de Banieyras, in burgo Vairaco ecclesias Sancti Martini, Sancti Stephani, et Sancti Germani, ecclesiam de Maironâ, ecclesiam de Vogairo cum capella de Bellocastello, ecclesiam de Rocamador, ecclesiam Sancti Joannis de Furtin. Prohibemus ergo ne pro Tutelensium militum offensis eidem cœnobio a quibuslibet personis injuriæ inferantur. Sepulturam quoque ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Obeunte te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Quin etiam omni modo interdiximus ne pro abbatis introitu a quolibet viventium munus quodlibet exigatur. Ad hæc decernimus ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra

A conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Vos igitur, filii in Christo dilectissimi, ut hac præsentis gratia digniores efficiamini, Dei semper timorem et amorem in vestris cordibus habere satagite, ut quanto a sæcularibus tumultibus liberiores estis, tanto amplius placere Deo totis mentis et animæ virtutibus anheletis. Si quis igitur in posterum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut quælibet ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commônita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Joannis scriiniarii regionarii sacri palatii. Bene valete.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani, pridie Kal. Novembris, per manum Juliani S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno VII.

CLXII.

monasterium S. Georgii in Silva Nigra in specialem sedis apostolicæ tutelam suscipit.

(Anno 1105, Nov. 2.)

[SCHŒPFLIN, *Atsatis diplomatice*, Manhemii 1772, fol., p. 485.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio DICKERO abbati monasterii Sancti Georgii quod est in Silva Nigra, juxta fluvium Brigantum, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere D consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Proinde nos juxta vestri desiderii devotionem prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani II vestigiis insistentes, loci vestri cœnobium sub apostolicæ sedis tutela specialiter confovendum suscepimus per præsentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque prædia, possessiones illustres viri Hetzilo et Hesso, ejusdem loci fundatores, vel alii quilibet ex suo jure supradicto cœnobio obtulerunt, quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Nulli præterea sacerdotum, regum vel ducum aut comitum seu quarumlibet per-

sonarum liceat in eo loco aliquas sibi proprietatis A conditiones non hæreditarii juris, non advocatiæ, non cujuslibet potestatis usurpationem, quæ libertati monasterii noceat, vindicare. Advocatum sibi constituendi quem voluerint abbas cum suis fratribus liberam habeant potestatem. Et si is postmodum monasterio inutilis fuerit, remoto eo alium constituent. Obeunte te nunc ejus loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Ut autem fratres in eodem loco collecti omnipotentis Dei servitiis liberius valeant insudare, decernimus ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut subditatis possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Vos vero, filii in Christo redempti, oportet regularis disciplinæ institutionibus diligenter insistere et totius animæ ac mentis virtutibus anhelare, ut per arectam viam gradientes omnipotenti Domino placere et ad supernam latitudinem pervenire valeatis. Ad iudicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos aureum byzantium Lateranensi palatio persolvatis. Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque suidignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servatibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriiniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Data Laterani, iv Non. Novembr., per manum D Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, indict. xiii, Incarnationis Dominicæ 1105, pontificatus autem domini Paschalis secundi anno vii.

CLXIII.

Ad Hugonem abbatem Cluniacensem.

(Anno 1105, Nov. 7.)

[*Gall. Christ.*, XIII, 13.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani II litteris novimus monasterio Sanctæ Mariæ, quod apud urbem Tolosæ situm est. et sub jure vestri cœ-

nobii Cluniacensis continetur, cœmeterium fuisse concessum, quod etiam ejusdem civitatis episcopo consecrandum eidem mandavit apicibus: et nos ergo juxta tuæ religionis petitionem ipsius prædecessoris nostri constituta servantes, supradicto Beatæ Mariæ monasterio habendum perpetuo cœmeterium confirmamus. Et ad æmulum injurias propulsandas præsentī decreto statuimus ut, si qua sæcularium personarum apud idem cœnobium sepeliri desideraverit, nullius prohibeatur obstaculo, nisi forte excommunicationis vinculo fuerit innodatus. Possessiones autem eidem monasterio pertinentes, quæ in præsentiarum a quibusdam sæcularis conversationis clericis detinentur, jubemus, defunctis eis, in usus monachorum regulariter viventium redigendas. Præterea quicquid legitima possessione supradictum monasterium possidet, vel in futurum juste et canonice largiente Domino possidere contigerit, firmum semper illibatumque servetur, nec liceat alicui locum ipsum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis autem decreti hujusmodi tenore cognito contraire tentaverit, nisi Deo et Ecclesiæ fratribus canonice monitus satisfecerit, se omnipotentis Dei et B. Petri apostolorum principis indignatione plectendum, et mucrone S. Spiritus feriendum sciatur. Quicumque vero idem monasterium et in eo Domino servientes C favore, suisque rebus honorare curaverint, omnipotentis Dei et apostolorum ejus gratiam consequantur.

Datum Laterani, septimo Idus Novemb., per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis et bibliothecarii, indictione tertia decima, Incarnationis Dominicæ anno 1105, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ vii.

CLXIV.

Ad Rothardum Moguntinum archiepiscopum. — De episcopis qui investiantur a regibus; item de iis qui schismatis tempore consecrati sunt.

(Anno 1105, Nov. 11.)

[*MANSI, Concil. XX, 1027.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROTHARDO Moguntino episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacerdotii ac regni grave jam diu scandalum fuit, quia, usurpantibus non sua regibus, Ecclesia quod suæ est libertatis amisit. Hanc profecto viam, hanc januam nequitæ suæ Simon Magus invenit. Dum enim non nisi per præstigiosam investituram ecclesiasticos honores adipisci mens ambitiosa credit, et se ipsam curialibus subdit obsequiis, et regum cor amplioribus parat inclinare muneribus, hæc nimium avaritia, sicut in libris Regum legitur, antiquorum quoque temporum religionem evertit. Sed erga hujusmodi præsumptores reges qualiter divina sævierit indignatio, in eisdem apicibus non siletur. Et

vero magnum est filio flagitium, matrem addicere A
servituti, ul invita thalamos ineat quos recusat.
Super hoc negotio nova nos oportet sollicitudine
concitari, cum novi regni opportunitatem divina
dispositio providit. Nos enim regibus quæ sui juris
sunt integra servare optamus, nec in aliquo minui-
mus, dummodo ipsi sponsæ sui Domini libertatem
integram patiantur, quam sui meruit sanguine Re-
demptoris. Sic agentes, nostrum auxilium, nostrum
consilium, concordiam nostram, nostram dulcedi-
nem obtinebunt; alioquin tantam dominæ ac matris
nostræ indignitatem pati non possumus. Quid enim
ad militem baculus episcopalis, quid annulus sacer-
dotalis? Habeant in Ecclesia primatum suum, ut
sint Ecclesiæ defensores, et Ecclesiæ subsidiis per-
fruantur. Habeant reges quod regum est; quod sa-
B
cerdotum est, habeant sacerdotes: sic pacem invicem
teneant, et se invicem in uno Christi corpore
venerentur. De ordinationibus clericorum qui in
nostri temporis schismate ordinati sunt, non aliud
scribendum duximus quam in Placentina synodo per
sanctæ memoriæ Urbanum prædecessorem nostrum
deliberatum est. Porro episcopis qui sub excommu-
nicatione in eodem schismate manus impositionem
susceperunt ad concilii sententiam deferendos arbi-
tramur. Tantum enim tantarum personarum malum
generali deliberatione aut curandum est aut detrun-
candum. De concilii autem loco aut tempore, si vē-
C
stris in partibus celebrandum sit, tua interest, com-
municato fratrum consilio, nobis citius indicare.
Optamus enim, et vehementer opportunum est, ut,
vel apud vos per legatos nostros, vel in Italia per nos
largiente Domino peragatur, in quo de sacerdotii ac
regni scandalo propulsando, pace stabilienda, com-
muni per Dei gratiam deliberatione tractemus. Sane
de schismaticorum ecclesiis sanctæ memoriæ Joan-
nis papæ verba mandamus. Ait enim episcopis per
Italiam constitutis: « Ecclesias Arianorum, ubicun-
que inveneritis, catholicas eas divinis precibus et
operibus absque ulla mora consecrate. » In inferio-
ribus et id ipsum in Constantinopolitanis partibus se
fecisse commemorat, dicens: « Quacunque illis in
partibus eorum ecclesias reperire potuimus, cat-
holicas eas, Domino opem ferente, consecravimus. »

Omnipotens Dominus, quem pacem nostram et D
salutem esse credimus; per industriam vestram,
pacem ac salutem Ecclesiæ suæ miserationum sua-
rum affluentia operetur.

Datum Laterani, III Idus Novembris.

CLXV.

*Ecclesiæ S. Walburgis Furnensis possessiones quas-
dam, rogatu Gertrudis, Flandriæ comitissæ, con-
firmat.*

(Anno 1105.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, III, 24.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio HERIBERTO, præposito sanctæ Walburgis eccle-
siæ quæ in Furnensi municipio sita est, ejusque
successoribus in perpetuum.

(44) Signa chronologica sunt corrupta. JAFFÉ.

Cum a personis sæcularibus ea petuntur, ad quæ
nostris sunt cohortationibus impellendæ, benigniori
debemus facilitate præstare.

Idcirco illustris femina Gertrudis Flandrensis
comitissæ petitionem benigne suscepimus, et faci-
lius Deo largiente concessimus. Vestram omnium
ecclesiam per præsentis decreti paginam, sanctæ
sedis auctoritate munimus, et devotionis ejus mu-
nera, quæ illustri filio Roberto comite concedente
præstitit, eidem Ecclesiæ in perpetuum confirma-
mus: videlicet ad præbendas dictorum fratrum
octoginta mensuras terræ, ex quibus viginti libræ
annis singulis persolvuntur.

Ad ecclesiæ vero restitutionem et ad beneficium
scholarum berquarias duas. Præterea quæcunque
bona sive in terrarum dominio, seu in decimarum
reditu apud parochias tres, id est Binaburgh, Bu-
tanburgh et Wulpam, quas supra dicta S. Walbur-
gis Ecclesia possessione legitima obtinere cognoscit-
ur; et si in posterum ejusdem Ecclesiæ parochias
incremento terræ adaugeri contigerit, firmæ vobis
exinde decimæ et illibatæ permaneant.

Si quæ sane ecclesiastica sæcularisve persona,
hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque
sui dignitate careat, reamque se divino judicio exi-
stere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacra-
tissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redem-
ptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in ex-
tremo examine districtæ ultionis subiaceat.

Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus
sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic
fructum bonæ actionis percipiant, et apud distri-
ctum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, Sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii,
anno Domini: Incarnationis 1106, pontificatus au-
tem domni Paschalis papæ secundi anno sexto (44).

CLXVI.

Privilegium pro episcopatu Pistoriensi.

(Anno 1105, Nov. 14.)

[ZACHARIA, *Anecdota mediæ ævi*. Augustæ Taurino-
rum 1755, fol., p. 225.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri ILDIRANDO Pistoriensi episcopo, ejus-
que successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus
effectus, sic legitima desiderantium non est diffe-
renda petitio. Tuis igitur, frater in Christo Ildi-
prande, justis petitionibus annuentes, sanctam Pisto-
riensem Ecclesiam, cui auctore Deo præsides, apo-
stolicæ sedis auctoritate munimus. Statuimus igitur
ut diocesis Pistoriensis episcopatus sicut ejus ter-
mini prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani
privilegio distincti sunt, sic in jure et conditione
Pistoriensis episcopi sine alicujus molestia vel in

quietudine perseveret. Per quos nimirum terminos A hæ sunt capellæ circum et ecclesiæ constitutæ, capella de Capraria, capella Hospitalis de Rosaria, plebs de Massa, cap. de Vincio, cap. de Bucuniano, cap. de Castello nuovo, cap. S. Martini in monte Culli, capella de Vacazano, capella in Verruca, cap. S. Mariæ Magdalænæ in Colle, cap. de Galciano, cap. de Venua, super quam præfati prædecessoris nostri Urbani post tertiam et quartam discussionem est prolata sententia; cap. Hospitalis de Fanano; capella Prati episcopi, cap. de Rotie, cap. de Certaria, cap. Montis acuti, cap. de Iusula, cap. S. Salvatoris sita in Prato cum plebibus suis, curte etiam, quæ vocatur Pavana infra Pistoriensem comitatum cum castello Sambuce infra curtis confinia ædificato sanctæ Pistoriensi Ecclesiæ confirmamus sicut a B venerabili comitissa Mathildi beati Petri filia post diu examinatum a compluribus iudicibus, ac jurisperitis actionem per vicarii nostri Bernardi sedis apostolicæ presbyteri iudicium in tuas et confratrum tuorum manus restituta cognoscitur. Porro decimationes de Monte Murto, de Prato, de S. Paulo, de Cholonica, de Monte Magno, de casale de Lamporecchio, de Creti et de Spanarecchio, quas de laicorum manibus solertia vestræ religionis eripuit, nullus unquam ab Ecclesiæ jure et clericorum usibus alienare præsumat. Id ipsum de cæteris curtibus prædiisve præcipimus quæ hodie in Ecclesiæ Pistoriensi possessione persistunt. Videlicet curte de Lizzano, de Mammiano, de Cavinana, de Batoni, de Saturnana, de Brandellio, de Gropula, Piscia, Vinnacciano, Tobiana, Publica, Silva Mortua, Vizule, Pezzanese, Celeri et de Terra sita infra episcopatum Bononiensem, quam tenuerunt homines de valle Biderla, curte de Spalloro. Præterea quæcumque hodie Pistoriensi Ecclesiæ juste possidet, sive in futurum liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum usibus profutura. Interdicimus etiam ut te ad Dominum D evocato, vel tuorum quolibet successorum, nullus omnino invitis vestræ ecclesiæ clericis aut episcoporum, aut ecclesiæ res auferre, diripere, aut distrahere audeat. Si quis igitur in posterum archiepiscopus, etc. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum apud Beati Petri Porticum per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, decimo octavo Kal. Decembris, indictione xiii, anno Incarnationis Domini cæ 1105, pontificatus autem domni Paschalis II papæ viii

CLXVII.

Ad Eustachium abbatem S. Nicolai. — Privilegium illius abbatiæ.

(Anno 1105, Nov. 18.)

[MANSI, Concil. XX, 1051.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio EUSTACHIO abbati ecclesiæ S. Nicolai, salutem et apostolicam benedictionem.

Prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Victoris III temporibus, B. Nicolai corpus ex Græcorum partibus transmariis in Barisanam urbem advectum totus pene orbis agnoscit. Quod videlicet corpus prædecessor noster Urbanus II loco quo nunc reverentia digna servatur, in crypta inferiori summa cum veneratione recondidit, et altare desuper in honorem Domini consecravit. Petitumque est, et concessum dicitur, ut B. Nicolai basilica in eodem loco ædificanda, specialiter sub tutela mox sedis apostolicæ servaretur. Quia igitur, largiente Domino, basilica eadem congrua jam ædificatione perfecta est, in loco videlicet juris publici per ducis Rogerii chirographum dato, nos eandem domum, auctore Deo, mox futuram ecclesiam, postulante filio nostro ejusdem ducis germano Boemundo, Barensis nunc civitatis domino, sub tutela apostolicæ sedis accipimus. Præsentis igitur privilegii pagina, apostolica auctoritate sancimus ut quæcumque prædia, quæcumque bona, vel a prædicto filio nostro Rogerio per B. Petri et nostram gratiam, Apuliæ, Calabriæ et Siciliæ duce, vel a prænominato fratre ejus nunc Antiocheno principe Boemundo, seu a cæteris Christi fidelibus, supradictæ Sancti Nicolai ecclesiæ de suo jure jam donata sunt, aut in futurum donari offerri contigerit, firma semper, quicquid et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus res auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, clericorum et pauperum usibus profutura. Tibi itaque tuisque successoribus facultatem concedimus, clericorum culpas, absque episcopi contradictione, debita charitate ac severitate corrigere. Si quæ vero in vos gravior querela emeruerit, nostræ seu successorum nostrorum audientiæ reservetur. Nulli autem vel archiepiscopo, vel episcopo licere volumus ut ecclesiam ipsam, vel ipsius abbatem, sine Romani pontificis conscientia, vel excommunicatione, vel interdicto cohibeat, quatenus idem venerabilis locus tanti confessoris corpore insignis, sicut per Romanum pontificem prima consecrationis suscepit exordia, sic sub Romani semper pontificis tutela et protectione subsistat. Si quis sane in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, capitaneus, stratigo [στρατηγός], iudex, castaldio, aut quælibet ecclesiastica sæcularisve persona, etc., ut in aliis nonnullis epistolis.

Scriptum per manum Raynerii, scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Datum ad Porticum B. Petri, Rom. xiv Kal. Decemb, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi card. et biblioth., indict. xiv, Incarnat. Dominicæ ann. 1106, pontificatus autem domini Paschalis II papæ vi.

CLXVIII.

Ad Gallicanum clerum universum. — Wernerii invasionem in apostolicam sedem narrat.

(Anno 1105, Nov. 26.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1085.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, episcopis, abbatibus, principibus, militibus et omnibus fidelibus per universas Gallias, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatem vestram latere nolumus quæ his temporibus apud nos acciderunt. Venit quidam Wernerius regni Teutonici famulus in Romanæ urbis vicina, evocantibus cum quibusdam perfidæ mentis hominibus, quorum alii extra urbem per manuum quondam regiam jus sive salarium sedis apostolicæ invaserant, alii intra urbem, eo quod curiæ nostræ munera sive familiaritatem habere non poterant, Deum et Dei fidem posthabere delibaverunt. Talibus sociis presbyter quidam (45) Romanæ urbis advena se conjunxit, de quo vel ubi vel hactenus ordinatus sit ignoramus. Hanc personam egregiam nigremanticis, ut dicitur, præstigiis plenam, cum fideles nostri occasione treugæ Dei ab armis omnino desisterent, in Lateranensem Ecclesiam induxerunt, et congregatis Wibertinæ fæcis reliquiis ei episcopi nomen perniciosissime illeverunt. Nos vero tunc temporis propter apostolicæ basilicæ dedicationem, quam die proximo in conventu celeberrimo per Dei gratiam peregeramus, adhuc in beati Petri porticu morabamur. Cum vero intra urbem die altero (46) rediissemus, monstrum illud turpiter ex urbe profugius, quo transierit ignoramus. Nunc autem omnia fraternitati vestræ breviter indicamus, ne in auditu talium præstigiorum ullo modo decipiâmini, aut a statu vestro moveamini. Nos vero per Dei gratiam intra urbem honeste tuteque persistimus, et in hac turba neminem nostræ societatis amisimus. Neque vero Moysi populum suum Core et Dan et Abiron seditiõ abstulit, aut excellentis angeli superbia, qui Deo par esse voluit, majestatem Dei minuit; ipsius vos majestas in omnibus protegat, et leonem ac draconem feliciter conculcare concedat.

Datum Lateranis, vi Kal. Octobris [Dec.].

CLXIX.

Rescriptum Paschalis ad epistolam Ottonis Bambergensis episcopi, qua significabat se ab imperatore acce-

(45) Non ergo Abbas *Farsensis*, ut habet *Urspergensis*.

(46) Falsi revincitur *Urspergensis*, qui tunc assumptum hunc larvatum pontific. statuit cum Paschalis

A *pisse episcopatum, sed in eo permanere nolle nisi a pontifice investiretur et consecraretur*
(Anno 1105.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1044.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, OTTONI dilecto fratri Bambergensis Ecclesiæ electo, salutem et apostolicam benedictionem.

Filius sapiens lætificat matrem (Prov. x). Opera tua et consilium tuum virum præferunt sensatum. Nos igitur honorare et profectus tuos juvare congruum duximus. Nihil ergo de nostra benevolentia dubitans, tuam nobis quantocius vales præsentiam exhibeto. Certi enim sumus quod divina sapientia etiam malis hominibus bene uti novit (47).

CLXX.

B *Causam Odonis abbatis Sancti Quintini episcopia Carnotensi et Parisiensi committit.*

(Anno 1105.)

[*Gall. Christ.*, X, Instrum. 249.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacerdotalis officii est viros religiosos diligere, fovere et a pravorum infestationibus pro data sibi facultate defendere. Tu autem Beati Quintini fratres Belvaci degentes non solum [f. add. non] diligis, sed quorundam præsumptione illicita vexari et inquietari grantanter, ut audivi modo, pateris, quod profecto ad animæ tuæ periculum spectare ne ambigas, nisi celeri studeas emendatione corrigere, et eorum quieti attentius providere. Præcipimus ergo ut ecclesiæ Belvacensis clericos ab ipsorum fratrum infestatione, tam in spiritualibus quam in temporalibus omnino compescas, alioquin et in eorum audaciam et in tuam desidiâ B. Petri gladius educetur. Præcipimus etiam ut eadem Beati Quintini ecclesia, salva debita tua reverentia, fratrum et coepiscoporum nostrorum Ivonis Carnotensis et G. Parisiensis consilio disponatur et ordinetur. Porro quæcunque ab eodem fratre G. per Belvacensem episcopatum, ubi canonice per Dei gratiam præsedet, seu in eadem, seu in cæteris ecclesiis gesta sunt, rata et inconvulsa manere sancimus. Sane de illo qui jam dictæ ecclesiæ S. Quintini præesse dicitur, cum prædictorum fratrum volumus tractari consilio, et causam ejus sine debito terminari

CLXXI.

A [*damo*] *abbati monachisque S. Dionysii interdicit ne præter Galonis, episcopi Parisiensis, licentiam pro sacramentis suscipiendis alios adeant antistites.*

(Anno 1152.)

[DUCHESNE, *Hist. Franc. Script.*, IV, 763.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri A. abbati et monachis S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Beneventi ageret.

(47) Adiit dein Otto pontificem, et ab eo consecratus est. Vide epist. 184.

Ex confratris nostri Galonis Parisiensis episcopi relatione comperimus quia vos præter ipsius licentiam pro sacri olei et chrismatis acceptione, ac pro monachorum seu clericorum vestrorum ordinationibus quoslibet episcopos adeatis, vel pro eorumdem sacramentorum celebratione ad vestrum monasterium convocetis, et quod laicis poenitentias criminum injungatis. Quæ profecto sacris canonibus valde contraria sunt. Et quidem privilegia pro pravis et malis collata sunt, et ad ædificationem, non ad canonum destructionem alicui conferuntur. Cum itaque prædictus frater Galo episcopus vester gratia Dei bonus et catholicus habeatur, et prædicta sacramenta gratis ac sine pravitare indulgeat: et vos præter ipsius licentiam pro eisdem sacramentis suscipiendis alios adire antistites prohibemus, et archiepiscopis vel episcopis omnibus ne ea vobis exhibeant interdicimus.

CLXXII.

Charta super confirmatione ecclesiarum, quas tenent canonici Lingonenses.

(Anno circiter 1105.)

[*Call. Christ.*, IV, 153.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROBERTO Lingonensi episcopo suisque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri ac Pauli specula positi Domino disponente conspicimur. Tuis igitur, frater in Christo clarissime Roberte, justis petitionibus annuentes, sanctam Lingonensem Ecclesiam, cui Deo auctore præsidet, apostolicæ sedis auctoritate munimus, et tam tibi quam legitimis successoribus tuis perpetuo possidendam sancimus civitatem Lingonensem cum omnibus quæ ad eam pertinent tam extra quam intra, sive in ecclesia sive in comitatu seu in omnibus appenditiis ejus. Confirmamus etiam juri ac subjectioni vestræ ecclesiæ abbatias duas in castro Divionensi, alteram S. Benigni, quæ est monachorum; alteram S. Stephani, quæ est canonicorum. Item abbatias Besuensem, Molismensem, Melundensem, S. Michaelis, S. Sequani, S. Joannis de Prato. Abbatias etiam canonicorum, alteram in castro Castellione, alteram quæ dicitur sanctorum Geminorum. Item abbatias S. Petri in Polungio et Sanctæ Mariæ de Rubeo monte. Confirmamus præterea in perpetua ejusdem ecclesiæ possessione castrum Gurgeium cum omnibus appenditiis ejus, castrum Castellionense, Tylecastrum, castrum montis Salgonis, castrum Confluens, castrum Fons-Vennæ, castrum Choscolum, castrum Graneyum, castrum Sala, castrum Barrum super Albam, item castrum Barrum super Sequanam, castrum Chacennaium, castrum Saxonis-Fontem, castrum Tornodorensis, castrum Blascium, in episcopatu Bisurtino castrum Acrimontis, et ca-

strum Burbonæ; in episcopatu Æduensi, castrum Duisme et castrum Grinon, juxta Grinonem castrum ducis Burgundiæ. Quascunque præterea villas, quascunque possessiones, quæcunque prædia vestra in præsentiarum ecclesia possidet, quæcunque etiam in futuro legitimis fidelium donationibus poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ei possessiones auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur clericorum et pauperum usibus profutura. Si quis sane in crastinum archiepiscopus vel episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica qualibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtè subjaceat. Cunctis autem ecclesiæ eidem justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

CLXXIII.

C Gislæ abbatissæ Romaricensi sub excommunicationis pœna præcipit ut de vexandis monachis Calmosiacensibus desistat.

(Intra annum 1102-1106.)

[*MARTENE, Thesaur. Anecd.*, III, 1178.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filiæ GISLÆ Romaricensi abbatissæ et ejus sororibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro Calmosiacensibus fratribus ecce jam secundo ad vos litteras misimus nunc, quandoquidem ipsi secundum judicii nostri sententiam parati fuerint jurejurando per competentes personas ostendere de loco, in quo novum ipsorum monasterium constructum est, fundationem quiete factam, sine legitima Romaricensium calumnia decennio permansisse, datorem quoque loci vel ejus prædecessores fundum per annos triginta sine legali calumnia possedissee, dilectioni vestræ præsentium litterarum auctoritate præcipimus, ut nullam de cætero eisdem fratribus de prædicto fundo calumniam inferatis, id ipsum etiam de portione parochialis ecclesiæ Sanctæ Mariæ præcipimus, quam nimirum portionem præsentibus nuntiis vestris eosdem fratres illic possedissee cognovimus; alioquin si clamor eorum super hac querela nos iterato pulsaverit, a liminibus Ecclesiæ vos arcebimus.

Data pridie Idus Aprilis

CLXXIV.

Bulla pro cœnoio Sancti Petri Carnotensis.

(Anno 1106, Jan. 6.)

[*Gall. Christ.*, VIII, 311.] -

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUILLELMO abbati venerabilis monasterii sanctorum apostolorum Petri et Pauli, quod juxta Carnotum situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus et beatorum apostolorum Petri et Pauli Carnotense cœnobiū, cui auctore Domino præsidet, cum omnibus ad ipsum pertinentibus sub tutela apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque prædia, quæcunque bona pontificum concessione, regum et principum liberalitate, vel aliorum fidelium legitimis oblationibus ad ipsum hodie monasterium pertinent, vel in futurum pertinere contigerit, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis visa sunt nominibus adnotanda: Ecclesia Sancti Hilarii, Sancti Leobini, Campifauni, Manuvillaris, Mitanvillaris, Verni, Alonæ, Boasvillæ, Reclainvillaris, Imoisvillæ, Germenonivillæ, Ursivillæ, Alpedani, capellæ regię, salvo juxta consuetudinem solius episcopi jure in eis tantum quæ ad proprium ordinem pertinent; item altaria sex, videlicet altare de Brueolis, et de Armentariis, et de Roheria, et de Buxeto, et de Cruciaco, et de Castellariis, sicut a venerabili fratre nostro Ivone episcopo institutum est, sine ulla redemptione ulterius habenda, libera et quieta a synodo et circada, et ab omni consuetudine, et ab omni inquietatione, sive ab exactione justitiæ a presbyteris in prædictis locis servientibus, exceptis his quæ ad proprium ordinem eorum pertinent, de quibus presbyteri illi episcopo seu archidiacono respondeant. Confirmamus etiam vobis ecclesiam de Giziaco et ecclesiam de Fontaneto in pago Vulcassini, in parochia Rothomagensi, sicut hactenus a vestro monasterio libere possessæ sunt. Et in Carnotensi ecclesia beatæ Mariæ præbendas sex ita libere et integre possidendas, sicut a bonæ memoriæ Rainfredo Carnotensi episcopo eidem vestro monasterio contributæ sunt. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, etc. Hæc quoque de cætero subjungimus ut idem monasterium cum suis appenditiis, et ejus monachi ab omni sæculari servitio sint infestatione securi, omnique gravamine mundanæ oppressionis remoti, quatenus in sanctæ religionis observatione seduli, quieti Domino largiente permaneant. Si quæ igitur ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam, etc.

A Hoc privilegium lectum est atque approbatum in capitulo beatæ Mariæ Carnotensis præsentibus Ivone episcopo, Ernaldo decano et aliis.

Scriptum per manum Raynerii secretarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, octavo Idus Januarii, indictione XIV, Incarnationis Dominicæ anno 1106, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ septimo.

CLXXV.

Bulla pro monasterio S. Gualerici.

(Anno 1106, Mart. 12.)

[*MABILL.*, *Annal. Bened.* V, app. 679.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio in Christo LAMBERTO abbati venerabilis monasterii S. Gualerici, quod in comitatu Vitmacensi situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

† Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, fili in Christo charissime Lamberte, justis petitionibus annuentes, beati Gualerici monasterium, cui Deo auctore præsidet, et omnia ad ipsum pertinentia sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Quod videlicet monasterium ab Hugone quondam comite in loco qui Leugonaus dicebatur, ædificatum agnoscitur. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque prædia, quæcunque bona idem comes Hugo vel alii fideles eidem monasterio contulisse de jure proprio cognoscuntur, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste dari offerri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant: ipsum etiam monasterium, juxta prædecessorum nostrorum statuta, semper sub jurisdictione sanctæ Romanæ Ecclesiæ conservetur. Nulli etiam sacerdotum in eodem monasterio potestatem exercere liceat, aut ejus bona quibuslibet occasionibus infestare: missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, vel stationes fieri præter abbatis ac fratrum voluntatem omnimodis prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur ulla conventibus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobiū temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, ab episcopo in cujus diocesi estis accipietis, si quidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quem volueritis adire antistitem, et ab eo

consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulantur indulgeat. Sane adjacens parochia, cum Beati Martini ecclesia et presbytero ejus, in ea quam hactenus possedit libertate permaneat. Si quæ igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS. Bene valete.

Datum Beneventi per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Idus Martii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1106, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ vii.

CLXXVI.

Ad Bertramnum priorem S. Fidis in Scelestadt. — Bona ac ejusdem monasterii privilegia confirmat.

(Anno 1106, Martii 12.)

[WURTWEIN, *Nova Subsidia diplom.* Heideibergæ 1781, 8°, t. VII, p. 5.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, BERTRAMNO priori cellæ Sanctæ Fidis, quæ in Alsatia sita est in villa Scelestadt, et suis fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Nos igitur juxta petitionem vestram, egregii ducis Friderici, et fratrum ejus religiosum desiderium attendentes, eorum devotione effectum impendimus. Oblationem enim, quam Domino inspirante beatæ martyri Fidi et ejus Conchensi monasterio obtulerunt, ratam semper et inconvulsam manere sancimus. Ipsa ergo cella de Scelestadt villa, quæ sancti Sepulcri vocabulo insignis est, ubi etiam beatæ martyris Fidis memoria celebriter habetur, sub jure semper et dispositione Conchensis cœnobii conservetur; sicuti a prædicto bonæ memoriæ duce Friderico et ejus fratribus est cum certorum limitum designatione, tanquam possessionum, sive possessorum collatione concedita. Sane advocatus eidem cellæ, ut a fundatoribus institutum est, non alius proponatur, nisi quem Conchensis abbas liberi arbitrii dispositione, ne fratrum provisione præfecerit. Porro ejusdem loci Ecclesia cum atrio suo ab omni hostium incursione sit libera, et episcoporum seu episcopaliū ministrorum oppressionibus aliena. Se-

(48) Legendum est *Beneventi*. JAFFÉ.

A pulturam quoque ejus omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat.

Præterea quæcunque prædia, quæcunque bona per supradictum principem, vel ejus fratres, de suo jure jam oblata vel concessa sunt, aut in futurum, Domino largiente, offerri concedive contigerit, quieti semper et libera perseverent, ita ab omni sæcularium dominorum jugo immunita, sicut in eorundem principum vita permansisse noscuntur. Decernimus ergo ut nulli hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quæ sane ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis suscipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen

C Datum Viterbii (48) per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Idus Martii, indictione xiv, anno Incarnationis Dominicæ 1106, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ septimo.

CLXXVII.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — De concordia cum rege inita ei gratulatur.

(Anno 1106, Mart. 23.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1003.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ANSELMO Cantuariensi archiepiscopo, salutem et benedictionem. *Cor. q. Hic non p. 461*

Quod Anglici regis ad apostolicæ sedis obedientiam omnipotentis Dei dignatio inclinavit, eidem miserationum Domino gratias agimus, in cujus manu regum corda versantur. Hoc nimirum tuæ charitatis gratia, tuarumque orationum instantia, factum credimus, ut in hac parte populum illum, cui tua sollicitudo præsidet, miseratio superna respiceret. Quod autem et regi et iis qui videntur obnoxii adeo condescendimus, eo affectu et compassione factum noveris, ut eos qui jacebant erigere valeamus. Qui enim stans jacenti ad sublevandum manum non porrigit, nunquam jacentem eriget, nisi et ipse curvetur. Cæterum, quamvis casui propinquare inclinatio videatur, statum tamen rectitudinis non amittit. Tu autem, in Christo venerabilis et cha-

rissime frater, ab illa prohibitione, sive, ut tu cre- A
dis, excommunicatione absolvimus, quam ab ante-
cessore nostro sanctæ memoriæ Urbano papa ad-
versus investituras aut hominia factam (49) intelligis.
Tu vero eos qui aut investituras acceperunt, aut in-
vestitos benedixere, aut hominia facere, cum ea
satisfactione, quam tibi per communes legatos Wi-
lielmum ac Balduinum (50) viros fideles et veridicos
significamus, Domino cooperante, suscipito, et eos
vice nostræ auctoritatis absolvo: quos vel ipse be-
nedicas, vel a quibus volueris benedici præcipias,
nisi in iis aliud forte reperias, propter quod a sa-
cratis honoribus sint repellendi. Cæterum Eliensi
abbati tuæ commissionis consortium subtrahes,
quandiu abbatiam retinere præsumperit, quam
contempto nostri oris quod præsens audierat, inter-
dicto per [f. ter. H.] repetitam investituram præ-
sumpsit invadere. Si qui vero deinceps præter in-
vestituras ecclesiarum prælationes assumpserint,
etiãsi regi hominia fecerint, nequaquam ob hoc a
benedictionis munere arceantur: donec per omni-
potentis Dei gratiam ad hoc omittendum cor regium
tuæ prædicationis imbribus molliatur. Præterea
super episcopis, qui falsum, ut nosti, a nobis ru-
morem attulerunt, cor nostrum commotum est ve-
hementius [al. vehementius aggravatur]: quia non
solum nos læserunt, sed multorum simplicium
animas deceperunt, et regem adversus charitatem
sedis apostolicæ impulerunt. Unde et inultum eo-
rum flagitium, Domino cooperante, non patimur: C
sed quia filii nostri regis instantia pro iis nos pulsat
attentius, etiam ipsis communionis tuæ participium
non negabis. Sane regem et ejus conjugem, et pro-
ceres illos qui pro hoc negotio cum rege [al. circa
regem] ex præcepto nostro laboraverunt, et laborare
nitentur, quorum nomina ex supradicti Wilielmi
suggestione cognoscas, juxta sponsonem nostram a
peccatis et pœnitentiis absolves. Igitur quandoqui-
dem omnipotens Deus vos in Angliæ regno, ad suum
et Ecclesiæ suæ honorem, in hac præstitit corre-
ctione proficere: ea deinceps mansuetudine, dispen-
satione sapientiæ, provisione circa regem ac prin-
cipes, tua fraternitas satagat, ut quæ minus adhuc
correcta sunt, auxiliante Domino Deo nostro, per tuæ
sollicitudinis studium corrigantur. Qua in re ita di-
lectioni tuæ nostrum sentias adesse præsidium, ut
quæ solveris, absolvamus; quæ ligaveris, alligemus.
Rothomagensis episcopi [Guilelmi] causam et inter-
dictum justitia dictante prolatum tuæ deliberationi
commisimus. Quod enim indulseris, indulgemus.
Fraternitatem tuam superna dignatio per tempora
longa conservet incolumem.

Datum decimo Kal. April.

CLXXVIII.

*Ad Willelmum Rothomagensem episcopum. — Sus-
pensus erat Willelmus: ad eum scribit ponti-*

(49) In conc. Claromont. et Romano.

*set, se Anselmi deprecatoris gratia, quidquid
Anselmus indulserit, indulgere.*

(Anno 1106, Mart. 28.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1062.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili fratri WILLELMO Rothomagensi episcopo, salutem
et apostolicam benedictionem.

Licet causæ tuæ qualitas patientiam nostram
plurimum gravet, pro reverentia tamen fra-
tris nostri Cantuariensis episcopi, et dilectione
latoris præsentium filii nostri Willelmi, qui pro
te apud nos vehementius intercesserunt, paterna
penes te benignitate movemur. Causam itaque
tuam eidem fratri Cantuariensi episcopo commi-
simus, ad quod ipse indulserit, indulgeamus. Eo
B nimirum intuitu, ea conditione ut malos con-
siliarios, quorum instinctu multas pravitates in-
curristi, a tua familiaritate repellas.

Data Beneventi v Kal. Aprilis.

CLXXIX.

Ad Willelmum archiepiscopum Rothomagensem.

(Anno 1106, Mart. 50.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1070.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili fratri WILLELMO Rothomagensi archiepiscopo,
salutem et apostolicam benedictionem.

Tuoldum Bajocensem episcopum in proximis
Kalendis Octobris pro causæ suæ definitione ante
confratrem nostrum Lugdunensem episcopum ve-
nire præcepimus. Cæterum, quia eum necdum reve-
stitum audivimus, inducias ei usque in Pascha
proximum prorogavimus. Tunc autem ante confratrem
nostrum Anselmum Cantuariensem archiepi-
scopum vice nostra causa eadem penitus finiatur,
nobis plenius intimanda, aut ante præsentiam no-
stram una cum adversariis suis episcopus ipse con-
veniat.

Data Salerno, iii Kal. Aprilis.

CLXXX.

Ad R[uthardum] episcopum Moguntinum.

(Anno 1106, Mart. 31.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1091.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili R. Moguntino episcopo, salutem et apostolicam
benedictionem.

Pro Ecclesiæ ac regni pace, pro ecclesiarum or-
dinibus, pro partium nostrarum causis, et quem
generalem oporteat habere tractatum, fraternitatis
vestræ novit solertia providere. Ea propter dignum
duximus et magna consultatione deliberavimus, ut
in proximis Octobribus Idibus synodalem vobiscum
debeamus celebrare conventum; idcirco tam te,
charissime frater, quam omnes Moguntinæ Ecclē-
siæ suffraganeos litteris præsentibus præmonemus
ut, convocatis diocesium vestrarum, qui digniores
videntur, abbatibus, convocatis et clericorum per-

(50) Monachi erant Cantuar., legati S. Anselmi.

sonis, quibus concilii tractatus necessarius est, A prænominato in tempore citra Alpes nobiscum convenire omni occasione vel seposita procuretis, quantum vergente Domino, ablatis de medio schismatum causis Ecclesiæ ac regno pacis reformetur integritas.

Dat. XI Kal. April.

CLXXXI.

Ad Guidonem episcopum Ticinensem et clericos Papienses.

(Anno 1106, April. 29.)

[ROBOLINI, *Notizie appartenenti alla storia della sua patria*, Pavia, 1823, 8°, t. III, p. 225.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUIDONI episcopo et clericis Ticinensis ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Et episcopalem sollicitudinem et clericorum condecet charitatem incidentia Ecclesiæ scandala cum tranquillitate tractare et simultates totis nisibus remove. Vos autem de scintilla minima tantos ignis globos per invidiam diaboli succendistis, vel succendi per incuriam permisistis ut pro benedictæ aquæ oblatione trium hominum cædes facta et sanguis effusus sit, pro baptismi etiam sacramento duorum baptizatorum sint prostrata cadavera. Porro de rapinis plura narrare tædiosum ducimus, sed eas ad plerum emendare iterata præceptione mandamus. Quæ omnia quantum Ecclesiæ contraria, quantum vobis indigna sint, vestra nobiscum prudentia recognoscit, nec facile ducitur indiscussa hæc et inulta transire. Nihil enim novum a beati Petri monachis est præsumptum; habent enim antiqua traditione et vetustioribus S. sedis apostolicæ privilegiis facultatem a quolibet catholico episcopo consecrationes ecclesiarum et ordinationes monachorum seu clericorum, oleum et chrisma suscipere, et in Paschali solemnitate baptismum per subjectos monasterio clericos celebrare, clericorum qui monasterio subjacent obedientiam præter impugnationem episcopi retinere. Monasterio libertatem cum cæteris immunitatibus suis conservari volumus quæ propter episcoporum improbitates Romanæ Ecclesiæ provisione collata est, nec de cætero super hujusmodi enim præsumentes tanquam sedis apostolicæ contemptores ejus profecto indignatione plectentur.

Dat. apud Cassinum, III Kalend. Maii.

CLXXXII.

Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Julię Brixienis.

(Anno 1107, Maii 11.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 124.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimæ in Domino filiæ ERMENGARDE abbatissæ monasterii Domini Salvatoris et S. Julię virginis et martyris, quod Novum dicitur, fundatum a piissima Ansa regina intra civitatem Brixiam, tibi tuisque successoribus in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimen, Domino disponente, promoti conspicimur, ut, ipso præstante,

et ejus servis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur, dilecta in Domino filia abbatissa Ermengarda, petitionibus annuentes, beati Salvatoris monasterium, cui Deo auctore præsidet, sicut a prædecessoribus nostris in tutelam, et protectionem apostolicæ sedis novimus susceptum, ita nos quoque suscipiamus. Statuimus enim ut nulli ecclesiasticæ sæcularive personæ liceat districtum ullum in locis quibuscunque ipsius monasterii, seu placitum, absque licentia abbatissæ facere, seu fodrum, vel mansionaticum, seu ripaticum, aut paratas, seu aliquas publicas functiones exigere. Abbatissa autem, ubicunque per eadem loca voluerit mercatum, nemine contradicente constituat, vel ædificet, districtumque servorum, seu liberorum teneat. Nec episcoporum quisquam in prædicto monasterio ditionem aliquam habere permittimus, et missas publicas, præter abbatissæ voluntatem, illie agere prohibemus. Confirmamus igitur eidem venerabili monasterio possessiones priorum temporum, id est Sermionem, cum ecclesiis Domini Salvatoris, et Sancti Martini, ac Sancti Viti martyris; et Cessanicum, cum ecclesia Sanctæ Julię martyris; Nuvelariam, cum ecclesia Sancti Laurentii; Berciagum, cum ecclesia Sancti Zenonis et Sancti Stephani; Barbadam, cum ecclesia Sanctæ Mariæ et Sancti Blasii; Calvatonem, cum ecclesia Sanctæ Mariæ et Sanctæ Julię; Liconiam, cum ecclesia Sanctæ Mariæ; Maionem vicum, cum ecclesia Sancti Alexandri; Caseliagum, cum ecclesia Sancti Martini confessoris; Miltarinam, cum ecclesia Sanctæ Julię; Sermidam. Præterea quæcunque prædii, quæcunque possessiones, vel catholicorum regum, vel aliorum fidelium legitimis oblationibus, in præsentiarum pertinent, sive in futurum, largiente Domino, pertinere contigerit, firma tibi tuisque successatricibus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Decimas atque primitias, prædecessorum nostrorum auctoritate, monasterio vestro concessas, nullatenus deinceps ab episcopis vel episcoporum ministris permittimus usurpari. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes abbatissæ, monachorum, sive clericorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a quo malueritis catholico suscipietis antistite. Obcunte te, nunc ejus loci abbatissa, vel tuarum qualibet successatricum, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores, communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint. Quæ profecto potestatem habeat capellas et ecclesias faciendi ubicunque voluerit in terris ad præfatum monasterium pertinentibus.

Porro piscarias ad ipsum monasterium pertinentes, A ut quanto sedi apostolicæ familiarior creditur, in sororum usibus omnimodis confirmamus, ut nulli facultas sit eas invadere, aut quibuslibet occasionibus alienare. Vos igitur, filie in Christo dilectæ, ut hac semper gratia dignicres censeamini, Dei semper timorem in vestris cordibus habere satagite, ut quanto a sæcularibus liberiores estis, tanto amplius placere Deo, totius mentis et animæ virtutibus, anheletis. Si quis igitur in posterum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove comonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate carcat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis suscipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, quinto Idus Maii, indictione XIV, anno Dominicæ Incarnationis 1107 [1106], pontificatus autem domni C Paschalis secundi papæ VII.

CLXXXIII.

Ad R[uthardum] archiepiscopum Moguntinum.—Commendat Ottonem episcopum Bambergensem a sese consecratum.

(Anno 1006.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 4091.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei R. Moguntino archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum a suæ constitutionis exordio Bambergensis Ecclesia sedi apostolicæ familiaris exstiterit, prudentiæ tuæ notius existimamus. Congruum igitur duximus ut venientem ad nos fratrem nostrum venerabilem O. ejusdem ecclesiæ electum, cum præteritæ familiaritatis gratia susciperemus. Præterea quoniam Ecclesia eadem per diuturna jam tempora episcopalis officii sollicitudinis caruit, et propter præteriti schismatis ultionem in Teutonicis partibus perpauci episcopali funguntur officio juxta ipsius Ecclesiæ postulationem eidem fratri, cum per multa ad nos venisset pericula, consentientibus et unanimi sententia decernentibus omnibus qui nobiscum aderant, fratribus, episcopalis benedictionis manum, Domino largiente, contulimus, salva nimirum debita tuæ metropolis reverentia. Eum igitur ad vos cum nostræ gratiæ dulcedine remittentes, fraternitati vestræ litteris præsentibus commendamus,

tanto apud vos charior habeatur.

Dat. Laterani, XII Kal. Junii.

CLXXXIV.

Ad clerum populumque Bambergensem. — Illis Ottonem episcopum commendat.

(Anno 1106, Mai.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 999.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Bambergensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto affectionis debito Bambergensis ecclesia ab ipso suæ institutionis primordio sedi apostolicæ constringatur, etsi nos lateret, litterarum vestrarum significatio manifestat. Quod affectionis debitum venerabilis frater Otto, vestræ ecclesiæ electus, constanter tenuisse ac tenere cognoscitur, cum per tot et tanta pericula ad apostolicæ sedis visitationem percurrat. Nos igitur eum debitæ benignitatis affectione suscepimus, et juxta vestræ dilectionis desiderium, nostris tanquam beati Petri manibus, salvo metropolitani jure, vobis per Dei gratiam præsulem ordinavimus. Hunc igitur sub præsentium litterarum prosecutione ad ecclesiæ vestræ regimen remittentes, plena hortamur affectione diligere, plena humilitate venerari. Confidimus enim eum disciplinæ ecclesiasticæ futurum esse custodem, et salutis vestræ sollicitum provisorem. Huic ergo sedulis officiis obedite, et gratiam vobis in eo conciliate cœlestem. Integritatem catholicæ fidei firmam semper in omnibus conservate: sedi apostolicæ semper devotius adhærete, ut per ejus consortium a contagiis omnibus liberi, ad æternæ salutis portum feliciter pervenire, Domino largiente, mereamur.

CLXXXV.

Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis parochianos laudat quod canonicis obtemperant.

(Anno 1106, Maii 23.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. I, t. IV, p. 584.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, parochianis Sancti Frigidiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotioni vestræ plurimum congaudemus quia sicut venerabilis filii Rothonis relatione cognovimus, Beati Frigidiani ecclesiam et in ea Deo servientes fratres attentius diligitis, et locum ipsum rerum vestrarum collatione ditatis, et eorum monitis ad animarum vestrarum salutem libentius obeditis. Similiter hac Domini gratia vobis miseratione donata, et ipsi et vobis gratias agimus, rogantes ut hanc in vobis gratiam ipse perficiat, et pro hac æternæ retributionis præmia reddat. Vos itaque, filii in Domino charissimi, exhortamur ut in hujus devotionis proposito semper constantius maneat, illud Dominicum vestri cordis meditatione versantes, quod ad discipulos suos loquens: *Qui vos honorat, me honorat; et qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*: bonum enim votum bonumque propositum vestrum sua in finem misericordia comitabitur. Ipse quæ

loquimur sua unctione vos doceat, ipse benedicat; et tam vos quam alios, qui eisdem fratribus opem suam gratia divinæ charitatis impendunt, a peccatis propitius absolvat beati Frigidiani meritis, et ad vitam perducatur æternam.

Dat. Laterani, x Kal. Junii.

CLXXXVI.

Eccl. S. Frigidiani Lucensis privilegia confirmat.

(Anno 1106, Maii 24.)

[BALUZ. *Miscell.* t. IV, p. 584.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Rotonis præposito et ejus fratribus in Beati Frigidiani ecclesia regularem vitam professis ejusque successoribus in eadem religione permansuris in perpetuum.

Desiderium quod, etc., *uti in privilegio anni 1104, n. 119, usque ad apostolicæ sedis habuerint. Dein sequitur*: A quo nimirum chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum accipietis, si ea gratis et sine pravitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis a quocunque malueritis catholico episcopo ea sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quæ postulatur indulgeat. Nec eidem episcopo ullo modo liceat locum ipsum aut fratres illic habitantes pro nostrorum conceptionum æmulatione excommunicare vel interdicare, nisi pro certis culpis quas iidem fratres canonice admoniti emendare contempserint. Baptismi usum in Sabbato sancto Pentecostes a præteritis temporibus habitum in perpetuum confirmamus, ut nullis possit æmulationibus vel insidiis prohiberi. Nulli autem sæcularium potestatum infra vestri cœnobii claustrum liceat hospitari, ne fratrum regularium quis ejusmodi præsumptionibus perturbetur. Decernimus etiam, etc., *ut in dicto privilegio.*

Scriptum per manus Raynerii scriniarii, etc.

Ego Paschalis, etc.

Datum Laterani per manum Joannis S. R. E. diac. card. ac bibliothecarii, ix Kal. Junii, indict. xiv, Incarn. Domin. an. 1106, pontificatus autem D. Paschalis papæ vii.

CLXXXVII.

Ad B[ernardum] archiepiscopum Toletanum.

(Anno 1106.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 79.]

P. episcopus II, B. Toletano archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter ecclesiam S. Jacobi et Minduniensis agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem concilio celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem concilio gestis præter præfatam causam intimare curasti, de quibus satis nos mirari noveris, quia et te videre, et statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses clericos et S. Jacobi clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, a proba-

tionem possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco et tempore convocatis tranquille et legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos autem qui constituto a te loco et tempore defuerint, canonicam sententiam dare non differas.

CLXXXVIII.

Ad Petrum Acheruntinum archiepiscopum. — Ejus electionem confirmat, et jura metropoleos Acheruntinæ; mittit pallium.

(Anno 1106, Jun. 16.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1055.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri nostro PETRO Acheruntino archiepiscopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in cœlis et in terra B. Petro ejusque successoribus auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est Dominus allocutus: *Quæcunque ligaveris super terram, erunt ligata et in cœlis: et quæcunque solveris super terram, erunt soluta et in cœlis (Matth. XLVI)*. Ipsi quoque firmitas propriæ et alienæ fidei confirmatio, eodem Deo auctore prædicatur, cum ad eum dicitur: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos (Luc. XXIII)*. Oportet ergo nos, qui, licet indigni, Petri videmur residere in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad interni arbitrium judicis sic disponenda disponere, ut de vultu ejus judicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant æquitatem. Fraternitatis igitur tuæ justis petitionibus annuentes, sanctam Acheruntinam Ecclesiam præsentis decreti auctoritate munimus, tibi tuisque successoribus confirmantes quæcunque metropolitano jure præteritis temporibus pertinuisse noscuntur, videlicet Venusinum, Gravinam, Tricaricum, Tarsum, Potentiam; ut tu tuique legitimi successores potestatem habeatis canonice et decretabiliter in eis episcopos ordinandi ac consecrandi, salva in omnibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate. Ad hæc statuentes decernimus ut quæcunque oppida, villæ vel ecclesiæ parochiales, jure ab eadem ecclesia Acheruntina possidentur, quæcunque bona in præsentiarum juste possidet, sive in futurum juste ac canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus ac illibata permaneant; iis nimirum exceptis quæ sedis apostolicæ privilegiis specialibus muniuntur. Pallium præterea fraternitati tuæ, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex apostolicæ sedis liberalitate concedimus: quod te in ecclesia, tantum ad missarum solemnitas subscriptis diebus noveris induendum, id est, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ilypantes, in tribus solemnitatibus beatæ Mariæ, Cœnæ Domini, Sabbati sancti, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Nativitatis S. Joannis Baptistæ, festivitatis apostolorum omnium [*vox omnium forte redundat. H.*], Michaelis archangeli, commemorationis omnium sanctorum, et eorum martyrum vel confessorum qui in Acheruntina ecclesia requiescunt; in conse-

cratione ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum et diaconorum : cujusmodi nimirum volumus te per omnia genium vindicare. Hujus siquidem indumenti honor, humilitas atque justitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet, in prosperis humilem; et in adversis, si quando eveniunt, cum justitia erectum : amicum bonis, perversis contrarium; nullius unquam faciem contra veritatem respicias, nullius unquam faciem premas : misericordiae operibus juxta virtutem insistas, et tamen insistere etiam supra virtutem cupias : infirmis compatiaris, benevolentibus congaudeas; aliena damna, propria reputes; de alienis gaudeas, tanquam de propriis exultes : in corrigendis vitis pie sæviæ; in fovendis virtutibus auditorum animas demeritas; in ira, judicium sine ira teneas; in tranquillitate autem, securitatis justæ censuram non deæras. Hæc est, frater charissime, pallii accepti dignitas; quam si sollicitè servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Fraternitatem tuam superna miseratio per tempora multa incolumem conservare dignetur. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datur Albani per manum Joannis S. R. E. diaconi card., xvi Kal. Julii, indict. xiv, Incarnat. Dominicæ 1106, pontificatus autem domini Paschalis II papæ viii.

CLXXXIX.

Bulla pro Benedicto abbate monasterii S. Salvatoris in Moxi.

(Anno 1106, Sept. 19.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* III, 4105.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BENEDICTO abbati monasterii Sancti Salvatoris, quod situm est in loco qui Moxi dicitur, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet persequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et beati Salvatoris monasterium, cui Deo auctore præsidet, sub tutela apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque prædia, quæcunque bona possessione legitima ad idem monasterium in præsentiarum pertinere videntur, sive in futurum, largiente Domino, concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste et canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus illibata permaneant. In quibus hæc propriis visa sunt nominibus exprimenda, videlicet ecclesiam Sanctæ Mariæ cum portione curtis Dolie; ecclesiam Sancti Laurentii cum portione curtis Rasinianæ; ecclesiam Sancti Fridiani et Sancti Nicolai cum portione casalis Instuli : in Bodlo ecclesiam Sanctæ Mariæ : in Paterno eccle-

siam Sancti Michaelis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobiũ temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quorumlibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio providerint eligendum. Sane sepulturam ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Nec episcopo facultas sit aut monasterium ipsum vel ecclesias præter culpam interdicere, aut novis exactionibus prægravare. Porro laborum ipsorum decimas præter quarumlibet personarum contradictionem vobis concedimus possidendas. Si quæ enim ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Florentiæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, tertio decimo Kalendas Octobris, indictione decima quinta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo sexto.

CXC.

Ad episcopos Galliarum. — Adversus interfectores abbatis Vizeliacensis.

(Anno 1106, Oct. 25.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1031.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis Galliarum, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacerdotalis ordinis charitate vehementer indignum videtur quod facinorosas personas, quas pro criminibus suis persequi deberetis, fovere dicimini. Interfectores enim Vizeliacensis abbatis in quorundam vestrum parochiis licenter habitare dicuntur. Unde fraternitatem vestram digna redargutione corripientes, præsentium litterarum auctoritate præcipimus, ut eos qui dominum suum presbyterum et abbatem tam nequiter occiderunt, secundum dignum

pœnitentiæ modum in exsilium detrudatis : et, si noluerint obedire, excommunicationi subjicite, nec unquam vel Vizeliacensi abbati, vel præposito alicui, facultas sit eisdem homicidis vel eorum hæredibus de his quæ ad Ecclesiam pertinent aliquid dimittere. Eos vero quos hujus homicidii fuisse constat auctores, nisi dignam egerint pœnitentiam, ab Ecclesia alienos efficit.

Datum apud Guardastallum, viii Kal. Novembris.

CXCI.

Gislæ abbatissæ Romaricensi, si suum de monachis Calmosiacensibus præceptum usque ad proximæ Quadragesimæ initium adimplere contempserit, ex tunc aditum ecclesiæ interdicat.

(Anno 1106, Oct. 27.)

[MARTENE, *Thesaur. Anecd.* III, 1180.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filiæ GISLÆ Romaricensi abbatissæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro injuria religiosorum Calmosiacensium fratrum tertio ad te litteras misimus, rogantes et præcipientes, quatenus aut de fundo vobis competenti coucambium acciperetis pro portione vestra parochialis ecclesiæ Beatæ Mariæ, quæ vobis illisque communis est; aut eorum portionem, quæ sunt decimæ alodii eorum, quod infra eorum parochiam continetur, quietam illis dimitteres : et adhuc nos audire dedignata es. Licet igitur iterum iterumque contempti, iteratas tamen litteras ad te mittimus, præcipientes ut horum aliterum, sicut præceptum est, quod malueris exsequaris : quod si usque ad proximæ Quadragesimæ initium adimplere contempseris, ex tunc tibi aditum ecclesiæ interdicimus.

Datum apud Wardastallum, vi Kal. Novembris.

CXCII.

Ad Gebhardum Constantiensem et Odericum Pataviensem episcopos. — Non quoslibet excommunicatos esse vitandos.

(Anno 1106.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1002.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus GEBHARDO Constantiensi, ODERICO Pataviensi, episcopis, et cæteris Teutonicarum partium tam clericis quam laicis catholicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro religionis vestræ fervore gaudemus, et omnipotenti Deo gratias agimus, qui vos in sui nominis amore confirmat. Quosdam autem vestrum minus secundum scientiam zelum Dei habere audivimus : ut, dum pravorum commisionem vitant, etiam a regionibus vestris discedere meditentur. Qui profecto nequaquam laude apostolica digni sunt, dum in medio nationis pravæ et perversæ perseverare non possunt, inter quos luceant velut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes. Uno enim pondere peccata hominum metiuntur, dum et excommunicatos propriæ voluntatis merito et excommunicatis communicantes reos æqualiter arbitrantur; verum enimvero diversarum voluntatum diversus reatus agnoscitur. Si quis enim criminosus, juxta aposto-

lum, vocatur, hujusmodi omnino cavendus est : eadem etiam cautela vitandi sunt qui nominatis aut actione cum possint, vel cum nequeunt voluntate se copulant. Qui vero hujusmodi excommunicatis omnino inviti, vel servitio vel cohabitatione junguntur, si hujusmodi perfectionis dolore tanguntur, non omnino vitandi sunt, nec tamen ad communionem sine correctionis remedio admittendi. Hinc est quod prædecessor noster sanctæ memoriæ Gregorius VII papa excommunicatorum uxores, filios, servos, rusticos, quorum consilio vel voluntate, excommunicationis meritum non perpetratur, viatores quoque ob itineris necessitatem invitos excommunicatis communicantes, excommunicationis vinculo non teneri constituit : sicut beatus Augustinus ad Auxilium scribens evidenter ostendit. Discant tenere fratres, inquit, in omnibus viam, et in medio nationis pravæ et perversæ tanquam luminaria lucere studeant : ut non suæ tantum, sed et alienæ salutis mercedem a Deo mereantur accipere, qui singulorum examinat voluntates, causas discutit, quia nuda omnia et aperta sunt oculis ejus de cujus miseratione confidimus, quia simplicis oculi corpus tenebrarum caligo non opprimet, quoniam charitas operit multitudinem peccatorum. Obedientes monitis nostris miseratio vos divina custodiat et ab omnibus peccatis absolvat.

CXCIII.

Hugoni abbati S. Ægidii abbatiam Seumichensem a Ladislao Ungarorum rege fundatam confirmat.

(Anno 1106, Nov. 2.)

[*Gall. Christ.*, VI, 189.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HUGONI abbati monasterii S. Ægidii, quod in valle Flaviana situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Latisclavus siquidem bonæ memoriæ Ungarorum rex ad honorem Dei et SS. apostolorum Petri et Pauli in memoriam S. Confessoris Ægidii Seumichensem fundavit ecclesiam, et eam per manum Odilonis felicis memoriæ prædecessoris vestri monasterio Beati Ægidii, cui auctore Deo præsides, obtulit, ubi et ejus corpus venerabile requiescit. Hanc nimirum oblationem pro animarum salute perpetratam nos largiente Deo apostolicæ sedis auctoritate firmamus, cui vestrum Flavianæ vallis cœnobium ab eodem S. Ægidio in salarium datum agnoscitur. Igitur supradicti regis deliberationem præsentis decreto sancimus, ut quicumque Seumichensis abbas fuerit, abbatii monasterii vestri, quod in valle Flaviana a S. Ægidio constructum diximus, obedientiam profiteatur, et perseveranter observet. Negotia quæ monasterio acciderint, regis consilio terminentur, et nullus præter regem super res ecclesiæ judicare præsumat. Porro monasterii ecclesia cum atrio suo ea scilicet libertate potiatur, ut illuc refugientes nullum personarum sive rerum præju-

dicium patiantur. Decernimus ergo ut nulli omnino A in nomine liceat idem monasterium temere perturbare, aut possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia quæ ab eodem Latisclavo rege vel aliis fidelibus de jure proprio data sunt, aut in futurum Domino largiente illic dari contigerit, firma semper et integra conserventur, salva canonica reverentia diocæsani episcopi, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si quis igitur decreti hujus tenore cognito, vel Seumichensem cellam a vestri monasterii subjectione subtrahere, vel eandem cellam bonis suis temere privare tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua præsumptionem illicitam emendare curaverit, a sacratissimo corpore ac sanguine B Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus existat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem hæc statuta servantibus sit pax Domini Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episc. Sig.

Ego Bruno..... episc. Sig.

Ego Landulfus cardinal. presbyt. Sig.

Datum Parmæ per manum Joannis S. R. E. diaconi cardin. ac bibliothecarii, iv Non. Nov., ind. xv, anno Dom. Incarn. 1106, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ viii.

CXCIV.

Ad Guidonem abbatem S. Stephani Laudensis. — Privilegium monasterii S. Stephani.

(Anno 1106, Nov. 15.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1054.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUIDONI abba*i* venerabilis monasterii S. Stephani, quod in Laudensi comitatu secus Padum situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Divinis præceptis et apostolicis informamur monitis, ut pro ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu. Postulavit siquidem nos dilectio tua prædecessorum nostrorum quædam statuta firmare, et per ea vestri monasterii statum, auctore Deo, D munire. Quod..... monasterium venerabilis comitissa Anselma cum filiis suis Lanfranco, Arduino et Magnifredo, construxisse, et suis facultatibus ditasse cognoscitur. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque prædia, quæcunque bona a prædicta comitissa, vel ejus filiis, seu ab aliis fidelibus de jure proprio data sunt, quæcunque etiam in futurum eidem monasterio concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium dari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Confirmamus itaque supradicto S. Stephani monasterio adjacentem villam, et castrum infra quod idem monasterium constructum est, et cætera quæ

in episcopi Nokeni chirographo continentur. Obvult te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum pontificem consecrandus accedat. Ad hæc decernimus ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona, etc., ut in aliis nonnullis epistolis.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Placentiam, per manum Joannis S. R. E. diaconi card. ac bibliothecarii, xvii Kalend. Decembris, indict. xv, Incarnat. Dominicæ anno 1106, pontificatus autem domni Paschalis II papæ viii.

CXCV.

Ad monachos S. Petri et S. Salvatoris Papiensium.

(Anno 1106, Nov. 19.)

[ROBOLINI, *Notizie*, III, p. 226.]

Cum venerabiles Ticinensis episcopus G. [Guido] et abbates vestri A. et..... ante nostram præsentiam convenissent post multas querelas expositas... Placuit itaque fratribus nostris ad finem illum recurrere, qui æstate præterita in eis litteris deliberatum est quas a Casino monte pro eisdem querelis supra dicto episcopo miseramus.....

Dat. xiii Kal. Decemb.

CXCVI.

Ad canonicos Augustenses.

(Anno 1106, Nov. 22.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1214.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Augustensis ecclesiæ canonicis, et cæteris parochianis, salutem et apostolicam benedictionem.

Venit ad nos non vocatus frater noster Herimarus, vestræ civitatis episcopus, causam suam postulans certiori fine concludi. Nos autem querelarum vestrarum memores, quod fratres, qui adversus D eum in concilio coram nobis capitula protulerant, cum eo in præsentiarum coram nobis minime adfuerunt, ne qua pars adversus nos possit præjudicium conqueri, causæ ipsius protectionem in proximas Kalendas Novembris fratrum nostrorum deliberatione distulimus: ad quem videlicet terminum omnes, qui adversus eum causam agunt, litteris præsentibus ad nostram audientiam invitavimus. Interim eidem fratri nostro potestatem concedimus, ut eos, qui ecclesiæ bona rapiunt et invadunt, juxta sanctiones canonicas excommunicare prævaleat. Volumus enim ut tam ipse quam ecclesia quæ sub eo est, usque ad præfinitum tempus, pacem et tranquillitatem, Domino largiente, obtineat.

Datum decimo Kalendas Decembris.

CXC VII.

• *Didaco episcopo Compostellano mandat ut una cum provincialium sedium episcopis, Petro Legionensi, Pelagio Asturicensi et aliis inter Oxomensis et Burgensis Ecclesiæ clericis ambiguitatem de finibus communis parochiæ certissima indagare determinet.*

(Vide Historiam Compostellanam, apud FLOREZ, *España sagrada*, XX, 63.)

CXC VIII.

Privilegium pro Ecclesia Colimabriensi.

(Intra annum 1099-1107.)

[BRANDAO, *Monarchia Lusitana*, III, p. 285.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [MAURITIO] Colimabriensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis, cui auctore Deo deservimus, auctoritas nos debitumque compellit, et desolatis Ecclesiis providere, et non desolatas prona sollicitudine confovere, eas maxime quæ barbarorum ferocitati vicinæ sunt, et habitationibus circumseptæ convenimus; statuimus enim ut quæcumque bona, quamque diœcesim in præsentiarum eadem Ecclesia juste possidet vel in futurum juste et canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, ut si quis de antiquis parochiæ terminis, quos hodie Mauri et Moabitæ possident, auxiliante Deo, in futurum reparare potuerit, eidem se integrentur Ecclesiæ. Interim a Colimabria usque ad castrum antiquum, sicut Theodomiri regis ab episcopis divisio facta est Ecclesiæ Colimabriensi perseveret. Secundo præterea episcopalium quondam cathedralium Ecclesias Lamecum et Viseum tuæ tuorumque successorum provisioni curæque committimus, donec disponente Domino, aut Colimabriæ diœcesis restituatur, aut illæ parochiis propriis restitutæ, cardinales episcopos habere nequiverint. Tertio Vaccaricam cum ecclesiis, et coloniis, ac prædiis suis sub episcoporum Colimabriensium confirmavimus, sicut ab egregio comite in scriptorum testimoniis oblata est, etc.

CXCIX.

Ad Hugonem Cluniacensem abbatem. — Vetat ne pedaticum quis vel aliud quidquam exigere possit ab his qui Cluniacum eunt, vel inde exeunt, infra terminos designatos.

(Anno 1107, Febr. 2.)

[BOUQUET, *Recueil*, XV, 34.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Cluniacensi abbati, et universis ejusdem congregationis fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut prædecessores nostri apostolicæ sedis pontifices, vestræ paci ac libertati tam præceptis quam etiam scriptis providere curaverunt, sic et nos per Dei gratiam volumus ac debemus. Ea propter, inter cætera vestræ pacis atque immunitatis decreta, hoc decernimus ac mandamus, et præcipiendo determinamus, ut a Matiscone usque Cluniacum, a S. Maria de Bosco usque Cluniacum, a Corella usque Cluniacum, a Monte S. Vincenti usque Cluniacum, a

PATROL. CLXIII.

A Juliaco usque Cluniacum, a Bellojoco usque Cluniacum, a Braceduno sive Trinorchio usque Cluniacum, scilicet neque a mediis horum terminorum per paria spatia viis usque Cluniacum, nullus hominum præsumat pedaticum levare aut novam aliquam exactionem facere super Cluniacum euntes aut inde redeuntes, nec eorum personas pervadere, vel res eorum auferre vel ipsos capere. Eum autem qui hanc legem scienter infringent, ab introitu ecclesiæ arcendum censemus, donec de commisso Cluniacensi abbati vel ipsi conventui satisfiat.

Datum Cabilone, iv Nonas Februarii, indictione xv, anno Dominicæ Incarnationis 1106.

CC.

Monasterii Casæ Dei jura et bona confirmat.

(Anno 1107, Febr. 4.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, V, 499.]

Postquam Paschalis natale Domini Cluniaci celebraverat, ibidem persistit usque ad mensem Februarium anni sequentis, quo tempore Aymerico Casæ Dei abbati diploma concessit, quo, Gregorii VII et Urbani II exemplo, omnia monasterii jura et bona confirmat, necnon monasteria et cellas eidem subjectas, scilicet monasterium Sancti Andreæ Viennæ, a Guidone archiepiscopo concessum; ecclesiam Sancti Treverii, quam venerabilis memoriæ Hugo Lugdunensis archiepiscopus recens contulerat; et cellam de Veriano, a Bernardo episcopo Agathensi collatam.

Datum apud Cluniacum per manum Joannis, S. R. E. diaconi ac bibliothecarii, secundo Nonas Februarii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1106 secundum veterem calculum, pontificatus autem domni Paschalis II anno viii.

CCI.

Ad Willelmum de Sabrano et alios Bertrami comitis Tolosani socios. — Ad satisfactionem eos invitat sub pœna excommunicationis, ob damna monasterio S. Ægidii illata.

(Anno 1107, Febr. 4.)

[BOUQUET, *Recueil*, XV, 34.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, militibus viris WILLELMO DE SABRANO, EMENONI fratri ejus, RAINARDO DE MEDENAS, ARBERTO DE MONTECLARO, RICHARDO DE CLARETO, DALMATIO DE ROCCAMARA, et RAIMUNDO PETRO DE GORRA.

Raimundi egregiæ memoriæ comitis et consocios vos et consiliarios fuisse non ambigimus, cum villana B. Ægidii per manum sanctæ memoriæ prædecessoris nostri Urbani papæ penitus abdicavit, seque ipsum et hæredes suos excommunicari fecit si ullo unquam tempore in eadem villa quidquam præter abbatis voluntatem usurpare præsumeret. Quoties etiam id ipsum Bertrannus comes vester juraverit, vobis notissimum scimus. Nuper autem non solum villam, sed etiam ipsum monasterium violenter invadens, quosdam capiens, quosdam vulnerans, sic monachos exturbavit; monasterii res et altaris oblationes arripuit, ædificia dissipavit, et in servorum Dei habitacula meretrices induxit; ad hæc super

ipsam B. Ægidii ecclesiam turren novas instruxit et instruit. Horum scelerum vos et conscios et actores fratres B. Ægidii conqueruntur. Pro his igitur omnibus vos ad satisfactionem debitam litteris presentibus invitamus, usque ad proximam Quadragesimam initium coram fratre nostro Narbonensi archiepiscopo, ipsius et cæterorum fratrum iudicio iustitiam faciatis. Alioquin ex tunc et terram vestram a divinis officiis, præter infantium baptisma et morientium pœnitentiam interdicens, et vos excommunicationis illius, cui sponte admisti estis, vinculis astrictos denuntiamus, quoniam et sacrilegii rei estis, et Bertrannus, cui vos socios exhibuistis, non solum propter monasterii et supradictæ villæ invasionem, verum etiam propter uxoris repulsam et multiplicata adulteria, excommunicationis vinculo tenetur astrictus.

Datum II Nonas Februarii.

CCII.

*Ad Ricardum Narbonensem archiepiscopum et com-
provinciales episcopos. — Narrat Bertranni Tolo-
sani comitis adulteria et illata monasterio S. Ægi-
dii damna, et hortatur ut cæteros ab auxilio et
communione ipsius et sociorum ejus compescant.*

(Anno 1107, Febr. 4.)

[D. Bouquet, *Recueil*, XV, 35.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis, RICARDO Narbonensi, RAIMUNDO Meticensi, RAIMUNDO Nemausensi, et cæteris comprovincialibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Non solum vobis qui prope estis, sed etiam his qui longe sunt, notissimum est qualiter Bertrannus comes propter uxorem objectam et multiplicata adulteria jam diu excommunicationi subjectus est. Illius etiam anathematis vinculis compeditur, quo Raimundus egregiæ memoriæ comes in Nemausensi concilio a sanctæ memoriæ Urbano II papa seipsum et hæredes suos excommunicari fecit, si ullo unquam tempore in B. Ægidii villa et ejus monasterio quidquam præter abbatibus voluntatem usurpare præsumeret. Quoties etiam idipsum Bertrannus comes juraverit, vos scire credimus. Nuper autem, non solum villam, sed etiam ipsum monasterium violenter, quosdam capiens, quosdam vulnerans, sic monachos exturbavit, monasterii res et oblationes arripuit, ædificia dissipavit, et in servorum Dei habitacula meretrices induxit: ad hæc super ipsam B. Ægidii ecclesiam turren novas instruxit et instruit. Cujus instructionis ædificium Jherichontino anathemate condemnamus, ut et qui ulterius ædificare, et qui ædificatum retinere tentaverint, perpetua maledictione multentur. Sane vestram prudentiam litteris presentibus per apostolicæ sedis obedientiam excitamus, ut ad corrigenda et cohibenda hæc sollicitius insistatis. Nos siquidem pro his sceleribus Willelmum de Sabrano, Hemenonem fratrem ejus, Raimundum de Medenas, Harbertum de Monte Claro, Ricardum de Clareto, Dalmatum de Rocca Maura, tanquam Bertranni consiliarios et sacrilegii hujus

Auctores, ad satisfaciendum coram fraternitate vestra nostris litteris evocavimus; quod nisi ad proximam Quadragesimam initium peregerint, extunc eorum terram a divinis officiis interdicens, et tam sacrilegii vos quam excommunicationis supradictæ, cui sponte admisti sunt, vinculis astrictos denuntiamus. Cæteros etiam ab ejusdem Bertranni auxilio et communione compescite, nisi se a malis tantis et novæ illius ædificationis vindicatione compescat. Interea dominatus ejus terram a divinis officiis, præter infantium baptisma et morientium pœnitentias, interdicens; et quocumque in loco ipse manserit, nullatenus, quandiu illuc moratus fuerit, divina celebrentur officia.

Datum II Nonas Februarii.

CCHII.

ad clericos Augustenses. — Illos in gratiam rediisse cum Herimanno episcopo gaudet.

(Anno 1107, Febr. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1215.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Augustensis Ecclesiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Post impetitionem quam super episcopo vestro fecistis, dilectionis vestræ litteras suscepimus, in quibus, quia pacem et concordiam cum eodem episcopo vos habere nobis significastis, lætati sumus, si eandem concordiam gratis factam fuisse consistere. Nos tamen constitutum terminum expectamus, ut quidquid æquitas dictaverit, auxiliante Domino, exsequamur.

Datum octavo Idus Februarii.

CCIV.

Ad Hugonem abbatem Cluniacensem. — Confirmat Cluniacensium jura et possessiones.

(Anno 1107, Febr. 8.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1039.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo fratri HUONI Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Religionis vestræ per omnipotentis Dei gratiam sedis apostolicæ benignitas gratulatur. Quoniam plerisque in locis, largiente Domino, per vestræ sollicitudinis studium, ubi nulla fuerat instituta, ubi defecerat per Galliarum partes, est restituta religio. Eapropter, sicut ab ipsis cœnobiis vestri primordiis, ita largiente Domino usque in finem, vos tanquam charissimos filios apostolicæ sedis tectur auctoritas. Omnia igitur ad vestrum cœnobium pertinentia, sicut a prædecessoribus nostris munita sunt, ita et nos auctoritate apostolicæ sedis munimus. In quibus ea propriis exprimenda duximus vocabulis, quæ temporibus nostris per Dei gratiam acquisita, et vestri regiminis dispositioni subjecta noscuntur.

(Enumerantur. Tum:)

Hæc nimirum omnia vestro cœnobio, tanquam membra capiti adhærentia, nos in perpetuum sub jure ac regimine tam tuo quam successorum tuo-

rum persistere, præsentis paginæ assertione sancimus. Nec ulli omnino hominum liceat hæc vestræ subjectioni subtrahere, et a Cluniacensis monasterii jure quibuslibet occasionibus alienare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc constitutionis nostræ paginam sciens, etc., et in aliis quibusdam epistolis.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Datum apud villam Sancti Hippolyti, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi Idus Februarii, Indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1106, pontificatus autem domni Paschalis II anno viii.

CCV.

Confirmatio ecclesiarum et possessionum monasterii Athanacensis facta abbati Gauceranno.

(Anno 1107, Febr. 12.)

[*Call. Christ.*, IV, 13.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GAUCERANNO Athanacensis monasterii abbati ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimen, Domino disponente, promoti conspicimur, ut ipso præstante, religionem augere et ejus servis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur, dilecte in Domino filii abbas Gauceranne, justis petitionibus annuentes, beati Martini Athanacense monasterium cui, Deo auctore, præsidet, contra pravorum hominum nequitiam apostolicæ sedis auctoritate munimus: statuimus enim ut Sancti Joannis ecclesia, quam Guido Gehennensis episcopus in sua vobis parochia tradidit, ecclesia etiam S. Romani de Agenta in parochia Sedunensi, item ecclesia de Isiniaho in Ancienti parochia per Ademarum et Pontium episcopos vobis tradita cum pertinentiis suis, cætera etiam quæcunque in præsentia quinta decima indictione, seu concessione pontificum, sive liberalitate principum, vel oblatione fidelium, legitime ac quiete vestrum monasterium possidet, quo videlicet tempore vestram ecclesiam, disponente Domino, consecravimus; quæcunque etiam in futurum largiente Domino juste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat ejusdem cœnobii possessiones auferre, vel ablatas refinere, vel injuste, datas, suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Lugdunensis archiepiscopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate

agnoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque extremo in examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Belnam in manu Joannis, S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothec., ii Id. Febr., ind. xv, Incarnat. Dominicæ an. 1107, pontificatus autem domni Paschalis II papæ viii.

CCVI.

Parthenonis Romaricensis et canonicæ Calmosiacensis controversiam dijudicat.

(Anno 1107, Febr. 24.)

[*MARTENE, Thesaur. Anecd.*, III, 1182.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei.

Inter Romaricense monasterium et Calmosiacensem canonicam quæstio diutius agitata de parte fundi in qua eadem canonica sita est, de parte etiam parochialis ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ communis eatenus videbatur, ad aures nostras sæpe pervenerat, unde nobis opportunum visum est ut utraque pars in nostram præsentiam convenirent. Partem igitur fundi in qua canonica sita est, unde quæstio fuerat, Gisla Romaricensis abbatisa nostris in manibus abdicavit. Cum fundum ipsum integrum ex antiqua datorum possessione ad eodem canonicos pertinere cognoverat, seque ac sorores suas pro monasterii jure nunquam ulterius de ipsa fundi parte, querelam contra eos controversiamque facturas in conspectu tam nostro quam in fratrum nostrorum et plurimorum circumstantium pollicita est, sic nos eandem fundi partem integram et quietam per baculum ex abbatissæ et sororum manu susceptum, Calmosiacensibus fratribus confirmavimus. Porro de portione decimarum nobis et fratribus nostris visum est, et decretorum pontificalium sententia judicatum, cum sæcularis miles Ecclesiæ res injuste possessas jure dare non potuit, maxime cum iidem fratres donum ipsum post apostolicæ memoriæ Gregorii septimi papæ concilium acceperint, in quo nimirum concilio idem pontifex priorum statuta renovans, decimas aut alias res ecclesiasticas a laicis suscipi vetuit, condonatis his quæ ante id temporis suscepta fuerunt: sic Calmosiacenses fratres partem istam ecclesiæ judicio reliquerunt eidem sane judicio additum est, et ex beati Gregorii sententia definitum, ne de carrucis aut laboribus sive jumentis suis, vel illi parochiali ecclesiæ, vel aliis quibuslibet reddere decimas seu primitias exigantur.

Actum Lingonis, vi Kal. Martii, indictione xvi, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo sexto, præsentibus venerabilibus episcopis Ricardo Albano, Aldone Placentino, Ouardo Cameracensi, et R. E. presbyteris cardinalibus, Risone tituli Da-

masi, Lundulpho tituli S. Laurentii, Divisone tituli S. Martini, et diaconibus Joanne de titulo Cosmidis, Berardo de titulo S. Angeli, præsentibus etiam venerabilibus personis de clericis Radulpho præposito Remensi, Richino primicerio Tullensi, Rembaldo archidiacono Tullensi: de laicis, Lotharingorum duce Theoderico, Alberto de Brienne, Garino de Monsone, Oldericò de Acromonte, Henrico de Sancto Vedasto.

CCVII.

Ad monachos et burgenses S. Ægidii. — Denuntiat eis excommunicatum a se Bertrannum comitem Tolosanum, et mandat ut ab eodem sub excommunicationis pœna abstineant.

(Anno 1107, Martii 14.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 37.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis et burgensibus S. Ægidii, salutem et apostolicam benedictionem.

Altaris B. Ægidii invasorem Bertrannum, nostris jussionibus pertinaciter resistentem, sancti Spiritus judicio sciatis excommunicatum. Quicumque ergo amodo in causa hujus invasionis adjutor ei et consiliator extiterit, ejusdem excommunicationis eum participem denuntiamus, donec satisfactionem debitam solvat. Proinde omnibus vobis mandamus, ut ab eodem Bertranno omnino abstineatis, quousque in hac pertinacia perseverare voluerit.

Datum II Idus Martii.

CCVIII.

Privilegium pro monasterio S. Germani a Pratis.

(Anno 1107, April. 4.)

[BOUILLARD, *Hist. de Saint-Germain des Prés* Preuves, p. 39.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RAINALDO abbati monasterii Sancti Germani Parisiacæ urbis episcopi ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens tuitionem ejus devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et Beati Germani monasterium, cui auctore Deo præsides, cum omnibus ad ipsum pertinentibus sub beati Petri tutelam protectionemque suscipimus. Per præsentis itaque privilegii paginam tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus, ut quæcunque libertas, quæcunque dignitas privilegio beati Germani, scriptis Childeberti, Clotarii atque aliorum regum Francorum vestro monasterio collata est, quæcunque bona, quæcunque possessiones concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium ad idem cœnobium pertinere noscuntur, quæcunque etiam in futurum juste atque canonice potuerit acquiri vel adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat vestram ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere mi-

nuere, vel temerariis vexationibus infestare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Omnis vero abbas post te qui a congregatione ejusdem cœnobii secundum Regulam beati Benedicti electus fuerit a Romano pontifice, vel a quo maluerint catholico episcopo consecratur. Præcipimus quoque auctoritate apostolica, ne quis episcoporum oleum, chrisma, benedictiones, consecrationes, ordines, vel quæque ex pontificali ministerio sunt necessaria eis vel successoribus eorum denegat. Missas itaque, ordinationes, stationes ab omni episcopo vel clero Parisiensis Ecclesiæ in eodem monasterio præter voluntatem abbatis vel congregationis fieri prohibemus. Nec habeant ibi aliquam potestatem imperandi, sed nec ipsis interdici, nec excommunicare, nec ad synodum vocare abbatem aut monachos, presbyteros aut clericos ecclesiarum ipsius loci facultatem damus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus sig., etc.

Data Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Kal. Aprilis, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo septimo; pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno septimo.

CCIX.

Monasterii S. Launomari Blesensis privilegia confirmat.

(Anno 1107, April. 2.)

[MABILL., *Annal.*, V, 500.]

Tuoms pontifex apud Sanctum Martinum, phrygium, ut mos est Romanus, id est tiaram, ferens, Dominicam Latere, Jerusalem, Quadragesimæ scilicet quartam, quæ illo anno in nonum Kalendas Aprilis incidebat, celebravit. Paulo post divertit ad Majus Monasterium, ubi diploma indulsit Mauritio abbati Sancti Launomari, quo ipsius monasterium, et penes oppidum Blesense situm, tam a Rodulfo quondam rege, quam a Carolo et Ludovico Francorum regibus, multis possessionibus et bonis ditatum confirmat.

Datum apud Majus Monasterium, iv Nonas Aprilis, per manum Equitii, agentis vicem cancellarii, indictione xv Paschalis anno viii.

CCX.

Monasterii S. Joannis Carnotensis privilegia confirmat.

(Anno 1107, April. 19.)

[Hujusce privilegii mentio tantum exstat, *Gall. Christ. nov.*, t. VIII, Instrum., 508.]

CCXI.

Privilegium pro abbate S. Martini de Campis.

(Anno 1107, April. 30.)

[DOM MARRIER, *Historia S. Martini de Campis*, p. 153.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio THEOBALDO priori S. Martini quod de Campis dicitur, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Tui ergo desiderii, filii charissime, postulationibus annuentes B. Martini monasterium, cui ex venerabilis fratris nostri Hugonis Cluniacensis abbatis institutione præses, præsentis decreti auctoritate munimus, ut quemadmodum cætera Cluniacensis cœnobii membra, semper sub apostolicæ sedis tutela permaneat. Cuncta etiam quæ in præsentis decima quinta indictione pertinere videntur, quieta vobis semper et integra permanere sancimus. Ecclesiam scilicet S. Pantaleonis intra Belvacum cum possessione duorum fratrum, Hugonis et Garnerii, et domorum propria, et aliis ædificiis juxta positis, et euna terra vacua extra murum, juxta præfatam Ecclesiam sita, et vineam in Rubero monte et prato in Ghincurte, et cum hospitibus ante portam civitatis sicut a supradictis fratribus pro sua et parentum salute oblata, et Gaufridi episcopi Belvacensis favore concessa, et in nostra sunt præsentia confirmata. Item in pago Parisiensi ecclesias de Duniaco, de Ermenonvilla, de Eriniaco, a venerabili fratre nostro Gaulone episcopo vobis concessas. In pago Silvanectensi, ecclesiam S. Nicolai cum appenditiis suis. In Ambianensi pago ecclesiam de Liniaco cum pertinentiis suis. In pago Noviomensi altare de Curcellis, et altare de Ruveron. In pago Suessionensi altare de Gozencurte, et cætera quæ de prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani secundi privilegio continentur. Quæcunque præterea a quibuslibet de suo jure eidem loco collata sunt, vel in futurum conferri contigerit, firma semper et illibata permaneant, tam a te quam ab aliis qui per Cluniacenses abbates eidem loco præpositi fuerint, perpetuo possidenda, regenda ac disponenda. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non

A satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate carcat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum apud monasterium S. Dionysii per manum Joannis, S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii Kalend. Maii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo octavo, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno octavo.

CCXII.

Privilegium pro monasterio S. Arnulphi.

(Anno 1107, Maii 5.)

[CARLIER, *Histoire du duché de Valois*, tom. III, p. x.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio STEPHANO Crespei monasterii priori ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Tui ergo desiderii, charissime Stephane, postulationibus annuentes beati Arnulphi martyris monasterium, cui ex venerabilis fratris nostri Hugonis Cluniacensis abbatis institutione præses, præsentis decreti auctoritate munimus. Omnia enim quæ a fundatoribus loci vestri Gualterio bonæ memoriæ Ambianensi comite et ejus conjugè Adela, sancto quondam Arnulpho et vestre congregationi tradita cognoscentur, vobis vestrisque successoribus confirmamus in eadem, qua tradita sunt, libertate mansura. Cuncta ea, quæ in præsentis quinta decima indictione ad vestrum locum pertinere videntur, quieta vobis semper et integra permanere sancimus; ecclesiam scilicet Sancti Germani, sitam penes castellum Pontisarense cum appenditiis..... quæ vocatur Morannum monasterium, possessionem de villa Bileti, prope Montem Desiderii. Altare villaris, altare de Garminaco, quod per Fulconis episcopi chirographum possidetis. Ecclesiam apud Lacellos; ecclesiam apud Bonoculum; ecclesiam de Restolio cum omnibus pertinentiis earum. Alodium Guidonis militis apud Mairomontem. Alodium Leocaldi apud Dilucium ab ipsis oblata, villam vallis, villam novam, et vineam Gualieri militis. Alodium de Frasneta, quæcunque præterea a quibuslibet de suo jure eidem loco collata sunt, vel in futurum conferri contigerit, firma semper et illibata permaneant, tam a te quam ab aliis qui Cluniacenses abbates eidem loco præpositi fuerint perpetuo possidenda, regenda ac disponenda. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare sed omnia inte-

gra conserventur eorum, pro quorum sustentatione A et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Est subsignatum :

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Latiniacum per manus Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi capellani ac bibliothecarii, v Nonas Maii, indictione decima quinta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo octavo [1107]; pontificatus autem domini Paschalis II papæ VIII. •

CCXXII.

Possessiones abbatiæ Elnonensis, seu S. Amandi, ordinis S. Benedicti, confirmat easque apostolicis munit privilegiis.

(Anno 1107, Maii 24.)

[MIRÆI, *Opp. diplom.* tom. II, pag. 1151.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HUGONI abbati venerabilis monasterii S. Amandi, quod Elnonense dicitur, ejusque successoribus in Christo substituendis in perpetuum.

Ad hoc nos, disponente Domino, in apostolicæ sedis servitium promotos agnoscimus, ut ejus filiis auxilium implorantibus efficaciter subvenire, obediētes tueri ac protegere debeamus. Unde oportet nos venerabilibus locis manum protectionis extendere, et servorum Dei quieti attentius providere. Igitur ob reverentiam pretiosissimi protomartyris Stephani Helnonense monasterium, cui auctore Deo præsidet, ubi etiam sacratissimum B. Amandi corpus requiescit, secundum quod eidem B. Amando petenti sanctæ memoriæ prædecessor noster Martinus papa privilegium libertatis contulit, nos sub tutela apostolicæ sedis omnino liberum in gremio sanctæ Romanæ Ecclesiæ excipimus.

Universa ergo ad ipsum monasterium legitime pertinentia nos, largiente Domino, vobis vestrisque successoribus decreti præsentis assertionem firmamus. Villam scilicet Helnonem monasterio adjacentem cum omnibus appenditiis suis ab omni sæcularium dominio liberam, sicut a religiosis imperatoribus Dagoberto, Pipino, Carolo, Ludovico, Lothario, Carolo Calvo constituta est, confirmamus.

In pago Landunensi cellam Barisiacum cum familiis et appenditiis suis.

In pago Cameracensi Braccolum, novam villam Halciacum cum appenditiis suis.

In pago Hannocensi Guariniacum, Scalpus, cum appenditiis suis.

In pago Ostrebatensi, Diptiacum, Ferinum, Scaldinium, Lurcium, Ruoth cum familia et appenditiis suis.

In pago Tornacensi Guillelme, Frigidum montem, Hertinium, Bovinas, Rumam, Spiare, Holten, cum appenditiis suis.

In pago Broghatensi, Herinias, Sein, Alenium, Warcinium, Arminium, Securiacum, Vilare, Novas-Donnes, Herlegona, terras de Germino, Millam, Rodam, cum appenditiis suis.

In pago Menpisco terras de Bonarda, de Roslare, B de Ledda, de Hardoia, de Guniguiinis, de Marchegen, de Lapiscura, de Berneham cum familia et appenditiis suis.

Super fluvium Mosam, villam Haryngas cum familia, ecclesia et appenditiis suis.

Super fluvium Rhenum terras de Sula et de Bobarga.

In Frisia terras censuales apud Dechenchas et Stouras. Porro altaria quæ in diversis parochiis possessione legitima possidetis, ab omni personatu libera vobis vestrisque successoribus in perpetuum servanda censemus, salvis nimirum consuetis episcoporum vel episcopalium ministrorum obsoniis.

In episcopatu Noviomensi, altare videlicet de Sancto Martino, altare de Cella, altare de Ruma, altare de Guillelme, de Frigido monte, de Hertinio, de Maenengen, de Guniguiinis, de Berneham, de Sedelengen, de Bichengen, de Ledda.

In episcopatu Landunensi cellam Borisiaci cum altari sancti Remigii.

In episcopatu Cameracensi, altare de Novavilla, cum appenditiis suis, altare de Guariniaco, de Scipus, de Guariniaco cum appenditiis, de Vilari, de Anurnio, d'Herlegona.

In episcopatu Atrebatensi, altare de Lurcio, de Scaldinio cum appenditiis suis Drueth, de Bulciniolo, de Ditiaco cum appenditiis suis.

Quæcunque præterea prædia, quæcunque bona vestrum hodie monasterium possidet, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium pro spe salutis æternæ poterit adipisci, vobis vestrisque successoribus firma semper et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel abiatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Obeunte te ejus loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanio-

ris, vel de suo vel de alieno si voluerint collegio, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint.

Ad hoc adjicimus ut nulli personæ facultas sit idem monasterium invadere, nec aliquam potestatem imperandi ibi exercere, neque convivia vel obsonia aliquo modo ab ipsa Ecclesia exigere, nullam etiam ordinationem quamvis levissimam facere, præter abbatis et fratrum voluntatem; quatenus monachi semper quiete maneant in abbatis sui possessione.

Si qua in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

† Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Trecis per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ix Kalendas Junii, indictione xv, anno Dominicæ Incarnationis 1107, pontificatus autem domni Paschalis II PP. VIII.

CCXIV.

Ad Gebhardum Constantiensem episcopum. — *Reprehendit quod investiti (Heinrici archiepiscopi Magdeburgensis) consecrationi interfuerit nec venerit ad concilium vocatus.*

(Anno 1107.)

[NEUGART, *God. diplom. Alem.*, II, 42.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Constantiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro multis laboribus tuis peperimus quod deliqueras. Iterum etiam litteris nostris prohibitus consecrationi ejus, qui investitus erat, interfuisti (48). Vocatus ad concilium non venisti (49). Propter hæc cum usque ad interdictionem tui officii justitiæ gladius desceisset, præteritorum bene gestorum memoria, et fratrum nostrorum nos supplicatio revocavit. Igitur etiam nunc ea tibi intentione parcimus, ut et de cætero prorsus ab hujusmodi præsumptione desistas, nec te talibus commissis admisceas. Nolumus enim ut juventutis certamina tempore quod absit æternitatis omittas. Noveris præterea fratrem no-

(48) Sermo est de Heinrico Magdeburg, quem episcopus consecravit Gebhardus. *Lank. Collect. Concil.* t. X, col. 755. *Gall. Christ.* t. V, col. 911.

(49) Intelligitur concilium Guastallense 1106, 22 Octob., convocatum a Paschale II. *Labb.*, l. e., col. 748.

strum Moguntinum (50) cum omnibus suffraganeis suis præter Bambergensem (51) et Curiensem (52) qui synodo Longobardico interfuit, pro concilii absentia a suis officiis interdictos. Neque illud concilii statutum te lateat ut quisquis clericus deinceps investituram alicujus ecclesiæ et dignitates de manu laici susceperit et ipse qui ei manum imposuerit gradus sui periculum subeat, et communione privetur (53).

Dat...

CCXV.

Reinhardi episcopi Halberstadensis petitioni non satisfacit quod « Ecclesiæ regimen per investituram manus laicæ susceperit. » In concilio Trecensi quid statutum sit nuntiat.

(Anno 1107.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1091.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, R. Halberstadensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc in Ecclesia Dei constituti sumus, ut Ecclesiæ ordinem et Patrum debeamus præcepta servare. Tu ergo ordinem Ecclesiæ adeo excessisti, ut Ecclesiæ regimen per investituram manus laicæ contra Patrum decreta susceperis. Quæ causa est cur nos petitioni tuæ satisfacere nequiverimus. Unum nos charitatem tuam monemus ut tam grave delictum emendare festines. Statutum est vero in Trecensi concilio, ut si quis ex manu laica Ecclesiæ investituram acceperit, tam ipse quam ordinator ejus deponatur, et a communione Ecclesiæ removeatur. Nos siquidem te, ut fratrem ac familiarem habere volumus et desideramus. Vale.

CCXVI.

Ad Rothardum archiepiscopum Moguntinum. — *Arguit eum de quibusdam excessibus ab eo commissis, utque in posterum ex ignorantia non erret, mittit ei quædam ex sacris canonibus excerpta, atque ad preces auorumdam prælatorum ipsi benigne indulget.*

(Anno 1107.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1220.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROTHARDO Moguntino archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto magis erga Romanam Ecclesiam te hactenus obedientem fuisse, et pro ea multa asseris sustinuisse, tanto in eam nunc gravius deliquisse comprobaris. Postquam enim sancta Romana Ecclesia materna super te viscera laxavit, et in suo te gremio misericorditer suscepit, vocatus ad concilium nec venisti, nec canonicas excusationes prætendisti. Hildinshheimensem publice criminis post synodicam prohibitionem officio restituisti, in quibus magis homines, quam Deum offendere metuisti, cum

(50) Sc. Ruthardum. *Vid. Annal. Sax.* ad ann. 1107.

(51) Præfuit hoc tempore Ecclesiæ Bambergensi S. Otho.

(52) Erat is Udalricus III.

(53) Lata est hæc sententia in concilio Trecensi, ann. 1107, mense Maio.

et apostolorum canones et plurimorum SS. præcepta contemnens ad inobedientiam te transtulisti, quæ primum hominem de paradiso expulit, et Saulem irrecuperabiliter regno privavit. Ne igitur in impositione manuum ulterius locum excusandi per ignorantiam habere possis, ... et illum Apostoli dicentis : « Nemini cito manus imposueris, ne communices peccatis alienis ; » ex multis SS. Patrum constitutionibus quædam tibi scribere necessarium duximus.

Ex canonibus apostolorum. « Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus, ecclesiam per ipsas obtineat, deponatur et segregetur, omnesque qui illi communicant. »

Item ex concilio Antiocheno. « Si quis presbyter vel diaconus per sæcularem dignitatem ecclesiam Domini obtinuerit, et ipse et ordinator ejus a communione modis omnibus segregentur, et sub anathemate sint, sicut Simon Magus de Petro apostolo. »

Item Stephanus martyr pontifex. « Laici quamvis religiosis nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur usquam attributa facultas. »

Item Symmachus. « Provida sententia enervari convenit et in irritum deduci, ne in exemplum remaneat præsumendi, ne quibuslibet laicis quamvis religiosis vel potentibus, in quacunque civitate quolibet modo liceat aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus, quas solis sacerdotibus disponendi a Deo cura commissa docetur. »

Nos quoque sanctorum canonum constitutiones sequentes cum fratribus nostris in Trecensi concilio statuimus ut quicumque clericorum de hac hora investituram ecclesiæ, vel ecclesiasticæ dignitatis de manu laici acceperit, et qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat et communionem privetur. Tu vero, frater venerande, licet nunc usque horum præceptorum transgressor existeris, tamen venerabilium fratrum nostrorum Trevisensis, Constantiensis, Bambergensis episcoporum, Hirsaugiensis abbatis precibus inclinati, misericorditer personæ meæ officia agenda indulgemus, si præterita corrigens horum præceptorum custos et observator existeris. Alioquin nec in officii tibi participabimus, nec precibus pro te fuis aurem accommodamus.

CCXVII.

Ad Nicolaum abbatem et monachos Corbeienses.— In gratiam scholarum Corbeiensium confirmat donum a rege Philippo factum, ut negotiatoribus ad forum Corbeie liber pateat comæatus.

(Anno 1107, Maii 29.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 37.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis NICOLAÛ abbati et Corbeiensis monasterii

(54) Corr. Junii.

(55) Le cart. B de Saint-Remi, p. 6, et le cart. A, p. 46, contiennent une seconde bulle du même pape, datée du 3 janvier 1110, et qui répète mot pour mot celle de 1107, sauf quatre variantes que nous indiquerons.

(56) A dater d'ici, la bulle de 1110, omettant tout ce qui concerne Gui, continue en ces termes : *Illud*

A monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonis scholarum studiis non tantum favere, sed ad hoc eorum animos etiam incitare debemus, qui pro nostro officio eorum salute prospicimus. Illud igitur donum quod filius noster Philippus Francorum rex pro peccatorum suorum remissione vestro monasterio Corbeiensi restituit, nos largiente Domino litteris præsentibus confirmamus, ut videlicet, quicumque negotiatores ad forum Corbeie venire voluerint, libere et nullo inhibente, sive per aquam sive per terram, vaicant commere. Præsentis ergo decreti litteris interdiximus ut nulli deinceps personæ facultas sit super hac causa Corbeiensi ecclesiæ aliquas injurias irrogare, ne quod possessione diutina tenuit, temeritate cujuslibet præsumptionis amittat. Si quis autem præsentis decreti tenorem agnoscens, contra id venire tentaverit, canonice distractionis animadversione multetur

Datum Antissiodori, iv Kal. Julii (54).

CCXVIII.

Monasterii S. Remigii Remensis privilegia quædam confirmat.

(Anno 1107.)

[VARIN, *Archiv. admin. de la ville de Reims*, tom I, 1re part., p. 255.]

(55) PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio AZENARIO abbati venerabilis monasterii Sancti Remigii quod secus urbem Remensem situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuam rei memoriam.

C Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, fili charissime Azenari, justis petitionibus annuentes, B. Remigii monasterium cui Deo auctore præsidet, decreti præsentis auctoritate munimus (56). Statuimus enim ut Guidonis bonæ memoriæ Remensis episcopi concessio, quam beato Leone nono intercedente vestro monasterio contulit, firma semper et inviolata permaneat : ut videlicet in mercato quod xii Kalend. Novembris penes burgem B. Remigii fieri consuevit, præter abbatem aut abbatibus ministros, nullus quisquam violenter accipiat, nullus et convenientes lædere aut bonis suis exspoliare præsumat. Cœnam etiam quam in duabus B.

D Remigii solemnitatibus apud cœnobium vestrum, Remenses episcopi inmodeste accipere consueverunt (57), nos juxta prædictorum præsulum deliberationem ab eodem cœnobio removemus. Alios quoque sumptus ab eo velejus ministris exigi prohibemus, sicut a prænominato Guidone permanum B. Leonis remissi sunt. Porro tam tibi quam successoribus tuis facultatem concedimus in causis gravioribus Roma-

autem districtius interdiximus ut in mercato...

(57) La bulle de 1110 porte : ... « accipere consueverunt cum omnibus suis sumptibus ab eodem cœnobio removemus. Hæc enim venerabilis frater Rodulfus, Ecclesiæ Remensis antistes, in præsentia nostra concessit, et utriusque partis privilegii auctoritate firmari. Porro tam .... »

nam Ecclesiam appellare, nec Remensibus episcopis liceat vos a visitatione sedis apostolicæ prohibere. Præterea quæcunque prædia, quæcunque bona, B. Remigii monasterium juste hodie possidet, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium legitime poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmium æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus, signavi (58).

Data Antissiodori per manum Joannis, diaconi ac bibliothecarii, indict. xv, anno 1107; pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ viii.

CCXIX.

Ecclesiæ Antissiodorensis bona, petente Humbaldo episcopo, confirmat.

(Anno 1107.)

[*Gesta episcop. Antissiod. ap. LABBE nov. Biblioth. mss. t. I, p. 458.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUMBALDO, Antissiodorensi episcopo ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi Domino disponente, conspiciamur. Tuis igitur, frater in Christo, charissime Humbalde, justis petitionibus annuentes, sanctam Antissiodorensis ecclesiam, cui auctore Deo præsides, apostolicæ sedis auctoritate munimus; statuimus enim ut universa, quæ ab antiquis prædecessorum nostrorum possessa temporibus, vestra Antissiodorensis ecclesia in præ-

senti xv indictione obtinere cognoscitur, tibi tuisque successoribus libera semper et illibata serventur; nullus omnino cujuscunque dignitatis aut ordinis invitis vobis aut ecclesiæ vestræ subjectionis aut res vestræ possessionis invadere, auferre, aut aliquo modo subtrahere audeat, sed omnia in tuorumque successorum canonica honestate viventium, obedientia et dispositione persistant: sic enim a prædecessoribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ pontificibus per beati Germani petitionem, cujus patrimonium Antissiodorensis parochia fuerat, creditur institutum. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

CCXX.

Privilegium pro monasterio insulæ Agensis.

(Anno 1107, Maii 30.)

[ARCERE, *Hist. de la Rochelle*, Preuv., tom. II, p. 637.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GULIELMO, priori monasterii Beati Martini in Aya insula parochiæ Santonenensis, ejusque successoribus regulariter substituendis in pacem perpetuam.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celere sequatur effectum. Vestri igitur, filii in Christo charissime, desiderii votum rationabile dependentes, petitiones tuas clementer admisimus, et beati Martini cellam, cui per fratris nostri Hugonis Cluniacensis abbatis constitutionem præsides, cum tota ipsa insula Cluniacensi semper cœnobio tanquam membrum capituli adherere statuimus, sicut a Guillelmo bonæ memoriæ Pictavorum comite et Isemberto milite oblata cognoscitur. Universa etiam vel supra virorum et aliorum fidelium oblatione seu pontificum concessione, sive principum liberalitate, sive aliis justis modis ad cellam ipsam hodie pertinentia, vel quæ in futurum ibidem conferri Domino largiente contigerit firma semper et illibata permanere sancimus. Sepulturam quoque ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, et eorum qui illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Decernimus itaque

(58) La bulle de 1110 donne à dater d'ici: « Scriptum per manum Joannis scripniarii et notarii sacri palatii.

« Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ

Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, tertio Nonas Januar., indictione iii, anno Incarnationis 1110, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ ann. xi

ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium A
temere perturbare, aut ejus possessiones auferre
vel ablatas retinere, vel injuste, datas, suis usibus
vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus
fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro
quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnimo-
dis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica
sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis pa-
ginam sciens, contra eam temere venire tentaverit,
secundo tertiove commonita, si non satisfactione
congrua emendaverit, potestatis honorisque sui di-
gnitate careat, reamque se divino iudicio existere
de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Jesu Christi aliena, fiat, atque in extremo
examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem B
eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri
Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis
percipiant, et apud districtum iudicem præmia
æternæ pacis inveniant.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Clamitacum per manum Joannis,
secretarii Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac
bibliothecarii, tertio Kal. Junii, indictione decima
quarta, anno Dominicæ Incarnationis 1107.

CCXXI.

*Ad Anselmum Cantuariensem episcopum. — Presby-
terorum filios ad sacros ordines promovere Anselmo
permittit, Richardum abbatem in communionem
suam admittit; cætera, ut pro tempore visum erit,
dispensare.*

(Anno 1107, Maii 30.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1065.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri ANSELMO Cantuariensi episcopo, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

De presbyterorum filiis quid in Romana Ec-
clesia constitutum sit, fraternitatem tuam
nescire non credimus. Caterum quia in Anglo-
rum regno tanta hujusmodi plenitudo est ut ma-
jor pene et melior clericorum pars in hac specie
censeatur: nos dispensationem hanc sollicitudini
tuæ committimus. Eos enim, quos scientia et
vita commendat, apud vos ad sacra officia pro-
moveri, pro necessitate temporis et utilitate Ec-
clesiæ concedimus: ut in posterum constitutionis
ecclesiasticæ præjudicium caveatur. De persona
quoque Richardi Heliensis abbatis, petentibus filiis
nostris, Henrico rege et Willelmo de Warewast,
permittimus ut eam in communionem tuam, præ-
missa satisfactione, suscipias, et si ad monasterii
regimen utilis ejus persona conspicitur, tuæ dis-
pensationi committimus. Cætera etiam quæ in
regno illo pro necessitate temporis dispensanda
sunt, juxta gentis barbariem, juxta ecclesiæ op-
portunitates, sapienter ac religionis tuæ sollici-
tudo dispenset.

Data III Kal. Junii.

CCXXII.

*Bulla qua jam concessam bulla Nicolai papæ II
exemptionem Corbiniacensis cœnobii a subjectione
Flaviniacensis confirmat.*

(Anno 1107, Mai. 31.)

[*Gall. Christ.*, IV, Instrum. 85.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
cto filio HUGONI abbati et fratribus Corbiniacen-
sis monasterii, salutem et apostolicam benedictio-
nem.

Officii nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum
statu sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt stabi-
lire; idcirco dilectionis vestræ petitionem clementer
admisimus ut cœnobium vestrum a Flaviniacensium
monachorum incursum liberum redderemus. Vidi-
mus siquidem venerabilium fratrum Hugonis et
Amati episcoporum definitionem, qui tunc temporis
apostolicæ sedis legatione in Galliarum partibus fun-
gebantur, quam super hoc negotio in Exoldunensi
concilio peregerunt. Auditis enim utriusque partis
allegationibus, visis etiam litteris et munimentis
quæ utrinque proferebantur in medium, ex concilii
sententia statuerunt ut Flaviniacenses monachi, qui
vestrum monasterium in cellam redigere conaban-
tur, omnino deinceps ab hac infestatione desiste-
rent; abbatis etiam Flaviniacensis in manus suas
refutatione suscepta, definitionem ipsam subscri-
ptione sua et multorum, qui adfuerant, episcoporum
nominibus munierunt. Et nos ergo, sicut et præde-
cessorem nostrum sanctæ memoriæ Nicolaum papam
C statuissse litterarum indicia manifestant, præsentis
decreti assertionem hanc Flaviniacensium monacho-
rum querelam prorsus a vestro cœnobio removemus
et sopitam in perpetuum cessare præcipimus. Porro
si Augustodunensis episcopus, ad cujus ordinatio-
nem pro parochiali jure locus vester pertinet, aliqua
vobis gravamina inferre perstiterit, ad sedem apo-
stolicam recurrendi liberam vobis concedimus fa-
cultatem. Si quis autem pertinaciter adversus ista
presumpserit, apostolicæ indignationis ultione pec-
tatur. Vos igitur, filii in Christo dilecti, Dei sem-
per timorem et amorem in vestris cordibus habere
satagite, ut quanto a sæcularibus tumultibus libe-
riores estis, tanto amplius placere Deo totius men-
tis et animæ virtutibus anbeletis.

D Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum apud Lupertiacum per manum Joannis S.
Romanæ Ecclesiæ diac. cardin. ac biblioth. II Kal.
Jun., ind. xv, Incarnat. Dom. anno 1107, pontifica-
tus autem dom. Paschal. secundi papæ VIII.

CCXXIII.

*Ad Hugonem abbatem Cluniacensem. — Cluniacen-
sibus adjudicat cellam Sancti Dionysii de Nongento,
adversus Guillelmum abbatem Sancti Petri Carno-
tensis.*

(Anno 1107, Jun. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1040.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri HUGONI Cluniacensi abbati, salutem et
apostolicam benedictionem.

Quæ semel juste rationabiliterque decisa sunt, A propter oblivionis incuriam redivivis sæpe litibus replicantur. Idcirco litteris præsentibus adnotamus qualiter inter vestri cœnobii monachos et S. Petri Carnotensem abbatem Guillelmum, de Sancto Dionysio de Nongento querela cum sua sit replicatione decisa. Idem enim Carnotensis abbas, post domni Urbani papæ decretum, super eadem cella vestros fratres, nobis in Trecensi concilio præsentibus, calumniis impetebat. Ne qua ergo scintilla jurgii remaneret, perspiciendum duximus quidquid a parte alterutra proferretur. Ostensæ igitur sunt litteræ quædam a Carnotensi abbate, per quas idem locus Carnotensibus monachis a Retrocco [cor. Joffrido] comite sub quadam fuerat conditione commissus : in quibus nulla temporum adnotatio, nullus vel B episcopi vel clericorum continebatur assensus. Ad hæc easdem litteras falsas habendas Retroccus comes, ipsius Joffridi filius, qui locum illum una cum Beatrice uxore sua vestro cœnobia obtulerat, asserbat : quia et unus testium qui subscripti fuerant, supradicti Joffridi frater adhuc superstes, se omnino interfuisse penitus inficiaretur, et easdem litteras alio tempore in capitulo Carnotensi falsatas fuisse narrabat, falsationis illius testem cum jurejurando in medium proferens. Cæterum Joffridi comitis oblatio vestro cœnobia data, et locum, et tempus, et episcopi et metropolitani consensum, et Theobaldi comitis, ejusque filii Stephani favorem, de cubus feudo idem locus fuerat, manifestius continebat. Constitit itaque apud omnes quia domini C Urbani papæ sanctio apostolicæ gravitatis pondere nitebatur plena. Quapropter ratione judicii Carnotensis abbatis querela sopita est, et monasterio vestro supradictæ cellæ in perpetuum statuta possessio. Sane huic nobiscum judicio adfuerunt venerabiles episcopi, Leodegarus Bituricensis, Aldo Placentinus, Girardus Engolismensis, Ildebertus Cenomanensis, et nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis Landulfus; de titulo S. Laurentii, qui dicitur in Lucina. Igitur et nos sanctioni prædecessoris nostri, nostræ quoque sanctionis robur adjicimus, præcipientes, et penitus interdicentes, ne quis ulterius super hoc negotio vestrum Cluniacense cœnobia inquietare præsumat. Qui vero præsumperit, D canonicæ districtiois animadversione multetur.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Datum Silviniaci per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi, viii Kal. Junii, indict. xv, incarnat. Dominicæ anno 1107, pontificatus autem domni Paschalis II papæ viii.

CCXXIV.

* *Hugoni abbati S. Germani Antissiodorensis bullam tribuit.*

(Anno 1107, Jun. 9.)

[Mentio tantum exstat apud MABILL. *Annal. Bened.*, V, 504.]

CCXXV.

Ad Ricardum Narbonensem archiepiscopum. — Narbonensis Ecclesiæ possessiones et jura confirmat.

(Anno 1107, Jul. 13.)

[MAXI, *Concil.*, XX, 1025.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri RICARDO, primæ sedis Narbonensis antistiti, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Charitatis est donum proprium, providere profectibus aliorum. Charitas enim *non quarit quæ sua sunt* (I Cor. xiii). Unde et Apostolus : *Nunc autem vivimus, si vos statis in Domino* (I Thess. iii); et iterum : *Quæ est enim spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum?* (I Thess. ii.) Hoc igitur charitatis debito provocamur, et apostolicæ sedis auctoritate compellimur, honorem debitum fratribus exhibere, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ dignitatem pro suo cuique modo cæteris Ecclesiis impertiri. Idcirco, venerabilis frater Ricarde Narbonensis archiepiscopi, præsentis decreti pagina tibi tuisque successoribus quidquid parochiarum ad primæ sedis Narbonensis Ecclesiam antiquo jure noscitur pertinere, confirmamus. Porro infra parochias ipsas jure proprietario tam tibi quam tuis successoribus possidenda, regenda et disponenda sancimus, ecclesiam Sancti Pauli cum omnibus pertinentiis suis, oppidum Caput stagni, Salas, Aruscadas, Argens, Fontem jocosum, Auriag, Villam rubeam, Scyionum, et cætera prædia, cellas seu possessiones, quæ vel a regibus, vel ab aliis fidelibus viris, ecclesiæ sanctorum martyrum Justi et Pastoris oblatæ sunt, tam in Narbonensi comitatu quam in Biterrensi, Redensi, Sustantionensi et Nemausensi. Infra vero urbem Narbonensem, medietatem ipsius comitatus, medietatem telonci, portatici, rasicæ, salinarum et cæterorum reddituum qui a civitatis comite tam de marinis quam de terrenis institutoribus exiguntur. In monasteriis vero seu cæteris per Narbonensem Ecclesiam ecclesiis, salva sedis apostolicæ auctoritate, canonicum vobis jus obtinere concedimus. Sane ad vestram metropolim pertinentes episcopales cathedras, videlicet Biterris, Carcassonæ, Tolosæ, Elnæ, Agathes, Lutevæ, Magalonæ, Nemausi, Uzeticæ, tibi tuisque successoribus in perpetuum subjectas, obedientiam debitam servare censemur. Primatum etiam vobis super secundam Narbonensem, id est Aquensis metropolis, sicut a nostris prædecessoribus statutum est, confirmamus : et quidquid ex antiquo jure sæpe dictæ ecclesiæ Narbonensi competit, ratum perpetuo et inconvulsum manere decernimus. Statuimus ergo ut nulli hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare : sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ec-

clesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cuncti autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum apud Privatum, per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, tertio Idus Julii in anno Dominicæ Incarnationis 1107, pontificatus autem domini Paschalis II papæ VIII.

CCXXVI.

Ad abbatem S. Pontii et Electensem. — Ne excommunicatos a Narbonensi episcopo suscipiant.

(Anno 1107.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1026.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, P..... abbati Sancti Pontii, et R. Electensi abbati, et cæteris monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater noster Ricardus, Narbonensis metropolitanus, adversus dilectionem vestram conqueritur quod excommunicatos et interdictos ab eo in communionem et participationem ante absolutionem suscipiatis, cum non solum vos, verum etiam laici non ignorent quoniam iniquum et contra canones sit cum interdictis et excommunicatis communicare, et eorum peccatis involvi. Nos vero in concilio quod apud Trevas celebravimus, sanctorum Patrum decreta sequentes, tam episcopis quam abbatibus et cæteris clericis interdiximus, ne ulterius excommunicatos vel interdictos ab alio in sua parochia reciperent. Igitur ne nostræ præceptionis contemptores videamini, mandamus vobis ut ab hujusmodi omnino cessetis, ne excommunicationis vinculo detineamini.

CCXXVII.

Ad monachos S. Ægidii. — Bertrannum comitem nuntiat se absolvisse, cum is illata monasterio S. Ægidii damna reparaverit.

(Anno 1107, 25 Julii.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 38.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis S. Ægidii salutem et apostolicam benedictionem.

Propter oppressiones monasterii seu villæ vestræ Bertrannum comitem diu anathematis districtione coercuimus. Denique cum venisset ad nos, præsentem abbatem vestro Ugone et fratribus sive burgensibus qui cum eo venerant, Raimundi comitis chartam

(59) Cella S. Marcelli in diocesis Valentiniensis, ibique versabatur Paschalis mense Julio, an. 1107.

A in ejus audientia perlegi fecimus : in qua nimirum charta pater ejus Raimundus comes omnes honores S. Ægidii, tam in villa vestra quæ dicitur Flaviana, quam in extrinsecis, quidquid juste sive injuste videbatur obtinere, scilicet omnes recte sive pravas consuetudines, quas ipse vel antecessores ejus ibidem habuerunt, reliquisse, et plenariam jurisdictionem Odiloni bonæ memoriæ abbati, et fratribus qui cum eo aderant, fecisse asseritur per manum prædecessoris nostri Urbani papæ apud concilium Nemausense. Eodem igitur tenore, et ipse in manu nostra omnes honores B. Ægidii et burgi vestri consuetudines abdicavit, et quæcunque damna sive alia malefacta sibi contigerant in guerra quam vobiscum et cum vestris burgensibus habuit, et abbati vestro, et burgensibus, et omnibus eorum adjutoribus per quos eadem damna illata sunt, omnino dimisit : sic eum a vinculo excommunicationis absolvimus.

Actum apud cellam S. Marcelli (59) viii Kalend. Augusti, indictione xv, præsentibus episcopis Eustachio Valentino, Berengario Biterrensi, Leodegario Vivariensi; cardinalibus Romanæ Ecclesiæ Landulpho presbytero, Joanne et Berardo diaconibus; et proceribus ipsius Bertranni, Guillelmo Ugonis de Montilio, Guillelmo de Sabrano, Bermundo Peleto, Poncio de Medenas, Rostagno de portu, et burgensibus Pagano, et Causito, et Bertranno comite milite de Poscheriis.

CCXXVIII.

Decretum pro pago Salmoriacensi.

(Anno 1107, Aug. 2.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, tom. XIV pag. 957.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, etc Inter venerabiles fratres Guidonem Viennensem et Hugonem Gratianopolitanum episcopos de pago Salmoriacensi per multos annos et multis in conciliis quæstio ventilata est. Novissime ante præsentiam nostram Lugduni in hanc concordiam ex nostri provisione iudicii convenerunt, ut ejusdem pagi æquam divisionem facerent, et tam Viennensi quam Gratianopolitanæ Ecclesiæ pars ejusdem divisionis vicinior redderetur. Quidquid autem in territorio infra Bornam et Isaram versus Gratianopolim constituto Viennensis archiepiscopus calumniabatur, ab omni deinceps infestatione liberum Gratianopolitanæ Ecclesiæ cederet; porro Ecclesia B. Donati, quæ infra Viennensem parochiam continetur cum omnibus mobilibus sive immobilibus ad eam pertinentibus, Gratianopolitanus episcopus jure proprietario possideret, et tam canonicas ipsius Ecclesiæ quam universa ad eam pertinentia ipse diserneret : Viennensis autem parochiali tantum jure in clericorum et altarium consecrationibus uteretur. Pari ergo communique consensu, Salmoriacensis pagi talis facta est divisio, ut undecim castella cum ecclesiis et parochiis et totis mandamentis suis, Viennensi Ecclesiæ : et undecim castella cum

ecclesiis et parochiis, et totis mandamentis suis Gratianopolitanæ Ecclesiæ dederentur. Hæc autem sunt castella quæ in portionem Viennensis Ecclesiæ segregata sunt, castrum Sancti Georgii, Bressiacum, castrum Veteris Villæ, castrum Orniciacum, castrum Bonocellum, castrum Leemps, castrum Plannilla, castrum Clarimontis, castrum Sancti Lorii, castrum Paladrudi, castrum Vireu. Item hæc sunt quæ in portionem Gratianopolitanæ Ecclesiæ obvennerunt; castrum Vinniacum, castrum Nerpoicum, castrum novum, castrum Tullinum, castrum de Ruens, castrum Moirencum, castrum Vorione, castrum Tuluwis, castrum Miribellum, castrum Minuetum, de Scalis, castrum Vorapium et super hæc Ecclesiæ cancellario, cum tota parochia sua. Sic largiente Domino, supradictæ quæstionis diuturnitas terminata est, et pacis atque concordiæ inter Viennensem et Gratianopolitanam Ecclesiam, eorumque præsules utroque in idipsum consentiente stabilitas instituta est. Quam stabilitatem nos in perpetuum permansuram largiente Domino confirmamus, præcipientes et omnimodis sancientes, ut pars quæ Viennensi seu Gratianopolitanæ quemadmodum suprascriptum est, cessit Ecclesiæ, semper ejus parochia sit, nec ulli omnino personæ liceat, aut Viennensi suam, aut Gratianopolitanæ suam, quæ superius distincta est, ullo unquam tempore subtrahere portionem. Si vero alter adversus alterum indeliberata parte quæstionem aut violentiam fecerit, juxta conditionem quare in judicio uterque constrinxit, accepta portionis possessione careat, et omne deinceps agendi jus in eodem negotio prorsus amittat. Ad hæc præceptum est et repetita præceptione firmamus, ne Viennensis episcopus ulterius in illa parte Gratianopolitanæ Ecclesiæ, aut pacem, aut communionem aut aliquam exactionem requirat, aliter quam in Riensi, seu Vivariensi parochia ad Viennensem metropolim pertinente; adfuerunt hic judicio sive concordiæ, quæ Lugdunum iv Kal. Februarii facta est, venerabiles episcopi Richardus Albanus, Aldo Placentinus, Potius Anciensis, Leodegarius Vivariensis, Guido Gehennensis, Eustachius Valentinus, Cono Maurianensis, et Guigo comes Albanensis.

Datum per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, apud ecclesiam Sancti Petri de Alaverdo, iv Nonas Aug., indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1107, pontificatus autem domni Paschalis II papæ viii.

CCXXIX.

Ad Hugonem abbatem Cluniacensem. — Sancti Wlmari abbatiam illi subjicit corrigendam. Ejus abbates in perpetuum ab abbatibus Cluniacensibus constituentur. Cuius monacho liceat ad Cluniacense cœnobium transire.

(Anno 1107, Aug. 4.)

[MANI, *Concil.*, XX, 1040.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-

rabili fratri Hugoni Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, sine aliqua est, auctore Deo, dilatione complendum. Venerabilis siquidem frater noster Joannes Morinorum episcopus, petente Eustachio Bononiensi comite, Sancti Wlmari abbatiam sollicitudini tuæ, charissime frater Hugo, corrigendam commisit. Et nos ergo juxta ejus desiderium ac deliberationem, præsentis decreti assertionem sancimus, ut idem Beati Wlmari monasterium, semper in tua tuorumque successorum ordinatione permaneat; nec alius illic abbas substituitur nisi qui vestra fuerat deliberatione provisos. Idem etiam de Menatensi monasterio constituimus, quod jam diu in vestra ordinatione permansit. Præterea quoniam omnipotens Deus, et ante nostra tempora, et in diebus nostris, præcipuam religionis monasticæ disciplinam in vestro dignatus est monasterio conservare, hanc vobis prærogativam concedimus ut quisquis ad vos alieni monasterii monachus pro vitæ melioratione transierit, licenter recipiatur, remotis prioris loci querimoniis, ut, largiente Domino, salutis quam quærere videtur apud vos potiat effectum. Si quis vero temerario ausu his salutiferis constitutionibus obviam ire præsumperit, apostolicæ indignationis ultione plectatur, et communionis ecclesiasticæ periculum patiat.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Datum apud Aquabellam per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii Nonas Augusti, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1107, pontificatus autem domni Paschalis papæ II anno ix.

CCXXX.

Monasterio S. Benedicti Padiltronensi privilegia quædam concedit.

(Anno 1107, Sept. 1.)

[Vide BACCHINI, *Dell'istoria del monasterio di S. Benedetto di Polirone. Modona, 1696, 4°, Racc. p. 68.*]

CCXXXI.

Ecclesiæ Lucensis privilegia, petente Rangerio episcopo, confirmat.

(Anno 1107, Sept. 18.)

[BALUZ, *Miscell.* edit. Luc. IV, 187.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri RANGERIO Lucano episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolica beatorum, Petri et Pauli specul. positi, Domino disponente, conspicimur. Tuis igitur, venerabilis frater et coepiscopo Rangeri in Christo charissime, justis petitionibus annuentes S. Lucanam Ecclesiam cui Deo auctore præses, apostolicæ se-

dis auctoritate munimus. Statuimus enim ut universæ per Lucanam parochiam plebes in tua tuorumque successorum apostolicæ sedis communionem obtinentium obedientia semper ac dispositione persistent. Nec personæ cuique facultas sit ecclesias intra Lucanam urbem seu extra sitas a consueto vobis servitio sequestrare, aut capellas plebium ab ipsarum unitate ac subiectione subtrahere. Illud autem omnimodis interdiximus, ne cuique in posterum clerico aut monacho liceat capellam vel ecclesiam de laici manu suscipere, quoniam ecclesiæ vel ecclesiarum res juxta canonicas sanctiones sub episcopali provisione sunt servandæ. Præterea quia juxta Apostoli dictum laborantem agricolam primitus de fructibus percipere tam tibi quam successoribus tuis in pastoralis sollicitudine laborantibus partes altaris et sacrarii confirmamus, ut videlicet citra personarum quavumlibet contradictionem sive molestiam ad vestræ seu hospitem sustentationem usus in perpetuum habeatis, oblationum partes, quæ vel ad altaria matricis Ecclesiæ vel ad *Vultus Sacrarium*, vel in parochialibus ecclesiis offeruntur, sicut easdem partes prædecessores tui multorum temporum episcopi quiete ac pacifice possedisse noscuntur. Si quis igitur in crastinum episcopus aut abbas, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicomes, castaldio, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ concessionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem supradictæ Lucanæ Ecclesiæ iura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Fesulis per manum Joannis, S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xiv Kal. Octobris, indict. 1, Incarnat. Dominicæ an. 1107, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno ix.

CCXXXII.

* Gregorii archidiaconi, Huberti archipresbyteri, Raynerii primicerii, Guidonis cantoris, fratrum ecclesiæ Lucanæ privilegia quædam confirmat.

(Anno 1107, Sept. 18.)

[Vide *Memorie edocumenti per servire all'istoria del principato Luccese*, Lucca, 1815, 4°, V, 1, 578.]

CCXXXIII.

Ad Joannem abbatem Florentinum. — Privilegium Florentini cænobii.

(Anno 1107, Sept. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1052.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI abbati Florentini monasterii quod San-

ctæ Mariæ dicitur, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu, etc. Præterea quæcumque hodie pontificum concessione, principum liberalitate, vel oblatione fidelium, vel aliis justis modis id cænobium possidet, sive in futurum juste ac canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Laborum quoque vestrorum decimas, præter quorumlibet contradictionem, tam vobis quam successoribus vestris in monastica religione permanentibus, habendas concedimus: consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, seu clericorum monasterio pertinentium, a Florentino accipietis episcopo: siquidem gratiam apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitatis molestia voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quæ postulatis indulgeat. Porro episcoporum seu episcopalium ministrorum actiones omnes ab ecclesiis sive clericis ejusdem monasterii removenus. Sepulturam quoque ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri desideraverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Florentiæ per manum Joannis, S. R. E. diaconi card. ac biblioth., anno Dominicæ Incarn. 1108, viii Kal. Octobr. indict. 1, pontificatus ver. domni Paschalis II papæ an. ix.

CCXXXIV.

Bulla Paschalis papæ II. — Privilegium pro parthenone S. Petri de Lucca.

(Anno 1107, Octobr. 3.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, App. 204.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ filiæ BEATRICI abbatissæ monasterii Sancti Petri, quod juxta oppidum Luci situm est in diocesi Florentina, ejusque posteris regulariter substituendis in perpetuum.

Austri terram inhabitantibus per prophetam Dominus præcipit cum panibus occurrere fugienti.

Idecirco vos, filiæ charissimæ, de sæculo fugientes gratanter excipimus, et per sancti Spiritus gratiam sedis apostolicæ munimine confovemus; statuimus itaque ut quæcumque prædia, quæcumque bona, quæ idem cænobium ex oblatione Gothidii bonæ memoriæ viri et concessione Rodulphi Camaldulensis prioris in præsentiarum possidet, vel in posterum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium Domino largiente, juste atque canonice poterit adipisci, firma vobis et eis, qui post vos successuri sunt, illibata permaneant. In quibus hæc visa sunt propriis vocabulis exprimenda, scilicet pars de oppido Luci cum pertinentiis, Larciane villæ pars cum pertinentiis suis; pars de Contanceruto, de Rivo Frigido cum pertinentiis suis,

et de Rivo cornoclaria cum pertinentiis suis; pars A de villa Castri, et de villa Sylvæ et Frenæ cum pertinentiis suis. Infra urbem Florentinam una domus juxta ecclesiam sancti P.... alia juxta ecclesiam Sancti Donati, et cætera quæ in ejusdem urbis territorio monasterii vestri sumptibus acquisistis. Laborum vestrorum quoque decimas præter episcopi seu episcopalium ministrorum contradictionem, perpetuo vobis habendas concedimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro locus ipse semper sub Camaldulensis prioris provisione permaneat, nec episcopo, nec episcopi ministris liceat ejusdem loci congregationem, aut ejus presbyteros excommunicare, vel interdicere, vel super ullo negotio molestare, nisi prius Camaldulensem priorem charitatis studio perquisierint. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostram paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et semel, bis, ter commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, in excommunicationem incidat, et potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem congregationi B justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Bibienam per manus Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Nonas Octob. indictione 1, Dominicæ Incarnationis anno 1107, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ ix.

CCXXXV.

Ad Daibertum archiepiscopum Senonensem. —
Dijudicandam committit causam abbatum duorum.

(Anno 1107, Oct. 25.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1016.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri DAIBERTO Ecclesiæ Senonensis archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto major tibi animarum cura commissa est, tanto sollicitiorem esse in omnibus te oportet. Invigila igitur, frater charissime, sicut bonus pastor super gregem Domini : ut eum talem possis Domino assignare, qui et sibi placeat, et se dignum bona retributione ostendat. Finis tuus quotidie appropinquat, et licet hoc certum sit omnibus, extremus tamen dies incertus est. Esto itaque semper sollicitus, et si forte negligenter te aliquando habuisti,

nunc totum studeas per Dei gratiam emendare : ut cum Dominus venerit, te vigilantem inveniat et sic paratum, quatenus in æternæ vitæ suscipi gloria merearis. De querimonia, quam Virziliensis abbas adversus Floriacensem pro quadam gerit ecclesia, justitiam debitam facias. Non enim volumus, privilegiorum [f., ut privilegiorum H.] obtentu Ecclesia quælibet præjudicium patiat.

Datum apud Tiphernum x Kal. Novembris.

CCXXXVI.

Ad Hierosolymitanæ Ecclesiæ clericos, regem [Balduinum] et populum.

(Anno 1107, Dec. 4.)

[Eugène DE ROZIERE, *Cartulaire du Saint-Sépulcre*, Paris, Imprimerie nationale, 1849, p. 8.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Hierosolymitanæ Ecclesiæ clericis, regi B[ALDUINO] et populo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesiæ vestræ scandalis tanto vehementius urimur, quanto minus pro locorum longioribus interstitiis eorum curationibus possumus imminere, ob hoc præsertim quia Hierosolymitana civitas et Sepulcri Dominici reverentia illustris est et in medio multarum posita nationum, quarum aliæ Christianam fidem, aliæ Latinæ puritatis consuetudinem irridere conantur. Et prius enim [pro] Daiberto et postmodum pro Evremaro vestra scandalizatur Ecclesia. Si quidem in Daiberto bonæ memoriæ, fratrem nostrum et coepiscopum, acerrime conspiratum esse [noscur]; ad quod negotium decidendum nostræ sedis [legatum], presbyterum cardinalem Robertum, misimus. Tunc profecto in eundem episcopum, quia defecisse judicio videbatur, depositionis sententia data est. Cæterum frater ille, ad sedem apostolicam veniens, non defecisse, sed regio se fatabatur timore propulsum; apud nos itaque judicium exsecutus est. Interim apud vos Evremarum novimus legati nostri favore ad regimen episcopatus electum. Nos autem, in Lateranensi Ecclesia Daiberti satisfactione suscepta, suo eum officio et Hierosolymitanæ sedi restitutum synodali judicio; Evremarum vero a Hierosolymitana sede removimus, episcopi nimirum officio reservato, quia in locum vacuum successisse legati nostri videtur assensu. Evremaro tamen id indulgentiæ reservatum est ut, si ab aliqua vacante vocaretur Ecclesia, vel post Daiberti obitum a Hierosolymitana requireretur Ecclesia, episcopale illuc officium exerceat. Cæterum antequam vobis sententia hæc auctoritatis nostræ litteris insinuaretur, confrater noster Daibertus, evocante Domino, ab hac luce subtractus est. Nuper autem supradictus frater noster Evremarus et Arnulfus, ecclesiæ vestræ archidiaconus, cum nonnullis aliis ad nostram præsentiam pervenerunt, multas ac diversas ac valde dissonas litteras afferentes : Evremarus quippe tam capituli quam episcoporum et regis litteras attulit, rogantes et postulantes ut, ipsum pallio privilegioque donantes, in Hierosolymitanæ sedis præsulem apostolicæ sedis

auctoritate roboraremus; porro Arnulfi archidiaconi litteræ, quas a capitulo, ab episcopis et a rege missas præsentavit, id penitus postulabant ut Evremarum, tanquam inutilem et synodalis sententiæ contemptorem, a Jerosolymitana omnino removeremus Ecclesia. Nec minor in utraque partium verbis dissensio et concertatio agebatur: Evremarus quippe adversus archidiaconum et eos qui cum eo erant, querimoniam disponebat quod sibi inobedientes existerent, cum se post Daiberti obitum, post concilii sententiam cognitam, in patrem et episcopum tenuisse[nt]. De litterarum quoque tempore magna inter eos dissensio est facta: Evremarus vero ad suæ allegationis robur litteras, quas attulerat, post Daiberti obitum, post cognitam concilii sententiam, datas sibi a rege, a capitulo, et a cæteris, quorum erant inscripta nomina, asserebat; illi econtra ante certam synodalis sententiæ notitiam litteras illas datas contestabantur, se vero et cæteros capituli fratres post illius sententiæ certam notitiam nullam ei, tanquam suo episcopo, subjectionem aut obedientiam exhibuisse, imo tam se quam regem illi, ut a Jerosolymitana cathedra discederet, instituisse, sicut in regis et aliorum, quas attulerant, litteris videbatur. Post hujusmodi concertationem diutinam, aspirante Domino, data est fratrum, qui nobiscum aderant, deliberatione sententia: ut Evremarus testes afferret, qui super sancta jurarent quod Jerosolymitana Ecclesia post certam synodalis sententiæ cognitionem ipsum in episcopum elegisset, et litteras ei, quas attulerat, dedissent, cum videlicet secundum sententiæ tenorem eis licuit ipsum et habere, si vellent, et non habere, si nolent. Cæterum, quia nec Evremari pars ad id confirmandum, nec adversarium ad infirmandum sufficere videbatur, visum nobis est ut hujus negotii finis ad vestrum omnium præsentiam differretur, ubi quid potius gestum sit, quid veritate nitiur, per Dei gratiam latere non potest. Propter hujus causæ notitiam et finem certum legatum nostrum ad vestram Ecclesiam destinamus. Sic ergo a nobis et a fratribus nostris est statuta sententia: si apud vos hoc pro certo constiterit quod post certam sententiæ nostræ synodalis notitiam eum communiter in capitulo elegistis, exigente videlicet Ecclesiæ voluntate et litterarum, quas per eum nobis misistis, petitione, omnino ipsi deinceps obedire, sicut vestro episcopo, debeatis: si vero secus actum constiterit, ipse deinceps Jerosolymitana cedat Ecclesia; tunc enim vobis licuit eum vel habere, si velletis, vel non habere, si nolletis; nunc jam propter Ecclesiæ scandalum, si tunc repudiatus est, vobis permittitur præsidere, sed communi per Dei gratiam voto communique consilio pastorem canonicum secundum canones eligatis. Si verò partium in hoc fuerit contra diversitas, frater noster Evremarus, juxta tenorem superioris prolatae sententiæ, suæ allegationis certitudinem cum septem idoneis testibus jurejurando perficiat.

Datum Laterani, II Nonas Decembris, in dictione prima, per manum Joannis diaconi.

CCXXXVII.

* *Monasterio Casæ Dei monasteria quædam sub-jicit.*

(Anno 1107, Dec. 5.)

[Hujus privilegii mentio tantum exstat apud MABILL. *Annal. Bened.*, V, 455 et 501.]

CCXXXVIII.

Anselmo archiepiscopo Cantuariensi mandat ut iudicet de matrimonio Roberti comitis a rege Angliæ capti.

(Anno 1107.)

[Anselmi Cantuar. *Opp.*, epist. lib. IV, ep. 85.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, venerabili fratri Anselmo Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo gratias agimus quia tuis plurimis laboribus in Anglica Ecclesia fugatis tenebris antiquum lumen refulsit. Vigilandum tamen est ne in Dominico agro super bonum semen iniunctus zizaniam projiciat, atque prava radix pravum virgultum producat. Audivimus denique quod quidam comes Robertus, qui ab Anglico rege in captione tenetur, sub prohibitione consanguinitatis uxorem duxerit, quam ejus propinqui præfato comiti remiserunt. Unde mandamus dilectioni tuæ ut eundem comitem convenias, et si hæc vera esse repereris, adhibitis idoneis testibus ita sapienter disponas, ut utrique a peccatis liberati, libere Deo famulari valeant. Oret pro nobis dilectio vestra.

CCXXXIX.

Privilegium pro ecclesia Sancti Martini.

(Anno 1107.)

[MEICHELBECK, *Historia Frisingensis*. Aug. Vind. 1729, fol. I, 1, 293.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio DICTERAMO, et ejus fratribus in Beati Martini monasterio canonicam vitam professis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente conspicimur. Udascalchus siquidem Tegersensis abbas augendæ religionis causa, de sui monasterii possessionibus regularium fratrum, qui canonici dicuntur, congregationem alere Domino largiente disposuit, in loco quem Sancti Martini cellam appellaverunt. Ejusdem igitur abbatis et monachorum ejus justum votum piisque desiderium cognoscentes, quod ab eis institutum est præsentis decreti favore firmamus. Ipsam enim cellam et canonicorum illuc congregatorum seu congregandorum conventum apostolicæ sedis munimine confirmamus statuentes, ut quæcunque prædia, quæcunque bona per supradictum Tegersensis monasterii abbatem vel per alios fideles de jure proprio loco eidem concessa sunt, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum,

vel oblatione fidelium, juste illic dari offerriue contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temerarie perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Frisnigenensis episcopi canonica reverentia. Decimas etiam novialium vestrarum vobis vestrisque successoribus habendas remota episcopaliu ministrorum contradictione concedimus. Sane post professionem exhibitam nemini vestrum liceat proprium quid habere, nec sine præpositi congregationis licentia de claustris discedere, ut in eo quod assumpsistis proposito, Domino largiente, constanter in perpetuum maneatis. Si qua igitur ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis suscipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Hæc acta sunt anno Dominicæ Incarnationis 1107, Paschalis PP. secundi octavo.

CCXL.

Ad Adelgotum Magedaburgensem archiepiscopum. — Cital eum ad sedem apostolicam de excessu commisso rationem redditurum.

(Anno 1107.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1223.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ADELGOTO (60) Magedaburgensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto te amplius diligimus, tanto de tuo excessu vehementius miramur, quod post synodalis mandati celebrationem, primus prævaricationem incurrisse conspiceris, cujus prævaricationis correpto alias non posse fieri credimus, nisi per te ipsum ad præsentiam apostolicæ sedis accesseris. Tuam ergo dilectionem litteris præsentibus præmonemus, ut opportuno quod tibi visum fuerit, tempore nostro te

(60) Hunc genere comitem de Loc tradunt annales Paderbornenses, virum magna in pauperes liberalitate, et in Deum religione, decus Saxonie ob constantiam erga sedem apostolicam: mortem obiit an. 1119. MARTENE.

(61) Erat is Obertus, de quo auctor Historiæ Andagiensis monasterii in Martenii Collect. ampl. tom. IV, p. 974, Henrici episcopi Leodiensis rix audita morte Obertus sine electione ecclesiastica de

A statuas conspectui præsentare, quatenus quod in te vulneratum est, per omnipotentis Dei misericordiam apostolicæ sedis sanetur antidoto.

CCXLI.

Ad Brunonem Trevirensis archiepiscopum. — Committit ei absolutionem ab excommunicatione episcopi Leodiensis.

(Anno 1107, Nov. 11.)

[HONTHEIM, *Hist. Trevir.* I, 488.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili confratri BRUNONI Trevirorum archiepiscopo salutem et apostolica benedictio.

Frater noster Leodiensis (61) episcopus missa ad nos legatione suppliciter consortium nostræ communionis expetiit. Nos scientes Domini voluntatem, qui omnes homines vult salvos fieri et neminem perire, nostras in hoc tibi vices committimus ut, scripto professionis accepto, quod in subditis habetur, ipsum et Leodiensem clerum sive populum a vinculo excommunicationis absolvas, et catholicæ ecclesiæ reconcilies. Quod enim frater noster Magdeburgensis episcopus super huiusmodi reconciliationibus passim facere dicitur (62), tanquam sine Romanæ Ecclesiæ præcepto factum, ratum habere non possumus. « Ego N. anathematizo omnem hæresim, et illam præcipue quæ conturbat statum præsentis Ecclesiæ, quæ docet et astruit anathema contemnendum, ligamenta Ecclesiæ spernanda esse, hanc cum suis fautoribus et auctoribus damno et anathematizo. Promitto autem obedientiam Romanæ sedis præsulibus P. ejusque successoribus sub testimonio Christi et Ecclesiæ, affirmans quod affirmat, damnans quod damnat sancta et universalis Ecclesia. Quod si ab hac mea professione in aliquo deviare tentavero, ipse in me sententiam damnationis protulisse iudico. »

Data III Idus Novembris.

CCXLII.

Ad Conradum Salzburgensem archiepiscopum. — Consolatur quod a suis multa passus esset. Item de quibusdam ab ipso interdictis, et de Guibertinis.

(Anno 1107.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 417.]

INNOCENTIUS [PASCHALIS (63)] episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri CONRADO Salzburgensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Gravis quidem, charissime frater, passionis videtur angustia, quam te a filiis tuis pati significasti, quos nutriendos in Domino suscepisti. Sed quale sit passionis præmium, pastoris nostri voce instruumur

manu regis (Henrici IV) episcopatum extorsit, cum maximis pactis præmiis, tamen etiam fidelitatem illi faciens interpositione iurijurandi. Ob hæc igitur crimina excommunicationem incurerat Obertus.

(62) Nixus, sine dubio, titulo suæ primatiæ.

(63) Pro Innocentius legendum esse Paschalis e codice Vindobonensi docet Wattenback ap. *Pertz Archiv.* X, 491. JAFFÉ.

dicentis, quod si pro justitia patimini, beati eritis (I Petr. III). Noli ergo desistere, noli ovibus Christi subsidia opportuna subtrahere, ne lupo rapienti aditus in ovile Domini relinquatur. Qualiter pugnare debeas, divinæ Scripturæ vocibus sufficienter instrueris. Nostræ facultatis auxilium per Dei gratiam semper paratum invenies.

Pro quibusdam ecclesiis a te interdictis nos Henricus dux Carinthiæ postulavit : nos autem totum id dispositioni tuæ committimus. Quid enim inde fieri debeat, tua dilectio poterit sapientiorum fratrum deliberatione disponere. De Hugone Brixienti hoc servandum præcipimus, quod et de cæteris Guibertinis in conciliis statutum est, ut nec promoveantur, nec in suis ordinibus recipiantur.

CCXLIII.

Hugoni abbati Cluniacensi monasterium S. Germani Antissiodorensis addicit.

(Intra an. 1099-1108. — Fragm.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 177.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei....

... Cæterum omnipotentis Dei misericordia beati Germani meritis locum illum respiciente venerabilis fratris nostri Umbaldi Antissiodorensis episcopi postulatione præsentis et nobilium virorum, videlicet Stephani Blesensis comitis et Adelæ uxoris ejus, et Guillelmi comitis Nivernensis allegatione supplicii prædecessori nostro sanctæ memoriæ Urbano secundo subjectum est ut idem monasterium reverentissimi fratris nostri Hugonis Cluniacensis abbatis sollicitudini committeretur in disciplina regularis ordinis reducendum. Sic nimirum et principalium precum votis et præcepti pontificalis auctoritate compulsus loci curam suscepit, teque, filii charissime Hugo, in Cluniacensi claustro probabilius eruditum illic abbatem constituit, et disciplinæ regularis ordinem Domino largiente restituit. Et nos ergo nostri prædecessoris institutionem legitimam præsentis decreti pagina per Dei gratiam confirmamus, ut videlicet prædictum Beati Germani monasterium in præfati Hugonis abbatis Cluniacensis et successorum ejus ordinatione perpetuo permaneat, etc.

CCXLIV.

R[angerio] episcopo Lucensi canonicos S. Frigidiani commendat.

(Intra an. 1099-1108.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. IV, 586.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Gen. Fri. R. Ecclesiæ Lucanæ episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

De probitate et charitate tua nullatenus ambigimus, quod religiosos viros diligas, et eos secundum facultatis tuæ modum fovere studeas : pro communibus tamen filiis beati Frigidiani canonicis ampliori gratia te rogamus, atque præcipimus, ut eos diligere et honorare procures. Nec eis aut a clericis tuæ ditioni subjectis, aut ab aliis quibuslibet molestias patiaris inferri : illatas vero austeritate con-

grua tui officii ulciscaris. Fraternalitatem tuam omnipotens Dominus inter omnia adversa custodiat.

CCXLV.

R[angerium] episcopum Lucensem reprehendit quod canonicos S. Frigidiani patiatur injuriis affici.

(Intra an. 1099-1108.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. IV, 585.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, R. Lucanæ episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Pastorum est, ut vovit prudentia tua, ovibus suis providere, et ab incursibus et opprimentium insidiis eas custodire, et religiosos viros, quos te facere credimus, tueri et fovere. Unde miramur quod religiosos viros, S. Frigidiani canonicos, quos sub tuitione apostolica suscepimus, inquitari permittis, cum tibi parati sint obedire. Nos te tanquam charissimum fratrem diligimus, et non pro minimo habere quod te super hoc jam diu toleravimus. Audivimus siquidem quod capella S. Michaelis a quodam tuo plebano destructa sit, et prædictis fratribus absque judicio ablata. Mandamus itaque fraternitati tuæ ut prædictam ecclesiam reedificari præcipias, et consecratam usque ad proximas Kalendas Augusti reddi facias. Si quam vero causam adversus canonicos plebanus se habere confidit, ante tuam præsentiam justitiam exsequatur, ut nullus deinceps locus querimoniarum relinquatur, et fratrum religio minime impediatur; alioquin nos per gratiam Dei non diutius tolerabimus, quin adversus eos, qui auctoritati apostolicæ sedis præsumptuose injuriam intulerint, beati Petri gladium exeramus et dignam sententiam proferamus.

CCXLVI.

Ad R[othonem] præpositum S. Frigidiani.

(Intra an. 1099-1108.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. IV, 584.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto Filio R., salutem et apostolicam benedictionem.

Illud tibi et fratribus tuis contigisse videtur quod filiis suis Sapientia dicit : *Fili, accedens ad servitum Dei, præpara animum tuum ad tentationem; secl* consolatur nos Apostolus : *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, necesse est ut persecutionem patientur.* Fratri nostro Lucano episcopo scripsimus, et per fratrem nostrum Reginum episcopum rogavimus ut se erga vos sive in ordinibus seu in aliis benignius ac mitius habeat. Quod si nos pro vobis audire noluerint, tibi et fratribus tuis beati Petri solatium non deficiet. Rogamus autem ut sive per te seu per fratres tuos Beati Floridi canonicam visites, ut quod bene cœptum est, cooperante Domino, sine meliori terminetur.

CCXLVII.

Ad R[angerum] episcopum et canonicos Ecclesiæ Lucensis. — De canonicis S. Frigidiani.

(Intra an. 1099-1108.)

[BALUZ., *Miscell.* IV, 585.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-

etis fratribus R. episcopo et canonicis Ecclesiæ A Lucanæ salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus vos erga Sancti Frigidiani canonicos animum convertisse, ut et eis benevoli sitis, et benignitatem exhibeatis. Quod nobis adeo gratum est, ut pro eis dilectioni vestræ gratias referamus. Rogamus etiam ut si eis bona fecistis, meliora in posterum faciatis; quod enim eis impenditis, vobis ipsis tribuitis. Vestri enim filii et fratres sunt, illorum bonum vestrum est, si vestra charitate foveantur; augeat in vobis Dominus gratiam suam, ut per temporalis pacis concordiam ad pacem perveniatis æternam.

CCXLVIII.

* *Monasterii S. Michaelis Siegburgensis possessiones et privilegia confirmat.*

(Anno 1108, Jan. 7.)

[Hujus privilegii mentio tantum exstat apud JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 496, et ex schedis Pertzii. — Incipit: « Sicut injusta. »]

CCXLIX.

Lansberto Atrebatensi et Joanni Tarvannensi mandat, judicent inter canonicos Tornacenses et monachos S. Martini.

(Anno 1198.)

BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 156.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis LAMBERTO Atrebatensi et JOANNI Morinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Querimonia Tornacensium canonicorum jam diu adversus monachos Sancti Martini exagitata adhuc vehementius exagitur. Unde dilectioni vestræ mandamus ut locum utrisque partibus competentem constituatis, et prædicta querimonia diligenter examinata, eam penitus decidere studeatis, et remota appellatione debitum finem imponatis, ut nullus per Dei gratiam querimoniam locus ulterius relinquatur.

CCL.

Privilegium pro ecclesia S. Evasii.

(Anno 1108, Febr. 25.)

[DE CONTI, *Notizie storiche della città di Cazale.* Cazale. 1838, 8°, I, 328.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GIRARDO præposito et ejus fratribus in ecclesia Sancti Evasii canonicis viventibus, eorumque successoribus in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facile præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Proinde nos vestris precibus annuentes, præsentis decreto sancimus, ut quæcunque bona in præsentis vestra Ecclesia legitime possidet, sive in futurum largiente Domino juste atque canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eamdem ecclesiam aut claustrum vestri domos invadere aut ejus possessiones auferre, aut ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra eorum pro quo-

rum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Illud sane omnimodis interdicens, ne quis militum, aut quarumcumque personarum sæcularium, de prædictis rebus ejusdem Ecclesiæ, seu rusticorum ad ipsius Ecclesiæ parochias pertinentium decimas auferre præsumat, sed in vestros seu Ecclesiæ vestræ usus juxta sanctiones canonicas conferantur. Vobis præterea, vestrisque successoribus in catholica veritatis unitate permanentibus id concedimus, ut si quando Vercellensi Ecclesiæ catholicus defuerit episcopus, chrisma, oleum sanctum, ordinationes clericorum, a quo malueritis catholico suscipiatis episcopo, conservata in posterum catholici episcopi debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholice Ecclesiæ episcopus

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Kalendas Martii, indictione I, Incarnationis Dominicæ anno 1108, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno IX.

CCLI.

* *Ottoni episcopo Bambergensi asserit oppidum Albe-
guinstein, ab Heinrico rege traditum.*

(Anno 1108, Mart. 4.)

[Mentio exstat apud LANG, *Regesta, sive Rerum Boicarum autographa e regni scriniis.* Monaci, 1822, 4°, t. I, p. 111.]

CCLII.

P[etro] Legionensi, D[idaco] Compostellano, R. Palentino, P. Nazarensi, P[elagio] Asturicensi episcopis scribit de Ecclesiæ Burgensis finibus non imminuendis.

(Anno 1108, April. 11.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXVI, 471.]

PASCHASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis P. Legionensi, D. Compostellano, R. Palentino, P. Nazarensi. P. Asturicensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Voluntatis quidem nostræ fuerat ut frater noster G. Burgensis episcopus Oxomensi Ecclesiæ, quia pauperior videtur, aliquid de suæ parochiæ parte concederet. Cæterum fraternitas vestra, cui terminos illos de quibus quæstio fuerat, indagare præcepimus, rescripsit nobis, Gomizonem bonæ memoriæ Burgensem episcopum statim post divisionem

factam illos terminos per triennium tenuisse. Cum vero Toletanus archiepiscopus Oximam tenens, terminos illos et totam aliam diocesim usque ad rivum de Aslanza, et Sanctum Petrum de Barilangas, cepisset, totum id Garsias Burgensis episcopus litteris Romanæ recuperavit Ecclesiæ. Porro scriptum illud vetus quod Oxomensis episcopus habere se dicit, sicut nec a vobis, nec a nobis authenticum creditur. Sane quid a prædecessore nostro Urbano super his omnibus et qualiter statutum sit, et ipsius monumentis certius approbatur. Constat igitur quod frater noster Burgensis episcopus ad concedendam parochiæ partem ex iudicio compelli non potest. Ne igitur ulterius pax Ecclesiæ perturbetur, terminos illos de quibus hactenus quæstio acta est, et cætera, sicut ex Romanis privilegiis determinata sunt, Burgensis Ecclesia nunc et in futurum perpetua stabilitate possideat.

Datum III Idus Aprilis, indictione I.

CCLIII.

Diæcesis Burgensis fines, petente Garsia episcopo, confirmat.

(Anno 1108.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXVI, 469.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri GARSIAE Burgensi episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Non incertum est Hispaniarum Ecclesias partim Sarracenorum tyrannide, partim diversorum regum incursibus ita esse turbatas ut quædam omnino dirutæ, quædam depopulatæ, alterarum diœceses sint ab utrisque usurpatæ. Hæc nimirum causa fuit cur inter Burgensem et Oximensem Ecclesias diutina pro parochiis controversia fuerit. Quam profecto controversiam sanctæ memoriæ prædecessor noster Urbanus in præsentia sua præsentibus et consentientibus utrisque partibus, Bernardo videlicet Toletano archiepiscopo, ad quem Oximensis ecclesia metropolitana jure pertinet, Gomizonis in primo Burgensis episcopi, tua sequenti tempore assistente persona, sæpe discutiens, scriptorum suorum deliberatione finivit. Ita supradictarum Ecclesiarum terminos in perpetuum manere sancimus, sicut Gomizonis prædecessoris tui tempore in episcoporum concilio Alfonso egregio rege cum regni sui principibus collaudante, apud monasterium de Fusellis compererat esse distinctos. Ut videlicet a fine Canatanazore et de Murello et Arganza, et a castro quod dicitur Mesella, et a castro quod dicitur Speia, et a villis quæ dicuntur Congosto et Buezo, et sicut aqua ipsa currit et labitur in Arandam aquam, et discurrit per Cluniam usque ad penam de Aranda, donec labitur in fluvium Dorium, et omnes villæ ex septentrionali parte fluminis Arandæ, in quibus currit Saio de Clunia, id est ad dominatum Cluniæ pertinentes, nec non trans fluvium Dorium, Castrum Maderolum et Bozichellas, et usque ad civitatem Septipublicam, et quidquid ultra continetur, cedat

A in diocesim Oximensis ecclesiæ. Illa vero quæ citra sunt a terminis prænotatis versus septentrionalem plagam, Burgensis ecclesia, quæ Aucensis ecclesiæ vicaria est, perpetuo jure possideat. Nos quoque ejusdem prædecessoris nostri vestigiis insistentes ejus sanctionem de Burgensi parochia decreti præsentis auctoritate prosequimur. Cæteros parochiæ vestræ fines sicut ante id temporis sub prædecessoribus Magione, sub Munione ipso Simeone, ac Gomizone, episcopis manserant inconcussos manere decernimus. Ad hæc adjicientes statuimus ut villa Fencularis, cella S. Mariæ de Ravenaria, monasterium S. Eufemiæ de Cuzolo cum villis et obedientiis, ac cæteris pertinentiis suis quæ Aucensi seu Burgensi ecclesiæ in proprietatem sunt præceptis regalibus attributæ, et si quæ aliæ possessiones in alienis parochiis et per catholicorum principum testamenta Burgensi ecclesiæ collatæ sunt, semper in tua, charissime frater, Garsia, et tuorum successorum dispositione jure proprio ac possessione permaneant, salvo diœcesanorum episcoporum, si quod habere consueverant jure parochiali. Item Valeranicense monasterium quod in Burgensi diœcesi fundatum dignoscitur, cum omnibus pertinentiis suis jure proprio vestræ ecclesiæ, tibi que ac tuis successoribus confirmamus. Quod et de universis ecclesiæ ejusdem villis et obedientiis censemus. Quidquid etiam in futurum eadem Burgensis Ecclesia juste et canonice, sive liberalitate principum, seu oblatione fidelium potuerit adipisci, perpetuo possidenda præsentis decreti assertionem præcipimus. Sæpe si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut vicecomes, judex, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii regionarii et notarii S. palatii.

Ego Paschalis catholice Ecclesiæ episcopus SS.

CCLIV.

Ad aliquot episcopos et abbates Galliarum. — De legatione sedis apostolicæ commissa Girardo (64) Engolismensi episcopo.

(Anno 1108, April. 14.)

[MANSI, *Concil. XX*, 1016.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilis pontificum et comitum Engolismensium. Præter

(64) De hoc Girardo auctor Anonymus gestorum

bilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, atque principibus, per Bituricensem, Burdegaleusem, Auscitanam, Turonensem, atque Britannicam provincias constitutis, et cæteris tam clericis quam laicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis auctoritate, cui Domino auctore præsidemus indigni, compellimur non solum proximis, sed procul etiam positis fidelibus, quæ ad salutem spectant animæ providere. Quod quantum in nobis est, auxiliante Domino, implere satagimus. Proinde vobis omnibus, fratres et filii, apostolorum Petri et Pauli benedictionem impendimus, et paterna vos affectione cohortamur in Domino, quatenus usque in finem, firmum justitiæ propositum teneatis, laboris mercedem maximam in æterna gloria percepturi. Ut autem penes vos habeatis, apud quem querelas vestras et negotia, cum opportunum fuerit, referatis, cujusque consilio et hortatu, quæ ad salutem attinent, peragatis: vices nostras fratri charissimo Girardo Engolismensi episcopo commisimus, in partes eum nostræ sollicitudinis asciscentes. Huic vice nostra, ut nostro apostolorumque in partibus vestris vicario, ad Dei honorem et ad salutem animarum vestrarum fideliter obedite: ut vobis per Dei gratiam cõlaborantibus, quæ extirpanda sunt, extirpare; quæ corroboranda sunt, corroborare prævalcat. Nec sollicitudinem, fratres charissimi, pigeat, cum necessitas ecclesiasticæ utilitatis exegerit, synodales cum eo celebrare conventus: quos nimirum convocandi, nos ei vice nostra potestatem indulisimus.

Datum Laterani, xviii Kal. Maii.

CCLV.

Privilegium pro ecclesia Sanctæ Mariæ Vasatensis.

(Anno 1108, April. 27.)

[BOUCHÉ, *Hist. de Provence*, II, 64.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROSTAGNO Vasensis Ecclesiæ episcopo iustis successoribus in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, etc. Tuis igitur, frater in Christo venerabilis Rostagne, justis petitionibus annuentes, etc. Statuimus ut Vasensis civitatis medietas, quam beatæ Mariæ semper Virginis matris ecclesia ex antiquo jure possederat, et altera medietas quam Gaufridus provincie comes cum fratre suo Bertranno, per manus Petri, bonæ memoriæ episcopi, eidem ecclesiæ tradidit, salvo jure omni, et in agris, terminis qui prædictorum comitam chirographo continentur, etc.; et universa quæ juste ad eandem ecclesiam pertinere videntur, in tua tuorumque successorum dispositione atque regimine libera semper ei illibata serventur, etc.

Scriptum per manum Rainerii, etc.

Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ Ro-

cætera, inquit, quæ in legatione eximie fecit, octo concilia celebravit. Quænam autem illa sint, incertum est.

A manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Kal. Maii, indict. 1, Incarnat. Dom. an 1108, pontificatus autem domni Paschalis II papæ nono.

CCLVI.

Laurentio abbati S. Vitoni significat Richardum episcopum Viridunensem in communionem a sese receptum non esse.

(Anno 1108.)

[DOM CALMET, *Hist. de Lorraine*, I, Pr., p. 129.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio LAURENTIO abbati Sancti Vitoni, salutem et apostolicam benedictionem.

B Richardus Viriduncensis ad nos veniens, nullam reatus sui satisfactionem ecclesiæ fecit, unde nec a nobis in communionem susceptus, nec a vinculo excommunicationis est absolutus; quapropter dilectioni tuæ mandamus, ut illius consortium omnino vites, et tam eum quam omnes fautores ejus, et omnes qui ei scienter communicant, a nobis excommunicatos esse denunties.

CCLVII.

Ad Eustachium episcopum Valentinum et Leodegarium Vivariensem. — Ut Bertrannum comitem Tolosanum, ob ipsorum preces a vinculo excommunicationis absolutum, S. Ægidii monasterium rursus spoliantem compescant.

(Anno 1108, Maii 14.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 41.]

C PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus et coepiscopis EUSTACHIO Valentino, et LEODEGARIO Vivariensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectionem vestram nequaquam oblitam credimus, quanta precum instantia se Bertrannus absolvi peteret a vinculo anathematis, pro quo vestra quoque fraternitas satis nos rogavit. Nos itaque et suis et vestris precibus inclinati, accepta refutatione de manibus ejus omnium rerum S. Ægidii, pro quibus excommunicatus fuerat, hominem illum absolvimus. Post abscensionem autem nostram, velut carus reversus est ad vomitum; pejora satis et deteriora, ut audivimus, cœpit exercere quam fecerat. Nam fratres monasterii captos turpissime dehonestavit, in villam assaultum fecit, et homines de ea captivos asportavit, quos adhuc retinet. Quæ omnia nos nulla ulterius ratione ferre valentes, dilectioni vestræ mandamus, ut si revera B. Petrum diligitis, ejus injuriam modis omnibus vindicare curetis. Conventientes itaque hominem illum commonete, et Ecclesiæ auctoritate præcipite ut ab hac instantia penitus desistat, ablata restituat, et monasterium cum omnibus suis pertinentiis liberum et quietum manere permittat. Quod si non fecerit, nos tam ipsum quam omnes fautores ejus a liminibus Ecclesiæ auctoritate apostolica (65) repellimus.

Datum apud Sutriam, 11 Idus Maii.

(65) Paruisse videtur Bert:annus, qui sequenti anno itineri Hierosolymitano se dedit.

CCLVIII.

Ad Berengarium Forojuliensem et Leodegarium Aptensem episcopos. — Ut ab expugnando S. Ægidii monasterio cum Tolosano comite cessent.

(Anno 1108, Maii 14.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 42.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo fratribus et coepiscopis BERENGARIO Forojuliensi et LEODEGARIO Aptensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Contra sacerdotale officium quod habetis vos dividimus monasterium S. Ægidii expugnare cum Bertranno, quod B. Petri est proprium. Quod si verum est, quanto officio vestro sit contrarium, vos ipsi agnoscitis. Unde dilectioni vestræ presentibus litteris mandamus, ut et vos ab hac insania desistatis, et milites vestros ab auxilio Bertranni cohibeatis; scientes procul dubio quia, si ab hoc nefario opere non cessatis, ab omnibus divinis officiis vos auctoritate apostolica removemus. Ipsum quoque Bertrannum, si non ab hac nequitia destiterit, et ablata restituerit, a fidelium societate separamus.

Datum apud Sutriam, 11 Idus Maii.

CCLIX.

Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem, privilegia, possessiones confirmat.

(Anno 1108, Maii 25.)

[*Collection des cartulaires*, III, 217.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio LAMBERTO Sithiensi, abbati venerabilis monasterii Sancti Bertini, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc nos, disponente Domino, in apostolicæ sedis servitium promotos, agnoscimus ut ejus filiis auxilium implorantibus efficaciter subvenire, et ei obediens tueri ac protegere, prout Dominus dederit, debeamus; unde oportet nos venerabilibus manum protectionis extendere et servorum Dei quieti attentius providere. Igitur, pro beati Bertini confessoris reverentia, Sithiense monasterium, cui, Deo auctore, præsidet, quod videlicet idem beatus Bertinus in honore apostolorum Petri et Pauli fundasse cognoscitur, et omnia ad ipsum pertinentia, sub tutela apostolicæ sedis excipimus, et a cura ejusdem monasterii, quam fratres monachi Cluniacenses, per fratrem nostrum Joannem, Taruennensem episcopum, seu per Robertum, comitem Flandriæ, seu per te, capitulo tuo et Taruansensi inconsulto, quod nullatenus fieri debuit, sibi dicunt esse concessam, nos, communicato consilio cum fratribus nostris episcopis et cardinalibus, super his quæ præsentis decreti confirmatione statuta sunt, privilegiis eorum qui super hoc se habere affirmant, dictante justitia, cassatis, ipsos apostolica auctoritate absolvimus, et, sicut coram nobis judicatum est, præfatum mona-

A sterium et abbatem loci in antiquo suæ libertatis et immunitatis genio continuæ permanere decernimus. Universa igitur ad ipsum legitime pertinentia, nos, largiente Domino, tibi tuisque successoribus, decreti præsentis assertione, firmamus, scilicet in Taruansensi parochia, eidem monasterio adjacentes, videlicet ecclesiam Sanctæ Margaretæ (66), ecclesiam Sancti Joannis, Sancti Martini, ecclesiam de Herbela, ecclesiam de Peternessa, ecclesiam de Torbodeshem, sicut retroactis temporibus, ab omni episcopali reddito liberas. Confirmamus etiam vobis ecclesiam de Broburg cum capellis suis, ecclesiam de Graveninga et de Lo, ecclesiam de Arkes cum eadem villa, ecclesiam de Poperingehem cum eadem villa, ecclesiam de Stenkerka, ecclesiam de Brusele, ecclesiam de Scales, ecclesiam de Boveringhem cum villis earum, villam de Aldenfort, et de Ostrsela et de Rokestor cum terra quam emisti ab Arnolfo de Wenti, et aliis terris adjacentibus, allodium quod Clarenbaldus dedit in villa Lustingehem, ecclesiam de Coieka et ecclesiam de Helcin cum villis earum, et partem ecclesiæ de Walnas, ecclesiam de Locanes et Aquina, ecclesiam de Ilunela cum eadem villa; altare de Merchem, quod venerabilis Johannes, episcopus, vobis concessit. In Noviomensi parochia, Kanetecurtin. In Torvanensi (67), ecclesiam de Rokeshem, ecclesiam de Hellingehem, ecclesiam de Hilingehem, de Westkerke, et decimam de Clemeskerke; in Coloniensi parochia, ecclesiam de Frekena, ecclesiam de Gildestorp cum appenditiis earum. Ex quibus præcipimus ut nulla per episcopos vel eorum ministros exactio, quibuslibet occasionibus, exigatur, salvis episcoporum annuis redditibus; ecclesiam quoque de Coclers, quam Baldricus, Tornacensis Ecclesiæ episcopus, tibi tuisque successoribus ordinandam, una cum altari de Rusletha, omni exactione liberam tribuit, præter decem solidos denariorum, qui, singulis annis, de Rusletha episcopo persolvuntur. Porro abbatis subrogationem penes monasterium Sancti Silvini apud Alciacum, juxta præteriti temporis morem, in vestra semper concedimus dispositione persistere. Stationes autem apud vos publicas per episcopum omnino fieri prohibemus, nec frequentius ibi, nisi ab abbate vocatus fuerit, veniat, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur ulla conventibus, ac simpliciores ex hoc animos plerumque, quod absit! in scandalum trahat. Statuimus autem ut in omnibus parochiis vestris nullus ecclesiam vel monasterium, refragante voluntate vestra, ædificare vel ædificatam tenere præsumat, nullusque presbyter sive clericus in ecclesiis vel capellis vestris, sine vestro assensu, per se vel per vim alterius, licentiam habeat permanendi, aut aliquot ibi officium assumendi; si quando vero, quod absit! vestræ diocesis episcopum vel catholicum non esse, vel apo-

rum. *In margine cod.*

(67) Leg. ut apud Miræum, *Tornacensi*.

(66) Hanc ecclesiam beatæ Margaretæ concessit Lambertus abbas cuidam ecclesiastico Gunzelino, pro censu XVI lib. statutis terminis annuis solvenda-

stolicæ sedis gratiam et communionem non habere A nolrem. custodiam et sollicitudinem tuam adhibemus. Porro quod in eis litteris significasti scandalizari quosdam quod regem Teutonicum dare investituras ecclesiarum toleramus, nec tolerasse nos aliquando, nec toleraturos, scias. Expectamus quidem ut ferocia illius gentis edometur. Rex vero si in paternæ nequitiae tramite perseveraverit, B. Petri gladium, quem jam educere cœpimus, procul dubio experietur.

Datum Beneventi, iv Idus Octobris.

CCLXI.

Privilegium pro monasterio Selboldensi.

(Anno 1108, Octobr. 16.)

[WENCK, *Hessische Landesgeschichte*. Darmstad und Giessen, 1783, 4°, II, 57.]

Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii, scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani, per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, viii Kal. Junii, indictione decima quinta, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septimo, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ nono (68).

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

CCLX.

Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum. — Se Ecclesiæ Cantuariensis privilegio consulturum spondet.

(Anno 1108, Oct. 12.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1023.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri ANSELMO Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras dilectionis tuæ recepimus, per quas affabilitatis tuæ dulcedinem recognovimus. Bene autem et sapienter egisti, quod nos de causa et honore Cantuariensis Ecclesiæ præmonitos et cautos reddidisti. Nos siquidem in te, ipsius B. Augustini Anglorum apostoli personam veneranter intuemur; et ideo honori tuo vel Ecclesiæ tuæ detrudere omnino refugimus. Unde quæ rogasti libenter suscipimus, et ad servandum tuum et Ecclesiæ tuæ ho-

norem. custodiam et sollicitudinem tuam adhibemus. Porro quod in eis litteris significasti scandalizari quosdam quod regem Teutonicum dare investituras ecclesiarum toleramus, nec tolerasse nos aliquando, nec toleraturos, scias. Expectamus quidem ut ferocia illius gentis edometur. Rex vero si in paternæ nequitiae tramite perseveraverit, B. Petri gladium, quem jam educere cœpimus, procul dubio experietur.

Datum Beneventi, iv Idus Octobris.

CCLXI.

Privilegium pro monasterio Selboldensi.

(Anno 1108, Octobr. 16.)

[WENCK, *Hessische Landesgeschichte*. Darmstad und Giessen, 1783, 4°, II, 57.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio DIEDMARO, egregio comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonis sæcularium studiis non tantum favere, sed ad hoc eorum animos invitare debemus, qui pro nostro officio eorum saluti prospicimus. Proinde devotionem tuam, dilecte in Christo fili, comes Dietmare, spectavimus, qui in ecclesia quæ sancti Joannis Baptistæ dicitur, in loco qui Selboldt vocatur, posita tam pro uxoris tuæ defunctæ anima quam pro tuorum, et eorum qui tui sunt, peccatorum remediis, regulares canonicos congregare disponis, quam videlicet ecclesiam per Robenuldi religiosi sacerdotis ministerium beato Petro et sanctæ ipsius Romanæ Ecclesiæ devote ac fideliter obtulisti.

C Et nos itaque tam eandem ecclesiam, quam congregandos ibi fratres, sub tutelam apostolicæ sedis excipientes statuimus, ut congregandi ibidem fratres secundum beati Augustini regulam perpetuo conversentur. Decernimus etiam ut quascunque possessiones ipsa ecclesia juste in præsentiarum possidet, sive in futurum Domino largiente collatione tua seu quorumcunque fidelium, legitime possederit, firme semper et integre conserventur, clericorum illi Deo servientium profuturæ. Nulli ergo episcoporum, nulli clericorum, nulli regum aut principum, nec tuorum cuilibet successorum, sit facultas, eandem ecclesiam temere perturbare, aut quæcunque ipsius sunt vel fuerint, quibuslibet occasionibus auferre. Sane ad indicium hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, unum auri nummum per annos singulos ejusdem ecclesiæ clerici Lateranensi palatio persolvent. Si quis autem, quod absit! hujus decreti tenore cognito temere contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Beneventi per manum Leonis, Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, xvii Kalend. Novembris, indictione prima, anno Dominicæ Incarnationis 1108, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno x.

CCLXII.

Ad D[isidacum] Compostellanum episcopum. — Ut super altare B. Jacobi nemo celebret missam, nisi episcopi vel septem cardinales.

(Anno 1108, Oct. 30.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 93.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri D. Compostellanæ sedis episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Piæ voluntatis affectus prosequente debet studio confoveri, ut ecclesiastica utilitas apostolicæ sedis favore vires accipiat et accrescat. Significavit nobis fraternitas tua quod secundum Romanæ Ecclesiæ consuetudinem septem cardinales presbyteros in Ecclesia tua ordinaveris, quid ad altare B. Jacobi missarum officia succedentibus sibi vicibus administrent: quod nostrarum expositulas litterarum munitione firmari. Nos itaque dilectionis tuæ petitionibus annuentes, ordinationem tuam præsentibus litteris, et apostolica auctoritate firmamus, statuentes ut nec per te, nec per tuorum quemlibet successorum constitutus ille sacerdotum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per aliam quamlibet personam, nisi per præfatos sacerdotes, aut episcopos, aut Romanæ Ecclesiæ legatos, missarum super altare B. Jacobi statuimus solemnia celebrari.

Datum Beneventi III Kal. Novemb.

CCLXIII.

Exemptionem Ecclesiæ Burgensis, ejusque statutos in concilio terminos confirmat.

(Anno 1108, Nov. 8.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXVI, 466.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GARSÆ Burgensi episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Egregias quondam episcopalis dignitatis urbes in Hispania claruisse, egregiorum qui in ipsis refuse- runt pontificum sive martyrum scripta et monumenta testantur. Inter quas Aucensis ecclesia dignitate pontificalis cathedræ fuerat sublimata. Quam per multos postea annos a Mauris vel Ismaelitis possessam, quorundam veridica relatione cognovimus. Quia vero nostris temporibus omnipotenti Deo placuit eandem ecclesiam per Ildefonsum egregium regem in Burgensi reparare, et episcopalem ei dignitatem restituere, quod etiam venerabilis memoriæ prædecessor noster papa Urbanus sui privilegii auctoritate firmavit, ea propter illos ejusdem Ecclesiæ terminos de quibus inter te et Oximensem episcopum quæstio versabatur, sicut a fratribus et coepiscopis terræ illius accepimus, quibus eos indagari præcepimus, tuæ tuorumque successorum dispositioni parochiali jure sine alicujus calumnia perpetuo subjacere præcipimus, videlicet Canatanazor, Murellum, Arganza, Mesela, Speia, Congosto, Buezo, nec non trans fluvium Dorium, Castrum Maderolum, Bozikellas usque ad civitatem

A Septi publicam, cum omnibus illis quæ citra sunt a terminis prænotatis.

Præterea quoniam Tarraconensis metropolis, cuius diocesis Ecclesia Aucensis fuisse cognoscitur, ita irruentibus barbaris destrita est ut nullus eam incolere valeat; pro singulari Burgensis Ecclesiæ amore statuimus ut, tam tu quam successores tui, nulli præter Romanum metropolitano subjecti sint, et sicut fraternitas tua a præfato prædecessore nostro in episcopali regimine promotâ esse dignoscitur, ita omnes qui deinceps in eadem sede successerint, per manum Romani pontificis tanquam speciales Romanæ sedis suffraganei consecrentur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Beneventi per manum Leonis, Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, II Idus Novembris, indictione I, anno Dominicæ Incarnationis 1108, pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno X.

CCLXIII bis.

Ecclesiæ Burgensis fines libertatemque confirmat.

(Anno 1108, Nov. 12.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXVI, 466.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GARSÆ Burgensi episcopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Egregias quondam episcopalis dignitatis urbes in Hispania claruisse, egregiorum qui in ipsis refuse- runt pontificum sive martyrum scripta et monumenta testantur. Inter quas Aucensis ecclesia dignitate pontificalis cathedræ fuerat sublimata, quæ post multos postea annos a Mauris vel Ismaelitis possessam, juridica quorundam relatione cognovimus. Cæterum nostris temporibus omnipotenti Deo placuit eandem ecclesiam per Ildephonsum egregium regem in Burgensi urbe reparare, et episcopalem ei dignitatem restituere, quod nimirum venerabilis memoriæ prædecessor noster papa Urbanus sui privilegii auctoritate firmavit. Hos sane illius parochiæ terminos de quibus inter te et Oximensem episcopum quæstio versabatur, a fratribus nostris terræ illius episcopis, quibus indagare præceperamus, ad Burgensis Ecclesiæ possessionem pertinere didicimus. Idcirco eos tuæ tuorumque successorum dispositioni sine alicujus calumnia pæro-

chiali perpetuo jure subiacere decernimus, videlicet Canathanozor, Murelum, Airhunza, Messella, Speia, Congosto, Buezo, nec non trans fluvium Dorium, Castrum Madjolom, Bocigelas usque ad civitatem Septempubicam, cum omnibus illis quæ sunt a terminis prænotatis. Præterea quoniam Tarraconensis metropolis, cujus diocesis Aucensis Ecclesia fuisse cognoscitur, ita irruentibus barbaris destructa est ut nullus eam incolere audeat, sicut a prænominato prædecessore nostro sedis apostolicæ præsule institutum est, nos quoque præsentis decreti auctoritate sancimus ut tam tu quam successores tui, nulli præter Romanum metropolitanum subjecti sint. Et sicut fraternitas tua ab eodem prædecessore nostro ad episcopalis officii dignitatem promotam dignoscitur, ita omnes qui deinceps in eadem sede successerint, per manum Romani pontificis tanquam specialis Romani sedis suffraganei consecrentur. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Rainerii, senniarrii [scri-niarrii] regionarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis, S. R. E. diaconi bibliothecarii, III Non. Novemb., indict. III, Incarnationis Dominicæ 1109, pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno x.

CCLXIV.

Ad Henricum Anglorum regem. — De eodem argumento. Perierunt litteræ regis ad quas respondet.

(Anno 1108, Nov. 21.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1064.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecti in Christo filio HENRICO glorioso regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo gratias agimus, qui talem te regem nostris temporibus constituit, qui et terrenum regnum sapienter ad honorem Dei gubernas, et æterni regis sollicitudinem ante oculos mentis portas. Postulasti siquidem a nobis per litteras, ut in loco qui Heli dicitur, novus ex apostolica auctoritate episcopatus constituitur: quia Lincolnensem episcopatum tantæ magnitudinis esse dixisti, ut ad peragenda ea quæ episcopalis sunt officii, unus episcopus nullatenus sufficere possit. Pro quo et devotionem tuæ voluntatis laudamus, et

A dispositioni assensum præbemus, ita tamen, ut in celebri loco constituatur, ne nomen episcopi, quod absit! vilescat. Ad hoc enim episcopus constituitur, ut populum Dei, et verbo doceat, et vita informet, et ad verum pastorem Domini, commissarum sibi animarum lucra reportet. In iis quoque de quibus rogasti, licet quædam ibi inordinata videantur, tuæ tamen voluntati refragari nequaquam valemus. Novit præterea gloria vestra, domnum Hervæum episcopum, quem vita et scientia commendat non modica, nimia barbarorum ferocia et persecutione de sede sua expulsum, et multa fidelium fratrumque suorum cæde fuisse fugatum. Cujus ut scientia fructum, qui non perit, afferre, et vita bonum valeat Dei populo exemplum præbere, volumus et rogamus, si qua eum apud vos vacans ecclesia vocaverit, ibi auctoritate apostolica constituatur, ne infructuoso diu silentio torpeat, qui vitæ documenta cœlestis in scientia et moribus portat. Omnipotens Deus apostolorum suorum precibus et vos et prolem vestram custodiat, et cœleste post terrenum vobis regnum concedat.

Datum XI Kal. Decembris.

CCLXV.

Ad Anselmum Cantuar. archiepiscopum. — Concedit quod Anselmus postularat.

(Anno 1108.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1064.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Anselmo Cantuariensi archiepiscopo, et cæteris comprovincialibus episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter cætera regna terrarum, ad apostolicæ sedis dilectionem atque obedientiam, Anglorum regnum specialiter pertinere, apostolicæ sedis scripta et Anglicarum historiarum series manifestabunt. Quæ nimirum causa sollicitudinem nostram propensius impellit, illius regni ecclesias familiaris confovere, et earum dispositionibus sollicitius invigilare. Lincolnensem itaque episcopatum tam spatiosum ex filii nostri regis vestrisque litteris cognovimus, ut ad ea quæ episcopalis sunt officii peragenda, unus nullatenus sufficere possit episcopus. Quapropter ex voluntate Lincolnensis episcopi postulat a nobis D idem charissimus filius noster et Christianissimus rex Anglorum Henricus, quatenus in parte una episcopatus ipsius ex apostolicæ sedis permissione, novus episcopatus constituatur in loco videlicet qui Heli vocatur. Cujus nos petitionibus, quia religiosæ videbantur, assensum libenter præbuimus, et episcopatum in loco præfato constituendum, ex apostolica auctoritate, licentiam damus, statuentes ut sedes episcopalis in loco prædicto constituta, omni deinceps tempore perseveret. Parochiam quoque quam vestra fraternitas cum prædicto fratre Lincolnensi episcopo, et regis providentia, eidem episcopatu assignaverit, perpetuo possideat. Porro de monasterio; in quo sedes episcopalis constitutus, Anglicorum monasteriorum, in quibus episcopi constituti sunt.

consuetudo servabitur. Hujus constitutionis conservatores, omnipotentis Dei et apostolorum suorum benedictione perpetuo perfruantur. Amen.

CCLXVI.

Idelfonso Hispanorum regem hortatur ne ecclesiarum paræcias, per pontifices Romanos confirmatas, confundi patiatur.

(Intra an. 1099-1108.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XLVI, 246.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio IDELFONSO Hispanorum regi, salutem et apostolicam benedictionem,

Principatus tui tempore multa mala et multa pericula in regno Hispaniæ contigerunt. Scandalis itaque regni Ecclesiæ scandala non oportet apponi. Unde nobilitatem tuam monemus ne terminos Ecclesiarum qui a gloriosæ memoriæ regibus patre et fratre tuo distincti sunt per Romanam Ecclesiam confirmati a personis ullis patiaris præsumptione confundi: nos enim Oscitanæ seu Barbastrensis Ecclesiæ parochiam ita omnino quietam et integram volumus conservari sicut et illorum scriptis et nostris privilegiis definitum. Si quis vero aliquid præsumperit, indignationem apostolicæ sedis inveniet.

CCLXVII.

Episcopo Oscitano præcipit ut episcopo Barbastrensi de illatis injuriis satisfaciat.

(Intra an. 1099-1108.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XLVI, 246.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri Oscitano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Extulisti, frater, in cælum os tuum cum sedis apostolicæ statuta contemnens, Barbastrensem populum, ne suo episcopo justa persolveret, instruxisti: hoc profecto est episcopalia prædari, Romana privilegia conculcare. Adhuc Barbastrensem episcopi domum invadens, quæ illic habentur distraxisti, et ab Ecclesiæ villula prædam armata manu diebus solemnibus abegisti; super his, ab eodem episcopo monitus, propria reddere contempsisti, insuper adversus eum regem commovere tentasti, excommunicatum ab eo militem in consortium suscepisti. Præcipimus ergo ut infra menses duos postquam præsentem litteras acceperis, supra dicto episcopo satisfacias et in posterum ab hac omnino præsumptione desistas: alioquin nos te ab episcopali et sacerdotali officio donec satisfacias interdiciamus.

CCLXVIII.

Ad Baldricum Dolensem archiepiscopum. — Privilegium Baldrici Dolensis archiepiscopi de pallio.

(Anno 1109.)

[MARTENE, *Thesaur. Anecd.*, III, 885.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-

rabili fratri B. [BALDRICO] Dolensi archiepiscopo.

Si pastores ovium sole geluque pro gregis sui custodia die ac nocte intenti sunt, et ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus deficiat, oculis semper vigilanlibus circumspectant; quanto sudore quantaque cura debemus esse pervigiles, nos qui pastores animarum esse dicimur. Attendamus igitur ut susceptum officium exhibere erga custodiam Dominicarum ovium non cessemus, ne in die divini examinis pro desidia nostra ante summum Judicem negligentiam nos reatus excruciet, unde modo honoris reverentia inter cæteros sublimiores judicamur. Pallium autem fraternitati tuæ ex more ad missarum solemnia celebranda sicut concessum est antecessoribus tuis, concedimus. Videlicet in Natale Domini, in Octava Domini, in Purificatione et aliis festivitibus sanctæ Mariæ, in Palmis, in Cœna Domini, in Sablato sancto, in die Dominica Resurrectionis, in octava Paschæ, in Ascensione Domini, in Pentecoste, in Nativitate S. Joannis Baptistæ, in Natali omnium apostolorum, in festivitate S. Laurentii et S. Mauritii, in festivitate S. Michaelis, et Omnium Sanctorum, et S. Martini, ac vestrorum sanctorum quorum corpora apud vos habentur, in Dedicatione ecclesiarum, et in Anniversario tuo, et quando ordinationes facis. Hortamur denique charitatem tuam, ut mores vitæ tuæ tanto honore convenient, quatenus auctore Deo exempli verbique possis esse conspicuus. Vita igitur tua filiis tuis sit regula, ut si qua fortitudo in illis deprehenditur, in ea dirigatur. Cor ergo tuum neque prospera, quæ temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa dejiciant; sed quidquid illud fuerit, virtutis puritate devincatur. Nullum apud te locum odia, nullum favor indiscretus inveniat: sacræ benedictionis tuæ justitiam quod judicii opus nulla venalitatis interventio commaculet. Sit in te et boni pastoris dulcedo, sit et judicis severa districtio. Unum scilicet innocenter viventes foveat, aliud inquietos a pravitate compescat. Misericordem te, prout virtus patitur, pauperibus exhibe, oppressis defensio tua subveniat, opprimentibus modesta ratio contradicat, nullius faciem contra justitiam accipias, nullum quærentem justitiam despicias, custodia vitæ æquitatis excellat, ut nec divitem potentia sua aliquid apud te extra viam suadeat rationis audire, nec pauperem de se sua faciat humilitas desperare; quatenus, Deo miserante, talis possis existere, qualem sacra lectio præcipit dicens: Oportet episcopum irreprehensibilem esse. Sed his omnibus uti salubriter poteris, si magistrum charitatem habueris, quam qui secutus fuerit, a recto tramite non recedit. Sed ecce, frater charissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista pallii, quæ si studiose reservaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Sancta Trinitas fraternitatem tuam gratiæ suæ protectione circumdet, atque in timoris sui viam nos dirigat, ut post vitæ hujus amaritudinem, ad æternam simul dulcedinem pervenire mereamur.

CCLXIX.

*Ad suffraganeos, clerum et populum Dolensem. --
Baldrico Dolensi archiepiscopo pallium concedit.*

(Anno 1109.)

[MARTENE, ubi supra, 882.]

Sicut a quibusdam accepimus, tantum vestris in partibus jam abundat iniquitas, quod Christiana religio penitus ibi deperire videatur, et quod sine dolore dicere non possumus, non solum laici, verum etiam clerici et monachi in prohibitis seu illicitis prorumpentes, Deo et hominibus odibilia perpetrare non metuunt. Quapropter venerabilem fratrem nostrum Girardum Engolismensem episcopum ad vestras destinavimus partes, ut ibidem largiente Domino corrigenda corrigeret, et stabilienda stabiliret. Qui sicut ex litteris ejus cognovimus, ut predictas iniquitates et impietates a vestris excludere partibus posset, venerabilem fratrem nostrum (69) Baldricum et coepiscopum in Dolensi Ecclesia ordinavit. Pro tanta itaque et tam instanti necessitate venerabili fratri nostro Baldrico Dolensi archiepiscopo pallium, pontificatus videlicet plenitudinem concessimus, ut eo secundum prædecessorum suorum consuetudinem utatur. Mandamus igitur dilectioni vestræ, ut eum tanquam patrem timeatis, sicut magistro obediat, et ut pastorem animarum vestrarum attentius diligatis, quatenus ejus admonitionibus et orationibus et ecclesiæ vestræ honor augeatur, et Christiana religio reparetur, et reparata adjuvante Domino conservetur.

CCLXX.

Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis possessiones juraque confirmat.

(Anno 1109, Mart. 7. — Vide Bullarium Lateranense, n. 4.)

CCLXXI.

Ecclesiæ Viridunensis fratribus catholicis præcipit ut Richardum episcopum excommunicatum vitent, etc.

(Anno 1109, Mart. 18.)

[Spicil. ed. de La Barre, II, 248.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, fratribus Viridunensis Ecclesiæ catholicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Richardum vestræ occupatorem Ecclesiæ a sancta Romana Ecclesia pro suis meritis excommunicatum etsi hactenus non legistis, certius tamen et audisse et scire credimus; nunc autem vobis scripto nuntiamus ut eum excommunicatum scientes, communionem ejus omnimodis caveatis. Sane abbatem Sancti Vitoni et archidiaconum Guidonem pro catholice unitatis dilectione et dignitatibus et rebus suis privatos audivimus: præcipimus ergo si qua penes vos B. Petri et nostri obedientia est, ut locis suis bonisque restituantur. Si autem presentibus litteris obedire contempnitis, nos ecclesiam vestram a divi-

A nis officiis interdicimus; qui vero ab hujus erroris macula respuerint, cum fratris nostri Treverensis archiepiscopi, seu supradicti abbatis consilio catholice unitati reconcilientur; prælatum autem Guidonem noveritis apud nos diaconum esse ordinatum.

Data Laterani, decimo quinto Kalendas Aprilis.

CCLXXII.

Abbatem et clericos archidiaconatus Guidonis hortatur ut Guidoni, dejecto per Richardum, Ecclesiæ Viridunensis invasorem, obediant.

(Anno 1109.)

[Spicil. ed. de La Barre, II, 248.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, abbatibus et cæteris clericis, RAINALDO de Monzione comiti, RAINALDO Tullensi, et cæteris clericis de B archidiaconatu Guidonis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro catholice unitatis dilectione Guidonem archidiaconum vestrum a Richardo Viridunensis Ecclesiæ invasore bonis suis exspoliatum audivimus, quamobrem charitati vestræ nostris presentibus eum litteris commendamus, præcipimus enim ut ipsi de ecclesiis ad monasteria pertinentibus consueta justitia, et a clericis seu laicis obedientia debita sicut archidiacono impendant; alioquin donec obediant divinis officiis careant, et decimas suæ plebis amittant; vos autem filii quibus Deus sæcularem potestatem dedit, et qui armis justitiam contuemini, pro B. Petri reverentia ejus adjuutores existite, et ejus adversarios viriliter cohibete: id C ipsum de venerabili viro abbate Sancti Vitoni tam vobis quam reliquis Viridunensium partium præcipimus, qui propter eandem catholicæ unitatis dilectionem loco suo rebusque suis privatus est, præfatum autem Guidonem noveritis apud nos diaconum ordinatum.

CCLXXIII.

Bulla protectionis et confirmationis bonorum Calmosiacensis monasterii.

(Anno 1109, Mart. 21.)

[MARTENE, *Theas. Anecd.* III, 1194.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SEHERO Calmosiacensis cœnobii abbati ejusque successoribus promovendis in perpetuum.

Sic [piæ] postulatio voluntatis effectu debet consequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et Domini Salvatoris et beatæ Mariæ Genitricis ejus monasterium, cui Deo auctore præses, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Vitæ namque canonicæ ordinem quem professi estis, privilegii præsentis auctoritate firmamus, et tam vobis quam

religione et sapientia ad gradum Dolensis archiepiscopatus electione prorexit est ecclesiastica: in episcopatu monachatum servavit, et cum monachis, prout fors dabat, plerumque habitabat, etc

(69) De quo Ordericus Vitalis, *Historiæ ecclesiasticæ* lib. IX, hæc habet: *Hic civis fuit Aurelianensis, monachus et abbas Burguliensis, liberalibus imbutus studiis, et religiosus meritis vita venerabilis: inde pro*

vestris successoribus in eadem religione permau-
 ris ea omnia perpetuo possidenda sancimus, quæ
 in præsentiarum pro communis victus sustentatione
 possidere videmini : alodium videlicet ipsum , in
 quo vestra ecclesia sita est, datum a Theodorico
 milite et uxore ejus Hadelvide cum omnibus appen-
 ditiis ejus, partem alodii Bulzei datum a Helvide de
 Calvo monte, et a filiis suis : partem alodii Igniaci
 datum a Widrico de Walcort , et ab uxore sua
 Adheleide, partem alodii Hamoniscurtis et Lihirici
 et Lamerici datam a Bencelino de Casteneio et uxore
 sua Leucarde in eisdem, de quibus alodiis aliam
 partem datam a Leucarde de Villa uxore Theoderici,
 partem alodii Darnole datam ab eadem Leucarde in
 morte sua, partem quam habebat Bencelinus Dar-
 nole, datam a Cunegunde uxore Rofridi militis per
 concambium Basonis-montis, partem alodii Truil-
 laris datam a Mascelino de Domno Martino et uxore
 sua Hersinde cum alodio de Maltucurt, alodium de
 Janancurt datum a Robaldo de Domno-Martino, cum
 parte alodii quam habebat apud Hulieni-villam, par-
 tem alodii de Petri-villa datam a Lietardo et uxore
 sua Elizabeth cum quarterio terræ Darnole, alodia
 data a Berta jam vidua, et a filio suo Galfrido, quæ
 habuit apud Ruvirum et apud Masnila, et apud Du-
 vencurt, et apud Unocurt, et apud Lifoi cum om-
 nibus appenditiis eorum, alodium Hudini-villæ ab
 Amalrico datum ab uxore sua Oda per concambium
 alodii quod habebat Bagnoli, quarterium terræ da-
 tum a Beatrice uxore Ganolii Darnoli, quarterium
 terræ datum a Haduide de Fagnei-villæ apud Basoli-
 villam, quarterium terræ datum a Stephano de Villa-
 Viriaco, alodium datum ab Albrico de Novo-castro,
 et uxore ejus et filiis apud Unacurt, in quo molendi-
 num ædificatum est, quæcunque etiam in futurum
 concessione pontificum, liberalitate principum, vel
 oblatione fidelium jure atque canonice poteritis ad-
 pisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata
 permaneant. Ad hæc adjicientes decernimus ne loci
 vestri fratres de carrucis, aut laboribus, sive nu-
 trimentis, seu molendinis suis vel parochiali eccle-
 siæ Sanctæ Mariæ quæ in eodem fundo Calmosiaci
 sita est, vel aliis quibuslibet, reddere decimas seu
 primitias exigantur; nec ulli omnino hominum li-
 ceat eandem ecclesiam temere perturbare aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere
 vel temerariis vexationibus fatigare : sed omnia
 integra conserventur, eorum pro quorum sustenta-
 tione et gubernatione concessa sunt, usibus omni-
 modis profutura.

Si qua igitur ecclesiastica sæcularive persona
 hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra
 eam temere venire tentaverit, secundo tertiove com-
 monita, si non satisfactione congrua emendaverit,
 potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque
 se scilicet divino judicio existere de perpetrata in-
 iquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac san-
 guine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi
 aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ul-

tionis subjaceat; cunctis autem eidem ecclesiæ sua
 servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, qua-
 tenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et
 apud districtum judicem præmia æternæ pacis in-
 veniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii regionarii
 et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliotheca-
 rii, xii Kal. Aprilis, indictione 11, Incarnationis
 Dominicæ anno millesimo centesimo nono, ponti-
 ficatus autem domini Paschalis secundi papæ x.

CCLXXIV.

*Monasterii S. Lamberti protectionem suscipit ac
 possessiones confirmat.*

(Anno 1109, Mart. 25.)

[Exstat in tabulario Cæsareo Vindobonensi, teste
 JAFFÉ (*Regesta Pont. Rom.*, p. 498) qui titulum
 suprascriptum affert cum hac mentione : « Ex
 schedis Pertzii. »]

CCLXXV.

Privilegium pro ecclesia S. Deodati.

(Anno 1109, April. 10.)

[SOMMER, *Hist. de l'Église de Saint-Dié*, p. 162.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, di-
 lecto filio suo REMBALDO, aliisque fratribus in ec-
 clesia Sancti Deodati servitibus Deo, salutem et
 apostolicam benedictionem.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prose-
 quente compleri, quatenus et devotionis sinceritas
 laudabiliter accrescat, et utilitas postulata vires in-
 dubitanter assumat. Quia igitur dilectio vestra ad
 sedis apostolicæ portum confugiens, tuitionem de-
 bita devotione requisivit : nos supplicationi vestræ
 clementer annuimus, et beati Deodati ecclesiam in
 valle Galilæa sitam ad quam ad serviendum Domino
 convenistis, apostolicæ sedis auctoritate munimus.
 Statuimus enim ut quæcunque prædia, quascunque
 possessiones, concessione pontificum, munificentia
 regum, liberalitate principum vel oblatione fidelium,
 vel aliis justis modis, hodie possidet, vel in futurum,
 largiente Deo, firma vobis vestrisque successoribus
 et illibata permaneant : et oblationes, quas illic con-
 fluentes populi pro remedio animarum suarum altari
 dederint, in communes usus fratrum dispensentur.
 Nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violen-
 tia in præpositum subrogetur, nisi quem fratres
 communi consensu, aut fratrum consilii sanioris
 pars, secundum Dei timorem elegerint. Consecra-
 tiones altarium, ordinationes fratrum qui ad sacros
 ordines fuerint promovendi, juxta concessionis
 Leonis IX sanctæ memoriæ Romani pontificis, a
 quo volueritis catholice accipiatis episcopo, qui
 gratis et omni gravitate exactionis deposita, quod
 postulabitur a vobis indulgeat. Sane ad fratrum
 correctionem, si quando oportuerit, non alii
 mittantur, nisi quos ad hoc ipsum idoneos
 consilio fratrum saniorum sibi præpositus advo-
 caverit. Præterea quidquid dignitatis usque ad

nostra tempora eadem Ecclesia obtinuit, nos quoque ob beati Deodati reverentiam, et multorum salutem, etiam in posterum proprio obtinere concedimus. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ concessionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Joannis scriiniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarij, iv Idus Aprilis, indict. ii, Incarn. Dominicæ an. 1109, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno decimo.

CCLXXVI.

Monasterium Weissenense tuendum suscipit et ejus possessiones ac jura confirmat, imposito monachis byzantii unius censu anno.

(Anno 1109, April. 14. — Vide USSERMAN in *episcopatu Bambergensi*, Prob. 62.)

CCLXXVII.

Ad Hugonem Gratianopolitanum episcopum. — De non alienandis Ecclesiæ Gratianopolitanæ possessionibus.

(Anno 1109, April. 18.)

[PETIT, *Theodori Pœnitentiale*, tom. II, p. 419.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Gratianopolitano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Eapropter desideriis tuis, reverendissime frater, benignius assentimur, et Ecclesiam Gratianopolitanam, cui Deo auctore præsidet, decreti præsentis auctoritate munimus. Statuimus enim et auctoritate apostolica interdicens, ne quis successorum vestrorum occasione aliqua præsumat donare, vendere, vel alienare terras, possessiones; ecclesias, decimas, seu census ecclesiarum, et cætera quæ vel per antecessores tuos vel per tuam industriam acquisita fraternitas tua possidet; vel in posterum tuos successoresque tui largiente Domino Ecclesiæ acquisituri estis. Si quis autem vel vendita, vel donata susceperit, donec illa restituat, excommunicationi subiciatur. Illud etiam pariter interdicens ne post tuum vel tuorum successorum obitum, quisquam palam furtimve audeat bona ipsa subtrahere, donec pastor per Dei gratiam substituat Ecclesiæ.

Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarij, xiv Kalend. Maii, indictione III, anno 1109 Incarn.

A nationis Dominicæ, pontificatus autem domni Paschalis papæ x.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi, etc.

CCLXXVIII.

Bulla pro Sancto Martino Ambianensi.

(Anno 1109, Maii 11.)

[*Gall. Christ.*, X, Instrum. 302.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ARKULPHO præposito ecclesiæ S. Martini, quæ sita est in porta Ambianensi, et ejus fratribus regularem vitam professis, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua est dilatione complendum. Quia igitur vos, o filii, per divinam gratiam aspirati, secundum dispositionem fratris nostri Godefridi civitatis vestræ episcopi mores vestros sub regularis vitæ disciplina coercere, et communiter secundum sanctorum Patrum instituta omnipotenti Deo deservire proposuistis, et nos secundum ejusdem episcopi preces devotioni vestræ impertimur assensum. Vitæ namque canonicæ ordinem, quem professi estis, præsentis privilegii auctoritate firmamus, et tam vobis quam successoribus vestris in eadem religione permansuris omnia perpetuo possidenda sancimus, quæ in præsentiarum pro communis victus sustentatione possidere videmini: videlicet omnes decimas omnium novalium et segetum episcopalium urbi Ambianensi adjacentium, sicut a prædecessoribus episcopis Ecclesiæ vestræ concessum est, exceptis decimis terrarum in quibus mater ecclesia vel aliæ civitatis ecclesiæ decimas sumunt, lanæ quoque omnium pecorum episcopalium decimas; altare Sancti Petri ultra pontem, et omnia ad id pertinentia; ecclesiam quoque SS. Lupi, Walarici et Desiderii; altare de Estombli et terram dotis ejus; altare de Warlus et Selincurte, quæ ab omni episcopi et ministrorum ejus redditu et servitio libera sunt; atria quoque eorum et hospites, familiamque Sancti Apri; altaria quoque de Donfront et de Hargiscurte cum appenditiis eorum, necnon et præbendam cujusque canonici.... uno anno post obitum suum, ut quotidianam missam toto anno pro anima ejus persolvatis; cambam, hospites, terras arabiles, et omnia bona abbatiæ Sancti Martini, et omnia quæ in Amelly et Pisoy ecclesia vestra antiquitus possidebat, et in molendino Sancti Mauritii singulis annis modicum hibernati, et viginti quatuor sextarios hordei. Præterea quæcunque in posterum juste atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Nemini facultas sit ecclesiam ipsam temere perturbare, aut quæcunque ipsius sunt vel fuerint, quibuslibet occasionibus auferre. Libertas vobis eadem maneat quæ et canonicis matris ecclesiæ, ita ut ecclesia vestra ditioni decani et canonicorum matris ecclesiæ pro suprascripti episcopi dispositione permaneat: nullus autem apud

vos deinceps canonicus ordinetur, nisi qui se canonicè victurum professus fuerit. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii notarii sacri palatii. Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Romæ in porticu Beati Petri per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, quinto Idus Maii, indictione secunda, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo nono, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno decimo.

CCLXXIX.

Privilegium pro Majori Monasterio.

(Anno 1109, Maii 14.)

[DUPAZ, *Hist. généalog. de plusieurs maisons illustres de Bretagne*, Paris, 1619, fol., II, 118.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUILLELMO Majoris Monasterii abbati, et cæteris fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Et litterarum et nuntiorum vestrorum suggestione cognovimus, quoniam et frater noster Benedictus Aletensis episcopus cellam quamdam de insula Aaron in honore sancti Maclovii consecratam cum appenditiis suis vestro primum monasterio tradidit, ecclesiam postmodum in Dinanensi castro sitam, sub ejusdem sancti Maclovii nomine consecratam, monasterio vestro plena collatione concessit, eo quod supradictæ cellæ tanquam membrum capiti pertineret. Gaufridus etiam dominus Dinanensis, et filii ejus, et aliquæ aliæ potestates sæculares quoquomodo tenebant de rebus exterioribus, ad eandem cellam vel ecclesiam pertinentibus, vestro monasterio reddiderunt. Nos itaque juxta petitionem vestram, eidem concessionem nostræ assertionis robur accommodamus, et supradictam cellam de insula Aaron, et præfatam castri Dinanensis ecclesiam cum prædiis omnibus sive possessionibus ad eam pertinentibus semper in possessione, dispositione et jure vestri Majoris Monasterii pertinere decernimus, statuentes et omnibus modis interdicentes, ne cuiquam deinceps liceat cellam illam cum omnibus pertinentiis suis a monasterio vestri unitate sejungere. Si quis autem hujus decreti tenoris temere

A contraire præsumperit, secundo commonitus, nisi congrue satisfecerit, severitatis ecclesiasticæ ultione et sancti Spiritus gladio puniatur.

Datum Laterani per manum Joannis diaconi bibliothecarii, secundo Idus Maii, indictione tertia (70), Incarnationis Dominicæ anno 1109.

CCLXXX.

Ad Pontium abbatem Cluniacensem. — Confirmat ei et successoribus ejus omnia ab antecessoribus suis pontificibus monasterio Cluniacensi concessa, collata et confirmata.

(Anno 1109, Jun. 2.)

[*Bullar. Cluniac.* 36.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PONTIO cœnobii Cluniacensis abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

B In provectionis tuæ primordiis, fili charissime, deliberasti sedis apostolicæ dulcedinem experiri, utrum eadem erga te permaneat, quæ circa prædecessorem tuum Hugonem egregiæ religionis et sapientiæ virum usque in finem permansisse conspicitur. Postulasti enim ut quæ a prædecessoribus nostris eidem abbati, vel ejus antecessoribus concessa sunt, tibi quoque concedere debeamus. Magna quidem postulatio est, et sedis apostolicæ consuetudini minus accommoda: non enim aut absentibus, aut minus perspicuis personis solent ista concedi. Et licet nobis ex parte jam notus sis, non tamen adhuc in te adeo fulgidum specimen prudentiæ aut religionis enituit. Cæterum supradicti prædecessoris tui prærogativa præcellens, et melior spes quam de indole tua per Dei gratiam gerimus, fratrum etiam, qui in te patrem elegerunt, virorum utique religiosorum ac sapientum postulationi tuæ conjuncta precatio nostram circa te benignitatem tanta affectione deflexerunt, ut rationabili petitioni tuæ etiam absentis, nihil ad præsens negare deliberemus. Confidimus enim et te largiente Domino prænominati abbatis studiis institutum et eosdem fratres in ejus disciplina laudabili perpetuo permansuros; ut, sicut in præterito tempore, ita etiam in futurum sanctæ religionis exempla de Cluniacensi cœnobio diffundantur. Hac igitur spe, hac per Dei gratiam confidentia freti, tibi, charissime fili, tuisque legitimis successoribus, et per vos Cluniacensi cœnobio conferimus, concedimus, confirmamus quæcunque ab antecessoribus nostris collata, concessa et confirmata, vel per privilegia sedis apostolicæ vel per alia authentica munimina dignoscuntur. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cun-

(70) Notæ chronologicæ sunt corruptæ. JAFFÉ.

ctis autem eidem cœnobio justa servantibus sit pax A Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii regionarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Romæ in porticu Beati Petri per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Nonas Junii, indictione secunda, Incarnationis Dominicæ anno 1109, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno x.

(*Bullata in plumbo penilis, cum filis sericis rubei croceique colorum, non retortis.*)

CCLXXXI.

Ad episcopos Anagninæ et Campaniæ. — De canonizatione sancti Petri Anagninæ episcopi.

(Anno 1109, Jun. 2.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1001.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis Anagninæ, et aliis per Campaniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Dominum excelsum habentes præ oculis, qui in amicis suis laudatur et benedicatur, et considerantes propterea strenuæ probatæque vitæ merita, quibus vir sanctus Petrus, quondam Anagninæ episcopus, de regula monachorum assumptus, in pastoralis officio pure, simpliciter, solerti vigilantia et exemplo, Deo deservivit: admirantes etiam miraculorum insignia, quibus sanctum suum ante et post obitum divina gratia decoravit, prout per Brunonem Signiensem episcopum fideliter adnotatur, et usque ad nostra tempora decorare non desinit, auctoritate præsentium vobis licere volumus et mandamus quatenus tertio Nonas Augusti diem natalem ejusdem confessoris et præsulis memorandi sanctorum catalogo congrue celebrem recolatis, quatenus in præsentis gratiam, et in futuro, opitulante divina clementia, piis ejus intercessionibus mereamur gloriam sempiternam.

Data Signiæ, secundo Nonas Junii, pontificatus nostri anno decimo.

CCLXXXII.

Ad Petrum presbyterum.

(Anno 1109, Sept. 29.)

[LAMI, *Deliciæ eruditorum*, 1737, p. 204.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO presbytero, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionis tuæ petitiones benigne admittimus, ideoque in burgo Senæ, opportuno tamen loco monasterium ædificandi cum cœnsensu ejusdem civitatis episcopi licentiam concedimus. Statuimus enim ut, si Dei gratia constructum fuerit, sub Passinianensis et Vallumbrosanæ congregationis custodia et regula quietum semper et liberum sit mansurum. Decernimus ergo ut nulli omnino liceat ipsum mo-

nasterium ad honorem Dei sanctique Benedicti aliorumque sanctorum ædificatum temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia quæ vel a te, vel ab aliis fidelibus de proprio jure oblata fuerint, illibata atque integra conserventur. Quicumque vero ipsum monasterium, et in eo Domino servientes fovere, suisque rebus honorare curaverit, omnipotentis Dei, et apostolorum ejus gratiam consequatur. Si quis autem, quod absit! huic nostro decreto contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum apud Castellionem per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, iii Kalend. Octobris, indict. iii, Incarnat. Dominicæ anno 1109, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno x.

CCLXXXIII.

Ad Pontium Cluniacensem abbatem. — Privilegia Cluniacensis monasterii confirmat.

(Anno 1100, Oct. 16.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1041.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PONTIO monasterii Cluniacensis abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Et religio Cluniacensis cœnobii, cui Deo auctore præsidet, et prædecessoris tui sanctæ memoriæ Hugonis abbatis dulcissima reverendaque dilectio, cogunt nos, filii in Christo charissime Ponti abbas, tuis petitionibus indulgere. Eapropter abbatias vel prioratus qui sub prænotati abbatis Hugonis dispositione manserunt, sub tua quoque vel successorum tuorum dispositione permanere decernimus. (*Enumerantur. Tum pergit.*) In locis autem quæ sine proprio abbate, diebus domni ac venerabilis Hugonis abbatis fuisse videntur, nunquam aliquis abbatem ordinare præsumat. Illud etiam libertatis Cluniacensi cœnobio firmum haberi sancimus, ut vestri monasterii monachi qui ad sacros sunt ordines promovendi, a quibus malueritis catholicis episcopis promoveantur. Chrisma vero, si opportunitas exegerit, in vestro faciatis monasterio consecrari, vel a quibus volueritis episcopis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, etc., ut in aliis nonnullis epistolis.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Datum apud Castellium per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xiii Kal. Novemb., indict. iii, Incarnationis Dominicæ anno 1109, pontificatus autem domni Paschalis II xi.

CCLXXXIV.

Privilegium ad Pontium abbatem Cluniacensem, ad quem mittit vullium candidum, ut ex eo sibi pareat

dalmaticas in usu ecclesiæ Cluniacensis, concedens ei quod utatur insigniis pontificalibus in octo præcipuis festivitibus monasterii sui.

(Anno 1109, Oct. 17.)

[*Bullar. Cluniac. p. 36.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PONTIO Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonum et laudabile Cluniacensium fratrum desiderium existisse nequam ambigimus, cum te in abbatem ad suarum animarum custodiam elegerunt. Stude ergo per Dei gratiam, fili in Christo charissime, quantum in te est, bonum eorum desiderium adimplere; ut et ipse in religione proficias, et eos qui tibi commissi sunt in Dei semper timore custodias. De benignitate autem sedis apostolicæ, et beati Petri gratia candidum tibi pallium mittimus, de quo dalmaticas in usum debeas vestræ ecclesiæ preparare. Nos siquidem dalmaticæ, compagarum, chirothecarum, et mitræ usum in festivitibus octo monasterii tui præcipuis, sicut antecessori tuo felicis memoriæ Hugoni abbati a prædecessore nostro concessus est, ita tibi speciali dilectione concedimus. Vide ergo ut, sicut ejus locum tenes, sicut dignitatem assecutus es, ita etiam religionem teneas et industriam prosequaris; quatenus per Dei gratiam, et monasterii salus inconcussa permaneat, et tam in te quam in illis divini nominis gratia exaltetur.

Datum apud Castellium, xvi Kalend. Novembris.

(*Bullata in plumbo pensili, cum simplici filo retorto.*)

CCLXXXV.

Privilegium pro monasterio Siegburgensi.

(Anno 1109, Nov. 28.)

[*LACOMBLET, Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins. Dusseldorf, 1840, 4°, t. 1, p. 175.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio CUNONI abbati venerabilis monasterii quod in monte Sigberch situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus tribuendus est effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit. Nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et Beati Michaelis monasterium, cui Deo auctore præses, sedis apostolicæ auctoritate munimus. Confirmamus siquidem vobis vestrisque successoribus possessiones et prædia seu cætera bona universa quæ ab Annone felicis memoriæ Coloniensi archiepiscopo ejusdem monasterii fundatore concessa sunt, videlicet ecclesiam in Bleisa cum dotali manso et decimatione, et ecclesiam in Hanaf cum decimis et cæteris appenditiis quas a canonicis Bunnensibus, data in eorum et ecclesiæ usus custodia Bunnæ, per concambium accepit, villam etiam quæ dicitur Mendenen, quam a præposito vel canonicis majoris Ecclesiæ data per concambium in Bathalicha decimatione suscepit. Cætera etiam loca

quæ per manus advocatorum eidem cœnobio et servis Christi ibidem degentibus, in victum vestitumque concessit. Id est Acchera, item Acchera; Strala, Nistera, Beringerishuscim, Geistingen, Bleisa superior, Lara, Menedon, Atemere, Antrefe, Gulusa, Legia; vineæ in Wintere, Bethendorf, Mulendorf. In Rigemogon quædam rura cum vineis; ecclesiam in Berchein cum decimatione, ecclesiam in Bleisa inferiori cum dotali manso; ecclesiam in Hanaf cum decimis, Sulse, Truthesdorf, Menimdorf, Torendorf, Mulendorf, Irmenderoth, Chorincheid, Ieere, Uneheim, Flatenen, Perne, Greckenich, Hofstedenen, Luvesberch, Flammersfets, Quintinachen. Præterea villam Hircennowen quam Heuricus IX rex eidem cœnobio tradidit.

B Et quæcunque bona ipsi monasterio ab aliis fidelibus de suo jure oblata sunt, aut in futurum offerri, vel aliis justis modis acquiri contigerit, vobis vestrisque successoribus regulariter degentibus quietæ et integra permanere sancimus. Sane advocatis quibus pro tempore monasterii advocatia commissa fuerit interdiximus ne alium sub se advocatum constituent, neque de rebus ad stipendia conferendis, neque de his quæ pro justitiis persolvuntur amplius exigant, quam supradicti Annonis archiepiscopi deliberatione provisum est. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, postestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum

D judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii scriiniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Kal. Decembris, indictione III, Incarnationis Dominicæ anno 1109, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno xi.

CCLXXXVI.

Theodorico duci et Riquino electo Tullensi mandat ut monasterii Calmosiacensis adversarios sæculari et ecclesiastica censura ab oppressione monachorum repellant.

(Anno 1109. Vide Scheri librum *De primordiis monasterii Calmosiacensis* ap. MARTENE, *Thesaur. Anecd.* t. III, 1191.)

CCLXXXVII

Ad Henricum abbatem S. Vedasti.

(Anno 1109.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 150.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO abbati Sancti Vedasti, salutem et apostolicam benedictionem.

Rumor quem de te nuper audivimus lætitiã nobis non modicam attulit. Audivimus enim quod assumptis de Cluniacensi congregatione fratribus monasterii tui mores corrigere et religioni studere jam cœperis: quod nimirum religiosos viros qui te noverunt lætificant. Monemus itaque et rogamus ut in eo quod cœpisti constanter insistas et religionis studium ad finem bonum perducere sollicitius elabores.

CCLXXXVIII.

Ad Geoardum Constantiensem episcopum. — De communicantibus cum excommunicatis, et quomodo recipiantur hæretici.

(Anno 1101-1110, Febr. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1085.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BEARDO Constantiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæstionum quas ad nos misisti latebras tuam credimus præsentiam non latere. Cæterum quia super his per apostolicam sedem postulas certius informari quod doctrinæ sanitas habeat, respondemus. Excommunicatis enim communicare in his quæ a sacris sunt inhibita canonibus nullo modo sit licitum. Et voluntate quidem communicantes, sive sint monachi, sive sint alii, ejusdem reatus flagitio involvuntur. Qui vero aut ignari aut inviti necessitate communicant, licet in oculis hominum contagio polluantur, non tamen propter hoc reos in conspectu æterni judicis arbitramur. Porro excommunicatorum cadavera de sanctorum basilicis projiciantur, quia eorum putores ad superna conscendunt, sicut quartus Dialogorum beati Gregorii liber indicat, et sanctorum ipsorum revelatione didicimus; ideoque dum ea illic continentur, cessandum a divinis officiis arbitramur. (De confecto ab hæreticis chrismate vel oleo ratio suggerit ut pro divinæ invocationis reverentia inter Ecclesiam debeat cremari. Ab ipsis hæreticis venientes ita omnino recipiantur, sicut antiquitus recipiendos vel receptos fuisse sanctorum prædecessorum nostrorum Leonis et Gregorii monumenta declarant.)

Datum Laterani vii Idus Februarii.

CCLXXXIX.

Privilegium de mercato et de cœna quæ dabatur in duabus festivitibus S. Remigii, item de immunitate istius Ecclesiæ.

(Anno 1110, Jan. 3.)

[VARIN, *Archives administ. de la ville de Reims*, tom. IV, p. 255.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio ALEXANDRO abbati venerabilis mo-

PATROL. CLXIII.

A nasterii Sancti Remigii quod secus urbem Remensem situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuam rei memoriam.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, et cætera quæ ad verbum legere est in bulla anni 1107, supra col. 216; loca in quibus nonnihil variat indicant notæ bullæ priori subjectæ.

CCXC.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Florentinæ.

(Anno 1110, Jan. 9.)

[LAMI, *Eccles. Florent.*, Monum., II, 1182.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BENEDICTO abbati monasterii Sancti Miniatis ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

B Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulantis vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens ei tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et beati Miniatis martyris monasterium, cui Deo auctore præsidet, apostolicæ sedis auctoritate munimus. In quo nimirum monasterio ipsius sancti martyris Miniatis et aliorum multorum martyrum corpora requiescunt. Confirmamus itaque vobis et eidem monasterio montem Regis, in quo prædicti martyris ecclesia posita est, cum omni pertinentia ejusdem curtis et campum Martii; et Bisarnum a flumine Arno usque ad viam publicam; ecclesiam sanctæ Mariæ Albuini sitam in Alberita cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Petri sitam in Camullia cum hospitali et omnibus pertinentiis suis. Et curtem de Sicignano, quam dedit eidem monasterio Ugo filius Gerardi et uxor ejus Mandolla, et quod ei donatum fuit a Gerardo filio Aldeprandi. Cæteras quoque ecclesias, castra, villas et alias possessiones, quas Ildebrandus, Lambertus, Attho et Gerardus, episcopi Florentiæ, imperatores, reges, principesque catholici vel alii fideles de suo jure ipsi monasterio contulerunt. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnino integra conserventur eorum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Florentini episcopi canonica reverentia. Si qua ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi. quatenus et hic

fructum bonæ actionis suscipiant, et apud districtum A
iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen,
amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii et no-
tarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii,
v Idus Januarii, indictione III, Incarnationis Domini-
cæ an. 1110, pontificatus autem domni Paschalis
secundi papæ XI.

CCXCI.

*Dioecesis Soranæ fines, Ecclesiæque possessiones, ro-
gante Goffrido episcopo, confirmat*

(Anno 1110, Febr. 9.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1245.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili fratri GOFFRIDO Sorano episcopo, ejusque suc-
cessoribus... Populum.

Sicut injusta petentibus nullus est tribuendus
effectus... petitioni tuæ, frater in Christo charissi-
mæ, præsentibus annuentes, ad perpetuam S. Soranæ
Ecclesiæ pacem ac stabilitatem præsentis decreti
stabilitate sancimus, ut universi parochiæ fines, qui
a parochianis ante cum juribus suis usque hodie
possessi sunt, ita omnino integre tam tibi quam
tuis successoribus in perpetuum conserventur; qui
videlicet fines versus fundum et cryptam latronis,
inde in terminum cetiniam, inde intro, et inde...
Soranam, inde in Sangrum, inde in vallem Regiam,
inde in Afedenam, inde in Vestiam, inde in Savi-
ram Anistri, inde in Petram Rectam, inde in C
Coaciam, inde in Sulfuratum, inde in Pontem Fra-
ctum, inde in Montem Cornetum, inde in Campum
Rontium..... inde in Petram Malam, inde in ter-
ram de Piro, inde reditum ad præscriptum collem.
Intra quos fines in oppidis omnibus, et villis, et mo-
nasteriis, et ecclesiis tibi tuisque successoribus jus
episcopale sancimus... Cum itaque proprietario jure
ad Soranam Ecclesiam pertinere noscuntur, tibi,
tuisque successoribus... quieta semper et integra
permanere decernimus... Castellum Insulæ cum om-
nibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Laurentii, et...
ecclesiam S. Pauli in Campo, in Arpino plebem S.
Mariæ, et plebem S. Archangeli: in Castello... eccle-
siam S. Mariæ, in Sora plebem S. Restitutæ, eccle-
siam S. Laurentii, ecclesiam S. Lucie, ecclesiam
S. Viti in Carpello, ecclesiam S. Petri... duo mo-
lendina in flumine Liridi, et unum in Carnello, in
valle Sorana ecclesiam S. Petri; et S. Donati...
plebem S. Mariæ, ecclesiam S. Savini... ecclesiam
S. Mariæ de Campo, S. Urbani, ecclesiam S. Mariæ
de... ecclesiam S. Mariæ de Picenisti in Atino, eccle-
siam S. Mariæ, S. Petri, S. Sylvestri, S. Mauri,
S. Angeli de..., tria molendina in flumine Melfi cum
suis pertinentiis. Item extra Atinum ecclesiam S.
Marciani. Decernimus ergo ut nulli omnino homi-
num liceat eandem ecclesiam temere vexare, pertur-
bare, et possessiones auferre, vel ablatas retinere,

vel temerariis vexationibus fatigare, sed
omnia integre observentur, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Dat. Laterani per manum Joannis, S. Rom. Ec-
clesiæ diac. card. ac bibliothecarii, v Id. Februar.,
ind. III, Incarn. Dom. an. 1110, pont. autem D.
Paschalis II PP. an. undecimo.

CCXCII.

*Confirmatio dotationis et bonorum monasterii Sancti
Benigni Fructuariensis.*

(Anno 1110, Mart. 13.)

[GUICHENON, *Hist. génér. de la maison de Savoie*,
II, 24.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio ALMEO Fructuariensis monasterii abbati, et mo-
nachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere
consensum ut fidelis devotio celere sortiatur effe-
ctum. Agnes siquidem comitissa, Petri marchionis
filia, quæ derelicto sæculo monasterii quietem ele-
git, medietatem villæ novæ monasterio vestro con-
tulit, cum omni integritate, ac libertate, qua eam
ipsa tenuerat. Quam collationem nostra petiit aucto-
ritate firmari. Proinde nos illius, et vestris per con-
fratrem nostrum Mainardum Tauriensem episcopum
precibus annuentes præsentis decreto sancimus,
ut eadem villæ novæ medietate semper in monasterii
vestri possessione permaneat, id ipsum de villa Falæ
constituimus, cujus medietatem unam ex oblatione
Arditionis marchionis, qui per Dei gratiam in vestro
monasterio conversus est, alteram vero ex vendi-
tione fratris ejus Mansfredi marchionis, ad vestri
cænobii jus pertinere cognovimus. Nemini ergo
liceat, vel illam villæ novæ medietatem, vel integri-
tatem villæ Falæ, a monasterii vestri possessione
subtrahere, aut aliquibus ingeniis alienare, sed
omnia congregationi vestræ, sicut a supradictis per-
sonis tradita sunt, ita semper quieta et integra in
vestro vel successorum vestrorum usu et gubernatione
mconvulsa proprietate permaneant; si quis au-
tem, quod absit! hujus decreti nostri paginam
sciens temerarie contraire tentaverit, honoris ac
officii sui periculum patiat, vel excommunicatio-
nis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam
digna satisfactione correxerit.

D Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Laterani per manum Joannis diaconi car-
dinalis, III Idus Martii, indictione III.

CCXCIII.

*Ecclesiæ Scyllacensis libertatem, privilegia, posses-
siones, petente Petro episcopo, confirmat.*

(Anno 1110, April. 5.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IX, 429.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili fratri PETRO Squillacen. episcopo, ejusque
successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Apostolicæ sedis nos compellit auctoritas pro
Ecclesiarum statu sollicitos esse, prava corrigentes,

et quæ recta sunt stabilire. Constat siquidem Squillacenam, cui auctore Domino pastor es per nos institutus, Ecclesiam prioribus longe temporibus specialiter sub apostolicæ sedis jure mansisse, sicut verum indagantibus per authentica beati Gregorii scripta monstratur. Quia ergo Deo auctore per strenuissimorum fratrum Roberti quondam nobilis memoriæ ducis, Rogerii comitis labores atque victorias tam ex illa, quam ex cæteris Calabrorum Ecclesiis, Græcorum tyrannica cessavit invasio. Nos prædecessoris nostri Urbani papæ II vestigiis insistentes, Squillacensem Ecclesiam sub speciali jure sanctæ sedis apostolicæ confoventes, statuimus, et temporibus perpetuis observandum censemus, ut sicut tu, ita et tui deinceps successores per manum semper Romanorum pontificum consecrentur. Ad hæc adjuicimus infra fluvium ambitus, sicut ex superioribus montibus torrentes in Crocleam, et Alarum fluvios, et videm fluvii in Adriaticum mare defluunt, ea quæ in conspectu fratrum nostrorum episcoporum Siciliæ omnium, et Calabriæ quorundam coram prædicto Rogerio comite, et a veteranis, et multorum temporum testibus ad Squillacensem Ecclesiam ex antiquo pertinuisse juxta præceptum ejusdem prædecessoris nostri Urbani II probata sunt, ea nihilominus quæ Squillac. Ecclesiæ beatus legitur Gregorius consuluisse, firma semper et integra in tuorumque successorum et ipsius Eccl. possessione permaneat; porro colonos, seu prædia de Palæopoli, sive Roccella, quæ Adelais comitissa cum filio Rogerio pro redemptione animæ supradicti comitis Rogerii Squillacen. Ecclesiæ tradidit, nos eidem Ecclesiæ cum oratorio Sanctæ Mariæ, quod illic situm est, jure proprietario confirmamus. Præterea quidquid in futurum liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, illibatum ipsi perpetua stabilitate servetur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnino integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, satisfactione integra non emendaverit, honoris sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Later. per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Nonis Aprilis, ind. III,

A Incarnat. Domin. anno millesimo centesimo octavo, pontificatus autem dom. Paschalis II papæ anno XI.

CCXCIV.

Privilegium pro ecclesia Sancti Christophori de Phalempin.

(Anno 1110, April. 9.)

[MIRÆUS, *Opp. Diplom.*, III, 317.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo LAMBERTO abbati, et ejus fratribus in ecclesia S. Christophori de Phalempin canonicam vitam professis, eorumque successoribus in perpetuum.

Devotionem vestram ex venerabilium fratrum Joannis Morinensis, et Baldrici Noviomensis episcoporum relatione cognovimus, quia in ecclesia de Phalempin ad regularis disciplinæ observantiam largiente Domino concaluistis. Religiosorum etiam conjugum Rogerii et Ogivæ desiderium percepimus, qui locum vestrum omnipotestatis suæ jugo liberum facientes, canonicos illic secundum B. Augustini regulam ordinari desideraverunt. Nos igitur et illorum voto, et fratrum nostrorum, quæ prænominati sunt, episcoporum petitionibus annuentes, vitæ canonicæ ordinem, quem professi estis, in eodem loco in perpetuum conservandum auctoritatis apostolicæ robore stabilimus.

Quam ob rem statuimus ut quæcunque prædia, quæcunque bona, vel ab ipsius ecclesiæ fundatoribus, vel a supradictis conjugibus, vel a quibuscunque fidelibus Dei suo jure in eandem ecclesiam oblata sunt, vel in posterum offerri contigerit, vobis vestrisque successoribus firma semper et quieti permaneat.

Præcipimus itaque et penitus interdico ne pro chrismate, pro catechumenorum vel confirmandorum oleo, vobis a decano, seu cæteris matricis ecclesiæ clericis, molestia inferatur.

Concedimus etiam vobis in ecclesia parochiæ vestræ presbyterum ad regendam parochiam constituere, salva tamen Tornacensis episcopi reverentia, etc.

Datum Laterani, Incarnationis Domini anno 1110, indictione III, v Idus Aprilis, pontificatus nostri anno XI.

CCXCV.

Privilegium pro monasterio S. Petri Mellicensis.

(Anno 1110, April. 16.)

[HUEBER, *Austria ex archivis Mellicensibus illustrata*. Lipsiæ, 1722, fol. p. 3.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SIGIBOLDO abbati monasterii Sancti Petri de Medlick, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Luipaldus siquidem marchio beati Petri ecclesiam et monasterium a parentibus suis ædificatum in loco Medlick, in parochia Pataviensi, et sub

patronatus sui jure possessionem beato Petro et sanctæ Romanæ Ecclesiæ obtulit sub ejus tuitione perpetuo confovendum. Quamobrem religiosis ejus desideriis annuentes juxta postulationem confratris nostri Udalrici Pataviensis episcopi monasterium ipsum sub tutela apostolicæ sedis suscipimus, et decreti præsentis auctoritate munimus. Statuimus etiam ut quæcunque prædia, quæcunque possessiones, sive ecclesias cum decimarum oblationibus præfati principes Luipaldus et pater ejus Luipaldus, et cæteri parentes ejus, seu alii fideles de suo jure ipsi monasterio contulerunt, vel in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium offerri, vel aliis justis modis acquiri contigerit, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quibuscunque successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint a Romano pontifice consecrandum. Porro circummanentium abbatum subire judicium non cogamini, nisi forte illorum, qui ad sedis apostolicæ proprietatem pertinent, cum ecclesiasticæ necessitatis causa exegerit; chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a Pataviensi accipietis episcopo, si quidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulatur, indulgeat. Laicos sane seu clericos sæculariter viventes ad conversionem suscipere nullius episcopi vel præpositi contradictio vobis inhibeat. Sepulturam quoque ejusdem loci, omnino liberam decernimus, et eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Advocatus autem ejusdem loci Luipaldus marchio maneat, vel ejus hæres, quicunque in posterum marchiam obtinuerit. Verumtamen nec illis, neque alicui prorsus hominum liceat in eodem monasterio vel in bonis ejus quidquam sibi temere vindicare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad indicium autem susceptæ a Romana Ecclesia exemptionis, aureum unum quotannis singulis Lateranensi palatio persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo

A corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine, districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis suscipiant, et apud districtum judicem, præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardin. ac bibliothecarii, xvi Kal. Maii, indict. III, Incarnat. Domini anno 1110, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno XI.

CCXCVI.

Ecclesiæ S. Jacobi Compostellanæ possessiones, Didaco episcopo petente, confirmat.

(Anno 1110, April. 21.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 85.]

B P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Didaco Compostellanæ Ecclesiæ episcopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

C Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo, frater in Christo charissime, petitionibus annuentem quas per fideles Ecclesiæ vestræ filios Gaufridum Ecclesiæ vestræ archidiaconum, et Petrum presbyterum Capellanum suggestistis, ad perpetuum sanctæ Compostellanæ Ecclesiæ pacem ac stabilitatem pro B. Jacobi apostoli reverentia præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universa quæ ad ejusdem B. Jacobi ecclesiam, in qua nimirum ejus corpus requiescere creditur, proprietario jure intra vestram parochiam pertinent, sicut ex supradictorum fratrum relatione didicimus; quieta omnino et integra vobis vestrisque successoribus in perpetuum conserventur, videlicet terra de Superato, Dormiana, Bavegium, Coronatum, Mercia, archipresbyteratus S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, terra Montium usque ad Avium, Morracium, Salmiense, terra Termarum, terra de Arcubus, Iriense, Pistomarcus, Amahæ et alii montes, Prucios, Trasancos, Lovacencos, Arros, Nemitos, Bisancos, terra de Faro, Coporos, Celticos, Brecantinos. In montanis duo archipresbyteratus, Dubria, Barcala, Salagia, Gentines, et cætera usque ad Oceanum, sicut in scriptis ejusdem ecclesiæ continentur. Confirmamus etiam vobis quæ a rege memoriæ nobilis Ildefonso et a sororibus ejus, Geloyra videlicet atque Urraca, et a supradicti regis genero comite Raimundo et ejus conjugè Urraca ejusdem regis filia B. Jacobo et ejus ecclesiæ chirographis seu testamentis legitimis oblata sunt, videlicet monetam Compostellanæ civitatis, monasteria Pilonium et Branderizium, ecclesia S. Mametis cum omnibus pertinentiis eorum, domos in civitate Compostellana. Confirmamus etiam vobis oppida, seu prædia, quæ a superioribus Hispanorum regibus data sunt, videlicet Honestum, Farum, castellum S. Mariæ de Lanciata cum pertinentiis eorum, ec-

clesiæ SS. Victoris et Fructuosi, et villam Cornelianam in Portugalsensi pago cum pertinentiis suis. Decernimus itaque ut nulli et omaino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xi Kal. Maii, indict. iii, Incarnationis Dominicæ anno 1110, pontificatus autem domini Paschalis secundi pape anno xi.

CCXCVII.

D[idaco] episcopo Compostellano scribit dolere se de Ecclesiarum Hispanicarum angustiis.

(Anno 1110, April.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 86.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri D. Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Oppressiones et angustię quas in partibus vestris Ecclesia patitur, gravi cor nostrum mœrore afficiunt: unde et omnipotentem Dominum ut vobis subvenire dignetur oramus, et vos ipsos monemus ut strenuos viros ad defensionem Ecclesiæ suscitare curetis. Petitionem quam nobis tam vestra quam ex cleri et populi parte, Ecclesiæ vestræ filii G. archidiaconus et Petrus capellanus, qui ad nos missi sunt, suggesserunt, ad præsens implere non possumus, sicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus intumare. Cæterum id vos indubie scire volumus, quia nos exaltationi vestræ Ecclesiæ congaudemus. Cupimus enim eam competenter pro B. Jacobi meritis honorare.

CCXCVIII.

Ad D[idacum] episcopum Compostellanum. — De ecclesia S. Michaelis Petro capellano restituenda.

(Anno 1110, April.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 87.]

P. episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri D. Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Filius noster P. Ecclesiæ vestræ capellanus adversus Snarium conqueritur quod, sæcularibus potestatibus usus, ecclesiam S. Michaelis quæ in civitate vestra sita est, ei violenter abstulit; unde quid in canonibus cautum sit, non ignorat fraternitas tua.

A Mandamus itaque dilectioni tuæ ut eum convenias, quatenus ei prædictam ecclesiam restituat et quiete tenere permittat; alioquin canonica sententia feriat, et ecclesia ipsa interdicatur.

CCXCIX.

Ad Godfridum abbatem Sancti Maxentii. — Ejus cænobium in sanctæ sedis tutelam recipit.

(Anno 1110, April. 27.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1035.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectio in Christo domno GODFRIDO abbati venerabilis monasterii Sancti Maxentii adjutoris, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata [add. vires] indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et Beati Maxentii monasterium cui auctore Deo præsides, et tam ei adjacentem villam quam cætera omnia ad ipsum pertinentia sub tutelam apostolicæ sedis recipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque prædia, quascunque possessiones in præsentī tertia indictione idem monasterium legitime possidet, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum vel oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc visa sunt propriis vocabulis adnotanda, etc. De quibus nimirum terris Pictaviensium sol. v quotannis Lateranensi palatio persolvetur. Ergo nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sed neque interdictione vel excommunicatione ipsum monasterium addicatur, nisi forte pro ditioribus, cubi . . . . . quas vel abbas, vel monachi emendare contempserint: nec ipsi tamen excommunicatos, aut interdictos ad officium divinum suscipiant: nec

D in communi parochiæ interdicto signa pulsantur. Obeunte tamen te ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quilibet ex subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres eorum consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo vel de alieno si oportuerit collegio, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, etc., ut in aliis nonnullis epistolis.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii regionarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholice Ecclesiæ episcopus.

Datum Romæ in porticu Beati Petri, per manum A Joannis S. R. E. diaconi cardin. ac bibliothecarii, v Kal. Maii, Incarnation. Domini 1110, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno xi.

CCC.

Ad Petrum Pictaviensem episcopum. — Hugonem de Liciniaco commoneat ut injurias monasterio S. Maxentii illatas emendare non differat.

(Anno 1110.)

[Dom Bouquet, *Recueil*, XV, 46.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri P[ETRO] Pictaviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Hugonem de Liciniaco, quia B. Petri fidelem novimus, specialius diligimus; sed neque R. Petrus fidelitatem contra ecclesiarum sibi commissarum fidelitatem recipit, neque nos dilectionem contra Deum possumus exhibere. Ipsum igitur efficaciter commoneat ut injurias quas monasterio S. Maxentii irrogat, corrigere et emendare non differat, ne longi temporis labores quos Deo (70*) exhibuisse creditur, parva occasione destruat. Alioquin infra duos menses postquam has litteras acceperis, canonice eum mandamus judicio coerceri.

CCCI.

Ad Petrum Pictaviensem episcopum. — Plures ei causas monasterii S. Maxentii judicio suo dirimendas committit, ac terras Romanæ Ecclesiæ censuales eidem commendat.

(Anno 1110.)

[Dom Bouquet, *Recueil*, XV, 46.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri P[ETRO] Pictavorum episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Lator præsentium G[offridus] (71) abbas Sancti Maxentii multa per Hugonem de Liciniaco auferri suo monasterio queritur. Causam etiam cum abbate Casæ Dei se dicunt habere pro ecclesiis Gozenogili (Gazeneuil); cum abbate etiam S. Severini pro ecclesiis Lesaji vel Berlaum. Etiam de Mostarolo monasterium suum gravari conqueritur, et per Simonem de Werruca, et per Thebaudum Meschinum, et alios plures. Tuæ igitur fraternitati præcipimus ut tam de his quam de aliis monasterii querelis ei efficacem justitiam facias. Terram de Pampro et de Rigaudam, et S. Germerii, de qua Romanæ Ecclesiæ census annuus solvitur, tutelæ tuæ specialius commendamus.

CCCII.

Bulla S. Raymundo Barbastrensi episcopo directa.

(Anno 1110, Maii 2.)

[Flores, *España sagrada*, XLVI, 329.]

PASCHALIS episcopus, servus, etc., RAYMUNDO Barbastrensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

(70*) Hugonem Liziniacensem anno 1104 cum Guilhelmo comite Pictaviensi in Palæstinam profectum fuisse tradit Willelmus Malmesburiensis, tomo nostro XIII (i. e. apud D. Bouquet), p. 8.

(71) Goffridus, qui anno 1110 Roma bullam reportavit editam apud Beslium in Hist. comitum

Spiritu Domini docente, didicimus quia Dominus transfert regna et mutat tempora. Ipse quondam in Hispanis, juxta beneplacitum suum, Christianorum regna diffudit et rursus per Sarracenorum vel Moabitum tyrannidem Christianorum peccata, juxta sua judicia, visitavit. Unde factum est ut episcopalis cathedra quæ Ilerdæ fuerat in montana transiret, in oppidum videlicet quod Rota dicitur. Inde rursus imminutis Moabitarum viribus propriis Ilerdam in Barbastre oppidum transfertur. Spes et Christianis certior per Dei gratiam nostro tempore facta est ut Ilerden urbem, Domino operante, recipiant. Et nos igitur Domini Dei nostri judicia prosequentes, præsentis decreto constituimus episcopalem cathedram, quæ hactenus Rotæ vel Barbastre habita est, ad Ilerdæ urbem in posterum referendam, cum eam omnipotens Dominus Christianorum restituerit potestati, conservatis nimirum montanis terminis, sicut a te vel a tuis prædecessoribus apud Rotam et Barbastrum habiti et possessi sunt, cum vallibus Belse et Gistau, cum abbatia Alaonis ac monasterio S. Martini de Cavallera, sicut in alodium Rotensi Ecclesiæ a regibus impetrata sunt. De aliis vero monasteriis intra eandem parochiam sitis, debita tibi tuisque successoribus reverentia persolvatur, sicut tuis hactenus prædecessoribus soluta est. Confirmamus itaque vobis ecclesias de Balaguer et Tamarid et terras, quæ jam in Christianorum redactæ sunt ditone vel ecclesias, cum restitutæ fuerint, in Fraga et Zeidin et Ontimana. Omnes quoque decimas seu cæteras res ecclesiastici juris ad Ilerdæ circumstantiam pertinentes. Omnes ejusdem diœcesis fines qui in Christianorum redacti sunt vel fuerint potestate tuæ tuorumque successorum dispositioni, sicut superioribus temporibus, per apostolicæ memoriæ [Urban]i secundi prædecessoris nostri, per nostrum quoque privilegium constitutum est subjacere præcipimus, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Decernimus ergo ut nulli hominum liceat vestram Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre vel abbatias retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, tam tuis quam successorum tuorum clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ sanctionis paginam sciens contra eam temere venire præsumpserit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cæteris autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et Pictav., p. 431, et a Labbeo, t. X Concil. col. 679, (est apud nos *epist.* 299, *supra*): Datum Romæ in porticu Beati Petri, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, diac. cardin., v Kalend Maii, Incarnation. Dominicæ 1110, pontific. autem domni Paschalis II papæ anno xi.

hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii ac notarii sacri palatii.

Ego Paschalis episcopus catholicæ Ecclesiæ SS. BE. V.

Datum Romæ in porticu B. Petri per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. cardinalis ac bibliothecarii, vi Nonas Maii, indic. II, Incarnat. an. 1110, pontificatus autem domini Paschalis II, an. XI.

CCCIII.

Monasterium S. Vincentii Cupersanum tuendum suscipit ejusque possessiones ac privilegia confirmat.

(Anno 1110, Jul. 15.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VII, 703.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, dilecto filio VINCENTIO abbati vener. monasterii S. Benedicti, quod in civitate Cupersani situm est, ejusque successoribus regulariter successoris in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis affectu debet prosequenti adimpleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata indubitanter vires assumat, quia dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et B. Benedicti Cupersanense monasterium, cui Deo auctore præsidet, sub tutela apostolicæ sedis excipimus. Præsentis igitur privilegii pagina apostolica auctoritate statuimus ut universa, quæ idem monasterium in præsentis tertiâ indictione legitime possidet, sive in futurum juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut possessionem auferre, vel ablatam retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione vel gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus tibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno si oportuerit collegio, secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam elegerint. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, ab ipso, in cujus diocesi estis, accipiatis, si quidem gratiam et communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum

(72) Drogo, e monasterio Bertiniensi transmissus, ad instaurandam abbatiam S. Winoci Bergensem: inde vero electus episcopus Morinensis anno 1030, obiit anno 1078 prope Jubilanus.

(73) *Sonnebeck*, abbatia canonicorum regularium ordinis S. Augustini, duabus ab Ipa milliaribus; quondam subdita fuit congregationi Arroasiensi.

(74) *Ruslaer*, jam dicitur Latine *Rollarium*, vulgo

A quem malueritis adire antistitem, et ab eo consecrationem et sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulantur indulgeat. Porro nec episcopo, nec episcopi ministris facultas sit novas quaslibet exactiones ipsi loco indicere, aut gravamen inferre, aut in abbatem loci sine apostolicæ sedis censura manum depositionis extendere. Indicium autem perceptæ a Romana Ecclesia protectionis, dimidiam auri unciam quotannis Lateranensi palatio persolvendus. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, stratigo aut iudex, ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant. et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Beneventi per manum Joannis, S. R. E. cardinalis et bibliothecarii, Idibus Julii, indic. II, Incarnationis Dominicæ anno 1110, pontificatus autem D. Paschalis II anno XI.

CCCIV.

Ecclesiæ Sonnebecaniæ possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1110, Oct. 16.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.* II, 1152.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio LAMBERTO Sonnebeccensis ecclesiæ præposito, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex Drogonis (72) venerabilis quondam Morinorum episcopi scripto comperimus, quod bonæ memoriæ Fulpodus una cum uxore sua Ramburga, avia tua, et post eos pater tuus Teobaldus Ecclesiæ sanctæ in Villa (73) Sonnebeccensi varia sui juris prædia contulerunt, unde septem canonicis stipendium providerentur. Ea igitur quæ a prædictis parentibus tuis eidem Ecclesiæ tradita sunt, altaria etiam quæ bonæ memoriæ Radbodus quondam Noviomensis episcopi ad eundem locum contulit, scilicet de Ruslaer (74), de Nieuw-Kercka (75), et de Bevenslaer (76), et quæcunque a quibuscunque fidelibus de suo jure in eandem ecclesiam oblata sunt vel in posterum

Rousselaere. Hujus loci abbas Sonnebecanus est de facto patronus et scholaster; cura tamen pastoralis per suos religiosos non fungitur; quod ipsi in hæc bulla concedebatur.

(75) *Nieuw-Kercka*, vulgo *Nieuwekercke*, est appendix altaris de Rousselaer, et in illo loco constituitur pastor ex religiosis Sonnebecanis.

(76) *Bevenslaer*, vulgo *Becclaere*. Hujus loci prædi-

offerri contigerint, in eorumdem canonicorum usus, A tiatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione firma semper et quieta permanere, servareque censemus.

Quidquid præterea munitionis seu libertatis prædictos frater noster Drogo eidem loco largitus est, nos præsentis decreti auctoritate sancimus; prohibentes ne quis minuere, subtrahere, vel modis quibuslibet alienare præsumat, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Si quis autem, quod absit! huic nostro decreto, ausu temerario contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ita est subsignatum.

Ego Paschalis catholice Ecclesie episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sancte Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xvii Kal. Nov., indictione iv, Incarnationis Dominice 1110, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno duodecimo.

CCCV.

Ecclesie S. Donatiani Brugensis possessiones confirmat.

(Anno 1110, Oct. 16.)

[MIRÆUS, ubi supra, p. 26.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectus in Christo filio BEATULFO, Sancti Donatiani Brugensis præposito, ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu sollicitus esse, et quæ recte statuta sunt stabilire. Quamobrem nos petitionibus tuis clementer annuimus, et quæ temporibus nostris ad vestræ congregationis stipendium tradita sunt, vel quæ etiam ante nostra tempora a confratribus nostris episcopis concessa noscuntur, vobis vestrisque successoribus quietam manere sancimus, altare scilicet de sancta Cruce, altare de sancto Michaeli et altaria de Orscamp, de Rhidervorde, de Wara, de Ema, de Dicanuda, de Clare, de Widescate, de Emla, de Duzela, de Utkerka, de Clemskerka, de Artrika, et de Lophem. Decernimus itaque ut nemini liceat, vel hæc vel alia, quæ ad vestræ congregationis usus per Dei gratiam data vel danda sunt, minuere, vel subtrahere, vel modis quibuslibet alienare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura. Si quis autem, quod absit! huic nostro decreto temerarie contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum pa-

ctus prælatus patronus est, non tamen religiosum constituit pastorem.

(77) Hæc tantum ex Paschalis papæ litteris descripta invenimus: cæterum cum non parvis apostolicis jussis, Deum vindicem sunt experti. Uraca

tiatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Datum Laterani per manum Joannis, sancte Romanæ Ecclesie cardinalis ac bibliothecarii, xvii Kalendas Novembris, indictione iv, Incarnationis Dominice anno 1110, pontificatus autem domni Paschalis II, PP. anno xii.

CCCVI.

Ad Leodegarium Vivariensem episcopum. — Arguit eum quod ecclesiam S. Andeoli, canonicis S. Rufi ab eo traditam, eisdem a clericis suis auferri permittat.

(Anno 1110, Octobris 18.)

[BOUQUET, Rec. XV, 47.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Vivariensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Non est episcopalis constantie justa vota frangere, et constitutiones rectas in nihilum revocare. Ecclesiam B. Andeoli fratribus S. Rufi pro elemosyna et religione concesseras, et clericorum tuorum consensu firmaveras, sicut a fratribus ipsis accepimus, et litterarum tuarum lectione cognovimus. Nunc autem clericis tuis conniventiam parare conspiceris, cum per eos prædictis fratribus ecclesiam ipsam permittis auferri. Nos quidem concessionem factam canonicè firmamus; te autem vehementer arguimus quia te in hoc prævaricatorem ostendisti. Tuæ igitur experientie per hæc scripta præcipimus constitutionem tuam integram ratamque custodias; si vero clerici tui, ut justis voti transgressores, pertinaciter contraire præsumpserint, tu eos magistri, jure corrigere, et austeritate congrua studeas emendare; alioquin super vos apostolicæ sedis justitia dirigetur.

Datum Laterani, xv Kal. Novembris.

CCCVII.

Ad Didacum Compostellanum episcopum. — Monet ut Uraca regina, filia regis Castellæ, sub pœna privationis regni ab incestu, quem contraxit in eundo matrimonium cum Alphonso Aragoniæ rege, sibi in tertio gradu consanguinitatis conjuncto, desistat.

(Circa annum 1110.)

[MANSI, Concil., XX, 1006.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri DIDACO Compostellano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc te omnipotens Deus populo suo præesse constituit, ut eorum peccata corrigas, et Domini annunties voluntates. Et infra: Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem tantum incesti facinus, quod a regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere: ut vel a tanta præsumptione desistat, vel Ecclesie consortio et sæculari potestate privetur, etc. (77).

siquidem morte subitanea, per medium cum crepuisset, exstincta est, et Alphonsus in Sarracenicò bello peremptus, prout uterque Rodericus affirmat. Sev. Bir.

CCCVIII.

Ad Pontium abbatem et Cluniacenses monachos. — Reprehendit quod chrisma in monasterio suo consecrari fecerint.

(Circa annum 1110.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1043, ex *Severtii Chronolog.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PONTIO abbati, seu monachis Cluniacensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Confrater noster Berardus Matisconensis episcopus, partim rogatu nostro, partim probitate sua, erga prædecessorem tuum venerabilem Hugonem abbatem benigne se habuit: et cum Hierusalem iturus discessit, omnia inter vos et ipsum quiete ac pacifice habebantur. Cæterum post discessum ejus non parum jus Matisconensis Ecclesiæ perturbastis, quia, quod hactenus factum non est, in monasterio vestro chrisma consecrari fecistis. Hoc enim per episcopi personam exhibetur Ecclesiæ. Rogamus ergo dilectionem vestram ita hoc plena charitate corrigere, ita etiam in cæteris circa eum vos habere, ut inter vos præteritæ pacis vinculum arctius restringatur. Ipse enim plenius vos diligit, et a vobis plenius diligendus. Quamobrem præcipimus ne talia ulterius fiant. Non enim immemores sumus quanto studio quantaque instantia sategerimus ut firma inter vos et stabilis concordia permaneret. Quod idcirco firmum servari volumus et præcipimus, ne detrimentum ulterius Ecclesia patiatur. Orantes vos pro nobis misericordia divina custodiat.

CCCIX.

Ad canonicos Ecclesiæ Lucensis.

(Intra an. 1103-1111, Nov. 4.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 586.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis canonicis Lucanæ Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Gaudere multum debetis in Domino quod temporibus vestris in parochia vestra, videlicet Beati Fridiani ecclesia, illa conversationis apostolicæ primordia refluere; quapropter congregationem ipsam propensius diligere, et pro facultatis vestræ modo fovere atque honorare debetis. Vestram ergo dilectionem litteris præsentibus excitamus, monentes ac præcipientes ut Beati Fridiani canonicos in dilectione Domini charius amplectamini, nec eis aut ipsi aliquam molestiam inferatis aut inferri ab aliis patiamini. Quod enim probationis et molestiæ, quod honoris et reverentiæ illis impenditis nobis ascribimus: illud sane quod adversus eos confrater vester archipresbyter fecisse dicitur admiramur. Quemdam enim conversum et post obedientiæ promissionem ad sæculi vanitates reversum, cum pro causa hac a supradicto priore excommunicatus fuisset, simulata absolutione illectus in apostasia siquidem permanens dum absolvi credidit, amplius obligatus est.

(78) In charta Balduini regis Hierosol. ap. Wilhelm. Tyr. I, xi, c. 42, data an. 1110 Gibelinus (in pa-

A Ne quid ergo ulterius simile præsumatur interdictum, nec eorum parochianos aut excommunicatis, aut præter eorum voluntatem ad poenitentiam admittatis; sic eis in omnibus vos servate, ut quies eis opportuna permaneat, et plena inter vos charitas per Dei gratiam perseveret.

Datum Laterani, 11 Nonas Novembris.

CCCX.

Ad parochianos ecclesiæ Frigidiani Lucensis.

(Intra an. 1103-1111, Nov. 4.)

[BALUZ., *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis parochianis Ecclesiæ Sancti Fridiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionem vestram, quam erga Beati Fridiani ecclesiam geritis, jamdudum ex multorum relatione comperimus. Unde affectione debita congaudentes, gratias Deo referimus, et rogamus ut amorem suum in cordibus vestris sua dignetur gratia conservare. Vos autem sicut dilectum in Christo filium litteris præsentibus visitantes monemus, ut et deinceps in devotione ipsa et bono proposito, auxiliante Deo, firmiter maneatis, et loco illi consilii et auxilii vestri opem sic per Dei gratiam conferatis, quatenus et ibidem Domino servientes sustentationem habeant, et vos indulgentiam vestrorum obtinere mereamini peccatorum.

Datum Laterani, 11 Nonas Novembris.

CCCXI.

Ad clerum et plebem Arelatensem. — Ut in locum Gibelini episcopi sui, Hierosolymam translati, alium eligant (78).

(Anno 1111, Jan. 2.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1003.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Arelatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro negotiis et scandalis quæ in Hierosolymitana ecclesia fuerant, venerabilem fratrem nostram Gibelinum, quondam ecclesiæ vestræ antistitem, ad partes illas cum nostra legatione direximus: cujus nimirum persona ita in omnibus placuit, quod eum clerus et populus ejusdem ecclesiæ unanimi voto, communi desiderio, in patrem sibi et pastorem elegerunt. Nos enim, quoniam diu episcopali regimine fuerant destituti, electionem ipsam assertionem nostram firmavimus, vestram itaque dilectionem litteris præsentibus præmonemus et hortamur in Domino, ut et vos canonicum pastorem vobis eligere properetis, nec vobis grave et durum vehementius videatur. Illum enim tanto ardore Hierosolymitana suscepit ecclesia, quod eum, etsi nos omnino velimus, vobis reddere nullo modo possimus.

Data Laterani, quarto Nonas Januarii.

CCCXII.

* *Henrico regi gratulatur quod (patris nequitiam abhorreat.) Affirmat, si (plena mentis devotione triarcham electus) perhibetur. G. Rob. de Monie (Patrol. CLX) ad hunc annum. JAFFÉ.*

sibi suisque legitimis successoribus obedientiam exhibeat quam sive reges sive imperatores catholicis suis prædecessoribus exhibuerint, se projecto eum ut catholicum imperatorem habiturum esse. » Nuntios ad se mitti vult.

(Anno 1111. — Vide PETRI Chronicon monasterii Casinensis, p. 779.)

CCCXIII.

* Northmannos et Langobardos ad Romanæ Ecclesiæ [servitium invitat.

(Anno 1111, Febr. — Vide *ibid.*)

CCCXIV-CCCXV.

Henrico regi ab episcopis et abbatibus reddi regalia jubet.

(Anno 1111, Febr.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 42.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO regi, ejusque successoribus.

Et divinæ legis institutione sancitum et sacris canonibus interdictum est, ne sacerdotes curis sæcularibus occupentur, neve ad comitatum, nisi aut pro damnatis eruendis, aut pro aliis, qui injuriam patiuntur, accedant. Nunc et apostolus Paulus: *Sæcularia, inquit, judicia si habueris, contemptibiles, qui sunt inter vos, illos constituite ad judicandum.* In regni autem vestri partibus episcopi vel abbates adeo divitiis sæcularibus occupantur, ut comitatum assidue frequentare, et militiam exercere cogantur. Quæ nimirum aut raro, aut nunquam sine rapinis, sacrilegiis, incendiis aut homicidiis exhibentur. Ministri altaris ministri curiæ facti sunt, quoniam civitates, ducatus, marchias, monetas, curtes et cætera a regibus acceperunt; nunc et mos Ecclesiæ intolerabilis inolevit, ut electi episcopi nullo modo consecrationem acciperent, nisi prius per manum regiam investirentur. Qua ex causa et Simoniacæ hæresis pravitas, et ambitio nonnunquam prævaluit tanta, ut nulla electione præmissa, episcopales cathedræ invaderentur, aliquando et vivis episcopis investiti sunt. His et aliis plurimis malis, quæ per investituram plerumque contigerant, prædecessores nostri Gregorius VII et Urbanus II felicitis memoriæ pontifices, excitati, collectis frequenter episcopaliibus consiliis, investituras illas manus laicæ damnaverunt, et si qui clericorum per eam obtinuissent ecclesias, deponendos, datores quoque communione privandos esse censuerunt, juxta illud apostolicorum canonum capitulum, quod ita se habet: *Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus, per ipsos ecclesiam habeat vel obtineat, deponatur et segregetur, omnisque qui illi communicatur.* Porro ecclesias cum oblationibus et hæreditariis possessionibus, quæ ad regnum manifeste non pertinebant, liberas manifeste decernimus, sicut in die coronationis tuæ omnipotenti Domino in conspectu totius Ecclesiæ promisisti. Oportet episcopos curis sæcularibus expeditos, curam suorum agere populorum, nec ecclesiis suis abesse diutius. Ipsi, juxta Paulum apostolum, provigilant, tanquam rationem redditori pro animabus eorum. Quorum vestigia subse-

quentes, et nos eorum sententiam episcopali concilio confirmamus. Tibi itaque, fili charissime Henrice rex, et nunc per officium nostrum Dei gratia Romanorum imperator, et regno regalia illa dimittenda præcipimus, quæ ad regnum tempore Caroli, Ludovici, Henrici et cæterorum prædecessorum tuorum manifeste pertinebant. Interdicimus enim, et sub districtione anathematis prohibemus, ne qui episcoporum, seu abbatum, vel præsentium, vel futurorum eadem regalia invadant, et civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, advocatias regni, jura centurionum et curtes, quæ manifeste regni erant, cum pertinentiis suis, militiam et castra regni, nec se deinceps nisi per gratiam regis de ipsis regalibus intromittant. Sed nec posteris nostris liceat, qui post nos in apostolica sede successerint, aut te, aut regnum super hoc inquietare negotio.

CCCXVI.

Privilegium de investituris vi extortum.

Anno 1111, April. 12.)

[PERTZ, *Mon. Germ. hist. Legg. II*, 72.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio, H. glorioso Teutoncorum regi, et per Dei omnipotentis gratiam Romanorum imperatori Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Regnum vestrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ singulariter cohærere, dispositio divina constituit. Prædecessores vestri probitatis et prudentiæ amplioris gratia Romanæ urbis coronam et imperium consecuti sunt. Ad cujus videlicet coronæ et imperii dignitatem, tuam quoque personam, fili charissime, H., per nostri sacerdotii ministerium majestas divina provexit. Illam igitur dignitatis prærogativam, quam prædecessores nostri prædecessoribus tuis catholicis imperatoribus concesserunt, et privilegiorum paginis confirmaverunt, nos quoque dilectioni tuæ concedimus, et præsentis privilegii pagina confirmamus, ut regni tui episcopis vel abbatibus libere præter Simoniam et violentiam electis, investituram virgæ et annuli conferas. Post investitionem vero canonicam consecrationem accipiant ab episcopo ad quem pertinuerint. Si quis autem a clero et populo præter tuum assensum electus fuerit, nisi a te investiatur, a nemine consecretur. Sane episcopi et archiepiscopi libertatem habeant, a te investitos episcopos vel abbates canonicè consecrandi. Prædecessores enim vestri ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficiis ampliarunt, ut regnum ipsum maxime episcoporum præsidii vel abbatum oporteat communiri, populares dissensionem, quæ in electionibus sæpe contingunt, regali oporteat majestate compesci. Quam ob rem prudentiæ et potestatis tuæ cura debet sollicitius imminere, ut Romanæ Ecclesiæ magnitudo, et cæterarum salus, præstante Domino, beneficiis potioribus conservetur. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ concessiois paginam sciens,

contra eam temerario ausu venire tentaverit, anathematis vinculo, nisi resipuerit, innodetur, honorisque ac dignitatis periculum patiat. Observantes autem misericordia divina custodiat, et personam potestatemque tuam ad honorem et gloriam suam feliciter imperare concedat. Amen.

CCCXVII.

Ottoni Bambergensi episcopo ejusque successoribus pallio utendi crucisque præferendæ copiam facit.

(Anno 1111, April. 15.)

[LUDWIG, *Script. rer. Germ.* I, 413.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri OTTONI, Bambergensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Charitatis proprium est bonum, congaudere profectibus aliorum; «charitas enim non quærit quæ sua sunt (I Cor. xiii);» unde et Apostolus: «Tunc, ait, vivimus, si vos statis in Domino (I Thess. iii).» Et iterum: «Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum?» (I Thess. ii.) Hoc igitur charitatis debito provocamur et apostolicæ sedis auctoritate compellimur, hoc nomine debitum fratribus exhibere, et S. Romanæ Ecclesiæ dignitatem pro suo cuique modo cæteris ecclesiis impertiri. Idcirco, venerabilis frater, Otto Bambergensis episcopo, dilectioni tuæ pallium ad sacræ missarum solemniam celebranda concedimus; quo nimirum fraternitas tua intra ecclesiam tantum uti noverit, illis solum diebus quos præsens descriptio continet, videlicet die sancto Resurrectionis Dominicæ et Pentecostes, item Nativitas Domini nostri Jesu Christi, et in natalitio SS. apostolorum Petri et Pauli, in solemnitate S. Dionysii martyris, anniversario etiam tuæ consecrationis die, et dedicationibus ecclesiarum; cujus nimirum pallii volumus te gratiam per omnia vindicare. Hujus siquidem indumenti honor, humilitas atque justitia est.

Tota ergo mente fraternitas tua te exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis, si quando veniunt, cum justitia erectam, amicam bonis, perversis contrariam, nullius unquam faciem contra veritatem suscipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordiæ operibus juxta veritatem substantiæ insistens, et tamen insistere etiam super veritatem cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, aliena propria deputans, de alienis gaudiis, tanquam de propriis exsultans, in corrigendis vitiis pie sæviens, in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens, in ira judicium sine ira tenens, in tranquillitate autem severitatis justæ censuram non deserens.

Hæc est ergo, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicitè servaris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Ad hæc etiam crucis vexillum, intra Bambergensis Ecclesiæ parochiam aut faciem tuam portari concedimus, salva videlicet Moguntiæ metropolis reverentia, ut speciali Romanæ Ecclesiæ dignitate præditus, specialiter ejus studeas obedientiæ ac servitiis insudare. Fraternitatem tuam

A superna dignatio per tempora longa conserve incolumem. Amen.

Scriptum per manum Joannis scriniarii regionarii ac notarii sacri palatii.

CCCXVIII.

Privilegium pro monasterio Hersveldensi.

(Anno 1111, April. 15.)

[Wenck, *Hess. Lundesg.* II, 58.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio in Christo REGINARDO abbati Hersveldensis monasterii ejusque successoribus regulariter substitutendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Eapropter, filii in Christo dilectissime, Reginharde, tuis petitionibus annuentes per præsentis privilegii paginam vestro venerabili Hervedensi monasterio confirmamus quæcunque ad idem monasterium legitimis fidelium donationibus pertinere noscuntur. Inter quæ singulariter religiosi imperatoris Caroli testamentum, quod vestro monasterio delegavit, ratum manere sancimus. Illas etiam decimationes, quas ab antiquis temporibus idem monasterium possidet, et quæ prædecessorum nostrorum apostolicæ sedis pontificum privilegiis vestris prædecessoribus concessæ sunt, nos quoque præsentis decreti auctoritate concedimus. Quæcunque etiam in posterum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam, vel de suo, vel de alieno, si oportuerit, collegio elegerint. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, honoris potestatisque suæ dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æterna inveniant denum.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Romæ in insula Lycaonia per manum A dicti confratris nostri episcopi vestri obedientiam Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vice diaconi Friderici archicancellarii et Coloniensis archiepiscopi, xvii Kal. Maii, indict. iv, anno Dominicæ Incarnationis 1111, pontificatus autem domni Paschalis secundi duodecimo, imperii vero Henrici quarti imperatoris anno primo.

CCCXX.

Ad Henricum imperatorem.

(Anno 1111.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1094.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo filio suo HENRICO Romano imp. Augusto salutem et apostolicam benedictionem.

Post parvi temporis spatium, quiddam de vobis sinistrum audivimus, quod nos valde conturbat. B Pervenit enim ad nos quod ad perturbationem quietis ecclesiasticæ H. apud Ariciam dimittere disponeris, ut ablatas possessiones Ecclesiæ retineat, et reliqua inquietare non desinat. Nos autem putabamus eos qui in fidelitate nostra permanent nobiscum permanere in littore, sed sicut vera relatio patefecit, frater noster Aretinus adhuc inter procellas quatitur, et longe portum videt. Dilectionem itaque vestram litteris præsentibus rogamus et commonemus sicut de vobis confidimus, ut prædicto fratri nostro gratiam vestram reddatis, et possessiones Ecclesiæ restituantis, fidelibus quoque suis injungite, ut ab ejus servitio ulterius se non subtrahant. Non enim possunt sine detrimento capitis C membra persequi et abscindi, et filiorum contumelia ad patris spectat injuriam. Diligite igitur quos diligimus, ut, quos odistis odio habeamus, et quos diligit s, diligamus. De cætero omnipotens Deus vos sua pietate custodiat atque conservet.

CCCXX.

Ad Aretinos.

(Anno 1111.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1092.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et civibus Aretinis, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri auctoritate compellimur, ut ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere debeamus; itaque pro venerabili fratre nostro episcopo vestro D præsentibus litteras ad vos decrevimus destinare. Audivimus quoniam nec debita eum veneratione tractetis, nec debitam illi obedientiam persolvatis. Quod profecto divinæ constitutioni penitus contradicit. Dominus siquidem Jesus Christus cum pretiosi sui sanguinis effusione sanctam redemisset Ecclesiam, pastores in ea constituit, qui vice sua populo suo salutaria ministrarent, unde qui eis injurias irrogant, eorumque mandata contempserint, ipsi Domino irrogare, eumque contemnere cognoscuntur, sicut ab eo dicitur: « Qui vos tangit, pupillam oculi mei tangit, et qui vos spernit, me spernit. » Itaque universitati vestræ præcipimus ut usque ad proximam Domini nativitatem ad præ-

dicti confratris nostri episcopi vestri obedientiam redeatis, eumque sicut patrem ac magistrum et Dei vicarium affectione debita diligatis, et debita reverentia veneremini. Alioquin nos ex tempore quod divina dispositione ministerii nostri est, vobis afferimus, et ipsam spiritualem alimoniam passionem, divina videlicet officia, donec resipueritis, interdici-mus. Dignum est ut qui Deum in ministerio suo contemnitis, Dei quoque beneficio et vicarii sui ministerio careatis.

CCCXXI.

Ad Henricum imp. a se ordinatum.

(Anno 1111, Maii 3.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1093.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HENRICO Romano imp. Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex quo a nobis præsentia vestra discessit, de incolumitate status vestri aliquid ad audientiam nostram non pervenit. Verumtamen quia nostræ voluntatis est prosperitatem vestram libenter addiscere, et nostram vobis in invicem intimare, de nobis excellentiæ vestræ litterarum præsentium relatione significamus. Siquidem nos per Dei gratiam boni sumus, licet quidam jussioni vestræ in his, quæ B. Petro restitui præcepistis, adhuc noluerint obedire, incolæ videlicet civitatis Castellanæ, Castrî Corcoli, Montis Alti, Montis Acuti, et Narnienses; nos tamen ea et comitatus Peruginum, Eugubrinum, Tubertinum, Balneum Regis, castellum Felicitatis, ducatum Spoletanum, marchiam Ferraniam, et alias beati Petri possessiones per mandati vestri præceptionem confidimus obtinere. A quibusdam vero de vestris filius fidelis nostri Rusticelli comitis sicut audivimus retinetur. Rogamus ergo dilectionem vestram ut nobis eum reddi faciatis, quia et beati Petri fidelis est et in possessione moratur. Ad hanc serenitatem vestram plurimum commonemus ut semper diligatis justitiam, eamque totis viribus et toto conamine amplectamini, quatenus qui verus rex, imperator et judex est in regni et imperii sui perpetuitate, coronam vobis et gloriam largiatur

Dat. Lat., v Non. Maii.

CCCXXII.

Henricum imp. rogat ut Ecclesiæ Ariminensi ablata bona restitui jubeat.

(Anno 1111.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1094.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, in Christo filio HENRICO Romano imp. Aug., salutem et apostolicam benedictionem.

Ariminensem episcopatum ad jus beati Petri specialius pertinere manifestum est; verum peccatis exigentibus omnibus fere bonis suis denudatus et in minimas reliquias est redactus. Rogamus igitur dilectionem vestram ut ei per amorem B. Petri benignitas vestra bona sua restitui jubeat, et restituta, quietem Domino faciat præstante obtinere.

CCCXXIII.

Ad Balduinum Hierosolymitarum regem. — Decernit ut, ad ampliandos fines Hierosolymitanæ dioceseos, omnes urbes quas subegerit, Hierosolymitano tanquam metropolitano subjaceant.

(Anno 1111, Jun. 8.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1005.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, glorioso Hierosolymitano regi BALDUINO, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesiarum quæ in vestris partibus fuerunt vel sunt, terminos atque possessiones diutina infidelium possessio tyrannisque confundit. Cum itaque certos ejus fines assignare deliberatione nequeamus, tuis precibus non immerito duximus annuendum, ut, quia pro Hierosolymitanæ Ecclesiæ sublimatione personam tuam extremis periculis exponere devovisti, quasunque infidelium urbes ceperis vel cepisti, ejusdem Ecclesiæ regimini dignitatisque subjaceant. Porro earundem civitatum episcopi patriarchæ tanquam proprio metropolitano obedientiam exhibere procurent: quatenus et ipse illorum fultus suffragiis, et ipsi adinvicem ipsius unanimi-
tatis auxilio vegetati, sic in Hierosolymitanæ ecclesiæ exaltatione proficiant, ut de illorum profectibus omnipotens Deus gloriatur.

Data Laterani, quinto Idus Junii.

CCCXXIV.

Ad Gibelinum Hierosolymitanum patriarcham. — Ejusdem argumenti.

(Anno 1111.)

[*Ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo fratri Hierosolymitano patriarchæ GIBELINO, et successoribus ejus in perpetuum canonice promovendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Secundum mutationes temporum transferuntur etiam regna terrarum. Unde etiam ecclesiasticarum parochiarum fines in plerisque provinciis mutari expedit et transferri. Asianarum siquidem Ecclesiarum fines antiquis fuerunt definitionibus distributi, quas distributiones diversarum diversæ fidei gentium confudit irruptio. Gratias autem Deo, quod nostris temporibus et Antiochiæ et Hierosolymæ civitates, cum suburbanis suis et adjacentibus provinciis, in Christianorum principum redactæ sunt potestatem. Unde oportet nos divinæ mutationi et translationi manum apponere, et secundum tempus, quæ sunt disponenda disponere: ut Hierosolymitanæ Ecclesiæ urbes illas et provincias concedamus, quæ a glorioso regis Balduini ac exercitum eum sequentium sanguine per Dei gratiam acquisitæ sunt. Præsentis itaque decreti pagina, tibi, frater charissime et coepiscopo Gibeline, tuisque successoribus, et per vos sanctæ Hierosolymitanæ ecclesiæ, patriarchali sive metropolitano jure regendas disponendasque sancimus civitates omnes atque provincias quas supradicti regis ditioni aut jam restituit, aut in futurum restituere gratia divina dignabitur.

A Dignum est enim ut sepulcri Dominici ecclesiæ, secundum fidelium militum desideria, competentem honorem obtineat, et Turcarum seu Sarracenorum jugo libera in Christianorum manu abundantius exaltetur.

CCCXXV.

Henrico imperatori gratias agit quod clericis Pataviensibus H. judici amissu bona reddi jussurrit.

(Anno 1111.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1094.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, in Christo filio HENRICO imp. Aug., salutem et apostolicam benedictionem.

Pro clericis Paduanis et H. judice dilectioni tuæ gratias agimus, quia eis tuam gratiam reddidisti, et bona sua quæ amiserant restitui præcepisti; rogamus autem adhuc pro laicis, ut eos in gratiam tuam recipias et bona sua eis restitui facias, quatenus protectionis tuæ munimine de cætero præstante Deo quiete valeant permanere.

CCCXXVI.

Ad Henricum imperatorem.

(Anno 1111, circa Jun.)

Udalric. Bab. cod. n. 267, ap. ECCARD, *Corp. hist.*, II, 275.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HENRICO Romanorum imperatori Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

C De magnificentia vestra bona semper audire optamus, tanquam de filio Ecclesiæ, quem Ecclesiæ principem ac defensorem Providentia divina constituit. Monemus itaque dilectionem vestram, et momentes rogamus, ut divinæ dispositionis dona, quæ accepistis, consideretis, et tam in Domini timore, quam in Ecclesiæ veneratione et justitiæ defensione sicut debetis et sicut potestis, eodem Domino præstante proficiatis. Hoc siquidem nos omnipotentem Dominum deprecamur, ut de profectu vestro, non tantum nos, sed etiam tota Ecclesia catholica gloriatur. Legatum nostrum post vos direximus, qui usque Ravennam veniens transire ulterius timuit, propter perturbationes itinerum, quæ post transitum exercitus fiunt. Cum autem omnipotens Deus in tempus congruum nos perduxerit, de legati missione, prout opportune fuerit, per ipsius gratiam disponemus.

CCCXXVII.

Ad Joannem Tusulanum, et Leonem Vercellensem episcopos et cardinales. — Concessionem investiturarum imperatori factam se cassaturum et irritaturum promittit.

(Anno 1111, Jul. 5.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1008.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus JOANNI Tusulano, et LEONI Vercellensi episcopis, et cardinalibus in unum congregatis, consortium et pacem in Christo.

Id quod in personam nostram, imo in patrem

vestrum, præter ipsius ecclesiæ iudicium atque præsentiam vos egistis, etsi vobis ex zelo Dei visum sit, non tamen, ut mihi videtur, canonico tramite incessistis : non enim charitas, sed æmulatio id dictasse perspicitur. Quocumque tamen modo factum sit, nos tamen confusi de misericordia divina, pro animæ nostræ salute cogitamus, et commissum, quod pro fratribus atque filiis, pro excidio Urbis et universæ provinciæ fecimus, emendare curabimus, ut quod terreni in me quoque correxisse ostendatur ecclesiæ. Vos autem pro Ecclesia in Ecclesia agite, ut illum Ecclesiæ Dei zelum quem habetis et habere ostenditis, ipsa experiatur Ecclesia. Valetate in Domino.

Datum Terracinæ, tertio Nonas Julii.

CCCXXVIII.

* *Brunoni episcopo Signiensi, abbati Casinensi, scribit e non debere episcopum simul esse et abbatem. Præcipit ut abbatiam dimittat.*

(Anno 1111. — Vide *Chronicon monast. Casin.*, p. 783, 784.)

CCCXXIX.

* *Monachos Casinenses Brunonis obedientia solvit, eique substitui successorem jubet; quod nisi faciant, fore ut omnibus monasterii cellis proprios abbates præponat.*

(Anno 1111. — Vide *Petri Chronic. mon. Casin.*, p. 783, et *Vitam S. Brunonis, Acta SS.*, Jul. IV, 484.)

CCCXXX.

* *Signienses hortatur ut loco Brunonis alium sibi episcopum sumant.*

(Anno 1111. — *Vita S. Brunonis, Acta SS.*, Jul. t. IV, 484.)

CCCXXXI.

Ad Henricum imperatorem.]

(Anno 1111, Oct. 26.)

[*Mansi, Concil.*, XX, 1094.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, in Christo filio HENRICO imp. Aug., salutem et apostolicam benedictionem.

In litteris quas a tua dilectione suscepimus diu te graviter infirmatum fuisse cognovimus, sed sicut nos infirmitatis rumor affecerat, ita rursus sospitatis exhilaravit auditio. De prosperitate quam nobis significasti, Deo gratias agimus, qui providentia inæstimabili omnia disponit. Quod autem de episcopis conquereris, cor nostrum vehementer angustat. Ex quo enim vobiscum illam, quam nostis, pactionem fecimus, non solum longius positi, sed ipsi etiam qui circa nos sunt, cervicem adversus nos erexerunt, et intestinis bellis viscera nostra collacerant, et multo faciem nostram rubore perfundunt. De quibus, quia iudicium consequi non possumus, de iudicio relinquimus, ne Dei Ecclesiam gravius perturbemus. Cæterum, cum tanta ac talia patiamur, miramur quod N. vester totis ecclesiis oppressiones inferat, quas hostiliter occupat atque depopulatur, et mutæ pactionis immemor, quæ nostri juris sunt, suæ vindicat usurpationi. Miramur etiam quod dati a nobis obsides

adure, ut audivimus, turpiter tyranniceque tractentur; quæ profecto non parum ad sublimitatis vestræ injuriam spectant. In omnibus tamen his te præcipuum Ecclesiæ filium commonemus, ut Dei iudicia semper verearis, illius temporis memor, quod in tuis litteris significasti dicens: In ipso tempore gravissimæ nostræ ægritudinis cum vita nostra esset in dubio, cum resolutionis nostræ tantum haberetur expectatio, et sic ei placere studeas, quatenus ejus gratiam et regnum tibi temporale disponat, et ad regna te æterna perducat.

Dat. Laterani vi Kal. Novembris.

CCCXXXII.

Ad Guidonem Viennensem episcopum. — Investituram clericorum regibus adimendam.

(Anno 1111.)

[*Mansi, Concil.* XX, 1008.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Viennensi archiepiscopo GUIDONI et apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem.

Si constantiam tuam sæva illa barbaries minis, blandimentis, aut aliis modis tentat inflectere, prudentia tua immobilis perseveret: si enim in viridi ligno sic factum est, quid fiet in aliis? Si in capite sic perpetratum est, quid fiet in membris? Igitur, frater charissime, in tuo bono incepto constanter et viriliter, Deo præstante, permaneas. Minæ, vel blandimenta, vel alii suasionis aut dissuasionis modi, providentiam tuam non moveant: sed ita Domino auxiliante perdura, ut aliis tua constantia salutaris perseverantiæ sit exemplum. Quæ cognoscere postulasti, hæc sunt: Scripta, quæ in tentoriis, in quibus cum multitudine clericorum et civium Urbis et totius provinciæ custodiebatur, pro libertate Ecclesiæ, et pro absolutione captivorum omnium, et pro excidio quod Ecclesiæ, Urbi et universæ provinciæ, superincumbente undique gladio, imminere videbatur, de electione, seu de investituris personarum facta sunt, videlicet ut electione libera facta sine vi et Simonia, consensu regis, facultatem habeat rex investiendi per virgam et anulum, et electus a clero et populo non consecratur, nisi a rege investiatur: ego canonica censura cassa omnino et irrita iudico, et sub damnatione perpetua permanere decerno, ut nullius unquam auctoritatis sint, et nullius bonæ memoriæ. Ea vero quæ sacri apostolorum canones, et Antiochenum, ac universa concilia, et prædecessores nostri, et præcipue memorie domnus Gregorius et Urbanus de his prohibuerunt, damnaverunt, statuerunt et firmaverunt, ego prohibeo, damno, constituo, et confirmo, et me illorum sanctiones profiteor servaturum.

CCCXXXIII.

* *Ivoni Carnotensi episcopo, de investituris ecclesiarum, scribit e se coactum fecisse quod fecerit, et adhuc se prohibere quod prohibuerit, quamvis quo-*

dam nefanda quibusdam nefandis scripta permisit.

(Anno 1111. — Vide Ivonis epp. 233 et 236.)

CCCXXXIV.

monasterii Corbeiensis (diœc. Paderb.) privilegia confirmat.

(Vide *Annales Corbeienses* ad an. 1111, ap. PERTZ, *Mon. germ. Script.* III, 7.)

CCCXXXV.

Ad Radulfum archiepiscopum Turonensem et coepiscopos pro abbate S. Albini.

(Anno 1112, Febr. 15.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, Append., 67.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis R. [RADULFO] Turonensi, I. [ILDEBERTO] Cenomanensi, M. [MARBODO] Rhedonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sancta Romana Ecclesia, sicut omnium mater est, sic omnes materna charitate complectitur, omnibusque ipsius misericordiam postulantibus sagagit subvenire. Præsentium siquidem bajulus P. [Paganus] Alerici suam penes nos querelam deposuit, quod cum sine audientia et iudicio frater noster R. Andegavensis episcopus a sede ac potestate abbatis, in qua ipsum fratres monasterii Sancti Albini posuerant, sub anathematis interdicto expulerit, et A. [Archembaldum] qui eandem abbatiam abdicaverat, post appellationem apostolicæ sedis restituerit: questus est etiam quod fratres qui eum elegerant, præbere sibi auxilium seu consilium prohibentur, et qui cum eo vel pro eo appellaverant, officiis suis et obedientiis postea sunt privati. Aliam rursus querelam apposuit, quod ad executionem appellationis et causæ suæ communes expensas ab iis qui prædictam abbatiam regere videbantur expetierit, et nullatenus potuerit obtinere. In quibus profecto, si vera sunt, non solum appellanti, verum etiam sedi apostolicæ, ad quam appellatum est, non parva injuria irrogata est. Propterea experientiae vestræ mandamus ut intra dies quadraginta post harum litterarum acceptionem, cum fratribus nostris G. Vindocinensi, G. Sancti Florentii, G. Sancti Sergii abbatibus, et R. de Arbrixellis in capitulum Sancti Albini Andegavensis convenire curetis, et causam istam, Domino adjuvante, ordine canonico terminetis. Quod si unus ex vobis necessitatis imminuentia præpeditus adesse nequiverit, reliqui negotium exsequantur, cui nimirum negotio et monachos qui prædictum fratrem P. Alerici elegerunt, libera eis ad tuitionem causæ illius facultate concessa, præcipimus interesse. Interim a lectoribus ipsius monasterii eidem P. restituantur quæ pro controversia sua expendit, et de reliquo usque ad consummationem causæ sibi et suis necessaria ministrentur. Porro fratribus ejus officia sua seu obedientiæ, quibus post apostolicæ sedis appellatio-

A nem privati sunt, cum sua integritate reddantur. Audivimus præterea quod idem frater P. Alerici deprædationi sit expositus laicorum. Unde fraternitatem vestram monemus ut ex parte nostra dilecti filio nostro F. comiti Andegavensium injungatis, quod eum cum suis omnibus officii munimine tueatur.

Data Laterani, xv Kal. Martij.

CCCXXXVI.

Ad Lamoertum Atrebatensem episcopum.

(Anno 1112, Mart. 27.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 1557.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

B Abbatem Sancti Vedasti cum venisset ad nos, propter litterarum vestrarum petitionem apud nos diebus pluribus retinimus. Sed cum in tanto temporis spatio nulli clericorum vestrorum ad nostram præsentiam pervenissent, expedire visum est ut cum litterarum nostrarum attestacione dimitteretur. Causam igitur quæ inter ipsum et clericos tuos agitur in audientia tua sub confratrum nostrorum Tarnanensis et Ambianensis episcoporum præsentia definiendam probamus, ut possessionis diuturnitas legitime secundum vestrum iudicium comprobata quietem accipiat. Super altari etiam de Hunino rogamus ut eidem abbati justitiam exsequaris.

Data Laterani, vi Kal. Aprilis.

CCCXXXVII.

Ad eundem.

(Anno 1111, Aprilis 9.)

[BALUZ., *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Querimonias clericorum vestrorum adversus monachos Sancti Vedasti et item monachorum Sancti Vedasti adversus clericos vestros ita noveritis esse decisas. Auditis utriusque partis rationibus, communi fratrum deliberacione iudicatum est utræque capellæ, videlicet Sanctæ Crucis et Sancti Mauritii, ita monachis maneat sicut in scripto Gerardi Cameracensis episcopi continetur (79), qui tunc Atrebatensis erat visitator. Cæterum de novo burgo matricis ecclesiæ clerici primitias decimas, et tres per annum recipiant solemnes oblationes, videlicet Paschæ, Pentecostes, et natalis Domini. Oblationes vero gratuitas et elemosynarum medietatem quæ de burgo eodem vel morientium iudicio ecclesiis delegantur vel fidecommissorum industria dividuntur, monasterium ipsum, si quando offerri contigerit, quiete ac libere absque ulla clericorum contradictione suscipiat, ut tamen altera medietas matri non subtrahatur ecclesiæ. Presbyteri vero capellani episcopo consuetam obedientiam exsequantur.

Data Laterani, v Idus Aprilis

(79) Exstat apud Locrium in *Chronico Belg.*, pag. 226.

CCCXXXVIII.

A

Casinense monasterium cæteris per Occidentem cœnobiis præferendum, a quacunq̃ jurisdictione liberum, solique sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectum fore confirmat; ejusdem cœnobii abbas in omni episcoporum ac principum consensu, superiorem cæteris abbatibus locum habere, prioremque omnibus sui ordinis sententiam dicere, sub anathemate statuit.

(Anno 1112, Febr. 4.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 129.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimo et charissimo fratri GERARDO, nostris, per Dei gratiam, manibus in abbatem Casinensis monasterii consecrato, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Scriptum est: « Sine pœnitentia sunt dona et vocatio Dei. » Illud ergo donum, quod beatissimo Patri nostro, monasticæ legis latori, Benedicto, gratia divina concessit, nulla potest pœnitentia refragari, et ipse monachorum omnium Pater, et ejus Casinense monasterium in quo et vivit et obiit, omnium per Occidentem monasteriorum caput in perpetuum habeatur. Proinde nos divinæ constitutionis propositum prosequentes, monasterium ipsum præcipua dilectione complectimur, et prædecessorum nostrorum vestigiis insistentes, cæteris per Occidentem cœnobiis præferendum, et sub solius sedis apostolicæ jure ac defensione perpetua permanere.

Ac tam te quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum, superiorem omnibus abbatibus consedere, atque in judiciis priorem cæteris tui ordinis viris sententiam proferre decernimus. Si quis sane in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps vel dux, comes, vicecomes, judex, aut ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ei Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Rainerii scriniarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis atque bibliothecarii, pridie Nonas Februarii, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1113 [1112], pontificatus autem D. Paschalis II papæ anno xiii.

CCCXXXIX.

Privilegium pro parthenone Fontebraldensi.

(Anno 1112, April. 5.)

[PAVILLON, *Vie du B. Robert d'Arbrissel*, *Præv.*, p. 607.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo sororibus sanctimonialibus in monasterio Fontebraldensi omnipotenti Deo servientibus, tam præsentibus quam futuris in perpetuum. Cum universis sanctæ Ecclesiæ filiis ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis tamen locis atque personis quæ specialius ac familiarius Romanæ adhærent Ecclesiæ, quæque ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Igitur de vestræ religionis studiis ardentioribus provocati, et viri venerabilis Roberti de Arbrissel precibus inclinati, cœnobium vestrum a supradicto Roberto ædificatum, et largiente Domino in honorem B. Mariæ semper virginis consecrandum sub apostolicæ sedis protectione specialiter confovendum suscepimus. Præsentis igitur privilegii pagina, apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque prædia, quæcunque bona, vel jam monasterio vestro oblata sunt, vel aliis justis modis acquisita, vel in futurum, præstante Deo, dari offerri contigerit, tam vobis quam his qui post vos in eodem loco et religione successerint firma semper et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino liceat hominum idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Salva nimirum Pictaviensis episcopi canonica reverentia, cui tamen omnino non liceat eidem monasterio gravamen inferre aut exactiones imponere, aut consuetudines aliquas quæ monasticæ quieti noceant irrogare.

Porro sepulturam ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri delibaverint devotioni ac extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Ad indicium autem perceptæ a Romana Ecclesia protectionis ac libertatis, duo Pictaviensis monetæ solidos quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem cœnobio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ

actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Nonas April., ind. v, Incarnat. Dominicæ anno 1113, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno xiii.

CCCXL.

Ad Radulfum Remensem archiepiscopum. — Confirmat privilegia Atrebatensi episcopo concessa.

(Anno 1112, April. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1031.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili RADULFO Remensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod de Atrebatensis episcopatus restitutione a prædecessore nostro sanctæ memoriæ Urbano factum est, scitote apud nos firmum et inviolabile permanere, nec unquam passuros nos ut Cameracensi subjiciatur Ecclesiæ. Porro tam vos quam successores vestros præsentium litterarum auctoritate compellimus, ut post mortem Atrebatensis episcopi ad faciendam illic episcopi electionem sollicitè invigilare, et electum sine moræ longioris obstaculo consecrare curetis. Si quis autem adversus hæc agere tentaverit, excommunicationis vinculo innodetur.

Data Laterani, octavo Idus Aprilis.

CCCXLI.

Ad clerum et populum Atrebatensem. — Prohibet Atrebatensem Ecclesiam Cameracensi subjici.

(Anno 1112, April. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1032.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus quosdam perverse agentes, et apostolicæ sedis auctoritatem annullare cupientes, ad hoc conatus sui molimen intendere, ut Atrebatensis Ecclesia episcopali cathedra prædita pessumdetur, et Cameracensi subjiciatur Ecclesiæ. Unde nos universitati vestræ scripta præsentia dirigentes, omnipotentis Dei, Patris, et Filii, et Spiritus sancti auctoritate sancimus, restitutionem Atrebatensis episcopatus a prædecessore nostro Urbano factam, et a nobis per Dei gratiam confirmatam, firmam et inviolabilem permanere. Quascunque vero possessiones ab eadem restitutione episcopatus ipse possedit, quietas semper integrasque possideat. Sub anathematis etiam prohibitione interdiximus ne Atrebatensis Ec-

(80) Quæ olim Benedictino ordini subjecta erat abbatia isthæc S. Martini de Valle, jam tum ab anno 1455, jussu Nicolai V, cujus diploma suo dabimus loco, ad mensam Vaticanæ nostræ basilicæ translata est. Præstat igitur ut, quæ ad abbatiam illam pertinent, pontificias constitutiones proferamus ducto initio a Paschali II, quandoquidem antiquiora monumenta aut nulla sunt, aut si quæ sunt, ea nobis incognita. Plura hic de abbatie origine, juribus, privilegiis, et tandiu vexata jurisdictione occurrunt dicenda, quæ multas dissertationis

A clesiæ status Cameracensi unquam subdatur Ecclesiæ. Qui vero temerario ausu adversus ista præsumpserint, eos Dathan et Abiron iudicium subsequatur, qui Moysi et Aaron divinitus datam potestatem comprimere tentaverunt. Post excessum igitur venerabilis fratris nostri Lamberti, qui nunc Atrebatensis Ecclesiæ præsidet, a vobis episcopum omnino præcipimus eligendum. Cui, si canonica eum statuta non respuunt, omnino non liceat electionem aut communi aut melioris partis consensu impositam subterfugere.

Data Laterani, octavo Idus Aprilis, indict. v.

CCCXLII.

Balduinum Flandrensiem comitem et Clementiam matrem ejus hortatur ut Ecclesiæ Atrebatensis libertati faveant possessionesque tueantur.

(Anno 1112, April. 6.)

[BALUZ., *Miscel.*, ed. Luc., II, 136.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BALDUINO Flandrensiem comiti et spectabili CLEMENTIÆ matri ejus comitissæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod de Atrebatensis episcopatus restitutione a prædecessore nostro sanctæ memoriæ Urbano factum est, scitote apud nos firmum et inviolabile permanere, nec unquam passuros nos ut Cameracensi subjiciatur Ecclesiæ. Si quis autem adversus hæc agere tentaverit, excommunicationis vinculo innodetur. Vos igitur sicut Ecclesiæ filios commonemus, rogamus, et præcipimus ne possessiones Atrebatensis episcopatus, quas a restitutione sua habuit, ab aliquo auferri vel minui patiamini. Si quis vero præsumpserit, vos defensionem pro peccatorum vestrorum remissione eidem Ecclesiæ impendatis.

Datum Laterani, viii Idus Aprilis.

CCCXLIII.

Monasterii S. Martini de Valle, cui apostolicæ tuitionis præsidium elargitur, ecclesias designat, enumerat privilegia (80).

(Anno 1112, April. 14.)

[*Bullar. Vatican.*, I, 44.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio UBERTO abbati Ecclesiæ Sancti Martini de Valle, et ejus fratribus tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Austri terram inhabitantibus per prophetam Dominus præcepit, cum panibus occurrere fugienti. Cum ergo vos, filii charissimi, de sæculo fugientes, ad

paginas aliquando conficiet. Nec ipsa quidem abbatie primordia attingimus, siquidem opportunior infra in notis ad Honorii III bullam recurret sermo. Hoc unum nobis hic propositum, ecclesias, quas præsens constitutio designat, elucidare; quamvis, nec dissimulamus, duo sunt præ cæteris, quæ nobis non levem ingerunt curam: ipsa tum primis rerum in quibus versamur caligo quam maxima; deinde ejus, qua utimur, Bullæ copia non satis accurata, quam certo iudicio aliunde petito emendare non licuit.

montanam Domini receperitis vos, fraternitatem vestram gratam excipimus et per sancti Spiritus gratiam, sedis apostolicæ munimine confovemus. Statuimus enim ut vestræ habitationis monasterium ab omnium hominum jure ac potestate liberum perseveret, ut vos ad Domini famulatum omni tranquillitate perfruamini. Omnia igitur, quæ ad sumptus vitæ vestræ a fidelibus donantur. (aut) Ecclesiæ vestræ, quæ sancti Martini dicitur (81), oblata sunt, vel aliis justis acquisita modis; aut in futurum offerri, acquirive consuegeret, quæ a vobis et integra permanere sancimus; in quibus hæc propriis visa sunt vocabulis exprimenda, videlicet: ecclesiam S. Mauri de B...ja (82), ecclesiam Sancti Comitii de Sancto Comitio, ecclesiam Sanctæ Lucie de C...io,

(81) Ecclesia Sancti Martini, ex qua monasterium et abbatia nomen sumpsit, in Magellana valle inter duas Alpes, hoc est inter duos montes, Majellanum et Apenninos, cum in Aprutina provincia Alpes nullæ sint, collocatur. Duplex ecclesiæ cognomen: alterum S. Martini de Fara, a castrî vicina, alterum S. Martini de Valle, a loci planitie. Hujus templi pars potior, una cum universa monasterii mole jam diu concidit. Superest tamen veteris ecclesiæ pars quædam breviori ambitu definita, in qua sacrum peragitur, atque, ut ex Actis Visitationis an. 1598, fol. 7 colligimus, candellæ ac olivarum rami quotannis distribuuntur.

(82) Tres istæ, quas primo loco bulla commemorat, ecclesiæ: altera S. Mauri, S. Comitii altera, tertia S. Lucæ, nobis adhuc impervia; quodque miramur magis, vel ipse qui designatur ecclesiarum locus nos latet. Nam ex inventariis, nihil ex visitationibus, quarum plurimas percurrimus, hætenus sumus assecuti.

(83) Mons Morisco feudum describitur territorio Gipsi proximum; at nulla in ejusmodi feudo occurrit ecclesia S. Lucie nomine insignata. Consulatur codex Visitationis anno 1594, fol. 16.

(84) Dirutum enuntiat in Visitatione. an. 1583, fol. 97, ubi status monasterii locus apud S. Vium definitur, nemus scilicet quoddam, cui ex monasterii titulo hoc inditum nomen, *Valle di S. Angelo*.

(85) Nullibi occurrit nisi in ecclesiarum inventario quod anno 1583 legitur coordinatum, ubi fol. 72, *Ecclesiæ S. Mariæ de Penna* apud montem Sancti Martini in Spoletano territorio statuitur. An vero una eademque sit ecclesia quam bulla nominat, atque inventarium describit, alieno judicio relinquitur.

(86) Obscura loci indicatio impedimento est quominus S. Nicolai ecclesiam certo assequamur. Incerta vocis lectio ob characteris difficultatem; incerta loci significatio. Si litterarum texturam inspiciamus, locus ille, ex quo S. Nicolai ecclesia denominatur, ita videtur interpretandus, de *Picho*, aut de *Righo*. Verum quid inde ad rem nostram colligimus? nihil omnino. Maluimus idcirco loci vocabulum missum facere, atque pro litteris puncta supponere. Huic abbatiæ S. Martini subjecta, atque extra castrum Fara, posita juxta flumen Viride occurrit quidem ecclesia S. Nicolai de Myra, cujus nedium vetera, sed et recentiora monumenta, ipsa nimirum Visitationum Acta quæ anno 1716 et 1753 litteris consignata sunt meminere. Favet vicinia: consonat ecclesiæ nomen: congruit ædificii vetustas; sed repugnat loci, quem bullæ copia exhibet, designatio: nisi forte in ipsamet bullæ copia mendum excidisse dicamus.

(87) Utraque hæc ecclesia extra Civitellæ castrum exstructa, par subit excidium; dispari tamen eventu.

A ecclesiam Sanctæ Lucie de monte Morisco (85); apud Sanctum Vitum, monasterium Sancti Angeli (84), ecclesiam S. Mariæ de Penna (85), ecclesiam Sancti Nicolai de P... (86), apud civitellam, ecclesiam Sanctæ Mariæ, et Sancti Justini (87) cum terris et vineis, et ibidem villam, et possessio terrarum et vinearum: apud collem Macinarum, ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sancti Angeli, ecclesiam Sancti Sylvestri, ecclesiam Sancti Quirici [*leg. S. Clerici*], ecclesiam Sancti Pauli (88), et ibidem possessio terrarum: Apud Pr...a (89), ecclesiam Sanctæ Mariæ de lo Casale, ecclesiam Sancti Petri: apud Laromam (90) ecclesiam S. Mariæ, ecclesiam Sancti Petri (91); ecclesiam Sanctæ Mariæ de Plano (92) Sanctæ Mariæ de Plano (93), ecclesiam Sanctæ

B Quæ enim S. Mariæ titulo offertur, novis ac solidis instaurata parietibus, e ruinis surrexit; quæ vero D. Justino dicata erat, jacet ruinis abruta, æternumque jacebit; hinc anno 1598, providus visitator, diruti sacelli titulum in proximam ecclesiam S. Mariæ de Laude transferri curavit. Consulatur ejusdem Visitationis Acta fol. 16. Ex utriusque ecclesiæ relictibus unum coaluit ecclesiasticum beneficium, cujus ad capitulum Vaticanum spectat collatio.

(88) Quæ sub uno contextu nominantur ecclesiæ numero quinque in colle Macinarum posite, existunt omnes, ac certum quotannis mensa Vaticanæ basilicæ persolvunt canonem. Consulatur inventarium an. 1593, fol. 146.

(89) Perpiena vocis lectio loci notitiam eripit. Ignotus locus in causa est, ut quæ illi proximæ numerantur ecclesiæ nobis adhuc sint inaccessible. In tanta ecclesiarum multitudine quæ sub iisdem vocabulis sese nobis offert, certam statimque definire, ni locorum vicinia faciem præferat, res est plena periculi; cognomen *dello casale*, quod ecclesiæ S. Mariæ adjicitur nondum occurrit. Si meliora succurrent indicia, dabimus aliquando.

(90) Castrum *Larome*, aut *Larona* bellorum impetu jamdiu fuisse eversum, colligimus ex Actis Visitationis anno 1598. Ejusmodi vero castrum in Camlarum agro ubique collocatur: huic feudum Laroma, et casularum territorium perinde usurpatur. Feudo illi adjacebant, ex bullæ testimonio, ecclesiæ quinque, jurisdictioni abbatiæ S. Martini subjectæ. Quod in castrum, idem et in ecclesias omnes sævit excidium.

(91) Utramque S. Mariæ et S. Petri ecclesiam sub una comprehendimus nota, quod utraque nedium parem subierit ruinam, sed insuper in unum ecclesiasticum beneficium, collationi capituli nostri reservatum, tandem convenerit. Hanc unionem anno 1604 antiquiorem fuisse prædunt Visitationis Acta anno eodem compilata, fol. 211.

(92) Ne nominis similitudo cuiquam imponat, animadvertimus geminam sub eodem titulo S. Mariæ de Plano secernendam ecclesiam isto caelo diversam, alteram in feudo Laroma, alteram in territorio Cominarum sitendam. Illa abbatia S. Martini, hæc Majellano abbati serviebat. Consulatur index a J. Baptista Corrado capituli commissario confectus anno 1585, resque patebit ad oculum.

(93) Ne in ecclesiæ utriusque ruinis, earum memoria tandem excideret, utriusque sacelli titulus in parochialem Ecclesiam S. Remigii terræ Fara translatus est. Ne bona dissiparentur, cautum, ut ex iisdem collectis, ecclesiasticum beneficium erigeretur, a capitulo S. Petri dispensandum. Hæc habuimus ex Act. 182 Visitationis anno 1604.

Luciæ, ecclesiam Sancti Sylvestri (94), et ibidem Villani, et possessio terrarum : apud Pallunianum, ecclesiam Sancti Fabiani [*leg.* S. Flaviani], ecclesiam Sancti Angelini Cam cum villanis, terris et vineis. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocessano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quem malueritis, adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatis indulgeat. Obeunte vero tē nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia proponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars sanioris consilii, per eundem Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum, qui ad sedem apostolicam benedicendus accedat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro ad memoriam et indicium hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, per annos singulos duos solidos Lateranensi palatio persolvatis. Si quis igitur in futurum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione condigna emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Joannis scriniarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cancellarii card. et bibliothecarii, xviii Kal. Maii, indict. v, Incarnationis Dominicæ anno 1112, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno 13.

CCCXLIV.

Monasterii S. Bertini Sithiensis protectionem suscipit bonaque confirmat.

(Anno 1112, Jun. 19.)

Collection des Cartulaires, III, 250.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto

(94) Ecclesiæ utriusque in Palumbani territorio positæ meminere inventaria anno 1583 et 1593, fol. 46; nec non Visitatio, an. 1594, fol. 8. In hisce

A filio LAMBERTO, Sithiensis monasterii abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimine, Domino disponente, promoti conspiciamur, ut, ipso parante, religionem augere, et ejus servis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur, dilecte in Domino filii, abba Lamberte, justis petitionibus auventes, Beati Bertini Sithiense cœnobium, quod in Tarvanensi parochia situm est, cui, Deo auctore, præsidet, sub tutelam et protectionem sedis apostolicæ suscipimus, et contra pravorum hominum nequitiam auctoritatis ejus privilegio communimus. Statuimus enim ut universa ad idem monasterium legitime pertinentia vobis vestrisque successoribus quietas semper et illibatas permaneant; ipsum vero monasterium, juxta prædecessorum nostrorum Victoris et Urbani sanctiones, in sua plenius libertate ac immunitate perpetuo conservetur, quandiu illic regularis ordinis vigor et disciplina permanserit. Porro abbatem in eodem monasterio non alium præesse censemus, nisi quem fratres, communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, elegerint. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Tarvanensis episcopi canonica reverentia. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Rainerii, scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani, per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, tertio decimo Kalendas Julii, indictione quinta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo duodecimo, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno tertio decimo.

CCCXLV.

Monasterio-Aquicinctino asserit ecclesiam S. Geor-tamen monumentis S. Flaviani nomen perpetuo legitur, Fabiani nunquam. Hinc bullæ copiam hæc in parte mendosam, haud immerito suspicamus.

gii prope Hesdinium, a Joanne episcopo Moriuensi A bus infidelium dominatio unitatem hanc in personis præsentium impedit. Gratias autem Deo, quod temporibus nostris Christianorum principatum in Antiochena civitate restituit. Dignum est igitur, charissime frater, ut ejusdem charitatis unitas firma permaneat: nec de nobis menti tuæ opinio ulla subrepat quod Antiochenam Ecclesiam deprimere aut inhonorare velimus. Si quid ergo vel Antiochena vel Hierosolymitana Ecclesiæ, aliter fortasse quam oportuit, de parochiarum finibus scripsimus, nec levitati est nec malitiæ ascribendum, nec propter hoc apud nos est scandalum concitandum: quoniam et locorum longinqua prolixitas, et antiquorum nominum commutatio, quæ civitatibus vel provinciis accidit, magnam nobis ambiguitatem vel ignorantiam attulerunt. Cæterum et optavimus, et optamus non scandalum sed pacis fomitem fratribus ministrare, suum jus et honorem quibuscunque ecclesiis conservare.

(Anno 1112, Jun. 19.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, I, 170.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ALUISEO (95) abbati Aquicinensis monasterii, ejusque successoribus regulariter substituendis.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro ecclesiarum statu sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt, stabilire. Proinde venerabilis fratris nostri Joannis Morinensis episcopi cessionem vobis vestroque monasterio factam, litteris præsentibus confirmamus. Is enim B. Georgii martyris ecclesiam, juxta castrum Lesdinium sitam, tibi tuisque successoribus, in cellam omni tempore possidendam concessit, et assertionem chirographi confirmavit, cum omnibus videlicet terris, pratis, silvis, aquis et molendinis, vel aliis quibuscunque redditibus quæ tam ab Ingelramno (96) comite, et Ernulfo Herdiniensi et Nicolao milite, quam et ab aliis fidelibus eidem Ecclesiæ collata sunt. Siquidem id ipsum prædecessor suus, bonæ memoriæ Gerardus, canonicorum Ecclesiæ suæ consilio et voluntate concesserat.

Id ipsum igitur et nos præsentis decreti auctoritate sancimus, salva nimirum Tarvanensis Ecclesiæ justitia, sicut supradicti episcopi chirographo delibatum agnoscitur. Altaria quoque duo, scilicet de Fraisoith et Huby, sicut ab eodem episcopo supradictæ ecclesiæ S. Georgii (97) concessa sunt, concedimus et decreti præsentis auctoritate firmamus.

Porro sepulturam ejusdem loci ab omni exactione liberam fore decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati, nullus obsistat.

Datum Laterani, XIII Kal. Julii, indictione V, Incarnationis Dominicæ anno 1112.

CCCXLVI.

Ad Bernardum Antiochenum patriarcham. — Nuntiat se non intendisse, concessionem privilegii supradicti, Antiochenæ patriarchalis Ecclesiæ dignitatem imminuere.

(Anno 1112, Aug. 8.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1006.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BERNARDO Antiocheno patriarchæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis inter cæteras sedes apostolica illa sedes emineat, quam Petri apostoli morte in corpore dignatio superna clarificavit, inter Romanum tamen et Antiochenum episcopos tanta quondam legitur charitas existisse, ut nulla inter eos diversitas videretur. Eadem Petri persona utrasque illustravit ecclesias. Multa posthac tempora transierunt, qui-

(95) *Aluisio*. Is ex monacho Bertiniensi, ac priore Vedastino, electus abbas Aquicinetinus, tandem anno 1131 assumptus fuit episcopus Atrebatensis. Obiit in Palæstina, anno 1145.

(96) *Ingelramno* (aliis *Ingeltrano*), comite Hesdiniensi, qui anno 1072 Ecclesiam Alciacensem instauravit, ibidem sepultus. Ita Chronic. Alciacense.

bus infidelium dominatio unitatem hanc in personis præsentium impedit. Gratias autem Deo, quod temporibus nostris Christianorum principatum in Antiochena civitate restituit. Dignum est igitur, charissime frater, ut ejusdem charitatis unitas firma permaneat: nec de nobis menti tuæ opinio ulla subrepat quod Antiochenam Ecclesiam deprimere aut inhonorare velimus. Si quid ergo vel Antiochena vel Hierosolymitana Ecclesiæ, aliter fortasse quam oportuit, de parochiarum finibus scripsimus, nec levitati est nec malitiæ ascribendum, nec propter hoc apud nos est scandalum concitandum: quoniam et locorum longinqua prolixitas, et antiquorum nominum commutatio, quæ civitatibus vel provinciis accidit, magnam nobis ambiguitatem vel ignorantiam attulerunt. Cæterum et optavimus, et optamus non scandalum sed pacis fomitem fratribus ministrare, suum jus et honorem quibuscunque ecclesiis conservare.

Datum Laterani, sexto Idus Augusti.

CCCXLVII.

Arausicanæ Ecclesiæ a Tricastinensi dijunctæ libertatem confirmat.

(Anno 1112, Octob. 18.)

[*Gall. Christ.* I, 132.]

... Arausicæ si quidem civitatis populus aliquando ita exaltatus est, ut illius civitatis nomen vulgaribus passim carminibus celebretur; aliquando ita depressus, ut ejus ecclesia, civitatis alterius ecclesiæ vel subdita sit vel unita; rursus per cælestis sapientiæ dispositionem, nostris, vel majorum nostrorum temporibus eidem civitati et ecclesiæ tantus est populus restitutus, ut ecclesia eadem archiepiscopi Arelatensis instantia, proprium et cardinalem receperit sacerdotem, juxta quod de diocesi, quæ aliquando episcopum habuit, in Africano est concilio constitutum, ut si multiplicatus populus desideraverit habere proprium rectorem, ejus videlicet voluntate in cujus potestate est diocesis constituta habeat proprium episcopum. Quia igitur duo episcopi [Guillelmus et Berengarius] nostræ memoriæ temporibus in Aurasicæ civitatis cathedra substituti sunt, nos petitioni tuæ ac devotioni multiplicis populi. charissime frater, annuimus, et Chalcedonensis concilii capitulum sequentes, præsentis decreti auctoritate sancimus, ut civiles dispositiones Arausicæ urbis, et publicæ ecclesiasticarum quoque parochiarum ordines subsistant. Itaque tam tibi quam legitimis successoribus tuis integritatem parochiæ Aurasicæ ita plane confirmamus, sicut antiquitas eam Aurasicæ Ecclesiæ mansisse cognoscitur, nec Tricastino, vel alicui deinceps episcopo liceat paro-

(97) S. Georgii cella seu prioratus, anno 1072, ab Ingelramno comite, Ernulfo Hesdiniensi, et Nicolao equite fundatus ac dotatus, hodieque floret; haud procul a ruinis seu ruderibus veteris oppidi Hesdiniensis, quod anno 1553 excisum fuit, jussu Caroli quinti Cæsaris; Hesdinio novo a fundamentis, loco commodiore, contra Francos excitato.

chiæ ipsius fines, vel cætera ad præfatam ecclesiam A
 pertinentia invadere, vel qualibet machinatione
 subtrahere; sed omnia vobis et clericis in eadem
 ecclesia militantibus quietam et integram conserventur.
 Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæ-
 cularisve persona, hanc nostræ constitutionis pagi-
 nam sciens contra eam temere venire tentaverit,
 secundo tertiove commonita, si non satisfactione
 congrua emendaverit, potestatis honorisque sui di-
 gnitate carcat, reamque se divino iudicio existere
 de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
 corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris no-
 stri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine
 districtæ ultioni subjacet. Cunctis autem eidem eccle-
 siæ justis servantibus, sit pax Domini nostri Jesu
 Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis per-
 cipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ B
 pacis inveniant. Amen, amen, amen.

† Ego Paschalis catholice Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Ec-
 clesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xv Kal.
 Novembris, indictione v [vi], Incarnationis Domini
 anno 1113, pontificatus autem domini Paschalis
 II papæ anno xiv. *Cum sigillo domini papæ.*

CCCXLVIII.

*Decreta concilii, a Guidone Viennensi aliisque archi-
 episcopis, abbatibus, Viennæ celebrati,
 confirmat.*

(Anno 1142, Oct. 20.)

[MANSI, *Concil.* XXI, 76.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus GUIDONI Viennensi archiepiscopo, sedis apostolicæ vicario, et cæteris archiepiscopis, episcopis et abbatibus, seu Domini sacerdotibus, Viennæ congregatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum alicujus morbi detentione caput afficitur, membris omnibus communiter ac summopere laborandum est ut ab eo penitus expellatur. Fratrum siquidem relatione comperimus vos in unum convenisse, ac per Dei gratiam Viennæ concilium celebrasse. In quo nimirum de augenda religione, de dispositione ecclesiastica, seu ecclesiasticarum rerum, et de correctione pravorum hominum adversus sanctam Ecclesiam insurgentium disseruistis. Unde Deo gratias referimus, et quæ statuta sunt ibi rata suscipimus et confirmamus, et cooperante Domino Deo illibata permanere censemus. Dilectionem supradicti hortamur episcopi, ut studiose secundum Deum legationem sibi commissam impleat.

Data Laterani, xiii Kal. Novembris.

CCCXLIX.

* *Episcopus Hispaniæ ad synodum « proxima beatæ Mariæ festivitate » (2 Febr. 1113, Beneventi) agenda vocat, « ut de Aragonensis regis et Urracæ reginæ negotio et de pacis atque concordie colloquio in præsentia sua tractent. »*

(Vide *Hist Compostell.* ap. FLOREZ, *España sagrada*, XX, 139, 140.)

CCCL

Monasterii Nonantulani possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1112, Nov. 10.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 343.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio, JOANNI, nostris per Dei gratiam manibus in abbatem Nonantulani monasterii consecrato, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

.... auctoritate debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum maxime, quæ apostolicæ sedi specialius adhærent, ac tanquam jure proprio subjectæ sunt, quieti, auxiliante Domino, providere. Quapropter petitionibus tuis, fili in Christo charissime, non immerito annuendum censuimus ut Nonantulani monasterium, cui Deo auctore præses, quod ab ipso fundatore, Aistulfo videlicet Longobardorum rege, apostolicæ sedi oblatum est, ad prædecessorum nostrorum, ejusdemque apostolicæ sedis... privilegio muniremur. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque ad prædictum Nonantulani monasterium in præsentis sexta indictione, juste ac legaliter pertinent, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste ac canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis visa sunt nominibus adnotanda, ipsum videlicet castellum Nonantula, Castellum-Vetus, Gallianum, Catinianum, Fainanum, Lizanum, Scoppanum, Sannonum, Campilium, Maranum, Mons Oliveti, pratum Albini, monasterium Sanctæ Lucie de Rosseno, cum ecclesiis et pertinentiis suis, et ecclesia Sanctæ Trinitatis de Savino, Manzolinum, Taivalum, Rastelinum, Sancta Maria in Grumulo, Spina Lamberti, Solaria, Roncalia, Camorana, Sorbaria, Curtiule Siccura, castellum Pellavi, Trecentula, Bundenum, Stagaria, castellum Cella, et Marzalia cum pertinentiis eorum; præterea castellum Cellulæ, curtem Raguse, et castellum Tedaldi cum omnibus allodiis, quæ in ipso comitatu Ferrariensi Bonifacius marchio acquisita possedit, vestro in perpetuum monasterio confirmamus, uti etiam, quæ comitissa Mathildis de oblatione, quam Sancto Petro et Romanæ Ecclesiæ dederat, vobis nuper dedisse cognoscitur, sub censu scilicet annuo unius aurei. Sane nec Mutinensi omnino, nec alicuiquam episcoporum, vel principum, aut alicui ecclesiasticæ sæcularive personæ liceat supradicto monasterio, aut ejus cellis, vel ecclesiis, aliisve possessionibus gravamen inferre, exactionem imponere, placitum, sive colloquium, præter abbatis ac fratrum voluntatem indicere vel tenere. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati

Benedicti Regulam elegerint, ab apostolicæ sedis A
 præsule consecrandum. Chrisma, oleum sanctum,
 consecrationes altarium, sive basilicarum, ordina-
 tiones monachorum, qui ad sacros fuerint ordines
 promovendi, sive clericorum, monasterio, cellis, vel
 ecclesiis pertinentium, a quo malueritis catholico
 accipietis episcopo, si quidem gratiam et commun-
 ionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis ac
 sine pravitate voluerit exhibere. Non enim episco-
 porum cuiquam permittimus, invito abbate, in mo-
 nasterio, vel in monasterii cellis, vel ecclesiis, or-
 dinationes facere, missas publicas celebrare, vel
 earum decimas vindicare. Nec de monasterio ipso,
 vel ejus rebus rescriptum subripere, aut quolibet
 modo impetrare, cuiquam personæ facultas sit.
 Quod si forte præsumptum fuerit, irritum penitus B
 habeatur. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli
 omnino hominum liceat idem monasterium temere
 perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel abla-
 tas retinere, vel injuste datas suis usibus vindicare,
 minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed
 omnia integra conserventur eorum, pro quorum sus-
 tentatione et gubernatione concessa sunt, usibus
 omnimodis profutura, ut in omnibus semper apo-
 stolicæ sedis, cujus est proprium, munimine ac pro-
 tectione congaudeat. Si quis igitur in futurum ar-
 chiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex,
 princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, castal-
 dio, aut ecclesiastica qualibet secularisve per-
 sona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
 contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
 tiæ C
 tiæ emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate
 careat, reamque se divino iudicio existere de per-
 petrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo cor-
 pore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri
 Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine
 districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem

loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu
 Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis
 percipiant, et apud districtum iudicem præmia
 æternæ pacis inveniant.

Scriptum per manum Crisogoni notarii sacri pa-
 latii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus sub-
 scripsi.

Data Tiberiæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ
 Ecclesiæ diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, quarto
 Idus Novembris, indictione vi, Incarnationis Domi-
 nicæ anno millesimo centesimo decimo tertio, pon-
 tificatus autem domni Paschalis II papæ anno xiv (98).

CCCLI.

Privilegium pro monasterio Areavallensi.

(Anno 1112, Nov. 15.)

[*Gall. Christ. vet. ed., t. IV, p. 113.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
 filio GISLERBERTO abbati S. Petri Aureavallis et ejus
 fratribus in eadem ecclesia canonicam vitam pro-
 fessis tam præsentibus quam futuris in perpe-
 tuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et
 animarum salutem pertinere monstratur, auctore
 Deo, sine aliqua est dilatione complendum.

Quia igitur vos, o filii in Christo charissimi, per
 divinam gratiam aspirati, mores vestros sub regu-
 laribus vitæ disciplina coercere, et communiter secun-
 dum sanctorum Patrum institutionem Omnipotenti
 deservire proposuistis, nos votis vestris paterno
 congratulamur affectu; unde etiam petitioni vestræ
 benignitate debita impertimur assensum, vitæ nam-
 que canonicæ ordinem quem professi estis, præsentis
 privilegii auctoritate Firmamus, ut ne cui post pro-
 fessionem exhibitam proprium quid habere, neve
 sine præpositi vel congregationis licentia de claustris
 discedere liceat interdiximus, et tam vos, quam ve-
 stra omnia sedis apostolicæ protectione munimus.

(98) Hic habes annum xiv Paschalis II papæ, con-
 junctum cum anno Incarnationis Dominicæ 1113 et
 indictione vi. Errorem patentem continuo hic de-
 prehendis tibi videberis, ubi e Donizone, Baronio,
 Pagio ac aliis intellexeris Paschalem ipsum die 14
 Augusti anno 1099 Romanam cathedram conscen-
 disse. Sed bona verba. Sunt et aliæ bullæ quæ hoc
 ordine procedunt, ut prope ad credendum adducaris
 anno subsequenti 1100 Paschalem renuntiatum
 fuisse pontificem maximum. Vide Bullarium Casi-
 nense part. II, Ughellium, Bullarium Cluniacense,
 Baluzium in Miscellaneis, atque, ut cæteros omit-
 tam, Mabillonium lib. v. tabel. 51, Diplomatic. ubi
 refert autographam bullam pontificis hujus « Datam
 Romæ per manum Joannis sanctæ Romanæ Eccle-
 siæ diaconum cardinalem, duodecimo Kalendas Apri-
 lis, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1103,
 pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ III. »
 Dissident hæc aperte a calculis Pagii ac aliorum.
 Quando immotus est annus et mensis, quibus pon-
 tificiam dignitatem iniit Paschalis II, scilicet dies 14
 Augusti anni 1099, necesse est intelligamus (idque
 animadvertendum diligentissime nobis ad solvendos
 alios id genus nodos) usum illum fuisse aliquando
 æra Pisana, quæ non a nativitate neque a circum-

issione Domini, sed ab ejus *Incarnatione*, sive a die
 25 Martii exordium novi anni deducit, ac propterea
 novem mensibus annum vulgarem nostrum prævertit.
 Quare quanquam bulla nuper producta annum
 exhibeat 1113, non alius significatur quam annus
 1112. Indictio autem sexta illic adhibita, Septembri
 D
 mense ejusdem anni 1112, initium sumpsit. Alteram
 Paschalis II bullam prælaudatus Mabillonius pro-
 duxit in appendice ad tom. V. Annalium Benedicti-
 nor., pag. 693. « Data fuit II Idus Aprilis, indi-
 ctione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1114, ponti-
 ficatus quoque domni Paschalis papæ II decimo
 quarto. » Censet claris. vir ibi scribendum esse in-
 dictione vii. Hanc enim revera exigit annus vulga-
 ris 1114. Verum ibi agitur de anno Pisano, ac pro-
 pterea data fuit bulla anno secundum nos præcedenti,
 quo reapse secundo Idus Aprilis in cursu erat indi-
 ctio sexta. Ita in Thesauris Anecdotor. P. Pezii
 tom. III, part. II, pag. 659, altera ejusdem pontificis
 bulla refertur: « Data VIII Kalendas Novembris, in-
 dictione XII, Incarnationis Dominicæ anno 1105,
 pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno VI. »
 Et ibi intelligas annum vulgarem 1104, quo decur-
 rebat annus sextus Paschalis, Octobri mense, uti et
 indictio XII, continuata usque ad finem anni.

Vobis itaque et successoribus vestris in eadem religio-
ne permansuris, ea omnia possidenda perpetuo sanxi-
mus, quæ in præsentiarum legitime possidere vide-
mini, in Pictaviensi videlicet pago ecclesiam S. Pauli
de Hydriaco, S. Martini de Alhaico, S. Hilarii de
Borno, S. Martini de Gemellis, S. Petri de Solobria,
S. Mariæ de Toxoneriis, S. Martini de Loono, S.
Michaelis de Crum, S. Mariæ de Mosronia, S. Epar-
chi de Germundo, S. Mariæ Magdalenæ de Pristi-
niaco, S. Benedicti de Boxemia, ecclesiam Sancti
Verani, S. Mariæ Magdalenæ de Thouarno, S.
Pauli de Bosco, S. Stephani de Amaillo, ecclesias
Sancti Lupi et S. Pancratii, S. Martini de Salis, et
ecclesiam de Bocaico, quas confrater noster Petrus
Pictaviensis episcopus vestræ conversationis insti-
tutor, pro communi victus sustentatione vobis con-
cessit, vel ab ejus antecessoribus eidem cœnobio
datæ fuerant. Item in pago Andegavensi ecclesiam
S. Petri de Damno Petro, et S. Alîni de Torcamo,
quas confrater noster Rainaldus Studegavensis epi-
scopus et antecessor ipsius Gaufridus, vestræ Ec-
clesiæ concesserunt : si qua præterea prædia, si quæ
possessiones ab Ecclesiæ fundatrice Aldcarda vice-
comitissa et successoribus ejus, seu ab aliis suc-
cessoribus de suo jure cœnobio vestro oblata sunt,
aut in futurum offerri Domino largiente contigerit,
vel aliis justis modis acquisita sunt vel acquiruntur
in posterum, firma vobis vestrisque successoribus
et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli
omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere
turbare, aut ejus possessiones auferre, vel abla-
tis retinere, minuire, vel temerariis vexationibus
fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro
quorum sustentatione ac gubernatione concessa
sunt, usibus profutura, salva Pictaviensis episcopi
debita reverentia. Sane ipsum locum in canonica
disciplinæ observantia quiete et libere, largiente Do-
mino, perpetuo permanere sanximus, sicut a supra-
dicto fratre nostro Petro Pictaviensis Ecclesiæ epi-
scopo constitutum est. Si qua igitur in futurum ec-
clesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc
nostræ institutionis paginam sciens, contra eam te-
mere venire tentaverit, secundo tertiove commonita,
si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis
honorisque sui dignatione careat, reamque se di-
vino judicio existere de perpetrata iniquitate cog-
noscat, et sacramento, corpore ac sanguine Dei
et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque
in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cun-
ctis autem eidem loco justa servantibus sit pax
Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum
bonæ actionis percipiant, et apud districtum judi-
cem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen,

Scriptum per manum Glisogoni notarii sacri pa-
latii.

Data Princerni, per manum Joannis sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii,
xvii Kalend. Decemb., ind. x. vi. Incarnationis Do-

minicæ anno 1113 [1112], pontificatus autem domni
Paschalis secundi papæ anno xiv.

Ego Paschalis catholice Ecclesiæ episcopus.

CCCLII.

« *Episcopis per Daciam constitutis inter cætera : De
censu etiam quem B. Petro prædecessores vestri
singulis annis instituerunt, fraternitatem vestram
una cum eodem fratre nostro Lundense archiepi-
scopo volumus esse sollicitam, ne in ipso negotio
fraudem Romana Ecclesia ulterius patiat, sed
integre hujusmodi charitatis debitum prudentia
vestra satis sapienter suscipiat.* »

(Intra an. 1100-1113. Fragm. — Vide Centii Came-
rarii lit. Cens. ap. MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 891.)

CCCLIII.

*Ad Baldricum episcopum Noviomensem et Torna-
censem. — Ne monasterii S. Martini fratres vex-
ari a clericis Tornacensibus sinat.*

(Circa annum 1113, Oct. 29.)

[D'ACHERY, *Spicil.* edit. de Labarre, II, 915.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri BALDRICO Noviomensi seu Tornacensi
episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati tuæ jam secundas litteras misimus, ut
monachis Sancti Martini justitiam faceres de injuriis
illis quas a clericis Tornacensibus patiuntur : cæte-
rum eandem justitiam exercere diu multumque fra-
ternitas tua dissimulavit, unde opportunum duxi-
mus idem negotium Lamberto Atrebatensi, et Joanni
Morinensi comprovincialibus fratribus commisisse,
qui nimirum tanquam religiosi viri ad pacem vehe-
mentius intendentes, idem negotium minus cano-
nice tractaverunt. Quamobrem nos utramque par-
tem ad nostram præsentiam evocavimus. Ipsi ita-
que clericis ex sanctorum Patrum auctoritate mon-
stravimus quam indebite in decimarum exactione
et sepulturarum prohibitione monachos prægrava-
rent. Beatus enim Gregorius Augustino Anglorum
episcopo scribens : « Communi, ait, vita viventibus
jam de faciendis portionibus, vel exigenda hospita-
litate, et adimplenda misericordia nobis quid erit
loquendum, cum omne quod superest in causis piis
ac religiosis erogandum est. » Quartus autem Leo
synodali constitutione decrevit, ut decimæ et primi-
tiæ, seu quæcunque oblationes vivorum et mortuorum
ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis. Ubi notan-
dum quod non a monachis, sed a laicis reddi dec-
imæ jubeantur. Monachi namque cum eorum ple-
rique aut levitæ, aut sacerdotes sint, aut aliis ec-
clesiasticis ordinibus perfruantur, cum assidue per
Dei gratiam divinis inserviant ministeriis, immu-
nes profecto ab hujusmodi exactionibus sunt ha-
bendi. Idem etiam Leo episcopis Britannicæ scri-
bens, illis tantum Ecclesiis quæ plebes vocantur,
deberi decimas indicat, ubi sacrosancta dantur
baptismata ; in quibus videlicet verbis evidenter ap-
paret causa baptismatis, eucharistiæ, pœnitentiæ
seu cæterorum officiorum quæ a clericis populo ex-
hibentur, decimas a populo esse reddendas ; in quibus
omnibus nullum a clericis servitium mona-
chorum conventibus exhibetur. Porro de sepultura

monasteriis permittenda, B. Gregorii habetur manifesta sententia. Joannem enim Veteris urbis episcopum, in monasterio sepeliri mortuos prohibentem, his verbis inhumane curavit: « Si ita est, ait, a tali vos hortor inhumanitate recedere, et sepeliri mortuos ibidem, vel celebrari missas nulla ulterius habita contradictione permittas, ne denuo querelam de his quæ acta sunt Agapitus vir venerabilis ad me depromere compellatur. » Hac sanctorum Patrum auctoritate comperta et veritatis ratione cognita, prædicti qui ad nos venerant clerici Tornacenses debita humilitate cesserunt, et de cætero se nullam super his querelis molestiam monachis illaturos polliciti sunt. Tuam ergo sollicitudinem, frater charissime, commonemus ne ulterius supra dicti monasterii fratres patiaris molestiis talibus infestari, neque cathedram ibi colloces, neque aliud quid inferas quo regularis ordo turbetur. De his autem elemosynarum partibus, quæ a morientibus ecclesiis relinquendæ, vestra interest diocesis vestræ parochianos instruere, ut per tuæ vigilationis diligentiam largiente Domino tam clericis quam monachis justa serventur, et Ecclesiis pax firma permaneat.

Data Laterani per manum Joannis cardinalis, iv Kalend. Novembris.

CCCLIV.

Ad Galonem Parisiensem episcopum et capitulum Ecclesiæ Parisiensis. — Ut Ecclesiæ Parisiensis famuli ad dicendum testimonium in causis forensibus admittantur.

(Anno 1113, Jan. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1036, ex magno Pastoralis Ecclesiæ Paris.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GALONI, et capitulo Parisiensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ex relatione vestra et ex litteris regis intelleximus, Parisiensis Ecclesia magnum hactenus rerum suarum patiebatur incommodum pro eo quod ipsius Ecclesiæ famuli, qui apud vos servi vulgo improprie nuncupantur, in forensibus et civilibus causis vel placitis, adversus liberos homines non admitterentur in testimonium. Cui rei dilectus filius noster Lodoicus Francorum rex pro utilitate ecclesiastica ita consulendum arbitratus est, ut episcoporum ac procerum consilio et assensu institueret, Parisiensis Ecclesiæ famulos in omnibus causis, placitis et negotiis, adversus omnes homines, tam liberos quam servos, liberam et perfectam habere testificandi et bellandi licentiam, ita ut nemo eorum testimonio, pro ecclesiasticæ servitutis occasione, calumniam inferat. Nos itaque, petitionem vestram rationabilem perpendentes, id ipsum pro ecclesiasticæ utilitatis et justitiæ intuitu decreti nostri assertione firmamus. Neque enim æquum est ecclesiasticam familiam iisdem conditionibus coerceri, quibus servi sæcularium hominum coercentur. Sicut igitur præ-nominatus Francorum rex regia benignitate insti-

tuit, ita nos ecclesiæ vestræ familiam, quæ sub episcopi seu canonicorum jure constitit, hac nostræ auctoritatis concessione donamus, ut in forensibus et civilibus causis, vel placitis, adversus quaslibet sæculares personas in testimonium efficaciter admittatur, nec propter ecclesiasticæ clientelæ obnoxietatem, si alia non impediunt, eorum testimonia refutetur.

Datum Beneventi per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ix Kal. Februarii (99), indict. vi, Incarnationis Dominicæ anno 1114, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno xiv.

CCCLV.

Ad Henricum imperatorem.

(Anno 1113, Jan. 25.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1095.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HENRICO imp. Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum amicorum magna sit, major quidem inter homines est paterna dilectio. Verum quidquid circa te alii loquantur, quidquid blandiantur nostrum est veritatem tibi liquidius ostendere, ac honori et saluti tuæ veraciter providere, A. (*Albertum archiepiscopum Moguntinum*), siquidem cancellarium tuum a te captum esse audivimus; de quo quantum novimus, quantum experti sumus, testimonium ferimus, quia te super omnia diligebat. Qua de re multi profecto tam amici quam inimici loquuntur adversus te. Te igitur, tanquam pater filium, commonemus ut cum salute regni tale super hoc consilium nanciscaris, quatenus nec persona tua et regnum ullam incurrat infamiam et ille liberationis gratiam consequatur.

Datum Beneventi, viii Kal. Febr.

CCCLVI.

Sententia super controversia inter abbates Casinensem et monasterii Terræ Majoris, super ecclesia S. Mariæ de Casali Plano, quæ Casinensi adjudicatur.

(Anno 1113, Febr. 13.)

[COCQUELINES, *Bullarum Collect.* II, 117.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, fidelibus omnibus per Campaniam, et Apuliam vel Capitanatum, sive Samnium, salutem et apostolicam benedictionem

Rerum gestarum series ad hoc litterarum fidei committuntur, ne illarum veritas posterorum memoriæ subtrahatur. Diuturnæ igitur litis, quæ inter Casinensem et monasterii Terræ Majoris abbates acta est super ecclesia S. Mariæ de Casali Plano, ejusque possessionibus, decisionem litteris mandari præcipimus, ne aliqua inter eos turbationis occasio in posterum relinquatur. Casinensis enim abbatis reverendæ memoriæ Oderisii querelam accipientes adversus monasterii Terræ Majoris abbatem, quod

(99) Falsa notatio temporis. HARD.

ecclesiam supradictam de Casali Plano invaserit, A missis iterum atque iterum litteris, opposita etiam interdictione vel loci vel ordinis, monasterii Terræ Majoris abbatem coegimus, licet ad nos venire dissimularet, ut supradictum Oderisium abbatem de præfata Casalis Plani ecclesia investiret. Post abbatis Oderisii obitum, certum agendi tempus utrique parti injunximus, præcipientes eos omnino paratos ad peragendam causam deliberato termino convenire. Statuto itaque tempore Girardus Casinensis abbas et Benedictus Terræ Majoris, ante nostram præsentiam convenerunt. Data est per biduum jurisperitis licentiam disputandi. Novissime actores monasterii Terræ Majoris probationem possessionis quadragenariæ intenderunt. Cæterum eorum testes non ex visu et auditu, sed ex fama testimonium profertentes, nec legibus, nec canonibus suscipi poterunt. Casinenses vero quadragenariæ, vel tricenariæ possessionis interruptionem modis talibus astruebant. Testes duos notæ religionis monachos, unum episcopum, alterum diaconum protulerunt, qui se præsentibus, præsentem etiam bonæ memoriæ Benedicto monasterii Terræ Majoris abbate, supradictam S. Mariæ de Casali Plano ecclesiam per Desiderium memoriæ felicis abbatem, locatam Rodulfo presbytero asserebant, sicut in locationis descriptione ostendebatur, sub censu sex byzantium, anno Dominicæ Incarnationis millesimo septuagesimo primo. Tres etiam ab eis laici testes prolati sunt, qui se vidisse profiterentur per annos quadraginta, priusquam in ecclesiam illam Terræ Majoris C monasterium invasisset, Casinensis monasterii monachos ibidem fuisse præpositos : vidisse etiam Rodolphum presbyterum, qui locationem superius memoratam ab abbate felicis memoriæ Desiderio acceperat, præfatam sex byzantium pensionem Casinensi monasterio persolventem. Legum igitur auctoritate perspecta, hujusmodi iudicium a fratribus nostris editum, et a nobis est per Dei gratiam confirmatum. Postquam actores monasterii Terræ Majoris defecerunt a probatione quam intenderant quadragenariæ possessionis super S. Maria de Casali Plano, nos eis super hoc negotio perpetuum silentium indicimus, et dominium ejusdem ecclesiæ de Casali Plano cum possessionibus suis apud Casinense monasterium quiete in perpetuum remanere sancimus. Hac nimium discussione hoc tenore iudicii supradictam B. Mariæ de Casali Plano ecclesiam cum possessionibus suis venerabili filio nostro Girardo abbati Casinensi in jus et possessionem perpetuam Casinensis monasterii restituimus : quam videlicet inconcussam et stabilem permanere auctoritate apostolicæ sedis decernimus.

Scriptum per manum Crisogoni notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus in præsentia nostra hoc factum iudicium confirmavi et subscripsi.

Ego Sennes Dei gratia Capuanus archiepiscopus iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Cono Richardus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Laudulfus Beneventanus archiepiscopus iudex, interfui et subscripsi.

Ego Gregorius Terracinensis episcopus iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Gualo Parisiensis episcopus iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Ascherus Centumcellensis episcopus iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Raimundus Ausciorum archiepiscopus, interfui et subscripsi.

Ego Almericus Claramontensis episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Willelmus Dei gratia Trojanus episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Anastasius cardinalis presbyter tituli Beati Clementis subscripsi.

Ego Romoaldus diaconus cardinalis, iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Boso cardinalis iudex datus, interfui et subscripsi.

Ego Gervasius Telesini monasterii abbas, interfui et subscripsi.

Ego Rollandus Antiochenæ Ecclesiæ legatus, interfui et subscripsi.

Ego Pontius Antiochenæ Ecclesiæ legatus, interfui et subscripsi.

Actum Beneventi in palatio principali, 11 Idus Februarii; præter hos subscriptos, alii etiam plures interfuerunt, tam episcopi quam abbates : Riso videlicet Barensis; Leo Ostiensis; Fulco Venusinus.

Datum Beneventi per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Idibus Februarii, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1113, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno xiv.

CCCLVII.

Bulla qua apostolicæ sedis tuitionem concedit xenodochio S. Joannis Hierosolymitani.

(Anno 1113, Febr. 15.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 87.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio GERAUDO, institutori ac præposito Hierosolymitani xenodochii, ejusque legitimis successoribus in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri. Postulavit siquidem dilectio tua xenodochium quod in civitate Jerusalem juxta Beati Joannis Baptistæ ecclesiam instituisti, apostolicæ sedis auctoritate muniri, et B. Petri apostoli patrocinio confoveri. Nos itaque piis hospitalitatis tuæ studiis delectati petitionem tuam paterna benignitate suscipimus, et illam Dei domum, illud xenodochium, et sub apostolicæ sedis tutela et B. Petri protectione persistere, decreti præsentis auctoritate sancimus. Omnia ergo quæ ad sustentandas peregrinorum et pauperum necessitates, vel in Hierosolymitanæ Ecclesiæ, vel aliarum Ecclesiarum parochiis et civita-

tum territorii per tuæ sollicitudinis instantiam eidem xenodochio acquisita, vel a quibuslibet fidelibus viris oblata sunt, aut in futurum largiente Deo offerri, vel aliis iustis modis acquiri contigerit, quæque a venerabilibus fratribus Hierosolymitanæ Ecclesiæ episcopis concessa sunt, tam tibi quam successoribus tuis, et fratribus peregrinorum illic curam gerentibus, quietam semper et integra conservari præcipimus. Sane fructuum vestrorum decimas, quos ubilibet vestris sumptibus laboribusque colligitis præter episcoporum vel episcopalium ministrorum contradictionem xenodochio deliberaverunt, ratas haberi decernimus. Obeunte te nunc ejus loci provisorum atque præposito, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres ibidem professi secundum Deum providerint eligendum. Præterea honores sive possessiones quas idem xenodochium ultra seu citra mare, in Asia videlicet vel in Europa, aut in præsentem habet, aut in futurum largiente Domino poterit adipisci, tam tibi quam successoribus tuis hospitalitatis pio studio imminentibus, et per vos eidem xenodochio in perpetuum confirmamus. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat idem xenodochium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sane xenodochia, sive ptochia in Occidentis partibus penes burgum S. Ægidii Asten, Pisani Barum, Ydrontum, Tarentum, Messanam, Hierosolymitani nominis titulo celebrata, in tua et successorum tuorum subjectione ac dispositione, sicut hodie sunt, in perpetuum manere statuimus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere.... tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episc. SS.

Ego Richardus Albanensis episc. SS.

Ego Landulfus Beneventanus archiep. legi et SS.

Ego Cono Prænestinæ Eccl. episc. legi et SS.

Ego Anastasius card. presbyt. tituli Beati Clementis SS.

Ego Gregor. Terrac. episc. legi et SS.

Ego Joannes Melitensis episc. legi et SS.

Ego Romoaldus diac. card. Rom. Eccl. SS.

Ego Gregorius card. presbyt. tituli S. Crisogoni legi et SS.

A Datum Beneventi per manum Joannis, sanctæ R. Ecclesiæ cardinalis ac bibliothecarii, xv Kal. Martii, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1113, pontificatus autem domini Paschalis PP. II anno xiv.

CCCLVIII.

Lanuino, Turris priori, concedit ut « anachoretas doceat et benedicat. »

(Anno 1113, Febr. 20. — Vide *Vitam S. Brunonis*, p. 409. Bruxellæ, 1639, 8°.)

CCCLIX.

Ad Bernardum Antiochenum patriarcham. — Significat privilegium Hierosolymitanæ Ecclesiæ in præjudicium Antiochenæ non concessisse.

(Anno 1113, Mart. 18.)

[Mansi, *Concil.*, XX, 1010.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, coepiscopo BERNARDO Antiocheno patriarchæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut aliis litteris fraternitati tuæ scripsimus, nos et personam tuam, et ecclesiam tibi commissam, plena charitate diligimus: nec ullo modo volumus honorem vestræ dignitatis imminui, quin Antiocheni patriarchatus prælatio, sicut præteritis temporibus conservata est, ita etiam in futurum integra, præstante Domino, conservetur. Illud autem, quod filio nostro Balduino Hierosolymitanorum regi per nuntios suos intercedenti concessimus, charitatem vestram omnino conturbare non debet, si litterarum nostrarum sensum interius perscruteris. Sic enim in eis scriptum est: « Ecclesiarum, quæ illis in partibus fuerunt vel sunt, terminos atque possessiones diutina infidelium possessio tyrannisque confudit. Cum itaque certos eis fines assignari præsentem deliberatione nequeamus, tuis non immerito precibus duximus annuendum ut, quia pro Hierosolymitanæ ecclesiæ sublimatione personam tuam extremis periculis devovisti, quascunque infidelium urbes cepis vel cepisti, ejusdem ecclesiæ regimini dignitateque subiaceant. » Eodem sensu illa etiam verba discutienda sunt, quæ felicitis memoriæ Gibelino Hierosolymitano patriarchæ de civitatibus atque provinciis scripsimus, quæ supradicti Balduini regis prudentia et exercituum eum sequentium sanguine per Dei gratiam acquisitæ sunt. Siquidem ecclesias illas, quibus certi fines assignari possunt, quarum termini ac possessiones diutina possessione ac tyrannide confusi non sunt, et ipsarum ecclesiarum urbes, illi volumus ecclesiæ subjacere, ad quam ex antiqua sciuntur justitia pertinere. Non enim volumus aut propter principum potentiam, ecclesiasticam minui dignitatem; aut pro ecclesiastica dignitate, principum potentiam mutilari.

Data Beneventi, decimo quinto Kalendis Aprilis.

CCCLX.

Ad Balduinum regem Hierosolymitanum. — Eiusdem argumenti.

(Anno 1113, Mart. 18.)

[*Ibid.*, col. 1011.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charis-

simo BALDUINO illustri Hierosolymitanorum regi, salutem et benedictionem apostolicam.

Concessio illa, quam nos petitioni tuæ accommodavimus, ut quascunque infidelium urbes ceperis, vel cepisti, Hierosolymitanæ ecclesiæ regimini dignitæque subiaceant, non parum cum fratrem nostrum Bernardum patriarcham, tum universam Antiochenam turbavit Ecclesiam. Cum enim nos concessionem illam super illis ecclesiis indulerimus, quarum terminos et possessiones diutina infidelium possessio et tyrannis confudit, illi eas ecclesias a Hierosolymitano patriarcha, te connivente invasas conqueruntur, de quibus ambiguitas nulla sit, quin eas, etiam Turcarum vel Sarracenorum temporibus, sedes Antiochena possederit : quia earum episcopi, etiam infidelium oppressi tyrannide, Antiocheno patriarchæ obedientiam exhibebant. Porro nos litteris ad supra dictum patriarcham missis, Antiocheni patriarchatus prælationem, sicut ab antiquis patribus distributa et præteritis temporibus conservata est, ita etiam in futurum integram servari sanxeramus. Tuam igitur strenuitatem monemus, et monentes præcipimus, ne a te, invasiones hujusmodi fieri, ubi manifesta est veritas, permittantur; sed unaquæque ecclesia justitiæ suæ limitibus perfruatur. Nec enim possumus manifeste sanctis patrum nostrorum constitutionibus obviare : nec omnino volumus, aut pro principum potentia, ecclesiasticam minui dignitatem; aut pro ecclesiastica dignitate, principum potentiam mutilari, ne apud vos occasione alterutra, pax, quod absit! turbetur Ecclesiæ. Clericis quoque Hierosolymitanis per præsentia scripta præcipimus, quandoquidem paternas possessiones et patriam pro ecclesiæ, ut creditur, exaltatione, pro religionis observantia reliquerunt : ut jure Hierosolymitanæ ecclesiæ sint contenti, nec injuste aut procaciter ea usurpare contendant, quæ certo sciuntur ad jus Antiochenæ ecclesiæ pertinere. Omnipotens Dominus sua te in omnibus dextera protegat, de hostibus Ecclesiæ triumphare concedat.

Data Laterani, decimo quinto Kalendas Aprilis.

CCCLXI.

Privilegium pro monasterio S. Nicasii Remensi.

(Anno 1113, April. 10.)

[MARLOT, *Metropol. Remens.* II, 253.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JORANNO abbati Sancti Nicasii, salutem et apostolicam benedictionem.

In pastorem specula constituti..... Quamobrem nos tam tibi quam successoribus tuis ecclesiam Sancti Petri de Ruminiaco, cum altari Sancti Sulpitii, quæ de manibus militaribus erepta sunt, juxta petitionem venerabilis fratris nostri Rodulphi Remorum archiepiscopi confirmamus, altare item de Luncio et altare de Clerum, etc.

Datum Laterani, iv Idus Aprilis, an. 1114, pontificatus domini Paschalis xiv.

CCCLXII.

Privilegium generale monasterii S. Nicasii.

(Anno 1113, April. 10.)

[VARIN, *Archives administr. de Reims*, I, 1, 261.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JORANNO abbati Sancti Nicasii, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

In pastorem super Ecclesiam constituti, necesse habemus furibus et latronibus obviare, et sæcularium hominum præsumptionem, qui videlicet ecclesias et ecclesiarum res tanquam proprias vindicant et pertinaciter usurpant, decreti nostri constitutione retundere. Proinde nos, charissime fili, tuis postulationibus annuentes, Beati Nicasii monasterium..... apostolicæ sedis auctoritate munimus, eidem..... confirmantes victam Sancti Hilarii quam Gervasius Remorum archiepiscopus de proprio suo a quibusdam militibus..... comparavit; atque ab omnium hominum servitio prorsus emancipatam, Deo et sancto Nicasio pro remedio animæ suæ cum omnimoda libertate possidendam, contradidit cum banno, et justitia, et manso indomincato, terris adjacentibus, et pascuis, et liberis exitibus ejusdem villæ, cum sedibus molendinorum ab omni exactione liberorum, tam in villa quam extra villam; cursum etiam aquæ et totum piscatorium, a prato unde habitatores Sancti Martini debent beato Nicasio herbagia, usque ad divisionem territorii montis Sancti Remigii; ecclesiam Sancti Hilarii et tres partes totius decimæ, totamque decimam nutrimentorum curtis monachorum; apud Sarnacum terram uni caruæ sufficientem, et sex falcaturas prati, dimidium molendini et totius piscatorii; medietatem totius alodii de Haiderici curte, et omnium appenditorum ejus; ecclesiam de Vilterzeto cum tota decima, et uno manso terræ arabilis; ecclesiam de Betenacurte, cum duobus capellis Sancti Simeonis et Sancti Nicolai servaturi; omnesque aisantias terræ totius domini præfati, ad opus monachorum Deo et beatæ Mariæ de Betenacurte servantium, totamque decimam agriculturæ et nutrimenti ipsorum : qui etiam retentis ex more et usu elemosynis sibi dimissis, omnesque parochianorum elemosynas, parochiali presbytero concessas necnon et offerendas ad manum ipsius presbyteri sive capellani venientes, dimidiant, eorumque dimidium sibi vindicant præter confessiones, et duos nummos nuptiarum et benedictionum, et unum reconciliationis, qui specialiter ad sortem pertinent sacerdotis; ecclesiam et villam de Sennicurte cum tribus appenditiis suis Calmontana, Senuifa, et Raravilla, cum tota decima, et cursu aquæ, prati, terris et silvis, cum vineis ad Sennicurtem pertinentibus; et horum omnium banno et justitia..... totam decimam de Vertiti; totam decimam de Mello fonte; totam decimam de Lisuniis usque ad fossam secus Berlice pertingentem, et ad ecclesiam de Sennicurte pertinentem; palatium de Muncio cum omnibus terris infra ambitum murorum jacentibus, et

omnimoda libertate; allodium etiam in villa subja-
cente in campis et silvis; querutum sub monte, et
nemus de Arsuris, et domum in media villa; dimi-
dium molendini in valle de Cierge; Joannem Asi-
num et Alardum Luseum cum omni possessione
eorum; terram de Vivers ante portam Radulfi; mo-
lendum, vineam et pratum de Warne; quarterium
terræ, et pratum de Reomela; casam ecclesiæ de
Maceriis; terram ad campillum solventem quatuor
solidos et octo den. cum silva ejusdem villæ, cum
vanna et cursu aquæ, cum banno et justitia; silvam
etiam desuper Cierge; ecclesiam Sanctæ Mariæ
Magdalenæ de Cimaco, cum hospitali et domo ante
januam, et hortis post ecclesiam jacentibus; eccle-
siam et villam Sanctæ Genovefæ cum appenditiis
suis; alodium Sanctæ Genovefæ in campis et fere
duarum leucarum, silvis, et pratis et aquis, et mo-
lendinis, servis et ancillis, cum banno et justitia,
et horum omnimoda libertate; nonam totius agri-
culturæ domini de Cimaco in toto Sarto quam de-
dit dominus Alardus de Cimaco perpetuo possiden-
dam; ecclesiam Sancti Petri de Ruminiano, cum
omnimoda libertate dotis suæ quæ dicitur mons
Baie et Aillimpre; altare Sancti Supplicii cum dua-
bus capellis ad Evernis et Livinis; liberum mercat-
um et theloneum cum estallagiis ad vincula
Sancti Petri, cum scholis, servis et ancillis et no-
nam prati, et trium culturarum domini Ruminia-
censis; medietatem Augustæ, molendini, furni, sil-
varum et terrarum, cum banno et justitia, et tertia
parte decimarum; villam Pree cum casa ecclesiæ
Sancti Albini, silvis, terris, molendino, servis et
ancillis, banno et justitia; altare de Antinno cum
capellis..... Fouzis et Ogias (100); altare de Attovil-
lari cum dote sua, et tertia parte decimæ; altare de
Bunut; altare de Hanape; Alavio; molendum,
terras et pratum, et quartam partem Fleugni; præ-
dium de Wifereio confirmamus et tibi.... tres par-
tes duarum villarum Sinceliæ, et Subnaym cum omni
reditu, et solita exactione, cum duabus ecclesiis,
servis et ancillis, silvis pratis et campis; quarum
trium pro triginta marcis ab ecclesia Sancti Nicasii
redimendas; altare cum ecclesia de Morlines; dimi-
dium allodii Florinensis, post obitum Alpaidis et se-
cundæ generationis suæ, cum omnibus appenditiis
suis, ad ecclesiam Sancti Nicasii jure possessionis,
sine calumnia libere transiturum, cum medietate
de Anolvit et ecclesia cum suis appenditiis..... nulli
igitur hominum liceat, etc., etc.

Data Laterani per manum Joannis..... diaconi

(100) Une bulle de 1136 porte : « Anteniaco cum
capellis de Oggiio et Fulscio. » Deux bulles de Pas-
cal II, qui nous paraissent appartenir toutes deux à
l'an 1112, et qui se retrouvent Cart. de S. Nic.
fol. 12, n° 4, et fol. 20, n° 26, ajoutent : « Muri-
niaci terram Richardi, in Castellione vineas terras-
que auctorum vel pictorum.... Altare S. Sixti cum
censu circumjacentis burgi, cum investituris et
venditionibus ejusdem et cum parochia de Uri-
liaco.... et claustrum monasterii cum suburbio ad

cardin. ac bibliothecarii, iv Idus April., indic.
vi...., anno..... 1114 (101), pontificatus domni Pa-
scnalis secundi papæ anno XIV.

CCCLXIII.

*Monasterio Anianensi cellam Gordanicensem addi-
cit.*

(Anno 1113, April. 12.)

[MABILL. *Annal. Bened.*, V, append. 695.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
cto filio PETRO, Anianensis monasterii abbati, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compelli-
mur, pro universarum Ecclesiarum statu satagen-
tes, earum quieti, auxiliante Domino, providere. Ea-
propter opportunum duximus, dum in Galliarum
partibus moraremur, controversiam illam, quæ in-
ter Casæ Dei monasterium et Anianense cœno-
bium super cella de Gordanico agebatur, venerabi-
libus fratribus Arberto Avenionensi, Eustachio
Valentino, Hismioni Diensi episcopis discutiendam
determinandamque committere, qui nimirum utrius-
que partis ratiocinationibus diligenter discussis et
canonice examinatis, sicut ex eorum allegatione
chirographoque comperimus, et perspectis pontifi-
calibus ac regalibus instrumentis et aliarum char-
tarum indiciiis justum esse senserunt, et scriptis
subscriptionibusque sanxerunt, ut monasterium
Anianense præfatam cellam de Gordanico ad Dei
servitium regere ac perpetuo habere deberet : ut
enim verbis ipsorum loquamur, inter primam justam
acquisitionem et ultimam justam revestitionem,
quam per nos acceperant, nullam invenire potue-
runt justam ipsius possessionis interruptionem. Nos
ergo supradictorum fratrum, quos in hoc negotio
nostri vice iudices dedimus, litterarum præsentium
decreto iudicium confirmamus, et supradictam cel-
lam de Gordanico tibi, charissime Petre abbas præ-
dicti Anianensis monasterii, tuisque successoribus
firmam et quietam in perpetuum manere sancimus,
præcipientes et interdcentes ne super hac ulterius
querimonia Casæ Dei fratres Anianense cœnobium
inquietare præsumant, sed ut quiete ac libere sub
Anianensis cœnobii jure ac possessione in perfe-
ctum conservetur cum omnibus pertinentiis ac
possessionibus suis, sicut a Lodoico imperatore
Caroli Magni imperatoris filio concessum ac tradi-
tum Anianensi cœnobio per instrumenti regalis
memoriam declaratur. Si qua igitur in futurum ec-
clesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc no-
stræ confirmationis paginam sciens, contra eam

ipsum pertinente.... »

(101) Cette date semble turtive. L'indiction vi et
l'année xiv du pontificat de Pascal combinées avec
la date donnée du mois d'avril, correspondent à
l'an 1113. La même observation s'applique à la
bulle précédente et à la bulle suivante adressée aux
deux abbayes de Saint-Remi et de Saint-Nicaise.
Elle avait été faite avant nous par Mabillon (*Diplom.*,
l. II, c. 25, n° 9), et l'*Art de vérifier les dates*, I, 18,
cherche à aplanir la difficulté qu'elle soulève.

temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat, nisi secundo tertiove commonita præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit. Cunctis autem eidem cœnobio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis ac bibliothecarii, 11 Idus Aprilis, indictione vi [I. vii], Incarnationis Dominicæ anno 1114, pontificatus quoque domni Paschalis papæ secundi xiv.

CCCLXIV.

Episcopus et principes Hispaniæ hortatur ut ecclesiarum subversionibus, cædibus, rapinis, incendiis finem imponant.

(Anno 1113, Apr. 14.)

[MANSI, Concil., XXI, 118.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus BERNARDO primati, et cæteris episcopis et principibus Hispaniæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Regionum vestrarum calamitates, ecclesiarum C

(102) Pascal mit fin par cette bulle, à une grave querelle qui s'était élevée entre les abbayes de Saint-Remi et de Saint-Nicaise. Cette querelle, dont l'histoire appartient à celle du gouvernement intérieur de notre cité, était consignée dans un *factum* contemporain qui se trouvait à la fin du manuscrit de Saint-Nicaise. Nous n'avons pu retrouver ni le manuscrit intitulé *Liber passionum sanctorum*, ni le texte même du *factum*, mais seulement une analyse qu'en avait donnée le P. Egée dans son *Histoire de Saint-Remi*, à laquelle nous empruntons la citation suivante, qu'a recueillie Lacourt, Marl. Ann. 11, *not. in front*, fol. 29, verso.

Quelque bien établis que fussent les droits de l'abbaye de Saint-Remi sur tout le bourg ou ban de Saint-Remi, Joran, abbé de Saint-Nicaise, ne laissa pas, vers ce temps-là, de les lui disputer en partie, et de lui susciter un procès qui dura plusieurs années, et qui ne put être terminé que par la médiation du pape Pascal II; en voici le sujet et l'occasion.

Lorsque l'archevêque Gervais mit des religieux à Saint-Nicaise, en 1065 ou 1066, Erlebaud, chanoine de l'église de Reims, avait encore en titre celle de Saint-Xiste et percevait les dimes et les censives qui en dépendent; mais ayant encouru la disgrâce de ce prélat, il fut obligé de quitter Reims et ses bénéfices; et comme l'abbaye de Saint-Nicaise ne faisait que de naître, et n'était pas encore opulente, Gervais lui donna l'église de Saint-Xiste avec tous les revenus. Elle en jouit tranquillement pendant le pontificat de Gervais, et personne ne s'avisait de la troubler dans sa possession; mais Manassés 1er qui lui succéda dans son siège, ayant d'autres vues, rappela Erlebaud, lui fit rendre sa prébende, et le remit en possession de l'église de

subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam a nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram litteris præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communicatis consiliis requiratis. Nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, apostolicæ sedis legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida nobis divinitus facultate, paci publicæ providere curetis in congregatione pontificum, et quid in ea canonice actum, suum in posterum apostolica auctoritate sortiatur effectum. Illos sane proceres, sive milites, qui honores, obedientias, villas, et cætera bona ecclesiastica invaserunt, et occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Universarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos, et flagitia cætera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra et salus nostra Dominus, pacem vestram et salutem vestram misericorditer operetur.

Dat. Laterani, xviii Kal. Maii.

CCCLXV.

Privilegium de burgo (S. Remigii) et de concordia intra abbatiam S. Remigii jam dicti et abbatiam de S. Nicholas (102).

(Anno 1113, April. 15.)

[VARIN, *Archives adm. de Reims*, I, 1, 264. *Archiv. de Saint-Remi*, liasse 17, n° 1. — Cart. B. de S. Remi, p. 7. — Cart. A, id. p. 47.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, domno

Saint-Xiste. Bien plus, Erlebaud étant tombé malade à quelque temps de là, il remit, à la persuasion du même prélat, l'autel et les droits de Saint-Xiste entre les mains de l'abbé de Saint-Remi pour les unir au chapitre de Saint-Timothee. Ils furent effectivement unis, et les chanoines en jouirent jusqu'à la déposition de Manassés, et jusqu'à ce que Raynaud du Belay lui ayant été substitué Albéric, abbé de Saint-Nicaise, sut tellement captiver la bienveillance du prélat, qu'il changea la disposition des choses, et qu'il adjugea le bénéfice de Saint-Xiste à l'abbaye de Saint-Nicaise au préjudice des chanoines de Saint-Timothee qui en étaient en possession. Un ancien auteur qui rapporte ce fait, et qui vivait dans le même siècle, ou à peu près, ajoute que l'abbé Albéric employa tous les moyens les plus illicites pour parvenir à ses fins, et que ce ne fut qu'à force d'argent qu'il rentra dans ce bénéfice. Quoi qu'il en soit, ayant été accusé et convaincu dans la suite par ses propres religieux, d'avoir entièrement dissipé le temporel de son monastère, il fut canoniquement déposé pour son peu d'économie, envoyé au monastère de Saint-Remi pour y faire pénitence, et l'abbaye de Saint-Nicaise commise pour un temps à Henri, abbé de Saint-Remi, par l'archevêque Raynaud. Cependant celui-ci passa à la Chaise-Dieu, en allant au concile de Clermont, et comme l'observance régulière était alors dans toute sa vigueur, il donna l'abbaye de Saint-Nicaise à Séguin, abbé de la Chaise-Dieu, pour y établir la discipline régulière, et pour y mettre un abbé de sa main. L'abbé Séguin, plein de reconnaissance, se rendit lui-même à Reims, et établit abbé de Saint-Nicaise un de ses religieux nommé Jean. L'abbé Séguin resta même quelque temps au monastère de Saint-Nicaise, et souscrivit quelques chartes comme abbé de Saint-Nicaise; mais après son départ, l'abbé

filio AZENARIO abbati venerabilis monasterii Sancti A
Remigii ejusque successoribus regulariter promo-
vendis in perpetuum.

De Deo et homine Jesu-Christo, capite videlicet
nostro, scriptum est : *Quoniam ipse est pax nostra*
qui fecit utraque unum. Item de ipso scriptum est :

Jean donna dans la dévotion du temps, et s'étant croisé, à l'exemple de tant d'autres abbés, il passa à Jérusalem où il mourut. Joran fut élu abbé de Saint-Nicaise en 1103. Non content de jouir de l'autel et des revenus de Saint-Xiste comme ses prédécesseurs, il entreprit encore d'y ajouter au droit de justice en déclarant celle de Saint-Remi, à laquelle seule on avait recours par le passé dans toutes les affaires contentieuses depuis plus de deux cents ans. Il ne borna pas même là ses prétentions. Se sentant appuyé de l'autorité de l'archevêque Manassès II, qu'il avait cultivé avec beaucoup de soin, et de la faveur de ses principaux officiers, s'voir : du prévôt Raoul-le-Vert, et de l'écolâtre Odalric, il fit un second procès à Dudon, doyen de Saint-Timothee, et à son chapitre, touchant une portion des dîmes de Vrilly dont ils étaient en possession depuis longtemps, et se la fit adjuger par de mauvaises chicanes, quoiqu'Azenaire, abbé de Saint-Remi, eût pris fait et cause pour eux en cette occasion, et qu'il fût intervenant au procès. Mais il faut reprendre la première affaire.

L'archevêque Manassès II étant mort (1106), Raoul-le-Vert fut élu par une partie du clergé et du peuple, mais son élection fut traversée par l'autre partie. L'écolâtre Odalric, entre autres, ne put la goûter; l'on ne sait pas le sujet, et il fit exprès un voyage à Rome pour en porter ses plaintes au pape Pascal II, qui toutefois avait sacré Raoul lui-même à Troyes..... Le pape l'arrêta à Rome et le créa cardinal. Joran, qui les avait eus tous pour amis, n'oublia rien pour se ménager la continuation de leurs bonnes grâces, particulièrement celles du cardinal Odalric. Il s'en servit bientôt très-utilement, et obtint de Rome, par le moyen de ce cardinal, un bref du pape Pascal II, qui confirmait l'abbaye de Saint-Nicaise dans la possession de l'autel de Saint-Xiste, et qui lui adjugeait la justice, les plaids, les coutumes et les autres droits que l'abbé de Saint-Remi prétendait lui appartenir primitivement à tout autre. Joran tint cependant l'affaire secrète, et se garda bien de divulguer son bref, mais le temps du synode étant venu, il s'y présenta avec les abbés du diocèse, et en vertu du bref qui lui avait été rendu par la sœur du cardinal Odalric nommée V.... moyennant 4 marcs d'argent qu'il lui donna, il demanda justice à l'archevêque Raoul contre l'abbé Azenaire, présent au synode. Le prélat répondit à l'abbé Joran qu'il fallait produire son bref. L'abbé Azenaire en ayant entendu lecture, fut extrêmement surpris, protesta contre ce bref subreptice, et cita l'abbé de Saint-Nicaise devant le pape, qu'il choisit pour juge dans cette affaire. Mais l'archevêque Raoul voyant combien l'abbé Azenaire prenait cette affaire à cœur, et sa fermeté à soutenir ses droits, il lui remontra qu'il n'était pas encore temps de porter l'affaire à Rome puisqu'il n'y avait encore eu aucun jugement de rendu contre lui en conséquence de ce bref; qu'au reste il assemblerait des évêques auxquels il soumettrait l'affaire. L'abbé Azenaire, faisant fonds sur ces promesses, arrêta ses poursuites et ne pensa plus d'aller à Rome; mais il eut le chagrin de se voir trompé, et il se tint plusieurs assemblées d'évêques dans Reims, sans qu'on y parlât de terminer le différend en question. L'abbé de Saint-Nicaise était cependant toujours en commerce de lettres avec le cardinal Odalric. Il en communiqua une de ce cardinal à l'archevêque Raoul par laquelle il lui mandait de la part du pape de choisir le sujet le plus capable de la communauté et de l'envoyer à Rome, parce que le Saint Père avait

dessein de le créer cardinal. L'évêque Raoul y donna les mains, et le religieux partit avec son agrément, mais il trouva la place remplie, selon toutes les apparences, sans avoir été agrégé au sacré collège. Le pape le chargea seulement d'un rescrit pour l'archevêque Raoul, par lequel il lui ordonnait de rétablir la paix et la bonne intelligence entre les deux abbés, avec pouvoir d'excommunier celui qui s'y opposerait. Le prélat fit aussitôt savoir ses ordres aux parties, et se mit en devoir de les exécuter. L'abbé y parut tellement disposé que, l'archevêque lui ayant suggéré de donner 100 marcs d'argent à Saint-Nicaise, moyennant quoi tout procès serait terminé, il voulut bien y consentir. Mais ses religieux en ayant eu connaissance, de concert avec les bourgeois du ban de Saint-Remi, s'y opposèrent vigoureusement et menacèrent même l'abbé Azenaire de le déposer s'il trahissait ainsi les intérêts du monastère. Bien plus, ils l'excitèrent et lui persuadèrent d'aller incessamment à Rome porter ses plaintes au Pape, ce qui alarma tellement Raoul que pour l'empêcher de faire ce voyage, il lui promit de nouveau de lui donner toute satisfaction, et de lui être plus favorable. Mais aussitôt qu'il eut appris la détention du pape Pascal II, et que le roi Henri V l'avait fait arrêter à Rome, il le pressa vivement de payer les 100 marcs dont ils étaient convenus et, au refus qu'il en fit, il prononça un jugement sur l'affaire en question, sans vouloir accorder un délai de six mois que l'abbé Azenaire demandait, et donna à l'abbé de Saint-Nicaise droit de justice au ban de Saint-Remi, menaçant Azenaire des censures s'il n'acquiesçait pas à cette sentence; mais bien loin d'y déferer, les religieux de Saint-Remi et les bourgeois du ban protestèrent qu'ils ne s'y soumettraient jamais, et ayant su qu'en vertu de cette sentence, l'abbé de Saint-Nicaise avait fait lever quelques droits par les officiers accompagnés d'un de ses religieux, ils envoyèrent aussitôt les répéter; et du moment qu'ils surent que l'abbé de Saint-Nicaise n'avait marqué que du mépris à leurs députés, ils s'attroupèrent jusqu'au nombre de 10,000, et allèrent tumultuairement eulever les troupeaux des religieux de Saint-Nicaise jusques aux portes de l'abbaye et tout ce qui leur appartenait. Ils voulurent forcer le monastère dans le dessein d'y mettre le feu; mais les plus sages arrêtaient cette fougue populaire, et peut-être encore plus la vigoureuse résistance qu'ils trouvèrent; car les religieux de Saint-Nicaise avec leurs gens étant montés au clocher firent pleuvoir sur les assaillants une grêle de pierres et de flèches dont plusieurs bourgeois furent blessés. L'auteur, qui décrit cette exécution militaire, fait une mention particulière d'un certain Bachérius, curé de Faveroles, qui se trouva alors à Saint-Nicaise, et à qui on donna la direction des machines de guerre, qu'il fit alors jouer avec une merveilleuse adresse, ce qui contribua le plus à écarter la troupe mutinée.

Raoul informé de ce qui s'était passé, et croyant les religieux de Saint-Remi auteurs ou du moins instigateurs de ces violences, fit citer à la cour spirituelle les bourgeois du ban de Saint-Remi, qui refusèrent d'y comparaitre, et mit en interdit toutes les églises du bourg, excepté celle de Saint-Nicaise. Les religieux de Saint-Remi eurent beau lui représenter que leur église avait été consacrée par le pape Léon IX, qui lui avait donné de grands privilèges, et que le pape Pascal II, encore vivant, lui en avait donné un par lequel il défend, sous

Qui factus est sapientia nobis a Deo et justitia. Dignum ergo est ut qui ipsius capitis membra sumus, inferioribus membris quæ videlicet sunt membra de membro, debeamus secundum ipsius gratiam et pacem providere, et justitiam sapienter decernere; unde opportunum fuit dissensionis ac jurgiorum causas monasteriorum Sancti Remigii et

A Sancti Nichasii de medio tollere, quæ inter eadem monasteria de interjacenti burgo emergerant. Sicut ergo in confratrum nostrorum Radulfi Remensis archiepiscopi et quorundam comprovincialium episcoporum præsentia, tibi venerabilis filii Azenari,... et Geranno venerabili abbati sancti Nichasii ejusdem burgi jura distincta sunt, sic nostræ assertio-

peine d'anathème, de troubler les religieux qui la desservent; il n'y eut aucun égard, non plus qu'à ce qu'on lui dit, que le temps auquel les évêques et les abbés de la province devaient terminer ce différend n'était pas encore échu. Tout ce qu'ils purent obtenir, ce fut qu'ils pourraient célébrer l'office divin dans leur église, mais les portes fermées, sans y admettre aucun séculier, et sans aucun son de cloches. Cela ne contenta pas les religieux de Saint-Remi, et leurs domestiques en furent si indignés qu'ils se retirèrent tous, et les abandonnèrent au nombre de cent, plutôt que de se soumettre à l'interdit; ce qui mit les religieux hors d'état de célébrer l'office divin. Dans cette extrémité, ils envoyèrent deux des leurs, Lambert et Geoffroy à Rome pour informer le pape Pascal II de tout ce qui se passait, et en portèrent encore leurs plaintes à la cour, dont Raoul prit occasion de solliciter Azenaire d'entendre un accommodement. Il y consentit, et il parut avec Joran en présence de cinq évêques qui devaient décider de leur différend. L'abbé de Saint-Nicaise reconnut de bonne foi que le bourg de Saint-Remi appartenait à Azenaire; « mais puisque le Pape m'en a donné une partie, disait-il, il n'est pas juste que j'en sois privé, ni qu'on me dépouille d'un privilège qui m'en fait jouir. » L'abbé de Saint-Remi répliqua sur-le-champ qu'il voulait qu'on lui remit ce prétendu privilège en main, et que c'était par là qu'il fallait commencer; sur quoi les évêques lui proposèrent un autre expédient, savoir, que Joran céderait absolument toutes ses prétentions sur la justice du ban de Saint-Remi, qu'il reconnaîtrait appartenir seulement à l'abbé de Saint-Remi, moyennant un surcens de 100 s. de rente annuelle, et qu'afin que les abbés successeurs de Joran pussent, dans la suite, faire valoir ce privilège, il serait mis entre les mains de l'archevêque Raoul, qui ferait expédier une charte de cette convention, scellée de son sceau. Ce projet fut lu au chapitre de Saint-Remi en présence des évêques, et Azenaire ne s'en éloignait pas. Mais les religieux de Saint-Remi, craignant qu'on ne voulût les surprendre, ne voulurent point y passer, et aimèrent mieux députer deux des leurs, Odon et Roger, à Rome pour faire connaître au Pape l'état des choses et implorer sa protection. Il la leur avait déjà accordée avec une bonté toute paternelle, comme il parait par la lettre que Lambert et Godefroi avaient rapportée à l'archevêque Raoul; elle est datée d'Aggani, le 4 des Ides d'Octobre, et elle contient, en substance, qu'il est surpris qu'à l'occasion d'un privilège accordé à l'abbé de Saint-Nicaise, il inquiète les religieux de Saint-Remi, et les maltraite, parce qu'il connaît sa prudence, et qu'il croit qu'en qualité de père commun il doit avoir un amour égal envers les deux parties; qu'au reste ce n'est pas son intention que ce privilège, qui pourrait avoir été donné par surprise, porte aucun préjudice aux religieux de Saint-Remi. Terminez donc, ajoute-t-il, ce différend avec les avis des évêques et des abbés de la province, ou envoyez les deux abbés à Rome, et que cependant le monastère de Saint-Remi soit en paix et en repos comme de coutume.

Le refus qu'avaient fait les religieux de Saint-Remi de souscrire à l'accommodement proposé par les évêques n'empêcha pas toutefois Azenaire de

conférer avec les prélats sur la même matière, et de travailler, de concert avec Raoul, à lever les obstacles à un bon accord. Ce fut dans cette vue que l'abbé de Saint-Remi, qui avait reconduit les évêques à l'archevêché, dit à son retour qu'on pouvait faire l'office. Sur quoi les religieux lui ayant demandé si l'archevêque l'avait commandé, il leur dit qu'il ne l'avait pas défendu, mais seulement d'éviter B avec soin les excommuniés.

Cependant les députés de Saint-Remi, Odon et Roger, revinrent à Reims chargés d'une lettre du Pape, pour Raoul, par laquelle il paraît que ce prélat lui avait donné avis que la paix était entièrement rétablie, et même qu'il lui en avait marqué en détail toutes les conditions. « Vos lettres, lui dit-il, contiennent des choses bien différentes; vous me marquez d'abord que vous avez terminé le différend en question sans déroger au privilège que nous avons accordé à l'abbé de St-Nicaise, et que vous avez conservé les droits des deux concurrents sans leur donner aucune atteinte, et ensuite vous me priez de faire expédier de nouvelles lettres pour empêcher que ce privilège ne donne lieu à de nouvelles contestations. Comme nous ne souhaitons rien tant que la paix à nos frères, nous n'avons garde de les scandaliser par une telle conduite. Nous jugeons plus à propos que les abbés de Saint-Remi et de Saint-Nicaise viennent à Rome pour la fête de Noël prochain, avec le projet de leur accord et le privilège octroyé à Saint-Nicaise, afin que, s'il est besoin de corriger quelque chose, nous le fassions nous-même, et qu'après avoir examiné sérieusement le droit des parties, nous puissions, avec la grâce du Seigneur, donner la paix aux monastères; nous voulons cependant que ce privilège, que nous avons accordé aux religieux de Saint-Remi, à Auxerre en 1107, en votre présence, et de votre consentement, demeure dans toute sa vigueur, et vous aurez soin que ceux de vos officiers qui l'ont violé avec audace en fassent satisfaction au monastère. Quant aux autres plaintes des religieux de Saint-Remi, vous leur ferez justice, étant bien juste que comme fils et successeur d'un si célèbre père, vous lui marquiez votre zèle en prenant ses intérêts.

L'on n'a aucune connaissance que les abbés de St-Remi et de St-Nicaise se soient transportés à Rome, mais on a tout lieu de croire qu'ils envoyèrent le projet de leur accommodement, digéré et minuté par les évêques de la province, L'isgard évêque de Soissons, Galderic ou Valderic de Laon, Humbert de Senlis, Odon de Cambrai; et agréé des parties, puisque le pape, pour le confirmer, envoya un bref à l'abbé Azenaire, par lequel il déclare que, conformément à cet accord, l'abbé de Saint-Remi aura seul la justice du bourg, qu'il pourra y faire tenir ses plaids trois fois l'année, que le droit de stellage, celui du rouage du vin, et la prise des voleurs avec la connaissance des délits, appartiendront par indivis à lui et à l'archevêque; que l'abbé de Saint-Nicaise jouira de la paroisse et de l'église de Saint-Xiste et des dimes de Vrilly, et l'église de Saint-Timothee de la paroisse du bourg.

Ce bref, qui mit fin à toutes les procédures, fut expédié à Saint-Jean-de-Latran, le 14 avril 1114.

nis distinctione firmamus, ut Beati Remigii abbas in eodem burgo teneat singulariter justitiam, et ter in anno placita; communiter vero cum Remensi archiepiscopo mensuram annonæ, et vini roaticum, et latronem, si ibi captus fuerit... Cætera beati Nichasii abbas teneat sicut in privilegii nostri annotationibus continentur. Parochiam vero ejusdem burgi, ecclesia Beati Timothei quiete pacificeque teneat, ut nulla deinceps inter eadem monasteria super his rebus dissensionis occasio relinquatur.....

Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis et bibliothecarii, xvii Kalend. Maii, indictione vi, Incarnationis..... anno 1114, pontificatus domni Paschalis II papæ anno xiv

CCCLXVI.

Monasterii S. Victoris Massiliensis possessiones confirmat.

(Anno 1113, Apr. 23.)

[*Gall. Christ. 1, 115.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio OTTONI abbati Massiliensis monasterii, et ejusdem successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universarum ecclesiarum statu satagere, et earum quieti auxiliante Domino providere. Eapropter petitionibus tuis, filii in Christo charissime Otto, non immerito annuendum censuimus, ut Massiliense monasterium cui Deo auctore præsidet, ad prædecessorum nostrorum Gregorii VII et Urbani II exemplar, apostolicæ sedis privilegio muniremur. Per præsentis igitur privilegii paginam tibi tuisque successoribus, quæ a prædictis pontificibus sunt firmata, firmamus, videlicet in Arelatensi parochia monasterii sanctorum Genesisii et Honorati ecclesiam S. Petri et S. Trinitatis de Fanobriculo, SS. Sergii et Bachi in Camargis, ecclesiam Sancti Cæsarii de Villanova, Sancti Cæsarii de Bodenenc, cellam S. Michaelis de Barzaneges cum capellis suis, S. Victoris de Marmana, Sancti Heymetis. In episcopatu Avinionensi cellam Sancti Saturnini, Sanctæ Mariæ de Roccamartina, Sanctæ Mariæ de Mirano. In episcopatu Cabillonensi, monasterium S. Mariæ, Sancti Verani de Valleclusa, ecclesiam Sancti Juliani, cellam Sancti Michaelis de Balina, parochiam Sancti Agoldi, ecclesiam Sanctæ Fidis. In episcopatu Carpentoratensi, ecclesiam parochialem de Rocca, cellam Sancti Romani, Sanctæ Mariæ de Vellaloue, monasterium S. Felicis de Vennesta. In episcopatu Valens, monasterium Sanctæ Mariæ, Sancti Victoris, Sancti Petri de Grausello, ecclesiam parochialem de castro Malancena, Sancti Michaelis, S. Petri cum capellis suis, Sancti Desiderii, S. Martini, S. Mariæ, S. Sepulcri, capellas de Albarusco, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Vellis, de Mirabel, S. Bladii, Sanctæ Mariæ de Villanova, et medietatem omnium ecclesiarum parochialium de Vallepladiani.

In episcopatu Massiliensi ecclesiam S. Petri de Paradiso, S. Ferreoli, Sanctæ Mariæ, S. Margaritæ, cellam S. Genesisii, S. Justi, Sancti Mitri, Sanctæ Mariæ de Evola, S. Michaelis de Plano, S. Pontii de Geminas, ecclesiam S. Joannis de Roccafort, S. Pauli de Carnot, Sanctæ Mariæ de Cezeresca, S. Damiani, parochialem ecclesiam de Cadeira cum capellis suis, cellam S. Petri de Auriol cum parochia ejusdem castri et capella, cellam Zachariæ, ecclesiam S. Victoris de Savard, parochialem ecclesiam Castelli nautis cum capellis suis, cellam S. Victoris de Causalo, S. Jacobi de Alniis cum tota villa, ecclesiam S. Victoris, Sanctæ Mariæ de Balma, S. Cassiani, cellam S. Saturnini in castro S. Cannati; ecclesiam S. Andree. In Tolonensi episcopatu, ecclesiam S. Mariæ de Sexfurnis, S. Joannis de Crota, S. Nazarii, cellam S. Victoris de Insula, S. Joannis de Ferleda, ecclesiam Sanctæ Trinitatis, parochialem ecclesiam de Solariis, Sancti Michaelis de Eiras, cellam S. Benedicti, S. Bartholomæi de Belgensier, S. Martini de Corias, S. Joannis de Petrafoco, ecclesiam parochialem ipsius castri cum capellis suis, S. Martini, S. Mariæ de Colobreira, ecclesiam parochialem S. Poncii ipsius castri, S. Cedomi, S. Mariæ de Dexesa, S. Laurentii de Pinet, S. Victoris de Carnola, et S. Michaelis. In episcopatu Aquensi ecclesiam S. Petri, cellam S. Petri de Gardana, ecclesiam S. Valentini cum capellis suis, S. Andree de Bac, cellam S. Hippolyti, ecclesiam de Vellana, cellam S. Mariæ de Nicar, S. Joannis de Segia, parochialem ecclesiam S. Petri de Caudalonga, S. Germani, ecclesiam de Venel, S. Michaelis de Fuel cum parochiali ecclesia, cellam S. Petri de Favarico, ecclesiam S. Juliani de Podionigro, S. Petri et S. Victoris in castro Tretis, cellam S. Trinitatis, ecclesiam parochialem Sanctæ Mariæ, capellas Sancti Andree, S. Cecilie, S. Michaelis de Castellar, ecclesiam parochialem de Roccafolio, Sancti Auderti, ecclesiam parochialem de Porcils, S. Antonini de Barda, S. Servi, S. Pemat de Rosceto cum parochiali ecclesia, S. Poncii de Podio Lupario cum parochiali ecclesia, S. Pancracii, S. Mariæ de Sale, ecclesiam parochialem de Porreiras cum capellis suis, monasterium S. Maximini, S. Mitri, ecclesiam S. Stephani de Fur, S. Simonis de Auriac, cellam Sanctæ Mariæ de Brusa, S. Mariæ de Sporrone, et parochialem ecclesiam S. Fidis Artiga, cellam S. Stephani de Tresde, S. Victoris de Gontarelle, S. Victoris de Adonia, ecclesiam parochialem de Laberbent, S. Martini de Toulant, S. Leodegarii, S. Raphael, ecclesiam parochialem de Rogerio de Caudalonga, cellam S. Stephani de Torreves, ecclesiam de Graieu, S. Juliani de Gaisola, Sanctæ Mariæ, cellam S. Perpetuæ, S. Petri, parochialem ecclesiam de Braquola, ecclesiam S. Joannis, Sanctæ Mariæ de Campis, Sanctæ Mariæ de Garelle, S. Medardi, S. Eucherii de Brar, S. Victoris de Curcurim, S. Petri de Arara cum parochiali ecclesia, Sanctæ Mariæ de Belmont, Sancti Mauricii de Recliana, Sancti Se-

pulcri de Crucis, S. Joannis ecclesiam parochialem, S. Mauricii de Torreves cum capellis suis, Sancti Petri de Sillone. In episcopatu Forojuliensi ecclesiam parochialem S. Mariæ de Cabaza, S. Pontii, S. Petri, cellam Sanctæ Mariæ de Luc, S. Petri de Archs, parochialem ecclesiam ipsius castri cum capellis suis, ecclesiam S. Juliani de Ailla, cellam S. Cassiani de Salelaudimia, S. Victoris de Mota, S. Romani d'Escaus, S. Mariæ de Palione, Sancti Victoris de Roccataliada, S. Salvatoris de Burnis, ecclesiam parochialem de Celians, ecclesiam Sanctæ Mariæ, cellam S. Mariæ de Bariemone, Sancti Ausilii, parochialem ecclesiam de Colar, cellam Sancti Torpetis, S. Poncii, Sanctæ Mariæ de Questa, ecclesiam parochialem de Gival, Sancti Antonini de Nistra castel, monasterium Sanctæ Mariæ de Villacrosa, S. Petri de Salernas, cum parochiali ecclesia, S. Domini de Tortorio, S. Mariæ de Villa-alta, Sancti Martini de Rocabenna. In episcopatu Regensi, cellam S. Juliani de Lauguais, Sanctæ Mariæ de Aiguvia, S. Mauricii de Merresta, Sancti Joannis de Castro-monasterii, Sancti Guirici, S. Stephani de Recena, Sancti Petri de Archinzosch, S. Martini de Bromede, Sancti Trophimi, S. Crucis, S. Cassiani de Tavernas. In episcopatu Aptensi, cellam Sancti Pauli, S. Joannis de Campanias, Sancti Symphoriani, ecclesiam parochialem de Bouils cum capella, ecclesiam de Cezarista. In episcopatu de Sisterico, cellam Sanctæ Mariæ de Mannasca, S. Martini, S. Marcellini de Rozaellis, Sancti Proviani de Furno calcari, Sanctæ Mariæ de Petramordi. In episcopatu Vapicensi, cellam Sanctæ Mariæ de Mandamaes, S. Chrystophori d'Estradis, ecclesiam parochialem de Scola, Sancti Martini de Cornilhon, Sancti Domini in Valletrari, Sancti Genesisii de Dromon, ecclesiam parochialem ipsius castri cum capellis suis, cellam de Fistal, Sancti Eregii de Valerna cum ecclesia parochiali Sanctæ Mariæ, ecclesiam de Almebel, S. Petri de Valadoira, Sancti Clementis de Tresclens cum aliis ecclesiis ejusdem castri, Sancti Petri de Roma, Sancti Eregii de Medulone. In episcopatu Ebredunensi, ecclesiam de Carde, Sanctæ Mariæ, S. Victoris, Sancti Chrystophori, Sancti Balli, Sanctæ Mariæ de Bre-dula cum ecclesia parochiali S. Mariæ, S. Petri de Bigernis, ecclesiam parochialem de Bellefaire, ecclesiam Sanctæ Mariæ, et S. Genesisii de Curies, S. Mariæ, S. Poncii de Falcone. In episcopatu Dignensi, cellam Sancti Michaelis in Curson, S. Martini de Solla, cellam de Candal, Sancti Clementis de Vernet. In episcopatu Senez, cellam Sanctæ Mariæ de Petra Castellana, cellam de Bagarras, Sanctæ Mariæ de Niveis, cellam de Alanz. In episcopatu Glandensi, cellam Sancti Petri de Bonovillari, cellam de Penna, Sancti Poncii Adaunot, Sancti Cassiani, Sancti Sepulcri ad Mugillos, Sanctæ Mariæ de Torraminas. In episcopatu Venciensi, cellam quæ dicitur ad Crotous, S. Stephani de Gateiras, S. Petri de Geleta, cellam de Granleiras, Sancti Martini de Mugnis. In episcopatu Barcinonensi,

PATROL. CLXIII.

A monasterium S. Michaelis de Fallio, in Penedes. In episcopatu Urghello, monasterium S. Mariæ de Gerra. In Gerundensi S. Joannis de Frontibus. In Juporiensi S. Thomæ, villam de Maurel de Kantona, villam de Penna fideli, villam Mauratel. In episcopatu Aginensi, cellam de Romeu. In Narbonensi, cellam S. Mariæ in Bargo, S. Crescentis in vicecomitatu Minerbensi, cellam S. Mariæ de So ea, Sancti Marcellini cum capellis suis. In episcopatu Biterrensi, cellam S. Saturnini de Corneliano, ecclesiam Cerzæ, Sanctæ Mariæ de Magalaz, ecclesiam parochialem ipsius castri, Sanctæ Mariæ de Sauvarges. In Agathensi, monasterium Sancti Andreae. In Magalonensi, S. Nazarii de Medullio, cellam de Burgeries. In Nemausensi, S. Victoris de Armareis, S. Martini de Airas, ecclesiam parochialem S. Petri de Mauroix, S. Petri de Ariges, Sanctæ Mariæ de Sauviana, S. Martini de Alzone, S. Petri de Vicavo. In Ucetico, S. Mammetis, S. Amancii de Tezeno, S. Petri de Vulpereries. In Tolosano, cellam de Castillione de Maderies. In Albiensi, cellam S. Sigolenæ de Gana, S. Mariæ de Ambilet, S. Petri de Ammonc, S. Joannis de Helvas. In Rutenico, cellam de Petra, Sanctæ Mariæ de Melias, S. Stephani monasterium, S. Petri, S. Laurentii, cellam de Cambolas, S. Genesisii de Valcenga, cellam de Mistoliol de Clara Fara, S. Michaelis, S. Mariæ de Castronovo, monasterium Vabrense, S. Amancii. In Gaballitano, monasterium de Cirac cum parochiali ecclesia, S. Martini de Canonica, S. Martini de Salmonte cum capellis suis, S. Martini de Colomeo, Sanctæ Mariæ de Nabinals. In Alvernia, cellam de Ruina. In episcopatu Pisano, cellam Sancti Andreae, monasterium sanctorum apostolorum. In episcopatu Ausonensi, monasterium S. Joannis Rivipollensis, sicut ex consilio Urbani papæ per Bernardum Visuldunensem comitem vobis traditum est, etc. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, etc.

Scriptum per manum Crysogoni notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manus Joannis, S. R. E. diaconi card. ac bibliothecarii, ix Kal. Maii, ind. vi, Incarnationis 1114, pontificatus Paschalis II anno xiv.

CCCLXVII.

D *Bulla qua recensentur et suscipiuntur sub apostolica protectione monasteria Camaldulensia.*

(Anno 1113, Nov. 4.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.* III, Append., 1243]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio GUIDONI Camaldulensium priori ejusque successoribus in perpetuum.

Gratias Deo super inenarrabili dono ejus. Nostris siquidem temporibus Camaldulensis eremi sive cœnobii religio adeo aucta est, adeo abundavit, ut congregationes diversæ in unam congregationem Dei gratia convenirent, et loca plurima disciplinam unam, ordinem unum et unum regimen, tanquam corde et una anima continerent. Quam videlicet unitatem conservari semper in Domino cupientes

præcipimus, ac præsentis decreti auctoritate sancimus, ne cuiquam omnino personæ, clerico, monacho, laico cuiuscunque ordinis aut dignitatis præsentibus et futuris temporibus liceat, congregationes illas et loca illa quæ Camaldulensis eremi sive cœnobii disciplinam et ordinem susceperunt, quæque hodie sub illius regimine continentur, ab ejus ullo modo subjectione et unitate dividere. Quæ videlicet loca et congregationes conservandæ unitatis gratia singularibus visa sunt vocabulis adnotanda. In episcopatu Aretino, monasterium Sancti Salvatoris Bordingorum, Sancti Petri in Rota, Sanctæ Mariæ in Agnano, Sancti Quirici in Rosa, eremus Fleri, monasterium Sancti Viriani, sancti Bartholomæi in Anglare juxta balneum, monasterium Sanctæ Mariæ in Trivio. In Galeata, monasterium Sanctæ Mariæ in insula, eremus Fajoli. In episcopatu Bononiensi, monasterium Sancti Archangeli juxta castrum Britti, Sancti Felicis. In episcopatu Florentino, monasterium Sancti Petri in Luco, Sancti Salvatoris juxta civitatem. In episcopatu Fesulano, monasterium Sanctæ Mariæ in Popena. In episcopatu Vulturno, monasterium Sancti Petri in Fontiano, Sanctæ Mariæ in Puliciano, Sancti Petri in Cerroto, Sancti Justi prope civitatem, Sanctæ Mariæ in Morona. In episcopatu Pisano, monasterium Sancti Stephani in Cintoria, sancti Savini in Cerosolo. In ipsa civitate, monasterium Sancti Michaelis et sancti Frigidiani. In episcopatu Lucano, monasterium Sancti Salvatoris in Cantiniano, Sancti Petri in puteolis. Item in Sardinia in episcopatu Turritano, monasterium Sanctæ Trinitatis de Sacaria, ecclesiam Sancti Petri de Scanno. Item in Tuscia in episcopatu Clusino, eremus in Monteamiato. Hæc igitur omnia cum omnibus ad ipsa monasteria pertinentibus statuimus, et apostolicæ sedis auctoritate sancimus, tanquam corpus unum sub uno capite, id est sub priore Camaldulensis eremi temporibus perpetuis permanere, et in illius disciplinæ observatione persistere, sub illo, inquam, priore, qui ab ipsius congregationis abbatibus sive prioribus et ab eremiticis regulariter electus præstante Domino fuerit. Porro congregationem ipsam ita sub apostolicæ sedis tutela perpetuo confovendam decernimus ut nulli episcoporum facultas sit aliquod ex his monasteriis absque prioris convenientia, vel apostolicæ sedis licentia excommunicare, vel a divinis officiis interdiceret. Fratribus autem illis licentia sit a quo maluerint catholico episcopo consecrationum et ordinationum sacramenta suscipere. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat eadem monasteria temere perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eo-

(103) Lamberto, qui Noviomensem simul et Tornacensem episcopatum tunc adeptus est.

(104) Vide inter Urhani epistolas ad annum 1098.

(105) Vi harum litterarum Tornacenses sibi ponticem elegerunt Herbertum; verum hic a rege Ludovico repudiatus, Lamberto supradicto cedere co-

rum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eisdem cœnobiis justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Crisogoni notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Anagninæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii Nonas Novembris, indictione vii, Incarnationis Dominicæ anno 1114, pontificatus domni Paschalis II papæ anno xv.

CCCLXVIII.

Ad Tornacensis Ecclesiæ clericos. — Proprium eis concedit habere episcopum excusso Noviomensis Ecclesiæ jugo.

(Anno 1114, Nov. 6.)

[Dom Bouquet, *Recueil*, XV, 55.]

PASCHALIS papa Tornacensis Ecclesiæ decano GOTO (103), archidiacono LAMBERTO, et capitulo, abbatibus et cæteris ecclesiarum præpositis.

Ecclesiam vestram non ignoramus detrimentis pluribus esse pessundatam, quod tantis jam temporibus proprii sit pastoris adminiculo destituta. Bonorum etiam relatione comperimus, quod tanta jam hominum multitudo hic creverit, ut necessario proprium desideret antisitem, etiamsi antiquitus non habuisset.

Igitur et sacrorum canonum sanctionibus, et prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani papæ, qui hoc ipsum (104) deliberaverat, studio compellimus Ecclesiæ vestræ cardinalem restituere sacerdotem. Vestram itaque universitatem litteris præsentibus commonemus, et auctoritate apostolica præcipimus, ut, communicato provincialium episcoporum Morinensis (Joannis) et Atrebatensis (Lamberti) consilio, pastoris electionem canonibus congruentem, remotis dilationibus, faciatis, ut a Noviomensi Ecclesia (105) vestra penitus avellatur. Ei quem elegerit fratrum consensus obedientiæ munus injungimus, ut electionem ipsam suscipiat, nisi se sacris persenserit canonibus prohiberi.

Data Anagninæ, viii Idus Novembris (106).

actus fuit.

(106) Anni 1114, prout colligitur ex bullatis diplomatibus Paschalis eo anno et mense datis Anagninæ, quæ videre est in præmissis a nobis ejus gestis. Unde emendanda novissimæ Galliæ Christianæ circa Noviomenses episcopos chronologia.

CCCLXIX.

Ad Lambertum episcopum et canonicos Atrebatenses.

(Anno 1113, Nov. 9.)

[BALUZ. *Miscell.* edit. I. uc. II, 156.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus LAMBERTO episcopo et canonicis Atrebatensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Dissensio quæ jam diu inter vos et Sancti Vedasti monachos agitur nos vehementer gravat. Et vos enim et illos diligimus, et inter vos concordiam et dilectionem haberi optamus. Nuper autem frivolum inter vos quæstionem ortam audivimus, de populo scilicet capellæ Sancti Mauritii, quod in præcipuis festivitatibus in capella ipsa Dominici corporis et sanguinis non debent suscipere sacramenta. Quod profecto frivolum et irrationabile omnino videtur ut populus qui ad divina officia in loco ipso per totum annum admittitur, in diebus solemnibus a communione Dominici corporis et sanguinis excludatur, nisi forte interdictus sit aut aliquo crimine teneatur. Præsentibus ergo litteris dilectionem vestram monemus ut a quæstione hujusmodi desistatis, nec prædictos fratres nec presbyterum eorum qui in capella fuerit super hoc ulterius infestatis. Si qui ad matricem ecclesiam in præcipuis solemnitatibus pro celebriorum dierum gaudio accedere voluerint, nos minime prohibemus. Quod si ultra in hoc eos gravare volueritis, nos injuriam patientibus præstante Deo majorem auxilii conferemus.

Data Anagninæ, v Idus Novembris.

CCCLXX.

Ad Lambertum Atrebatensem episcopum.

(Anno 1115, Dec. 13.)

[BALUZ. *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Infirmittatis tuæ diuturnitas magnam Ecclesiæ vestræ canonicis formidinem intulit ne res Ecclesiæ quibusdam irruentibus deterantur. Unde nos secundum eorum petitionem oportunitate duximus ejusdem Ecclesiæ statui opitulante Domino providere. Monachis siquidem Sancti Vedasti, sicut in nostro et fratrum nostrorum judicio deliberatum est, ea manere concedimus quæ nostræ sunt auctoritatis litteris designata. Cæterum quæ ad jus vestræ Ecclesiæ Atrebatensis pertinent, nec ipsis nec aliis quibuslibet in posterum invadere aut præter episcopi et clericorum voluntatem usurpare permittimus. Porro parochiani omnes matricis ecclesiæ Beatæ Mariæ tam infra quam extra Atrebatum eidem matrici ecclesiæ primitias, decimas, oblationes solennes, et cætera parochialia jura persolvant, illi videlicet parochiani qui ab ipsa matrice ecclesia baptismum, doctrinam, sepulturamque percipiunt. Dignum est enim ut ab

A eis metantur carnalia quibus spiritualia seminantur. Quod si reddere noluerint, a canonicis et canonicorum presbyteris qui super ipsos curam gerunt per episcopum coerceantur. Ab illis sacerdotibus parochiani ipsi ad communionem admittantur qui eorum confessionem suscipiunt et curam gerunt. Sane gratuita oblationes tam matrici ecclesiæ quam cæteris ecclesiis concedimus quibus ex devotione fidelium conferuntur. Si quis autem, decreti hujus tenore cognito, temere contraire tentaverit, apostolicæ indignationis ultione plectatur.

Data Laterani, xv Kal. Januarii, indictione vii.

CCCLXXI.

Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem contra Pontium abbatem Cluniacensem tuetur.

(Anno 1113.)

B Vide Iværii *Chronic. S. Bert. ap. MARTENE Theat. Anecd.* III, 609.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, etc. Ad hoc nos disponente Domino, etc. Datum anno Domini 1113.

CCCLXXII.

Ad Guillelmum archiepiscopum Vesuntionensem.

(Anno 1100-1114.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 141.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUDONI Viennensi archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem.

C Controversia, quæ inter Bisuntinos canonicos Sancti Joannis et Sancti Stephani, tanto jam tempore voluta et revoluta est, canonico tandem apud nos judicio noveris esse decisam. Cum enim et illi, videlicet canonici S. Joannis, per multos jam annos, episcopalem sedem in ecclesia sua permansisse perhiberent; et illi contra, videlicet canonici Sancti Stephani, suam ecclesiam matrem esse, quibusdam privilegiis et præceptis assererent, sed per occasionem destructionis ecclesiæ suæ, cathedram ab ea remotam conquererentur: juxta Chalcedonensis decreta concilii, communi fratrum nostrorum consensu judicatum est, ut si canonici B. Stephani testibus idoneis probare potuerint, quod post redintegrationem ecclesiæ suæ infra annos triginta super querela hac quæstionem fecerint, per quam illorum videtur interrupta retentio, videlicet vel ante antistitem suum, vel ante legatum nostrum in communi audientia: hac probatione perfecta, privilegia eorum proprium robur obtineant, et episcopalis sedes in posterum apud B. Stephani ecclesiam habeatur; alioquin canonici B. Joannis ab hac querela liberi maneant, et episcopalem sedem sicut tenuerunt, teneant. Sane in hac negotii executione nihil eis impediatur illa excommunicationis diuturnitas, quam a fraternitate tua pro hoc negotio passi sunt. Præterea canonici B. Stephani, ecclesiæ suæ munimenta detineri a canonicis S. Joannis conquesti sunt. Item canonici S. Joannis quædam usualia sibi ab eis subtracta clamabant. Judicatum est ergo ut et istis omnino ecclesiæ munimenta red-

dantur, cum vino et præbenda mansionarii; et illi rerum corporalium restitutionem recipiant, id est vini, carnis et ceræ. Præcipimus igitur sollicitudini tuæ, ut pro hoc negotio peragendo, et tanti scandali lite sedanda, adhibitis tecum sapientibus et religiosis fratribus, vel Divionem, vel ad alium competentiore locum convenias, quo possint sine gravamine personas sibi necessarias adducere: et omni partium animositate seposita, ita sincere, ita liquide iudicii hujus perfectionem accipias, quatenus inter eos nulla ulterius hujus rei lis aut querela remaneat. Testes autem hujus quæstionis probatores, quia de capite parochiæ causa gravior agitur, quinque sint, sive ecclesiastici, sive laici, qui secundum canonicas sanctiones, de visu et auditu testimonium proferant. Plane hujus iudicii executionem, usque in Assumptionem proximam B. Mariæ perfici consummarique præcipimus. Interim processiones, vel officiorum celebrationes, quæ ab alterutra solent ecclesia exhiberi, mutuo secundum consuetudinem persolvantur.

Datum Laterani, x Kalendas Maii (107).

CCCLXXIII.

Ad duodecim arbitros Atrebatenses. — Ut litem clericorum Atrebatensis ecclesiæ, et monachorum Sancti Vedasti, absque partium studio definiant.

(Anno 1113-1114, Nov. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1053.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, bonis viris, HUGONI majori, DODONI de HASTIS, GUAZELINO, GONZELINO fratribus, FULCONI filio Anselmi, HILVINO filio Adelfridi, GUASELINO militi, GIRARDO Sarraceno, GERBOIDO patri Balduini, TREBALDO filio Bonevitæ, HERIBERTO, ACANONI, Atrebatensis municipii civibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Viros bonos vos esse audivimus, et ideo vobis, tanquam bonis Ecclesiæ filiis, quæ imperanda sunt confidenter imperamus. Lis enim quæ inter Ecclesiæ vestræ clericos et B. Vedasti monachos agitata est, molesta nobis vehementer et gravis est. Novissime ad eam litem dirimendam, quæ de veteris et novi burgi terminis agitur, vos tanquam veraciores arbitros elegerunt. Vobis igitur ex Dei et beati Petri auctoritate præcipimus, et in peccatorum remissionem injungimus ut, omni amicitia inimicitiaque seposita, de illis veteris et novi burgi terminis quidquid nostis verius ac certius proferatis. Ne qua vero pars de testimonii vestri veritate ambigat, ab unoquoque vestrum iurandum hujusmodi fieri pro animarum vestrarum salute præcipimus: quia de his terminis se sciente veritatem proferet; neque pro amicitia, aut inimicitia, aut pro pecunia mendacium dicet. Si autem de vobis aut duo, aut tres, aut quatuor, dissenserint, aut defuerint, octo testium assertio obtineat firmitatem.

Data Agnaniæ, viii Idus Novembris.

(107) Paruit Guido mandato pontificis, et Trenoriense concilium huic disceptandæ causæ anno, ut mox probabitur, 1115 convocavit. Quid autem in eo

CCCLXXIV.

Ad Lambertum Atrebatensem episcopum. — Ad litem inter canonicos et monachos Atrebatenses dirimendam a se delectos arbitros scribit.

(Anno 1113, Nov. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1052.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO episcopo Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro canonicorum vestrorum et monachorum S. Vedasti lite diutina frequenter et nos tibi scripsimus, et tu nobis litteras misisti. Cæterum quod non parum nos gravat, adhuc lis eadem. Ad illam enim divisionem quam monachis absentibus diremisti, nos eos juste cogere non potuimus. Venientibus autem nuper ad nos utriusque partis nuntiis, nos ad eligendos hujus arbitros utramque partem nostra auctoritate coegimus. Rogamus ergo dilectionem tuam ne graviter ferat quod divisionem veteris et novi burgi litteris vestris significatam, nequaquam firmaverimus, quia, ut prædiximus, cogi ad eam monachi juste non poterant. Cæterum ad hanc infra dies quadraginta, sicut statuimus, peragendam, omnino te volumus imminere, quia neutra pars electis arbitris poterit refragari.

CCCLXXV.

Privilegium pro monasterio S. Ruffi Avenionensis.

(Anno 1114, Jan. 10.)

[*Gall. Christ. vet. edit. IV, 802.*]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ADELGERIO abbati canonicorum S. Ruffi in episcopatu Avenionico, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Religionis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celeriore sortiatur effectum. Proinde nos devotionis tuæ precibus annuentes, B. Ruffi ecclesiam, cui Deo auctore præses, cum omnibus ad ipsam pertinentibus, sub tutela apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque bona, quascunque possessiones ad id B. Ruffi monasterium legitimis fidelium traditionibus, vel aliis justis modis pertinere videntur, et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus nominibus adnotanda: Ecclesiam de Tauliniaco cum omnibus pertinentiis earum, decimam de Buxa sicut a bonæ memoriæ Gibelino Arelatensi archiepiscopo vobis concessa est; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Turre, S. Victoris, S. Eulaliæ, S. Laurentii de Barbana, ecclesiam de Mondolio in Bisuldino, ecclesiam S. Mariæ cum dignitatibus et possessionibus suis, et ecclesiis sibi subditis, salvo Lateranensis palatii jure; ecclesias S. Petri et S.

sit gestum, ipse narrat Guido in constitutione quam edidit ea de re, cum pontifex maximus effectus esset, ac mutato nomine Callistus II.

Mariæ Egarensis, S. Juliani de Terracia cum^o possessionibus subditis et ecclesiis per eas constitutis, quas vobis Barcinonensis episcopus Raymundus concessit cum patrimonio quondam suo, et cæteris possessionibus, quæ tibi et clericis tecum viventibus collatæ sunt, cum S. Hadriani prædiis, ecclesiis, excepta dominicatura Barcinonensis episcopi. Confirmamus etiam vobis possessionem quam Raymundus nobilis memoriæ comes, vobis in Tripolitana regione, cum ecclesia Sancti Ruffi quam in eadem possessione construxit. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat monasterium præfatum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Laicos seu clericos venientes ad conversionem suscipere, et ad divina officia, nisi forte excommunicati sint, admittere, nullius episcopi vel præpositi contradictio vos inhibeat. Ad hæc adjicimus ut nulli episcoporum facultas sit sine Romani pontificis et legati ejus audientia vos vel loca vestra interdictioni vel excommunicationi subjicere, aut judicio prægravare. Sepulturam vero locorum vestrorum omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat; cætera quoque omnia quæ vobis a prædecessore nostro felicis memoriæ papa Urbano concessa sunt, privilegiis confirmata nos etiam concedimus et privilegiis confirmamus, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Idus Januarii, indictione vii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus domni Paschalis II papæ anno xvi.

CCCLXXVI.

Privilegium pro Ecclesia Aptensi sub Langero episcopo.

(Anno 1114, Jan. 13.)

[*Gall. Christ.*, I, 77.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Aptensis Ecclesiæ canonicis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv Idus Januarii, indictione vii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus domni Paschalis II papæ anno xvi.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro ecclesiarum statu sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt stabilire. Idcirco vestrum votum vestrique propositum auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, ut in Aptensi matrice ecclesia beatæ Dei genitricis et semper virginis Mariæ, et beati Castoris, perpetuis deinceps temporibus clericaliter et regulariter vivant, et quæcunque prædia, seu quæcunque res ad eorum victum deliberatæ sunt, quiete semper eis, integreque serventur. Porro ipsi ecclesiæ et ejus episcopis confirmamus castrum Sancti Martini, et castrum de Sanione, quod cum ex antiquo jure Aptensi ecclesiæ pertineret per confratris nostri

Laugerii episcopi præsentis industriam eidem ecclesiæ restitutum est: cæteras sane donationes quas idem episcopus fecit, et scripti sui assertione firmavit, et tam vobis quam successoribus vestris præsentis decreti auctoritate firmamus, in regularis videlicet vitæ observatione manentibus. Ipso vero vel suorum quolibet successorum ad Dominum evocato, quæcunque episcopi sunt, sub canonicorum provisione permanent; nec alius in Aptensi ecclesia substituitur episcopus, nisi qui canonicè ipsorum consilio fuerit et electione promotus; res autem deficientis episcopi nullus omnino laicorum invadere et deprædari præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si quis autem, quod absit! decreti hujus tenore cognito temere contraire attentaverit, honoris et officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis torsione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit; observantibus vero Dei omnipotentis gratia et beatorum apostolorum Petri et Pauli benedictio conferatur.

Datum Laterani per manum Joannis, S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Idibus Januarii, indictione vii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus quoque domni Paschalis secundi papæ xv.

CCCLXXVII.

Ecclesiæ Marsorum possessiones, petente Berardo episcopo, confirmat.

(Anno 1114, Febr. 25.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 892.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BERARDO Marsicanæ Eccl. episc. ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Sicut injusta petentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitime desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater in Christo charissime, precibus annuentes, ad perpetuam S. matris Ecclesiæ pacem et stabilitatem præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universos parochiæ fines, sicut a tuis antecessoribus usque hodie possessæ sunt, ita omnino, tam tibi, quam [tuis] successoribus in perpetuum conserventur, qui videlicet fines a Turri Ferraria decurrunt in caput Corriti, inde per viam de Merso in Postellam de Valle putrida, per terram de Feresca per Argatonem, per terram de Camno, per terram Formellæ, inde ad Molinum veterem, inde ad Furcam Auræ per terram de Vivo, per terram de Troja, inde ad Pasculum Canalis, inde ad Pennam Imperatoris per terram de Cervara, inde ad S. Britium per Furcam de Auricula, inde ad Arcum S. Georgii, per flumen Risanæ, per Turres de Ofrano, per Scalellas, per Tufum fluvii remandi, per Trepontum, inde ad Vulpem mortuam per Bucam de Teba, per Campum

de Pezza, per Rivum Gambararum, per terram de Candida, per Venetinum, et redeunt ad Furcam Ferrati: intra quos fines quæcunque oppida, quæcunque villæ, quæcunque plebs, quæcunque ecclesiæ sitæ sunt, aut in posterum fuerint sub tua et tuorum catholicorum successorum episcopali providentia et dispositione permaneant, et ex eis omnibus episcopalia vobis jura solvant, tam in clericorum ordinationibus et ecclesiæ consecrationibus, quam in redditu decimarum et oblationum, sive in correctionibus delinquentium. Sane illam monachorum pravam præsumptionem, qua partim episcoporum absentia, partim eorum perveracia in Marsorum finibus omnimodo inhibemus, ut nec baptismata ulterius in monasteriis faciant, nec ad infirmorum unctiones claustris suis progredi audeant, nec ad pœnitentiam injungendam populares personas admittant, nec ab episcopo excommunicatos ad communionem, nec interdictos ad officia sacra suscipiant. Porro ecclesiam B. Savinæ martyris matricem semper haberi, sicut hactenus habita est, et illic episcopalem sedem permanere decernimus, et in ejus possessione ac jurisdictione ecclesiæ cum prædiis suis, quæ præteritis temporibus possessa sunt, etiam in futurum perpetuis temporibus quiete, libere integreque servantur, id est S. Pauli ad Pesculum Seruæ, S. Mariæ in Campo Mitio, S. Nicolai ad fontem Reginæ, S. Quintini in Vico, S. Martini in Agne, S. Martini in Betorrita, S. Archangeli super Mesula, S. Mariæ in Ortucula, S. Mariæ, et S. Petri in Veneri, S. Felicis in Ferrati, S. Valentini et S. Petri in Apiniacis, S. Marci in Geno, S. Martini in Filincino, S. Petri in Cerverano. S. Joannis in Pentomæ, S. Marcelli, et S. Angeli in Arca, S. Mariæ in Palute, S. Anatolie de Lione, S. Felicitatis in Cerferro, S. Laurentii in Prætorio, S. Feliciani in Villa Magna, S. Mariæ in Avando, S. Viti in Ozano, S. Christinæ in Suppezzano, S. Georgii in Besola, S. Joannis ad caput Aquæ cum tituli suis, S. Patiti ad Castellum, S. Felicis in Porciano, S. Laurentii in Curia, S. Cæsidi cum titulis suis, S. Vincentii in Forma cum titulis suis, S. Vincentii in Forma cum titulis suis, S. Andræ in Ancezzano, S. Mariæ in Vico, S. Petri in Capistrello, S. Petri, et S. Mariæ in Albe, S. Marci in Massa, S. Martini in Valle cum titulis suis, S. Joannæ in Marano, S. Felicis in Montecelle, S. Mariæ in Elireto cum titulis suis, S. Nicolai in Erse, S. Mariæ in Furca, S. Erasmi cum titulis suis, S. Andræ in Casellaco, S. Maximi in Cerro, S. Victorinæ in Cellis, S. Mariæ in Carseo cum titulis suis. Præterea quæcunque possessiones, quæcunque prædia ad eandem ecclesiam legitime pertinere noscuntur, aut in futurum largiente Domino quibuslibet justis modis vel contractibus poteri adipisci, tibi et tuis successoribus illibata permaneant, decernimus. Ergo nulli omnino hominum liceat suprafatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel

A injuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur tam tuis quam clericorum usibus profutura. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex, castaldio, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hanc, nostram constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfecerit, congrue emendaverit, potestatis honorisque seu dignitatis careat privilegio, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis B autem Ecclesiæ jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æterni Patris maneant [inveniant]. Amen, amen.

Scriptum per manum Gervasii scriptoris regionarii et notarii S. palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Ego Richardus Albanensis episcopus SS.

Ego Leo episcopus Ostiensis SS.

Ego Cono Prænest. Ecclesiæ episcopus SS

Ego Romanus card. S. Priscæ SS.

Ego Benedictus card. tit. Eudoxiæ SS.

Ego card. Raynerius SS. Marcellini, et Petri SS.

Ego Conradus S. Pudentianæ card. SS.

C Datum Laterani per manum Joannis, S. R. E. card. et bibliothecarii, v Kal. Martii, indict. vii, Incarn. D. ann. 1115, pontif. quoque D. Paschalis II papæ anno xv.

CCCLXXVIII.

Ad Joannem Morinorum episcopum. — De conservanda monasterii S. Bertini Sithiensis libertate.

(Anno 1114, Mart. 20.)

[Collection des Cartulaires, III, 253.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili JOANNI Morinorum episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

D Tam ex fraternitatis vestræ litteris quam ex prædecessorum meorum sanctæ memoriæ Victoris et Urbani privilegiis, cognovimus atque perspeximus Beati Bertini monasterium, usque ad promotionis tuæ tempora, in suæ libertatis genio continuè permansisse, salvo jure solius Tarvanensis Ecclesiæ. Unde tam nobis quam fratribus nostris, dictante justitia, visum est ut, si quid a te vel a Flandrensi comite, seu ab ejusdem loci abbate, minus provide minusque rationabiliter gestum est, nullum propter hoc detrimentum monasterio ingeratur. Nos igitur locum ipsum, quandiu monasticæ religionis vigere claruerit, et abbatem loci in sua libertate et immunitate permanere decernimus.

Datum Laterani, decimo tertio Kal. Aprilis.

CCCLXXIX.

Monasterio S. Bertini Sithiensi assertit terram Ber-

quarium, a Balduino Flandriæ comite pro villa A Ostresala datam.

(Anno 1114, Mart. 25.)

[Collection des Cartulaires, III, 258.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LAMBERTO abbati, et fratribus Sancti Bertini, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu sollicitos esse, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Quamobrem nos petitionibus vestris annuimus, et commutationem, inter vos et Balduinum Flandrensiū comitem factam, quia utilem monasterio credimus, scripti præsentis assertionem firmamus. Pro commutatione siquidem villæ, Ostreselæ dictæ, quæ juris Sancti Bertini fuisse dignoscitur, monasterio vestro apud Furnas quamdam terram, videlicet Berquariam, in parochia Wlepem, unde Eremboldus Musolf, utpote berquarius ante id temporis censum solvit; quæ videlicet certis dimensionibus, pro more patriæ illius, mensurata, viginti octo librarum redditum, singulis annis, persolvit. Hanc igitur berquariam cum eodem reddito ab omni exactione prorsus immuncem ac liberam, quemadmodum idem comes possedit, et monasterio vestro, in præsentia optimatum suorum, jure hæreditario tradidit, nos in perpetuum manere decernimus. Duas etiam garbas decimæ de nova terra, Dipesele dicta, et duas garbas de nova terra, Hucmacerce dicta, et terram quamdam in villa, Atrike dicta, sicut ab eodem comite monasterio vestro colatæ sunt, quietas vobis et integras manere sancimus. Porro altaria duo, unum de Eggafri di capella, et alterum de Warnestum, quæ dilectus et venerabilis confrater noster Joannes, Tarvanensis episcopus, in possessionem perpetuam Beato Bertino tradidit, nos quoque vobis in possessionem perpetuam confirmamus, salvo ejus videlicet episcopi censu annuo, qui ex eisdem altaribus est persolvendus. Nemini ergo in posterum liceat hæc quæ superius adnotata sunt a vestri cœnobii unitate ac possessione dividere, sed sicut præmissum est, quietas et integra omnia in ejus jure ac ditione serventur. Si quis igitur, decreti hujus tenore cognito, temere, quod absit! contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, atque excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Datum Laterani, octavo Kal. Aprilis, per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quinto decimo, indictione septima (108), pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno itidem quinto decimo.

CCCLXXX.

Privilegium pro monasterio Tutelensi.

(Anno 1114, Mart. 31.)

[BALUZ. *Historia Tutelensis*, 463.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis (108) *Legend.* octava.

cto filio EBALO Tutelensi abbati ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere et earum quieti auxiliante Domino providere. Eapropter petitionibus tuis, fili in Christo charissime, non immerito annuendum censuimus ut Tutelense monasterium, cui Deo auctore præsidet, apostolicæ sedis privilegio muniremus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus vobis quæcumque prædia, quæcumque possessiones legitime ad idem monasterium pertinere videntur, in quibus hæc propriis duximus nominibus adnotanda, in adjacenti burgo ecclesiam Sancti Petri et Sancti Juliani, ecclesiam de Aquina, ecclesiam de Açuto monte, capellam de Roca, capellam de Marco, capellam de Aureliaco, capellam de Bosqueto, capellam de Lagarda, ecclesiam de Spaniaco cum ipsa capella, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Clergor, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Spinaciis, ecclesiam Sancti Jacobi de Altoire, ecclesiam Sancti Jacobi de Mone-deira, ecclesiam de Madrangis, capellam de la Valeta, ecclesiam de Planis, capellam de la Genesta, ecclesiam de Auriolo, capellam de Belopodio, ecclesiam de Brancellis, capellam de Capiaco, ecclesiam Sancti Boniti de Avalosa, ecclesias de Vairiaco, videlicet Sancti Stephani, Sancti Martini, et Sancti Germani; ecclesiam de Sancto Michaeli et capellam de ipso castello, ecclesiam Sancti Petri de Bagneriis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Matheria, ecclesiam de Mairona, ecclesiam Sancti Petri de Vogairo, capellam de Bellocastello, ecclesiam Sancti Georgii de Mairac, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Rocamador, ecclesiam de Gransania, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Seillac, ecclesiam de Olonzac, ecclesiam de Marciliaco, ecclesiam Sancti Aredii, ecclesiam Sancti Juliani de Porcaria, ecclesiam Sancti Maurilli, ecclesiam de Bragusa, ecclesiam de Lagarda, ecclesiam Sanctæ Fortunatæ cum capella Sanctæ Fidis de Castaneo, ecclesiam de Albuciaco, ecclesiam de Novavilla, ecclesiam de Molseon, ecclesiam Sancti Amancii, ecclesiam Sancti Martialis de Faorzes, ecclesiam Sancti Boniti del vern, ecclesiam Sancti Pardulphi de la Crozilla, ecclesiam Sancti Martini quæ est inter Dostram et Dordoniam, ecclesiam Sancti Petri de Sadran, ecclesiam Sancti Maxentii, ecclesiam Sancti Laurentii de Gorra, ecclesiam de Mairignac, ecclesiam de Peirac, ecclesiam de Calcis, ecclesiam Sancti Medardi, ecclesiam de Mordelgue, ecclesiam de Matheria, ecclesiam de Traignac cum capella ipsius castri, ecclesiam Sancti Juliani de Garriga, ecclesiam Sancti Jacobi Caturcis sitam, et quæcumque in posterum auctore Deo ad idem monasterium offerri, dari, vel aliis justis modis pervenire contigerit, quietas semper et integra vobis vestrisque successoribus conserventur. Ecclesias vero cum pertinentiis suis sive prædia ab eodem monasterio distracta præcipimus revocari et in perpetuum

conservari. Et ne qua persona ecclesiastica vel sæcularis justæ revocationi obviare vel impedire præsumat apostolicæ sedis interdicimus auctoritate. Sepulturam militum de Gimel, de Bar, et de Correzia, de Boltzac, de Seillac, de Sancto Clemente, et de Sancto Germano, de Sancta Ferreola et de Favars, de Cornill, de Sancta Fortunata, de Lagarda, et de Sancto Amancio, de Navis, de Roca, de Marciliaco, et de Sancto Aredio, de Campaniaco, de Clergor, de Latigniaco, et de Tutelensi castello, et omnium Vicecomitum de Torena et de Comborn et de Ventedorn, vobis a quolibet auferri vel interrumpi prohibemus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel injuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Gervasii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, 11 Kal. Aprilis, Indictione VII, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ 11 idem xv. Bene valete.

CCCLXXXI.

Bulla pro Ebroliensis monasterio Estreville vel Ebreuil.

(Anno 1114, April. 4.)

[*Gall. Christ. II, 121.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio THEOTARDO, monasterii Ebroliensis abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in Christo.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet suum sortiri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua, ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et Beati Leodegarii Ebrolense monasterium, cui Deo auctore præsidet, sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam vobis vestrisque successoribus confirmamus

A ad perpetuum,ourgum cum ecclesia S. Gereonis et capellis suis in Arvernensi pago, ecclesiam Sanctæ Crucis de Velcia, cum capella Sanctæ Mauricii de Vico, Sanctæ Mariæ de Caliniaco, Sanctæ Mariæ de Salas, Sancti Boniti de Cambra, Sanctæ Mariæ de Ecclesiola, Sancti Boniti de Cervant, S. Genesisii de Buissiroles, Sancti Victoris de Pozols, Sancti Pardulphi, Sanctæ Mariæ de Marcillac, Sancti Petri de Campis, ecclesiam Sancti Pauli, Sancti Genesisii de Ret, Sancti Aniani de Betgue, Sancti Quintini, Sancti Leodegarii de Laiac, Sancti Leodegarii de monte Frumino, Sancti Petri de Chapde, Sancti Petri de Nerdugna, Sancti Pardulphi de Vilorzaugas, Sancti Petri de Valle, Sancti Pardulphi de Carro, Sancti Prejecti, Sancti Juliani de Muroile, Sancti Martini de Garriga, Sancti Bravii de Puntiac, Sancti Hilarii, Sancti Petri de Cella, Sancti Magnerii, Sanctæ Mariæ de Virgiaco, Sancti Galli, et Sancti Saturnini de Ventac. In episcopatu Bituricensi, ecclesiam Sancti Marcelli de Scaceras, S. Hilarii de Dorminnac, S. Boniti de Balanava, S. Andreæ de Valiniaco, S. Portiani de Navas. In pago Rodonensi, ecclesiam S. Mariæ de Logangnac, S. Mariæ de Jeveirac, S. Martini de Cromeras, S. Mariæ de Lelna, S. Martini, S. Maurici de Marnac, et S. Agangi. In episcopatu Senonensi, ecclesiam S. Leodegarii cum capellis, S. Mariæ, S. Martini de Cunniaco, S. Sulpicii, S. Mariæ-Magdelonæ de Cong, S. Mariæ de Salas, ecclesiam de Botsac, S. Bibiani de Charues, ecclesiam de Genten, ecclesiam de Gaverda, ecclesiam S. Leodegarii de Ariazo, S. Petri de Liriorta, et cætera quæ vel in præsentî septima indictione idem cœnobium legitime possidet, vel in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonice poterit adipisci. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, quatenus auctore Domino, locus idem regularis semper ordinis custodia vigeat, et in sua semper libertate permaneat. Porro sepulturam ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Obeunte te, nunc ejus loci abbate, vel tuorum successorum, nullus ibi, qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno, si oportuerit collegio, secundum Domini timorem et B. Benedicti Regulam elegerint, ab Arvernensi episcopo consecrandum. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis

honorisque sui dignitate careat, reamque se divino A
 iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat,
 et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini
 Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in
 extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis
 autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini
 nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ
 actionis percipiant, et apud districtum judicem
 præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen,
 amen.

Scriptum per manum Crisogoni notarii sacri
 palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sacræ Ro-
 manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, II
 Nonas Aprilis, indictione septima, Incarnationis B
 Dominicæ anno millesimo centesimo decimo quinto,
 pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno
 ejusdem xv.

CCCLXXXII.

*Monasterii Sublacensis possessiones omnes et privile-
 gia confirmat.*

(Anno 1114, April. 11.)

MURATORI, *Antiq. Ital.* IV, 1058.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
 cto filio JOANNI Sublacensis monasterii abbati, ejus-
 que successoribus regulariter substituendis in per-
 petuum.

« Glorificantes me glorificabo, » dicit, qui non
 mentitur, Dominus. Hoc veritatis suæ promissum
 Deus benedictus in sæcula fidei suo Benedicto cus-
 todians, eum mirabiliter non solum in cœlis, sed C
 etiam in terris glorificare dignatus est, ut ipsa quo-
 que loca, in quibus ipse Dei famulus habitavit, glo-
 riosa apud homines habeantur. Hanc Dei factoris
 dignationem nos quoque ipsius factura sequimur,
 cum eundem Patrem nostrum in Deo glorificare cu-
 ramus. Unde et locum illum, in quo Dei disposi-
 tione prius habitasse, et ad glorificandum Deum
 cœnobium construxisse, et multos ad Dei gloriam
 aggregasse cognoscitur, cui videlicet Sublacum no-
 men, et gloriosum et venerabilem habemus, et apo-
 stolicæ sedis auctoritate munimus. Tibi igitur, cha-
 rissime filii, et per te supradicto Sancti Benedicti
 monasterio confirmamus specum, in quo idem sanctis-
 simus vir in suo conversationis exordio habita-
 vit, cum adjacenti silva et monte circum circa, et
 cum omnibus finibus aut pertinentiis antiquitus
 constitutis. Et sub eodem specu lacum, sive fluvium
 ex eisdem lacubus procedentem; in quibus videli-
 cet aquis nemini præter abbatis et fratrum volunta-
 tem aut piscari, aut molendinum ædificare, usque
 in Arcum, qui dicitur de Ferrata [liceat]. De forma
 quoque antiqua, quæ ducit aquam de flumine ad
 plebem Sancti Laurentii, et de aqua, quæ vocatur
 Augusta, nemini liceat præter voluntatem vestram
 aquam derivare, nisi quantum sufficiat hortis ri-
 gandis et replendo fonti baptismatis in eadem eccle-
 sia; nec aquinolum quidquam illic præter ve-

stram voluntatem ædificare præsumat usque in su-
 pradictum Arcum de Ferrata. Si quis vero aliter
 egerit, banno Romanæ curiæ distringatur, ejus
 banni medietaꝝ sacro palatio, medietaꝝ vero eidem
 monasterio persolvatur. Confirmamus etiam vobis
 et vestro monasterio castellum, qui Sublacus dicitur,
 cum omnibus suis pertinentiis, sicut a præde-
 cessoribus nostris constat esse concessum, cum
 montibus et collibus, et fundis et casalibus, cum
 omnibus ecclesiis et rebus ad eas generaliter et in
 integrum pertinentibus; fundum Canali, et fundum
 Gennæ in integrum cum pertinentiis suis; fundum
 Frassinum cum omnibus suis pertinentiis; et lo-
 cum, qui Fundi vocatur, sicut extenditur usque ad
 Petram Imperatoris, et vadit in montem, qui vocatur
 Pionica, inde per Serram in Montem Romanum,
 et exit in Campum Longum, inde in Campum Cati-
 num, deinde redit ad supradictam Petram Impera-
 toris; et locum, qui dicitur Geminarium cum fini-
 bus suis, sicut antecessorum nostrorum privilegiis
 continetur; castellum Augustæ cum fundis et casa-
 libus suis, et casale Sanctæ Felicitatis, cum eadem
 æcclesia cum fundis et casalibus suis, et cum omni-
 bus pertinentiis suis, sicut in eisdem privilegiis con-
 tinetur; Roccam Cervariam cum fundis suis, et
 suis casalibus, et cum omnibus suis pertinentiis;
 Castellum Maranum, et Roccam Martini, et Roccam
 de Nesso, cum omnibus suis pertinentiis; Castrum
 Canteranum cum Rocca sua, et cum fundis et casa-
 libus suis; Montem de Grosso, Vallem frigidam,
 Montem de Mesu, et Funstellæ, cum omnibus eor-
 um pertinentiis; Castellum Cerretum cum omni-
 bus pertinentiis suis; Castrum Giranum cum mon-
 tibus et collibus, fundis et casalibus, quemadmodum
 monasterio congruere videtur, cum massis et omni-
 bus suis pertinentiis, cum veteri hæreditate mon-
 asterii; Castellum Apolloni cum montibus et suis
 casalibus, et medietatem Castri Sancti Angeli, cum
 ecclesiis, et fundis, massis, et pertinentiis eorum;
 Roccam Sancti Stephani cum pertinentiis suis; Val-
 lem de Annito, Collem de Occia, cum montibus et
 collibus, fundis et casalibus suis; Tovanellum,
 Fundum Ottanum, Fundum Maciomanum, Fundum
 Camanum, Fundum Aquævivæ, et medietatem Mon-
 tis Afilani, cum omnibus pertinentiis eorum; Ca-
 strum Afilæ cum montibus et collibus, et cum omni-
 bus eorum pertinentiis; Castrum Ponticæ cum
 montibus et collibus, et cum omnibus eorum per-
 tinentiis. Præterea ex antiquo jure et tam Romano-
 rum pontificum, quam etiam imperatorum conces-
 sionibus et privilegiis ad idem Sancti Benedicti mo-
 nasterium pertinere noscuntur, Sala civitas, quæ vo-
 catur Carseolis, cum massis, fundis et casalibus
 suis, et Auricula, Rocca de Butte, Rocca in Came-
 rate, Rocca Rosunum, Arsulæ, Rubianum, et aliud
 Rubianum super fluvium, Anticulum, Garracines-
 cum, Rocca Demasii, Rocca de Surici Siciliani,
 medietaꝝ Deilicæ, Massa Sancti Valerii, Siscanum,
 Mons Casalis, Civitella, Olivatum cum omnibus

fundis et casibus eorum; oppidum Tusculanæ cum Rocca sua et omnibus pertinentiis suis; Castellum Gallicanum cum ecclesiis, fundis, et casibus, et omnibus pertinentiis suis.

Confirmamus etiam cellas eidem monasterio pertinentes. Item ecclesiam Sancti Angeli in Effidem positam: ecclesiam Sancti Georgii, et cum omnibus earum pertinentiis, et cum veteri hæreditate Sancti Patris Benedicti; ecclesiam Sancti Angeli in Petralata, Sancti Sebastiani in Palliano; ecclesiam Sancti Quintini, Sancti Blasii in Antido; ecclesiam Sancti Leucii in Babuto, posito in territorio Campanino, cum omnibus earum pertinentiis; in carsoli ecclesiam Sancti Petri; in camerata ecclesiam Sancti Martini de Egellis, et Sancti Petri de Castruino; in territorio Marsicano Sanctum Petrum in Verse, Sanctum Benedictum in Rivo de Meruli, Sanctum Thomam de Transaquas, cum ecclesia Sancti Nicolai in Vallis; in territorio.... ecclesiam Sancti Pauli in Villa, cum omnibus eorum pertinentiis, Sanctum Angelum in Albe, Sanctum Salvatorem in Avelano, Sanctam Mariam de Tuffo, cum omnibus suis pertinentiis; in Valle Sorana, ecclesiam Sancti Pauli, cum aliis tribus ecclesiis, et cum villa juxta se posita, et cum omnibus ejus pertinentiis; in civitate Tiburtina, ecclesiam Sancti Antonini, Sanctæ Crucis, et Sanctæ Barbaræ, cum omnibus earum possessionibus; aliam cellam ad honorem Sanctæ Crucis in Quintiliolo cum oliveto suo, et cæteris suis pertinentiis; et sex uncias de ecclesia Sanctæ Mariæ in eodem monte posita; Fundum Calicianum cum ecclesia Sancti Petri, cum terris et vineis, sicut per antiquos affines constat; Villam, quæ vocatur Papicum; ecclesiam Sanctæ Mariæ, cum terris et vineis et montem, qui vocatur Monicula, et ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ ponitur in Porta; ecclesiam Sancti Sebastiani, cum omnibus suis pertinentiis; aquimolos tres, unum Castrum Veterem, alium foris Portam majorem, et alium in Vesta juxta Castellum Gallicani; ecclesiam Sancti Pastoris, Sancti Angeli, Sanctæ Mariæ, Sancti Laurentii in Aqua Alta, cum omnibus earum possessionibus; Romæ monasterium Sancti Erasmi cum domibus et hortis et cæteris possessionibus.

Statuimus itaque ut prædicta omnia, sive possessiones, quas idem venerabile monasterium in præsentem septima indictione possidet, quietæ vobis et integræ conserventur. Et quæcunque ad ejus jus legitime pertinent, sive pontificum concessione, sive imperatorum et principum liberalitate, seu quorumlibet fidelium oblatione, cum aliis justis et legalibus modis, in ejus jure semper et possessione permaneant. Nec ulli omnino hominum liceat eadem Sancti Benedicti monasteria temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas in suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum quorum sustentationi et gubernationi concessa sunt, usibus omnimodis profutura

Ad hoc propter frequentes injurias, quæ ab episcopis, vel episcoporum ministris, monasteriis ingeruntur, datam vestro cœnobio a nostris prædecessoribus facultatem vobis quoque ratam manere decernimus, ut ad ecclesias, cum expedierit, dicendas, aut clericos sive in monasterio, sive in cellis, sive in castellis aut villis monasterii ordinandos, vel a nobis episcopatum accipiatis, si ad nos pervenire in tempore potueritis, vel quem malueritis catholicum episcopum adeptis, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulantiur, exhibeat; nec a quocumque illius Ecclesiæ episcopo super hoc contradictionem aut querimoniam patiatur. Et propter omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato Sancti Benedicti monasterio ditionem quamlibet habere, præter sedem apostolicam, prohibemus. Obeunte autem ejus loci abbate, vel suorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem et Sancti Benedicti Regulam elegerint. Electus vero a Romanæ sedis pontifice consecratur. Si qua autem ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove convicta, si non satisfactione congrua emendaverit, potestate honorisque sui dignitate careat, jamque se divini judicii existere de perpetrata iniquitate ream cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eundem locum juste servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi; item, et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmium æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum notarii sacri palatii.

Ego Paschalis Ecclesiæ catholicæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, Romanæ Ecclesiæ diaconi ac bibliothecarii, tertio Idus Aprilis, indictione septima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo decimo quinto, pontificatus quoque domini Paschalis.....

CCCLXXXIII.

D * *Landulphum archiepiscopum Beneventanum, episcopali officio multatum, ad synodum Idibus Octobris celebrandam accessiri jubet.* (Vide Falconem Beneventanum, 1114, p. 88. (« Cum me litteris vestris accessiri jussistis »: et: « terminum veniendi procul dubio largitus fui, ab Idibus scilicet Aprilis et sex mensium spatio interposito. »)

CCCLXXXIV.

* *Landulphum de Græca, comestabulum Beneventanorum, invitat ad synodum Idibus Octobris agendam.* (Vide Falconem Beneventanum, 1114, p. 87.)

CCCLXXXV.

* *Ecclesiæ Farinatensis, a comitibus Bergomatibus conditæ ac B. Petro collatæ, possessiones confirmat, ea lege ut duodecim monachæ Mediolanensis*

nummi quotannis palatio Lateranensi persolvantur.

(Anno 1114, April. 14.)

[Vide LUPI, *Cod. diplom. Bergomat.*, II, 885.]

CCCLXXXVI.

Privilegium pro ecclesia B. Laurentii Florentiæ.

Anno 1114, April. 15.)

[LAMI, *Eccles. Florent. Monum.*, III, 1772.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOANNI priori et fratribus in ecclesia Beati Laurentii secus Florentiam regulariter viventibus, tam presentibus quam futuris in perpetuum.

Pie postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus, et B. Laurentii ecclesiam; cui Deo auctore præsidet, cum omnibus ad ipsam pertinentibus sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque bona, quascunque possessiones, eadem Ecclesia, concessionè pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis, in præsentii septima indictione possidere cognoscitur, aut in futurum largiente Deo legitime poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, salvo jure Florentini episcopi, cui tamen ecclesiam ipsam gravare non liceat, aut bona ejus auferre, aut in feudum personis aliquibus tradere, aut modis quibuslibet alienare; decernimus ergo ut nulli omnino hominum facultas sit eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sane diebus solemnibus in claustro vel in atrio ecclesiæ processiones facere, aut missas ad tertiam canere, nullius contradictio vos inhibeat; sed modis omnibus studeatis omnipotentem Deum glorificare, et salutem animarum vestrarum ipso præstante vigilantè insistere. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS. Datum Laterani per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xvii Kal. Maii, indictione vii, Incarnationis Domini anno 1115, pontificatus quoque domni Paschalis papæ secundi anno xv.

CCCLXXXVII.

Ad Mauritium archiepiscopum Bracarensem.

(Anno 1114, April. 18.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 117.]

Inter querelas alias quæ de te ad sedem apostolicam delatæ sunt, Legionensis Ecclesiæ invasio et contritio nos gravius contristavit. Super quæ ex nostris litteris monitus, et a vicario nostro Bernardo Toletano ad concilium evocatus, et venire et satisfacere contempsisti. Ad hæc pro hujus nequitia et inobedientia, per eum tam a sacerdotali quam ab episcopali officio interdictus, eadem officia celebrare pertinaciter præsumpsisti. Nos igitur, auctore Deo, tantum nequitia et superbiæ facinus ulciscentes, et eadem tibi officia, et Bracarensis Ecclesiæ obedientiam interdicimus, donec respiciens obediens et plenius satisfacias.

Datum Laterani, xiv Maii, indict. vii.

CCCLXXXVIII.

Privilegium pro ecclesia S. Evasii Casalensis.

(Anno 1114, April. 27.)

[De Conti *Notizie storiche della città di Cazale. Cazale, 1838, 8°, I, 332.]*

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GIRARDO præposito et ejus fratribus in Casalensi ecclesia S. Evasii regulariter viventibus, tam presentibus quam futuris in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Unde petitioni vestræ benignitate debita impertimus assensum. Vitæ namque canonicæ ordinem quem professi estis præsentis privilegii auctoritate confirmamus, et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine præpositi vel congregationis licentia de claustro discedere liceat interdicimus. Et tam vobis quam vestris successoribus in eadem religione permansuris, ea omnia perpetuo possidenda sancimus, quæ in præsentiarum pro communis victus sustentatione legitime possidere videmur. Quæcunque etiam in futurum concessionè pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Nec præpositorum alicui facultas sit Ecclesiæ prædia personis sæcularibus in feudum dare, vel quibuslibet ingeniis alienare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem beati Evasii ecclesiam temere perturbare, aut ejus posses-

siones auferre vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sane clericos sæculariter viventes ad præpositi vestri conversionem suscipere, nullius episcopi vel præpositi contradictio vos inhibeat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Kalendas Maii, indict. vii, Incarnat. Dominicæ anno 1115, pontificatus autem D. Paschalis secundi anno ejusdem xv.

CCCLXXXIX.

Privilegium pro episcopatu Ecclesiæ Bononiensis.
(Anno 1114, Martii 2.)

[SAVIOLI, *Annal. Bologn.* tom. II, append., pag. 152.]
C Ex archivio archiepiscopatus Bonon.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri VICTORI Bononiensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Sicuti injusta petentibus nullus tribuendus est assensus, sic legitime desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater charissime, precibus annuentes ad perpetuam sanctæ Bononiensis Ecclesiæ pacem ac stabilitatem præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universi parochiæ fines sicut a tuis antecessoribus in perpetuum conserventur. Qui videlicet fines a flumine Gaibana usque in rivolum Sablosulum decurrunt. Deinde in Stratam quæ dicitur Ungarista. Deinde in stallo Gallam et in locum qui dicitur Curte. Deinde in flumen qui dicitur Leo. Deinde in fluvium qui dicitur Muzza inter quos fines quæcunque plebes et quæcunque aliæ ecclesiæ vel monasteria, villæ vel oppida sitæ sunt vel fuerunt sub tua tuorumque catholicorum successorum episcopali providentia et dispositione permanent. Quantumcunque vero homines super Ecclesiæ Bononiensis terra resident cujuscunque conditionis in potestate et defensione nostra servantur. Concedimus itaque vobis massam Vulpini et Mozolarii et massam Nerpulii. Itemque confirmamus fraternitati tuæ omnia quæ a prædecessoribus nostris, id est Agapito, et Pelagio, et Gregorio dialogo, et Gregorio VII videlicet monasterium S. Stephani quod

vocatur Hierusalem constitutum a S. Petronio episcopo; et S. Proculi martyris, et Sanctorum Naboris et Felicis; et Sanctorum Gervasii et Protasii, et S. Columbani confessoris, et S. Mariæ Majoris, et SS. Vitalis et Agricolæ in arena; et Sancti Barbattoni, et Sanctæ Margaritæ, et Sancti Michaelis archangeli in fundo paterno cum pertinentiis suis; et S. Mariæ situm in monte Palense cum curte ibique tenente seque vocatur Aurelia; et cum montibus qui in circuito præfati monasterii positi sunt; et S. Lucie de Roffeno, et monasterium S. Helenæ, et S. Prosperi in Paniosate, et Sancti Martini in Poio cum curte et omnibus sibi pertinentibus; S. Petri in Strada, S. Mariæ in Strada cum omnibus suis pertinentiis; S. Petri cum curte quæ dicitur Nucifatico cum omnibus suis rebus. S. Martini in Casalechio cum omnibus suis pertinentiis, atque donamus petitioni tuæ portam civitatis Bononiæ quæ dicitur S. Petri, et stratam Salariam cum stratatico et omni reddito quem persolvere solent euntes per eam; et ecclesia S. Andreæ apostoli ante portam S. Petri, et S. Thomæ apostoli et S. Joannis Evangelistæ in monte Oliveti cum omnibus suis pertinentiis. Confirmamus etiam vobis curtem quæ vocatur Abillonis cum portu et ripatico, et teloneo, et mercato, cum silvis et venationibus et paludibus et piscationibus, cum servis, ancillis colonis, et omnibus suis pertinentibus. Item curtem de Brento, curtem quæ dicitur Bombiano cum omnibus suis pertinentibus. Montem Cavallorum, portum qui vocatur Galliano cum ripatico et teloneo et paludibus et piscariis et silvis et cum omnibus ad ipsum portum pertinentibus. Curtes etiam duas: unam quæ dicitur prata major, et alteram quæ dicitur prata minor, positas infra plebem quæ dicitur Boida. Curtem quoque quæ dicitur Marsumaticum cum omnibus suis pertinentiis. Abbates, monachos, presbyteros, diaconos, clericos litteratos et illitteratos, servos et ancillas Dei et omnes homines utriusque sexus infra præfatos jam dictæ Bononiensis Ecclesiæ terminos habitantes tuæ subicimus dispositioni tuorumque catholicorum successorum. Præterea quæcunque prædia, quascunque possessiones vel a prædecessoribus nostris apostolicæ sedis episcopis vel a quibuscunque catholicis regibus Carolo et Ottone Bononiensi Ecclesiæ concessa sunt, nos quoque decreti præsentis auctoritate firmamus. Ad hæc adjicientes statuimus ut juxta veterem consuetudinem Ecclesiæ Bononiensis electi semper a Romano pontifice gratiam episcopalis consecrationis accipiant sicut et tu, opitulante Dei omnipotentis gratia, suscepisti. Si quis sane in crastinum archiepiscopus vel episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, judex aut ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sa-

cratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem Ecclesiæ eidem justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Raynerii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Albæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii mens. Martii, indictione septima, Incarnationis Dominicæ 1114, pontificatus quoque domni Paschalis II anno quinto decimo.

CCCXC

Oggerii episcopi Reiensis bonæ confirmat et terminos episcopatus describit.

(Anno 1114, Maii 28.)

[Sim. BARTEL, *Historica Nomenclat. præsulum S. Reg. Ecclesiæ*, p. 175.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri OGGERIO Ecclesiæ Regiensi episcopo ejusque successoribus canonice instituendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa positi, Christo disponente, inspicimur. Tuis igitur, frater in Christo charissime Oggeri, justis petitionibus annuentes, sanctam Regiensem Ecclesiam, quæ et Ricomagensis dicitur, cui auctore Deo præsides, apostolicæ sedis auctoritate munimus. Statuimus enim ut universa quæ tua strenuitas occupatorum manibus erepta, in jus Regiensi Ecclesiæ reparavit, libera semper eidem Ecclesiæ et illibata serventur. Castellum videlicet quod regium nominatur, in quo episcopalis cathedra, et Beati Maximi Ecclesia est. Super quo interdictum perpetuum statuimus, ne cuiquam omnino sæculari personæ liceat, aliqua subreptione ipsum invadere, aut suo dominio quibuslibet ingeniis vindicare. Nec episcopo cuiquam vel præposito, sive clerico, nec ulli omnino personæ facultas sit, idem castellum in alicujus sæcularis potestate transferre aut ab Ecclesiæ et episcopi dominio et possessione subtrahere. Decimas vero vel ecclesias, quæ vel per te, vel per antecessores tuos, sæcularium manibus ereptæ sunt aut eripientur, vobis vestrisque successoribus, et Ecclesiæ vestræ clericis in perpetuum confirmamus. Porro ecclesiam Sanctæ Mariæ de Palude, in canonica semper quam instituisti observatione, sub episcopi jure ac dispositione permanere censemus. Quam videlicet Ecclesiam Guillelmus, nunc Regiensi præpositus, et Stephanus frater ejus, et Guillelmus minor, cum hæreditaria nequiter possessione vindicassent, subjectioni tuæ et matri Ecclesiæ reddiderunt, et regularem vitam professi, ordinationi et observationi canonicæ subdiderunt. Terminos sane Regiensi

A episcopatus ita integros manere decernimus, sicut a prædecessoribus vestris possessi sunt, et a fraternitate tua quietius possidentur: videlicet a limitibus Sancti Juliani Montanarii, usque ad limites oppidi Ragonis: item limitibus Mosiaci usque ad limites oppidi Cornert. Præterea quæcunque prædia, quascunque possessiones eadem Ecclesia in præsentia septima indictione legitime possidet, et quæcunque in futurum, largiente Domino, juste atque canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Ad hæc interdicimus, ut te ad Dominum evocato, vel tuorum quolibet successorum, nullus omnino, invitis vestræ Ecclesiæ clericis, aut episcoporum aut Ecclesiæ res auferre, diripere aut distrahere audeat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate carcat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Tiberiæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Kalendas Junii, indictione vii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus quoque domni Paschalis II papæ xv.

CCCXCI.

Privilegium pro Ecclesia Lascurrensi.

(Anno 1114, Jun. 5.)

[MARCA, *Hist. de Béarn.*, 383.]

D PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUIDONI Lascurrensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente conspicimur. Idcirco tuis, frater in Christo charissime Guido, justis petitionibus annuentes, sanctam Lascurrensem Ecclesiam, cui Deo auctore præsides, apostolicæ sedis protectione munimus. Ordinem itaque vitæ canonicæ quem bonæ memoriæ sanctus prædecessor tuus in ecclesia eadem instituit, præsentis decreti firmitate firmamus. Et ne alicui canonicorum post professionem exhibitam

proprium quid habere, neve sine tuæ vel capituli licentia, de claustro discedere liceat interdiximus. Sane tibi tuisque legitimis successoribus præter generalem illam episcopalis officii curam, specialem concedimus facultatem præfatæ ecclesiæ canonicos corrigendi, et per obedientias disponendi, aut ab eisdem obedientiis canonicè removendi. Ad hæc vobis et per vos eidem Lascurrensi Ecclesiæ confirmamus illam Gavarensis pontis, seu cæterarum rerum donationem quam bonæ memoriæ Gasto vicecomes et uxor ejus Talesia in sumptus fratrum communiter viventium contulerunt. Et quæcunque jure parochiali vel proprietario ad eandem noscuntur Ecclesiam pertinere, videlicet ecclesiam S. Stephani de Carrena cum decimatione sua. Marlanensis, Sanctæ Fidis et Sancti Andree. Monasterium S. Petri de Regula, Monasterium S. Petri Generensis, quartam partem decimationis Ecclesiæ Sancti Petri de Servimaco, et quotidianæ oblationis. Pausam cum appenditiis suis, Castellum Morelli cum pertinentiis suis. Universa etiam quæ eidem Ecclesiæ vel a fidelibus viris de suo jure collata, vel aliis justis modis æquisita sunt, aut in futurum largiente Deo concessione pontificum, liberalitate principum, juste atque canonicè acquiruntur, si vobis vestrisque successoribus atque illibata permaneant. Decernimus ergo t nulli omnino hominum liceat prædictam Ecclesiam temere perturbare, aut quæcunque ipsius sunt vel fuerint quibuslibet occasione auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si quis igitur, decreti hujus tenore cognito, temere contraire tentaverit, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, honorum et officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis ultione plectatur. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Tiberiæ per manum Chrysogoni agentis vicem domni Joannis cancellarii, Nonis Junii, indictione septima, anno Dominicæ Incarnationis 1115, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno xv.

CCCXCH.

Ad Laurentium abbatem Sancti Vitoni. — Ut nullam obedientiam nullamque communionem clericis Viridunensibus impendat.

(Anno 1114, Jun. 10.)

[MARTENE, *Anecd. I*, 358.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis L. abbati et fratribus monasterii S. Vitoni salutem et apostolicam benedictionem.

Viridunenses clericos in tantam audivimus contumaciam prorupisse, ut Ecclesiæ vestræ subjectionem

(109) Compostellanus episcopus de transferenda in Ecclesiam suam Emeritensi metropoli, serio et avidissime cogitabat. De hoc illi præcipue cura : ad

A sibi et obedientiam vindicare contendant, cum ipsi extra Ecclesiæ catholicæ sint unitatem. Diu enim propter pertinaciæ suæ nequitiam a sede apostolica excommunicati sunt, quæ caput et magistra omnium ecclesiarum ab ipso omnipotenti Domino constituta est. Cui profecto qui non concordat, procul dubio, sicut beatus Ambrosius scribit, hæreticus est. Ab Ecclesiæ consortio alieni sunt, et quomodo in Ecclesiæ prælationem quærunt? non potest, beato attestante Cypriano, ramus fractus ab arbore germinare, et rivus a fonte præcisus arescit. Quia igitur ipsi se a Romana Ecclesia præciderunt, nos, auctore Deo, litterarum præsentium præceptione mandamus, et tam vobis quam successoribus vestris observandum præcipimus, ut nullam eisdem clericis subjectionem, nullam obedientiam neque communionem impendere debeatis, donec ad unitatem catholicæ Ecclesiæ revertantur. Qui enim a domino suo divisus est, conservis suis præesse non potest. Et Psalmista dicit: *Nonne qui te oderunt, Deus, oderam illos?* Quandiu itaque ad sedis apostolicæ communionem et gratiam redeant, nulla eis a vobis subjectione, nulla obedientia vel communio præbeatur.

Data Tiberi iv, Idus Junii, indictione vii.

CCCXCIII.

D[idacum] episcopum Compostellanum hortatur ut paci restituendæ operam det.

(Anno 1114, Junii 24.)

[FLOREZ, *España sagr. i*, XX, 195.]

P. episcopus, servus serv. Dei, ven. fratri D. Compostellano (109) episcopo, salutem et apost. bened.

Etsi procul a vobis positi vestras tamen tribulationes agnovimus, et quæ vos experimini corpore, nos sentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis est, fraternitati vestræ libenter auxilium impertimur. Tu vero, frater charissime, sicut cœpisti, viriliter age, et ad pacem restituendam modis omnibus labora; vestrarum nempe partium bellum Ecclesiæ periculosius est, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Christiana fides propter hujusmodi facinora indubio est. Propter quas regni vestri et Ecclesiæ perturbationes postulationi tuæ juxta voluntatem tuam ad præsens respondere non possumus, quia Ecclesiarum novæ dispositiones in hujusmodi tumultibus minus competenter fieri possunt, cum magis perturbationem Ecclesiæ videantur afferre quam pacem. Cæterum si pacem finibus vestris misericordia divina reddiderit, super hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus.

Datum Laterani, viii Kal. Julii.

CCCXCIV.

Ecclesiæ B. Martæ in portu Ravennæ possessiones et jura confirmat.

(Anno 1114, Jul. 5.)

[Vide *Bullarium Lateranense*, Romæ, 1727, fol. p. 5.]

hæc responsio pontificis, etsi nihil de petitione exprimat.

CCCCXV.

* *Monasterii S. Mariæ de Charitate, a sese quondam consecrati, protectionem suscipit, possessionesque in præsentis septima indictione confirmat, Odone priore per Pontium abbatem Cluniacensem petente.*

(Anno 1114.)

[Exstat hoc privilegium in bibliotheca Hamburgensi. Titulum dedit Jaffé, *Regesta Rom. pont.*, 507, cum hac mentione : « Ex schedis Pertzii. »]

CCCXCVI.

Ad canonicos Ecclesiæ Carnotensis. — Confirmat Ivonis episcopi decretum quo ille præposituras et cætera beneficia quæ precariæ dicebantur, in communes usus redigit.

(Anno 1114, Novembris 2.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 54.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Ecclesiæ Carnotensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex venerabilis fratris nostri Ivonis, per Dei gratiam episcopi, litteris intelleximus quod pro quibusdam querimonis decretum instituerit. Ipsum quoque decretum (110) oculis nostris inspeximus, in quo continebatur Ecclesiæ vestræ canonicos apud eum clamorem et querimoniam fecisse de præpositis suis, qui privatis commodis inhiantes omnem fratrum utilitatem, in quibuscunque poterant minuebant, et quasdam res eis jure debitas per injuriam sibi retinebant, pauperes Ecclesiæ sub eorum patrocinio constitutos diversis calamitatibus afficiebant, quas calamitates idem episcopus in ejusdem decreti scripto dinumerat, et enumeratis eis, subsequitur : « Consilio optimatum nostrorum decrevimus canonicos justam habere causam, et præcipimus ne in rusticis Ecclesiæ præpositi deinceps has exactiones habeant, nec ulterius communem in supradictis utilitatem minuerent. » Hoc nimirum decretum, hoc præceptum, a supradicto confratre nostro vestræ Ecclesiæ episcopo constitutum, quia justum ac rationabile visum est et quieti Ecclesiæ commodum, nos Deo aspirante laudamus, et apostolicæ sedis auctoritate firmamus (111). Item in subsequentibus idem scribit episcopus se concessisse ut beneficia Ecclesiæ, quæ precariæ (112) dicuntur, et [vel] facta crant precariæ (quia quod omnium erat, quatuor vendebant), in communes redigerentur usus, et eadem beneficia propriis vocabulis adnotando dinumerat : hanc quoque concessionem nos ratam asserimus, et apostolicæ sedis auctoritate firmamus. De domibus etiam canonicorum concessionem ab eodem episcopo factam, sicut a prædecessore ipsius Frobolde episcopo constituta est, decretis præsentis assertionem corroboramus. Si quis igitur, decreti hujus tenore cognito, temere (quod absit !) contra-

(110) Ivonis decretum vide inter Instr. t. VIII Galliæ Christ., col. 314.

(111) Id graviter tulit rex Ludovicus, ad quæra querimonias suas tulerunt præpositi. Isti enim, inquit: Ivo, epist. 271 ad Paschalem papam, « ad hoc regem seduxerunt quomodo valuerunt et voluerunt, ut minaces litteras adversus clerum mihi mitteret con-

tere tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Amen.

Datum Anagninæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v Nonas Novembris, indict. viii, Incarnat. Domin. anno 1114, pontificatus autem domni Paschalis II papæ anno xvi.

CCCXCVII.

Ad Pontium Cluniacensem abbatem. — Confirmat possessiones ab ipso acquisitas.

(Anno 1114, Nov. 7.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1042.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimo filio PONTIO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu peragere, et earum maxime quieti, quæ sedi eidem specialius adhærent, ac tanquam jure proprio subjectæ sunt, et ampliori religionis eminent gratia, auxiliante Domino, providere. Eapropter petitionibus tuis, fili in Christo charissime Ponti, non immerito censuimus annuendum ut Cluniacense monasterium, cui Deo auctore præsidet, apostolicæ sedis privilegio muniremur. Illas igitur quæ tuæ prælationis tempore acquisitæ sunt, et ab episcopis traditæ, vel per episcopos confirmatæ, nos tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Cluniacensi monasterio confirmamus. In Northmannia videlicet, etc. (*Enumerantur.*) Præterea quæcunque prædia, quascunque possessiones in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonice poteritis adipisci, firma vobis vestrisve successoribus et illibata permancant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, etc., ut in epistola 34.

D Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Anagninæ, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi Idus Novemb., indict. viii, Incarnat. Dominicæ anno 1114, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ xvi.

tenentes cum minus quod bona clericorum sibi accepturus sit ubicunque poterit, nisi privilegium vestrum destruat, et rapacitas præpositorum in pace concedatur.»

(112) Alodium seu prædium ab Ecclesia certis conditionibus acceptum, et ad vitam vel ad prælatum tempus utendum.

CCCXCVIII.

Aa Pontium abbatem Cluniacensem. — Concedit ornamenta pontificalia.

(Anno 1114, Nov. 7.)

[Mansi, *Concil.*, XX, 1043.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo filio PONTIO Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum differentiam donationum quæ per Dei gratiam fidelibus dantur, enumeraret Apostolus, subiunxit, dicens: *Dilectio sine simulatione, odientes malum, adhærentes bono, charitatem fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes* (Rom. XI). Hanc sine simulatione dilectionem, filii charissime, circa personam tuam per Dei gratiam conservantes, et fratrum quibus Deo disponente prælati es, charitatem diligentes, honoris te privilegio prævenire decrevimus. Odientes siquidem malum, bono vos adhærere gaudemus. Deum quippe in vobis diligimus, a quo bonum omne procedit. Monet etiam Psalmista, dicens: *Qui diligitis Deum, odite malum* (Psal. xcvi). Igitur concessionem prædecessoris nostri felicitis memoriæ Urbani II, quam prædecessori tuo venerabilis memoriæ Hugoni abbati contulit, super mitræ, dalmaticæ, chirothecarum et sandaliorum usu, in octo præcipuis festivitibus obtinendo, nos tam tibi quam successoribus tuis confirmamus. Præterea tibi eorundem insignium usum personæ alter singulis festis concedimus, quibus hæc angelicus a vobis inter missarum solemnia decantatur. Ad exprimendam etiam sine simulatione dilectionem et honoris præventionem, dalmaticam, quæ nos indui solebamus, tuæ dilectioni donavimus, ut nostræ dilectionis memor, et malum semper odise, et bono indesinenter adhærere, et fratres tibi commissos studeas semper in Domino diligere, et ad conventum Dominicæ congregationis in idipsum efficaciter incitare.

Datum Anagninæ, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis. VII Idus Novembris, indict. VIII.

CCCXCIX.

Privilegium pro monasterio S. Victoris Parisiensis. — Regio diplomate concessa canonicis S. Victoris confirmat.

(Anno 1114, Dec. 1.)

[MARTENE, *Ampliss. Collect.* VI, 219.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GILDUINO priori et ejus fratribus in ecclesia S. Victoris secus Parisius canonicam vitam professis tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Filius siquidem charissimus noster Ludovicus, illustris Francorum rex, pro sui et patris sui anima, vestram ecclesiam suis beneficiis donatis, nostra hæc petiit auctoritate firmari. Statuimus ergo ut canonicæ observantiæ disciplinæ, præstante Domino, in vestra

A semper ecclesia conservetur. Obeunte tamen vestræ congregationis abbate, libera vobis eligendi abbatis facultas maneat, omni sæcularis potestatis contradictione seposita. Porro villas, prædia et cætera beneficia quæ supradictus rex de suo jure usibus delegavit, nos vobis vestrisque successoribus in perpetuum possidenda sancimus, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis, S. R. E. diaconi cardinalis et bibliothecarii, Kalendis Decembris, indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1114, pontificatus autem domni Paschalis papæ anno XVI.

CD.

B *Ad Joannem priorem ecclesiæ Beati Petri de Valeriis in Septimania.*

(Anno 1114, Dec. 2.)

[BALUZ. *Miscell.*, edit. Luc. III, 12.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI priori ecclesiæ Beati Petri de Valeriis ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum maxime quæ sedi eidem tanquam jure proprio subjectæ sunt, quieti auxiliante Domino providere. Eapropter, filii charissime Joannes, petitionibus tuis non immerito duximus annuendum, ut ecclesiam Sancti Petri de Valeriis, cui per nostram institutionem Deo auctore præsides, apostolicæ sedis privilegio muniremus. Is siquidem locus, licet incultus ac solitarius, cum ex traditione veteri beati Petri nomine haberetur insignis, a possessoribus loci, dominis videlicet Rainardo Amati et filiis ejus Bernardo et Ermengaudo, per manus Framaldi apostolicæ Ecclesiæ presbyteri in jus ac possessionem sedis apostolicæ traditus est, ac deinceps multorum fidelium collationibus ampliatus. Ipsum itaque locum ab omnium mortalium potestate, invasione, oppressione ac gravamine liberum semper manere decernimus, sicut in præsentis octava indictione suis finibus ambitur, scilicet ab ipso colle super Guaidam, inde super montem Rotundum, et super initium vallis Leporariæ, inde ad alodium de Bochet, et usque ad ipsum Portellum, inde ad Pertusatas et ad Guitam, super Embriciatas, super campum Ardonis et super Malam Celatam usque ad mare. Quidquid itaque infra hos fines continetur, cultum sive incultum, sive pascua, piscariæ, stagna, salinæ, cum decimis et primitiis seu aliis pertinentiis suis, totum, integrum ac illibatum in usus præfatæ ecclesiæ Beati Petri ac servorum Dei ibidem degentium conservetur. Quidquid præterea in præsentis octava indictione eadem ecclesia legitime possidet, vel in futurum, largiente Deo, concessionem pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium justè atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneat. Laicos

sane seu clericos sæculariter viventes ad conversionem suscipere nullius episcopi vel præpositi contradictio vos inhibeat. Sepulturam vero ejusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Ad hæc adjicimus ut nulli episcoporum facultas sit locum ipsum interdictioni vel excommunicationi subijcere vel aliquos ab ejus officiis et oblationibus prohibere ut fratres iidem Romanæ libertatis gratia potentes omnipotentis Dei servitiis licentius vacare prævalcant. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum qui ad sacros sunt ordines promovendi, ab episcopo in cujus diœcesi estis accipietis; si quidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quem maueritis adire antistitem et ab eo consecrationum sacramenta suscipere; qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quæ postulatur indulgeat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad indicium autem perceptæ a Romana Ecclesia libertatis solidos quinque denariorum Lucensium quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, quarto Nonas Decembris, indictione octava, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo decimo quarto, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ decimo sexto.

CDI.

Diœcesis Bracarensis fines, petente Mauritio archiepiscopo, confirmat.

(Anno 1114, Dec. 4.)

[Risco, *España sagrada*, XL, 351.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MAURITIO, Bracarensis Ecclesiæ archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

PATROL. CLXIII.

A Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater in Christo Mauriti, precibus annuentes, ad perpetuam sanctæ Bracarensis Ecclesiæ pacem ac stabilitatem præsentis decreti stabilitate sancimus, et universæ parochiæ fines, sicut temporibus Mironis regis episcoporum concilio distincti leguntur, sicut a tuis antecessoribus usque hodie possessi sunt, ita integri omnino tibi tuisque successoribus in perpetuum conserventur. Quorum videlicet descriptio ita se habet: A fauce fluminis Limiæ per ipsum flumen usque Lindosum, inde ad Portellam de Homine, ad Portellam de Lavanca, et ad Carragium usque ad Petram Fitam, inde ad montem Miserum, ad Colinarianam, et ad radicem Alpium Cespiacii, inde per cacumina montium ad Boucam de Vaccis usque ad portum de Mirleus, et ab ipso portu per fluvium Estolæ in flumen Durii, et per ipsum flumen in fauce de Corrego, inde ad montem Maraonis, et ad castrum, quod dicitur Villa plana usque ad antiquum pontem fluminis Tamicæ, et per ipsum flumen usque ad fluvium utilem, qui modo de Utribus appellatur, inde ad Lumbam usque ad portum Burgani, et ab ipso portu per alveum fluminis Aviæ usque in mare. Quidquid autem intra hos fines, vel in aliarum parochiarum partibus proprietario domini jure Bracarensis Ecclesia possidet, quietum ei statuimus servitium, dico quietum ei statuimus integrumque servitium. Si quid præterea principum liberalitate, vel quorumlibet oblatione fidelium juste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata persistant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel oblatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur tam tuis quam clericorum ac pauperum usibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus

Datum Laterani, per manum Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii Nonas Decembris, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1114, pontificatus autem Paschalis secundi papæ anno xvi.

CDH.

Confirmatio prima foundationis monasterii S. Margarete Baumburgensis, a fundatore B. Petro oblatai.

Circa annum 1114, April. 7.)
[*Monumenta Boica*, II, 179.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio EBERBINO præposito ecclesiæ Sanctæ Margarete, quæ sita est in Baumburg in Salzburgensi parochia, et ejus fratribus canonicam ibi vitam professis, tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Berengarius siquidem comes Sulzbachensis in Salzburgensi pago alodium suum beato Petro et sanctæ ejus Romanæ Ecclesiæ obtulit, sub unius aurei censu annuo: in quo beata Margarete ecclesiam construens, locum ipsum canonicorum regularium ordini deputavit. Nos igitur juxta fundatoris devotionem locum ipsum sub beati Petri patrocinio assumentes, præsentis decreti auctoritate munimus: statuimus enim ut universa quæ vel per prædictum comitem, vel per alios fideles de jure proprio loco eidem concessa sunt, quæcunque etiam in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis illic dari offerrique contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuire vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem regulariter providerint eligendum. Sane post professionem exhibitam nemini vestrum liceat proprium quid habere, nec sine præpositi vel congregationis licentia de claustris discedere. Decimas vero royalium vestrorum vobis vestrisque successoribus habendas, remota episcopaliu ministrorum contradictione concedimus ut quiete in eo quod assumpsistis proposito, largiente Deo, in perpetuum maneatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actio-

nis percipiant, et apud districtum judicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, vii Idibus Aprilis.

CDIII

Ad clericos Ecclesiæ Carnotensis.

(Intra an. 1099-1115.)

[*Opp. Ivonis*, II, 233.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Carnotensis Ecclesiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Indubia veracium fratrum relatione comperimus magnos inter vos odiorum fomites emeruisse, quia pro sacramentis illis quæ ad repellendos conditionarios apud vos facta sunt, alteri alteris convicia, contumelias et injurias intulistis. Insuper obligationes quasdam et pacta ad lædendam fraternitatem contra pactum Domini concinnastis. Qua de re dilectionem vestram rogamus, et Domino per nos jubente, præcipimus ut dimittatis quicquid adversum vos in hoc negotio habetis. Et nos enim facti sumus sobrii, et nos pro vobis imbecillitatem apostolicam toleramus, ut vos Deo et Ecclesiæ in pace Ecclesiæ conlucremur. Si ergo Deum diligitis, si apostolicam sedem veremini, donate mihi, ne dicam vobis, hanc injuriam. Si quis autem adhuc contentuosus est, nostri corporis non est, quia nos hujusmodi consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Sane hominia quæ apud vos clerici sibi invicem faciunt, ut ne fiant ulterius prohibemus, et quæ facta sunt irrita ducimus, quoniam contra honestatem videntur ecclesiasticam fieri. Illa enim quæ sursum est Jerusalem libera, atque omnium fidelium mater est, qua libertate Christus liberavit.

Datum Laterani, ix Kalendas Decembris.

CDIV.

Ad Begonem abbatem Conchensem.—Indulget Conchensibus ut jejunio solemniori vigiliam sanctæ Fidis celebrent, ut in ordine missæ ipsius martyris nomen inter alias virgines habeatur, utque pro reverentia ejusdem sanctæ abbas Conchensis ad electionem episcopi Ruthenensis semper advocetur.

(Intra an. 1099-1115, Dec. 24.)

[*Martene, Thes. Anecd.*, I, 337, ex schedis Colbertinis.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio BEGONI monasterii Beatæ Fidis Conchensis abbati, ejusdemque loci fratribus omnibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet ecclesiasticorum officiorum tenor in ecclesiasticis libris legitimo habeatur ordine constitutus, nihil tamen religioni (obesse), nimio [i. imo] prodesse plurimum credimus, si quis eisdem officiis rationabiliter observantiæ quidquam et devotionis adjecerit. Samaritanus etenim noster, cum duos denarios stabulario ad infirmi curam protulit, ait: *Si quid supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi.* In Ruthenico igitur pago, præsertim apud Conchense vestrum monasterium, ubi beatæ Fidis corpus re-

quiescere creditur, ante secundum Nonas Octobris quibus eadem virgo martyrium consummasse legitur, sicut ex more vos devotissime agere audivimus vigiliis, et solemne jejunium celebrari annuimus et decreti præsentis auctoritate firmamus: ubi enim beati martyres corporali præsentia requiescunt, dignum profecto est et ecclesiastica consuetudine confirmatum, ut celebrioribus officiis honorentur. Unde etiam concedimus ut in (113) ordine missæ inter alias virgines ejusdem sanctæ virginis ac martyris memoria ex nomine celebretur; passionem quoque seu miracula, quæ de eadem sancta virgine a catholicis viris scripta creduntur, in Ecclesia pro ejusdem reverentia virginis approbamus; siquidem ipsius gloriosæ virginis ac martyris natalitia, tam in nostra sacrosancta Romana Ecclesia, quam in aliis mundi partibus, ad honorem Dei et communem salutem, cum magna optamus devotione et reverentia celebrari. Ad devotionem quoque supradictæ martyris et monasterii Conchensis honorem adjicimus, ut ad Ruthenensis episcopi electionem Couchensis abbas semper debeat advocari, quia et in urbe ipsa electio solet citra ordinem plerumque præsumi, et Conchensis locus adeo habetur proximus urbi, et tanta personæ censetur abbatis, ut præcipue tanto Ecclesiæ negotio merito debeat interesse. Cætera monasterii vestri negotia tanquam ad nos specialius pertinentia legatis nostris, sive qui nunc sunt, sive qui post futuri sunt in Galliis, sollicitius definienda mandamus. Vestrum enim cœnobium et omnia ad idem pertinentia, quieta, libera et integra cum suis semper volumus privilegiis permanere. Omnipotens Deus sua vos gratia benedicat, et per sanctæ conversationis instantiam ad vitam æternam perducat. Amen

Datum Laterani, ix Kalendas Januarii.

CDV.

Ad Lambertum Atrebatensem episcopum.

(Intra an. 1099-1115.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 155.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

De mota burgi veteris et novi burgi quantitate inter clericos vestros et Sancti Vedasti monachos ambiguitas et contentio est. Tuæ igitur fraternitati negotii hujus discussionem injungimus, ut per vestustiores veracioresque personas, quæ neutri parti suspectæ sint, certitudinem diligenter exquiras, ut omni per Dei gratiam ambiguitate submota, pacem inter se deinceps dilectionemque conservent.

(113) Scilicet in Canone, in quo veteres insigniorum sanctorum nomina cum apostolorum et martyrum nominibus inserebant, præsertim SS. Martini, Hilarii, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Gregorii, et

CDVI.

Husgerum canonicum Antissiodorensis vetat præpositura tributa ab Humbaldo episcopo privari.

(Intra an. 1099-1115.)

[LABBE, *Nova Bibliotheca mss.*, I, 459.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, dilectis filiis Antissiodorensis Ecclesiæ canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod confrater noster Humbaldus, Ecclesiæ vestræ episcopus, erga filium nostrum Husgerium, canonicum vestrum, benigne se habuit eique præposituræ dignitatem vestro consensu dedit, et ipsi et vobis gratias agimus. Notum autem vobis esse volumus quia nos tam ipsum quam omnia ad eum pertinentia volumus sub apostolicæ sedis tutelæ protectione persistere. Præsentium itaque litterarum auctoritate interdiciamus ne qua ecclesiastica sæcularisve persona eumdem filium nostrum de prædictæ præposituræ beneficio inquietare præsumat.

CDVII.

Ad milites de S. Geminiano.

(Intra an. 1099-1115.)

[MANSI, *Concil.*, IX, 1097.]

PASCHALIS papa, servus servorum Dei, militibus de S. Geminiano aliisque oppidulis juxta positis, salutem et apostolicam benedictionem.

Unam esse fidem, una Dei catholica constitetur Ecclesia. Unde Apostolus: *Unus, inquit, Dominus, una fides* (Ephes. iv, 5). Qui ergo fidem quam patri suo debet ac domino abjurare compellitur, is, cum possit, ad correctionem non revertitur, non jam fidelis, sed perfidus comprobatur. Eapropter litteris præsentibus vos monemus, et monentes præcipimus, ut ad patris vestri et domini W. fratris nostri Rogerii Vulterrani episcopi fidelitatem humilitate debita redeatis, et ad honorem Dei et salutem vesuram in Ecclesiæ obedientia et servitio, sicut ratio exigit, persistatis. Sane si quis vestrum pro defensione justitiæ sacrilegorum aliquem raptoremve prostravit, teneri homicidio non videtur. Pro tuenda enim justitia licenter arma geritis, et vim vi repellere omnes leges omniaque jura permittunt. Verumtamen si quid levitate commissum est, prædicti fratris nostri et coepiscopi arbitrio corrigatur. Obedientes vero in Dei Ecclesiæque servitio fideliter persistentes, omnipotens Deus BB. apostolorum precibus ab omnibus peccatis absolvat, et ad vitam perducat æternam.

CDVIII.

Ad comitissam Mathildam. — Petens censum, debet rationem exprimere.

(Intra an. 1099-1115.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1074.]

Pervenit ad nos quod Fraxinorensis abbas Car-

Benedicti, ut fusiùs probavi in tom. I. De antiquis Ecclesiæ ritibus, quod tamen absque summi pontificis consensu factum non fuisse colligi potest ex hoc loco.

pensem ecclesiam fuerit deprædatus, occasione videlicet cujusdam census, qui ad quid solvi debeat ignoratur. De quo nimirum cum nos archipresbyter interrogaret, quod rationabile videbatur respondimus. Census enim ignorantie, nec divinis nec humanis legibus invenitur. Oportet quippe ut census omnis ad quid et quomodo solvi debeat præsciatur. Mandamus ergo dilectioni tue ut prædam ipsam Carpensi ecclesie restitui facias, nec deinceps Fraxinorensem abbatem aut quemlibet alium eam inquietare permittas (114).

CDIX.

Ad Lambertum Atrebatensem episcopum.

(Intra an. 1100-1115, Mart. 21.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. II, 149.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Latores præsentium Robertus et A. cum querela venientes ad nos, per beati Petri gratiam sine querela eos remittimus, quia inter ipsos et ipsorum adversarios sine controversia pax reconciliata est. Sane quia ipsi præter licentiam tuam se venisse dixerunt, rogamus, hanc nobis offensam donate. Robertum deinceps benignius habetote sicut prædecessor vester Gerardus episcopus eum habuisse cognoscitur. Ipse enim in omnibus tibi paratus est obedire, quia Romanæ Ecclesie filius amodo esse desiderat.

Data Laterani, XII Kal. Aprilis.

CDX.

Ad canonicos Ecclesie Carnotensis.

(Intra an. 1100-1115.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1070.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Carnotensis capituli clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam pravas consuetudines in domibus et rebus Carnotensis episcopi defuncti vel depositi, comites quondam Carnotenses habuerunt, vestra memoria recognoscit: fratris autem nostri Ivonis Carnotensis episcopi labore et industria ab egregio comite Stephano, sicut scitis, impetratum est ut eadem consuetudines abdicaret. Nos autem ne quis ulterius eadem præsumat, decreti nostri pagina interdiximus. Nunc vestram sollicitudinem præmonemus, et monentes præcipimus ut, si forte aliqui Carnotensium comitum, vel ministrorum eorundem aliquando cupida temeritate et temeraria cupiditate libertatem a comite concessam a nobis confirmatam infregerint, tanquam ecclesiastici juris pervasores a vobis vel successoribus vestris excommunicentur, et eis Ecclesie tam civiles quam suburbanae usque ad satisfactionem claudantur. Addimus etiam ut, si episcopus amittendi episcopatum timore, vel electus in episcopum, acquirendi ambitione, illius sacrilegii patratore absque satisfactione absolverit vel supportaverit, tanquam sacrilegii particeps et

A episcopatus emptor, abdicetur. Novis siquidem moribus novum convenit antidotum adhiberi, et Ecclesie salutem modis omnibus conservari.

Datum Laterani, VII Kalend. Aprilis.

CDXI.

Privilegium pro confirmatione donationum Ecclesie Berchtesgadenensis.

(Intra an. 1100-1115, April. 7.)

[HUND, *Metropolis Salisburgensis*, ed. Gewald. Monachii 1620, fol., t. II, p. 155.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERINGARIO et CHUNONI comitibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotio sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Proinde, filii in Christo charissimi, vestris justis postulationibus annuentes, alodia vestra, villam scilicet Berthersgodinen et Nidernheim cum omnibus suis pertinentiis, quæ pro remedio animarum vestrarum et matris vestræ, Deo et beato Petro sub annuo censu obtulistis, sub tuitione apostolicæ sedis suscepimus. Statuimus itaque ut nulli omnino hominum liceat prædicta alodia beati Petri subtrahere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, pro utilitate et sustentatione monasterii, quod largiente Domino in eisdem alodiis ædificare voluistis. Si quis vero hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, sciat se omnipotentis Dei indignatione et terribili sancti Spiritus iudicio feriendum.

Datum Laterani, VII Idus Aprilis.

CDXII.

Ad Joannem episcopum et canonicos Castellanos

(Intra an. 1100-1115, April. 10.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 584.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri JOANNI Castellano episcopo et ejus canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Dispositionem canonicæ vestræ venerabili fratri nostro Rothoni priori Sancti Fridiani commissis noscatis; unde vos vestræ sponsionis seu obligationis, quam in manu nostra fecistis, memores facimus. Volumus enim et sicut præcepimus ita præcipimus, ut ei in dispositione canonicæ vestræ tanquam nobis obedientiam exhibere curetis. Si quis autem in hoc negotio ei obviam ire præsumserit, beati Petri gladio districto ferietur.

Datum Laterani, IV Idus Aprilis.

CDXIII.

G. episcopum Papiensem de controversiis cum monachis S. Petri Cæli Aurei componendis hortatur.

(Intra an. 1100-1115, April. 17.)

Hujus epistolæ mentio tantum exstat ap. ROBERTI *Notizie appartenenti alla storia della sua patria*. Pavia, 1823, 8°, t. III, 224, 225.]

114) exstat quoque extrav. *De censib.*, c. 5, brevius, et cum aliqua lectionum varietate.

CDXIV.

Ad Bonum seniore[m] Rheginum episcopum. — 1. Qui ex compatre vel commatre post susceptos filios de fonte nati fuerint, conjungi non possunt.

(Intra an. 1100-1115.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1079.]

Post susceptum vero de fonte filium vel filiam spiritualem, qui ex compatre vel commatre nati fuerint, matrimonio conjungi non possunt: quia leges sæculi non emancipatos adoptivis prohibent copulari.

2. *Uxorem compatris ducere potest, cujus ipsa commatre non fuerat.*

Post uxoris obitum, cum commatre uxoris viri superstitis conjugio copulari nulla videtur auctoritas vel ratio prohibere. Neque enim cognationi carnis cognatio spiritus comparatur, neque per unionem carnis ad unionem spiritus pertransitur.

3. *Duorum consobrinorum conjuges uni eidemque nubere non possunt.*

Porro duorum consobrinorum conjuges, quamvis diversis temporibus, viro uni alteram post alterius obitum nubere, ipsa præter auctoritatem canonicam publicæ honestatis justitia contradicit. Et novit prudentia tua quia ita ab uxoris sicut a viri consanguineis abstinendum est.

CDXV.

Ad Terranenses clericos. — Qui uxores relinquere noluerint, officiis et beneficiis privandos.

(Intra ann. 1100-1115, Nov. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1024.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Terranensis parochiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Gravem valde rem ex partibus vestris audivimus, quia post tanta sanctorum decreta pontificum, post interdicta conciliorum, clericalis ordinis viri, qui audent, publice; qui non audent, occulte mulieribus sociantur. Super quibus præter cæteros piæ memoriæ prædecessor noster Urbanus papa constituit ut officiis simul ac beneficiis Ecclesiæ privarentur. Nos quoque, ejusdem prædecessoris nostri sententiæ consonantes, per præsentia scripta præcipimus ut quicumque inter vos clerici ab episcopo suo canonicè admoniti, ab hujusmodi nequitia cessare noluerint, tam officiorum quam beneficiorum privatione plectantur.

Datum Laterani, viii Kal. Decembris.

CDXVI.

Ad R[aimundum] episcopum Ucticensem.

(Intra an. 1100-1115.)

[*Call. Christ.* VI, 655.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri R. Uzticensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex fratrum Anianensium suggestione cognovimus quod Pontium Guillelmi de Barriaco excommunicatum pro possessione Cordanicensis monasterii, quam sacrilege tenet, et unde filiam suam dotavit, non præmisso remedio satisfactionis absolveritis, quo

A jure quam graviter contra ordinem nostrum excesseris mirum est si ipse non videas. Præcipimus ergo ut omni occasione seposita de eodem viro debitam supradictis fratribus facias, ne supra re tanti excessus ultio remittatur.

Datum Laterani, v Kal. Decembris.

CDXVII.

Bernardo archiepiscopo Toletano injungit ne quid adversus Burgensem moliat[ur] antistitem.

(Intra an. 1100-1115.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXVI, 470.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri B. Toletano primati, salutem et apostolicam benedictionem.

Felicis memoriæ prædecessor noster Urbanus papa et nos ipsi personam tuam et amplius dileximus, et propensius honoravimus. Tu vero Ecclesiæ Romanæ meritis non æque respondens, locum unum et personam unam, quam sub tutela sua in latitudine partium vestrarum fovere decrevit, quietam manere non pateris; Burgensem enim Ecclesiam et ejus episcopum jam diu injuriis multis affligis, et sæpe rogatus, sæpe commonitus desinere, non acquiescis. Super hæc, ipsum quem judicio vestro subtraxeramus, in reginæ curia ab officio suspendere et excommunicare præsumpsisti. Quam tuæ charitatis ultionem nos irritam ducentes, præcipimus ne quid te ulterius contra ipsum vel ejus Ecclesiam intromittas; Oxomensem vero episcopum omnino a Burgensis parochiæ invasione et infestatione colibea

Datum Laterani, xi Kal. Jan.

CDXVIII.

Paschalis II papæ epistola ad canonicos Lugdunenses. — Interdictionis sententiam ab Hugone Lugdunensi archiepiscopo latam in ecclesias monasterii Saviniacensis rescindit, et concordiam ab episcopo Matisconensi super castello de Varennis factam servari præcipit.

(Intra an. 1115-1115, Dec. 9.)

[DOM BOUQUET, *Recueil*, t. XV, p. 24.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Lugdunensis capituli canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Saviniacensium fratrum querelam accepimus super castello de Varennis et super obsidibus ab abbate extortis pro castello. Nos quidem obsides perperam et contra ecclesiasticum morem judiciorum censemus extortos; castellum vero supra monasterium rite destructum, quod neque illud, neque aliud in monasterii læsionem ædificari debuit, nec ulterius ædificare debeat. Obsides ergo ipsos abbati restituendos præcipimus, et ecclesias non juste interdicitas absolvimus; cæmeterium vero de Bulliaco (Bully) liberum et integrum, sicut a Lugdunensi Ecclesia datum fuerat, monasterio manere decernimus. Sane concordiam quæ inter abbatem et Stephanum de Varennis, per manum Matisconensis episcopi, et Wicardi de Bellojoco et Vigo de Yeonio, et Bernardi Matisconensis archidiaconi, deliberata erat (servari

præcipimus), si idem Stephanus servari voluerit (115). A De cætero prorsus a monasterii infestatione desistat; alioquin ut contemptor canonicæ ultioni subiciatur.

Datum Laterani, v Idus Decembris.

CDXIX.

Ad Berengarium episcopum Gerundensem. — De privilegiis Ecclesiæ Gerundensis.

(Anno 1115, Jan. 22.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1071.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BERENGARIO Gerundensi episcopo ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus tribuendus est effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis itaque, frater in Christo charissime Berengari, precibus annuentes, ad perpetuam sanctæ Gerundensis Ecclesiæ pacem ac stabilitatem præsentis decreti auctoritate sancimus ut universi parochiæ tuæ fines, sicut a tuis antecessoribus usque hodie possessi sunt, ita omnino integri tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur, qui videlicet fines a meridie Barcinonensis, ab oriente Ausonensis, ab aquilone Urgellensis et Helenensis parochiæ limites tangunt, ab occidente in mare pertingunt. Confirmamus etiam eidem Gerundensi Ecclesiæ universa quæ ad eam in præsentii indict. viii videntur legitime pertinere et quæcumque in futurum juste atque canonicè poterit adipisci. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Illud autem omnino interdiciamus, ne liceat ejusdem Ecclesiæ clericis præbendas aut possessiones ejusdem Ecclesiæ retinere et suis usibus vindicare, postquam eos ad episcopatum vel abbatiam vel alias præposituras aliarum ecclesiarum transire contigerit. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino D iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Do-

(115) Harum controversiarum summam ita exponit Mabillonius, t. V *Annal. Benedict.*, p. 462: «Olim Saviniacenses parochianum quemdam habuere, Itterium de Bulliaco appellatum, qui cœmeterium quoddam eis injuste abstulerat, sed facti pœnitens demum restituerat. Post hæc Stephanus de Varennis, ejus gener, non modo cœmeterium illud denuo invasit, sed etiam munitionem haud longe a monasterio extruxit, et ex ea ejus colonos vexare cœpit, imo et sex monachos in vicina cella degentes expulit. Cum longius procederet rixa, Hugo Lugdunensis archiepiscopus se mediatorem interposuit, ac munitionem Pontio abbati reddendam censuit. Archiepiscopi iudicio acquiescere visus est Stephanus, sed fraudulentè; nam in ipsa munitione cum

mini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Data Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xi Kal. Februar., indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno xvi.

CDXX

Privilegium pro monasterio Vallumbrosano.

(Anno 1114, Febr. 8.)

[LAMI, *Ecclesiæ Florentinæ Monum.*, , 559.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ADEMARO abbati, cæterisque Vallumbrosanæ congregationis fratribus tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Desiderium quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Domino, sine aliqua est dilatione complendum. Quia igitur propositum vestrum, divina præveniente ac subsequente elementia, religionis vestræ simplicias, bonæ opinionis odor, et longe positus aspiravit, nos vestro proVectui, annuente Domino, proVectus adjungere cupientes, cœnobium vestrum, quod pro beatæ Mariæ semper Virginis reverentia, cui dedicatum est, in Romanæ Ecclesiæ proprietatem ac tutelam, atque protectionem apostolicæ sedis accipimus, et apostolicæ illud auctoritatis privilegio munientes, ab omnium profanarum jugo liberum permanere decernimus. Per præsentem igitur privilegii nostri paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quæcumque hodie vestrum cœnobium jure possidet, sive in crastinum concessione pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, juste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Illis successoribus dico, qui idem religionis præceptum et fidei constantiam conservare, et strenuo omni potenti Deo proposito deservire satagerint. Chrism, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, liceat vobis a quocumque volueritis catholico episcopo, et Roma-

armatis hominibus perstabat, et monasterii homines minis et injuriis affectos ad pugnam provocare non cessabat. Cum res ita se haberet, abbas amicorum consilio vim vi repellere statuit, ac demum munitionem evertit. Ea re commotus archiepiscopus abbatem et monachos excommunicavit, et eorum ecclesiis interdicto suppositis, obsides insuper ab eis accepit, dum scilicet munitionem instaurasset. Querelis hac de re ad Paschalem delatis, pontifex, suppresso archiepiscopi nomine (abierat enim Hierosolyman), quo in itinere fuit ab anno 1101 usque ad finem anni 1105), Lugdunensis capituli canonicos incerpavit, castelli destructionem probavit, obsides monachis restitui jussit, etc., in litteris ejus contenta.

næ Ecclesiæ gratiam atque communionem obtinente, A percipere qui nostra fultus auctoritate, quæ postulatur, indulgeat. Ad hoc censemus atque statuimus ne ulli omnino hominum liceat cœnobium temere perturbare, aut ei subditas possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnino integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Nec ulli episcopo potestas sit excommunicationem aut interdictum vobis ingerere, ut, qui in speciales estis filios apostolicæ sedis assumpti, nullius alterius iudicio temere exponamini. Quia vero plura vestra monasteria inspirante Domino in eamdem vobiscum formam religionis consenserunt, videlicet :

Congregatio S. Salvii juxta Florentiam.

S. Fidelis de Strumis.

S. Salvatoris de Sophena.

S. Mariæ de Nerana.

S. Cassiani de Montescalaro.

S. Angeli juxta Pistorium.

S. Salvatoris de Fontana Thacens.

S. Mariæ de Pacciano.

S. Mariæ de Caprimvenio.

S. Petri de Musceto.

S. Pauli de Razzolo.

S. Reparatæ Faventinæ diœcesis.

Et Congregatio de Rivo-Cæsaris.

Et Congregatio de Monte armato.

S. Pauli de Pisis.

S. Bartholomæi de Cappiano.

S. Trinitatis de Florentiæ.

S. Laurentii de Cattu bono.

S. Marci de Placentia.

S. Basilidis de Parmensi diœcesi.

S. Gervasii de Brixiana diœcesi.

Nos et tibi, et omnibus, qui se in crastinum eidem religionis usui ex integro sociare voluerint, præsentis privilegii libertatem apostolica auctoritate concedimus, quandiu in eadem religionis et consuetudinis unitate persistere procuraverint. Nec alicui personæ facultas sit aliquod vestræ congregationis monasterium, a loci sui stabilitate revellere ac removere, sine abbatis ac congregationis consensu. Constituimus autem ut eorum omnium caput, quod in Vallumbrosa situm est, monasterium habeatur. Sane cum terminus vitæ pastori vestro divina dispositione contigerit, qui ejus loco substituendus fuerit, quia et vobis et aliis omnibus præesse debet, omnium qui cæteris præsumt monasteriis, consensu et iudicio eligatur. Quod si forte ex ipsis abbatibus quilibet, Domino disponente, ad hoc generale regimen electus fuerit, ad vestrum principale cœnobium principaliter transcat, et ejus mox iudicio, sicut in diebus venerandæ memoriæ Joannis primi abbatis vestri factum constat, cætera alia unita vobis monasteria disponantur. Ad indicium autem perceptæ hujus Romanæ Ecclesiæ libertatis per annos singulos duodecim sagi Cilicini brachia Laterano palatio per-

B solvetis. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, viccomes, judex, castaldus, aut ecclesiastica qualibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Gervasii seriniarii regionarii et notarii sacri palatii

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, vi Idus Februarii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno xvi.

CDXXI.

Monasterii Sancti Petri Perusini, possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1115, Febr. 8.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.* II, 152.]

C PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI, abbati venerabilis monasterii Sancti Petri quod secus Perusinam civitatem situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universarum ecclesiarum statu satagere, et earum (maxime quæ sedi eidem specialius adherent) quieti auxiliante Domino providere. Eapropter, petitionibus tuis, illi in Christo charissime Joannes abbas, non immerito annuendum censuimus, ut beati Petri monasterium, cui Deo auctore præses, ad prædecessorum nostrorum exemplar, apostolicæ sedis privilegio muniremus. Per præsentis igitur privilegii paginam, confirmamus scilicet Ecclesias et cellas, et curtes suas, ac plebes, fundos etiam et casales. Plebem videlicet Sancti Constantii, Sancti Rufini, Sancti Martini et Sancti Joannis. Plebem Sancti Martyrii. Ecclesiam Sancti Benedicti in Agellione, cum suis pertinentiis. Ecclesiam Sancti Justini cum curte sua. Ecclesiam Sancti Andrææ, et Sancti Angeli de Alliano, cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Pettiniano; ecclesiam Sancti Clementis; curtem de Casale; curtem de Petroniano; et hoc quod vobis pertinet de curte et ecclesia Sancti Donati in civitate; nec non et terram Ugonis nepotis Berononis de Montenigro. Apostolica quoque auctoritate tibi corroboramus ecclesias SS. Appollinaris,

Blasii et Montani, cum suis omnibus pertinentiis, annuo salvo censu Farfensis Ecclesiæ. Insuper confirmamus massas tres in comitatu Perusino positas, unam quæ vocatur Pusulo, et alteram Filoncio, et aliam quæ nuncupatur Casalina, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus, cultis et incultis, omnibusque suis pertinentiis. Monasterium quoque Sancti Angeli in comitatu Assissinato, in loco qui dicitur Limisano, cum cellis et capellis suis, et cum omnibus sibi pertinentibus. Ecclesiam Sancti Archangeli sitam juxta lacum Perusinum, cum omnibus sibi pertinentibus. Ecclesiam Sancti Sylvestri in Murculle. Ecclesiam Sancti Donati, et quidquid vobis pertinet in Agello. Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Podio, cum omnibus suis pertinentiis. Ecclesiam Sancti Pauli in Monticello. Ecclesiam Sancti Petri de Petroniano, cum curte sua. Quæcunque præterea idem monasterium vestrum in præsentī octava indictione legitime possidet, sive in futurum, largiente Domino, juste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Chrima, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, ac clericorum ad ipsum monasterium pertinentium, ab episcopo, in cujus diocesi estis, accipietis, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, e. si ea gratis et sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulastis, indulgeat. Obeunte te nunc ejus loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano pontifice consecrandum. Missas sane publicas in eodem monasterio per episcopum fieri, vel stationes, aut ordinationes aliquas celebrari, præter abbatis ac fratrum voluntatem omnimodè prohibemus; ne in servorum Dei recessibus occasio popularibus præbeatur ulla conventibus. Nec ulli episcopo facultas sit, præter Romani pontificis cōniventiam, idem cœnobium aut ejus cellas gravare, Interdicere vel excommunicare, vel exactiones novas imponere, nec sæcularium procerum cuique liceat fodrum, vel aliud servitium ex eodem monasterio, aut ex ejus pertinentiis extorquere. Ad hæc adicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste detentæ suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam

A sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Scriptum per manum Gervasii scriniarii regionarii et notarii Sacri palatii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

B Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, sexto Idus Februarii, indictione octava, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno xvi.

CDXXII.

Ad Cantuarienses. — De translatione Radulphi a Roffensi sede ad Cantuariensem.

(Anno 1115, Febr. 18.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1066.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, Cantuariensis Ecclesiæ filii, salutem et apostolicam benedictionem.

C Ecclesiæ vestræ legatos benigne suscepimus, tanquam viros religiosos atque prudentes; sed legatio quam ad nos cum vestris litteris attulerunt nobis non ingrata tantum, sed etiam gravis fuit. Significabatur enim Roffensis episcopi ad metropolim vestram facta translatio, quod præter scientiam et convenientiam nostram præsumi omnino non debuit, quia sanctorum Patrum decretis inibitum prorsus agnoscitur. Pro religione tamen et honestate personæ quæ translata dicitur, nos hanc præsumptionem vestram toleramus: sed nostrum in proximo legatum ad vos dirigemus, largiente Domino, qui super hoc negotio quæ fuerint disponenda disponat.

Datæ Laterani, xii Kal. Martii.

CDXXIII.

D *Ad Henricum Anglorum regem. — Permittit transferri Radulfum a Roffensi sede ad Cantuariensem. Quod tamen injussu sedis apostolicæ id susceptum sit, reprehendit.*

(Anno 1115, Mart. 30.)

[MANSI, *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO illustri Anglorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum de manu Domini largius honorem, divitias pacemque susceperis, miramur vehementius et gravamur, quod in regno potestateque tua B. Petrus, et in B. Petro Dominus, honorem suum justitiamque perdidit. Sedis enim apostolicæ nuntii, vel litteræ, præter jussum regis majestatis, nullam in potestate tua susceptionem aut aditum promerentur.

Nullus inde clamor, nullum inde iudicium ad sedem apostolicam destinatur. Quamobrem multæ apud vos ordinationes illicitæ præsumuntur, et licenter delinquant qui delictorum deberent licentiam cohibere. Nos tamen usque adhuc in his omnibus ampliori patientia usi sumus, sperantes per tuæ probitatis industriam omnia corrigenda. Quid enim honoris, quid opulentia, quid tibi dignitatis immittitur, cum beato Petro debita in regno tuo reverentia conservatur? Hæc nimirum tanto nobis indigniora sunt, quanto familiarius regnum vestrum, veterum regum temporibus, sedi apostolicæ adhæsisse cognoscimus. Legimus quippe reges ipsos apostolorum limina visitasse, et illic usque ad obitum commoratos. Legimus nonnullos ecclesiarum præpositos et magistros, ultro illuc a Romanis pontificibus destinatos. Pro his igitur apud vos tractandis et corrigendis, charissimum filium Anselmum familiarem tuum, nunc Sancti Sabæ abbatem, ad tuam excellentiam destinavimus: per quem etiam tuæ et episcoporum petitioni in causa Cantuariensis episcopi, quamvis contra auctoritatem sedis apostolicæ satisfacimus, sperantes et vos deinceps sedi apostolicæ in suæ dignitatis iustitia satisfacturos. Alioquin, si suam vos beato Petro iustitiam subtraxeritis, ipse quoque in posterum suæ vobis subtrahet beneficia dignitatis. Quæ minus litteris continentur vivis legati vobis explebuntur. Omnipotens Deus sua te dextera protegat, et in sua dilectione perficiat. Eleemosyna beati Petri, prout audivimus, ita perperam doloseque collecta est, ut neque mediam ejus partem hactenus Ecclesia Romana susceperit. Quod totum tibi, sicut et alia, imputatur, quia præter voluntatem tuam nihil in regno præsumitur. Volumus igitur ut eam deinceps plenius colligi facias, et per præsentem nuntium mittas.

Datæ Laterani, III Kal. Aprilis.

◀ DXXIV.

Ad Arnaldum episcopum Carcassonnensem.

(Anno 1115, Mart. 31.)

[*Gall. Christ.* VI, Inst. 435.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ARNALDO, ejusque successoribus canonice substituendis episcopis Carcassonnensibus in perpetuum.

Justis votis petentium, etc. Statuimus ergo ut in vestro dominio permaneant ecclesia Sanctæ Mariæ in burgo Carcassensi, cum omnibus suis pertinentiis, excepto reddito quem canonici S. Nazarii accipere consueverunt; in Caparitensi fundo ecclesia S. Stephani cum pertinentiis suis, ecclesia S. Mariæ de Varnasona, ecclesia S. Sepulcri, quæ et S. Fulconis dicitur, ecclesia S. Clementis, ecclesia S. Petri de Leuco, ecclesia S. Felicis de Præxano, ecclesia S. Germani de Allairac, cum omnibus pertinentiis earum. Porro universa quæ a te vel ab antecessoribus tuis ad usus communes ca-

nonicorum regulariter in Beati Nazarii ecclesia viventium collata sunt, rata esse, et eis integra et quieta perpetuo manere sancimus; ex quibus in supradicta ecclesia B. Mariæ quos episcopus elegerit officia divina concelebrent. Interdicimus etiam ut te ad Dominum evocato, vel tuorum quolibet successorum, nullus omnino invitis vestræ ecclesiæ clericis, aut episcoporum aut ecclesiæ res auferre, diripere aut distrahere audeat. Ipsomet etiam clericorum claustrum et claustrum domos ita semper libera permanere sancimus, ut nemini illic violentiam liceat irrogare. Decernimus quoque ut nulli omnino hominum, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Laterani per manum Fr. Joannis, diaconi cardinalis et bibliothecarii, pridie Kal. Aprilis, indict. VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem domini Paschalis papæ II, anno XVI.

CDXXV.

Ad Henricum regem et episcopos Angliæ.— Repr. hændit quod inconsulto pontifice multa perperam agant.

(Anno 1105, April. I.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1067.]

Paschalis episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO illustri regi, et episcopis Anglici regni, salutem et apostolicam benedictionem

Qualiter Ecclesia Dei fundata sit, non est a nobis nunc temporis disserendum. Hoc enim plenius evangelii textus et apostolorum litteræ profitentur. Qualiter vero Ecclesiæ status præstante Domino perseveret, et referendum nobis est et agendum. A sancto siquidem Spiritu, Ecclesiæ dictum est: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram (Psal xl).* Super qua constitutione Paulus apostolus præcipit, dicens: *Manum cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis (I Tim. v).* Quam ejusdem apostoli sententiam beatus Leo doctor exponens, ait: « Quid est cito manum imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? » Qua igitur ratione Angliæ regni episcopis sacerdotalis honoris confirmationem tribuere possumus, quorum vitam, quorum scientiam nulla probatione cognoscimus? Ipse caput Ecclesiæ Dominus Jesus Christus cum pastori primo apostolo Petro Ecclesiam commendaret, dixit: *Pasce oves meas, pasce agnos meos (Joan. xxi).* Oves quippe in ecclesia, Ecclesiarum præpositi sunt, qui Deo filios generare ipso donante consueverunt. Quomodo ergo vel agnos vel oves pascere possumus, quos neque novimus, neque vidimus? quos neque audimus, neque ab ipsis audimus? Quomodo super eos illud Domini præceptum implebimus, quo Petrum instruit, dicens: *Confirma fratres tuos (Luc. xxii).* Universum siquidem terrarum orbem Dominus et magister noster suis discipulis dispersit, sed Europæ fines Petro singulariter commisit et

Paulo. Nec per eorum tantum, sed per successorum A
discipulos ac legatos Europæ universitas conversa
est et confirmata. Unde usque ad nos, licet indignos
eorum vicarios, hæc consuetudo pervenit, ut per
nostræ sedis vicarios graviora ecclesiarum per pro-
vincias negotia pertractarentur seu retractarentur.
Vos autem inconsultis nobis, etiam episcoporum
negotia definitis, cum martyr Victor Ecclesiæ Ro-
manæ pontifex dicat : « Quauquam comprovincia-
libus episcopis accusati causam pontificis scrutari
liceat, non tamen definire inconsulto Romano pon-
tifice permissum est. » Zephyrinus quoque martyr
et pontifex : « Judicia, inquit, episcoporum, ma-
ioresque causæ a sede apostolica, et non ab aliâ sunt
terminanda. » Vos oppressis apostolicæ sedis ap-
pellationem subtrahitis, cum sanctorum Patrum
conciliis decretisque sancitum sit, ab omnibus op-
pressis ad Romanam Ecclesiam appellandum. Vos
præter conscientiam vestram decreta synodalia ce-
lebratis, cum Athanasius Alexandria Ecclesiæ scri-
bat : « Scimus in Nicæa magna synodo trecentorum
decem et octo episcoporum, ab omnibus concor-
diter esse corroboratum, non debere absque Romani
pontificis scientia, concilia celebrari. » Quod ipsum
scriptis suis sancti pontifices firmaverunt, et aliter
acta concilia irrita statuerunt. Videtis igitur et vos
contra sedis apostolicæ auctoritatem plurimum ex-
cessisse, et dignitati plurimum subtraxisse, et nobis
pro nostri officii debito imminere, ut probatos ha-
beamus quibus sacerdotalem conferimus dignitatem : C
ne contra apostolum, manum citius cuique impo-
nentes, communicemus peccatis alienis, quia, juxta
beati Leonis sententiam : « Gravi semetipsum afficit
damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat
indignum. » Vos præter auctoritatem nostram, epi-
scoporum quoque mutationes præsumitis, quod sine
sacrosanctæ Romanæ sedis auctoritate ac licentia
feri novimus omnino prohibitum. Si ergo in his
omnibus sedi apostolicæ dignitatem ac reverentiam
servare consentitis, nos vobis, ut fratribus et filiis
charitatem debitam conservamus, et quæ vobis ab
apostolica Ecclesia concedenda sunt, benigne ac
dulciter Domino præstante concedimus. Si vero
adhuc in vestra decernitis obstinacia permanere,
nos juxta evangelicum dictum et apostolicum exem-
plum, pedum in vos pulverem excutiemus, et tan-
quam ab Ecclesia catholica resilientes, divino judi-
cio trademus, dicente Domino : *Qui non colligit
mecum, dispergit; et qui non est mecum, adversum me
est (Luc. xi)*. Deus autem omnipotens et nobiscum
vos in ipso esse et nobiscum vos in ipso colligere,
ita concedat ut ad æternam ejus unitatem, quæ id
ipsum permanet, pervenire concedat.

Data Laterani, Kal. Aprilis, indict. viii

CDXXVI.

Ad Bernardum Toletanum primatem, apostolicæ sedis
vicarium. — De electione Burgensis episcopi.

(Anno 1115, April. 10.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1036, ex *Primatu Toletano*
Castejoni.]

Postquam litteris vestris nostras rescripseramus,
de consentiendo P. Ecclesiæ Burgensis electo licen-
tiam largientes : alias a clero et populo Burgensi lit-
teras inopinato accepimus, quibus idem Paschalis
archidiaconus tuo quidem consilio, sed rege ne-
scente, et populo ignorante, significabatur electus.
Sed post illam illius electionem, populo exspectante,
universo clero consentiente, rege quoque volente,
ipsius regis germanus asserebatur ad pontificatum
Burgensis Ecclesiæ destinatus. Sane in iis dissen-
sionum varietatibus, nostrum est, et canonum ju-
stitiam conservare, et saluti Ecclesiæ providere.
Unde sollicitudini tuæ præsentia scripta dirigimus,
præcipientes ut, comprovincialibus episcopis convo-
catis, loco et tempore opportuno, utramque partem
ad vestram jubcatis præsentiam convenire : ubi omni
personarum acceptione, omni dolo, et animositatis
pravitata seposita, præcipimus earumdem electio-
num causam omnino canonicè definire.

Datum Laterani, iv Idus Aprilis.

CDXXVII.

Ad Guidonem archiepiscopum Viennensem, sedis apo-
stolicæ legatum. — Ut liti quæ est inter Bisun-
tinos canonicos et S. Stephani finem imponat.

(Anno 1115, April. 22.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1047, ex mss.]

Controversiam quæ inter Bisuntinos canonicos et
S. Stephani tanto jam tempore voluta et revoluta
est, canonico nunc tandem judicio apud nos necer-
ris esse decisam. Præcipimus igitur sollicitudini
tuæ ut pro hoc negotio peragendo, et tanti scandali
lite sedanda, adhibitis tecum sapientibus et religio-
sis fratribus, vel Divionum, vel ad alium competen-
torem locum convenias, quo possint sine gravami-
ne personas sibi necessarias adducere : ut omni
partium animositate seposita, ita sincere, its liqui-
de, judicii hujus perfectionem accipias, quatenus
inter eos nulla ulterius hujus rei liti aut querela
remaneat. Testes autem hujus quæstionis probato-
res, quia de capite parochiæ causa gravior agitur,
quinque sint, sive clerici, sive laici, qui secundum
canonicas sanctiones, de visu et auditu testimonium
proferant.

CDXXVIII.

Inter fratres Molismenses et monachos S. Apri de
cella Castiniacensi litigantes pacem conficit.

(Anno 1115, Maii 24.)

[DOM CALMET, *Hist. de Lorraine*, Pr., p. 537.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, fide-
libus per Tullensem parochiam, salutem et aposto-
licam benedictionem.

Inter religiosos viros Molismenses et Sancti Apri
monachos de cella Castiniacensi quæstio aliquandiu
agitata est, et in nostra, seu fratrum nostrorum

audientia ventilata. In quo tractatu constitit quod eandem cellam prius Sancti Apri monachi obtinuerunt, sed eorum neglectu posterius in eundem locum Molismenses fuerunt introducti. Cum itaque negotii ejusdem decisio jam ad juramenti finem spectare videretur, placuit eisdem fratribus causam ipsam charitate potius quam altercatione finire. Abbas igitur Molismensis Guido, cum fratribus qui secum aderant, in conspectu nostro, et fratrum nostrorum Castiniacensem cellam abbati S. Apri et ejus fratribus qui in tempore aderant, reddidit, cum omni integritate sua et appenditiis suis in omnibus mobilibus et fundo. Promittentes etiam quod Molismi in conventu fratrum eandem redditionem ipsis fratribus approbari facerent, et scripto ac sigillo tam monasterii sui, quam Lingonensis episcopi confirmarent, et ipsis S. Apri monachis traderent. Rursus abbas S. Apri Guiricus, cum monachis suis qui in tempore aderant, charitatis intuitu, curaverunt ne Molismenses sumptuum dispendia paterentur, quos in cellæ illius ædificatione, et rerum immobilium seu mobilium paratione, consumpserant. In conspectu igitur nostro, et fratrum nostrorum, Molismensi abbati et ejus fratribus prædium donaverunt quod dicitur Ixei, et Villam liberam ab advocato, cum omni integritate, cum terris cultis et incultis, pratis, aquis, molendinis, silvis, mancipiis utriusque generis; promittentes etiam quod hanc donationem in claustrum suo a reliquis fratribus ipsis præsentibus laudari facerent, et scripto ac sigillo tam monasterii sui, quam Tullensis episcopi roborarent, et Molismensibus monachis traderent. Nos itaque religiosorum virorum quieti præstante Deo in posteris providentes, hujusmodi conventum et concordiam laudavimus, et universa, sicut coram nobis promissa et deliberata sunt, ab utraque parte impleri præcepimus; præterea per præsentis paginæ scriptum apostolicæ sedis auctoritate sancimus, ut redditio hæc, vel donatio inter Molismenses et Sancti Apri monachos, in perpetuum firma et intemerata permaneat, nec aut præsentibus aut futuris eorumdem monasteriorum abbatibus vel monachis, transgredi hæc aut violare ullatenus liceat. Si quis autem hujus nostræ sanctionis tenore agnito, temerario ausu obviam his venire præsumperit, canonicæ distractionis animadversioni subjaceat

Actum Beneventi, in palatio principali, coram multis testibus, ix Kal. Junii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus, collaudavi et subscripsi.

Ego Sennes Dei gratia Capuanus archiepiscopus, interfui et subscripsi.

Ego Rainaldus Dei gratia Andegavensis episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Willelmus Dei gratia Trojanus episcopus, interfui et subscripsi.

Ego PP. Terracincensis episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Risa Barrensis episcopus, interfui et subscripsi.

Ego Anastasius cardinalis presbyter tituli Beati Clementis, interfui et subscripsi.

Ego Romualdus diaconus, interfui et subscripsi.

Ego Adelbero Metensis archiepiscopus, interfui et subscripsi.

Ego Garlandus scholarum Metensium præceptor, interfui et subscripsi.

Ego Unaldus, Tullensis canonicus, interfui et subscripsi.

Data Beneventi per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi ac bibliothecarii, ix Kal. Junii, anno Dominicæ Incarnationis 1115, pontificatus autem domini Paschalis papæ anno xvi. CDXXIX.

Ad Archembaldum abbatem Sancti Albini Andegavensis. — Confirmat judicium Urbani II de concordia inita inter monachos Sancti Albini et Vindocinenses.

(Anno 1115, Maii 25.)

[BALUZ., *Miscell.* edit. Luc., III, 53.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ARCIMBALDO abbati monasterii Sancti Albini quod apud Andegavim situm est, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani secundi papæ litteris intelleximus quod ante conspectum ejus a monachis Sancti Albini, adversus Vindocinenses questio facta fuerat super Sancti Clementis ecclesia Credonensi. Tum ex beneplacito ejusdem pontificis deliberatum fuit ut Vindocinenses fratres pro recompensatione supradictæ ecclesiæ aliam Sancti Albini monachis ecclesiam traderent. Unde factum est ut Vindocinenses eisdem monachis ecclesiam Sancti Joannis super Ligerim darent, quod utriusque congregationis favore consensuque firmatum est. Nostro autem tempore Joffridus Vindocinensis abbas super eadem ecclesia Sancti Joannis Arcimbaldum Sancti Albini abbatem sollicitate studuit. Unde nos ab eo efflagitati, Arcimbaldum ipsum nostris ad causam litteris evocavimus. Cæterum post terminum a nobis statutum, cum ipsi alio sibi tempore secundum vel tertium terminum statuissent, sicut nobis eorum litteris significatum est, Arcimbaldum super ad protectionem parato, sicut ex ejus legatione percepimus, Vindocinensis abbas non solum non venit, sed nec excusationes rationabiles allegavit. Nos igitur simulationes et dissimulationes hujusmodi perpendentes, juxta postulationem venerabilis fratris nostri Rainaldi Andegavensis episcopi quieti vestræ in posterum super hoc negotio duximus providendum. Præsentis igitur decreti pagina convenientiam illam quæ per supradicti prædecessoris nostri deliberatione constituta est firmam perpetuo permanere decernimus, omnimodis prohibentes ne super illa Sancti Joannis ecclesia ulterius Sancti Albini monasterium Vindocinensis abbas inquietare præsumat. Quod si præsumperit, inquietatio ipsa vires nullas obtineat.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Data Beneventi per manum Joannis, diaconi bibliothecarii, viii Kal. Junii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1115.

CDXXX.

Bulla pro Mauritio Bracarensi archiepiscopo.

(Anno 1115, Julii 23.)

ARGOTE, *Memoria parva a historia de Braga*, Lisboa 1752, III, 451.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MAURITIO Bracarensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Minduniensis cathedræ transmutatio sicut nostis facta est provincialis deliberatione concilii, licet tu habes in tempore qui ejusdem Ecclesiæ metropolitanus es. Si quid igitur in hoc corrigendum est, legatus noster, cum ad vos venerit, per Dei gratiam providebit. Clericis tamen loci nolumus aliquas injurias irrogari, latori quoque præsentium seu cæteris præcipimus beneficia si quæ sunt ablata restitui.

Datum Beneventi, quinto Nonas Junii.

CDXXXI.

Ecclesiæ Teatinæ possessiones quasdam, rogante Guillelmo episcopo, confirmat.

(Anno 1115, Jul. 18.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VI, 702.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, universis fidelibus per Teatinam parochiam, sive comitatum, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex prædecessoris nostri, sanctæ memoriæ Urbani II papæ scripto comperimus quod nobilis memoriæ comites Robertus, cui de Lorello (116) cognomen fuit, et frater ejus Tassio possessiones quasdam, vel ecclesias Teatino episcopo contulerint, sive reddiderint, et in jus proprium, sive dominium perenniter possidendas scriptis propriis confirmaverint, et Roberti quidem donatio hæc continebat: In Aterno plebem Sanctorum Legontiani et Domitiani, ad pedem autem ipsius urbis, et ad portam, quæ respicit contra mare, ecclesiam S. Thomæ apostoli, exterius vero ecclesiam S. Nicolai, terras, vineas, domos, homines intus et foris, decimas, et oblationes vivorum et mortuorum, et ultra piscariam terras in pertinentia Sculculæ, castellum Genestræ, castellum S. Cæsidi cum pertinentiis suis, et unam ecclesiam in Buclanico, dedicatam in honorem S. Salvatoris et S. Angeli, cum decimis comitis, et decimas castellorum in Teatino episcopatu, quæ sub ipsius Roberti dominio erant, et quod Teatina Ecclesia in castro Septi tenebat. Tassionis autem restitutio et confirmatio hæc adnotabat, scilicet Teatinam urbem, Trevellianum, Villam magnam, montem Filardum, ecclesiam S. Mariæ in Bari, S. Blasii in Lanciano, S. Leucii in Atissa, S. Mariæ, S. Georgii in Ortona, Montem acutum cum ecclesia

S. Nicolai. Præter hæc in eodem prædecessoris nostri scripto, Rainulphus bonæ memoriæ Teatinus episcopus industria sua et pecunia ecclesiastica in Ecclesiæ dominium hæc recepisse narratur. In monte Oderisii ecclesiam S. Salvatoris, S. Nicolai, S. Petri, cum beneficiis illarum, monasterium S. Mauri cum beneficio suo, in civitate Luparelli plebem S. Petri cum pertinentiis suis, monasterium S. Mariæ de Letto cum casali, aliisque ad ipsum pertinentia; in Abatico, plebem S. Martini cum pertinentiis suis; in Caramanico plebem S. Mariæ cum possessione sua; in Turre plebem S. Joannis. Fratris etiam nostri Guillelmi episcopi, qui ad præsens ecclesiam Teatinam possidet, relatione cognovimus quod idem Rainulphus episcopus post id tempus a prædicto Roberto comite in Aterno ecclesiam S. Salvatoris, et Sancti Jerusalem ad episcopi dominium acquisivit; ultra Piscarium vero ad montem Silvanum sanctam Mariam in Rivolo, et castellum Lattiniani; in Teatino autem comitatu castellum S. Pauli, et castellum, quod Furca dicitur; in Buclanico plebem S. Silvestri; in G.ssi, plebem S. Mariæ cum pertinentiis suis. Idem etiam Rainulphus episcopus ab Hugone abbate S. Joannis de Ardano commutatione facta Mucelam recepit, quæ juxta Ortonam est, Robertus vero prædicti Roberti comitis filius eadem episcopo castellum Sculculæ reddidit. Porro successor ejus supranominatus episcopus Guillelmus, Tassionis filius, castellum Montipolum, Julianum, et Ornum cum omnibus suis pertinentiis se acquisivisse significavit. Nos itaque, supradicti confratris nostri Guillelmi episcopi precibus exorati, prædictam prædictorum comitum et Guillelmi Tassionis donationem salva sedis apostolicæ confirmamus auctoritate, sub divini obstatione judicii statuentes ut nulli omnino viventium liceat, vel quæ a prædictis personis concessa sunt, vel quidquid hodie Teatina Ecclesia juste possidet, vel in futurum auxiliante Domino juste poterit adipisci, auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed præsentī episcopo ejusque successoribus firma semper et illibata permaneant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Teatinæ Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quantum et fructum hic bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Beneventi per manum Joannis diaconi, xv obiit anno 1117, viii Idus Junii.

(110) Roberti comitis de Lorello meminit Platina in Vita Calixti papæ II. Guillelmus vero mortem

Kal. Augusti, ind. viii., Incarnationis Domin. A
anno 1115.

CDXXXII.

Ad archiepiscopos, episcopos, etc., per Hispaniam.—
De concilio generali Romæ celebrando.

(Anno 1115, Aug. 15.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 205.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, sive clericis per Hispaniam, salutem et apostolicam benedictionem.

Ab Ecclesiæ Patribus, quos terræ sal et mundi lucem Dominus ac Magister noster Christus instituit, exempla vel præcepta suscepimus, ut quoties in Ecclesia graviores emererint quæstiones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro investituris episcopatum, vel abbatiarum, quas sibi jam dudum assumpserunt laici, tantum in Ecclesia scandalum est exortum, ut ad schisma processerit: unde opportunum et valde necessarium duximus, tam pro investituris ipsis, quam pro Ecclesiarum occupationibus, fraternitatem vestram ad agendum generale concilium excitare. Rogamus et præcipimus ut de provinciis singulis, qui sapientiores vel religiosiores per Dei gratiam cognoscuntur episcopi, et de parochiis abbates sive clerici Scripturis sanctis et institutis ecclesiasticis eruditi, iv Non. proximi Martii nobiscum in urbe Roma student omnimodis convenire. Sic præstante Deo in hujusmodi quæstionibus præmuniti, ut conventus nostri unitas universæ Ecclesiæ unitatis afferat firmitermentum.

Datum Beneventi, xviii Kal. Septemb. (1117).

CDXXXIII

Portugalensem Ecclesiam a metropolitani jurisdictione eximit, et eius diocesis limites asserit et confirmat.

(Anno 1115, Aug. 15.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XXI, 297.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUONON Portugalensis Ecclesiæ episcopo, et ejus successoribus canonice substituendis in perpetuum

Egregias quondam episcopalis dignitatis urbes in Hispania claruisse, egregiorum, qui in ipsis refulerunt pontificum, sive martyrum, scripta et monumenta testantur. Postea vero per annos multos Hispaniæ majorem partem a Mauris vel Ismaelitis invasam atque possessam, urbium vel ecclesiarum abolitio manifestat, et nostrorum temporum memoria non ignorat. Sane quia temporibus nostris omnipotenti Deo placuit urbes nonnullas Maurorum tyrannide eripere, et destitutas in restitutionis columnam revocare, opportunum utique duximus episcopales in eisdem urbibus cathedras reparare.

Cum ergo ad reformandum Portugalensis Ecclesiæ statum fraternitas tua communi fratrum concilio deputata sit, nos ad ejus reformationem, executionem dilectionis tuæ venerabilis frater et copiscope Hugo, benignissimo favemus affectu. Personam siquidem tuam, et Ecclesiam ipsam Dei gratia restitutam, sub nostram decrevimus tutelam specialiter confovendam, ea te libertate donantes, ut nullius metropolitani nisi Romani pontificis, aut legati qui ab ejus latere missus fuerit, subjectioni teneris obnoxius: sed remotis molestiis, commissæ Ecclesiæ quietus immincas. Statuimus itaque ut quæcunque prædia, quæcunque diocesium, in præsentem viii indictione eadem Ecclesia juste possidet, vel in futurum juste ac canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; et quod de antiquis parochiæ terminis, dum Portugalensis prostrata jaceret Ecclesia, ab aliis Ecclesiis occupatum est, auxiliante Deo eidem reintegretur Ecclesiæ. Quorum videlicet terminorum distinctio, horum dicitur finium continuatione distendi. A fauce Avizæ fluminis ubi cadit in mare Oceanum per ipsum flumen sursum, usque in Avicellam fluvium, et per Avicellam ad arcum Palumbarii, inde ad Antam de Temone, inde ad montem Ferrati, inde ad montem Marannis, inde ad Campanam fluvium, et per ipsum fluvium sicut defluit in Bandugium, et per Bandugium, sicut decurrit in Corgam, et per Corregam in Dorium flumen, inde trans Dorium ad Piscarium, per montem magnum ad Antoanam flumen, et per ipsum fluvium sicut descendit ad mare Oceanum. Quæcunque ergo infra hos fines ecclesiæ vel monasteria continentur, præcipimus ut supra dictæ Portugalensi Ecclesiæ obedientiam debitam justitiamque persolvant. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus perturbare; sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua ergo in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholica Ecclesiæ episcopus.

Dat. Beneventi per manum Joannis, sanctæ Ro-

(1117) Anno 1115 indictum concilium quod Romæ mense Martio proximo sequentis anni est celebratum.

manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac bibliothecarii, A
xviii Kalend. Septembris, indictione viii, Incarna-
tionis Dominicæ anno 1115, pontificatus autem Do-
mini Paschalis secundi papæ anno xvii

CDXXXIV.

* *Gonsalvo, episcopo Colimbriensi, præcipit ut occu-
patam diœcesis Portugalensis partem Hugoni epi-
scopo restituat.*

(Anno 1115, Aug. 19. — Vide RIBEIRO, *Dissertaço-
nes chronologicas e criticas sobre a historia de
Portugal*. Lisboa, 1810, 8° V, 6.)

CDXXXV.

Ad Didacum episcopum Compostellanum.

(Anno 1115, Aug. 20.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XX, 202.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venci- B
rabili fratri DIDACO Compostellano episcopo, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Perturbationem regni vestri non parum in perso-
nam tuam declinare comperimus, partim pro ec-
clesiæ B. Jacobi, cui Deo auctore præses, magni-
tudine, partim pro animi tui solertia, quæ nonnullis
metuenda conspicitur : unde non parvo te odio
insequi dicuntur, qui statum regni turbare nitun-
tur, quorum profecto insidias sollicitius cavere te
convenit, ne aut personæ tuæ, aut Ecclesiæ detri-
mentum (quod Deus avertat) eveniat. Propter quam
causam confrater noster Hugo Portugalensis epi-
scopus, et Laurentius Ecclesiæ vestræ clericus, tuæ
ad nos fraternitatis legationem afferentes et fide-
liter exsequentes enixius postulaverunt ut perso-
nam tuam a conciliorum quæ per provincias fiunt
conventibus solveremus. Nos itaque salutem vestræ
tanquam nostræ per Dei gratiam providere, et perso-
nam tuam periculis omnibus erui et abesse opta-
mus. Idcirco nos petitioni tuæ benignitate debita
impertimur assensum; et quandiu guerra et regni
perturbatio permanet, personam tuam a concilio-
rum conventibus liberam manere concedimus. Ad
decorem præterea fraternitatis tuæ addicimus, ut
in quotidiana conversatione tunica et stola indutus
incedas. Qui videlicet habitus sacerdotalis est indi-
cium dignitatis : optamus enim ut et salutem tem-
poralem obtineas, et omnipotenti Domino in omni-
bus placere contendas.

Datum Beneventi, xiii Kal. Septembris, indict. viii. D

CDXXXVI.

*Ad Guilonem sedis apostolicæ legatum. — De con-
troversia orta inter Bizantinos canonicos et S. Ste-
phani.*

(Anno 1115, Aug. 27.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 4047.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri GUDONI Viennensi archiepiscopo, sedis
apostolicæ legato, salutem et apostolicam benedi-
ctionem.

Super prudentia tua plurimum admiramur, quod
in negotio Ecclesiæ B. Stephani, clericorum ipso-
rum [cl. suorum] testimonium acceptare nolueris :
cum B. Gregorius in hujusmodi causis ecclesiarum,

A auctoribus [al. actoribus] probationem imponat.
Diversæ namque sunt in causarum auctoribus spe-
cies, nec in omnibus causis crimina agitantur. In
criminibus siquidem accusatorum testium illa di-
strictio observanda est, quæ canonibus continetur,
ne qui ad probationem domestici assumantur. Cæ-
terum in possessionum, vel cæteris hujusmodi ne-
gotiis, hi potissimum assumendi sunt, qui eadem
negotia tractaverunt, de quorum visu et [al. vel]
auditu hæsitatio esse non debeat. Si ergo iidem
clerici idonei sunt, ab assertionem causæ illius nul-
latenus repellantur : sed sicut aliis litteris delibera-
tum est, inter S. Joannis et S. Stephani canonicos
illis illa plenius decidatur. Cessat jam malitiæ zelus,
et dolositatis cavillatio : et prædictarum ecclesia-
rum negotium juxta litterarum tenorem omnimodis
peragatur. Alioquin ad præsentiam nostram parati
prorsus et instructi proximo quadragesimalis concii-
lii tempore revertantur.

Datum Trojæ, vi Kal. Septembris, indictione
viii.

CDXXXVII.

Ad Alexium imperatorem Constantinopolitanum

(Anno 1115.)

Registr. Paschalis papæ, lib. xiv (xvii?), cap. 6. —
E cod. Vatic. Ottobon. n. 3057 eruit W. Giesse-
brecht; edidit Philipp. JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*,
p. 510.]

ALEXIO, Constantinopolitano imperatori.

C Omnipotentis Dei dignationi et miserationi gra-
tias agimus, quia cor vestrum ad reformandam ca-
tholicæ Ecclesiæ unitatem animare et confortare
dignatus est, S. Spiritus Paracliti potentiam depre-
cantes, ut sicut in apostolis suis omnium gentium
diversitates unire dignatus est, ita in nobis unitatis
hujus operetur effectum. In quo nimirum negotio
nobis quidem grandis est difficultas, quia nostrarum
gentium diversitas non facile in unum potest con-
venire consensum. Vobis autem per omnipotentis
Dei gratiam facultas patet, quia clericorum ac lai-
corum, præpositorum ac subditorum..... de vestro
pendet arbitrio, cum vestræ adsit benignitas volun-
tatis. De cujus religioso sanctoque proposito et ve-
stræ nos litteræ instruxerunt et fidelissimi ac sa-
pientissimi nuntii vestri, B. Mesimeri relatio nos
plenius certificavit. Ipse enim legationi vestræ totis
profecto desideriis instare contendit, utpote qui et
vestræ fidelitatis studiis et catholicæ unitatis votis
totus exæstuat. Novit sane vestræ sagacitatis expe-
rientia, quanta olim Constantinopolitani patriarchæ
circa Romanum episcopum devotio ac reverentia
fuerit. Cæterum ex multis jam annorum curriculis
adeo se civitatis regie præsules cum clero suo
præter omnem audientiam a Romanæ Ecclesiæ cha-
ritate ac obedientia subtraxerunt, ut neque litteras
ab apostolica sede directas suscipere, nec ejus apo-
crisiariis communicare dignati sint. Et nisi vestri
imperii sapientia amoris circa nos et nuntios nostros
dulcedinem demonstraret, omnimodo inter nos divisio
permaneret, ut neque nos vestri, neque, vos nostri

notitiam haberetis, nec ulla inter nos hodie reconcilia-
tionis memoria gereretur. Prima igitur unitatis hu-
jus via hæc videtur, ut confrater noster Constantino-
politani patriarcha primatum et reverentiam sedis
apostolicæ recognoscens, sicut in religiosi principis
Constantini sanctionibus institutum et sanctorum
conciliorum consensu firmatum est, obstinatum
præteritam corrigat, sicut ex legatorum nostrorum
suggestione cognoscet; metropoles vero illæ sive
provinciæ, quæ sedis apostolicæ quondam disposi-
tionibus subjacebant, ad ejusdem sedis obedi-
entiam dispositionemque concurrant, ut status ille,
qui inter veteris et novæ Romæ nostrorum ac ve-
strorum prædecessorum temporibus habebatur,
nunc cooperante Deo per vestræ sublimitatis indu-
striam reformetur. Ea enim, quæ inter Latinos et
Græcos fidei vel consuetudinum [diversitatem] faci-
unt, non videntur aliter posse sedari, nisi prius
capiti membra cohæreant. Quomodo enim inter dis-
sidentium et sibi invicem adversantium pugnas
quæstionum poterit diversitas pertractari, dum al-
teri alteris nec obedire nec consentire dignantur.
Mox per Dei gratiam apostolicarum sedium præ-
sules, et nostro et vestro cooperante studio, loco
et tempore, quod statuerimus, convenire debent,
ut communicatis consiliis secundum sanctarum re-
titudinem Scripturarum de medio quæstionum
scandala resecentur. Cujus conventus locum vest-
ræ imminet prudentiæ deliberare, qui nostris ad
vos convenientibus fratribus salubrior atque com-
modior sit. Tempus autem opportunum Octobrem
sequentis anni mensem Domino cooperante prævi-
dimus. Propter quæ omnia cum vestræ sapientiæ
moderatione tractanda venerabilem fratrem no-
strum, M[aurum], Amalitanum episcopum, et char-
rissimos filios N. abbatem et Hugonem, sedis no-
stræ presbyteros et charissimum B., sedis nostræ
subdiaconum, ad vestram præsentiam destinamus.
Quos rogamus ad nos celerius remitti, ut respon-
sionis vestræ certitudinem cognoscentes, quæ in
posterum ad id peragendum disponenda fuerint,
auctore Deo, congruenter disponamus.

Trojæ.

CDXXXVIII.

Ad T[heodericum] presbyterum cardinalem, apostolice
sedis legatum.

(Anno 1115.)

[Mansi, *Concil.*, XX, 1096.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, T.
presbytero cardinali apostolicæ sedis legato, sanctam
et apostolicam benedictionem.

Ex antiqua relatione comperimus Saxones a
principio conversionis suæ ad Deum fideles atque
obedientes beato pontifici et apostolicæ sedi existi-
tisse. Quia igitur ad partes illas, ut audivimus,
accessit, et meis super ecclesiis aliisque quibus-
dam negotiis scandala emergerint, si quid aut
etiam alibi juste atque canonice operari potueris,
auctoritatis nostræ favore, et cooperante Domino,

A opereris. Si quod et consolationis auxilium nostro
Halberstadiensi episcopo conferre potueris, confe-
ras ut apostolicæ sedis visitatione gaudeat.

Data Ferentini, vi Id. Octobris.

CDXXXIX.

* *Oratorium S. Mariæ penes Norum-ourgum apud
Aldenardam, membrum Eihamensis Ecclesiæ, tuen-
dum suscipit.*

(Anno 1115, Oct. 18.)

[*Historia Mechtiniensis*, II, 253, teste Brequigny
Tabl. chron. II, 455.]

CDXL.

*Monasterii S. Xisti Placentini possessiones confir-
mat, monachisque jus eligendi abbatis tribuit.*

(Anno 1115, Oct. 30.)

[MABILL., *Annal. Bened.* VI, 607.]

B Pacatis in Urbe rebus, Romam sub autumnum
reversus est Paschalis, ubi residebat in Kalendas
Aprilis hujus anni 1115, cum pontificium diploma
indulsit Odoni abbati monasterii Sancti Xisti, Plac-
entiaë siti, ubi monachi loco sanctimonialium male
viventium nuper substituti fuerant, agente præcipue
illustris memoriæ Mathildi comitissa, quatenus et reli-
gio illic monastici ordinis servaretur, et monasterii
possessiones, quæ jam diu destructæ fuerant, per eor-
um restituerentur industriam. Ad hæc universa
prædia et possessiones quas Angilberga imperatrix,
ejusdem fundatrix monasterii, illic contulerat, cæ-
teraque omnia eidem loco a fidelibus concessa vel
concedenda idem pontifex confirmat, tribuitque li-
beram facultatem eligendi abbatis secundum Regu-
lam sancti Benedicti.

C Scriptum per manum Gervasii, scriniarii regiona-
rii ac notarii sacri palatii. Data Laterani per manum
Joannis, S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii,
in Kal. Novembris, indictione ix, Incarnationis Do-
minicæ anno 1115, pontificatus autem domni Pascha-
lis papæ II anno xvii.

CDXLI

G[onsalvo] episcopo Colimbriensi præcipit ut ad
Mauritii Bracarensis obsequium redeat.

(Anno 1115, Nov. 3.)

[BALUZ., *Miscell.*, edit. Luc. I, 159.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabili fratri GONSALVO Colimbriensi episcopo, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

Quanti criminis habeatur ecclesiasticæ auctori-
tatis contemptus ex propheticis verbis agnoscitur,
ubi scriptum est : « Quasi scelus idololatriæ nocte
acquiescere (I Reg. xv). » Fraternitatem tuam missis
et remissis litteris admonimus ut confratri nostro
Mauritio Bracarensi archiepiscopo tanquam metropo-
litano tuo reverentiam obsequiumque impenderes. Tu
vero et litteras contempsisti, et privilegia quæ Braca-
rensis Ecclesiæ apostolicæ sedis auctoritate indulsimus
sub contemptu ejusmodi conculcasti. Adhuc tamen pe-
nes te patientiam exhibentes præcipimus ut eidem
archiepiscopo tanquam metropolitano tuo deinceps
debeas obedire. Porro nisi infra dies quadraginta
postquam has litteras acceperis, debitam ei obe-

dientiam præstaveris, ex tunc ab episcopali officio A
re suspendimus.

Datum Anagninæ, III Nonas Novembris.

CDXLII

Ad Bernardum archiepiscopum Toletanum, aposto-
licæ sedis legatum.

(Anno 1115, Novembr. 3.)

[BALUZ., ubi supra.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri BERNARDO Toletano archiepiscopo, apo-
stolicæ sedis legato salutem et apostolicam bene-
dictionem.

Pro injuriis confratris nostri Mauritiî Bracaren-
sis archiepiscopi fraternitatem tuam sæpe monuimus;
sed adhuc se vehementer a te gravari conqueritur.
Colimbricensis enim episcopi obedientiam ei contra
Romanæ auctoritatis privilegia subtraxisti. Item in
Lucensi Ecclesia, ad ejus metropolim pertinente,
episcopo præter judicium ejecto superordinari alium
proposuisti. Idipsum in monasterio Beati Petri de
Monte factum conqueritur. Bracarensis Ecclesiæ
bona et ab aliis distrabi consensisti, et ipse cum
familiaribus tuis mora diutina consumpsisti. Per
totam etiam provinciam, invito et ignorante eo, po-
testatem tuæ voluntatis exerces. Asturicensis Eccle-
siæ parochiam, ut Salmantinam auferes, invito eo,
imminuisti. Nos autem in his vehementer regni
turbationem et ætatis tuæ gravedinem infirmitatisque
pensamus. Idcirco te ab injuncta super archiepisco-
pum et provinciam Bracarensem cura legationis ab-
solvimus, ut liberius ipse valeat in provincia sua
justitiam exercere.

Datum Anagninæ III Nonas Novembris.

CDXLIII.

Inter Anastasium, SS. Andrew et Gregorii in Clivo
Sauri Romæ siti abbatem, et Scholam piscato-
rum stagni, de parte ejusdem stagni litem pro ab-
bate discernit.

(Anno 1115, Nov. 24.— Vide tabulam apud MIT-
TARELLI, *Annal. Camaldul.* III, 166, 167.)

CDXLIV.

Monasterij Sinsheimensis privilegia confirmat.

(Anno 1115.— Vide *Chronic. Sinsheim.* ap. MONE
Quellensammlung, I, 206.)

CDXLV.

Ad canonicos et laicos parochianos ecclesiæ S. Fri-
diani Lucensis.

(Intra an. 1100-1116, Jan. 5.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 586.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis canonicis seu laicis parochianis ecclesiæ
S. Fridiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Charitatis utilitas immensa et incomprehensibilis
est, quia ipse Dominus omnipotens immensus et
incomprehensibilis charitas est. Ex charitatis radice
omnium virtutum robur egreditur, omniumque bo-
norum operum constantia generatur: propter ni-
miam charitatem omnium Dominus de summis ad
ima descendit, ut nos de imis ad summa conscendere
valeamus. Quod etiam ut in nobis charitas perma-

neret, hoc suum præceptum dixit, ut nos invicem
diligamus. Ea propter nos dilectionem vestram liti-
ris apostolicis duximus visitandam gratias Deo et
vobis agentes, quod inter personam ex vobis, vide-
licet priorem vestrum gratiam Dei bonam et nobis
utilem habeamus. Sic quod charitatem vestram ro-
gamus, ut animis vestris indignatio nulla subrepat.
Et si enim pro canonici ordinis observantia eum in
nostra retineamus ecclesia, ipse tamen vobiscum
est animo et a vobis corporaliter quandoque Dominum
præstante non deerit. Nolite itaque ullatenus indi-
gnari, sed tanquam unum corpus in Domino ad
invicem vobis charitatis debitæ solatium adhibere;
ut de vestræ dilectionis vinculo Dominus omnipo-
tens, qui vera est charitas, et vera gloria, gloriatur.
Orantes vos pro nobis misericordia divina custo-
diat.

Datum Later., Idibus Januarii

CDXLVI.

Ad canonicos S. Frigidiani Lucensis

(Intra an. 1100-1116, Jan. 27.)

[BALUZ., *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis canonicis Sancti Fridiani, salutem et apo-
stolicam benedictionem.

De religione vestra lætamur; et vos semper in his
quæ religionis sunt per Dei gratiam manere, opta-
mus. In eo autem, quod ad priorem vestrum duos
ex vobis canonicos fratres misistis, charitatem qui-
dem intelligimus quoniam ad minus quam inter duos
charitas non habetur; sed fratres ipsos non chari-
tatis legatione functos percipimus, ut aut priorem
reducerent, aut alium eligendi licentiam obtinerent:
monemus itaque dilectionem vestram, ut omnino
ab illis desistatis, imitantes eum qui, relictis omni-
bus, Dominum secutus est. Satis enim religioni
vestræ indecens est quod modicum quid perpeti non
valetis. Si qua ergo, quod absit! zizania oriuntur,
radicitus ea evellere satagatis, ut seges Dominica
liberius in altum surgere et fructum plurimum, lar-
gente Domino, valeat exhibere. Prior enim vester
quanquam nobiscum sit, a vobis tamen non recessit.

Datum Laterani, VI Kal. Februarii.

CDXLVII.

Parochianos ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis hor-
tatur ut decimas et oblationes subtractas eccle-
siæ restituant.

(Intra an. 1100-1116, Jan. 29.)

[BALUZ., *ibid.*, p. 587.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis parochianis ecclesiæ S. Fridiani, salutem
et apostolicam benedictionem.

Et a nobis et a vobis omnipotenti Domino gratiæ
referendæ sunt, quod per ecclesiam vestram divi-
num illud communis et apostolicæ vitæ lumen
usque ad primæ sedis verticem diffusum est. Etsi
enim Romana Ecclesia mater sit Ecclesiarum om-
nium et magistra, ei tamen de beati Fridiani eccle-
sia regularis vitæ ordinem sibi assumere et per do-

minum R. priorem et alios vestros fratres dispo-
nere placuit. Super quo aliquos vestrum adeo scan-
dalizatos audivimus quod decimas et oblationes
suas Beati Fridiani ecclesiæ subtraxerunt, quos
profecto decuerat, beneficiorum quæ omnipotens
Dominus loco eidem contulit reminisci, non ei de-
bita sua subtrahere, aut de divinæ largitatis gratia
indignari. Et nobis enim et vobis divini luminis
illustratio sufficit. Nec quidquam pro nostra vobis,
aut pro vestra nobis participatione adimitur. Ve-
stram ergo dilectionem apostolicæ visitationis allo-
quio salutantes monemus, ut benignitatem Dei ad
memoriam revocetis, et in his, quæ placita ei
sunt, efficaciter et unanimiter maneat. Illis autem
qui decimas et oblationes ecclesiæ subtraxisse di-
cuntur, præcipimus ut et ablata restituant, et ad
satisfactionem debita humilitate perveniant. Alio-
quin sententiam, quam in eos dominus prior vel
per se vel per fratres suos dictaverit, nos præstante
Deo ratam habebimus.

Datum Laterani, iv Kalend. Februarii.

CDXLVIII.

Privilegium pro canonicis S. Fidelis.

(Intra an. 1100-1116, Jan. 30.)

[TATTI, *Annal. della città di Como*, II, 866.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri CUMANO episcopo, salutem et apostoli-
cam benedictionem.

Episcopalis officii est supra commissum gregem
attentius vigilare, et quæ salutis sunt ei, per Dei gra-
tiam, providere. Etsi enim pastor malus sollicitus
videatur, si tantum gregis sui curam negligit gra-
vioris reatus pœnam non effugit. Unde Apostolus
scribens ait: « Si quis suorum, et maxime domesti-
corum curam non habet, fidem negavit, et est infi-
deli deterior. » Fratres siquidem S. Fidelis conquere-
runt, quod in eorum Ecclesiæ contradictibus
ipsis contra ipsius Ecclesiæ possibilitatem quidam
clerici intrudantur, vestræ sollicitudini mandamus
ut iisdem fratribus debitam justitiam facias; nec
tantum eis injuriam irrogari, aut eorum ecclesiam
usque adeo aggravari permittas, nec tu eos propter
hoc a tua communione repellas. Tuum est enim et
personis et ecclesiis ita præstante Domino providere,
ut boni pastoris mercedem retributoris honorum
omnium Dei nostri examine merearis.

Datum Laterani, iii Kal. Februarii.

CDXLIX.

*Ad Bernardum Toletanum primate, apostolicæ
sedis vicarium. — Segoviensem civitatem ipsius
personæ permittit. Monasterium S. Servandi donat.*

(Intra an. 1100-1116.)

[MANI, *Concil.*, XX, 1057.]

Fraternitatis tuæ petitionem clementer admisimus.
Volumus enim ut commissa tibi apostolicæ
sedis legatione honorifice perfruaris. Segoviensem
civitatem, nisi proprium desideret civitas ipsa epi-
scopum, personæ tuæ pro gravioris paupertatis ne-
cessitate permittimus. Monasterium Sancti Servandi

PATROL. CLXIII.

A quod nostri juris est, a prædecessoribus nostris
Massiliensi quondam monasterio novimus fuisse
commissum. Cæterum, quia propter Sarracenorum
feritatem monachos de loco ipso discessisse cogno-
vimus, nos monasterium ipsum sollicitudini tuæ
restaurandum disponendumque committimus. Quod
si per omnipotentis Dei misericordiam restaurari
contingit, debitum Lateranensi palatio censum an-
nis singulis persolvetur.

Datum Lateranis xvi Kalend. Aprilis.

CDL.

*Excommunicationem Uberti presbyteri prolatam a
R[othone] præposito et fratribus S. Fridiani con-
firmat.*

(Intra an. 1101-1116, Mart. 6.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 585.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilec-
tis filiis R. præposito et cæteris fratribus Sancti
Fridiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Vitæ regularis propositum in primitiva Ecclesia
cognoscitur ab apostolis institutum. Nemo enim
illorum quidquam proprium habebat, sed erant in
illis omnia communia. Erat enim illius anima una
et cor unum; hanc beatus Augustinus tam gratanter
amplexus est, ut eam suis regulis informaret;
hanc et vos, largiente Domino, suscepistis, et qui-
cunque semel cum voti professione suscepit, sine
reatu prævaricationis et uxoris Lot exemplo dimit-
tere omnino non poterit. Audivimus autem quem-
dam inter vos presbyterum, Ubertum nomine, post
professionem exhibitam in tantam prorupisse vesania-
m ut, susceptæ vitæ et claustrum vestri con-
versatione posthabita, Sodomam Gomorrhamque
respexerit et se amplioris vitæ volutabris replicarit.
Porro super hunc quoniam admonitus redire con-
tempserit, audivimus a vobis excommunicationis
prolatam esse sententiam. Notum utique penes vos
et eos qui in partibus vestris sunt, haberi volumus,
quia nos eandem sententiam sancti Spiritus iudicio
confirmamus. Nemo enim mittens manum suam in
aratrum et respiciens retro aptus est regno Dei.

Dat. Laterani, ii Nonas Martii.

CDLI.

*Ad Florentinos clericos. — Ut Dominicis diebus ac
præcipuis festis, majoris missæ officio, sicut prius
solebant, intersint.*

(Intra ann. 1101-1116, Mart. 15.)

[MANI, *Concil.*, XX, 1052.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis Florentinis clericis, salutem et apostolicam be-
nedictionem.

Antiquum morem vestræ matricis ecclesiæ fuisse
audivimus, quod clerici de canonicis et de capellis,
tam in Dominicis diebus quam in præcipuis festivi-
tibus, in processionibus et in officio majoris
missæ usque ad perfectum evangelium soliti erant
convenire. Nunc vero, nescimus qua occasione ab
hac debita obedientia et honesta ejusdem ecclesiæ
consuetudine vos subtraxistis: quod nobis schisma
et Ecclesiæ divisio esse videtur. Mandamus igitur

vobis, atque præcipimus, ut ad primam Ecclesiæ A consuetudinem redeatis, ne canonicam Ecclesiæ sententiam incurratis.

Datum Laterani, tertio Idus Martii.

CDLII.

Ad Lanuinum Turris priorem.

(Intra an. 1102-1116, Jan. 27.)

[MABILL., *Annal. Bened.* V, 456.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio LANUINO, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties a fratribus nostris illud exigitur quod sanctorum Patrum regulis consonat, dignum est ut eorum petitiones libentius audiantur. Ex igitur præsentis auctoritate in ecclesia illa juris eremi, quæ apud Squillacium sita est, monasterium constitue, ut fratres, austeritatem eremi ferre non valentes, juxta beati Benedicti Regulam illic possint omnipotenti Deo deservire. Quam nimirum habitationem per præpositum et decanum gubernari disponique præcipimus, sic tamen ut eremi præpositus semper præferatur, et major habeatur: et sicut idem monasterium eremi dispositioni subjacet, ita ejusdem loci præpositus et decanus subjiciatur magistro eremi.

Datum Lateranis vi Kal. Februarii.

CDLIII.

Ad O[ibertum] Leodiensem episcopum. — Pro quærela Radulfi Remensis archiepiscopi.

(Intra an. 1107-1116, Dec. 27.)

[MARTENE, *Ampl. Collect.*, II, 624.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri O. (118) Leodiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Confratris nostri Radulfi (119) Remensis archiepiscopi, querelam accepimus, quod in castello (120) Bullionis partem Remensis parochiæ usurpaveris, et in ecclesia Sancti Joannis, eo invito, presbyterum ordinaveris. Unde fraternitati tuæ præcipimus quatenus aut partem ipsam parochiæ omnino dimittas, aut de ea judicio confratrum nostrorum Catalanensis et Tullensis episcoporum, Remensi Ecclesiæ justitiam exsequaris loco et tempore quod ipsi præviderint. Alioquin nos super presbyterum illum, qui jam in Beati Joannis ecclesia intrusus dicitur, confratris nostri Remensis archiepiscopi judicium confirmamus.

Datum Romæ, sexto Kalendas Januarii.

CDLIV.

Ad Reinhardum episcopum Halberstadensem. — Laudat eum quod quædam monialium monasteria reformaverit.

(Intra an. 1108-1116, Mart. 20.)

[MARTENE, *Coll.* I, 637.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri REINHARDO Halberstadensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

(118) Oberto, qui fuerat antea præpositus S. Crucis in Leodio, de quo plura in Cantatorio seu historia Andaginensis monasterii.

(119) Radulfi, Viridis dicti, sancti Brunonis Car-

Quædam monasteria monialium audivimus per vestram industriam correctâ, ut remotis sæcularibus pompæ vanitatibus, regulari debeant disciplinæ operam dare. Hanc profecto sollicitudinem tuam laude dignam ducimus, et assertionis nostræ robore confirmamus. Statuimus ergo ut in locis ipsis monastica semper religio conservetur, nec cuiquam liceat regularem disciplinam ab eisdem monasteriis remove, ut correctionis tuæ gratia, perpetuis illic temporibus conservetur.

Data Laterani, XIII Kal. April.

CDLV.

Ad Adelgotum] Magdeburgensem archiepiscopum, etc.
(Intra an. 1109-1116, Oct. 27.)

[ECCARD, *Corpus hist.*, tom. II, p. 278.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus A[DELGOTO] Magdeburgensi metropolitano et suffraganeis ejus, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad apostolorum limina confrater noster Magdeburgensis electus suam apud nos querelam exposuit, quod videlicet a clero et populo Merseburgensis ecclesiæ electus sit præsentibus et collaudantibus vobis et in ea sacerdotis officium vestra ordinatione suscepit. Post hæc nullo præeunte judicio non solum episcopalis ei sit gratia benedictionis denegata, sed ab eadem et Ecclesia quasi ex præcepto nostro violenter sit expulsus. Nos igitur eum ad fraternitatis vestræ præsentiam cum litteris præsentibus præmittentes, præcipimus ut idem frater plenius electioni huic et Ecclesiæ restituatur, et secundum canonicas sanctiones causa ejus præsentis vestræ judicio decidatur. Quod si judicii difficultas apud vos emeris, cum communibus fraternitatis vestræ litteris et nuntiis ad examen sedis apostolicæ causa eadem remittatur.

Datum Romæ, vi Kalendis Februarii.

CDLVI.

Clerum populumque Merseburgensem de superiore ad Adelgotum epistola certiore facit.

(Intra an. 1109-1116, Oct. 27.)

[ECCARD, *Corpus hist.* tom. II, p. 277.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, clero et populo Merseburgensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Lator præsentium Gregorius confrater noster cum duabus Ecclesiæ vestræ clericis et totidem laicis ad nostram præsentiam veniens se a vobis communi electum assensu asseruit, præsentibus et collaudantibus metropolitano Magdeburgensi et suffraganeis ejus. Cæterum prius hæc nullo præeunte judicio quasi ex præcepto nostro se per archiepiscopum eundem conquestus est ab electione et Ecclesia sua violenter expulsus. Unde nos ad archiepiscopum ipsum et comprovinciales episcopos litteras, ut si

thusiensium institutoris amici, facti archiepiscopi anno 1108.

(120) Quippe castrum Bullonium comparaverat Oberto a Godefrido duce, teste Alberico in chrouico.

quæ super hoc injuste acta sunt corrigantur. Neque vero nostræ voluntatis est ut causa ejusdem fratris aliquod præjudicium patiatur.

Datum Romæ, vi Kalend. Novembris.

CDLVII.

Ad Vitalem abbatem Savigniensem. — Permittit Savigniensibus fratribus ut tempore interdicti divina celebrent officia.

(Intra an. 1112-1116.)

[MARTENE, *Thes. anecd.* I, 536.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio VITALI abbati S. Trinitatis de Savignio, salutem et apostolicam benedictionem.

In nemore quodam deserto et invio ecclesiam ædificatam et religioso fratres per tuam industriam in Dei servitio illic congregatos audivimus: unde omnipotenti Deo gratias agimus, cujus gratiæ est bonum omne quod agimus, et quieti vestræ pro officio providere curavimus. Vestræ siquidem religioni concessionem hanc litterarum præsentium auctoritate concedimus, ut pro interdicto communi parochiæ, in qua manetis, ecclesia vestra, nullo modo officiis debeat carere divinis. Tu igitur in Christo venerabilis, tam pro nobis quam pro universa Ecclesia omnipotentis Dei misericordiam instantius exorare memineris, qui nos per gratiam suam in dilectione sua semper custodiat.

Dat. Lateranis, x Kal. Aprilis.

CDLVIII.

Monasterium Fabariense ab episcopi Basiliensis potestate liberat et bona ejus confirmat.

(Anno 1116, Jan. 29. — Vide EICHORN, *Episcopatus Curiensis in Rætia*, 1797, 4°, Pr. p. 46.)

CDLIX.

Ad clerum et populum Florentinum. — Innocentem eorum episcopum declarat; ejus calumniatores officii et beneficii privat.

(Anno 1116.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1033.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, clero et populo Florentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Jam dudum apud nos confrater noster G. [Godifredus], episcopus vester, querelam suam deposuit adversus Ecclesiæ vestræ archidiaconum et ejus socios, videlicet Joannem priorem ecclesiæ S. Laurentii, et Petrum S. Petri de Scaradio, et Rambaldum S. Stephani priorem, quod eum in populo criminarentur Simoniacæ pravitatis. Missis itaque litteris, utrique parti agendæ causæ terminum dedimus. Cum in termino venisset episcopus, illi ad præsentiam nostram minime accesserunt, terrorem captionis in itinere prætententes. Nos autem, ut eis hujuscæ occasionis diverticula toleremus, per eundem episcopum, et per episcopum Volterrannum ducatum eis omnimode tutum providere curavimus. Archidiaconus quidem, et B. Laurentii prior ad nostram præsentiam convenerunt: cæteri alii nec venerunt, nec pro se nuntios transmiserunt. Tunc præsentibus eis adversus eos episcopus questus est,

A quod se ipsius obedientiæ communionique subtraxerint, quod ipsum in populo Simoniaci flagitii criminati sint, quod ejus exsecrati sint consecrationes, quod adversus eos conspersionem in conventiculis fecerint. Porro illi, præmisso tractationis spatio, se accusatores episcopi, aut illius criminis probatores penitus negaverunt. Collectiones clericorum seu laicorum in ecclesiasticis fecisse asseruerunt, sed propter inquirendum rumoris illius, qui contra episcopum increbuerat, veritatem: in quibus nimirum collectionibus, conspersionis conventicula intelleximus. In cæteris quoque se offendisse confessi sunt. Prolata sunt igitur his causis congruentia sanctorum Patrum diversa capitula; Antiochenæ videlicet synodi quintum: « De his qui se a ministerio ecclesiastico subtrahunt, et seorsum colligunt; » item « De conspersione seu conjuratione Chalcedonensis synodi octavum decimum; et Calixti papæ ad episcopos per Galliam constitutos, cujus initium est: « Conspirationum crimina vestris in partibus vigere audivimus. » Item Alexandri papæ: « De his qui sanctos persequuntur, aut amovere, aut dilacerare nituntur. » Item Stephani papæ: « De his qui adversus Patres armantur, et qui fratres calumniantur. » Nos ergo tantorum Patrum auctoritatibus instructi, præfatos viros propria confessione convictos, ab officiis seu dignitatibus suis sententia judiciali removemus, nisi eis in posterum misericordia subveniatur Ecclesiæ: aliisque etiam, qui vocati venire ad nostram præsentiam neglexerunt, idem iudicium irrogamus, quoniam eisdem videntur capitulis irretiti. Æquum est enim ut dilationem sententiæ de absentia non lucentur, quia confitetur de omnibus quisque, si subterfugere [forte quisquis se subterfugere. HARD.] iudicium dilationibus putat. Omnibus igitur vobis præsentium litterarum auctoritate præcipimus, ut episcopum vestrum, tanquam per Dei gratiam catholicum unanimes concordia diligatis et vereamini. Si qui vero clericorum, aut laicorum, temeraria deinceps præsumptione super hujusmodi episcopum infestaverint: noverint se pertinacia sua, clerici quidem, depositione multandos; laici vero, excommunicationi subjiciendos.

Data Laterani, v Non. Martii, indict. ix.

CDLX.

Breve ad Stephanum Augustodunensem.

(Anno 1116, Mart. 14.)

[*Gall. Chr.*, IV, 88.]

PASCHALIS, servus servorum Dei, venerabili fratri STEPHANO Augustod. episcopo, etc.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur. Tuis igitur, frater in Christo charissime Stephane, justis petitionibus annuentes, sanctam Augustodunensem Ecclesiam, cui Domino auctore præses, apostolicæ

sedis auctoritate munimus. Statuimus enim ut oppida, villæ, seu ecclesiæ, possessionesve, quas prædecessores tui Aganonis temporibus, Augustodunensis Ecclesia tenuit, tibi quoque ac successoribus tuis, quietæ, firmæ et integræ conserventur. Cætera etiam quæ eidem Augustodunensi Ecclesiæ per tuam industriam recuperata vel acquisita sunt, videlicet ecclesia S. Mariæ, et S. Lazari de Avalone, et castrum Toilonum cum eorum pertinentiis, vel in futurum per Dei gratiam recuperari vel acquiri juste legitimeque contigerit, quietæ semper et integra in ejusdem Ecclesiæ jure ac possessione permaneant. Decernimus ergo ut nulli liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Christi Jesu aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus, sit pax, etc.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Datum Laterani, per manum Joannis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis ac biblioth., 11 Idus Martii, ind. ix, Incarnat. Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domni Paschalis secundi anno xvii.

CDLXI.

Ad Gozeranum archiepiscopum Lugdunensem. — Primum illi confirmat in Lugdunenses provincias.

(Anno 1116, Mart. 14.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1079.]

Idcirco, venerabilis frater Gozerane Lugdunensis archiepiscopo, præsentis decreti pagina, fraternitatis tuæ tuisque successoribus, et per vos eidem Lugdunensi Ecclesiæ, confirmamus primatum super quatuor Galliarum primatiis, videlicet Lugdunensi, Rothomagensi, Turonensi, et super Senonensi, sicut a nostris constat antecessoribus institutum.

CDLXII.

Privilegium pro ecclesia S. Pancratii Hadmerslebensi.

(Anno 1116, Mart. 20.)

[LEUCKFELD, *Antiquit. Halberstad.*, Wolfenbuttel, 1714, 4°, p. 704.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis THIETMARO præposito, et ejus fratribus in ecclesia Beati Pancratii penes villam Hamersleve regularem vitam professis tam præsentibus quam futuris in perpetuum desiderium.

Quod ad religiosum præpositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo sine ali-

qua est dilatione complendum; venerabilis siquidem frater noster Reinhardus Halberstadensis episcopus officii sui debito religioni operam vigilanter impendens, in villa sua prædicta clericorum juxta beati Augustini regulam viventium congregationem instituit, quorum et ordinem et quietem nostra desiderat auctoritate muniri. Nos igitur ejus desideriiis annuentes vos, charissimi filii in supradicta B. Pancratii ecclesia cohabitantes, sub apostolicæ sedis tutelam suscipimus et decreti præsentis auctoritate munimus. Vitæ namque canonicæ ordinem, quem professi estis, privilegii pagina firmamus. Et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine præpositi vel congregationis licentia de clauastro discedere liceat, interdiciamus. Unde etiam quieti vestræ attentius providentes statuimus ut universa quæ ad vestræ fraternitatis sustentationem a supradicto episcopo deliberata sunt, et quæcunque ab aliis fidelibus de ipsorum jure vel jam data sunt, vel in futurum dari, offerri, aut aliis justis modis acquiri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus igitur ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum canonica Halberstadensis episcopi reverentia. Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Data Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et bibliothecarii, xiiii Kalend. April., indict. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ xvii.

CDLXIII.

Dominico, monasterii S. Facundi Sahagunensis abbati « ligandi ac solvendi potestatem super Burgenses S. Facundi » concedit, qui « tempore cum inter regem Alfonso, regis Sancii filium, et Urracam reginam, Aldefonsi regis filiam, bellum vehemens et diutinum emersisset, » et abbatem et monasterium variis injuriis affecerint.

(Anno 1116, Mart. 21. — Vide ESCALONA in *Historia del real monasterio de Sahagun*, Madrid 1782, fol., p. 514.)

CDLXIV.

Bulla pro monasterio S. Tiberii.

(Anno 1116, Mart. 22.)

[*Gall. Christ.* VI, 316.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ARNALDO abbati monasterii S. Tiberii, quod in Agathensi territorio in Cæsarione situm, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus animum accommodare nos convenit, qui, licet indigni, justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur. Tuis igitur, frater in Christo charissime, justis petitionibus au-nuentes, Beati Tiberii monasterium, cui Deo auctore præsidet, apostolicæ sedis auctoritate munimus. Statuimus enim ut in adjacenti villa vel terminis ejus nulla unquam ecclesiastica sæcularisve persona castrum aliquod vel fortitudinem facere audeat, neque in hominibus ejusdem villæ aliquas exactiones, præter abbatem et ministros ejus extorquere, neque vicariæ ministerium exercere, neque pro eadem vicariâ campum vindicare, qui est ultra flumen Tongam subtus Ceveracum, vel abbatis, vel personæ cujuslibet indulgentia. Confirmamus autem vobis vestrisque successoribus in Agathensi territorio ecclesiam Sanctæ Mariæ de Gradu, ecclesiam S. Martini de Vallebrages, ecclesiam S. Sulpicii de Castro novo, ecclesiam Sancti Joannis de Florenciaco, ecclesiam Sancti Martini de Grenolheriis, ecclesiam S. Audræ de Rominiaco, cum pertinentiis earum. Item in Biterrensi episcopatu ecclesiam Sanctæ Mariæ de Scignano cum pertinentiis suis. Item in Tolosano ecclesiam Sancti Petri et Sanctarum Puellarum cum pertinentiis suis. Item in Gasconia in comitatu Armeniensi ecclesiam Sancti Juliani de Galano, cum ecclesiis, villis, et cæteris omnibus ad eam pertinentibus. Item in parochia Conventiensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Aurinhaco, et cætera omnia quæ monasterium vestrum vel in præsentem nona indictione legitime possidet, vel in futurum largiente Deo rationaliter ac legitime poterit adipisci. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, quorum sustentationi et gubernationi concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de suo, vel si oportuerit, de alieno collegio secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerit eligendum. Sane locus ipse, sicut a prædecessore nostro felicitis recordationis papa Sergio institutum est, semper sub apostolicæ sedis jure et protectione permaneat, sub au-

A rei unius censu annualiter Lateranensi palatio persolvendi. Si qua in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove ammonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo judicio districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

B Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ papa secundus.

Datum Laterani per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis diaconi ac bibliothecarii, xi Kalend. Aprilis, ind. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno decimo sexto.

CDLXV.

* *Monasterii S. Facundi Sahagunensis possessiones quasdam et privilegia confirmat, imposito monachis duorum solidorum censu annuo.*

(Anno 1116, Mart. 22. — Vide ESCALONA in *Hitt. Sahagun.*, p. 543.)

CDLXVI.

Sedem episcopalem Vesontionensem ex synodi sententia jubet in ecclesia B. Stephani permanere.

(Anno 1116, Mart. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 149.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus et filiis, suffraganeis, clero, et populo Bisontinæ Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter S. Stephani et S. Joannis canonicos, de cathedra episcopali, quanta et quam diutina concertatio fuerit, plenius vos audisse ac certius scire credimus. Canonici siquidem B. Stephani, Romanorum se pontifici privilegiis, seu regum scriptis tuebantur, asserentes, pro ecclesiæ suæ destructione episcopus illinc discessisset, unde contigerit ut apud S. Joannis ecclesiam episcopalis ministerii sacramenta celebrarentur. Contra B. Joannis canonici annis plurimis præter quæstionem aliquam, penes se cathedram episcopalem mansisse, et ecclesiam suam matricem esse clamabant. Ad hæc B. Stephani fratres allegabant, frequenter super hoc prædecessores suos vel apud apostolicæ sedis vicarium, vel apud Bisuntinos episcopos reclamasse. Post longa igitur disceptationis certamina, communi fratrum nostrorum episcoporum, qui tunc synodali vocatione convenerant, seu cardinalium judicio deliberatum est ut si B. Stephani canonici idoneis testibus probare possent, quod post reintegrationem ecclesiæ suæ infra annos triginta super querela hac quæstionem fecerint, per quam illorum videretur interrupta prætentio, videlicet vel

ante antistitem suum, vel ante legatum nostrum A in communi audientia hæc probatione peracta, privilegia eorum robur perpetuum obtinerent et episcopalis sedes in posterum apud B. Stephani ecclesiam haberetur; alioquin canonici B. Joannis ab hac querela liberi manerent, et episcopalem sedem, sicut tenuerunt, tenerent. Quatuor igitur ejusdem ecclesiæ clerici, videlicet Petrus et Hugo presbyteri cardinales, Bonifilius succentor, et Guarinus presbyter, et Alofricus archipresbyter de Sancto Gorgonio, producti coram clericis. Sancti Joannis ad testimonium asserendum, et mox episcopali examinandi judicio, et idonei inventi, hujusmodi testimonium in conspectu nostro tactis sacrosanctis Evangelii præbuerunt :

« Vidi et audiui quod Hugo decanus S. Stephani, et Hugo de Palma, et Ebrardus, canonici S. Stephani, adversus canonicos Sancti Joannis, Mainerium decanum, Bernardum magistrum et Stephanum cantorem, quæstionem fecerunt de sede episcopali, ante Hugonem tertium Bisuntinum archiepiscopum, fratrem Guidonis Viennensis archiepiscopi, in claustrum S. Joannis, infra triginta annos post redintegrationem ecclesiæ S. Stephani.

Hac demum redintegratione suscepta, communi fratrum nostrorum episcoporum, qui tunc plurimi synodali vocatione convenerant et cardinalium judicio, privilegio B. Stephani robur perpetuum obtinere decrevimus : et episcopalem primam sedem in posterum apud eandem B. Stephani ecclesiam permanere, et universa episcopalis ministerii officia, quæ apud matricem solent ecclesias fieri, ibidem celebrandam sancimus : et quæ sane scripta præteritis temporibus ante hujus discussionis certitudinem aut a nobis elicitæ, aut a vicariis nostris minus providenter excussa sunt, nullum deinceps momentum, nullas vires obtinere censemus. Hæc autem sicut apud nos præsentis judicio deliberata et decreti præsentis litteris confirmata sunt, ita in perpetuum integrum et illibata servari apostolica auctoritate præcipimus. Si quis igitur decreti hujus tenore cognito, temere, quod absit ! contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ego Paschalis, catholicæ Ecclesiæ episcopus, hoc judicium ratum habens, subscripsi.

Ego Crescentius, Sabinensis episcopus, subscripsi.

Ego Petrus, Portuensis episcopus, subscripsi.

Ego Cono, Prænestinus episcopus, subscripsi.

Ego Anastasius, cardinalis presbyter tituli B. Clementis, interfui et subscripsi.

Ego Dinizo, cardinalis tituli Equitii, subscripsi.

Ego Boso, tituli Sanctæ Anastasiæ presbyter, subscripsi.

Ego Vasatensis episcopus Beltrannus, subscripsi.

Ego Arnaldus, Burdegalensis archiepiscopus, subscripsi.

Ego Hugo, Portugalensis episcopus, subscripsi.

Ego Joannes, Briocensis episcopus, subscripsi.

Ego Baldricus, Dolensis archiepiscopus, subscripsi.

Ego Leo, diaconus cardinalis ecclesiæ S. Viti, subscripsi.

Ego Romoaldus, diaconus cardinalis S. Mariæ, subscripsi.

Ego Aldo, diaconus cardinalis venerabilis diaconi Sanctorum Sergii et Bacchi, subscripsi.

Ego Petrus, diaconus cardinalis ecclesiæ Sanctorum Cosmæ et Damiani, subscripsi.

Ego Joannes, diaconus cardinalis Sanctæ Luciæ, subscripsi.

Datum Laterani, per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, nono Kal. Aprilis, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno xvii.

CDLXVII.

Monasterium S. Archangeli de Morfisa Neapolitanum tuendum suscipit ejusque bona et privilegia confirmat vetente Gregorio archiepiscopo.

(Anno 1116, April. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VI, 94.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GREGORIO abbati monasterii Sancti Archangeli, quod de Morfisa dicitur, intra civitatem Neapolitanam, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri, quatenus et devotionis sinceritas notabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua, ad sedis apostolicæ portum confugiens, ejus tuitionem devotione debita perquisivit, nos per interventum venerabilis fratris nostri Gregorii Neapolitani antistitis, supplicationi tuæ clementer annuimus, et Beati Archangeli monasterium, cui Deo auctore præses, sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus ut quæcunque prædia, quascunque possessiones dem cœnobium, in præsentis ix indictione legitime possidet, et quæcunque in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel oblatas retinere, vel juste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Neapolitani antistitis canonica reverentia, cui tamen monasterium ipsum gravare omnino non liceat, nec exactiones inferre, aut con-

suetudines aliquas, quæ fratrum quieti noceant, irrogare. Si quis igitur in futurum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, dux aut princeps, magister militum, comes, vicecomes, iudex, castaldus, aut ecclesiastica quælibet sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei, Domini et Redemptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

† Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Albæ per manum Joannis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diacon. card. ac bibliothecarii, in Id. Aprilis, indict. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1118, pontificatus autem dom. Paschalis II, papæ anno xvii.

CDLXVIII.

Ad R. Guillelmum præpositum Nantensem de subiectione Nantensis monasterii ad Vabrensem.

(Anno 1116, April. 13.)

[*Gall. Christ.*, I, 61.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio R. GUILLELMO præposito Nantensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex illius boni viri Bernardi monumentis accepimus, quod Nantensis ecclesia pro voto et oblatione ejusdem Bernardi in monasterium constituta sit, et Vabrensis monasterii dispositioni et ordinationi concessa. Ex communi itaque fratrum nostrorum consilio adjudicatum est ut ecclesia Nantensis Vabrensis abbatis subesse debeat dispositioni, quatenus prædicti boni viri Bernardi votum et oblatio integra permaneant, et ordo ibidem monasticus per Dei gratiam illius sollicitudine perseveret. Monachi quoque ejusdem monasterii ut proprio abbati obedire debent. Repetitis igitur litteris vos obedire Vabrensi abbati, et subesse præcepimus, alioquin sicut aliis litteris statutum est, a divinis vos officiis interdictos, usque ad satisfactionem manere præcepimus.

Data Albæ, Idibus Aprilis.

CDLXIX.

Oldegarium abbatem S. Rufi, electum Barcinonensem, a monasterii regimine solvit eique præcipit ut episcopatum suscipiat. Bosonem, presbyterum cardinalem, in Hispaniam legatum mittit.

(Anno 1116, Maii 23.)

[FLOREZ (Risco), *España sagrada*, XXIX, 468.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri OLDEGARIO, abbati S. Rufi, electo Barcinonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum pastoralis officii cura expostulet, et vigor

A æquitatis ordoque exigit rationis, ut ea quæ a nobis petuntur, si justa et honesta sunt, ad debitum perducantur effectum, ea propter noveris, quatenus ex litteris charissimi filii nostri Raymundi comitis Barcinonensium, eorumque Ecclesiæ et populi propositionibus accepimus te, qui scientiæ donum tibi a Patrefamilias, quasi talentum negotiaturo commissum, nequaquam in terra cum servo inutili fodiens, in sollicitudinem pastoralem assumptus, sic, secundum Apostolum, opus implens rectoris, tuum honorificare ministerium et præesse in sollicitudine abbatali studuisti, ut, sicut credimus, vere possis dicere cum propheta: *Super speculam Domini ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus (Isai. xxi, 8)*, ita te fidelem exhibens super pauca ut merearis constitui super multa. Quod dilecti filii canonici Barcinonensis Ecclesiæ provide attendentes, cum bonæ memoriæ eorum episcopo, ab hac luce subtracto, de substitutione pontificis tractatum diutinum habuissent, tandem, operante illo qui facit utraque unum, cleri et populi desideriis concurrentibus, in suum episcopum et pastorem unanimi elegere consensu. Quæ per te cognito, in tuam diffugiens abbatiam, omnium expectationes fefellisti, ita ut Spiritui sancto resistere videaris, et manum ad aratrum ponere recuses. Quare nobis humiliter supplicari fecerunt et instanter, quatenus te, per cujus circumspeditionem sollicitam et sollicitudinem circumspexam multa credunt Ecclesiæ suæ commoda proventura, ad hujusmodi oneris munus apostolica cohortatione suscipiendum compellere dignemur.

B
C
D
Nos igitur, qui ipsos in electione postulatione jam dicta nunc unanimes esse cognovimus et concordem, eandem ipsorum inclinati precibus admittendam, teque a regimine Ruffensis monasterii absolventes, ipsorum electionem duximus approbandam. Ideoque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus vocationem recipiens de te factam, ne divinæ dispositioni resistere videaris, ad præfatam Ecclesiam Barcinonensem accedas, eidem ita sollicite curam studens impendere pastorem et nostram, per tuæ sollicitudinis providentiam temporaliter et spiritualiter augeatur, ut tu sicut de gradu in gradum, ita de virtute in virtutem proficere videaris. Quod si, quod absit! huic nostræ præceptionis paginæ obedientiam impertiri renueris, venerabili fratri nostro Bosono S. R. E. presbytero cardinali, quem in Hispaniæ partibus legatum dirigimus apostolicum, per apostolica scripta præcipientes mandamus, quatenus te, ut Barcinonensis Ecclesiæ præfatæ, ad quam te electum dignoscimus, gubernacula sumas (monitione præmissa, appellatione remota, nullisve litteris veritati et rationi præjudicantibus a sede apostolica impetratis) per censuram ecclesiasticam, donec pareas, cogere non desistat, juxta formam, quam eidem sub mandato nostro dedimus interclusam, capitulo, elero et po-

pulo Barcinonensi mandantes quatenus tibi, sicut a episcopo suo, humiliter intendant, obedientiamque et reverentiam tibi exhibeant, tam debitam quam devotam.

Dat. apud Trans-Tyberim, per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, x Kal. Junii, indictione noua, Incarnationis Dominicæ 1117, pontificatus autem domini Paschalis II anno xvii.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

CDLXX.

Ad Raimundum Barcinonensem marchionem. — Gratulatur ei de victoria in hostes reportata, eumque ac suos sub sua suscipit protectione.

(Anno 1116, Maii 23.)

[MARTENE, *Ampl. Coll.* I, 656.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RAYMUNDO Barcinonensium marchioni Bisuldunensi, et Provinciæ comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotioni tuæ, charissime filii, congratulamur, quod inter curas bellicas, beati potissimum Petri optas munimine confoveri. Hujus devotionis petitionem libenter admittimus, quia te in Dei servitio efficaciter laborare cognoscimus; non parum enim tuæ nobilitati meritam labor ille conciliavit, quo per anni longitudinem in Balearibus insulis desudasti; cui tuo tuorumque consortium glorioso provincitui omnipotens Deus gloriosam de hostibus victoriam conferre dignatus est. Super hoc ad expugnandos Mauros ac Moabitas in Hispaniæ partibus, et Tortosam eorum præsidium obsidendam animi nobilis industriam paras. Eapropter dulcedinis tuæ petitionibus ampliori benignitate accommodamus assensum. Personam siquidem tuam et uxoris tuæ, ac filiorum vestrorum, et honorem vestrum, quæ aut in præsentem nova indictione tenetis, aut in futurum præstante Deo habebitis, per decretum præsentis paginæ, sub triginta morabatorum censu annuo in beati Petri et ejus sedis apostolicæ tutelam suscipimus, præcipientes et stabiliter statuentes, ne cuiquam omnino personæ liceat læsionem vobis vel honori vestro, vel injuriam arrogare præsumat. Si quis autem, quod absit! aut vobis aut honori vestro læsionem vel injuriam inferre tentaverit, apostolicæ sedis patrocinium vobis efficaciter præbeatur, et vobis debite exerceatur.

Datum apud Transtiberim per manum Joannis, S. R. E. cardinalis et bibliothecarii, x Kalendas Junii, indictione ix, (121) Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domini Paschalis II papæ anno xvii.

CDLXXI.

Ad archiepiscopos, episcopos et clerum Angliæ. — Significat se mittere Anselmum S. Sabæ abbatem, legatum in Angliam, ut synodales conventus celebret.

(Anno 1116, Maii 24.)

[WILKINS, *Concil. Brit. et Hibern.*, I, 577.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene

(121) Hic error in indictione, quæ anno Incarnationis 1116 et xvii pontificatus Paschalis papæ secundi, debet esse.

rabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et abbatibus per Angliam, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet vos religiosos prudentesque noverimus, multa tamen inter vos correctione digna fieri non ignoramus; Ecclesia enim Dei non solum fructuosos palmitibus, sed etiam infructuosos exuberat; unde agricolis necesse est ad inutilia reseccanda falcem frequenter apponere. Hæc nimirum cura sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ab ipsis apostolis consuetudinem fecit suos per diversas provincias apoerisarios destinare, qui ad vineæ Dominicæ curam agricolos Domini debeant sollicitius excitare. Eapropter dilectum filium nostrum Anselmum, Sancti Sabæ abbatem, virum utique religiosum ac sapientem, cum præsentibus ad vos litteris destinamus, ut cum fraternitate vestra synodales debeat celebrare conventus, et per Dei gratiam quæ sunt evellenda evellere, et quæ plantanda plantare procuret. Præcipimus ergo ut eum tanquam personæ nostræ vicarium reverenter suscipientes communicatis studiis ad Domini vineam excolendam vivacitate ac sollicitudine debita satagatis. Super beati Petri elemosyna colligenda segnius vos hactenus egisse cognovimus; vestram itaque fraternitatem moneamus et præcipimus ut eam deinceps studiosius, et sine quorumlibet dolo Romanæ Ecclesiæ transmittere debeatis.

Datum apud Transtiberim, ix Kal. Junii.

CDLXXII.

C. Henrico Anglorum regi significat se Anselmo (abbati S. Sabæ) vices apostolicas in Anglia administrandas tribuisse.

(Anno 1116, Maio. — Vide EADMERI *Hist. nov.*, I, 7, p. 91.)

CDLXXIII.

B[ernardo] Toletano et M[auritio] Bracarensi archiepiscopis, atque Al[fonso] Tudensi, Ieronymo Salmanticensi, T. reginæ et baronibus ejus P. Gungalviz, E. Muniz, E. Gusendiz, significat se ecclesiam Lamegensem, Gonsalvo episcopo Colimbriensi adjudicatam, Hugoni viscovo Portugulensi adidixisse.

(Anno 1116, Jun. 18. — Vide RIBETRO in *Dissert. Chronol. sobre a hist. de Portugal*, IV, 1, 157.)

CDLXXIV.

D. Ad episcopos, abbates, priores, clerum, regem et populum Hierosolymitanæ Ecclesiæ. — Significat Arnulfum patriarcham, cui legatus suus officio pontificali interdixisset, a sese restitutum.

(Anno 1116, Jul. 19.)

[ROZIERE, *Cartul. du Saint-Sépulcre*, 41.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus et filiis episcopis suffraganeis, abbatibus, prioribus, clero, regi, principibus et populo Jerosolymitanæ Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro sedandis Ecclesiæ vestræ scandalis, pro discutendis capitulis quibusdam, quæ adversus confratrem nostrum Arnulfum, patriarcham vestrum,

ad audientiam nostram et frequenti fama et bonorum virorum relatione pervenerant, nostræ auctoritatis nuper ad vos nuntium miseramus; ferebatur enim et de inutilibus nuptiis genitus, et mulierum commistione pollutus, et in Ecclesiæ prælationem violentia regis intrusus. Cæterum præter opinionem et expectationem nostram adeo apud vos est aucta turbatio, ut idem patriarcha cum nonnullis fratribus ad nostram coacti sunt præsentiam pervenire. Ili profecto ad nos ex regis, episcoporum, abbatum, priorum et clericorum nominibus vestræ fraternitatis litteras attulerunt, Ecclesiæ necessitates multiplices præferentes, et apostolicæ sedis misericordiam obnixis precibus exorantes ut, quod ab eis super suo antistite factum fuerat, apostolicæ dispensationis gratia firmaretur. Eos itaque penes nos prolixiori tempore detinimus, legati nostri reditum præstolantes, adversus quem idem fratres vehementius querebantur, quod, causa unius addita, prope adversus patriarcham ipsum sententiam, posthabita sedis apostolicæ appellatione, protulerit. Sed cum nec eundem legatum nec certius de eo responsum habere possemus, habito tandem cum fratribus nostris tractatu atque consilio, capitula eadem, quanta potuimus investigatione, discussimus. Venerabiles siquidem fratres Aschetinus, episcopus Bethlehem, Hugo, abbas monasterii de Valle Josaphat, Arnaldus, prior ecclesiæ de Monte Sion, Petrus et Guillelmus, canonici Dominici Sepulcri, tactis sacrosanctis Evangeliiis, in hæc verba juraverunt: « Pro pace et necessitate Ecclesiæ Jerosolymitanæ communi voto et consensu elegimus nobis in patriarcham donum Arnulfum, remota violentia regis. » Ipse etiam confrater noster patriarcha Arnulfus] criminum illorum, quæ adversus eum ferebantur, se omnino immunem, Evangeliiis tactis, asseruit. Porro personæ ipsius utilitas ab initio expeditionis Jerosolymitanæ quanta penes vos fuerit et quanta sit, non solum nos, sed universus pene agnoscit. Duobus igitur capitulis hujusmodi iudicii ordine pertractatis, tertium, quod de ipsius genitura vulgatum est, pro multis et variis personæ utilitatibus, quas dinumerare prolixum est, pro pacæ ac necessitate Jerosolymitanæ Ecclesiæ, quæ in præterito quidem gravis, in futurum longe gravior inminere videbatur, apostolicæ dispensationis provisione duximus tolerandum, scientes ex apostolici dogmatis notitia quoniam *charitas operit multitudinem peccatorum*. Hac nimirum ratione servata, supradictum fratrem pontificali officio, quod ei per legatum interdictum fuerat, restitimus, et eum in episcopum seu patriarcham Jerosolymitanæ Ecclesiæ confirmavimus, et, quod ejus adhuc dignitati deerat, pallii videlicet indumentum ex apostolicæ sedis benignitate concessimus. Nunc ergo eum ad vos cum patriarchicæ dignitatis integritate et gratiæ nostræ plenitudine remittentes, rogamus et præcipimus ut eum, tanquam patrem et magistrum Deique vicarium, affectione debita diligatis et obedientia debita

A vere [aj]mini. Præstet omnipotens Deus ut in conspectu ejus et ipse de vobis et vos de ipso gloriam mereamini! Manifestum autem vobis omnibus esse volumus quod mulieres illæ, de quibus, ut superius significatum est, idem patriarcha infamabatur, altera dicebatur uxor Girardi, altera Sarracena, de qua filium genuerit. Porro a communi voto et consensu electionis in sacramento superius exposito Ebremarus et ejus complices omnino remoti sunt.

Datum Priverni, xiv Kalendas Augusti, indictione ix, incarnationis Dominicæ, anno 1117.

CDLXXV.

Ad Robertum Vizeliacensem abbatem. — *Declarat eum esse in apostolicæ sedis tutela.*

(Anno 1116, Oct. 25.)

[Mansi, *Concil.*, XX, 1050.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ROBERTO Vizeliacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Et divinarum et humanarum legum institutionibus edocemur, et ipsa etiam naturalis ratio nos exhortatur, ut non solum familiares et domesticos, sed universos quoque diligentes nos diligere debeamus. Quia ergo, in Christo filii charissime Roberte abbas, dudum Romanæ Ecclesiæ familiaris ac domesticus comprobaris, et quia in ipso B. Petri alodio constitutus es, præcipua te dilectione complectimur et B. Petri munimine confovemus. Interdicimus enim ut nullus omnino personam tuam vel commissum tibi officium conturbare vel inquietare præsumat: sed quiete permanes, ut libere omnipotenti Deo debitum possis servitium exhibere. Si quis autem contra ista præsumperit, Dei omnipotentis et sedis apostolicæ indignationem se noverit inventurum. Qui vero obediens et observator extiterit, Domini Dei nostri et apostolorum ejus gratiam consequatur.

Datum apud Transtiberim, viii Kalend. Novembris.

CDLXXVI.

Decretum quo adversus abbatem Crassensem abbati Electensi confirmatur monasterium S. Polycarpi.

(Anno 1116, Nov. 25.)

[*Gall. Christ.* VI, Instr. I, p. 107.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RAIMUNDO Electensis monasterii abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Frequens ad apostolicam sedem tua et fratrum vestrorum querela perlata est adversus Crassensis monasterii fratres pro S. Polycarpi ecclesia, quæ cum anno præterito apud S. Ægidium in concilio coram legati nostri præsentia tractaretur, legatus idem terminum utrique parti constituit ad nostram præsentiam veniendi. Statuto ergo tempore fratres cœnobii vestri ad conspectum nostrum et apostolicæ sedis præsentiam pervenerunt; Crassenses autem monachi cum ultra terminum essent diutius expectati, nec venerunt, nec excusationes aliquas

transmiserunt. Tunc a fratribus vestris testium a ablegationem suscepimus jurejurando firmatam, quod reverendæ memoriæ prædecessor noster papa Urbanus Electensis abbatis querela et semel et iterum cognita abbatem ipsum et Electense monasterium præceperit de beati Polycarpi ecclesia revestiri; ac allegatione suscepta Electenses fratres præcipimus de beati Polycarpi ecclesia revestiri, salva nimirum si quæ esset Crassensis monasterii justitia. Mox etiam utrique parti pertractandæ in conspectu nostro justitiæ terminum præsignavimus: adfuerunt tunc cœnobii vestri nuntii opportuna causæ munimina perferentes; porro ex Crassensi monasterio frater unus adfuit nullos testes, nulla munimina representans: cum vero etiam ultra terminum dies plurimos sustinuissemus, præter eum nullus advenit. In tractatu igitur et discussione negotii ex ipsa adversarii relatione patuit supradictam Beati Polycarpi ecclesiam vetustis temporibus ab Electensi monasterio fuisse possessam, nec ecclesiastici veritate judicii, sed potestatum sæcularium violentia ab Electensis monasterii possessione subtractam: exposita sunt in conspectu nostro cœnobii vestri munimina, quibus scripta continebatur Guillelmundi comitis donatio, quam Caroli imperatoris tempore eidem Electensi monasterio de supradicta ecclesia S. Polycarpi fecerat: et item Remundi comitis redditio, sive donatio, quam regnante Francorum rege Philippo ediderat. Sane Crassensis ille frater nudis tantum sermonibus utebatur; illud inter utrumque constabat, quod Ermengarda comitissa beati Polycarpi ecclesiam et Electensi monasterio confirmaverat, et item Crassensi monasterio contradiderat: sic veritate justitiæ patefacta, fratrum nostrorum judicio, supradictam beati Polycarpi ecclesiam vestris fratribus et Electensi cœnobio restituimus et possidendam in perpetuum præsentis paginæ auctoritate firmamus, præcipientes et stabilitate perpetua decernentes ut eadem Beati Polycarpi ecclesia sub tua semper et successorum tuorum Electensium abbatum obedientia vel dispositione permaneat, nec ecclesiasticæ cuilibet aut sæculari personæ facultas sit cellam ipsam cum omnibus appenditiis seu pertinentiis suis ab Electensis monasterii unitate ac possessione subtrahere.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus, firmavi et SS.

Ego Petrus Portuensis episcopus, SS.

Ego Cono Prænestinus episcopus, SS.

Ego Petrus Romanæ Ecclesiæ cardinalis diaconus, huic definitioni interfui et SS.

Ego Petrus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani, SS.

Ego GG. cardinalis diaconus S. Angeli, interfui et subscripsi.

Ego Amiso presbyter cardinalis titulo Equetii, laudavi et SS.

Ego Desiderius presbyter cardinalis tituli S. Prædixedis, laudavi et SS.

Ego GG. presbyter cardinalis tituli Lucinæ, laudavi et SS.

Ego Joannes presbyter cardinalis tituli S. Eusebii, laudavi et SS.

Datum apud trans Tiberim per manum Joannis, S. R. E. C. diaconi ac bibliothecarii, ix Kalend. Decembris, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domni Paschalis secundi papæ anno xviii.

CDLXXVII.

Ad Augustanæ Ecclesiæ clericum. — Episcopum suum de adulterio accusatum a se necdum esse absolutum.

(Anno 1116, Nov. 23.)

[MANSI, Concil., XX, 1009.]

B PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Augustensis ecclesiæ clericis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro querelis quibusdam, quæ super episcopo vestro ad audientiam nostram ante quinquennium pervenerunt, nos ei tunc temporis officium episcopale interdixisse meminimus: quia et a nostro id temporis legato bonæ memoriæ Richardo Albano episcopo, sicut vestris significatur litteris, invitatus et nostra præceptione præmonitus, nequaquam ad statutum terminum ante nos curavit occurrere, aut purgationis debitum exhibere. Ex illo namque tempore nunquam interdicti remissionem nos ei fecisse meminimus.

CDLXXVIII.

Ad Arnoldum archiepiscopum Moguntinum. — Illi causam episcopi Augustani ad audiendum et decidendum committit.

(Anno 1116.)

[MANSI, Concil., XX, 1009.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, ARNOLDO venerabili fratri Moguntino archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Super cætera horrenda et infamia, quæ de persona Augustensis jamdudum ad sedis apostolicæ audientiam perlata sunt, nuper querelam Adalberti Augustensis civis lacrymabili suggestione suscepimus: quam nimirum personis ecclesiasticis et dicere et audire turpe est, sed ex ipsius Adalberti poteris relatione cognoscere. Tibi ergo, ad quem hujusmodi discussio pro metropolitana dignitatis debito attinet, litterarum præsentium præceptione injungimus ut hujusce negotii veritatem, convocatis fratribus, sollicita inquisitione discutias, et quod justitia exegerit decernatis: quod enim a vobis juste et rationabiliter, auctore Deo, statutum fuerit, nos ratum habebimus.

CDLXXIX.

Privilegium ad confirmationem datum omnium bonorum monasterii S. Bartholomæi ad Joannem abbatem.

(Anno 1116, Dec. 2.)

[Anecdota Ughelliana, 390.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI abbati monasterii S. Bartholomæi, quod

in Pennensi patria situm est, ejusque successoribus A regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimen Domino disponente promoti conspiciuntur, ut ipso præstante religionem augere et ejus servis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur, dilecte in Domino filii Joannes abbas, justis petitionibus annuentes, B. Bartholomæi monasterium, cui Deo auctore præsidet, in tutelam et protectionem beati Petri suscipimus, et contra pravorum hominum nequitiam auctoritatis ejus privilegio communitus. Præsentiam itaque decreto statuimus ut quæcunque bona, quascunque possessiones idem monasterium in præsentem decem annorum indictione, concessione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium ubilibet justis modis possidet, vel in futurum auctore Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis visa sunt nominibus exprimenda: castellum Carpinetum, castellum Fara, ecclesiæ S. Vitalis, Sancti Tegrini, S. Nicolai de Viculo; ecclesiæ S. Mariæ in Serane, ecclesiæ S. Mariæ, S. Felicis in Latumano cum pertinentiis suis; ecclesiæ S. Nicolai, et Mariæ, S. Justæ de Castello Deretani; ecclesiæ SS. Joannis et Pauli, S. Sepulchri, S. Angeli; ecclesiæ S. Mariæ Britulensis, S. Herarmi, S. Mariæ in Pisciano, S. Joannis in Balneo, S. Laurentii Unciani, S. Mariæ in Plano, et Mariæ in cellulis, et S. Lucie in ara antiqua. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sepulturas quoque ejusdem monasterii omnino liberas esse decernimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Transtiberim, per manum Joannis S. R. E. diac. cardinalis bibliothecarii, Nonas Decemb. indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domini Paschalis secundi papæ anno xviii.

CDLXXX.

Ad canonicos S. Mariæ in portu Ravennatis. — Ut regulam a Petro canonico exaratam observent.

(Anno 1116, Dec. 21.)

[RUBEI, *Hist. Ravenn.*, p. 321.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis apud ecclesiam S. Mariæ in portu Ravennatis exarchatus regulariter commorantibus salutem et apostolicam benedictionem.

Hanc institutionis canonicæ regulam, tam ore sanctorum Patrum auctoritate conceptam, quam et religiosorum virorum exemplis et morum honestate compositam nobis perspectam, Deo auctore suscipimus, et auctoritate sedis apostolicæ confirmantes, vobis per Dei gratiam efficaciter observandam injungimus, ut quorum sequi vestigia devovistis in terris, eorum obtinere consortium possitis in cælis.

Datum Transtiberim, Kalend. Januarii, indictione decima.

Hujusmodi pontificiis litteris hi cardinales subscribere: Crescentius Sabinus, Petrus Portuensis, Cono Prænestinus, Vitalis Albanus, episcopi; Bonifacius tituli S. Marci, Deusdedit S. Laurentii, Desiderius S. Praxedis, Wido S. Balbinæ, presbyteri; Petrus SS. Cosmæ et Damiani, Petrus S. Adriani, Rosemarinus S. Georgii ad Velum aureum; comes S. Mariæ in Aquiro, Gregorius S. Angeli, Joannes S. Lucie, diaconi.

CDLXXXI.

Privilegium pro ecclesia B. Mariæ in Portu.

(Anno 1116, Dec. 22.)

[FANTUZZI, *Monumenti Ravennati*, Venezia 1801, 4°, IV, 237.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO priori ecclesiæ B. Mariæ in Portu ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimen, Domino disponente, promoti conspiciuntur, ut ipso præstante religionem augere et ejus servis tuitionem debeamus impendere. Quapropter petitionibus tuis, charissime in Christo filii Petre prior, paternæ benignitatis accommodamus assensum, ut loci vestri quies per Dei gratiam tranquilla et tuta persistat. Si qua ex hinc prædia ad jus nostræ sanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinentia loco vestro a colonis quibusque data sunt, et cætera quæ in præsentem decem annorum indictione possidere noscimini, vobis vestrisque successoribus in eadem regularis vitæ observantia promoventibus per decretum præsentis paginam concedimus atque firmamus. Sepulturam quoque loci vestri omnino liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Ordinationes clericorum a quo malueritis catholico episcopo suscipere loci vestri fratribus permittimus, vel cum episcopum non habet Ravennatis Ecclesia, vel quem habuerit constaret non esse catholicum. Porro laicorum de quibuslibet pe-

rochiis susceptiones ad disciplinæ videlicet regularis A
conversionem, nisi forte legalibus conditionibus
teneantur obnoxii, a nullo vobis episcopo permitti-
mus obsisti, videlicet clericorum tonsionem, qui
regulariter loco vestro vivere per professionem deli-
beraverint. Sane fructuum vestrorum decimas quos
ubilibet vestris sumptibus laboribusque colligitis,
præter episcopum vel episcopalium ministrorum
contradictionem, vobis concedimus obtinendas. Si
quis igitur, decreti hujus tenore cognito, temere,
quod absit! contraire tentaverit, honoris et officii
periculum patiat, aut excommunicationis ultimæ
plectatur; nisi per ..... suam digna satisfactione
correxerit.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Ego Petrus Portuensis episcopus SS.

Ego Cono Prænestinus episcopus SS.

Ego Bonifacius card. S. Marci SS.

Ego Joannes cardin. S. Cæcilie SS.

Ego Desiderius cardin. S. Praxedis SS.

Ego Deusdedit card. S. Laurentii in Damaso SS.

Ego Petrus card. diac. SS. Cosmæ et Damiani SS.

Ego Bonsemanus card. diac. S. Georgii SS.

Ego Comes card. diac. S. M. in Aquiro SS.

Ego Petrus cardin. diac. S. Adriani SS.

Ego Gregorius card. diac. S. Angeli SS.

Ego Joannes diac. card. S. Lucie SS.

Datum apud Transtiberim per manum Joannis,
sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi card. ac biblio-
thecarii, xi Kal. Januarii, indictione x, Incarnat.
Dominicæ anno 1116, pontificatus autem domni
Paschalis II papæ anno 18.

CDLXXXII.

• *Ecclesiam S. Pancratii Backnangensem rogatu
Hermannii marchionis tuendam suscipit et ejus
possessiones confirmat, ea lege ut aureus, unus
quotannis Lateranensi palatio persolvatur.*

(Anno 1116. — Vide in Wirtember. *Urkundenb.*
Stuttgart, 1849, I, 343.)

CDLXXXIII.

Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensis

(Anno 1116? Oct. 8.)

[*Collection des Cartulaires*, III, 251.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
cto filio LAMBERTO, abbati monasterii Sancti Bertini, D
salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ religionis prospectu statuta sunt, firma de-
bent perpetuitate servari. Illud itaque religionis ac
disciplinæ, quod a Cluniacensi cœnobio suscepistis,
perpetua volumus apud vos observantia custodiri.
Porro quod de monasterii vestri libertate in Latera-
nensi palatio a fratribus nostris episcopis et cardina-
libus, coram nobis, judicatum et privilegio nostro
confirmatum est, repetita sanctione firmamus; et ita
ratum ac inconvulsum servari apostolicæ auctorita-
tis dispositione statuimus, ut nemini deinceps in
perpetuum liceat illud infringere, nemini liceat ausu
temerario retractare.

Data Viterbii, octavo Idus Octobris.

CDLXXXIV.

Ad fratres S. Frigidian.

(Anno 1116? Oct. 15.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 586.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis A. priori S. Frigidiani et ejus fratribus, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

« Multæ tribulationes justorum, et de his omnibus
liberabit eos Dominus: » multis modis nos inimicus
aggreditur, et pluribus divina misericordia consola-
tur. Unde, filii in Christo charissimi, si persecutores
omnes insurgant, ne miremini; sed ad verum et
summum refugium currite ipsius misericordiam
postulantes, omnem in eo spem vestram et fiduciam
statuentes. Potens est enim liberare vos, nec tentari
vos super potentiam patietur. Nos quoque libenter
vobis, sicut filiis in Christo charissimis, si quid pos-
sumus solatium conferemus. Sacrilego et raptori
ecclesiarum et pauperum oppressori, et quæ potest
pessima operanti, quomodo servus Dei communica-
andum sit non videmus. Quomodo enim quem Do-
minus abjicit servus suscipiet? Ecce Psalmista dicit:
« Nonne quos oderit Dominus, oderam illos? » Non
videtur Ecclesiæ filiis cum illis habenda communio,
quod Dei nostri iudicio propter iniquitates suas de
matris Ecclesiæ gremio expelluntur? Qui cum Do-
mino non est, contra Dominum est. Unde si cum
Domino esse volumus, cum eo non esse qui est
C contra Dominum oportet.

Datum trans Tiberim, xviii Kal. Novemb.

CDLXXXV.

Ad monachos Sancti Ægidi.

(Intra annum 1100-1117.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1070.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis monasterii Sancti Ægidi monachis, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

Monachorum status a sæculo omnino divisus est
ut cohæreat Deo. Aliis enim licet et Deo servire et
sæculum non relinquere. Monachis autem nec cor-
pora licet nec voluntatem habere in propria pote-
state, ut in eis illud Dominicum impleatur: *Non veni
facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me*
(Joan. vi, 38). Unde dilectionem vestram litteris
præsentibus commonemus ut omni nisu omnique
studio divinæ dilectioni vos arctius astringatis, et
postpositis vanitatibus sæculi, pleno mentis affectu
Dei semper faciem inquiretis. Propter quod oppor-
tunum vobis est ut, sicut a prioribus vestris disposi-
tum est, Cluniacensis ordinis distractionem effica-
cius teneatis; nec si aliter feceritis, et hominum
detractionibus pateatis, et apostolicæ sedis indi-
gnationem gravius incurratis. Cluniacensis enim
monasterii ordo multis locis per Dei gratiam reli-
gionis amplioris lumen infudit.

Data Beneventi, iii Kal. Julii.

CDLXXXVI.

Ad Hermannum Augustensem episcopum.

(Intra an. 1101-1117.)

[Edidit Philipp. JAFFÉ, *Regesta pontif. Rom.*, p. 515, (ex Schedis Pertzii.)]

H[ERMANN] Augustensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Latoris præsentium causa penes nos diligentius indagata est. Frater etiam noster, H. venerabilis abbas eandem causam in ipsa vestræ ecclesiæ congregatione cum religiosis monachis ac prudentibus viris se diligenter examinasse suggestit. Itaque cum ex ipsius clerici confessione tum ex supradicti abbatis suggestione cognovimus, quia idem clericus, cum inter languorem jam sensu destitutus desperaretur, neque sponte neque scienter monachico habitu est indutus, sed mox in se reversus ipsum habitum adversatus est, et a prædecessore tuo atque a congregatione Augustensis ecclesiæ literis repetitus, beneficium et præbendam ejusdem recepit ecclesiæ. Cum igitur ita se causæ hujus series habeat, tam fratribus nostris quam nobis visum est, eum dem clericum nullo propter hæc justitiæ debito compellendum, ut in monasterium revertatur. Tua itaque fraternitas non eum ulterius inquietet. Nuntios quidem tuos post hujus adventum quinque dierum induciis sustinimus, sed cum nullus ad nos veniret, hunc in pace dimisimus.

Dat. III Id. Martii.

CDLXXXVII.

Privilegium pro canonicis S. Fidelis.

(Anno 1117, Jan. 1.)

[TATTI, *Annali della città di Como*, II, 266.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Cumano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet in ecclesiarum dispositione concessam tibi noveris potestatem, debes tamen sollicitè providere ut hac utaris in ædificationem et non in destructionem. Sicut ergo aliis præcipimus, ita et præsentibus rogantes præcipimus, ut clericis S. Fidelis nullas injurias, nulla gravamina inferas, nec in eorum Ecclesiam clericos præter ipsorum voluntatem intrudas. Si qui vero intrusi sunt, debita justitia coerceantur, nec ulterius eos impediri permittas; quin secundum suam prudentiam clericos ad conventum suæ congregationis admittant.

Datum Transiberim, Kal. Januarii.

CDLXXXVIII.

Monasterii Miciacensis possessiones confirmat.

(Anno 1117, Mart. 12. — Vide *Annales Bened.*, VI, 2.)

CDLXXXIX.

Ad episcopos et regem Angliæ. — De dignitate Ecclesiæ Cantuariensis.

(Anno 1117, Mart. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1011.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene-

abilibus fratribus Angliæ episcopis, et charissimo filio HENRICO illustri regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniente ad nos charissimo ac reverendissimo fratre nostro Radulfo archiepiscopo, vestram ad nos missam legationem per venerabilem episcopum Herebertum Norwicensem cognovimus. Et quidem gravibus infirmitatum molestiis impediti iidem fratres et coepiscopi, pervenire ad nostram præsentiam minime valuerunt. Sed nuntiorum honestis venerabilibusque personis pervenientibus, eorum scripta suscepimus: in quibus et ipsorum postulationes et vestræ legationis vota perspeximus. Id enim optabatur, id poscebatur, ne Ecclesia Cantuariensis temporibus nostris sua dignitate privetur: ne nos eandem dignitatem minuamus, aut minui sinamus: qua videlicet potita est, ex quo a B. Gregorio per B. Augustinum fundata est. Præter hæc litterarum indicia, legati qui ad nos missi sunt, ut sapientes ac strenui viri, assertiones suas prudenter, instanter et efficaciter exsecuti sunt. Nos profecto et legatorum personas, et assertiones, et vestrum omnium legationes, tanquam charissimorum fratrum, benigne hilariterque suscepimus: quod vobis in Domino propter Dominum placere optamus. Vestræ ergo dilectioni notum facere volumus, quod Cantuariensis ecclesiæ dignitatem nec imminuimus, nec imminuere desideramus. Beatum namque Gregorium apostolicæ sedis pontificem, tanquam præcipuum Christi Domini membrum, tanquam Christiani populi pastorem et doctorem, et

C tanquam salutis æternæ ministrum, in omnibus veneramur: et rata esse cupimus, quæ ab ejus institutionibus processerunt. Illam ergo dignitatem, quam ab eo per B. Augustinum Cantuariensis suscepit ecclesia, et quam sanctæ memoriæ frater noster Anselmus jure ac possessione legitima tenuisse cognoscitur, nos profecto nullatenus imminuimus: sed in eodem statu esse Cantuariensem ecclesiam volumus, ut authentica ejus privilegia, juxta canonum sanctiones, nullis perturbationibus violentur.

Data Beneventi, nono Kalendas Aprilis.

CDXC.

Ad canonicos Augustanæ Ecclesiæ. — De causa episcopi sui.

(Anno 1117, April. 1.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1009.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis D. decano, et cæteris Augustensis ecclesiæ canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Diu est quod frater noster Herimannus episcopus vester de tribus apud nos fuit capitulis impetitus, de pravo videlicet electionis et consecrationis accessu, de conversatione perversa, et de rerum ecclesiasticarum distractione. Pro quibus, ipso ab episcopali officio suspensio, terminus constitutus est, quo pars utraque ante nostram deberet præsentiam convenire. Infra quem nimirum terminum contrater ve-

ster et concanonicus Conradus ad nos venit : et, sicut ipse asserit, a nobis accepit, quod episcopus liber esset, nisi illi constituto termino convenirent. Cum itaque nuper ante nos, et de quibusdam aliis gravibus idem diffamaretur episcopus, cum his ad memoriam nostram etiam illa præterita redierunt. Unde opportunum duximus causam ipsius, ne diutius Ecclesiæ detrimentum afferat, terminare. Sed quoniam propter difficultates itinerum, et personæ infirmitatem, nostro nequit se offerre conspectui, confratri nostro Widoni Curiensi episcopo negotium istud providimus injungendum. Præcipimus ergo ut ipse causam omnem diligentius audiat. Et si episcopus vester de rerum ecclesiasticarum, et de perversæ conversationis vita emendationem fecerit, et de aliis quæ objecta sunt, tertia episcoporum, vel quinta presbyterorum manu se purgaverit, restitutionem interdicti sibi officii consequatur.

Datum Beneventi, Kalendis Aprilis.

CDXCI.

Albino abbati et canonicis S. Mariæ de Bosco (de Rota) capellam B. Nicolai Credonensem asserit.

(Anno 1117, April. 4.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., III, 18.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ALBINO abbati et canonicis Sanctæ Mariæ de Bosco, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia vos ad videndum Deum vacare cognovimus, nos juxta petitionem vestram quieti vestræ benignius providemus. Eapropter capellam illam beati Nicolai, quam in castello Credonis per manum Rainaldi Andegavensis episcopi suscepistis, nos vobis per decreti præsentis paginam confirmamus, quam videlicet idem Rainaldus episcopus de Hugonis Credonensis potestate receperat. Sicut ergo ab eo vobis concessa et tradita est, ita vobis in perpetuum quietam et integram cum omnibus appenditiis suis manere censemus. Salvo nimirum censu annuo solidorum decem, qui matrici ecclesiæ Beati Mauriti persolvendi sunt. Universa enim prædia et dona quæ supradicti Hugonis avus Rainaldus eidem capellæ de suo jure obtulit et scripti assertionem contradidit, quæque ab ipsius Rainaldi filio Maurilio collata sunt, quietam vobis et integra in perpetuum manere sancimus.

Data Beneventi, II Non. Aprilis, indictione decima.

CDXCII.

Privilegium pro abbacia Fontebaldensi.

(Anno 1117, April. 5.)

[PAVILLON, *Vie de Robert d'Arbrissel*, Preuves, p. 623.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, religiosi ancillis Dei sanctimonialibus S. Mariæ Fontebaldensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Beatæ memoriæ Petrus Pictaviensis episcopus qualiter domnum Robertum de Arbrissel religioso viro vestri monasterii fundatori, Tucianensem locum commiserit, et in possessionem vestri mona-

sterii dedit, ex ipsius scriptis evidenter agnovimus. Cum enim Nantolienses monachi locum illum calumniarentur occasione cujusdam ecclesiæ cujus fundamenta inibi apparebant, ipse cum clericis suis et Fulcardo Frenicardi, de cujus jure locus ipse fuerat, ad Nantoliense monasterium accessit, de prava calumnia, cum abbate et monachis ejusdem loci in communi capitulo concordiam fecit. Fulcardus siquidem Frenicardi dedit pro hac concordia Nantoliensibus monachis quatuor annonæ sextarios in decima S. Meedardi de Vertolio qui annis singulis redderentur. Abbas itaque Nantoliensis nomine Gualterius in capitulo Nantoliensis Ecclesiæ, ipso episcopo clericisque præsentibus, assensu monachorum suorum, calumniam illam penitus absolvit atque dimisit, et ecclesiam Tucionensis loci, ipsumque locum ex integro supradicto domno Roberto et congregationi vestræ, et viris ei ministrantibus gerendam, ac perpetuo possidendam renuntiavit. Nos ergo supradicti episcopi concessionem tam rationabiliter factam, ratam duximus, et præsentis paginæ auctoritate firmamus. Statuentes et omnino interdicentes, ne aut Burdegalensi archiepiscopo, aut Nantoliensi abbati, aut cuique Ecclesiæ sæcularive personæ, liceat ipsum a monasterii vestri possessione et unitate subtrahere. Si quis autem temerarie contraire tentaverit, canonicæ ultionis auctoritate plectatur.

Datum Beneventi Nonas Aprilis, indict. x.

CDXCIII.

Ad Henricum regem Angliæ. — In causa Turstani Eboracensis archiepiscopi absque judicio e sua Ecclesia ejecti.

(Anno 1117, April. 5.)

[MANSI, *Concil.* XX, 1012.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO illustri regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Nos, auctore Deo, de probitate tua, non tantum bona, sed meliora confidimus. Idcirco monemus excellentiam tuam, ut divinæ gratiæ memor semper existas, qui tibi et regni pacem et justitiæ notitiam tribuit. Honorem igitur Dei et ecclesiarum ejus in regno tuo diligenter observa, et justitiam efficaciter exsequere : quia per honorem Dei, tuus profecto augetur. Audivimus electum Eboracensem, virum sapientem et strenuum, sine judicio ab Eboracensi ecclesia sequestratum : quod nimirum divinæ justitiæ et sanctorum Patrum institutionibus adversatur. Nos quidem neque Cantuariensem ecclesiam minui, neque Eboracensem volumus præjudicium pati : sed eam constitutionem, quæ a B. Gregorio Anglicæ gentis apostolo inter easdem ecclesias constituta est, firmam censemus illibatamque servari. Idem ergo electus, ut justitia exigit, ad suam ecclesiam omnimodis revocetur. Si quid autem quæstionis inter easdem ecclesias nascitur, præsentibus utriusque partibus in nostra præsentia pertractetur.

CDXCIV.

Ad Radulphum Cantuariensem episcopum, super primatu Ecclesiæ Eboracensis.

(Anno 1117.)

[*Monastic. Anglic.*, III, 143.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri RANULPHO Cantuariensis Ecclesiæ archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto amplius de tuæ dilectionis sinceritate confidimus, tanto amplius admiramur quod ea videaris exigere, quæ Romanæ solum competere videntur Ecclesiæ. Nosti enim, frater charissime, beati Gregorii ad Augustinum verba; ita in ejus epistola de Eborum episcopo esse disposita, post obitum tuum episcopis quos ordinaverit, præsit, ut Londoniensis episcopi nullo modo ditioni subiaceat. Si vero inter Londoniæ et Eboracæ civitatis episcopos in posterum ista honoris distinctio, ut ipse prior habeatur qui prior fuerit ordinatus: quo igitur modo, qua ratione, ab electo Eboracensis Ecclesiæ professionem exigit? et propter hoc ei manum imponere detractas, cum secundum præscriptam beati Gregorii constitutionem nullo modo ditioni tuæ debet subjacere: præcipimus igitur ut pro vestrarum Ecclesiarum consuetudine eum debeas, secundum sanctorum scita canonum, consecrare, omni subjectionis exactione deposita; alioquin nos eum juxta communem Ecclesiarum morem ab Eboracensi Ecclesiæ suffraganeis præcipimus consecrari. Et si cum prioris locum obtineat, nec Ecclesiæ tuæ suffraganeus est, nec tibi obedientiam debet.

CDXCV.

Confirmato privilegii regis Ludovici pro Ecclesia Carnotensi.

(Anno 1117, April. 13.)

[*Collection des Cartulaires*, II, 270.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GAUFrido, Carnotensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ a sæcularibus principibus juste et legaliter statuuntur, dignum est ut nostri quoque favoris assertionem firmentur. Illam igitur sanctionem illustris filii nostri Ludovici, Francorum regis, quam pro Carnotensis Ecclesiæ quiete sancivit, nos præsentis decreti auctoritate firmamus. Cujus videlicet sanctionis verba sic se habent nominatim: Propter reverentiam beatæ Mariæ et beati Petri apostoli, in prædiis Carnotensis Ecclesiæ, tam episcopalibus quam canonicalibus, et prædiis monasterii Beati Petri apostoli, quæ videlicet a Puteacensibus dominis diu oppressa fuerant, prætaxatas oppressiones funditus abolemus, ut neque sub nomine nostræ regni majestatis, neque sub nomine alicujus alterius potestatis, aliqua angariæ vel violentiæ inferantur; nullæ exactiones, nulla gravamina ingerantur; sed omnis eorumdem utilitas usibus eorum tantum proficiat, pro quorum sustentatione sacratis locis prædicta prædia, fidelium collatione, sunt concessa et prædecessorum nostrorum astipulatione confisicata.

A Hanc igitur supradicti regis justam et legitimam sanctionem ita ratam, per succedentia tempora, et illibatam servari censemus, ut, si quis eam, præsumptione temeraria, violaverit, tanquam sacrilegus, usque ad satisfactionem, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

Datum Beneventi, Idibus Aprilis, indictione decima.

CDXCVI.

Antonio præposito S. Petri ad oratorium de Capistrano, presbytero cardinali, privilegia tribuit.

(Fragmentum. Anno 1117, April. 20.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IX, 506.]

..... Tibi ergo, dilecte in Christo fili Antoni præposite, quem præstante Deo in nostra sancta Romana Ecclesia presbyterum cardinalem consecravimus, tuisque successoribus.....

Datum Beneventi per manum Joannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xii Kal. Maii, indict. x, Incarnatione Domin. 1117, pontificat. an. xviii.

CDXCVII.

Ad regem Danorum.

(Anno 1117, April. 23.)

[Ex Reg. Paschalis II, lib. xviii, cap. 21. — E cod. Vatic. Ottobon. n. 3057 eruit W. Giesebrecht; edidit Philippus JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, 515.]
Danorum regi.

Legimus in apostolo Paulo: *Non est potestas nisi a Deo.* Tunc vero recte potestas agitur, cum ad Deum respicitur, a quo datur. Tu ergo, fili, ad Deum semper intendas, ut sicut a Deo potestatem accepisti, ita ei placere semper per ejus gratiam valeas, ecclesias et sacerdotes Domini gratanter et humiliter venereris, pupillis et viduis opem tuæ protectionis impendas. Justitiam efficaciter exerceas et justitiæ repugnantes tua comprimis potestate. Nec a quibuslibet iniquis ecclesiarum bona diripi patiaris, quia sacrilegii crimen est, et eorum culpa te respicit. Nec enim debent aliquorum violentia diripi, quæ pro multorum sunt concessa salute. In his et aliis nequitiiis coercendis regni tui debes pontificibus adiutor et cooperatores existere. Tunc enim bene mundus regitur, cum sacerdotali auctoritati potestas regia comitatur, sacerdotes enim in Christi Ecclesia D oculi sunt. Quos sequi concedet populum, quia et virtute Domini corpus ejus illuminatur. Ipsi profecto convenit veritatem Domini nuntiare, ut sponsam Domini castam illibatamque custodiant. Unde scire te volumus quia de presbyterorum et diaconorum castitate et illi et nos verbum mutare non possumus. Dominica namque sententia est: *Sint lumbi vestri præcincti et lucernæ ardentes in manibus vestris.* ut casti simus corpore et luceamus operum claritate. Si qui autem veritati resistere molliuntur, et sacerdotali ministerio commonendi et regia sunt potentia coercendi. Tuæ igitur potestati confratres nostros Lundensem metropolitanum et alios regni Danorum episcopos commendamus, ut eis et obedientiam reverenter exhibeas et adiutorium efficaci-

ter subministres, ut et temporalem gloriam pacifice per Dei gratiam obtinere et ad æternam salutem mereamini feliciter pervenire.

Datum Benev., viii Kal. Maii.

CDXCVIII.

At. Fridericum archiepiscopum Coloniensem. — Approbat excommunicationem regis ab eo factam, et ut Romæ Ecclesiæ subveniat, hortatur.

(Anno 1117.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1084.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri F. Coloniensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Significavit nobis fraternitas vestra, pro sacrilegiis, pro rapinis, pro incendiis, et pro iniquitatibus aliis in regem vos excommunicationis sententiam dictavisse. Nos illud Doctoris gentium capitulum attendentes, ubi inter cætera legitur: *Si quis frater nominatur fornicator aut rapax, cum hujusmodi nec cibum sumere (I Cor. v).* Item aliud beati Joannis apostoli expavescentes, in quo de similibus continetur quod qui ei ave dixerit, communicat operibus ejus malignis. Illud etiam Nicæni concilii considerantes ut qui ab alio excommunicatur, ab alio non recipiatur; ut et vos ita faciatis, hortantes omnino ab ejusdem regis nos communionem subtraximus. Ipse autem, sive propter hoc, sive propter aliud ignoramus, Romam venit, seditionem in populo concitavit, excommunicatos ab Ecclesia in communionem suscepit, beati Petri fideles impugnavit, et impugnare non desinit, patrimonium beati Petri, quæ potuit occupavit, alia devastationi exposuit. De quibus videlicet ab antecessoribus nostris, domino Joanne papa in concilio quadraginta episcoporum, et ab aliis nonnullis per longa jam tempora excommunicatio facta est. Ad apostolorum limina, et ad nostram præsentiam venientes positus in viam custodibus capiuntur, bonis suis exspoliantur, nec liberum habere transitum permittuntur. Pro quibus in nos et in beatum Petrum agere ista debuerit nos nescimus. Hæc itaque dilectioni vestræ cognita facientes pro matre vestra Romana Ecclesia vos monemus, ad ejus auxilium vos tanquam fratres et filios in Christo charissimos invitamus. Turpissimum enim filiis est matrem in eorum oculis fatigari, nec auxilium ferre cum possint. Vestræ igitur matri succurrite, ejusque opportunitatibus cum Dei adjutorio subvenire procurate. Nos enim quod a vobis de illo factum est, et tenuimus, et Domino præstante tenebimus.

GDXCIX.

Privilegium pro ecclesiis S. Petri de Nurki, S. Nicolai de Nugubii, et S. Helix de Setin.

(Anno 1117, April. 20.)

[GATTULA, *Hist. Casin.*, 425.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, illustri viro GUNNARIO domnicello, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionem tuam spectavimus, quia S. Petri de Nurki, S. Nicolai de Nugubii, et S. Helix de Setin ecclesias, quas infra Turritanam et Empuritanam parochias in tuo videlicet patrimonio construxisti, apostolicæ sedis postulas patrocinio communiri. Et nos ergo tuis postulationibus annuentes, statuimus ut nulli omnino hominum liceat ecclesias ipsas temere perturbare, aut earum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia, quæ illis a te aut jam collata sunt, aut in futurum largiente Deo vel a te, vel ab aliis fidelibus viris, dari, offerri, vel aliis justis modis acquiri contigerit, quieti semper et integra conserventur clericorum illic servientium usibus profutura, salva canonica confratrum et coepiscoporum nostrorum reverentia. Si quis igitur in futurum iudex, domnicellus, curator aut quilibet ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Quicumque vero ecclesias ipsas et in eis Domino servientes fovere suisque rebus honorare curaverit, omnipotentis Dei et apostolorum ejus gratiam, et peccatorum suorum indulgentiam consequatur. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus SS.

Datum Anagninæ per manum Crisogoni, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, agentis vices domni Joannis cancellarii, xiiii Kalend. Septembris, indictione decima, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo tertio decimo (1122), pontificatus domni Paschalis secundi papæ anno xiv.

D.

Monasterii Sublacensis possessiones quasdam confirmat.

(Anno 1117.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 151.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio JOANNI Sublacensi abbati, ejusque successoribus regulariter instituendis et in beati Petri fidelitate mansuris in perpetuum.

Cum universis sanctæ Romanæ Ecclesiæ filiis ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis tamen locis, atque personis, quæ specialius ac familiarius eidem Romanæ adherent Ecclesiæ propensiori nos convenit dilectionis studio impendere, et eorum quieti attentius, auxiliante Domino, providere. Beati siquidem Benedicti Sublacense monasterium, cui Deo auctore, dilecte in Christo Joannes abbas, præsidere cognosceris, cum pro ipsius beatissimi Patris nostri Benedicti reverentia, tum pro religiosorum fratrum constantia multis olim fidelium oblationibus auctum, multisque possessionibus fuisse cognoscitur dilatatum. Cum autem diutius et in spiritualibus et in tempo-

(122) Legendum esse an. 1117 patet ex indict. x et pontificatus anno xviii. JAFFÉ.

ralibus clarisset, deficiente tandem timentium A ab eadem insula pellerentur, et in ea Dei Ecclesiæ Deum potentia, et tyrannorum violentia concre- restituerentur. Unde, sicut in tuis litteris sugges- scente, locus idem vehementer oppressus, et posses- sionibus suis admodum imminutus est, quod felices memoriæ prædecessor noster, papa Gregorius, gra- vius ferens, diebus suis ad ejusdem restaurationem monasterii laboravit. Nos quoque, ipsius vestigiis insistentes, ad hoc ipsum operam dedimus, et di- vina favente clementia, nonnulla eorum quæ ab- lata fuerant in territorio Campanino recuperavimus, et monasterio eidem reddidimus, quorum confirma- tionem a sede apostolica dilectio tua, propter præ- vorum nequitiam, postulavit. Et nos ergo postula- tionem tuæ, filii in Christo charissime, annuentes, ea tibi tuisque successoribus, et per nos supradicto monasterio Beati Benedicti, præsentis privilegii pa- gina confirmamus. Videlicet Afilem et Pontiam, cum ecclesiis, fundis, casalibus, silvis et pertinen- tiis earum, sicut in Benedicti, nobilis memoriæ, du- cis et consulis oblatione, et in prædecessorum no- strorum Benedicti VI et Joannis X Romanorum pontificum muniminibus continetur. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum facultas sit a mo- nasterii possessione illa subtrahere, minuere, vel temerariis vexationibus perturbare, sed omnia, sic- ut superius prænotata sunt, eidem loco quieti sem- per et integra conserventur, fratrum ibidem sub beati Benedicti regula Domino militantium, usibus profutura; si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis pa- ginam sciens, contra eam temere venire tentave- rit, secundo tertiove commonita, si non satisfac- tione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio exis- tere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacra- tissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redempto- ris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem præfato monasterio justa servantibus sit pax Do- mini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Anagninæ per manus Chrysogoni sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, agentis vices D domni Joannis cancellarii, ix Kalend.....

DI.

Ad Rogerium comitem Siciliae.

(Anno 1117, Oct. 4.)

[Ex Reg. Paschalis II, lib. XVIII, cap. 3. — E cod. Vatic. Ottobon. n. 3057 eruit W. Giesebrecht; edidit Philippus JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, 516.]

ROGERIO comiti Siciliae.

Ante Sarracenorum invasionem Siciliae insula Romanæ Ecclesiæ adeo familiaris fuit, ut semper in ea Romani pontifices et patrimoniorum suorum curatores et suæ vicis repræsentatores habuerint. Patri autem tuo divina gratia prærogativam contu- lit, ut suo et suorum labore et sanguine Sarraceni,

PATROL. CLXIII.

ab eadem insula pellerentur, et in ea Dei Ecclesiæ restituerentur. Unde, sicut in tuis litteris sugges- sisti, antecessor meus patri tuo legati vicem gra- tuita benignitate concessit. Nos quoque tibi post ipsum ejus successorî concessimus, ea videlicet rati- one, ut si quando illuc ex latere nostro legatus dirigitur, quem profecto vicarium intelligimus, quæ ab eo gerenda sunt, per tuam industriam effectui mancipentur. Sic enim in Ecclesia sæculares po- testates dispositas legimus, ut quod ecclesiastica humilitas minus valet, sæcularis potestas suæ for- midinis rigore perficiat. Nam personarum ecclesia- sticarum seu dignitatum judicia nusquam legimus laicis vel religiosis fuisse commissa. Porro episco- porum vocaciones ad synodum quas unquam sibi B legatus aut vicarius usurpavit? quod aliquando sin- gularibus, aliquando pluralibus litteris per quoslibet solet nuntios fieri. Cognosce, filii charissime, mo- dum tuum et datam tibi a Domino potestatem, noli contra Dominicam erigere potestatem. Sic enim a Domino Romanæ Ecclesiæ potestas concessa est, ut ab hominibus auferri non possit. Disce in comitatu tuo honorum imperatorum exempla, ut Ecclesias non impugnare studeas, sed juvare; non judicare aut opprimere episcopos, sed tanquam Dei vicarios venerari. Quæ a patre tuo nobilis memoriæ R[ogero] comite Ecclesiæ data sunt, per te nullatenus minuantur, sed potius augeantur. Noli Deum præ- cedere, sed sequaris, quia eo duce non offendes, sed vitæ lumen habebis. Hæc tibi tanquam filio C charissimo præcipio, hæc moneo; si, ut spondes, obedieris et obtemperaveris, tuam profecto salutem obtemperabis. Omnipotens Dominus suo te bene- placito dirigat, conservet atque custodiat.

Dat. Anagninæ Kal. Octobris.

DII.

Ad Gerardum episcopum Engolismensem. — Afflic- tum consolatur. Interdictum abbati Rotonensi il- latum confirmat.

(Anno 1117, Nov. 30.)

[MABILL. *Annal. Bened.*, VI, 634.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, vene- rabili fratri GERARDO Engolismensi episcopo, apo- stolicæ sedis vicario, et fratribus qui cum eo sunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati vestræ compatitur nostræ dilectionis affectus, pro eo quod vos angustiari angustiis ple- risque cognovimus. Cæterum et nos non minora tribulationum pondera ferimus, pro quibus fraterni- tatem vestram rogamus, ut ad omnipotentem Deum preces et gemitus effundatis, et id ipsum per univer- sas parochias vestras fieri præcipiatis, quatenus omnipotens Deus multiplici miseratione Ecclesiam suam respiciat, et persecutionum æstus cessare præcipiat. Interdicti sententiam quam super Roto- nensem abbatem protulistis et ejus abbatiam, nos ratam ducimus, donec vestro judicio satisfaciat, Comitem vero nostris litteris commonemus, ne as- sensum suum illius pertinaciæ præbeat, quin etiam

14

vobis eum obedire compellat. Quod si aliter fecerit, si quid vos in eum communi consilio austerius decreveritis, nos favoris nostri assensione firmamus. Data Trevanæ, 11 Kal. Decembris.

DIII.

Conanum Britannorum comitem hortatur ut cogat monachos Rotonenses ut Bellam insulam monachis Kemperelegiensibus restituant.

(Anno 1117, Nov. 30.)

[MAB. ubi supra.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio CONANO illustri Britannorum comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Nosse debes, fili charissime, quia non est potestas nisi a Deo. Per ipsum igitur potestate accepta, noli adversus eum cervicem cordis erigere, nec ejus Ecclesiam impugnare, sed potius ejus omnipotentiam cogita, et humiliter Ecclesiæ præcepta custodi, ut qui magna suscepisti, merearis majora suscipere. Rotonensem abbatem audivimus, contempta vicarii nostri Engolismensis episcopi reverentia, per violentiam tuæ potestatis Bellam insulam invasisse, et Kemperelegienses inde monachos expulisse. Quam ob causam cum judicio vicarii obedire contemneret, per eum est ab abbatis et sacerdotis officio interdictus, et abbatia tota officiis privata divinis. Verumenimvero interdictum ipsum pertinaci præsumptione contemnit. Tuam itaque indelem commonemus, et tanquam Ecclesiæ filio præcipimus ne te eorum arrogantiae socias, sed eos ad Ecclesiæ judicium peragendum ipse compellas; alioquin quæcunque adversus te pro hoc reatu sententia processerit, nos ratam Domino auctore tenebimus.

Data Trevanæ, 11 Kalend. Decembris.

DIV.

Ad Guillelmum comitem Nivernensem. — Ut Vizeliacense monasterium quietum ac liberum esse sinat.

(Anno 1117, Dec. 21.)

[MANSI, Concil., XX, 1030.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, GUILLELMO illustri viro, Nivernensium comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Non parva de te apud nos fama est, et nos ita credimus et credimus, quod Dei timorem habeas et amorem, quod justitiam diligas, et quod in cæteris, sicut tantum decet virum, per Dei gratiam honeste te habeas. Monemus igitur ut vicinas tibi ecclesias ab oppressionibus liberas facias, nec aliquas eis molestias irroges, illis maxime quæ ad B. Petri tutelam aut patrocinium pertinent, quemadmodum Vizeliacense cœnobium, in quo exactiones aut usurpationes aliquas per te, vel quorumlibet præsumptione, institui omnino prohibemus et interdiciamus. Imo sicut a nostris, prædecessoribus apostolicæ sedis pontificibus sanctum est, nosque sancimus ut idem monasterium secundum constitutionem testamenti

(122.) Epistola est perperam inscripta alias: *Potomensi Archiepiscopo alias, Panormitano archiep.*

A nobilis memoriæ Gerardi comitis, B. Petri jure quietum liberumque dimittas. Alioquin B. Petrus adversum te domini sui exeret ultionem, et nos locum nostrum apostolica auctoritate tuebimur.

Datum Prænestæ, xii Kal. Januar.

DV.

Ad Daimbertum Senonensem et alios episcopos. — Ut Vizeliacense monasterium protegant.

(Anno 1117, Dec. 21.)

[MANSI, Concil., XX, 1031.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis DAIMBERTO Senonensi, HUGONI Nivernensi, STEPHANO Eduensi, JOCRANNO Lingonensi, HUGONI Antissiodorensi, salutem et apostolicam benedictionem.

B Ex fundatoris illustris memoriæ Gerardi comitis oblatione, Vizeliacense monasterium B. Petri juris esse, vestra, ut credimus, notitia non ignorat. Verum quidam, sicut accepimus, loco eidem exactiones imponere et graves moliuntur injurias irrogare. Rogamus ergo fraternitatem vestram, et monemus, ut pro vestri officii debito locum ipsum protegere studeatis; et si quis ei molestias fecerit, ab abbate vel fratribus requisiti, ita inde justitiam faciatis, ut a B. Petro et a nobis gratias habeatis.

Datum Prænestæ, xii Kalend. Januarii.

DVI.

(122.) *Archiepiscopo (Spalantino) explicat cur legati sui pallium deferentes sacramentum ab eo exegerint. Saxonum et Danorum exemplum ad imitandum proponit.*

(Intra an. 1099-1118.)

[MANSI, Concil., XX, 984.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, N. Polonorum archiepiscopo.

Significasti, frater charissime, regem et regni majores admiratione permotos, quod pallium tibi ab apocrisariis nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum quod a nobis scriptum detulerant jures. In pallio, frater, plenitudo conceditur pontificalis officii, quia, juxta sedis apostolicæ et totius Ecclesiæ consuetudinem, ante acceptum pallium metropolitanis minime licet aut episcopos consecrare aut synodum celebrare. Mirentur in hac causa et Dominum Jesum Christum. Cum enim Dominus Jesus Christus, ut omnium ovium suarum curam Simoni Petro committeret, conditionem posuit, dicens: *Diligis me, Simon Petre? pasce oves meas (Joan. XXI)*. Si conscientiarum factor et conditor conditione hac usus est, nec semel tantum, sed et secundo, et usque ad contristationem: qua nos sollicitudine, qua provisione oportet tantam Ecclesiæ prælationem, tantam Christi ovium curam fratribus imponere, quorum conscientias non videmus; illis maxime quos nullo usu novimus, quorum dilectionem penitus ignoramus? Aiunt omne jusjurandum a Christo Deo in Evangelio alias N. Polonorum archiep., etc. JAFFÉ.

esse prohibitum, nec ab ipsis apostolis post Dominum, nec in conciliis inveniri posse statutum. Quid est ergo quod idem Dominus subsecutus ait : *Quod amplius est, a malo est?* (*Matth. v.*) Hoc enim amplius ut exigamus, malum nos, illo permittente, compellit. Nonne malum est ab Ecclesiæ unitate, a sedis apostolicæ obedientia resilire? Nonne malum est contra sacrorum canonum statuta prorumpere? Quam multi hoc etiam post sacramentum præsumperunt! Nonne prædecessor tuus præter Romani pontificis conscientiam damnavit episcopum? Quibus hoc canonibus, quibus conciliis legitur esse permissum? Quid super episcoporum translationibus loquar, quæ apud vos non auctoritate apostolica, sed nutu regis præsumuntur? Propter hæc mala et alia evitanda hujusmodi juramentum exigitur.

Cur autem juramentum Dominus prohibuerit, apostolus Jacobus manifeste adjiciens docet : *Ut non sub judicio incidatis* (*Jac. vi*), ne quisquam, sicut sanctus Augustinus exponit, assiduitate jurandi ad perjurium per consuetudinem dilabatur. Quapropter juratione quis non utatur, nisi necessitate, cum videt pigros esse homines ad credendam quod utile est eis credere, nisi juratione firmetur. Hoc nimirum malo ac necessitate [*forte, hac necessitate. H.*] compellimur, juramentum pro fide, pro obedientia, pro unitate requirere. Porro apostolum Paulam pro auditorum dissidentia jurasse, ejus Epistolæ testantur.

Aiunt in conciliis statutum non inveniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem concilia ulla præfixerint : cum omnia concilia per Ecclesiæ Romanæ auctoritatem et facta sint, et robur acceperint, et in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedonensis concilii actione decima sexta statutum est, ante omnia quidem primatus honorem præcipuum secundum canones antiquæ Romæ reverendissimo archiepiscopo conservari? Itaque quod censuerunt rex et magnates a supradicta sacramenti conditione te quiescere, videturne vobis iudicium evangelicum? videturne primatus nostri honor præcipuus? Nunquid animo cecidit illa sententia Domini : *Non est discipulus supra magistrum?* (*Matth. x.*) Nunquid Hungarico principi dictum est : *Et tu conversus confirma fratres tuos?* (*Ibid.*) Nunquid hæc nos commodi nostri professione requirimus, et non unitatis catholicæ statuimus firmamentum? Possunt apostolicam sedem contemnere, possunt adversum nos calcaneum elevare, datum a Deo privilegium evertere vel auferre non possunt, quo Petro dictum est : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (*Matth. xvi*); et : *Tibi dabo claves regni cælorum* (*ibid.*). Quibus tamen quatuor in conciliorum decretis dandi pallii modus præscriptus est, et professionis vel obedientiæ ordo sancitus est.

Cum igitur a sede apostolica vestræ insignia dignitatis exigitis, quæ a beati tantum Petri corpore assumuntur : jñatum est ut vos quoque sedi aposto-

A lice subjectio debita signa solvatis, quæ vts cum beato Petro tanquam membra de membro hæerere, et catholicæ capitis unitatem servare declarent. In quibus a prædecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, ut nihil injuriosum, nihil difficile sit appositum, quod non etiam præter exactionem nostram ab omnibus debeat episcopis observari, qui sub apostolorum principum Petri et Pauli obedientia decreverunt et unitate persistere. Nunquid non ultra vos Saxones Danique consistunt? Et tamen eorum metropolitani, et idem juramentum asserunt, et legatos apostolicæ sedis honorifice tractant, et in suis necessitatibus adjuvant, et apostolorum limina per legatos suos, non tantum per triennium, sed annis singulis visitant. Ita te, frater charissime, fruamur in Domino, ut non per te in ecclesiis subtractionis et dissidii, quod absit! oriatur occasio.

DVII.

Ad R[othonem] priorem S. Frigidiani Lucensis.
(Intra an. 1099-1118.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 587.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili filio R. priori S. Frigidiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectioni tuæ gratias agimus quia in unitate Ecclesiæ, unde minime hæsitabamus, firmiter perseveras. De sapientia enim tua bona speravimus et speramus, et in vinea Domini sic bonus cultor laborasti et laborabis, et de laboribus tuis largiente Deo fructum percipietis sempiternum. Pacem atque unitatem Ecclesiæ cum Domino desideravimus, et desideramus; scandala resecari optavimus et optamus. Rogamus autem ut si qua forte emergere videbitis, nobis significare curetis : quia nos propter nos ipsos ubique esse aut omnia propriis oculis cernere non valemus. Oret pro nobis beatitudo vestra.

DVIII.

Ad canonicos S. Frigidiani Lucensis.
(Intra an. 1099-1118.)

[BALUZ., *Miscell.* IV, 585.]

PASCALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis S. Frigidiani canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Dominus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, qui suam in vobis gratiam multiplicare dignatus est : bona enim de vobis opinio non solum in Tuscia, sed etiam in ulterioribus partibus divulgata est ; ipse autem Dominus noster etiam temporalia bona servituti vestræ largius administrat. Unde et vos humiliores esse et ei amplius deservire debetis. Monemus ergo vos, filii, et rogamus in Domino, ut semper ad meliora tendatis. Nemo enim adeo bonus est, quin possit per Dei gratiam, quandiu in mundo vivitur, ad meliora proficere. Ita ergo vos agite ut semper Dei gratia digniores esse possitis.

DIX.

Ad canonicos B. Martini Lucensis.

(Intra an. 1099-1118.)

[BALUZ., *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Beati Martini canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

In negotiis vestris communibus et singularibus, quæ ad nos pervenere, erga vos semper benignitatem nostram exhibuimus. Sed quidam vestrum, mala pro bonis reddentes, in nostram injuriam proruperunt, cum quibus filiis nostris Sancti Frigidiani canonicis injurias et contumelias vehementius intulistis. Quod licet grave et intolerabile nobis visum sit, tamen quia prædicti fratres nos pro vobis rogare, et pacem vobiscum se habere dixerunt, hoc totum vobis condonamus. Rogantes ut fraterna eos charitate diligatis, et invicem vos sustentare procuratis, quatenus in Dei servitio quiete per Dei gratiam invigilare, et nostram bonam voluntatem semper obtinere valeatis.

DX.

Ad Rothonem priorem S. Frigidiani Lucensis.

(Intra an. 1099-1118.)

[BALUZ., *ibid.*]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ROTHONI priori Sancti Frigidiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Provisioni tuæ Beati Floridi ecclesiam commisimus, sperantes eam in regularis disciplinæ statum tua industria reparandam. Cæterum nescio quas ob causas, et tua provisione ipsius ecclesiæ destitisti, et ipsa congregatio in detrimentum ruit; unde dilectioni tuæ mandamus ut usque ad proximam beati Martini festivitatem ad nos venias, quia nos et clericos ejusdem ecclesiæ, et episcopum, in eodem termino ad nos venire faciemus, ut præstante Deo Ecclesiam ipsam sicut oportunitum est ordinemus.

DXI.

Ad Rothonem priorem et canonicos S. Frigidiani Lucensis.

(Intra an. 1099-1118.)

[BALUZ., *ibid.*, p. 584.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROTHONI priori et ejus canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Qui vos pro beati Petri patrocinio persequuntur, non vos, sed Romanam Ecclesiam persequuntur, pro quibus nobis dicendum est: *A filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende (Eccli. xxxii)*. Vos autem nolite delicere in tentationibus, sed state viriliter, juxta illud viri sapientis: *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in tremore et timore, et præpara animam tuam ad tentationem (Eccli. ii)*; et: *Accipite armaturam Dei ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare (Ephes. vi)*. Nos enim, auctore Domino, sicut cœpimus, in vestro patrocinio persistemus. Nescit enim beatus Petrus desicere, pro cujus fide ipse auctor fidei Christus

A oravit. Ipse vos in omnibus scuto bonæ voluntatis protegat, et sibi placere concedat.

DXII.

* *Monasterii Gottwicensis privilegia confirmat, petente Hartmanno abbate.*

(Intra an. 1099-1118. — *Vita Altmanni*, ep. Pat., in *Act. SS. Aug. II*, 576.)

DXIII.

Hartmanno abbati Gottwicensi litteras mittit in quibus eum et sibi subditos a communione excommunicatorum prohibet.

(Intra an. 1099-1118.)

[BOLLAND. *Aug. II*, 576.]

*PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimis fratribus HARTMANNO abbati Gottwicensi, et ejus congregationi, salutem et apostolicam benedictionem.

B *Cælum et terra transibunt, verba autem Dei non præteribunt (Matth. xxiv)*. Ipse enim prædixit quod cernimus, quod quotidie experimur; *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum (ibid.)*, etc.

DXIV.

Privilegium pro ecclesia S. Trinitatis Norwicensis.

(Intra an. 1099-1118.)

[*Monasticon Anglic.*, I, 410.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HERBERTO, Norwicensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu nos sollicitos esse, et quæ recte statuta sunt stabilire. Proinde, frater charissime, constitutionem tuam decreti præsentis auctoritate firmamus, ut monachorum regulariter viventium congregatio semper in Norwicensi ecclesia conservetur, quam in sanctæ Trinitatis nomine strenuitas tua ab imis fundamentibus stabilivit. Constituimus etiam ut sicut hæctenus apud Theofordense oppidum fuit, ita in futurum quoque tam tibi quam successoribus tuis apud Norwicensem ecclesiam episcopalis cathedra conservetur, nec cuiquam omnino successorum tuorum liceat monasticæ disciplinæ viros ab ecclesia remove, aut ejus possessiones et bona cætera a te provisiva auferre, vel quæ per industriam tuam aut a rege Anglorum Henrico, aut cæteris fidelibus ad monachorum sumptus oblata et temperata sunt, vel in futurum offerri Deo disponente contigerit.

D Porro iidem monachi semper sub episcopi Norwicensis obedientia maneant, et in ipsa episcopali ecclesia divinatorum officia debita peragant, prout Cantuariensis Ecclesia per beatum Augustinum novimus institutum et sanctissimi patris Gelasii doctoris Ecclesiæ catholicæ assertionem sancitum. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam perturbare aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere vel minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum quorum sustentationi et gubernationi concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quæ sane sæcularis ecclesiasticave persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, temere contra

eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmium æternæ pacis inveniant. Amen.

DXV.

Monasterii Andrensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, petente Joanne episcopo Turvannensi.

(Intra an. 1099-1118.)

[D'ACHERY, *Spicil.*, II, 794.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio RAINALDO, abbati Andernensis monasterii, quod in Tervanensi parochia situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicæ portum confugiens ejus tuitionem devotione debita requisivit, nos intercedente venerabili fratre nostro Joanne Tervanensi episcopo, supplicationi tuæ clementer annuimus, et Andernense monasterium in Tervanensi parochia situm, cui Deo auctore præsidet, sub tutelam apostolicæ sedis excipimus. Quod videlicet monasterium, in loco qui vocatur Andernes extra oppidum Gisnes, Balduinus nobilis memorie Gisenensis comes, cum uxore sua Adela, in honorem Domini et Salvatoris, et S. Rotrudis virginis nomine, per ejusdem Salvatoris gratiam, filiorum suorum et baronum consilio, pro animarum suarum salute ædificasse cognoscitur.

Universa igitur quæ loco vestro per supradictæ Tervanensis Ecclesiæ episcopum concessa sunt, vobis vestrisque successoribus in perpetuum possidenda firmamus, capellam videlicet S. Mariæ infra oppidum Gisnes, altare de Bredenarda, altare de Lullingahem, altare de Fercnes, et altare de Eilingahem. Confirmamus vobis etiam universa quæ supradicti comites Balduinus cum uxore sua, et Marrasses ejus filius, vel barones eorum de suo jure ad idem Domini Salvatoris et S. Rotrudis virginis monasterium contulerunt, scilicet pasturam omnem circa ipsum locum Andernensem, et commoditatem paludis, aquæ et cespitum, terram de Anteghem cum villanis et omnibus redditibus suis et bosco; in villa Gisnes, stagnum et sedem molendini, terram de Suanacas cum villanis suis et commoditatem aquæ, terram de Campanics, terram de Bicedenarda; terram, villanos, boscum et molendinum quæ dederunt Garinus de Fielnes et mater ejus, et cætera quæ pro sui prolixitate dinumerare supersedemus; quæcun-

que etiam ab aliis viris fidelibus eidem monasterio data sunt vel in futurum, aut a prædictis comitibus et eorum baronibus, aut ab aliis fidelibus dari offerri contigerit, aut aliis justis modis acquisita fuerint, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt omnimodis usibus profutura, salva Tervanensis episcopi canonica reverentia.

Sepulturam vero ejusdem loci omnino liberam esse sancimus, ut tam supradictorum comitum progenies quam barones omnes, qui pares castelli vocantur, juxta votum et deliberationem suam ibidem sepeliantur. Cæterorum quoque qui illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sunt, nullus obsistat. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

DXVI.

Ad Guidonem archiepiscopum Viennensem. — Ipsi episcopatum et metropolitanam jura confirmat, privilegiumque mittit.

(Intra an. 1099-1118.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1046.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri GUIDONI Viennensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in cælis et in terra, B. Petro ejusque successoribus, auctore Deo principaliter traditam, illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrus Dominus allocutus est: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis* (Matth. xviii). Ipsi quoque et propriæ firmitas, et alienæ fidei confirmatio, eodem Deo auctore præstatur, cum ad eum dicitur: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Petre: et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos* (Luc. xxi). Oportet ergo nos, qui, licet indigni, Petri residere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare et in omni Ecclesia ad interni arbitrium Judicis sic disponenda disponere, ut de vultu ejus iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant æquitatem. Tuis igitur, fra-

ter charissime Guido, justis petitionibus annuentes, sanctam Viennensem Ecclesiam cui auctore Deo præsidet, apostolicæ sedis auctoritate munimus. Mansuro itaque in perpetuum decreto licet [videlicet] Gratianopolis, Valentina, Dia, Alba quæ et Vivarium dicitur, Geneva, Maurienna, sanctæ Viennæ Ecclesiæ tanquam metropolitanæ, jure perpetuo debeant subjacere. Porro Tarentasiam, ita semper sub primatu Viennensis Ecclesiæ permanere decernimus, sicut a sanctis prædecessoribus nostris, Leone, Nicolao atque Urbano noscitur constitutum. Abbatis quoque tam intra quam extra urbis Viennensis mœnia sitas, tuæ fraternitati regendas disponendasque committimus. Præterea statuimus ut quæcunque prædia, quæcunque dona, vel a Romanis imperatoribus vel a Burgundiæ regibus, tuæ Ecclesiæ data vel reddita sunt, quæcunque hodie possidet, sive in futurum juste et canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Ad hæc tam supra nominatorum prædecessorum nostrorum quam et cæterorum catholicorum sedis apostolicæ pontificum privilegia, de jure seu possessione Viennensis Ecclesiæ edita, nos quoque præsentis decreti auctoritate firma integraque perpetuo permanere decernimus. Pallio ad missarum tantum solemnia illis solummodo diebus uti fraternitas tua meminerit, qui tuis prædecessoribus Romanæ auctoritate Ecclesiæ concessi sunt : ejus te volumus per omnia genium conservare. Hujus enim indumenti honor humilitas atque justitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem; et in adversis, si quando adveniunt, inveniatur cum justitia recta; amica bonis, perversis contraria; nullis unquam faciem, pro veritate loquente præbens. Misericordiæ operibus juxta virtutem substantiæ insistens, et tamen supra virtutem insistere cupiens; infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, de alienis gaudiis tanquam de propriis exultans; in corrigendis vitiis pie sæviens, in fovendis virtutibus, auditorum animos demulcens. In ira, judicium sine ira tenens; in tranquillitate, severitatis justæ censuram non deserens. Hæc est, frater charissime, pallii dignitas, quam si sollicitè servaveris, quod foris accepisse ostenderit, intus habebis. Fraternitatem tuam supernæ miserationis dignatio per tempora longa conservet incolumem.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii sacri palatii.

DXVII.

Privilegium pro Ecclesia Bellilocensi.

(Intra an. 1099-1118.)

[*Gall. Christ.*, vet. edit. IV, 152.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri B. Bellilocensis ecclesiæ abbati, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

(123) Exstat quoque in 1 collectione, titulo et cap. gortiana.

Justis votis assensum præbere, justisque petitionibus aures accommodare nos convenit, videlicet indigni justitiæ custodes atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, videmur existere. Tua itaque fraternitas postulavit ut prædecessorum nostrorum sedis apostolicæ præsulum formam sequentes, Ecclesiam in honore sancti Sepulcri fundatam, cui auctore Domino præsidet, nostri quoque privilegii pagina muniremus. Ex apostolicæ igitur sedis benignitate qua solet universis justa petentibus subvenire, nos tuæ petitioni, frater B. in Christo venerabilis et dilecte, clementer annuentes, ob amorem et reverentiam sancti Sepulcri, in quo Christus pro nobis dignatus est poni, pia sanctæ Ecclesiæ constitutione prout a priscis temporibus est fundata atque a prædecessoribus nostris per auctoritatem suorum privilegiorum firmata, præsentis quoque decreti pagina, salvo tamen jure Turonensis Ecclesiæ confirmamus. Illud præterea intuitu et assensu R. metropolitani tui adjicientes, et sub anathemate præcipientes, ut sacrum tuæ ecclesiæ cœmeterium ad omnium tam clericorum quam laicorum Lochensis castri hominum sepulturam cæteris postpositis singulare sit. Illud autem cœmeterium quod canonici S. Mariæ contra Romanam auctoritatem in eodem castro usurpaverunt, sibi irritum atque desertum habeatur. Ita quoque ut neque clericus neque laicus amodo ibidem sepeliatur.

DXVIII.

Ad canonicos Sancti Martini. — Quidquid fidelis offert Ecclesiæ, oblationis nomine continetur, et a sæcularibus possideri non debet.

(Anno incerto.)

[*Mansi, Concil.*, XX, 1074.]

Cæterum primitiæ, decimæ, et oblationes, in solis Ecclesiarum bonis præcipue numerantur. Oblationes vero dicuntur, quæcunque de propriis et licitis rebus Ecclesiæ a fidelibus offeruntur. Quicumque igitur eas per potestatem sæcularem obtinet, procul dubio contra Deum et sanctorum Patrum nititur sanctiones. Quinimo et qui accipit, et qui tradit, raptor et sacrilegus judicatur (123).

DXIX.

Docet hæc: Ubi agitur ad correctionem de impediendo peccato, principalis persona admittitur in testem.

(Anno inc.)

[*Mansi, Concil.*, XX, 1074.]

In omni negotio principalis persona dicens veritatem de re sibi nota rectissime habenda est pro teste : cui adhibito uno efficiuntur duo testes; adhibitis duobus efficiuntur tres. Quod patenter ostendit Dominus, cum dicit : *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum. Quod si te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum (Matth. xviii).* Et alibi affirmat dicens : *Non unus stet contra alium,*

eodem, aliquot vocibus diserepans ab editione Gregoriana.

sed in ore duorum vel trium testium stet omne verbum (Joan. viii). Item alibi : Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, et testimonium perhibet de me Pater. Nam in lege vestra scriptum est quod duorum hominum testimonium verum est (Deut. xix).

DXX.

An decimas clerici clericis debeant.

(Anno inc.)

[MANSI, ubi supra.]

Novum genus exactionis est, ut clerici a clericis frugum decimas vel animalium exigant. Nusquam in lege Domini hoc præcipi legimus, vel permitti. Non enim Levitæ a Levitis decimas accepisse, vel extorsisse leguntur. Illi profecto clerici qui a clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent (124).

DXXI.

Sacrilegi sunt judicandi, qui Ecclesiam Dei non permittunt regulariter ordinari.

[MANSI, ib.]

Sunt quidam qui vel violentia, vel favore, non permittunt ecclesias regulariter ordinari. Hos etiam decrevimus ut sacrilegos judicandos.

DXXII.

Spiritum sanctum vendit, qui decimas pro pecunia tribuit.

(Ibid.)

Altare et decimas per pecuniam dare, et Spiritum sanctum vendere, Simoniacam hæresim esse nullus fidelium ignorat.

DXXIII.

Nullus ministret abbatibus episcopalia, qui alicui episcoporum nolunt subesse.

(Ibid.)

Abbatibus qui neque sub episcopo, neque sub metropolitano, neque sub primate, neque sub patriarcha sunt, nullus prorsus episcoporum episcopalia quælibet administret. Cum enim se nulli episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est ut nullus episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam extraneis largiatur.

DXXIV.

De propriis laboribus monachi et canonici decimas solvere minime cogantur.

(Ibid.)

Decimas a populo sacerdotibus ac Levitis esse reddendas divinæ legis sanxit auctoritas. Cæterum a monachis, sive clericis communiter viventibus, nulla ratio sinit ut milites, aut episcopi, aut personæ quælibet, decimas de laboribus seu nutrimentis seu propriis extorquere debeant. Unde beatus Gregorius ait : « Communi vita viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, et adimplenda misericordia, nobis quid erit loquendum? cum omne quod superest, in causis piis ac religiosis erogandum sit, dicente Domino : *Quod superest, date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc xi).*

(124) Vide Gregorianæ collectionis cap. 9, *De decimis* ubi varietas est in aliquot lectionibus.

DXXV.

1. *Excommunicetur qui per laicos ecclesias obtinet.*
(Ibid.)

Si quis clericus, abbas, vel monachus, per laicos ecclesias obtinuerit : secundum sanctorum apostolorum canones et Antiocheni concilii capitulum, excommunicationi subjaceat.

2. *Qui per laicos ecclesias obtinet, et qui manus ei imponit, communionem privetur.*

Constitutiones sanctorum canonum sequentes statuimus, ut quicumque clericorum ab hac hora inantea investituram ecclesiæ vel ecclesiasticæ dignitatis de manu laica acceperit, et ipse, et qui manum ei imposuerit, gradus sui periculo subiaceat et communionem privetur.

DXXVI.

De eodem.

(Ibid.)

Nullus laicorum ecclesias vel ecclesiarum bonæ occupet vel disponat. Qui vero secus egerit, juxta beati Alexandri capitulum ab Ecclesiæ liminibus arceatur.

DXXVII.

De eodem.

(Ibid.)

Sicut Domini vestimentum scissum non est, sed de eo sortiti sunt, ita nec Ecclesia scindi debet, quia in unitate tota consistit. In potestatem ergo proprii episcopi ecclesiæ reducantur, et ab ipso, sicut sacris canonibus tantum est, ordinentur. Alioquin et ecclesiæ ipsæ, et clerici earumdem, divinis destituantur officiis

DXXVII bis.

De sepulturis et defunctorum voluntatibus statuit hæc.

(MANSI, Concil., XXII, 404.)

Volumus, ac juxta canonum sententiam [al. statuta] nobis probabile videtur, ut sicut morienti conceditur rerum suarum judicium facere quocumque loco sibi placuerit, sic nimirum justum est sui corporis licentiam habere eligenti sepulturam, in quocumque loco voluntas exstiterit, sive in monasteriis sive in aliis locis [al. religiosis locis].

DXXVIII.

Ad Lanuinum Turris priorem.

(Intra an. 1101-1118.)

[CAPIALBI, *Memorie della Chiesa Miletese*, 145.]

PASCALIS episcopus, etc., dilecto filio LANUINO, etc.

Religionis tuæ sinceritas, et ministerii sollicitudo, quam in monasteriorum et ecclesiarum reparationem exerces, plurimum nos ad dilectionem tuam impellunt, et magnas O. D. gratias agere faciunt. Unde super religione tua congaudentes, et de tuo multum fervore, filii charissimi, confidentes, hortamur et præcipimus ut nostri juris monasteria quæ circa te sunt sollicitè requiras, et quæ illic adversus monasticæ regulæ disciplinam prærupta sunt cum

omni discretionem et moderamine studeas emendare, **A** et eos qui hactenus pravis sunt moribus conversati coercere non negligas; præcipimus enim ut fratrem nostrum Militem. episcopum adeas, eumque super querela quam gerit adversus monachos S. Angeli fraterne convenias, et si pacem inter eos concordiamque componere nequiveris, opportuno tempore utraque pars ad nostrum destinetur examen; non enim ignoramus cum clericorum suorum instigationibus ad hoc prorupisse, ut B. Petri bona tot infestationibus laceraret: sed nos profecto in tales instigatores, nisi defecerint, gladium B. Petri exercēbimus, et nos ipsos ulciscemur (125).

DXXXIX.

Ad Lanuinum Turris priorem.
(Fragm. — Intra an. 1101-1118.)

[Apud MABILL. *Annal. ord. S. Bened.*, V, 446.]

Repletum est gaudio os nostrum et lingua nostra exultatione (Psal. cxxv, 2), quoniam, quod fractum fuerat, consolidatum, et quod dissolutum fuerat, audivimus alligatum. Cavete ergo ne iterum vos Satanas circumveniat, et in idipsum, quod Deus avertat, revertamini. Nolite de jejuniis et orationibus præsumere; Deum, qui charitas est, amplectimini, etc. Orate pro nobis.

DXXX.

Ad Victorem Bononiensem. — Absque episcoporum consensu episcopalia jura monachi non usurpent.

(Intra an. 1104-1118.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1073.]

Pervenit ad nos, unde valde miramur, quod quidam monachi et abbates in parochia vestra, contra sanctorum Patrum decreta, episcopalia jura et officia sibi arroganter vindicant, videlicet pœnitentiam, remissionem peccatorum, reconciliationem, decimas et ecclesias, cum absque proprii episcopi licentia, vel apostolicæ sedis auctoritate, hoc nullatenus præsumere debeant: sicut in Chalcedonensi concilio de hujusmodi a sanctis Patribus cautum est, et sub anathematis vinculo monachis omnibus prohibitum. Mandamus itaque dilectioni tuæ ut eos convenias, et ne talia deinceps præsumant omnino prohibeas.

DXXXI.

Monasterium Othoniense ejusque possessiones confirmat, Nicolao rege et Hubaldo episcopo per litteras petentibus.

(Intra ann. 1105-1118.)

[THORRELIN, *Diplomatarium Arna-Magnæanum.*
Hayniæ et Lipsiæ, 1786, 4°, I, 244.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUBALDO Othoniensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

(125) Il P. Mabillon, *Annales Benedictini*, lib. LXX, § 55, rapporta questa epistola fino alle parole *destinetur examen*. Ho la riferisco intera, toltala dalla Storia Cartusiana del Tromby.

(126) In hac et duabus quæ sequuntur epistolis

Illustris filii nostri regis Nicolai scripta suscepimus quibus se per consilium et consensum tuum effecisse significavit, ut in loco secundum hanc religiosorum monachorum certitudinem aduniat, quem apostolicæ sedis auctoritate munire postulat, ne post suum vel nostrum obitum hominum infestatione turbetur. In vestris quoque litteris id ipsum voti postulationisque percepimus. Nos ergo vestris votis et postulationibus annuentes congregationem ipsam, præstante Domino, per præsentis privilegii paginam apostolicæ sedis auctoritate munimus; statuimus igitur ut universa prædia et possessiones quæ vel idem rex de regio jure vel serenitate sua de Othoniensi Ecclesiæ pertinentiis ad ejusdem congregationis victum sustentationemque contulit, quæta **B** eis semper et integra conserventur. Quæcunque præterea vel a vobis ipsis vel ab aliis fideibus eidem monasterio in posterum dari, offerri, vel aliis justis modis acquiri, Domino dante, contigerit, perpetua eis stabilitate fixa permaneant, nec episcopo cuiquam aut regi aut cuilibet ecclesiasticæ sæcularive personæ facultas sit ab eodem loco monachos remove, et constitutum illic regularem vitæ ordinem vi aut ingenio propulsare, sed quiete semper in monasticæ conversationis custodia et omnipotentis Dei servitio perseverent. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem monasterio justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

DXXXII.

(126) *Ad Conradum archiepiscopum Salzburgensem. — Ut de causa abbatis S. Emmerammi Simonix accusati cognoscat.*

(Intra an. 1107-1118.)

[MANSI, *Concil.* XXI, 418.]

INNOCENTIUS [PASCHALIS] episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri CONRADO, Salzburgensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

codicem Vindobonensem pro Innocentius præbere P[aschalis], ac pro Henrico Ratisponensi episcopo, Ar[tuico] Ratisp. ep. monet Wattenbach in *Pertz Archiv.*, X, 191. JAFFÉ.

Postquam fraternitati tuæ pro causa Pavonis A venerabili fratri, salutem et apostolicam benedictionem. S. Emmerammi abbatis litteras miseramus, scripsit nobis venerabilis frater noster Ratisbonensis episcopus, eundem abbatem in iudicio accusatum, et de Simoniaco flagitio convictum, sicque depositum. Hujus ergo negotii pertractationem sollicitudini tuæ, vice nostra committimus, ut ad Ratisbonensem Ecclesiam per te ipsum accedens, diligenter inquiras si iudicium ordinabiliter est habitum; aut si alii accusatores, alii testes fuerunt; si eo præsentem, sub iurejurando, contra eum dictum est testimonium; si contra eum scriptis actum est, vel, si ipse licentiam respondendi et defendendi se habuit; si accusatorum vel testium qualitas satis videtur canonicis convenire. Quæ si integre celebrata repereris, sicut factum est, iudicium perseveret: alioquin abbas ipse, secundum litterarum nostrarum tenorem, supradicto monasterio restituatur, et competenti, sine retractatione temporis, termino, coram vestra et fratrum nostrorum præsentia canonicè iudicetur.

DXXXIII.

Ad eundem. — De Ratisbonensi episcopo obedientiam Romanæ Ecclesiæ denegante.

(Intra an. 1107-1118.)

[MANSI, *ibid.*]

INNOCENTIUS [PASCHALIS] episcopus, servus servorum Dei, CONRADO Salzbургensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut tua nuper adversa cognovimus, sic et prospera cognoscere optaremus. Si enim compateris, compatimur; si congaudes, et congaudemus. Porro de fratre nostro Ratisbonensi episcopo nosse te volumus qualiter obedientiam Romanæ promissam Ecclesiæ observaverit. Litteras enim quas per abbatem S. Emmerammi ad eum misimus, primo parum pendit, secundo nec accipere voluit, et latorem gravibus contumeliis affecit. Quamobrem nos eum, donec satisfaciatur, ab omni episcopali officio interdiximus, sicut in litteris quas ad eum misimus, legere poterit, quas nimirum ei per te volumus præsentari, ne aut despiciantur, aut earum sententia clam habeatur.

DXXXIV.

Ad Henricum [Artvicum] Ratisbonensem episcopum. — Ut abbatem S. Emmerammi restituat, alioquin de se noverit interdictum.

(Intra an. 1107-1118.)

[MANSI, *ibid.*]

INNOCENTIVS [PASCHALIS] episcopus, servus servorum Dei, HENRICO [ARTWICO] Ratisbonensi episcopo,

(127) Ut accipias bene quæ hic de non porrigenda communione intincta, sed seorsum in specie panis, et specie vini seorsum, decernuntur a pontifice, consulendus est tibi Micrologus, cujus auctor claruit sub Gregorio septimo. Iste enim de vitanda intinctione capitulo 26 scripsit ista: *Non est authenticum quod quidam corpus Domini intingunt, et intinctum, pro complemento communionis, populo distribuunt. Nam ordo Romanus contradicit, etc.* Cum autem nec sic reprehensus pravus subintroductus

venerabili fratri, salutem et apostolicam benedictionem.

Nos Ecclesiæ profectum aliquem de te sperantes, profectionis tuæ minus bona primordia toleravimus. Cæterum contra spem nostram, Romanæ Ecclesiæ detrimentum afferre diceris, et promissæ obedientiæ debitum aspernari. Sancti siquidem Emmerammi monasterium, quod ad Romanam Ecclesiam pertinere cognoscitur, ditioni nostræ subtrahere nitentis, et nostræ auctoritatis litteras, quæ ad te per eundem monasterii abbatem missæ sunt, adeo contempsisti, ut eum qui secundas litteras attulit, gravibus contumeliis affeceris. Nec illud minoris æstimes fuisse delicti, quod ad synodalem conventum litteris communibus evocatus, venire penitus contempsisti. Tantum ergo apostolicæ sedis contemptum omnino taciti præterire non possumus. Repetitas itaque ad te litteras destinantes, hæc tibi præcepti legem præfigimus, ut infra dies xx postquam apices hos acceperis, transgressionem præteritam plenius corrigas, ut videlicet Pavonem abbatem predicto monasterio integre restituas, et ab ejus deinceps infestatione desistas. Alioquin ab omni episcopali officio te noveris interdictum, donec præceptum hoc efficaciter impleas, et nobis de contemptu nostro justitiam exsequaris.

DXXXV.

Ad Pontium Cluniacensem abbatem. — De non porrigenda communione intincta (127).

(Intra an. 1109-1118.)

[MANSI, *Concil.*, XX, 1013.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, charissimo filio suo PONTIO Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Scribens ad Cæcilium B. Cyprianus, ait: «Quando aliquid Deo inspirante et mandante præcipitur, necesse est Domino servus fidelis obtemperet, excusatus apud omnes quod nihil sibi arroganter assumet, ne aliud fiat a nobis quam quod pro nobis Dominus prior fecit.» Igitur in sumendo corpore et sanguine Domini, juxta eundem Cyprianum, Dominica traditio servetur, nec ab eo quod Christus magister et præcepit et gessit, humana et novella institutione discedatur. Novimus enim per se panem, per se vinum ab ipso Domino traditum. Quem morem sic semper in sancta Ecclesia conservandum docemus atque præcipimus, præter in parvulis ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt.

usus in communione cessaret, Paschalis apostolica auctoritate hunc modum distribuendi prohibuit, et pristinum usum hac epistola decretali revocavit. Sed cum nec sic cessaretur ab usu introducto intinctionis, communionem sub una tantum specie panis frequentare Ecclesia postea cepit, et frequentari deinceps merito præcepit. SEV. BIR. Vide notam Petri de Marca ad canonem xxviii concilii Claromontani. P. COSSART.

DXXXVI.

Bulla pro Gerardo de Ham, decano ecclesie S. Quintini.

(Fragm. — Intra an. 1115-1118.)

[COLLIETTE, *Mémoires du Vermandois*, II, 157.]

Confratrem nostrum Lambertum, Ecclesie Noviomensis episcopum, altaria quædam, quæ partim antiquorum episcoporum concessionibus Ecclesia

A vestra possederat, partim a possidentibus fratribus reddita, ipse concessit libera, constituisse cognovimus, ut remota personatus difficultate, quieta deinceps in beati Quintini possessione permaneant, altare scilicet crucis de Hamel, Aintencourt, Roupi, de Alisia, de Lulliac, de Burencourt; hanc itaque altarium illorum dispositionem presentis paginæ auctoritate firmamus.

DUBIA.

DXXXVII.

Ecclesie Christi Colcestriensi privilegia varia tribuit, et ejus possessiones confirmat.

[*Monastic. Angl.*, II, 45.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio ERNULPHO præposito, cæterisque dilectis filiis et fratribus Ecclesie Christi Colcestriæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Singulare semper sedis apostolicæ privilegium claruit, ut per nos, licet indignos, subjectarum nobis per orbem Ecclesiarum status dirigatur, stabiliatur et augeatur. Cæterum, cum universis sanctæ Ecclesie illis id apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debeamus, illis tamen locis atque personis, quæ ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos studio convenit imminere, ut quibus universalis conditor Deus plenioris misericordie suæ contulit largitatem, nos quoque ipsius exemplo excellentiorem conferamus dignitatem. Unde non immerito æstimamus locum sive canonicam vestram amplioribus nostræ benignitatis muneribus honorandam, quam omnipotens Deus ad formam Ecclesie primitivæ primitivam in loco hujusmodi quædam eximia prærogativa plantavit; ostendens quid possit figulus in luto, plastes in plasmate, Deus in homine. Primi enim omnium, ut a religiosis personis accepimus, canonicæ religionis professores in patria vestra floruitis, primitias corporum et animarum vestrarum conditori Deo, spontanei obtulistis. Et ideo hujus secundi privilegii nostri auctoritate decernimus, ut sicut in hoc ordine primi in Anglia militastis, ita quoque dignitate ipsius primi semper habeamini, ut ubicunque per canonicas in Anglia fratrum negligentiam sentitur imbecillitas, vestra per nos potens succurrat auctoritas. Et si forte instinctu diaboli quilibet fratrum, causa sæculi vel ordinis imitandi, ab hoc ordine lapsus fuerit, Colcestrensis præfati auctoritate revocetur, ubicunque reperitur, et apostatæ ac desertoris militiæ prioris pœna plectatur. Ad formam itaque vitæ vel institutionis canonicæ vestræ, cæteræ omnes regantur. Hinc personæ sapientes eligantur, electæ per canonicas distribuantur, distributæ, si opus est, locis singulis præferantur, ut in omnibus quibus in locis canonicæ religionis viget integritas, supereminet vestra per nos regularis auctoritas. Ecclesiam S. Trinitatis Londini, quam vobis Mathilda regina commendavit,

cum ecclesia S. Leonardi et cæteris quas habetis, obedientis vestri juris esse præcipimus, et ad hujus præcepti tenorem presentis decreti paginam promulgamus: quas si quis ibidem manentium fratrum per superbiam, vel per subreptionem, vel latenter, vel palam, quasi sæcularis potestatis auctoritatem inducens, de manu vestra subtrahere voluerit, illius spirituali gladio perdat animam, cujus corporali Malchus amisit auriculam. De cæteris etiam vobis concessis, sive decimis sive possessionibus aliis quæcunque miseratione regum, liberalitate principum juste acquisistis vel acquirere poteritis, idem iudicium Spiritus sancti iudicio fiat.

Ut autem in omnibus paci vestræ consulamus, ab omni vos tam sæcularis quam ecclesiasticæ personæ jugo liberos esse volumus: interdicentes in nomine Domini, et apostolica censura statuentes, ex auctoritate S. Petri, ut nullus archiepiscopus aut episcopus, nullus regum aut principum, aut quilibet omnino magna vel parva persona, Colcestrensi cœnobio in universis ad ipsum pertinentibus, quocunque modo seu qualibet occasione aliquid auferre, minuere, vel violentiam inferre, fatigare aut Dei servos inquietare puniendâ temeritate præsumat, quatenus solius S. Romanæ Ecclesie protectione defensi perpetualiter sint securi.

Obeunte autem te Ernulpho, nunc ejus loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris elegerit. Electus Londonensi pontifici consecrandus representetur, a quo etiam chrisma et oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes canonicorum accipiant, si gratiam et communionem apostolicæ sedis habuerit, et si omnia gratis et sine molestia fratrum exhibere voluerit omni exactione seposita. Si quid autem horum obstiterit, liceat præfato vel fratribus, quocunque voluerint antistitem adire et ab eo præfata sacramenta percipere, quatenus Romanæ soli Ecclesie eadem canonica subdita præter hanc nulli videatur esse subjecta.

Cum autem huic ordini a patribus nostris dispensatio verbi Dei, prædicationis officium, baptismus, reconciliatio penitentium semper credita fuerit, sicut est videre in tractatibus S. Augustini ad Aurelium papam, nos eorum exempla secuti, et or-

dimis celsitudine subtilius intuentes, Patrum sancta confirmamus, confirmata sanctificamus præsentis paginæ auctoritate. Quam si quis temerario ausu in aliquo transgredi præsumperit, sancti Spiritus iudicio ac beati Petri, apostolorum principis, anathematis vinculo religetur, et cum transgressoribus angelis, et Juda traditore æternis supplicii deputetur, nisi statim congrua satisfactione poeniteat. Conservantibus autem hæc et benedictio cum misericordia conservetur, ut et hic fructum bonæ actionis suæ percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ recompensationis inveniant. Nostis, fratres, quod vos bis ad cumulum nostræ dilectionis altare, cum sanctorum reliquiis impositis, per manus filii nostri, fratris vestri, Zenonis transmisimus, obsecrantes ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis.

Scriptum per manum Grisogoni, scriniarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manus Gaietani, cancellarii ac bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, mense Augusti, anno Incarnationis Dominicæ 1116, indictione IX, pontificatus autem domini Paschalis papæ secundi anno XX, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui laus et imperium permanet in sæcula sæculorum. Amen.

DXXXXVIII.

Ecclesiæ S. Salvatoris Lateranensis privilegia confirmat.

[COCQUELINES, *Ampl. Collect.* II, 134.]

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Rocio priori venerabilis basilicæ S. Salvatoris, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto Lateranensis ecclesia amplioris dignitatis ex antiqua institutione esse cognoscitur, tanto magis eundem venerabilem locum in majori reverentia decet haberi, et ad ejus incrementum tam spiritualiter quam temporaliter a nobis et aliis Dei fidelibus operam dari. Nec dubium, quod si religiosorum virorum petitionibus paterna benignitate annuimus, nostris opportunitatibus clementem Dominum reperimus.

Eapropter, dilecti in Domino filii, ob reverentiam Salvatoris, beatique Joannis Baptistæ concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum totam et integram parochiam, ut in vita nostra et post obitum specialis oratio jugiter fiat pro nobis ad Dominum, videlicet ab ecclesia S. Nicolai de Forna per viam quæ venit a Stephano in Cœlio monte, et usque ad supradictam nostram basilicam Salvatoris, et a porta monasterii Sanctorum Quatuor Coronatorum descendente per cliivium in via Majori, et exinde per stratam ex utraque parte usque ad campum Lateranensem, et revolvente supra ecclesiam Sancti Marcellini, et Petri usque ad ecclesiam S. Bartholomæi de capite Merulonei, et deinde a S. Daniel, et exinde descendente ad portam ecclesiæ Urbis, et vertente ante ecclesiam

A S. Nicolai de Hospitali, ad supradictam basilicam Salvatoris.

Statuimusque, atque etiam auctoritate sedis apostolicæ stabilimus, ut parochia ipsa deinceps nulli alii ecclesiæ, vel monasteriis, aut piis locis, de spiritualibus atque divinis rebus teneatur penitus respondere, sed quiete ac libere sub præfata basilicæ Salvatoris jure, nomine parochiali in perpetuum maneat, salvo tamen jure hæreditario quod infra supradictos fines ad præfatas ecclesias, vel monasteria, aut pia loca pertinere dignoscitur.

Præcipimus itaque ut nulli personæ fas, in supradicta parochia ecclesias ædificare, aut altare erigere, vel aliquam religionem ibidem restituere præter supradictam Salvatoris basilicam.

B Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obsecratione, et anathematis interdicto, ut nullus unquam nostrorum successorum, vel alia quælibet magna parvaque persona hujus nostri privilegii donum infringere aut inquietare præsumat. Si quis præterea, quod non credimus, contra hoc nostrum apostolicum præceptum venire aut agere tentaverit, anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei et Domini nostri Jesu Christi sit alienus.

Qui vero pio intuitu custos et observator hujus nostri privilegii exstiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur in sæcula sæculorum. Amen, amen, amen.

Ego Paschalis catholicæ Ecclesiæ episcopus.

C Ego Lambertus Ostiensis episcopus interfui et subscripsi.

Ego Vincentius Portuens. episcopus subscripsi.

Ego Cinthius Sabinensis episcopus interfui et subscripsi.

Ego Denigo Tusculanus episcopus interfui et subscripsi.

Ego Contradus Prænestinus episcopus subsc.

Ego Leo Albanensis episcopus interfui et subscrc.

Ego Benedictus presbyter cardinalis tituli Eudoxiæ interfui et subsc.

Ego Theobaldus presbyter cardin. tituli Pamachi subscripsi.

Ego Raynerius presbyter cardin. tit. S. Eusebii subscr.

D Ego Arnaldus presbyter cardinalis tit. S. Clementis interfui et subscr.

Ego Raynerius presbyter cardinalis tit. S. Marcellini et Petri subscr.

Ego Otho presbyt. card. tit. Pastoris subscripsi.

Ego Petrus presbyt. card. tit. Equitii subscr.

Ego Amicus presbyt. card. .... interfui et subsc.

Ego Paulus presbyt. card. S. Sixti subscr.

Ego Jonatas diacon. card. SS. Cosmæ et Damiani subscr.

Ego Theoninus diaconus card. S. Mariæ in porticu interfui et subscr.

Ego Gregorius card. diaconi S. Angeli subscr.

Ego Joannes diac. card. S. Luciæ interfui et subscr.

Ego Gregorius diac. card. S. Luciae interfui et A. Kal. Januarii, indictione xv, Incarnationis Domini-
subsc. nicæ 1116, pontificatus autem domni Paschalis

Datum Laterani per manus Joannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diacon. card. ac bibliothecarii, vi

papæ anno vii.

DIVERSORUM AD PASCHALEM PAPAM EPISTOLÆ.

I.

Pibonis Tullensis episcopi epistola ad Paschalem pro Calmosiasencibus.

(Anno 1099.)

[MARTENE, *Thesaur. Anecd.* III, 1171.]

PASCHALI sanctæ et apostolicæ sedis summo pontifici, PIBO Dei ejusque munere Tullensis episcopus, debitæ obedientiæ indefessam exhibitionem.

Cum desiderium ingens et summa necessitas vestram præsentiam adeundi semper mihi fuerit, desiderium et necessitatem in me quotidie sentio crescere, et hæc adipiscendi facultatem magis magisque recedere: defectus etenim corporis mei, jam præ senectute sese non regentis, imo nec sustentantis, hoc denegat, et curæ pastoralis gravis sarcina me prægravat. Cujus curæ regimen, quia ut oportuit me exercuisse non præsumo, ad examen Pastoris pastorum omnium, utpote valde negligens, absque intercessoribus venia venire perhorresco; et hæc fuerat præcipue causa vos adeundi, videlicet innumerabilium culparum mearum absolutionem a vobis percipiendi; sed quia in hoc deficio, et mei curam vos habere, utpote qui de omnibus curatis, minime diffido, aliud beneficium a vestra largissima pietate lacrymosis precibus efflagito. Sunt itaque in mea diocesi canonici regulares beati Augustini regulam pro modulo suo tenentes, in loco qui Calmosiacum dicitur habitantes, quorum notitiam et familiaritatem mihi gratissimam habere desiderans, locum eorum adii, et societate suscepta, eidem loco altare parochialis ecclesiæ, de qua controversia inter eos et Romaricenses habetur, tali conditione contuli, ut quemadmodum hactenus presbyter qui ecclesiam habuerat, a mea manu altare susceperat, sic deinceps qui ecclesiam habere vellet, a manu abbatis illius loci altare susciperet. Et quia pacis ac tranquillitatis eorum maximam partem ab eadem ecclesia pendere non ignoro, nec me posse in pace dimitti spero, si in eos in pace non disposuero: idcirco, Pater sancte, ego et clerus noster pedibus vestris advolti, postulamus quatenus donum quod a me factum audistis, sic permansurum in æternum vestra auctoritate firmetis. Ut autem omnes posteri nostri tam episcopi quam aliæ personæ Tullensis Ecclesiæ, sciant

me hoc ex parte mea primitus fecisse, quod ego apostolica deprecor firmari auctoritate: ad monumentum facti ego huic chartæ sigillum meum adhærens dereliqui, in cujus observationem omnes successores mens ita per Christum suum obtestor adhibere studium, sicut ipsi a subsecuturis sua bene gesta inviolata custodiri volunt.

II.

Litteræ Gualteri episcopi Cabilonensis ad Paschalem papam, pro monasterio Cisterii.

(Anno 1100.)

[*Gall. Christ.*, Nov. IV, 234.]

Venerabili Patri papæ PASCHALI, GUALTERUS Ecclesiæ Cabilon. servus, salutem et debitam subjectionem.

Sicut sanctitas vestra, ut fideles in vera religione proficiant, ardentè desiderat, sic eisdem vestræ protectionis umbram, vestræque consolationis momentum desse non expedit. Suppliciter ergo petimus quatenus quod factum est de fratribus illis, qui, arctioris vitæ desiderio, a Molismensi ecclesia sanctorum virorum consilio recesserunt, quos in nostro episcopatu divina pietas collocavit, a quibus transmissi præsentium litterarum bajuli vobis præsentés adsunt, secundum prædecessoris vestri præceptum et Lugdunensis archiepiscopi apostolicæ sedis tunc legati, et coepiscoporum et abbatum definitionem, et scriptum, cui rei et nos præsentés, et ejus auctores cum aliis exstitimus, vos approbare, et ut locus ille abbatia libera in perpetuum permaneat (salva tamen nostræ personæ, successorumque nostrorum canonica reverentia) auctoritatis vestræ privilegio corroborare dignemini. Sed et abbas quem in eo loco ordinavimus, et cæteri fratres totis viribus hanc confirmationem in suæ quietis tutelam a vestra flagitant pietate.

III.

(128) *Daimberti Pisani archiepiscopi, Codefridi Bnlonii et Raimundi comitis S. Ægidii litteræ encyclicæ. — De victoriis ab exercitu Christiano in terra sancta reportatis.*

(Anno 1100.)

[MARTEN., *Thes. Anecd.*, I, 281.]

Domno papæ Romanæ Ecclesiæ et omnibus epi-

(128) Has litteras mendis scatutes præ manibus

habuit Cæsar Baronius, easque ope Guillelmi Tyrri